YILDIZ ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRK EVİNİN ÇAĞDAŞ YAŞAMA UYARLANMASI

RÖLÖVE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMAR E.SİBEL ONAT

İSTANBUL 1990

YILDIZ ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRK EVİNİN ÇAĞDAŞ YAŞAMA UYARLANMASI

RÖLÖVE RESTORASYON
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİMAR E.SİBEL ONAT

İSTANBUL 1990

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa No

Ö N S Ö Z

Ö Z E T

S U M M A R Y

G İ R İ Ş..... 1

I. TÜRK EVİNİN OLUŞUMUNDAKİ ETKENLER 2

I.1. Topografik Yapının ve İklimin Türk Evine Etkisi.. 2

I.1.1. Topografik Yapının Türk Evine Etkisi..... 2

I.1.2. İklimin Türk Evine Etkisi..... 3

I.2. Bölgesel Verimin Yarattığı Uğraşı ve Uğraşının Yaşam Düzenine ve Yapıya Yansıması..... 7

I.3. Geleneksel Türk Aile Yapısı ve Sosyal Yaşamı..... 10

II.TÜRK EVİNDE ISITMA, AYDINLATMA İLE SERVIS VE YAŞAMA ALANLARI..... 15

II.1.Isıtma..... 15

II.2.Aydınlatma 23

II.3.Servis Alanları..... 30

II.3.1.Tuvalet ve Banyo Anlayışı..... 30

II.3.2.Mutfak..... 40

II.4.Yaşama Alanları..... 51

II.4.1.Oda..... 51

II.4.2.Sofa..... 62

III.TÜRK EVİNİN GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI..... 67

III.1.Restore Edilip Müze Ev Haline Getirilmesi..... 67

III.1.1.İzmit Saatçi Ali Efendi Konağı..... 67

III.1.2.Kütahya Kossuth Evi..... 89

III.1.3.Bursa Muradiye Evi..... 119

III.1.4.Çanakkale Bayramiç Hadımoğlu Konağı..... 131

III.1.5.Müze Evlerin Restorasyonunda Karşılaşılan Sorunların İrdelenmesi..... 159

III.2.Restore Edilip Çağdaş Yaşama Uyarlanması..... 161

III.2.1.Yeniden Konut Fonksiyonu Verilmesi..... 161

III.2.1.1.Şile'de Bir Ev..... 161

III.2.1.2.Tarsus Kahyâzade Evi..... 173

III.2.1.3.Alanya Şerifler Evi..... 185

III.2.2.Konaklama Fonksiyonu Verilmesi..... 191

III.2.2.1.Soğukçeşme Sokağı'ndan Bir Ev... 191
III.2.2.2.Yeşil Ev..... 203
III.2.3.Çağdaş Yaşama Uyarlanan Türk Evinin İrdelenmesi..... 207
III.3.Restore Edilmeden Çağdaş Donatımla Günümüze Uyarlanması..... 232
III.3.1.Üsküdar Fehmi Haraçoğlu Evi..... 232
III.3.2.Eyüp'te Bir Ev..... 238
III.3.3.Muğla Evleri..... 246
III.3.4.Çağdaş Donatımla Günümüze Uyarlanan Türk Evinin İrdelenmesi..... 262
III.4.Geleneksel Türk Evi İlkeleri Doğrultusunda Düzenlenen Yeni Konutlar..... 264
III.4.1.Yeniköy'de Bir Yalı..... 264
III.4.2.Sosyal Konutlar..... 269
III.4.3.Akyaka Evleri..... 274
III.4.4.Akyaka Tatil Evleri..... 284
III.4.5.Yeni Evlerin Gelenekselden Nasıl Yararlandığının İrdelenmesi..... 292
IV.GÜNÜMÜZ TÜRK AİLE YAPISI VE BUNUN KONUTA YANSIMASI..... 297
IV.1. Günümüzde Geleneksel Türk Evlerinin Kullanım Gerekliliği..... 301
IV.2. Değişen Aile Yapısına Türk Evinin Cevap Verme Olanakları..... 302
V.RESTORASYON VE DEĞERLENDİRME..... 303
V.1. Yeşilköy'de Ahşap Bir Ev..... 303
V.2. Ahşap Evlerin Restorasyonunda Kullanılabilecek Modern Teknolojik İmkanlar..... 319
S O N U Ç..... 326
N O T L A R..... 328
BİBLİYOGRAFYA..... 331
ÖZGEÇMİŞ..... 334

"E V L E R"

"İnsanlar yüzyıllar yılı evler yaptılar
İrili ufaklı, birbirinden farklı
Ahşap evler, kâgir evler yaptılar
Doğup ölenleri oldu, gelip gidenleri oldu
Evlerin içi devir devir değişti
Evlerin dışı pencere duvar.

...

Evlerin çoğu eskidi gitti, tamir edilemedi
Evlerin çoğu gereği gibi tasvir edilemedi
Kimi hayata doymuş göründü
Bazıları zamana uydular
Evlerin içi oda oda üzüntü
Evlerin dışı pencere duvar."

Behçet Necatigil

Ö N S Ö Z

Mimari mirasımızın önemli bir bölümünü oluşturan geleneksel konutlarımızın korunmaları, değerlendirilmeleri sık sık gündeme gelmekte, bu konuda sempozyumlar, paneller düzenlenmektedir.

Bir yandan bu çalışmalar yapılırken, halkımız henüz kültürel ve tarihi mirasımızı korumada bilinçlenmediğinden ve geleneksel konutlarda oturanların evlerini bir külfet olarak görmelerinden, ayrıca hızlı kentleşmenin de apartmanlaşmaya sebep olmasından dolayı, geleneksel konutlarımız gün geçtikçe yok olmaktadır. Halbuki geleneksel Türk evi tümü ile bir sistemler bileşenidir. Bütünsellik, merkezileşme, toplumsallık vb. kavramlar içermektedir. Bu özelliklerinden dolayı kolayca vazgeçmememiz gereken mimari değerlerimizdendir.

Ülkemizdeki konut açığının boyutları da bu yapı stoğunun en yeterli şekilde kullanılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle geleneksel konutları yok etmek yerine, onları sağlıklaştırarak kullanımının yolları aranmalıdır.

"Türk Evinin Çağdaş Yaşama Uyarlanması" adındaki bu çalışma, geçmişte insan ihtiyaçlarına göre biçimlenen geleneksel konutlarımızı incelemek ve günümüz kullanıcısının psikolojik,fizyolojik, sosyolojik gereksinimlerini dikkate alarak en uygun şekilde kullanımını sağlamak amacına yöneliktir.

Araştırmalarımızda öncelikle beni bu konuya yönelten ve çalışmamın her aşamasında destek olan hocam Sayın Öğretim Görevlişi Nevzat İlhan'a, çalışmanın devamında beni yönlendiren, yapıcı eleştirilerde bulunan ve özellikle dökümantasyon konusunda yardımcı olan hocam Sayın Doç.Dr.Reha Günay'a, tezimi değerli bilgileriyle zenginleştiren hocam Sayın Yrd.Doç.Dr.Ülkü Altınoluk'a, Mimarlık Tarihi Anabilim Dalı ile Rölöve ve Restorasyon Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri ve Araştırma Görevlilerine,

her zaman olduğu gibi bu çalışmamda da maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme teşekkürü borç bilirim.

Mimar Sibel Onat
Haziran, 1990

Ö Z E T

Ülkemizde son 30-40 yılda değer verilmeye ve tanınmaya başlanan Türk evi, Milli Kültürümüzün sonsuz zenginlikler taşıyan bir hazinesidir. Ancak bu yapılar yapıldıkları dönemin koşullarına uygun oldukları için, günümüz insanının değişen gereksinimlerini yeterince karşılayamamaktadır. Oysa,ülkenin konut açığının boyutları, tüm yapı stokunun en yeterli biçimde kullanılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, geleneksel konutları ortadan kaldırmak yerine, onları sağlıklaştırarak kullanımının yolları aranmalıdır.

Bu düşünceden yola çıkılarak "Türk Evinin Çağdaş Yaşama Uyarlanması" adı altında yapılan bu çalışmada: geleneksel Türk evinin günümüzdeki kullanımı, değişen aile yapısı ve Türk evinin buna cevap verme olanakları araştırılmış ve kullanım önerileri getirilmiştir.

Beş bölümden oluşan araştırmanın;

Birinci Bölümünde: Türk evini doğru değerlendirmek için önce tanımak gerektiğinden,oluşumundaki etkenler incelenmiş, bölgelerimizden Türk evi örnekleri sergilenmiştir.

İkinci Bölümde; Türk evinde ısıtma, aydınlatma ile servis ve yaşama alanlarının, geçmişten günümüze kadar olan gelişimleri ve günümüz koşullarına uygunlukları incelenmiştir.

Üçüncü Bölümde; Türk evinin günümüzdeki kullanımına değinilmiş, dört başlık altında örnekleri verilmiş ve her bölümün sonunda bunların eleştirisi yapılıp yeni kullanım önerileri getirilmiştir.

Dördüncü Bölümde; Günümüz aile yapısı ve değişen aile yapısına Türk Evi'nin cevap verme olanakları irdelenmiştir.

Beşinci ve son bölümde ise; İstanbul Yeşilköy'de, 19.yy. sonu -20.yy.başı ahşap bir ev örnek proje olarak seçilmiş ve restorasyonunda konu esas itibariyle;

a) Mimari,
b) Tesisat (ısıtma, aydınlatma vb.),
c) Dekorasyon,
d) Ahşap yapı restorasyonu ve sorunları, ana başlıkları altında ele alınmıştır.

S U M M A R Y

Turkish House, which has been known and appreciated for the last 30-40 years inour country, is a treasure that carries our National Cultural values. These constructions, however, can not satisfy the needs of our modern day requirements completly, sinse they were suitable for the life conditions of the time they had been built.

It is needed, however, to use all the construction stocks in the most effective way, because of the vast numbers of houses to be built. There fore, instead of destroying the traditional houses,we should try to find out the ways that by means of which, we can modify them.

Starting out from this point of view, the study called "The Adaptation of Turkish House to the Modern Life" had a big research on the usage of traditional Turkish House today, on the changing family life and on the possibilities of the Turkish House in giving respons to these problems and advices have been brought into light for their usage.

If we examine the study we will see that it is formed of 5 steps.

In the first part, since to evaluate the Turkish House correctly it should be known primarily, the effects of its formation are investigated and their examples have been exibited from around every region of our country.

In the second part,the heating systems in Turkish House, the illumination and the servise part and the living areas are examined starting from the past to our living conditions today.

In the third part, it is talked about teh usage of Turkish House today and the examples given under four subheadings

which are chosen by me. At the end of each part they had been critisized and suggestions have been brought out.

In the fourth part, our family structure of today and the capacity of the Turkish House for responding to the demands of changing family structures are examined.

In the fifth and the last part, a wooden House in Yeşilköy, İstanbul which had been built in the of 19th century or the beginning of 20th centruy, is taken as an example.

For the restoration work the following facts are mainly taken into consideretion:

a) Architecture
b) Utilities (heating, lighting, etc.)
c) Decoration
d) Wooden construction and its restoration.

G İ R İ Ş

Ulusal kültür varlığımızın korunması ve sağlıklı bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılması tarihsel süreklilik için gereklidir. Kültür varlığımızın en önemli parçası olan geleneksel konutlarımız, yaşama kültürünün zenginliğini,geçmişte varılan teknik düzeyini belgelediğinden, korunmalıdır.

Oysa günümüzde, halkın bilgisizliği, toplumsal yapıdaki değişmeler, hızlı ve düzensiz kentleşme, restorasyonun pahalı sanılması, devlet koruma politikasının bulunmayışı,uzman yetersizliği, çağdaş konfor koşullarının olmaması gibi sebeplerle geleneksel Türk evlerinin sayısí gittikçe azalmaktadır.

Hem kültürel değeri, hem ülkemizdeki konut açığı nedeniyle, geleneksel konutları ortadan kaldırmak yerine,onları sağlıklaştırarak kullanım yolları aranmalıdır. Buradan yola çıkılarak yapılan araştırmanın kapsamında; "Türk Evinin Çağdaş Yaşama Uyarlanması" için kullanılan yöntemlerin örneklerle irdelenmesi ve öneriler getirilmesi, geçmişteki sahibi ile bugünkü sahibine ne gibi kullanım olanakları verebildiği, çağdaş konfor koşulları için neler yapılabileçeği ve geleneksel konutların, günümüzde kullanımının gerekliliği yer almaktadır.

Çağdaş yaşama uyarlanan Türk evlerine seçilen örneklerin, karşılaşılan sorunları yansıtacak nitelikte olmalarına dikkat edilmiştir.

Umarız, bu amaçla yapılan araştırma-kültürel mirasımızın en önemli parçası olan geleneksel evlerimizin, sadece korunmasının yanısıra, özellikle kullanım değerlerinin yarattığı potansiyel göz önüne alınarak, günümüz koşulları içinde en iyi biçimde değerlendirilmesine katkıda bulunacaktır.

1. TÜRK EVİNİN OLUŞUMUNDAKİ ETKENLER

1.1. TOPOĞRAFİK YAPININ ve İKLİMİN TÜRK EVİNE ETKİSİ

1.1.1. TOPOĞRAFİK YAPININ TÜRK EVİNE ETKİSİ

Üzerinde yaşanılan doğa parçasının özellikleri, orada gelişen uygarlığı önemli ölçüde etkiler. Anadolu'nun doğal verileri, yapının biçimini, uygulamalarını doğrudan ve kuvvetli bir biçimde etkilemiştir. Çevre çeşitli iklimlerin etkisi altındadır. Tek mevsimde bile çok değişik doğal değişimler olabilmektedir.

Türk evinin oluşumunda ana ilkelerden birisi "yapıyı doğadan ayırma" eğilimidir. Gerçekten Anadolu'nun engebeleri yapının oluşumunu direkt etkilemese de, doğayla ilişkisinde etkili olmuştur. Bu nedenle Anadolu'nun tüm bölgelerinde tek bir genel kavrama uyan, ama biçimsel ayrılıkları olan yapılar oluşmuştur. Bu doğal veriler yapıyı etkilemesine rağmen, odaların kendi içinde oluşup, gelişen kavram düzenini değiştirememiştir [1].

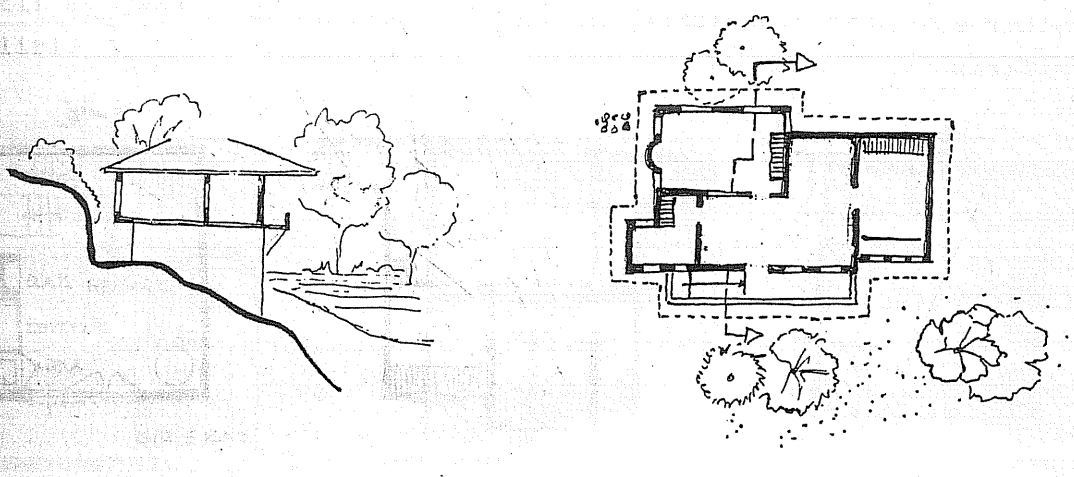

Çizim 1. Doğadan koparılmış bir Türk evi (Ö.Küçükerman)

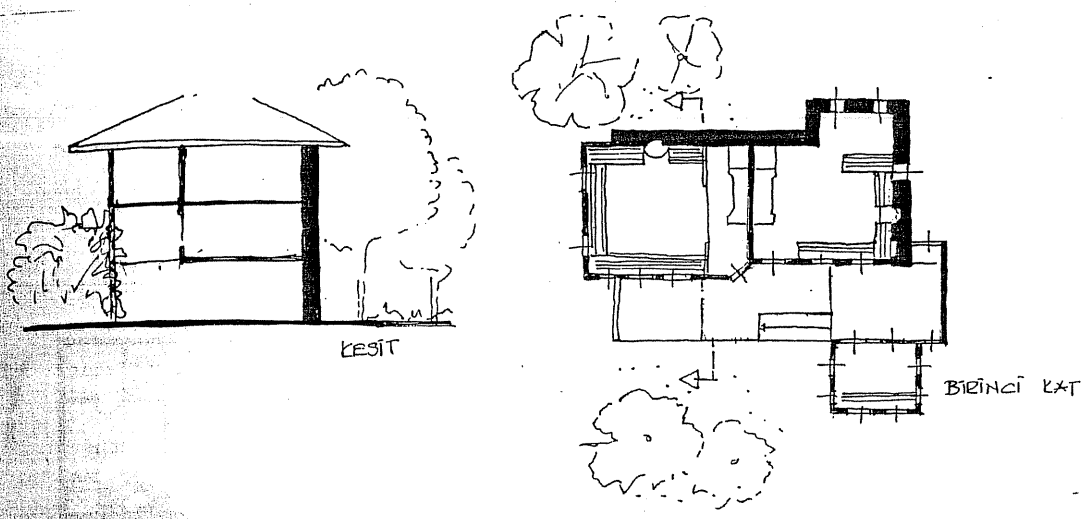

Çizim 2. Kula Kaçıklar Evi 1.kat planı

Düz bir arazide bulunan bu evdeki doğal çevre,eğimli arazidekinin tam tersidir. Oda kuruluşlarında ise temel ilkelere uygunluk söz konusudur.

1.1.2. İKLİMİN TÜRK EVİNE ETKİSİ

Yapılarda iklim özelliklerine bağlı olarak belirli bir doğrultuda yönlenme ya da toplanma gibi özellikler görülür.Çeşitli bölgeleri incelersek bu farklılaşmaları daha iyi anlayabiliriz [2].

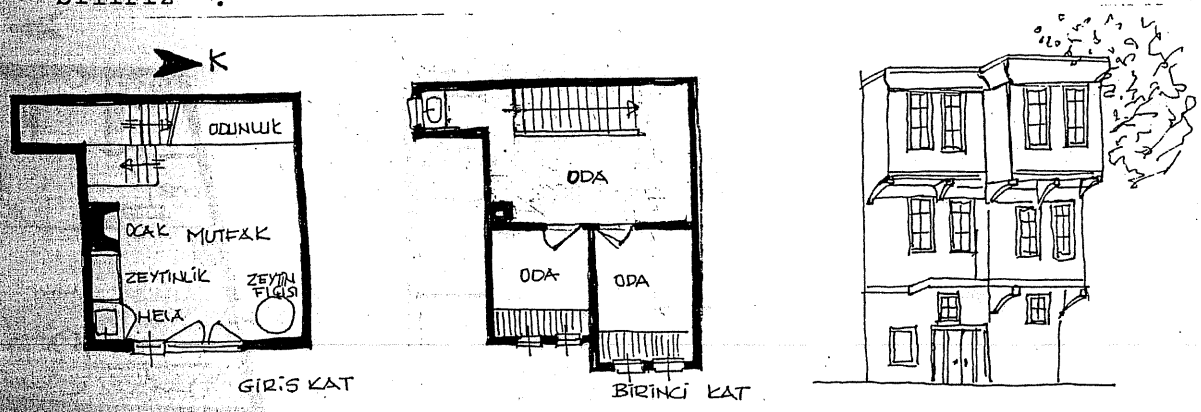

Çizim 3. Tirilye Seniye Yılmaz Evi

Marmara Bölgesine ait olan ev ılıman bir iklim süren Bursa'ya bağlı Tirilye'dedir. Evin sokak ile tek bağlantısı zemin kattaki kapıdır. Zemin kat servis katıdır, genelde mutfak ve kiler burada yer alır. Üst katlar yaşama mekanlarıdır.

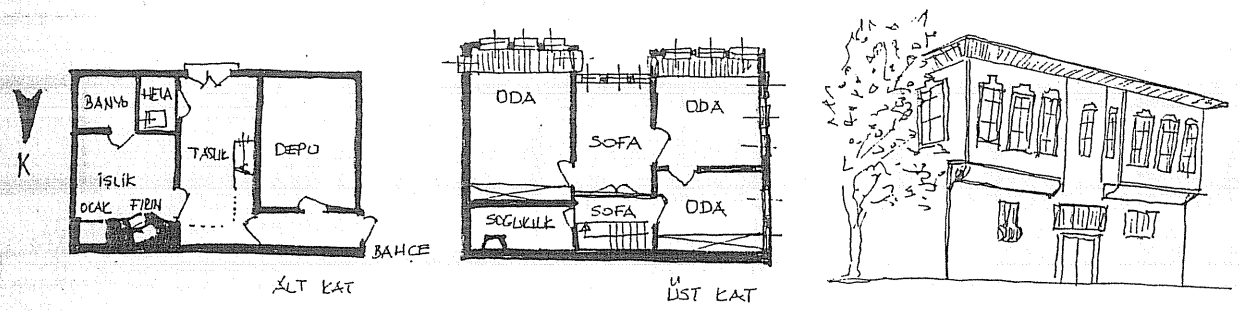

Çizim 4. Tokat Cevdet Erek Evi [3]. Yörenin iklim koşullarına uygun olarak planlanmıştır. Ormanlık ve yağışlı Karadeniz bölgesi ürünüdür. Yapının kuzeye bakan yönü kapalı tutulmuş, açık orta alan içeri alınmıştır. Bazı evlerde mutfak ve odaların bulunduğu kışın rağbet edilen ara kat vardır. Zeminde depolar, servis, üst katlarda yaşama mekanları yer alır.

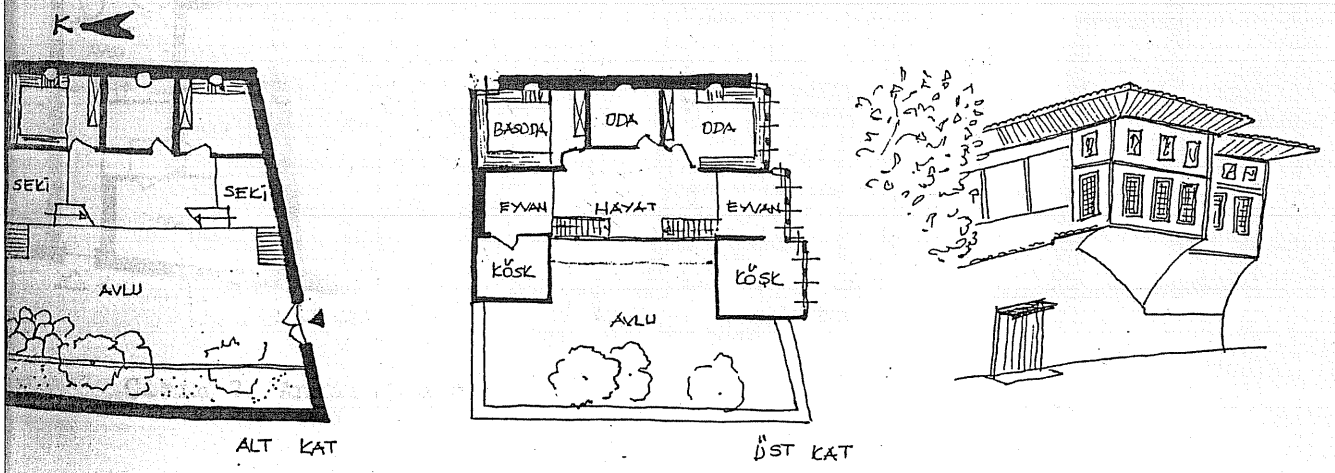

Çizim 5. Kula Beyoğlu Evi [4]. Ege Bölgesinin en karakteristik

evlerindendir. İklim özelliğine dayanarak, açık sofalı (hayat) inşa edilen bu evlerde önce dış kapı ile avluya girilmektedir. Hayat yaz-kış yaşanılan yerdir. Beyoğlu Evinde de bölgedeki çoğu ev gibi kışlık bir ara kat bulunmaktadır. Zemin katta mutfak ve depolar yer almaktadır. Üst kat esas yaşanılan kattır.

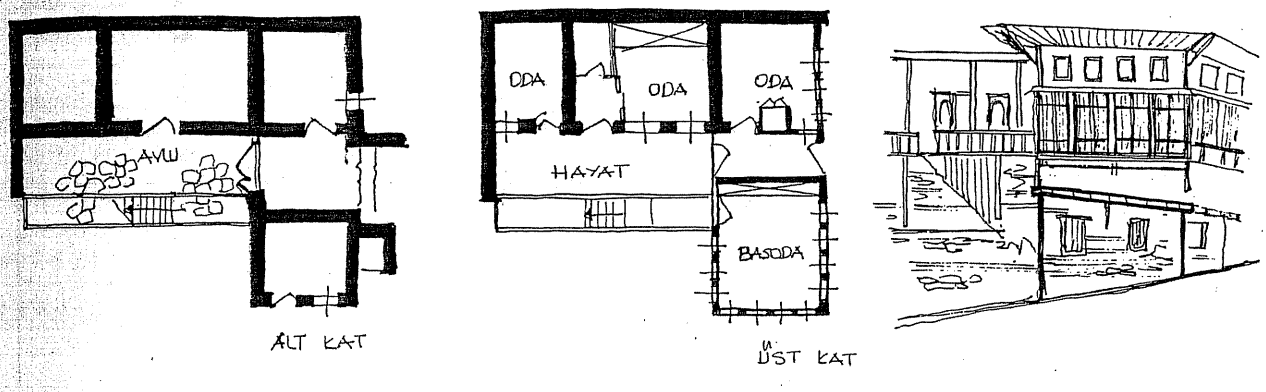

Çizim 6. Alanya'da bir ev [5]. Akdeniz Bölgesi evleri de sıcak iklim nedeniyle dış sofalıdır. Sıra odalar da genelde bu sofaya bakmaktadır.

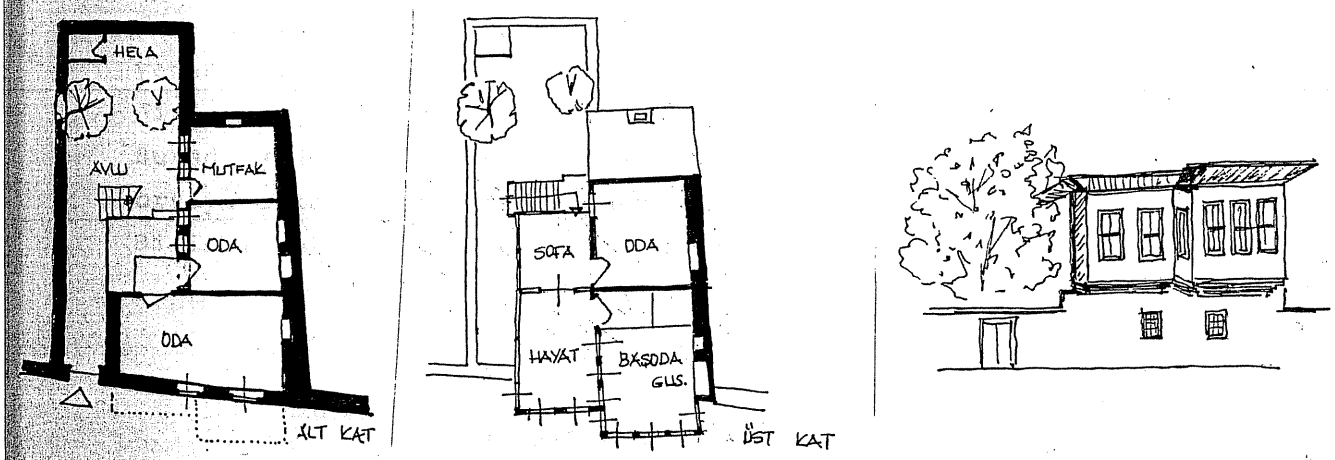

Çizim 7. Ankara'da bir ev [6]. İç Anadolu bölgesindeki bu evde

üst katlar genelde yaz aylarında kullanılır. Sokaktan önce avluya girilir. Karasal iklim nedeniyle bahçe duvarları yüksektir. Alt katta mutfak, odalar, depolar bulunur. Sofalar genelde yazlık ve geçit sofası olmak üzere iki kısımdır.

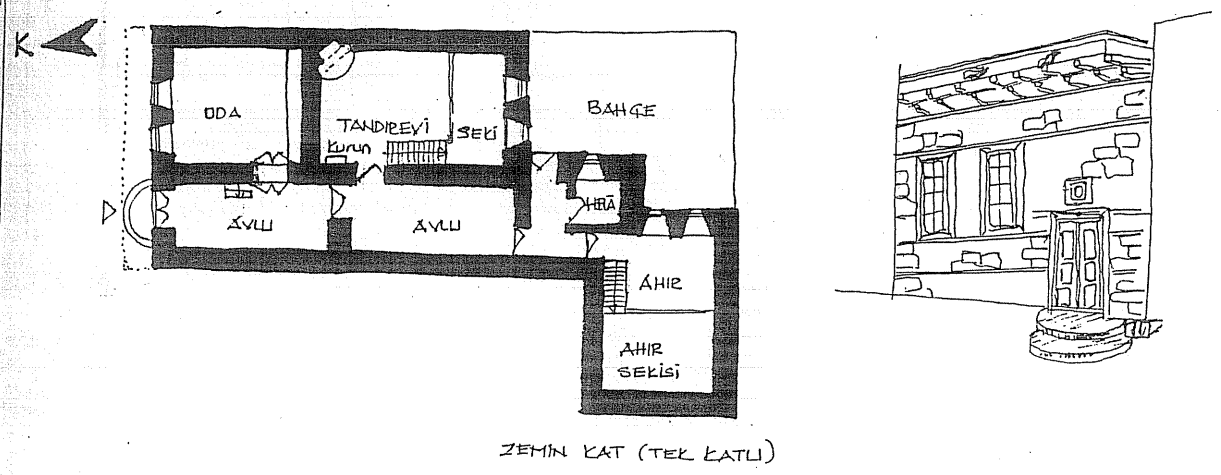

Çizim 8. Erzurum Ali Bayram Evi [7]. Şiddetli ve uzun bir kışın hüküm sürdüğü Doğu Anadolu bölgesindeki bu ev diğer bölgelerimizle bazı farklılıklar gösterir. İklim gereği duvarlar kalındır, evler genellikle iki katlıdır. Zemin katta ahır, kiler, yanında yaşama mekanları da bulunmaktadır. Sofa yerine,yemek, dinlenme, uyuma gibi fonksiyonlar taşıyan tandırevi vardır. Burada genellikle kurun denilen çeşme de bulunur. İklim sonucu ortaya çıkan bu tandırevi önem kazanmaktadır. Avlu da kapalıdır. Birinci katlar dama açılmaktadır.

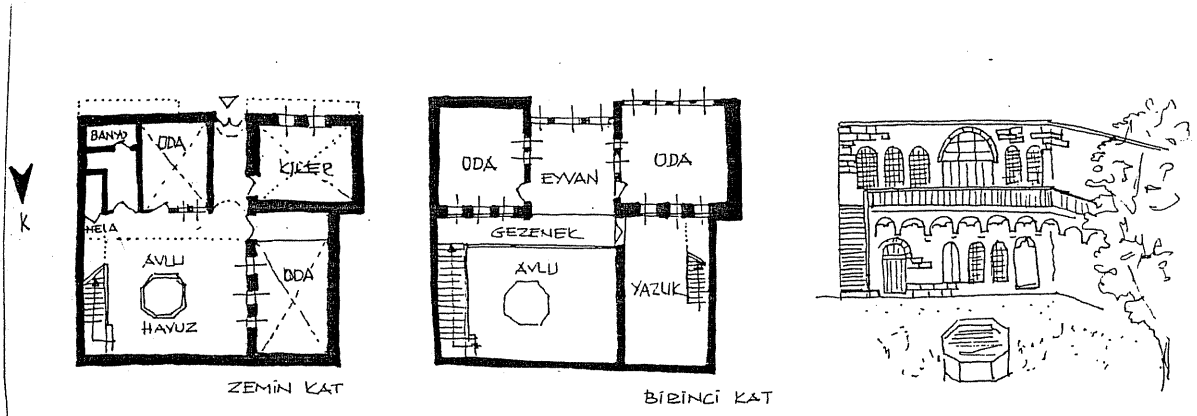

Çizim 9. Urfa'da Ahmet Siverekli Evi [9]. Özellikle yazların çok sıcak geçtiği Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki evlerin en karakteristik özelliği eyvan ve havuzlardır. Eyvan üç tarafı kapalı, avluya açılan bir yaz odasıdır. Her evde mutlaka avlu ve havuz, kuyu vb. su ögesi bulunur. Mekânlar bu açık avlu etrafına dizilmişlerdir. Zemin katta günlük odalar, genelde kış odaları, servis mekânları bulunur. Başoda ve diğer odaların yer aldığı üst mekânlar "gezenek" adı verilen koridora açılır.

1.2. BÖLGESEL VERİMİN YARATTIĞI UĞRAŞI VE UĞRAŞININ YAŞAM DÜZENİNE VE YAPIYA YANSIMASI

Ülkemizde yüksek alanların fazla olması ve yükselti farklarının birbirine çok yakın bölgelerde oluşması, o yörelerde farklı ürünlerin yetişmesine neden olmuştur.

Çeşitli bölgelerde elde edilen ürünler yetiştirilen hayvanlar, orman işletmeciliği, madenler bölge halkının yaşam biçimidir. Bu uğraşların işlemi, yaşanılan mekânda hacmin büyüklüğünü, küçüklüğünü, biçimini etkiler. Bu etkileyiş, ayrıca evin organizasyonunu da belirler.

Yağışları az, steplerle kaplı İç Anadolu Bölgesinde üretim hububat ve hayvancılıktır. Bu nedenle yöre evlerinde ahır ve depolama bölmeleri vardır.

Karadeniz Bölgesinin doğu kesimlerinde üretim, tütün, mısır ve çaydır. Buradaki evlerde de alt bölüm depolama ve hayvanlara ayrılmıştır. Yapıların bir kısmında, depolamaya ayrılan mekânlar, zemindeki rutubet nedeniyle ayrı yapı olarak düşünülmüştür. Bu da evin mekân dağılımını etkilemiş ve özgürlük getirmiştir. Az bir yükselti ile zeminden kurtarılan alt kat yaşam mekânlarına ayrılmıştır.

Doğu Anadolu yüksek ve dağlık olduğundan halk hayvancılıkla geçinmektedir. Bazı bölgelerde ise meyva ağacı yetiştirilmekte ve bunlar kurutularak korunup, satılmaktadır. Düz damlı evler ve evlere bitişik ahşap direkler üzerindeki çıkmalar kurutulma işlemi içindir.

Akdeniz Bölgesinde ise, üretimin yapıya etkisi iç kesimlerdedir. Evler genelde siyasal nedenle biçimlenmiştir.

Ege Bölgesinde iklim ve ulaşım nedeniyle üretim daha yoğundur. Evlerin düzeni üretilen maddenin gerektirdiği uğraşıya göre şekillenmişlerdir. Örneğin, tütün üretiminin yoğun olduğu Muğla'da evlerin alt kısmında tütünün kurutulması ve işlenmesi için boşluklar vardır. Tarım kültürünün sonucu at arabaları rahat girsin diye kapılar büyük tutulmuş, insanlar için ise büyük kapıların içine daha küçük kapılar oyulmuştur.

Bütün bunlardan da anlaşılacağı gibi doğal etkenler ve iklim şartları; bitki çeşidini, üretimi tamamen etkilemekte,böylece o bölgede yaşayan halkın bölge verimine uygun uğraşılar edinmesi gerekmektedir.

Bölgede yaşayan halk, konutlarını uğraşısını sürdürebileceği bir mekân şeklinde düzenlemektedir. Bu şekilde bölge

verimi, halkın uğraşısı ve yaşam mekanları arasında doğal ilişki ortaya çıkmaktadır [10].

Bütün bunların dışında, yöresel koşullar, Türk evinde farklı yapım sistemlerini ve farklı malzeme kullanımını getirmiştir. Örneğin Güneydoğu Anadolu'da taş, Orta Anadolu'da taş, kerpiç, Ege ve Akdeniz bölgesinde kübik taş mimari, Batıda, İç Ege'de zemin katı taş, üst katları ahşap taşıyıcılı ve kerpiç dolgulu, Doğu Karadeniz'de ise ahşap strüktürlü ev mimarileri oluşmuştur [11].

Yukarıda belirtildiği gibi farklı bölgelerde, farklı biçimlenme anlayışları ile inşa edilmiş olan geleneksel Türk evlerinde Türk-İslâm aile yapısından kaynaklanan ortak formlar veya benzer mekânlar gelişmiştir. Odaların kavramı değişmemiş, sadece yöresel etkenler yapının içindeki çevresel düzen, bölgesel özellikler kazanmıştır.

Tüm bölgelerdeki Türk evinde her türlü farklılıkları aşarak birbirlerine çok benzeyen-ortak sayılabilecek-özellikler ortaya çıkmaktadır.

Bu özellikleri şöyle sıralayabiliriz.

- İçe kapalı aile yapısının sonucu olarak evin, içe dönük avlu etrafında biçimlenen şekli çok az farklarla tüm bölgelerde ortak genel şemadır.
- İnsan ölçüleriyle kitleleşen Türk evi çevresiyle uyum içindedir.
- Tabiata açılmış, bahçe ile kaynaşmıştır.
- Serbest bir plan anlayışına sahiptir.
- Su unsuruna önem verilmiş, bölgeye ve sosyal özelliklere uymuştur.

- İnşaatı hafif tutulmuş, lüzumsuz şekilciliğe ve simetriye özenilmemiştir, ayrıca üst katlardaki bölmelerin dışa taşırılması ile düzgün ve daha geniş üst mekânlar elde etme düşüncesine hemen hemen tüm evlerde rastlanmaktadır.

- Açık havada oturmak, evi avlu veya bahçeye bağlamak için taşlık, hayat, eyvan, köşkler gibi kısımlar fonksiyonel bir şekilde geliştirilmiştir.

- Evlerin giriş katı, doğayla yapının ilişkisini kurmuştur. Ayrıca zemin kat duvarları içeriyle dışarıyı kesin olarak ayırmıştır. Üst kat ise iyi korunmuş ve bölgelere göre uygun yöne doğrultulmuştur [12].

1.3. GELENEKSEL TÜRK AİLE YAPISI ve SOSYAL YAŞAMI

Çeşitli ülkelerde yaşayan insanların sahip oldukları kültür düzeyleri farklı istem, hareket biçimi ve alışkanlıklar gösterirler. Bu farklılaşma, bölge halkının yaşam biçimi içinde eylemlerin yapılış biçimini etkiler ve yönlendirir.

Bütün bunlar Türk kültürü için de geçerlidir. Türk aile yapısı ve sosyal yaşamında, eylemlere uygun gereksinmeler planı, hacim düzenlenmesini ve hacim içindeki elemanları etkilemektedir [13].

Türk evinin temel düzeninin kuruluşunda İslâm dünya görüşünün önemli etkileri olmuştur. Din ve gelenekler evi dışa kapar, kadın mahremiyeti de çok önemli olduğundan iç avlu fikri benimsenmiştir. Evler sokaktan yüksek duvarlarla ayrılmıştır. Avlu içerisinde bulunan bölümlerde çoğu evde ikili yaşam söz konusudur. Erkeklerin oturduğu "selâmlık" ve kadınların oturduğu "haremlik".

Kadının gizliliği burda önemli etken olmuştur, amaç kadının eve gelen erkek misafirler ve yabancılar tarafından görülmesini önlemektir. Eve gelen misafirler selâmlık bölümünde ağırlanırlar. Bu bölüm doğrudan giriş ile ilişkilidir. Selâmlık katına hizmet, aynı katta bulunan "aşevi" aracılığı ile yapılır. "Dönme dolap", kadının gizliliği konusunun getirdiği fonksiyondur. Eve gelen misafir selâmlık bölümüne girmeden, ayrı bir çıkışla haremlik katına girebilir. Haremlik genelde üst katta yer alır. Pencereler ise komşuyu rahatsız etmeyecek ve dışarıdan bakıldığında içerisi görülmeyecek şekilde düzenlenmiş, kafesle kapatılmıştır. Erkeklere verilen önem nedeniyle selâmlık daha büyük ve süslüdür [14].

İç mekân düzenlemesi bakımından sofa da evin mahremiyet fikrinde önemli yer tutar. Ev halkı örtünüp, giyinip burada toplanır. Düğünler, eğlenceler ve çeşitli toplantılar için de bu mekân kullanılmaktadır.

Aile yapısını daha iyi incelersek; en yaşlı erkek bir çeşit yönetici, reistir. Bu ailede anne, baba, babanın evebeynleri, evlenmemiş kız ve erkek çocuklar, evlenmiş erkek çocuklar ve bunların çocuklarından oluşan kalabalık bir gurubu içerir. Aile gelişmesinin kız çocuğa değil, erkek çocuğa dayandığı bu yapıda, evin dış dünya ile ilişkilerini erkek sağlar. Eş ve anne olarak kadınlar ise ailenin alt yapısını oluşturan işler ile yükümlüdür. İçe dönük yaşantısının yanında, tarım ve ticarete dönük üretime de katılan kadın, toplumsal hayata ait kurallar nedeni ile, konunun pazarlama düzlemindeki ilişkilerine katılamaz. Bu feodal ailede, edilgen konumdaki kadın, geleneksel evin tasarımını-daha önce de bahsedildiği şekilde-yönlendirir [15].

Erkek evlâdın toplumsal üretim açısından önemli olması ve evlendikten sonra da evden ayrılmaması nedeniyle; geleneksel Türk evinde aynı çatı altında yaşayan fertlere özgürlük getirmek istenmiş, bu nedenle hacimlerde pek çok fonksiyon birarada toplanmıştır.

Aileyi oluşturan ufak aile birimlerine (karı-koca) göre düzenlenen odalar, aynı çatı altında bir ev birimi özelliği taşırlar ve gerekli tüm fonksiyonları içerirler. Ocak,dolap, gusulhane, oturma, yatma bölümlerini içeren odalarda yemek pişirilir, yenilir, oturulur, yıkanılır, yatılır. Odaların bu özelliği verilen tüm örneklerde de görüldüğü gibi hiçbir yerde değişmez.

Hemen her evde diğerlerinden daha büyük ve süsleme açısından zenğin bir "başoda" bulunur. Kış eğlencelerinde bu oda da kullanılmaktadır. Oda da baş köşe büyüklere ayrılır. Gençler ise oda içinde ayrı bir bölüm şeklinde tasarlanmış olan "nimseki", bölümlerine oturur, büyüklerini dinler, eğlenceyi izlerler. Bu ince tasarım bile Türk kültür ve geleneğinin ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

İslam dünyasının gösterişe karşı olması odanın eşyalarında da önemli rol oynamıştır. Herşeyde yalınlık vardır. Yere oturur, yerde çalışır, yer yatağında yatar, yerde yemek yerler.Bu hareket biçimleri, ölçü ve orantıların oluşmasında etken olmuştur.

Örneğin, odalarda duvarlar boyunca uzayan sedirler, yüksekliği az, derinliği fazla oturma köşeleridir. Çömelerek bağdaş kurarak oturmaya uygun şekilde ölçülendirilmiştir. Eski evlerimizde yemek yeme çevresinde de durum aynıdır. Aslında Türk konutlarında mutfak hacmi şeklinde ayrılmış ayrı bir hacim yoktur. Tüm fonksiyonları içeren oda mekânında yemek yapılmakta ve yenilmektedir. Geniş programlı evlerde bile "aş evi" oturma odası-

mutfak köşesi şeklinde düzenlenmektedir. Odalarda yer alan ocak ve yer sofrası kişilerin günlük çalışma biçiminden sonra gereksinim duyduğu oturuş biçimine uygundur. Ayrıca beslenme biçiminin de yemek çevresinin oluşumundaki etkisi büyüktür. Daha çok hamur işlerine yer veren Türk halkı bu işlemi en iyi şekilde yer sofrası üzerinde yapar, hemen yanındaki sofra üzerinde pişirir ve sofra üzerinde yer. Genellikle büyüklerin yemek yeme işlemi, sofanın bir bölümünde veya başodada olur. Kadınlar ve çocuklar ise, yemeğin hazırlandığı kısımlarda veya ayrı bölümlerde yerler.

Verilen örneklerden de anlaşılacağı gibi yaşanılan yerde mekânlar kullanıcının kendine özgü davranışlarını ve isteklerini sürdürebileceği fiziksel gereksinimlerine yanıt verecek şekilde tasarlanmıştır [16]. Geleneksel Türk aile yapısı da bu tasarımın oluşmasında çok önemli bir rol oynamıştır.

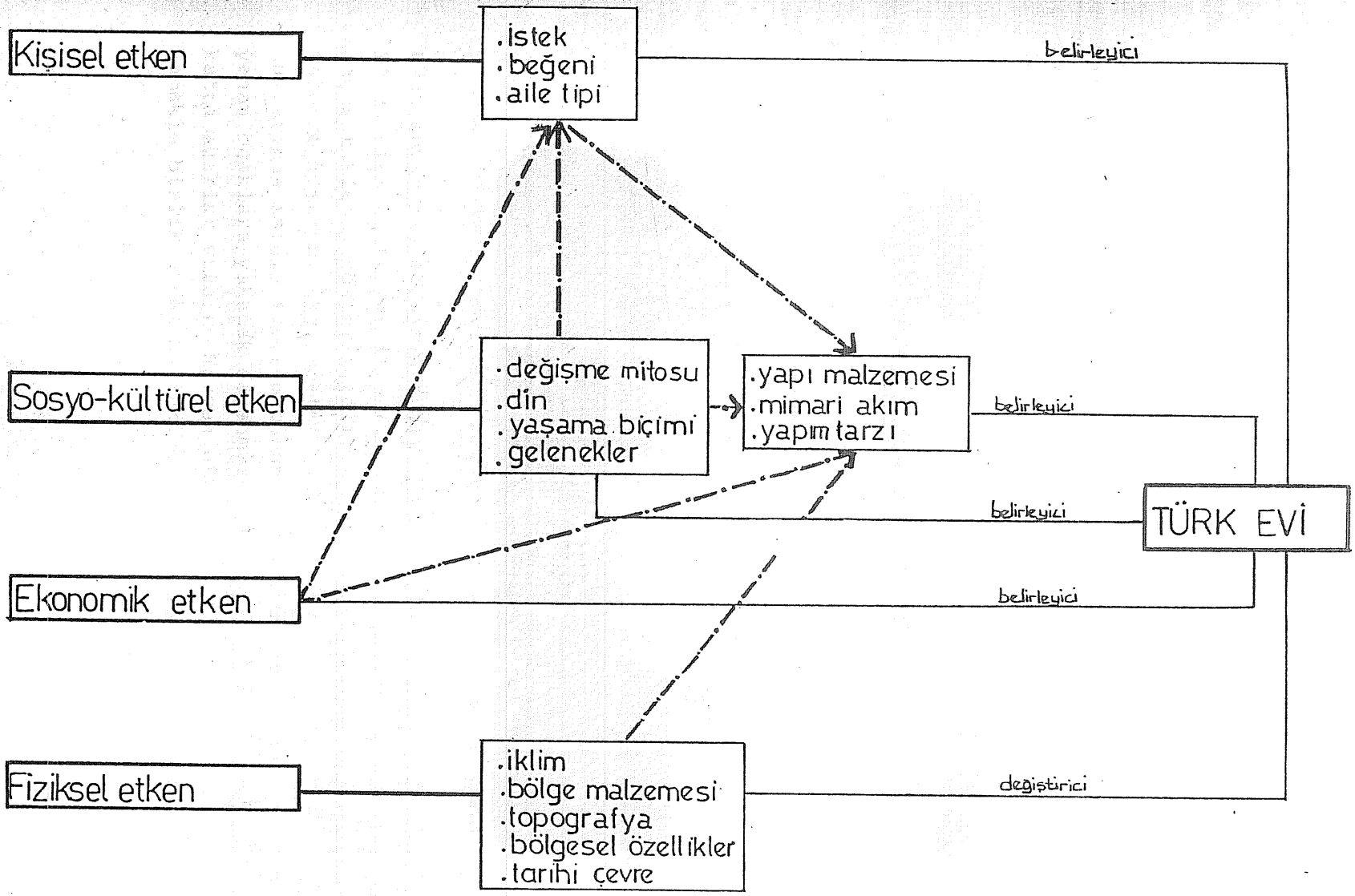

Tablo I- Türk Evinin oluşumundaki etkenler (R.Özakın)

11. TÜRK EVİNDE ISITMA,AYDINLATMA İLE SERVİS VE YAŞAMA ALANLARI

11.1. ISITMA

Tek odalı köy evinden saraylara kadar Türk evinde hep ocaklarla ısınılırdı (Resim 1,2). Bugün hâlâ köylerimizde tek odadaki ocaktan, hem ısınmak hem de yemek pişirmek için yararlanılır.

Resim 1. Muğla Ahmet Zekir Evi, Orta Mah., Topaltı sok.No:1

Uzun süren kış mevsiminde bir odanın içinde topluca oturulur, yemek pişirilir, yatılır. Yaz sonunda yapılan ilk iş, odun, ağaç kütükleri, kökleri, çalı, çırpı, tezek toplamak, bazı yörelerde kömür biriktirmektir. Fazla teknik yönü olmayan köy ocaklarında ısının %70'i bacadan çıkıp gittiği için, devamlı yanan ocaklara yakacak dayanmaz. Daha büyük köy evlerinde alt katta ahırlar vardır. Hayvan gübresinin sıcaklığı sağlıklı olmamakla birlikte üst kattaki odaların ısıtılmasını kolaylaştırır.

Ocaklarla beraber mangallar da kullanılır. Uzun ve kolay imal edilen dört ayaklı, iki kapaklı, iki kulplu basit saç mangallara ocaktan kor halindeki ateş alınır, odanın bir köşesinde, alçak iskemlelerin, yer minderlerinin ve hayvan postlarının üstünde oturulup, mangal başında ısınılır (Çizim 10). Mangallarda odun, kömür de yakılır. Ocaktaki gibi ateşin ilk

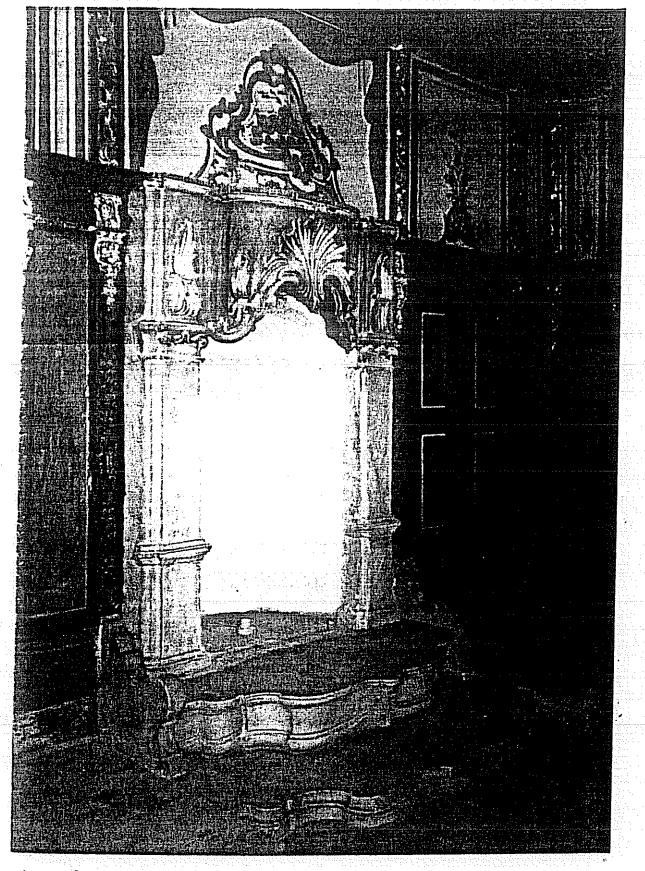

Resim 2. Bayramiç Hadımoğlu Konağı ocağı.

zararlı gazları ve dumanı bacadan atılmadığı için bahçede yakılır, ateş kor olduktan sonra içeri alınırdı.

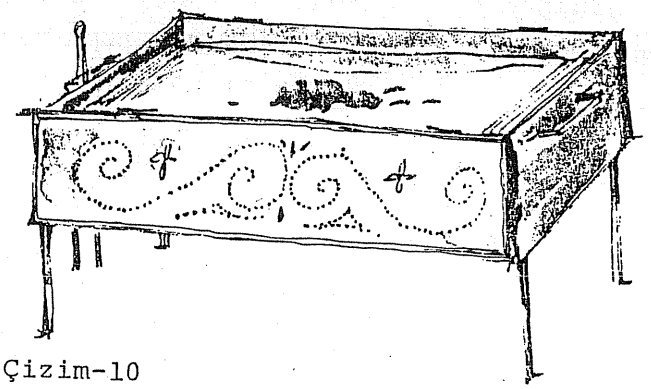

Çizim-10

Fazla iddiası olmayan mütevazi Türk evlerinde ocaklara pek yer verilmemiştir. Ev halkı uzun kış günlerini, kapı ve pencerelerine astıkları kalın perdeli odalarda mangal başında, tandır içinde geçirmişlerdir. Daha büyükçe evlerde ocakla beraber yine mangallar ve tandırlar kullanılmıştır.

Tandırlar genellikle 1m. dört köşeli 90-95cm. yüksekliğinde bir masa olup, altında ve ayakları arasında 10cm. yükseklikte ince bir toprak çanak, içinde azıcık kül bulunan, üzerine ateş konulup, kendisine mahsus yorganla örtülüp, içinde dizlere kadar bacakların uzatılıp, oturulduğu ve mangalın konulduğu taraflarda 10-15cm yükseklikte parmaklıkların, trabzanlarına basılarak, yorganın dizlerin yukarısına kadar çekilip örtülebildiği birşeydi. 1592'lere ait tandırlara rastlanmıştır. Fakat bu üsul genellikle yangınlara sebep olmuştur.

Sobalardan önce sadece mangal, tandır ve ocaklarla ısıtılan evlerin planlanmasında yaz ve kış mevsimlerinin etkisi büyük olmuştur. Kalın kerpiç ve taş duvarlı kuytu alt katlarda kışı geçirmek zorunluluğu doğmuştur. Günlük yaşamı, üşümeden, yorulmadan sürdürebilmek için mutfak, kızdırmalı hamam, helâ, yakacak ve erzak depoları hep alt katta planlanmıştır. Burada bulunan alçak, az pencereli, ocaksız odalar mangal ateşiyle ısıtılmıştır. Kış bu odalarda geçiştirilip, üst katlar genellikle yazın kullanılmıştır.

Kalabalık ailelerin, geniş planlanan evlerinde, üst kat odalarının birinde, sabit ocaklar yapılmıştır. Odun yakılan bu ocaklar, döşemeden 20-25cm. yüksekte, basit bir yanma yeri ve gittikçe daralan genişce bir bacadan ibarettir. Üzerinde kıtıklı alçı harcından yapılmış, oymalı, süslemeli, profilli, duman toplayan bir davlumbazı vardır (Resim 3).

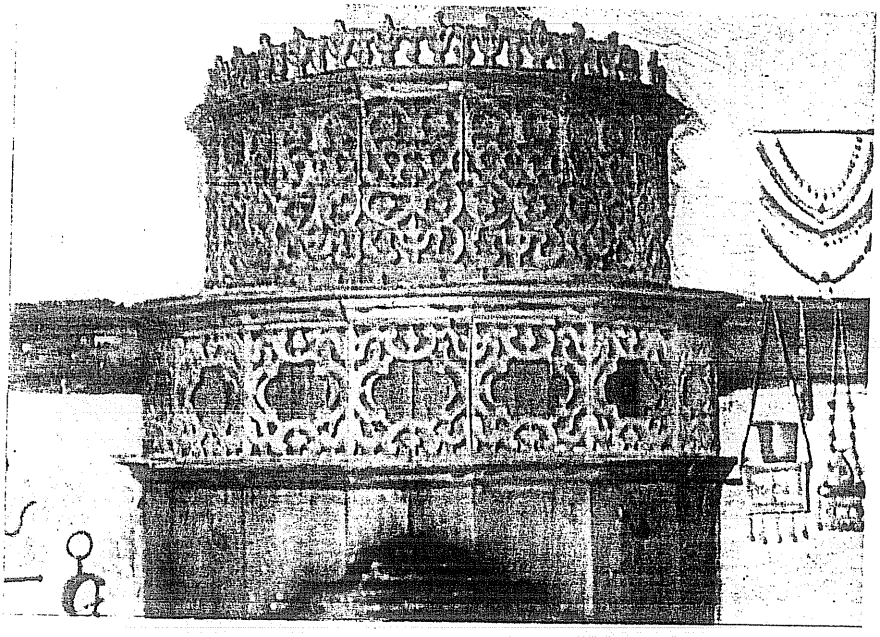

Resim 3. Kula'da bir evin tahta oyma işleri ile bezenmiş ocak davlumbazı.

Genellikle 90cm. genişliğinde, 50cm. derinliğinde ve 250-300cm. yüksekliğindeki Türk ocaklarının en belirgin formu (çizim 11)de görülmektedir. Dolaplar, yüklükler, gusülhaneler, nişlerle birlikte ocak da hep kalın duvarlara yerleştirilmiştir. Bazı evlerde yer kaplamaması için davlumbazsız bile yapılan ocaklar, aynı amaçla yakılmadığı zaman sürme kapaklarla kapatılmıştır. Ateş yanma yeri ve baca kalınlığı dışarı verilmiş ocaklar da vardır.

Odanın bir duvarını ortalayan ocağın iki tarafında, ahşap kapaklı dolaplar, açık raflar vardır.

Eski ocakların yapımında, ısıtma tekniğinden çok süslemeye önem verilmiştir. Yapılarda merkezi ısıtma yoktur, her oda ayrı ocaklarla veya mangal, tandır ile ısıtılmıştır.

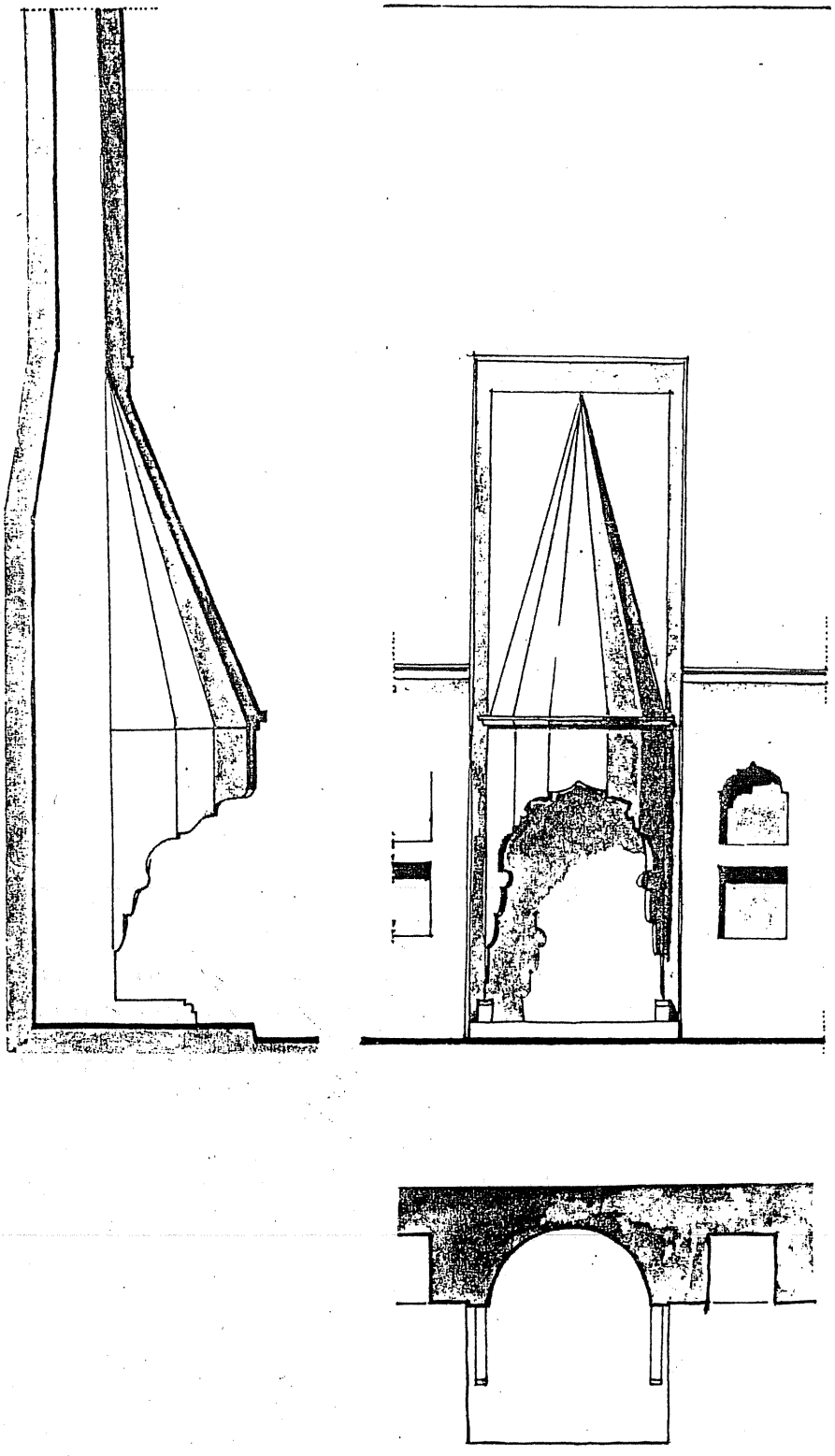

Çizim 11. Türk ocaklarının en belirgin örneği

Yeni yakıt ve soba türlerinin çoğalmasıyla, zaten fazla randiman vermeyen eski ocaklar kullanılamaz hale gelmiştir. Kaldırılan ocakların bacalarına hemen soba boruları bağlanmış, bacasız odaların duvarları delinip, pencere camları kesilerek borular dışarı verilmiş ve çirkin görüntüler ortaya çıkmıştır (Çizim 12).

Bir Avrupa ısınma aracı olan sobalar yurdumuza Tanzimat yıllarında Avrupa'dan getirilmiştir. Sonraları Rusya'dan da doğu yörelerimize giderek Anadolu'ya yayılmıştır. Hem odunu, hem kömürün her türünü kolaylıkla yakmalarından ve iyi randıman vermelerinden çabuk benimsenmiştir.

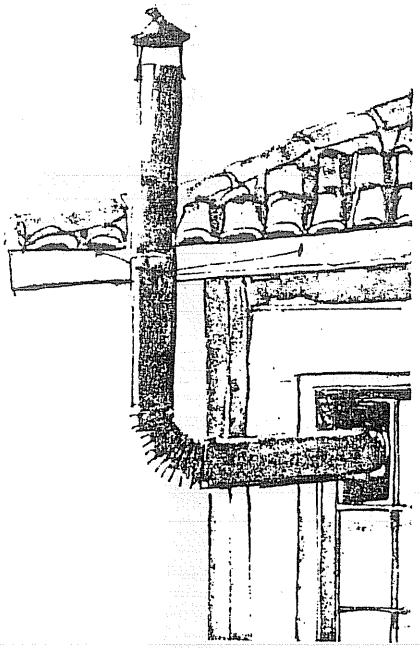

Çizim 12

Yurdumuza ilk getirilen ızgaralı, demir döküm ve içi ateş tuğlalı sobalardır [17]. Salamandra ve ördek sobalar en çok görülen tiplerdendir (çizim13). Izgarasız, odun yakan sobalar en değerli olanlarıdır (çizim 14). Avrupa'daki söminelerin soba haline getirilmiş türüdür. Çini sobalar geç ısınır, geç soğur.

Cumhuriyet döneminden sonra bizde de basit saç sobalardan başlayarak her türlü soba yapılmaya başlanmıştır (çizim 15).

Eski ahşap konaklarda, köşklerde sobalar için Marşilya'dan getirtilen tuğlalarla özel bacalar yapılmıştı. Pres tuğla bulamayan küçük ev sahipleri ise, soba borularını toprak künkler için geçirip, ahşap duvardan pencereden dışarı verince, eski sokaklarımızda çirkin görüntüler oluşmuştur (çizim 12,16), (resim 4)[18].

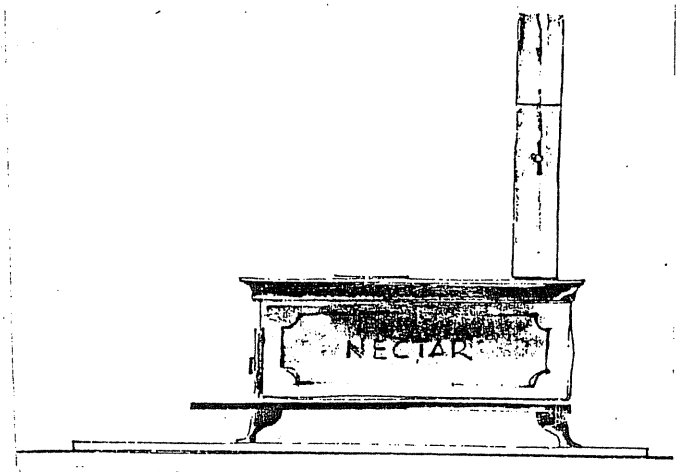

Çizim-13

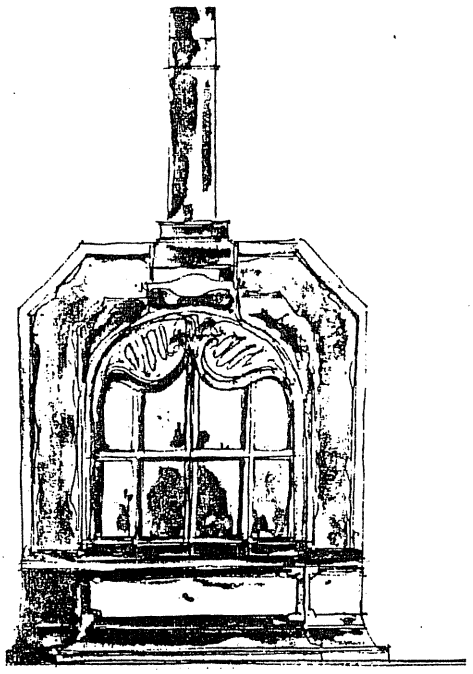

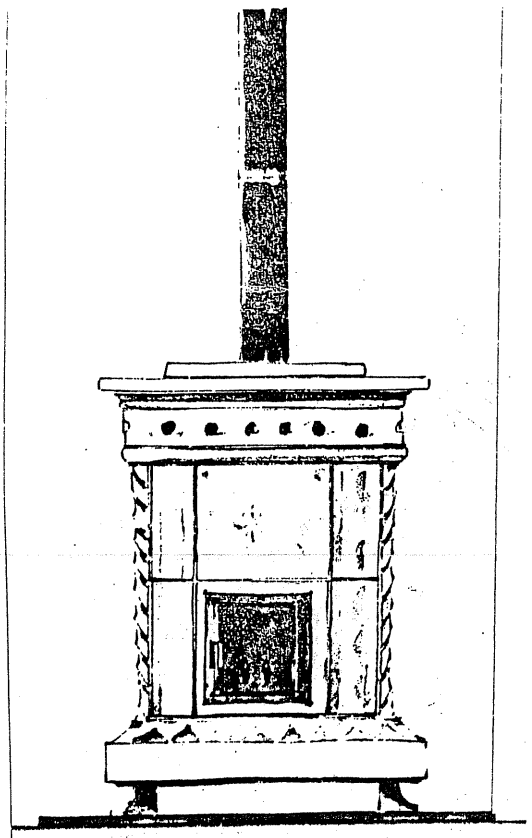

Çizim-14

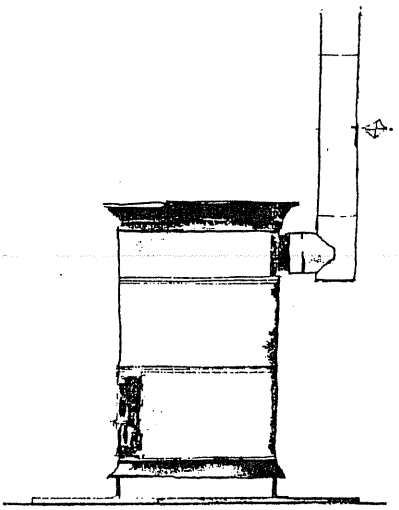

Çizim-15

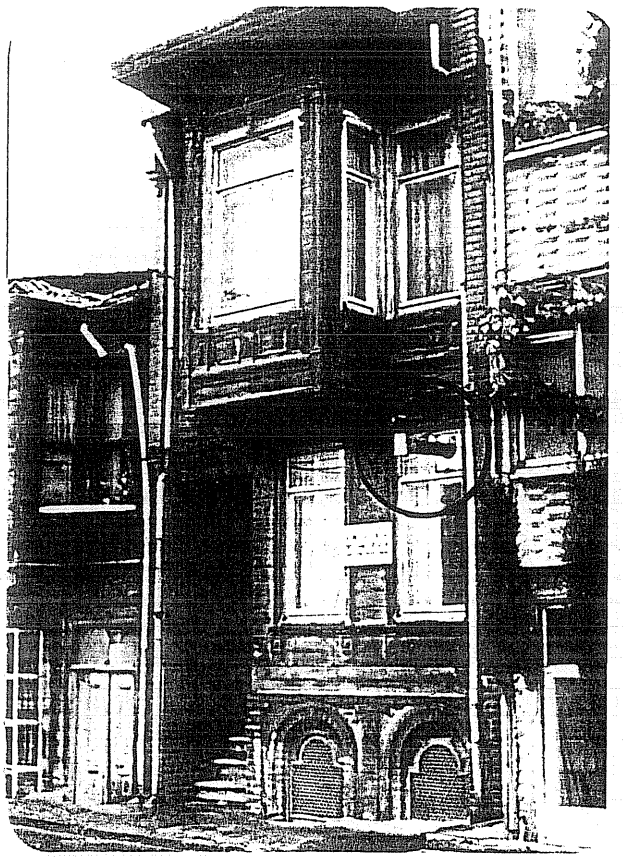

Resim-4 Eyüp'te bir evin camdan çıkan soba borusu

Çizim 16

11.2. AYDINLATMA

Türkler batıya doğru kaydıkça çıra ve çırak gibi aydınlatma terimleri öğrenmişlerdir. Daha sonra kandil,meş'âle,fener, lamba, şamdan gibi pek çok yeni çıra çeşitleri ile deyişleri ortaya çıkmıştır.

Her Türk evinde lambanın konduğu bir yer vardı. Anadolu köylerinde çıra veya lamba konulan yere "çıraklık" diyorlardı. Bazı yerlerde de üzerine lamba konulan küçük sehpa vardı, buna da "ocak eseği" adı veriliyordu.

Mumlar ise genel olarak hayvan yağları ile balmumundan yapılırdı. Şamdan, evde çok fazla kullanılmazdı, fakat sadece üzerine mum konularak yakılan bir alet de değildi.Şamdan aynı zamanda, içine yağ ve fitil konulan bir "kandil altlığı" da olabiliyordu. Mum veya kandil fitili olarak fitillik pamuklar bükülerek fitil yapılırdı[19].

H.Moltke,1836 yılında aydınlatmak için mum kullanıldığından sözediyor. Dünyada bilimsel amaçlı ilk lamba, İsviçreli Argand tarafından yapılmış ve 1784'de İngiltere'de patenti alınmıştır. Yuvarlak fitil kullanılıyor ve parlak ışık veriyordu. Bazı yaşlılarımızdan öğrenildiğine göre 1870 yıllarında kolza lambası terkedilerek, petrol lambası kullanılmaya başlanmıştı. Zaten dünyada da gaz lambası 1860 yılından sonra gazın bol elde edilmesiyle gelişmişti[20].

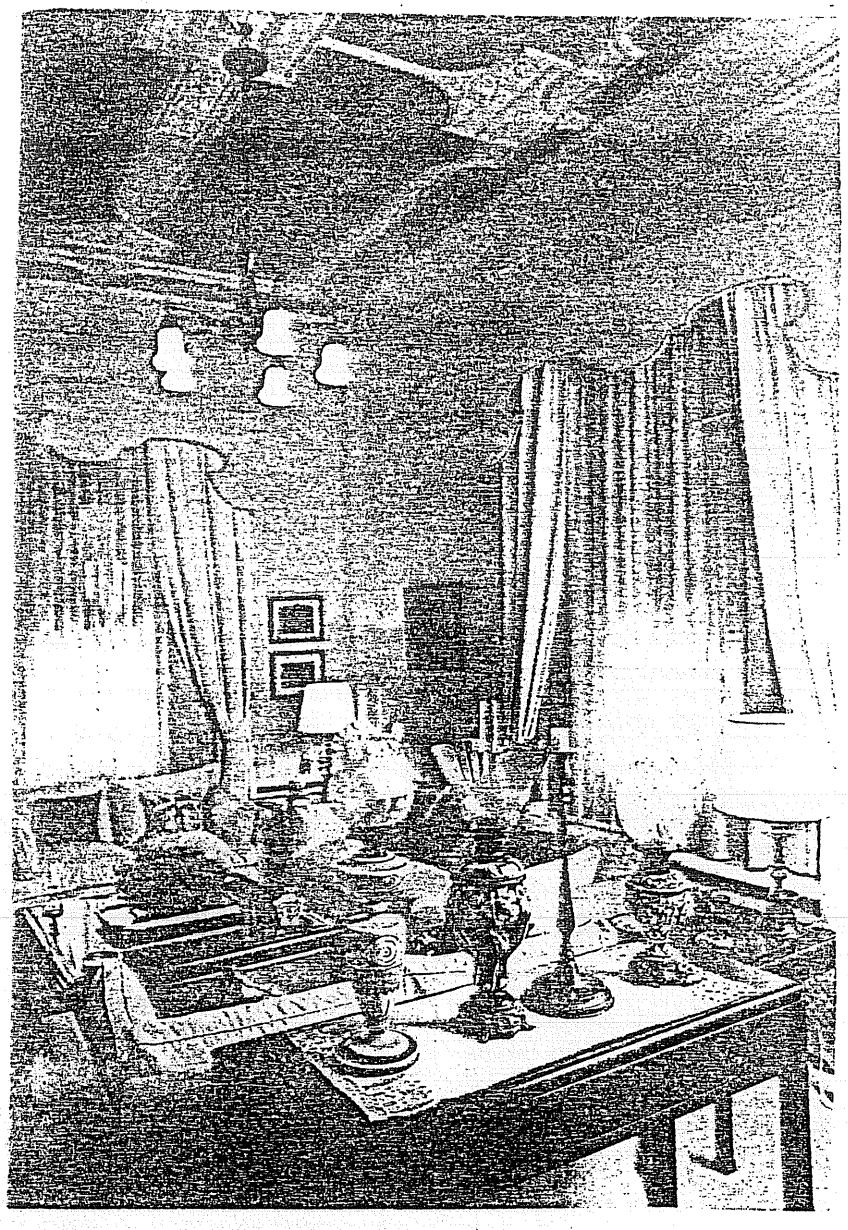

Resim-5 İstanbul,Kurukahveci Mehmet Efendi Köşkü (100 yıllık). Antika gaz lambası.

Evlerde duvardaki lâmbalık nişlerinden başka, kandil ve lüks lambası asmak için tavanların ortalarından göbeklerin merkezlerinden demir çengeller sarkıtılmıştır. Akşam vakti hava kararmazdan önce yerlerinden çıkartılan lambaların, kandillerin şişeleri bezle temizlenir, yağları, gazları tamamlanır, yakılıp tekrar yerlerine konurdu. Merdiven başlarına, helalara, sabaha kadar yanması için küçük idare lambaları bırakılırdı. Daha sonraları, XX.yüzyılın ikinci yarısında, sokaklardaki elektrik direklerinden teller çekilmiş, odaların duvarları üzerinden tavanların ortasına borular döşenerek tesisatlar yapılmıştır. (Res.11, 12,13,14). Böylece lamba yakmak söndürmek ve aydınlatmak gibi çabalar sona ermiştir. Ama, evlere elektrik alınmasından sonra, ocak ve lamba döneminden daha çok elektirik kontağından yangın çıkmaya başlamıştır[21].

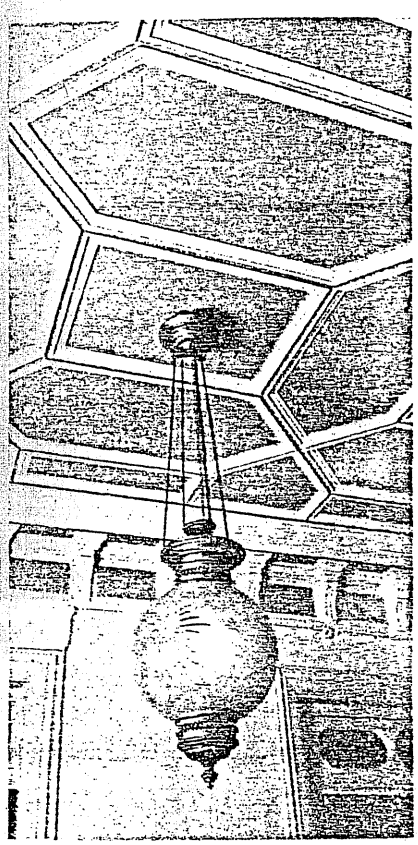

Resim-6. Kurukahveci Mehmet Efendi Köşkü'nün sofa tavanında beyaz madenden eski glob abojur.

Türk evinde yaşayanlar, evlerini kendi çabalarıyla çağdaş yaşama uyarlamaya çalışınca, ortaya resimlerde de görüldüğü gibi çarpık bir aydınlatma düzeni çıkmıştır. Bunu önlemek ancak bilinçli yapılan bir restorasyon desteğiyle mümkündür.

Resim-7.

Resim-8.

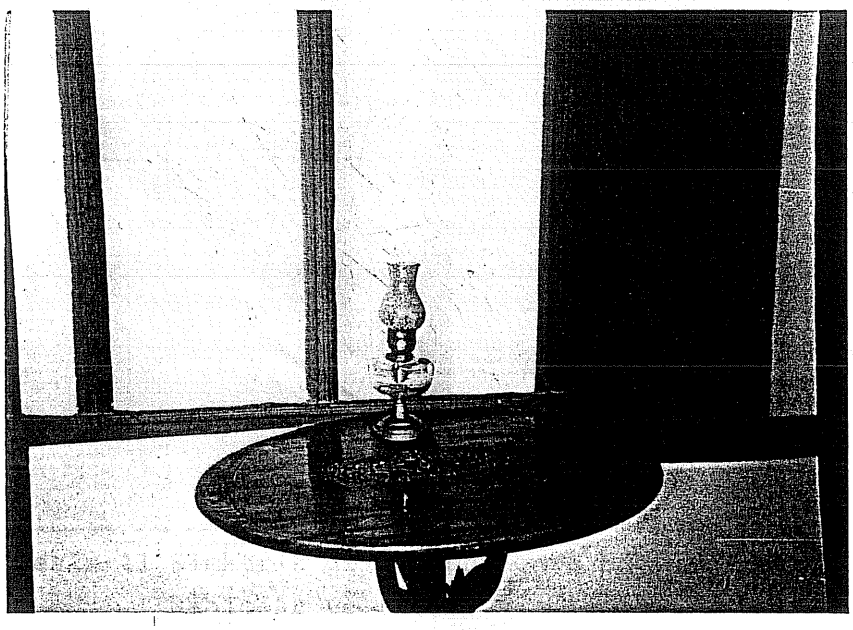

Resim-9. Eskişehir'de bir evin aydınlatma elemanları

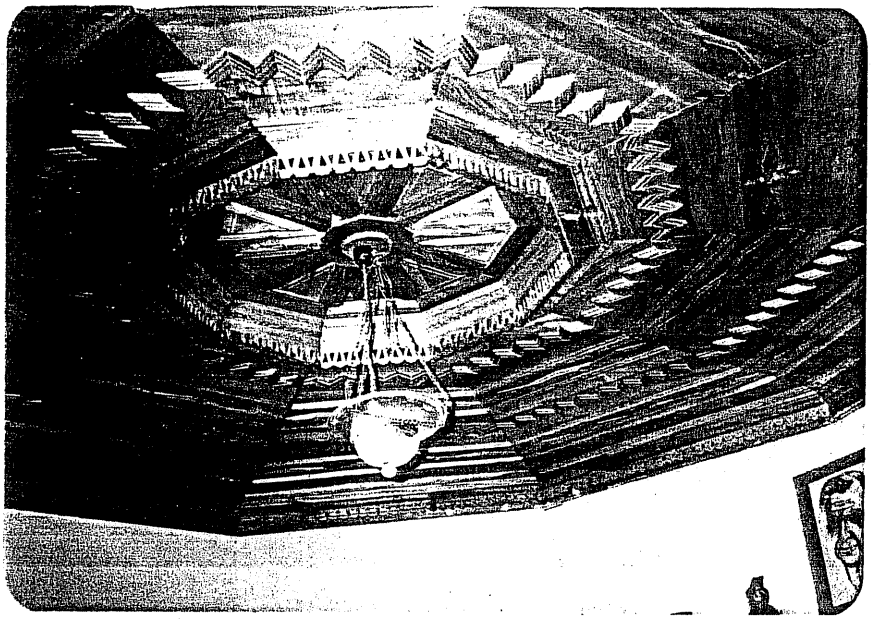

Resim-10 Nail Çakırhan'ın Akyaka Köyünde Ağa Han Mimarlık Ödülü alan evinde sofa aydınlatması.

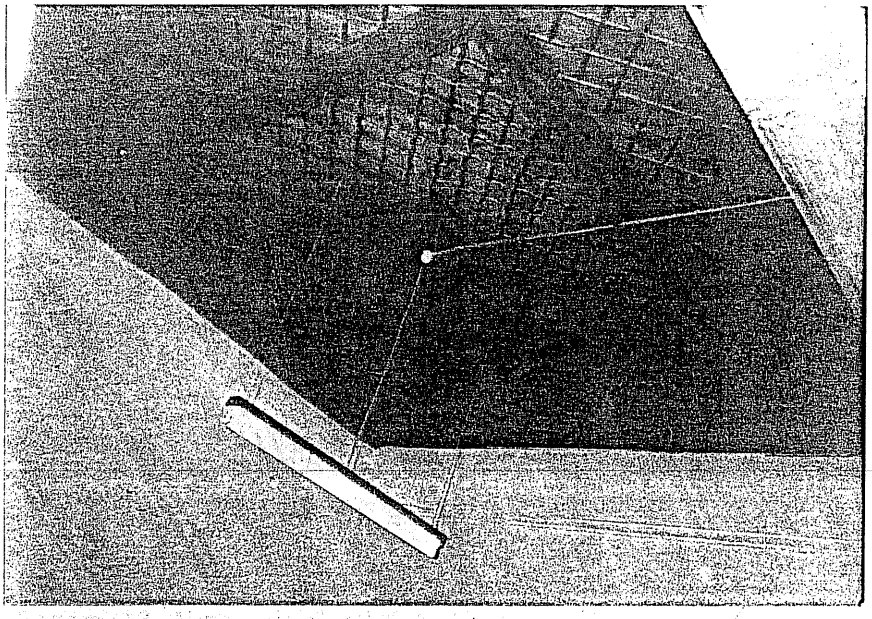

Resim-11 Elektrik geldikten sonra bozulan tavan, kablolar ve floür ışıl lamba.

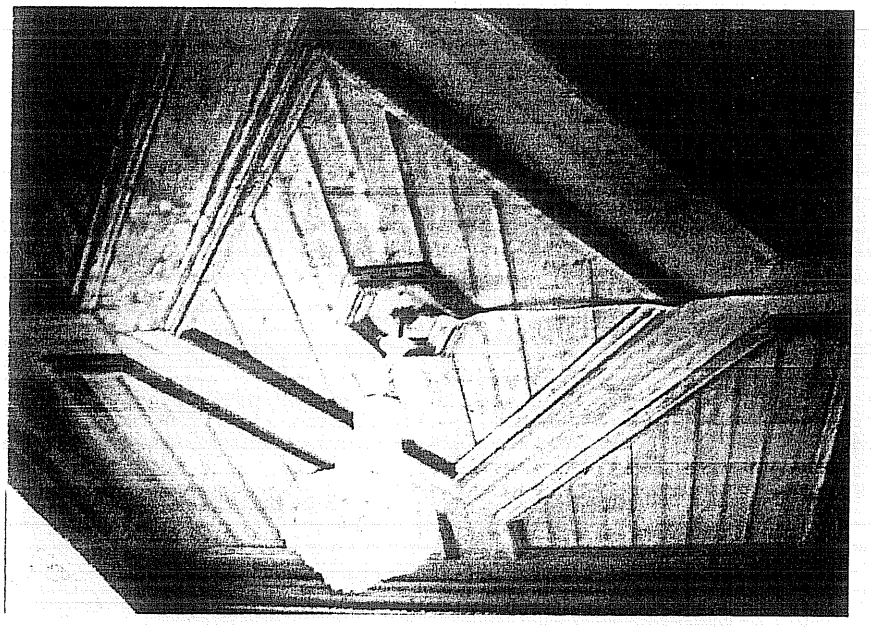

Resim-12.Üsküdar'da elektrikle şenlenen Türk evi.

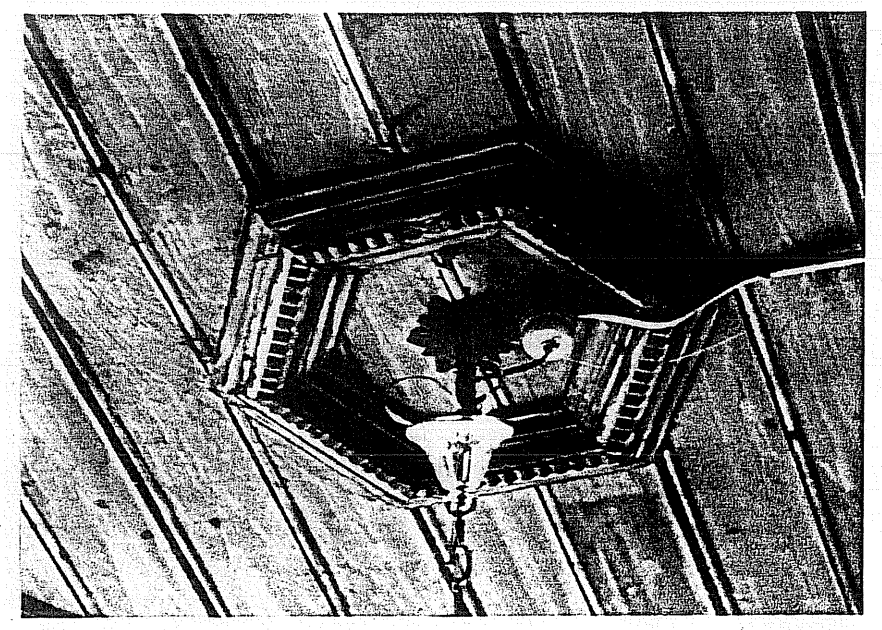

Resim-13.Aynı evin elektrik ve avize bağlantı detayı.

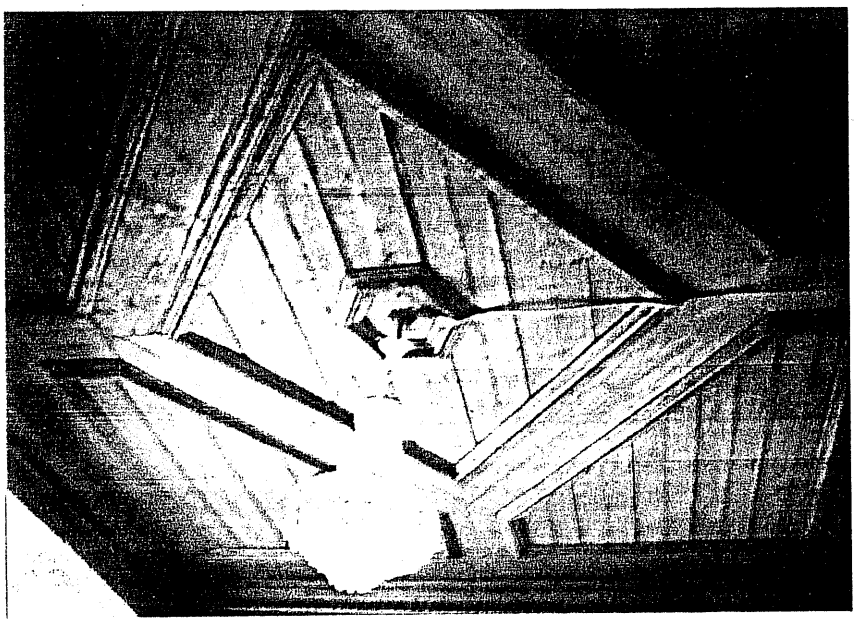

Resim-12.Üsküdar'da elektrikle şenlenen Türk evi.

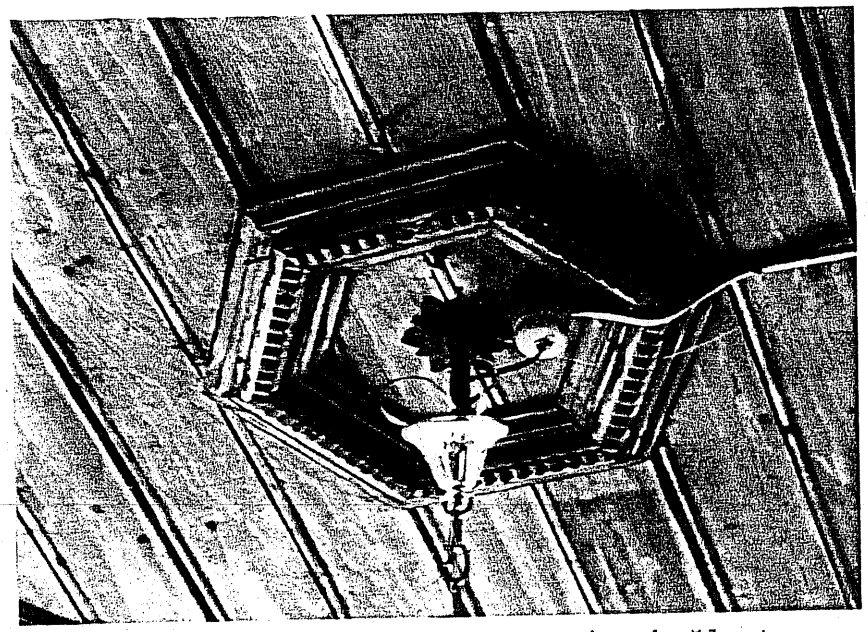

Resim-13.Aynı evin elektrik ve avize bağlantı detayı.

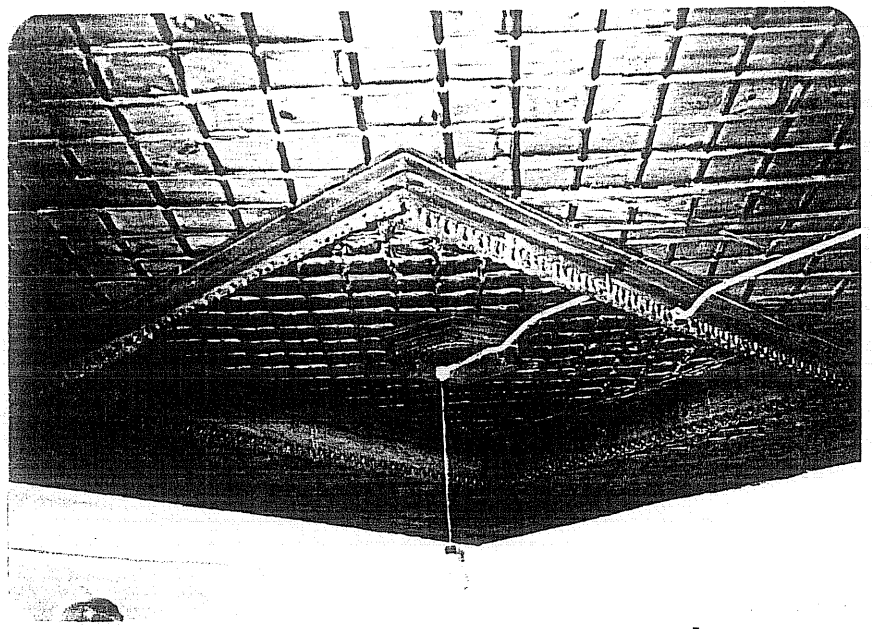

Resim-14.İsmet Zekir Evi, tavanı bozmuş olan elektrik kabloları

11.3. SERVİS ALANLARI

11.3.1. TUVALET VE BANYO ANLAYIŞI

Türk evinde ayakyolu ya da helâ olarak adlandırılan tuvalet çoğunlukla avlunun bir köşesindedir. İç sofalı evlerde içeri alınmıştır.

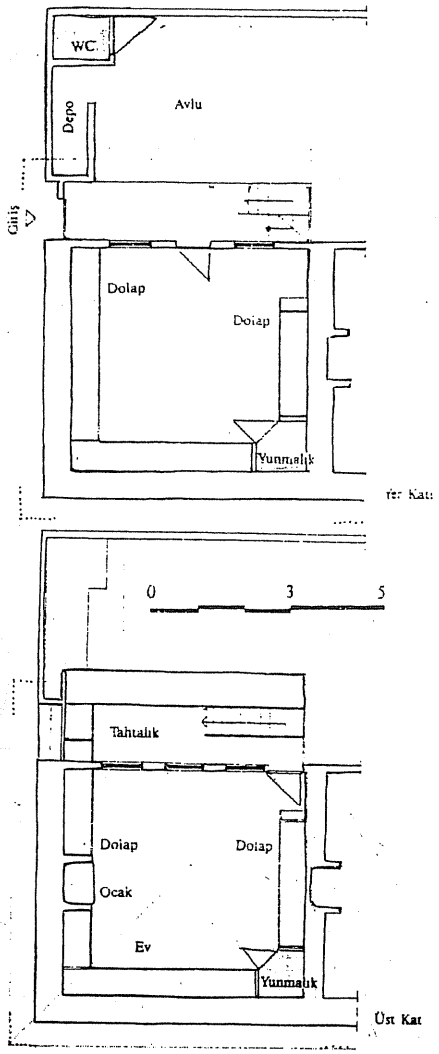

Çizim.17.Şirinköy Habibe Gören Evi.WC.avlunun bir köşesindedir.Yıkanma ise yunmalık denilen yerde odanın içinde gerçekleşir (C.Bektaş).

Eskiden temizlik dinsel kaynaklı olduğundan namaz öncesi beş vakit abdest almak gerekiyordu.Bu nedenle en yaygın ve pratik abdest alma biçimi leğen ve ibrik kullanarak olmaktaydı. Genellikle yaşca ve törece daha küçük olanlar ya da hizmet edenler ibrikle leğene su dökerek büyüğün el yıkamasını ya da abdest almasını sağlarlardı. Bu yolla istenilen yerde abdest alınıp, el yıkanabilirdi.

İslâm dini evin biçimlenmesinde etkili olduğu gibi abdestlik-helâ ilişkisinde de etkin olmuştur.İslâm dinine göre vucuttan birşey atılması abdesti bozar, yeniden abdest alınması gerekir. Bu yüzden abdest alma ve bozma yerleri birbirine çok yakın tutulmuştur. Abdestlik-helâ orta ve üst katlarda bulunurdu[22].

Resim-15 El yıkama ve abdestte kullanılan leğen ve ibrik. Evin her yerine taşınabiliyordu (R.Günay).

Helâ önüne konulan abdestlik bölümüne, zamanla el, yüz yıkamak için ahşap tekne konmuştur. Abdestlik genellikle tahtadan yapılmış bir tezgahtır; çalışma tezgahıyüksekliğinde ve 40-50 cm. genişliğinde düz bir tahtaüzerine çoğunlukla oval biçimde ve kenarları oyulmuş bir deliği vardır. Bunun altında eğimli bir tahta çökerten gibi pis suları dışarı akıtır. Bu tahta üzerinde, sabun elden kaçtığı zaman kayıp düşmemesi için tuzak düzeni vardır. Tezgâh üzerinde duran ibrikten, su dökülen delik üzerinde el yıkanır.

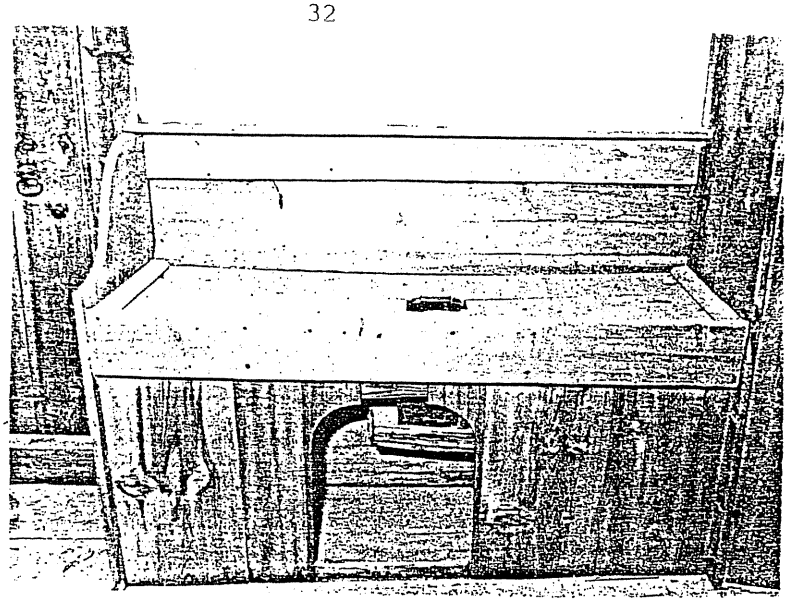

Resim-16 Tahtadan abdestlik tezgahı.Kirli sular tahta bir olukla helaya çıkar (R.Günay).

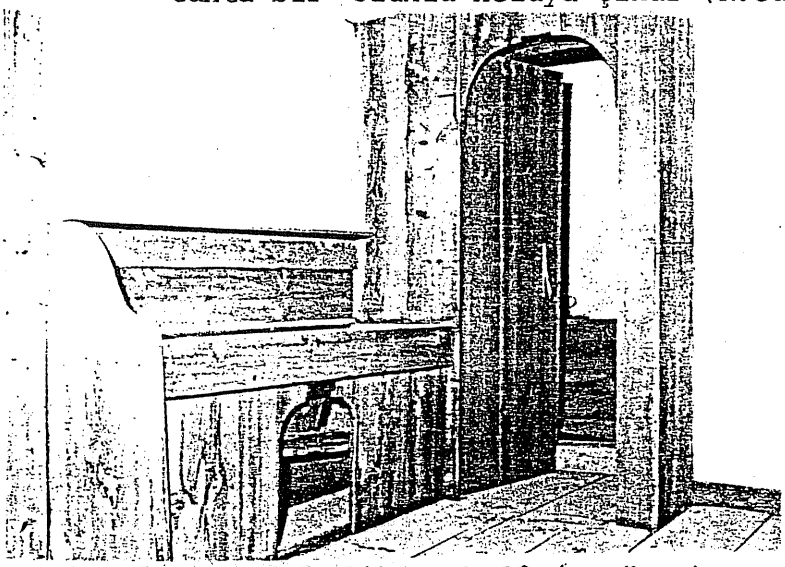

Resim-17 Aynı abdeslik ve helâ (R.Günay).

Resim-18 Abdestlik ve helâ.Tahta abdestlik duvarı (R.Günay).

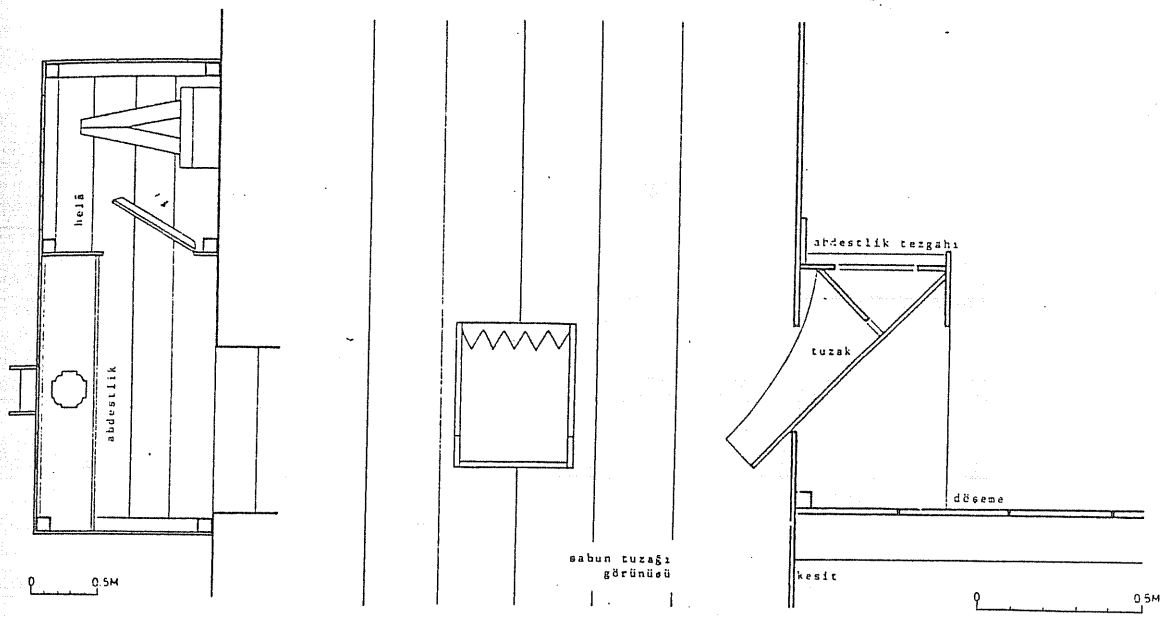

Çizim-18.Abdestlik-hela,Plan,Sabun tuzağı.Kesit ve dışarıdan görünüş (R.Günay).

Hela abdestlikten bir kapı ile ayrılır. Döşemesi tahta kaplıdır[23]. Dr.Rıfat Osman'ın "Edirne Evleri" kitabında ise helâdan şöyle bahsedilir; 47 helanın 1.15X2.25m.'lik kısmı kalın kurşunlu levha ile kaplıdır. Bunun ortasında ucu kapıya uzun tam üçgen delik bırakılmıştır. Tabanı 35, deliği 62cm. dir. Bunun ehrama benzer ve künke uyan bir çukur ve deliği vardır.

Bu üçgenin genişliğine bakılırsa temizlemede kullanılan sular bu çukura akar, bu kısmın arkasında bir kurşun kaplı set vardır ki buna ibriklik veya terke denilir. Diğer kısımlar tahta döşelidir. Musluk, su deposu yoktur. Abdest sularının helâlara akmamalarına çok dikkat edilmiştir.

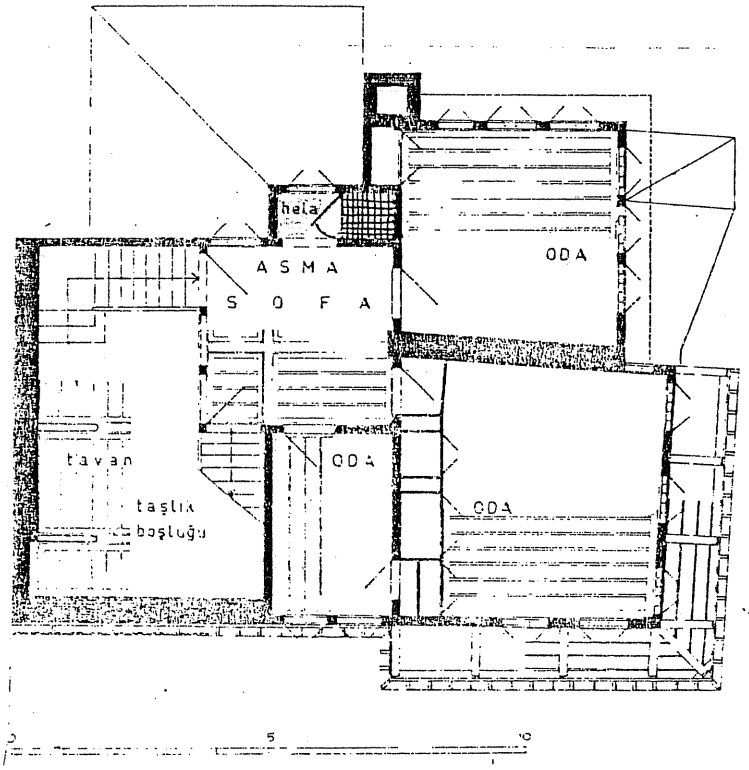

Çizim-19.Tekirdağ Rakoczi Evi.Ara katta helanın yeri 18.yy.başı (S.H. Eldem)

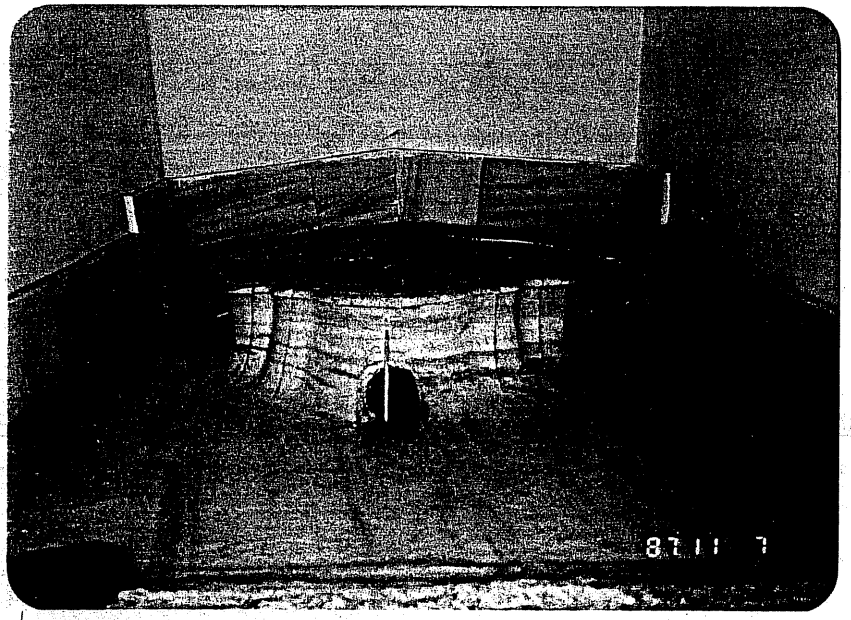

Resim-19.Tekirdağ Rakoczi Evi Mermer helası.

Edirne'de gördükleri eski evlerden yapılış tarihini öğrendiklerinin helâlarında, 1572 yılına kadar mermerden oluklu taşlar yoktur.

Helaların çoğunlukla üçgen biçiminde deliği vardır.Delik kenarları gene ahşapla yükseltilmiştir. Delik, tahtadan yapılmış kare kesitli düşey bir yolla helâ çukuruna bağlanır ya da deliğin altı boştur, dışkılar doğrudan toprağa açılmış helâ çukuruna düşer. Bu yüzden orta ve üst kat helâları alt-alta gelmez, şaşırtılmıştır. Helâda taharetlenmek için ibrik ve herkesin ayrı taharet mendilleri bulunur[24].

Yıkanma yerleri, gusülhane veya Ege Bölgesinde yunmalık gibi isimlerle anılırlar. Temizliğin imandan geldiği İslâm dininde, din gereği yıkanmaya qusül abdesti denilir. Evlerde genel olarak gusülhanelerde yıkanılır.

Kütahya evlerinde qusülhaneye odanın içinden dolap kapağına benzeyen alçak irtifalı çift kanatlı bir kapıcıktan girilirdi. Bunların zemini çinko ile kaplanmış ve genellikle binanın dış yüzüne yapıldıklarından bu tarafa doğru verilen meyille sular dışarıya akıtılmışlardır[25].

Erzurum evlerinde ise yüklüklerde qusülhane olduğu gibi, odanın zeminine ve sedirlerin uç kısımlarına da qusülhane yapılmıştır. Ayrıca odalara bağlı küçük odalar (banyolar) vardır[26].

Türk evlerinde hemen her odada qusülhane vardır. Yıkanmak için gerekli su ocakta, daha sonraki dönemde sobada ısıtılır. Genellikle yüklüğün altı qusülhanedir. Yüklüğün kapağı açıldıktan, yataklar yere indirildikten sonra, yüklük tabanı olan kapak kaldırılınca qusülhane ortaya çıkar (Res.20). Odaya bakan bölme atlanarak içeri girilir. Su maşrapa ile dökülür. Sabun bezi,kese, hamam tası kullanılır. Kürsü denilen alçak bir tahta iskemleye oturularak yıkanılır. Burası küçük bir hacım olduğu için yıkanma suyunun buharı ile ısınır.

Duş alma niteliğinde kısa süreli bir yıkanma olur. Yıkandıktan sonra sıcak odaya geçildiğinden üşünmez. Gusülhane temizlendikten sonra kapağı kapatılır. Yerdeki yatak, yorgan, yastık katlanarak kapak üzerine yüklüğe konur. Yüklük kapakları kapatılır[27].

Türk evinin içinde çamaşır yıkamak için ayrı bir mekan yoktur. Çamaşırlar genelde açık havada yıkanır. Çok soğuk havalarda mutfakta veya sofada da yıkanır. Avlu ve bahçede veya dereye kadar giden sekiler de çamaşır yıkanabilirdi.

Edirne'de ise büyük evlerin hepsinde bulunan çamaşırlıklar yerden bir basamak yükseklikte eski biçimde kemerli bir ocağı ve koca musluklu bir çeşmesi olan özel bir yerdir.Ocak içinde, kalınca beyaz taştan yapılmış yerli ayaklara oturtulmuş büyük bakır kazanlar vardır.

Çamaşırlar, üzerinde özel delikli taşlar olan örme setler üzerinde ve bakır leğenler içinde yıkanır. Çamaşırlıklarda 1,5 metreye yakın uzunlukta ve 60sm. genişliğinde ve bir karış derinliğinde olan mermer teknelerle, üzerinde duvara tutturulmuş bir kaç demir veya tahta kollara takılmış kalınca ve yuvarlak sırıklar vardır. İnce çamaşırlar fazla sıkılmadan bu sırıkların üzerine konurdu[28].

Günümüzde Türk evindeki ıslak hacımlar çok ilkel ve basit kalmıştır, ayrıca hijyenik temizlik anlayışına da uymamaktadır. Tanzimatla beraber başlayan batılaşma hareketleri boyunca tuvalet ve banyolar gelişme göstermişse de geçmişte yapılan evler bundan nasibini alamamışlardır. Bunlarda WC, banyo, el-yüz yıkama yerlerine ilişkin bugünün kullanıcısı için düşünülen yardımcı araç ve ya donanım yoktur.

Günümüzde ıslak hacim fonksiyonları aşağıdaki gibidir.

a) Vücut bakım-temizliği alanı;

banyo,yıkanmak,duş,diş fırcalama,saç tuvaleti,traş.

b) Vücut boşaltım alanı,

c) Ev kadını çalışma alanı,
çamaşır,ütü.

Daha önce de bahsedildiği gibi geleneksel evlerimizde birinci bölüm yoktur, yıkanma dökünme şeklindedir. Vücut boşaltmanın yapıldığı helâ ise bugünün ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte değildir. Çamaşırın da leğen ve derede yıkandığını söylemiştik. Helâların hiçbirinde pis-su,temiz-su tesisatı yoktur. Yeni kullanımda bunların dışında duş küveti lavabo, WC, termosifon kazanı, çamaşır makinası gereklidir.

Bugünkü yapılarda banyo yapımı ile ilgili işlem sırası aşağıdaki gibidir. Buna dayanarak geleneksel evlerimizdeki eksikleri ve yapılması gerekenleri anlayabiliriz.

1)- Su ve kalorifer borularının döşenmesi
2)- Pis su borularının döşenmesi
3)- Elektrik borularının döşenmesi
4)- Radyatörlerin yerine tespiti
5)- Tesisat borularının altının kapatılması
6)- Banyo döşemesinin dolgu ve tesviye betonu ile düzeltilmesi
7)- İzalasyon yapılması
8)- Banyo küvetinin yerleştirilmesi ve bağlantısının yapılması yan duvarların örülmesi
9)- Kapı ve pencere kasalarının takılması
10)- Duvar ve tavan sıvasının yapılması
11)- Banyo yer süzgeci ve döşemenin yapılması
12)- Klozet ve lavabonun banyodaki yerlerinin döşeme sırasında bırakılması ve takılması
13)- Duvar fayanslarının döşenmesi için ince sıva yapımı
14)- Fayansların döşenmesi
15)- Kalorifer tesisatının kesin bağlantısı

16)- Bataryaların takılması
17)- Elektrik prizi ve düğmenin takılması
18)- Pencere-kapı boyanması, cam takılması
19)- Banyonun kontrol ve temizliği

Banyo yapımında prefabrikasyon çok kolay bir yöntemdir[29].

Günümüzde ıslak hacimler evin içinde bulunması gerektiğinden bu olgunun ortaya çıkardığı olumsuzluğu, özgün plan özelliklerini koruyarak gidermek gerekir. Türk evinde ilk anda gusülhaneleri WC. şekline dönüştürmek akılcı bir çözüm gibi görünse de, gusülhane alanı konutun çamaşır yıkama eylemi için yeterli olamayacağından giriş katında bir çamaşırhane hacmi ayrılmalıdır[30]. Aslında her eve çağdaş kullanımda değişik çözümler getirilebilir.

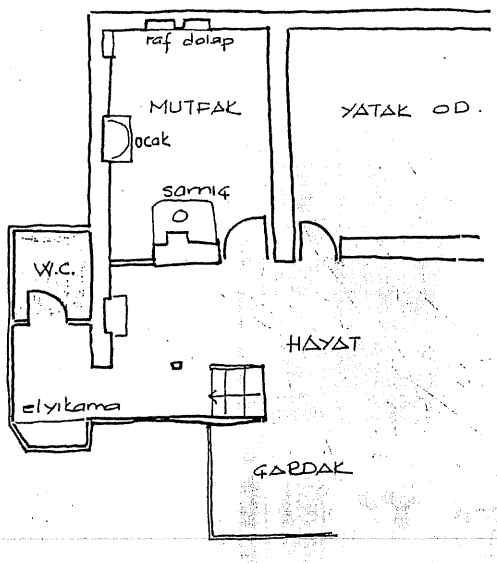

Çizim-20.Alanya Yaşar Tuluk Evi,eski kullanım (H.Şener)

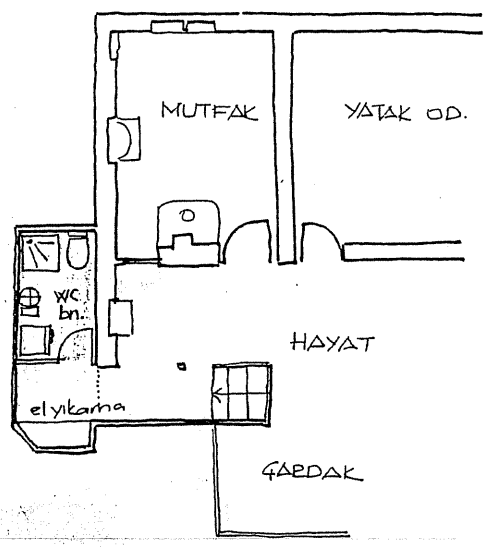

Çizim-21.Alanya Yaşar Tuluk Evi getirilen banyo WC.düz. (H.Şener)

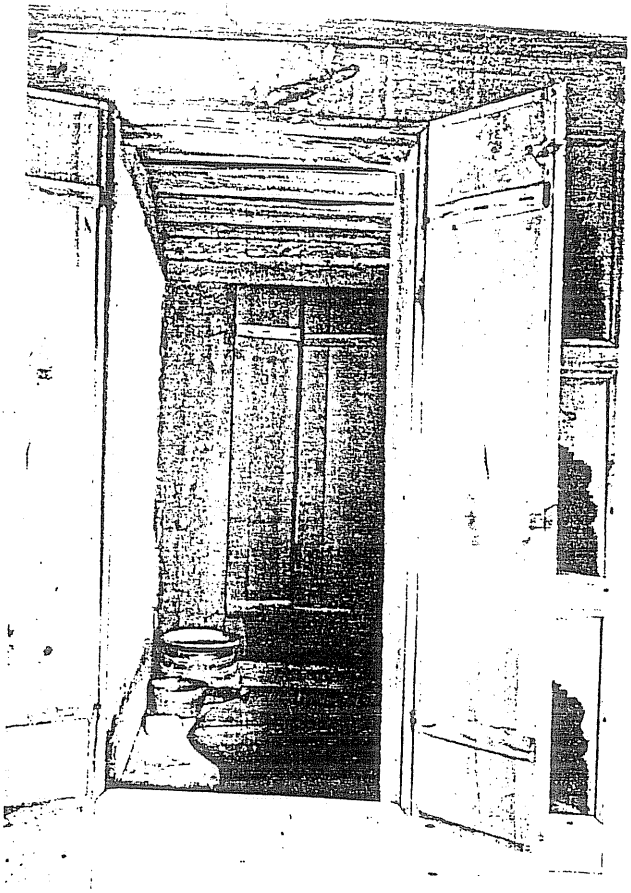

Resim-20.Gusülhane (R. Güray)

Reşim-21.Şile'de bir ev,geleneksel konuta çağdaş banyo kullanımı getirilmesi (R,Günay).

11.3.2.MUTFAK

Türk evinde mutfak, aşhane, aşevi, tandırlık, ocaklık, matbah gibi isimlerle anılıyor ve genellikle avlunun bir köşesinde yer alıyordu. Bazen de Alanya evlerindeki gibi girişte ahır, depo, mahzen, kiler, üst katta mutfak bulunurdu.Safranbolu evlerinde olduğu gibi orta katlarda "aşevi" olarak anılan ve oturma odası-mutfak köşesi şeklinde düzenlenenleri de vardı. Bir odada olan bütün ögeler aşevinde mevcuttu.Bunun yanında her oda da mutfak gibi kullanılabilirdi.

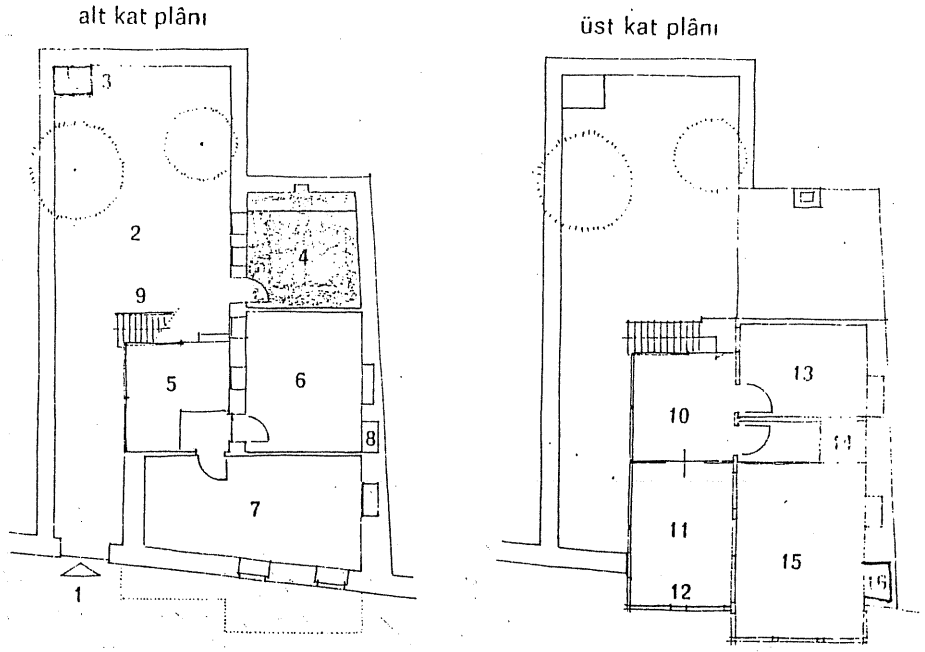

1. Sokaktan giriş
2. Avlu, İçbahçe, Taşlık
3. Helâ
4. Mutfak
5. Teras
6. Oda
7. Oda
8. Yüklük
9. Asma merdiven
10. Sofa
11. Hayat
12. Seyregâh
13. Oda
14. Safnail
15. Divan odası, Başoda, Divanhane
16. Yıkanma yeri (Cusülhane)

Çizim-22. Bir Ankara evinde mutfak (B.Çetinor).

Safranbolu evinde aşevi olmasına karşılık gene de mutfak işlevini yüklenmiş belirli bir oda vardır. Çünkü yemek pişirmek için gerekli araç ve gereçler mutfakta ya da yakınında olmalıdır. Mutfak, günlük yaşama odası gibidir.Burada oturulup ısınılır, yemek de çoğunlukla burada yenir.Aşevinin diğer odalardan farkı ocağın biraz daha büyük, dolap ve oymalarının fazla, sergenlerinin geniş olmasıdır. Burada da sedir ve yüklük vardır.

Gelişmiş mutfak düzeni yoktur. Yemek hazırlamak için sebzeler ya bahçede ya da aşevinde, leğende, güyümden boşaltılan suyla yıkanır, ayıklanıp, doğranır. Bu işlem ocak başında yerde ya da sedirde yaygı üzerinde yapılır.Mutfak kapları dolapta durur. Tencereler, sahanlar raflara konur (Res.22).Mutfağa bitişik ya da yakınında kilerlik vardır. Yemek ocakta odun ateşiyle pişirilir. Yine ocakta ateş üzerindeki saçayakta bir yandan ısınan bulaşık tasında bulaşık yıkanır.Sonraları mutfak dolaplarının birinin içine tezgah yüksekliğinde tahtadan bir eviye yapılmıştır. Bu düzene de abdestlik denmektedir.

Yemek çoğunlukla aşevinde yenir. Konuklara yemek,konuk kabul odasında verilir (Res.23). Kalabalık toplantılarda yemek çardakta yenir. Toplantılarda ve haremlik-selâmlık düzenlerde erkek ve kadınlar ayrı ayrı yemek yerler. Mutfaktan selâmlığa hizmet vermek için iki bölüm arasında"dönme dolap"denilen bir dolap vardır (Çiz.23).

Yemek yerde yenilir, önce sofra bezi serilir, üzerine tahtadan daire biçiminde ayaklı bir tahta konulur. Misafir gelince bakır veya pirinç sini de konur. Sofranın çevresinde minderlerde oturulur ve tek kaptan elle veya kaşıkla yemek yenir[31].

Safranbolu evlerinde durum böyleyken, Edirne'de matbah ya da aşhane denilen mutfaklar, büyük evlerde eve yakın. veya bitişik olarak evden dışarı bir bölümde yapılmış-

lardır. Selâmlık kısmında, personel vs. çok olduğu konaklarda haremlik ve selâmlıkta ayrı ayrı matbahlar vardır.

Ev dışında matbah yapımına, orta halli ve fakir aileler de bile rastlanır. Çoğunda geniş,mermer tekneli çeşmeler vardır.

Edirne'de bir kaç asırlık evlerde bulaşık yıkamaya mahsus geniş mermer tekneler, sebze, meyve hazırlamak için bir masa yüksekliğinde üzeri mermer, tahta örtülü özel yerler de görülmüştür. Fakat bir çok evde bu işler, aşhanenin, çeşme teknesinin önünde ve yerde yapılırdı. Bu usule uygun ve sağlıklı değildir.

Ocaklı yemek odalarındaki kilerden başka zengin ve orta hallilerin evinde aşhaneye bitişik/yakınında bir diğer kiler bulunur. Buna "büyük kiler" denilir. Çünkü ev içinde harcanacak bütün gıda maddeleri bu kilerde toplanmış ve koruma altına alınmıştır[32].

Diyarbakır evlerinde mutfak harem kısmında bulunur ve avlunun tali odaları ile beraberdir. Mutfak tek kemerli eyvan şeklindedir. Avluya açıktır, içinde ocak bulunmaktadır. Mutfaktan kilere de inilebilir[33]. Kilerler umumiyetle bodrum katındadır ve Urfa evlerindeki gibi "zerzembe" adını alır. Kışlık yiyeceklerin depolandığı bu mekân toprağa gömülerek soğuk olması sağlanmıştır. Urfa evlerinde de mutfak avlunun bir kenarında yer alır. Bu mekânda hazırlık ve pişirme eylemlerinin yanısıra kışlık yiyecekler de hazırlanır. Mutfağın içi hazırlama ve pişirme eylemine cevap verecek elemenlerla donatılmıştır. Bunlar, duvarlarda oluşturulan günlük depolama nişleri, büyük tencere ve kazanların oturabileceği yerden yükseltilmiş taş ocaklardır. Ocakların üzerinde geniş davlumbazlar dumanı "pherik" denen bacaya verirler[34].

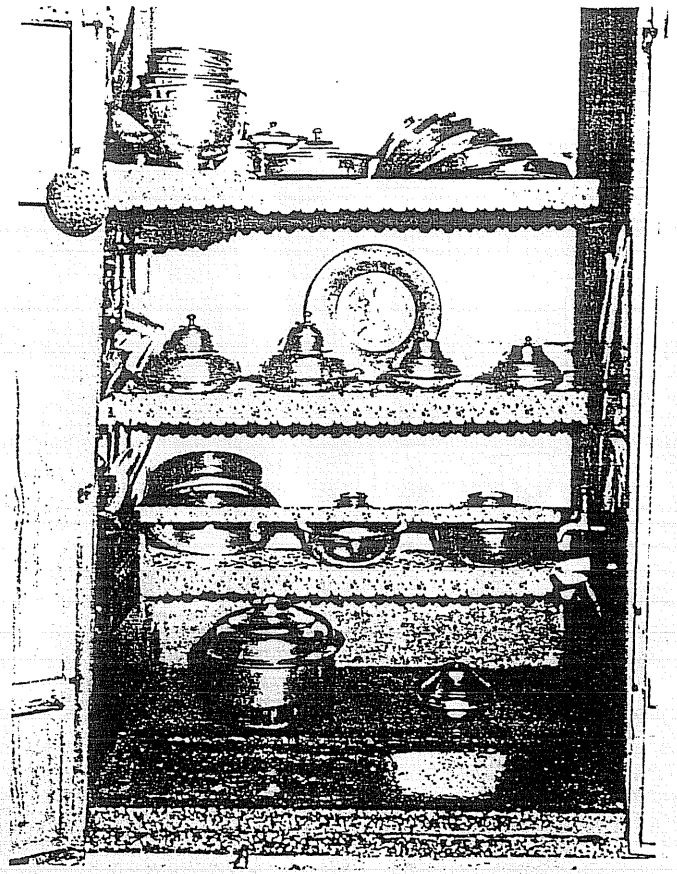

Resim-22.Dolap içinde bulaşık yıkama yeri
ve raflara dizilmiş bakır kaplar (R. Güray).

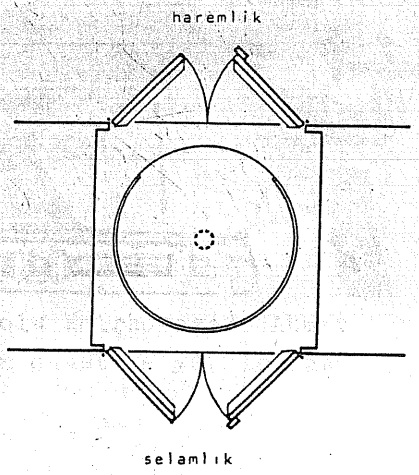

Çizim-23.Haremlik-selamlık arasında yiyecek,
içecek alışverişini sağlayan dönme dolap

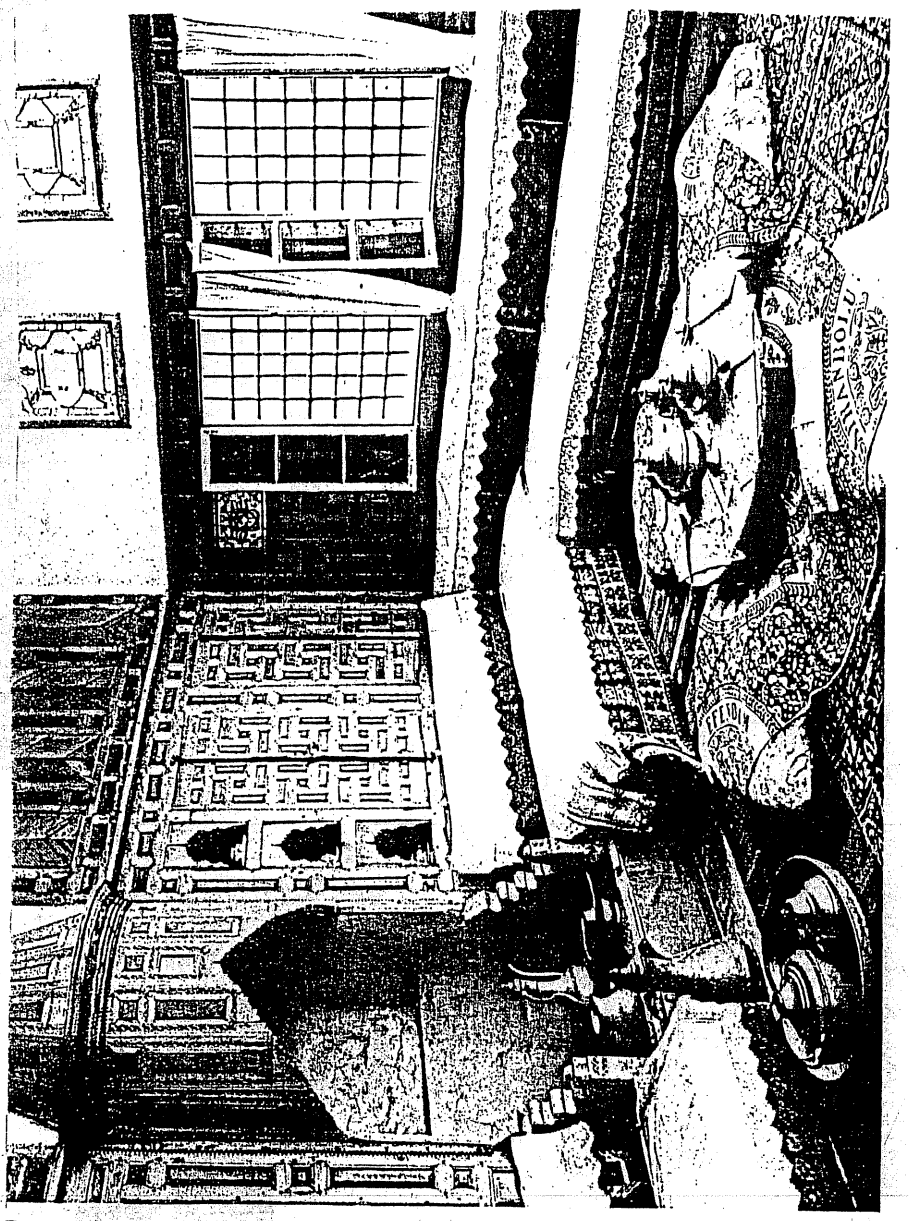

Resim-23.Safranbolu Emirhocazade Ahmet Bey bağ evi.
Bir Türk odası ve yer sofrası (R. Günay)

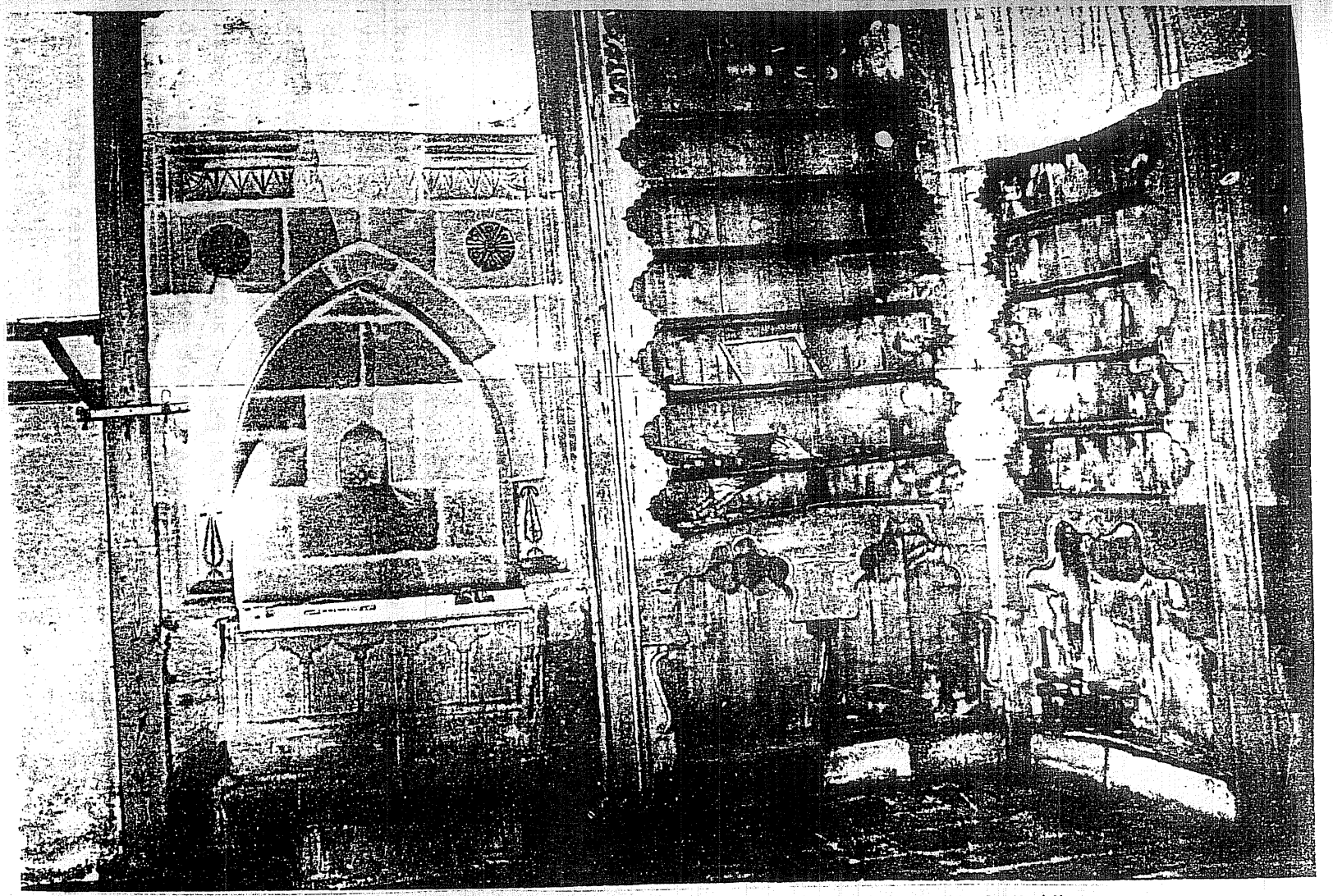

Resim-24.Erzurum Kadıhafızoglu Evi.Kurun küçük bir çeşme haline dönüştürülmüştür Kurun, yemek yeme, uyuma vb.işlevlere cevap veren tandırevinde yer alır (H. Karpuz).

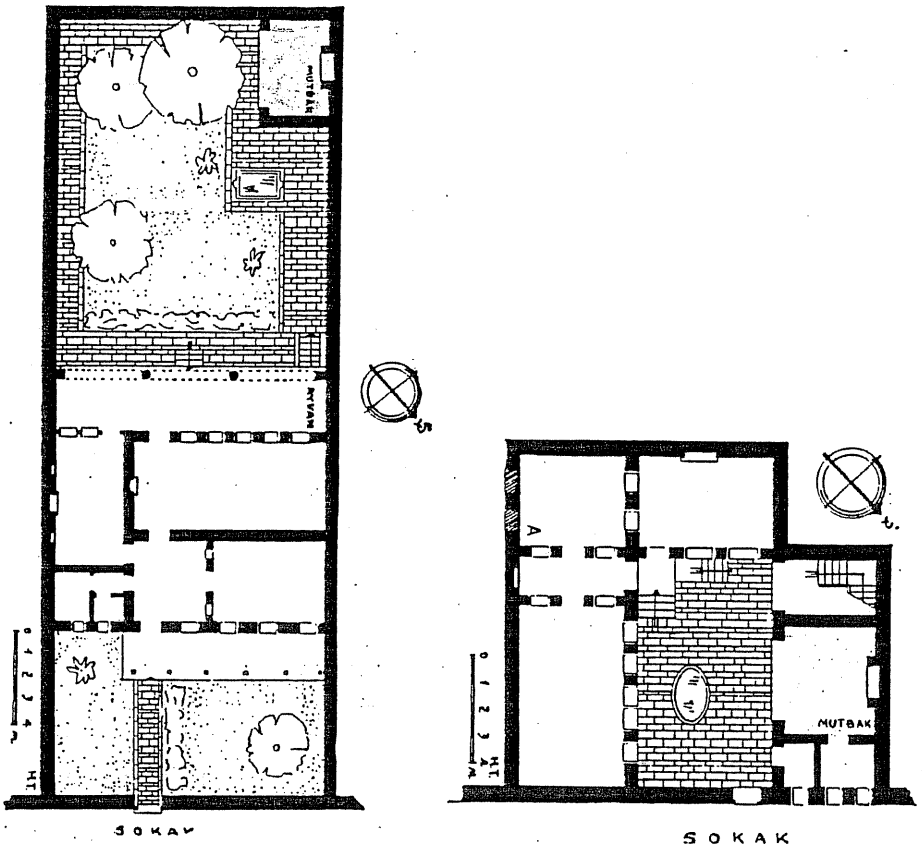

Çizim-24.Diyarbakır evlerinde mutfak avluya açıktır (D.Erginbaş).

Eski evlerde mutfak, çok fonksiyonlu bir mekân olarak kullanıldığından oldukça geniş tutulmuştur. Geleneksel aile yapısı çok kalabalık olduğundan ev işlerinde çalışanların adetleri daha fazla idi. Bugün ailede kişi sayısı azalmıştır. Zamanın teknik imkanlarıda gelişmiştir. Ev kadını modern imkanlardan yararlamarak kendi evinin işini kendi görebilmektedir. Bu nedenle mutfak eskiye oranla küçülmüştür. Bunun ilk örnekleri 1870 yılında Sultan Aziz tarafından yaptırılan bitişik nizamlı evlerde görülebilir. Mutfak konutta daha az yer kapladığı gibi, içinde yemek yeme fonksiyonu yanında, artık yatma eylemi gerçekleşmemektedir[35].

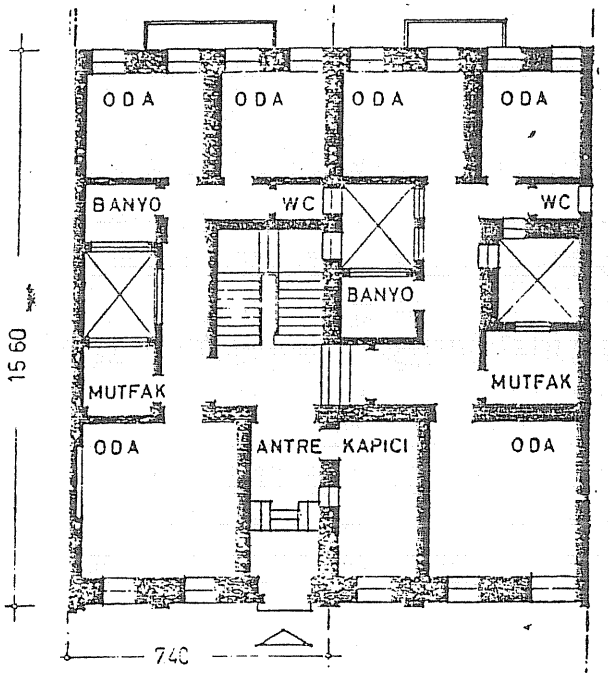

Çizim-25. Akaretlerdeki mesken tipi (İ.Bayhan).

Bugün için mutfak, sadece konutun beslenme ile ilgili türlü işlerinin yapıldığı, gerekli ve vazgeçilmez bir servis bölgesidir. Mutfağın çok önemli bir gereksinimi olan suyun mutfağa girişi de zamanla gelişim göstermiştir. Başlangıçta dışardan taşınan su ile mutfak işleri görülürdü. Daha sonra mutfak çevresine kuyu, sarnıç, tulumba, çeşme girmiştir. Konutların kentin su tesisatına bağlanarak, mutfak ve yıkanma mekanlarında akan suya kavuşmaları bugün çok olağan olarak kabul ediliyorsada, yarım yüzyıl önce büyük bir kolaylık olarak karşılanmıştır.

Bizde mutfak çok atlayarak günümüze gelmiştir. Özellikle mutfaklarda gaz kullanılması sonucunda, yemek pişirmek için artık soba-ocak yakmaya gerek kalmamıştır. Mutfak zorunlu olarak ısınmış olmayacağından, başka bir mekanda ikinci bir soba yakmamak için orada oturma nedeni ortadan kalkmıştır[36].

Mutfakta yapılan eylemler de değişmiştir, artık kayısı kurutulmayıp, salça yapılmamakta, kış için hazırlanılmamaktadır. Gıdada undan makarnaya giden büyük bir süreç vardır. Artık kimse evde ekmeğini,peynirini yapmamaktadır. Bu köylerimizde bile böyledir. Bütün bunların sonucu olarak evde depolama gereksinimi de azalmıştır. Genelde yemek yapmak da pratikleşmiştir. Yani hazır şeyler, pişmeye hazır hale gelmiş gıdalar alınıp, hazırlanmaktadır. Fakat günümüz kadını gene de ailenin tüm bireylerinin toplanıp yemek yiyebileceği, oturup dinlenebileceği geniş bir mutfak istemektedir. Bu, bugünkü tasarımcılarla kullanıcılar arasında çözülecek bir konudur.

Geleneksel konutlarımızdaki mutfaklar, günümüz kullanıcısı için geçerli olan eylem yardımcı araçlarından yoksundur.Buna karşılık, korunması gerekli ve geleneksel özellikleri oluşturan mevcut yardımcı araçlar vardır. Örneğin; sarnıç, fırın, raflar, dolaplar vb.

Mutfakta doğal aydınlatma genelde yetersizdir. Bunun için kabukta teşkil edilecek yeni boşluk, aynı zamanda havanın yenilenmesine yardım edecek şekilde düzenlenirse, diğer mevcut boşluklar ile birlikte gerekli yenilemeyi sağlayabilecektir.

Geleneksel konut mutfağında; yemek yeme eylemi için,bina bünyesine uydurulmuş veya hareketli yemek yeme yeri (bankosu) oturma yerleri veya tabureler, Yemek hazırlama, pişirme,depolama, bulaşık yıkama, düzenleme eylemleri içinse; banko (çalışma alanı), fırın-ocak (gazlı vb) ve bağlantı yerleri (ayrıca mevcut ocağın korunmasında da sakınca yoktur),süzgeçli eviye, gerektiğinde bulaşık makinesi, buzdolabı ve bağlantı yeri, havalandırma düzeni (davlumbaz veya aspiratör),elektrikle çalışan değişik amaçlı aygıtlar ve bağlantı yerleri, bina bünyesine uydurulmuş veya hareketli depolama yerleri (su sızdırmaz kap, dolaplar, raflar vb.) gereklidir[37].

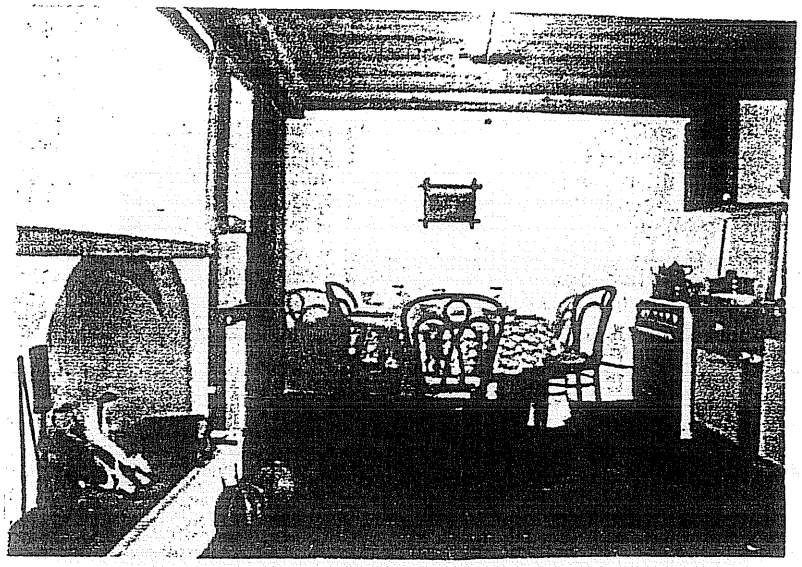

Resim 25.Şile'de bir ev,geleneksel konuta çağdaş mutfak kullanımı getirilmesi.Ocak bugün de kullanılmaktadır (R.Güney).

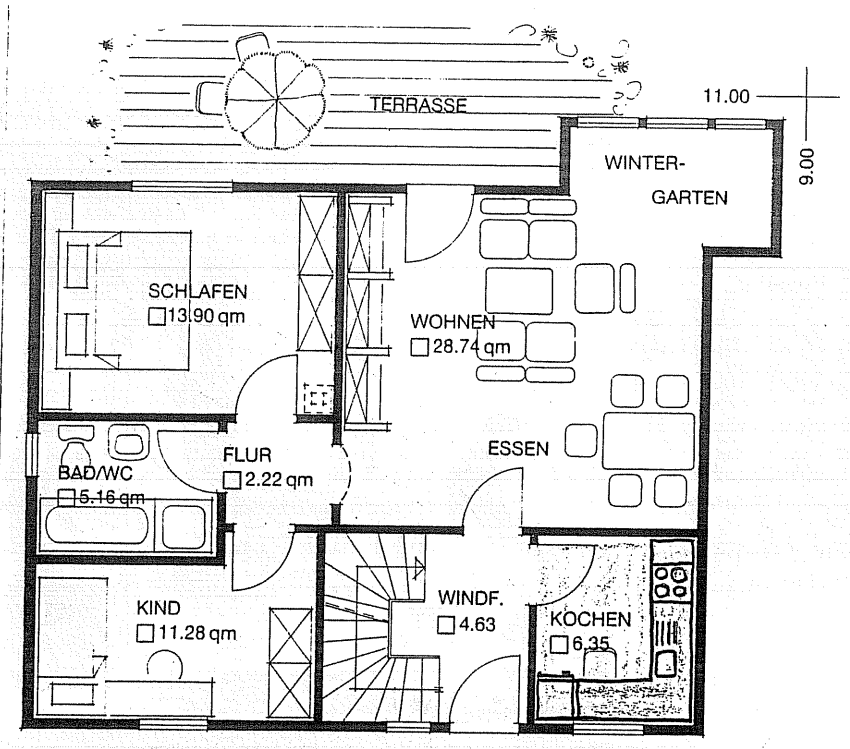

Çizim 26.Çağdaş bir ev tasarımında mutfağın yeri. Mutfak artık eski fonksiyonelliğini kaybetmiştir.

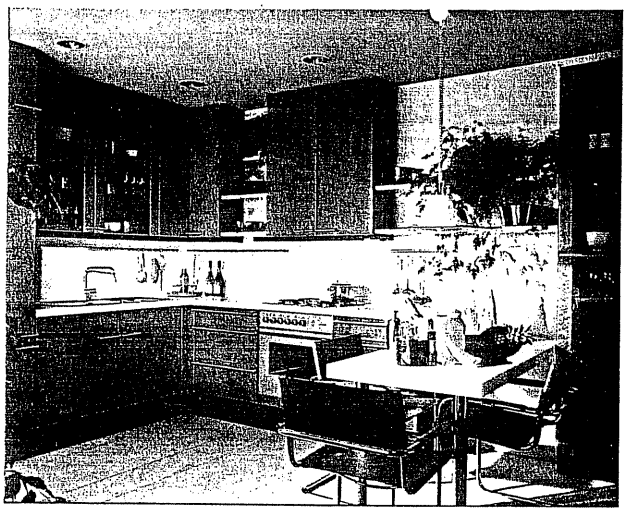

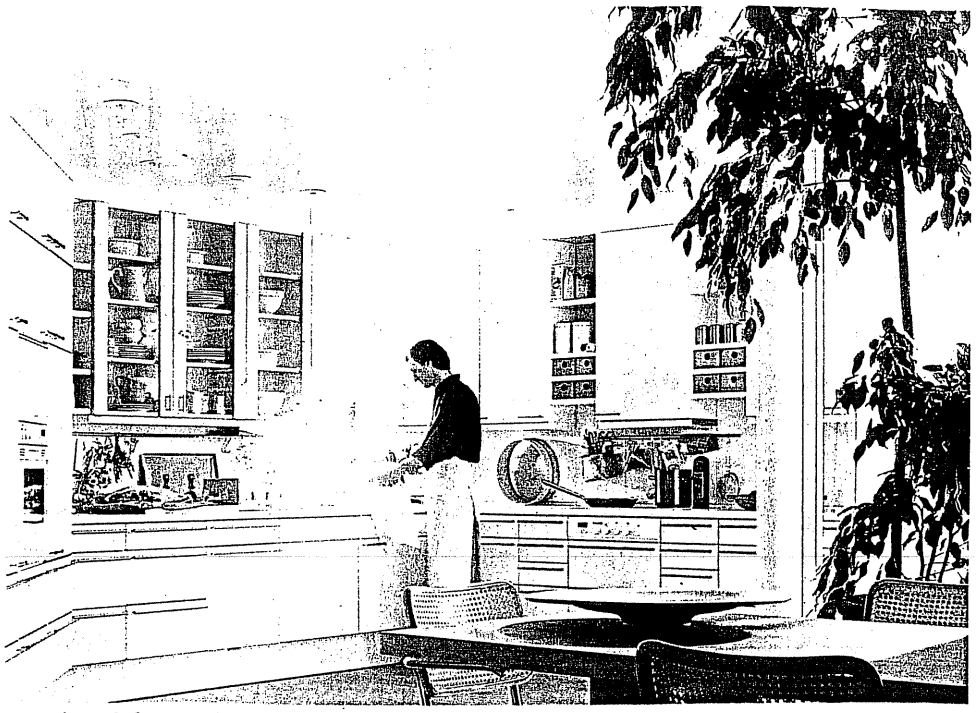

Resim-26.Günümüzün mutfakları.Modernleşme çağı ile gelen mekanikleşme konutta özellikle mutfağa girmiştir.

11.4.YAŞAMA ALANLARI

11.4.1.ODA

Türk evinde oda,daima kendi başına bir varlık,bir bütündür. Sofaların henüz açık ve dışarıda olduğu bir devirde odaların birbirinden ayrık karakteri daha kuvvetle ifade edilmişti. Her odanın ayrı kapısı ve ayrı teşkilatı vardı. Odalar arası bağlantı yoktu. İç ilişki ancak XVlll.yüzyıl sonlarına doğru ve gizli geçitler, yük içi kapıları vasıtasıyla olmuştur. Bu bağlantılar zamanla iç dekor haline dönüşmüştür.

Odanın planı ve iç teşkilâtı şaşmaz esaslara göre olurdu. Elemanları ve bunların yerleri belirli ve standarttı. Mobilya yoktu. Her türlü kullanma ve yaşama ihtiyacı yerli yani duvara bağlı ya da gömülü mobilya ile temin edilirdi. Bunların bazıları yatak, sofra gibi kullanıldığı müddetçe ortaya serilir veya kurulur, diğer zamanlarda kendine ait dolap veya yüklüğe yerleştirilirdi. Normal zamanda döşeme boş kalırdı. Bu sebepten dolayı Türk odaları mimarileri bakımından kuvvetli bir nizama bağlı kılınabilir, estetik ifadeleri kolaylıkla kontrol altında tutulabilirdi. Duvarlara tablo asılmazdı. Olsa, olsa bazı yazı kitabeleri, kavukluk, çubukluk gibi parçalar kullanılır, fakat duvarlar bu gibi eşya ile fazla yüklenmez ve boş yüzeyler kaybedilmezdi.

Aynı odanın içinde gündüz oturulur, yemek yenir, yatılır, abdest alınır, namaz kılınırdı. Her oda her türlü yaşama ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikteydi. Büyük evlerde, konaklarda belirli işlere ayrılmış odalar olurdu. Namaz odası, kitaplık gibi.

Ev sahibinin sosyal veya politik fonksiyonuna göre arz veya divan odası bulunurdu, bu oda yakın odalarıyla birlikte adeta resmi bir daire durumuna gelirdi. Bu daireler selamlık bölümünde yer alırdı.

Evin içine ayakkabı ile girilmediği gibi, odanın içinde de ayakkabı ile dolaşılmazdı. Ayakkabılar evin belirli yerinde bırakılır, sofa ve odada mes, terlik gibi ev içine özgü ayakkabılar kullanılır veya çorap ile kalınırdı. Odanın içinde ayakta dolaşmak, ayrı sohbet grupları teşkil etmek söz konusu değildi. Ev halkı misafirlerini oturtur, hizmet halkı kendine mahsus yerlerde ayakta beklerdi. Oturma, yatma, yere gayet yakın bir seviyede olurdu.

Odanın şekli kareye yakındır ve her zaman ev küçük bile olsa odalar, yeterli büyüklüktedir. Bu şekilde tasarlanmasının sebebi donatımın durağan elemanlarla yapılması ve duvarlara bitişik olarak konumlandırılmasıdır. Farklı elemanlar bu dörtgene dahil veya ilave edilirdi. Örneğin, cumba.

Odayı teşkil eden unsurlardan biri sekiliktir. Bu kısım asıl oturmaya ayrılmıştır. Odanın diğer yerlerinden bir kademe daha yüksektir. Odaların bir veya iki yanı,büyük olanlarında ise üç tarafı sedirle çevrilidir.

Odanın ısınması ocak, peç, tandır veya mangalla olurdu (bkz.II.1.Isıtma bölümü).

Seki altı veya pabuçluk genellikle yüklük ve giriş kapısının önünde uzunca bir geçit şeklinde yapılırdı. Hizmetliler de burada dururlardı. Seki altı, sekilikten minder koltukları, parmaklık, dekoratif bir direklik veya pano şeklinde bir eleman ile ayrılır. Kapı önü en eski evlerde hava cereyanını ve içeriye görüşü kesecek şekilde tahta bölmelerle odadan ayrılmış şekilde yapılırdı. XVII. ve XVIII. yüzyıllardan itibaren kapı, yüklük derinliği içinden ayrılan bir geçitte yer alırdı. Gündüz kaldırılacak eşya yüklüklerin içine yerleştirilirdi.Çoğu zaman yüklüklerin içinde gusülhane de olurdu.

Odaların tasarımı aynı olsa bile arz odası ve vb. gibi değişik kullanımlarıda vardır, aşevi olarak ayrılmış oda gi-

bi orta kat odaları daha çok gündüz oturmaya ayrılmıştır.Üst katta ise gelinlere, misafirlere ayrılan odalar bulunur.Bazı evlerde ise ara katta kışlık, üst katta yazlık odalar yer alır.

Odaların en süslü tarafları tavan,halı ve döşemelerdir. Ocak ve yüklüklerde ayrıca dekor sayılırdı. Odaların en büyük süsü döşemesi idi. Döşeme, duvar ve tavan dekorunu gölgede bırakacak nitelikteydi. Bilhassa baş odada çok özenli yapılırdı. Döşemede ağırlık merkezi sedir ve yer örtülerindeydi. Sedirler mak'ad denilen örtülerle örtülür ve çepeçevre yastıklarla donatılırdı (Resim.27). Yastıklar belirli ebatlarda ve hep aynı desende olurdu[38]. XIV.yüzyıla kadar minderler, tek ve 14-15 cm. yükseklikte, XVI-XVII.yüzyılda çift minder ve 24.28cm.yüksekliktedir. XVIII.yüzyılda altında tahta kerevet olan minder, 40 cm.e çıkıyor, arkasında sırtlık var ve kumaşın üzerine de kilim örtülüyor. XVIII.yüzyılda minder kılıfları ipek karışık satenden dir. ve boyuna çizgili desene sahiptir[39].

Percere perdeleri duvarın orta yüksekliğindeki rafların altına asılır ve kapanınca pencere ile beraber etraftaki bütün duvar yüzeyini örterdi. Kışın bu perdeler pencere olmayan sağır duvarlar ve sekilik ile kapı önüne asılır ve odayı soğuk ve cereyandan korurdu.

Ufak sehpalar, çekmece ve sandıklar, ibrik,kâse ve sürahiler, el aynaları, kavuklar ve çubuklar ile döşeme tamamlanmış olurdu. Boy aynaları, avizeler, komodinler daha yeni ilavelerdir. XIX.yy. ortasından itibaren ilk olarak İstanbul'da daha sonra Anadolu'da Avrupai eşya kullanılmaya başlanmış ve bunların yayılmasıyla eski eşya son bulmuştur[40].

Çağdaşlaşma süreci içinde sandığın yanında konsol da yerini alır ve üzerine altınlanmış ve gümüşlenmiş çevre,iki yana da dantelalı, ince cam fanuslarıyla gaz lambaları konurdu (Çizim.29)[41].

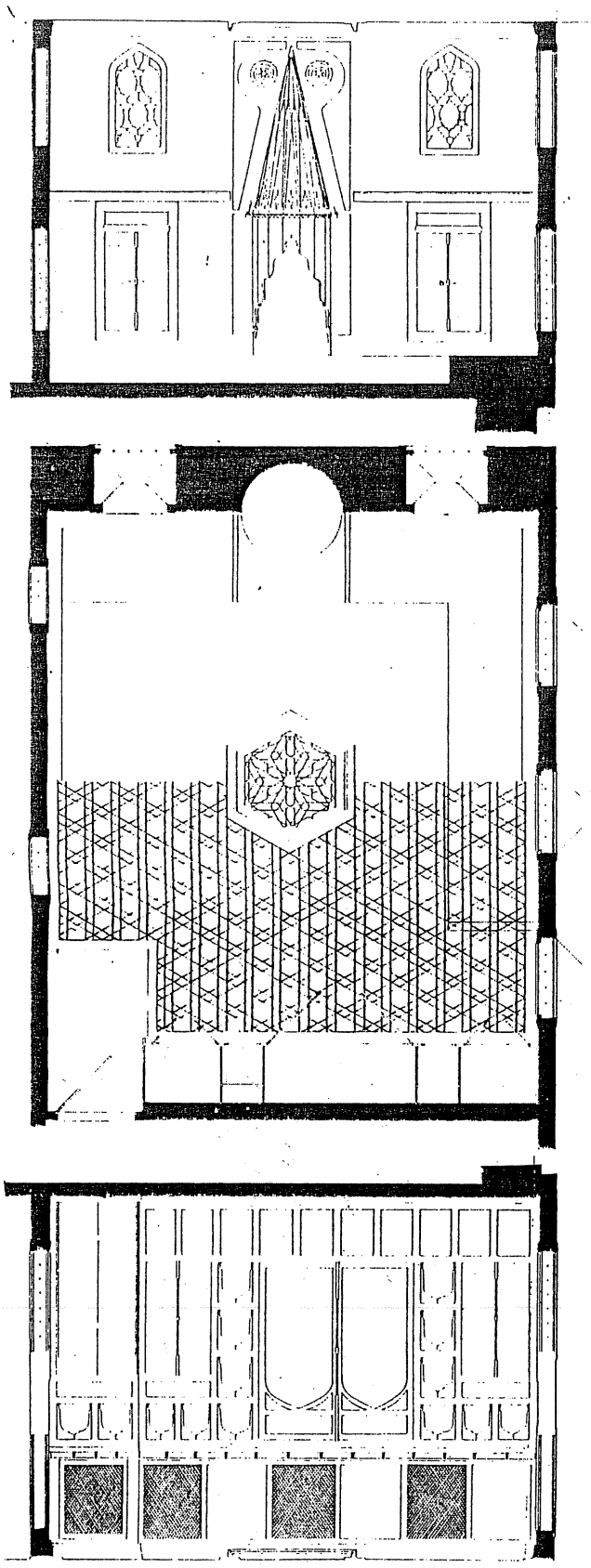

Çizim-27.Bursa Muradiye Evi'nin baş odası
17.yy.(S.H. Eldem)

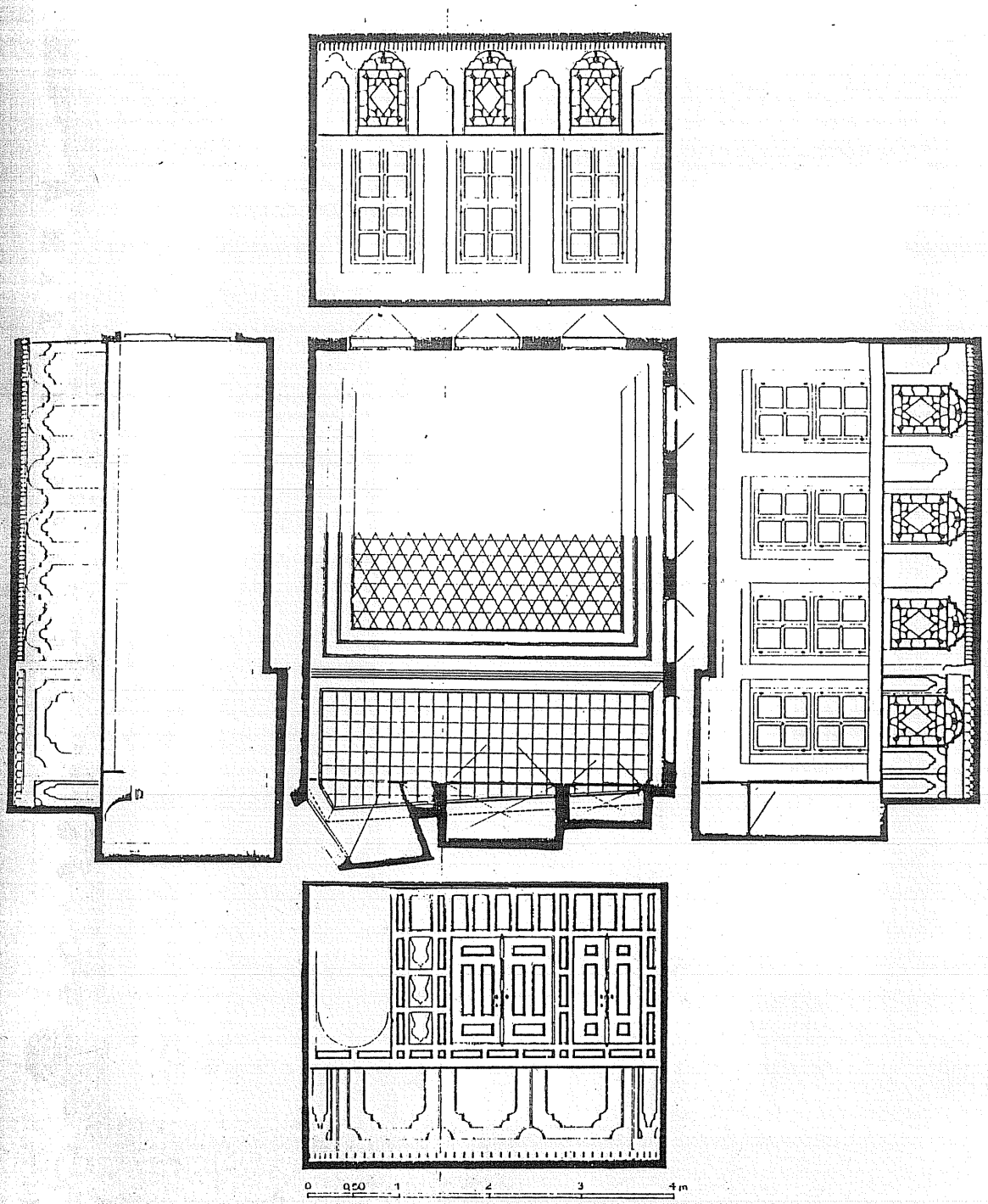

Çizim-28.İzmit Saatçi Ali Efendi Konağı'ndan bir oda, 18.yy. (S.H. Eldem)

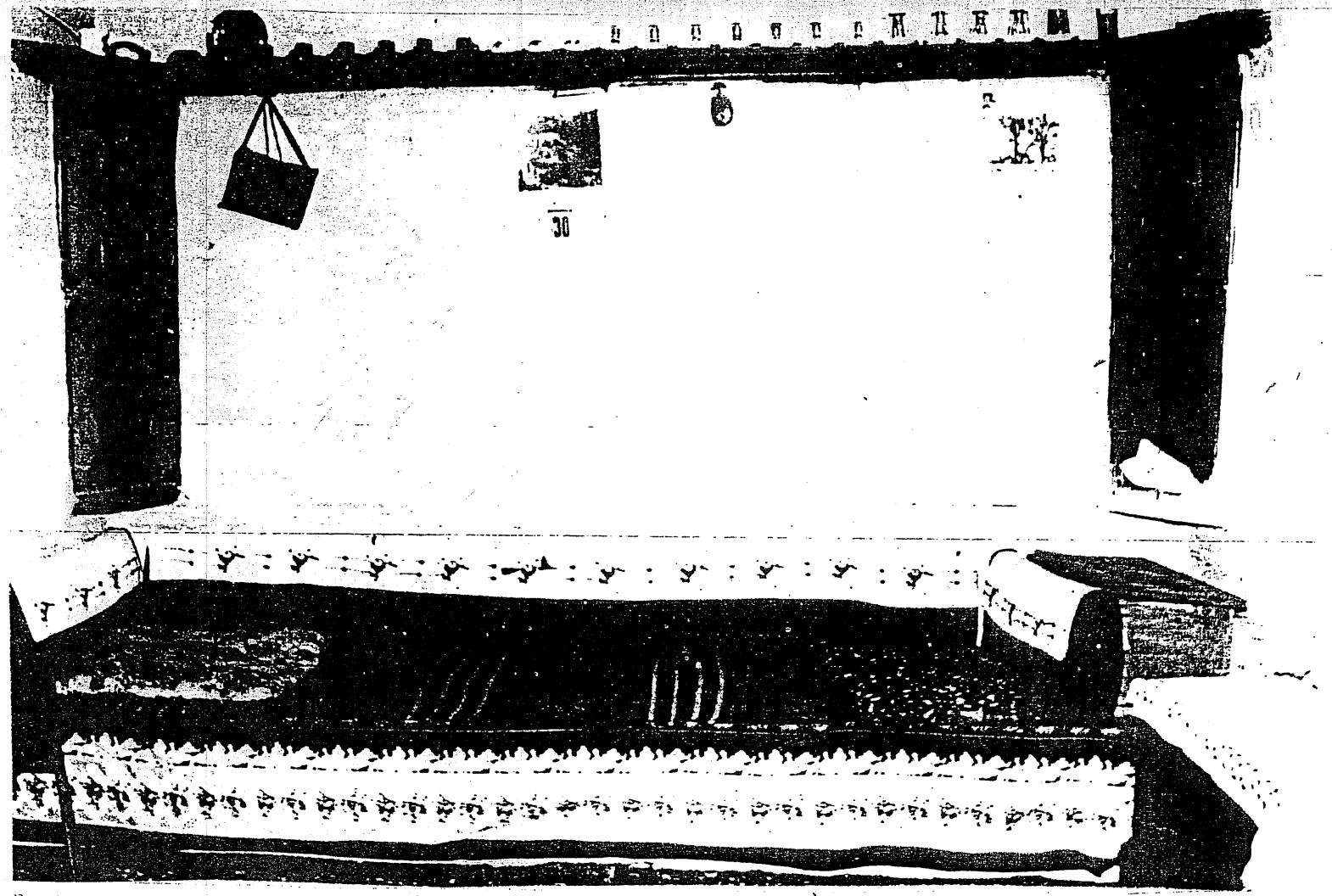

Resim-27. Erzurum Hanağasıgil'in Evi'nde sedir-ma'ad, köşelerde tepegözler ve sergen (H. Karpuz)

Artık sedirin yerini divan veya koltuk, ocağın yerini soba, döşeğin yerini karyola vb. almıştır. Günümüzde dolaptan çıkan yatak, geleneksel Türk evinde, yatakların,yorganların konduğu yüklükten esinlenerek yapılmıştır (Resim 28).

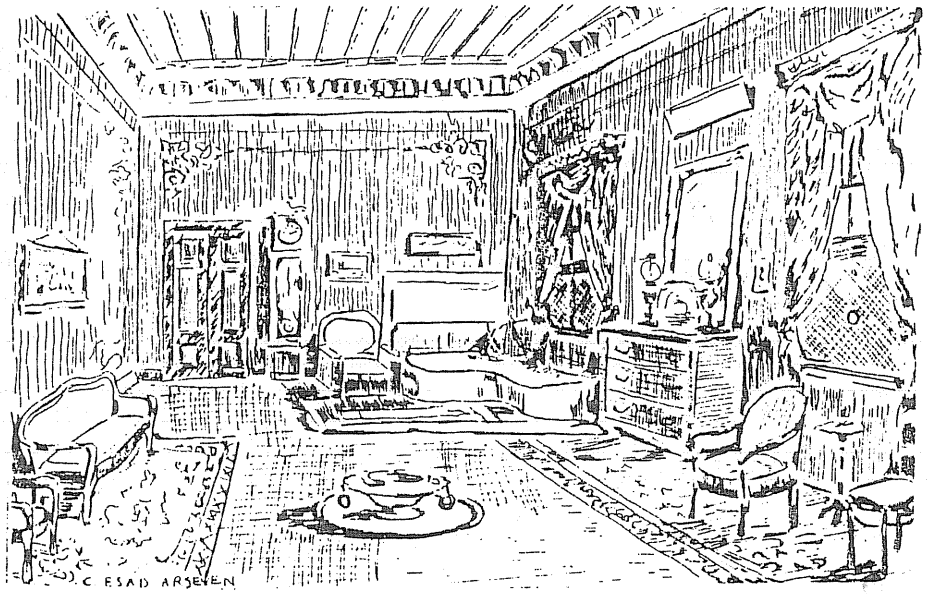

Çizim-29.Çağdaşlaşma sürecinde, eski Türk odasında iç mekan (C. E. Arseven)

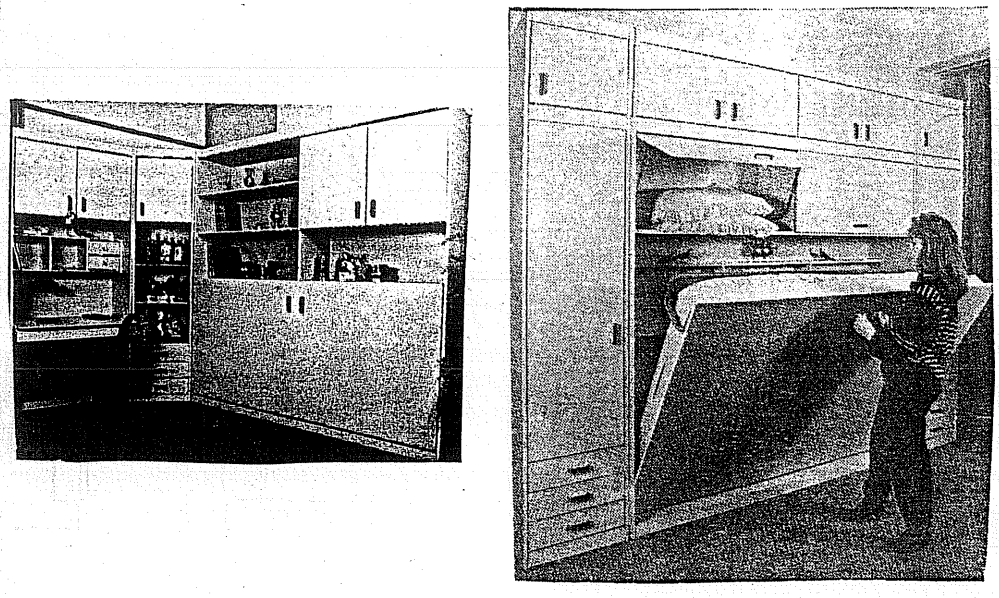

Resim-28. Günümüzde ortadan kaldırılan yatak

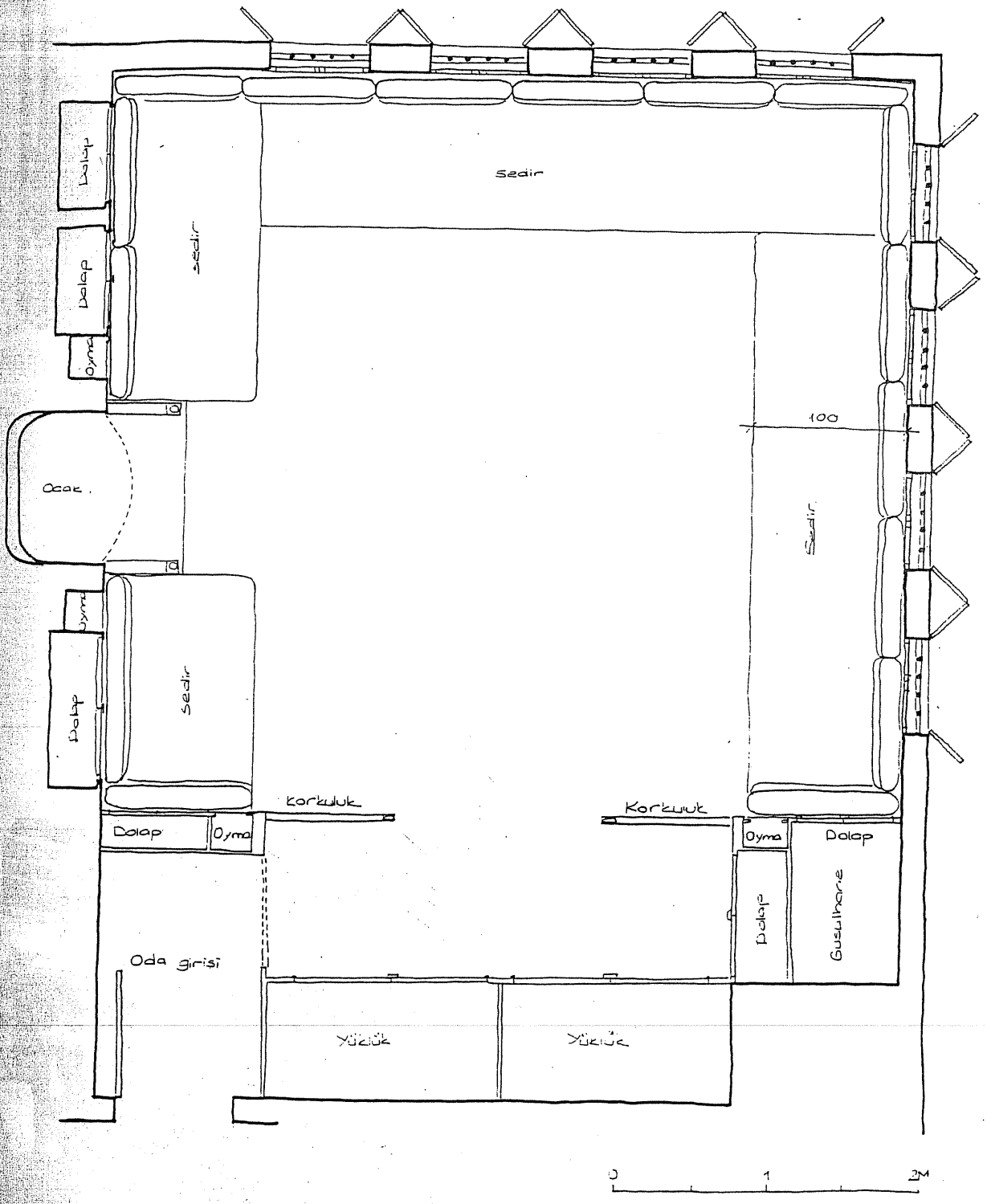

Çizim-30. Safranbolu Emirhocazade Ahmet Bey Evi'nin selamlık odası planı (R. Günay)

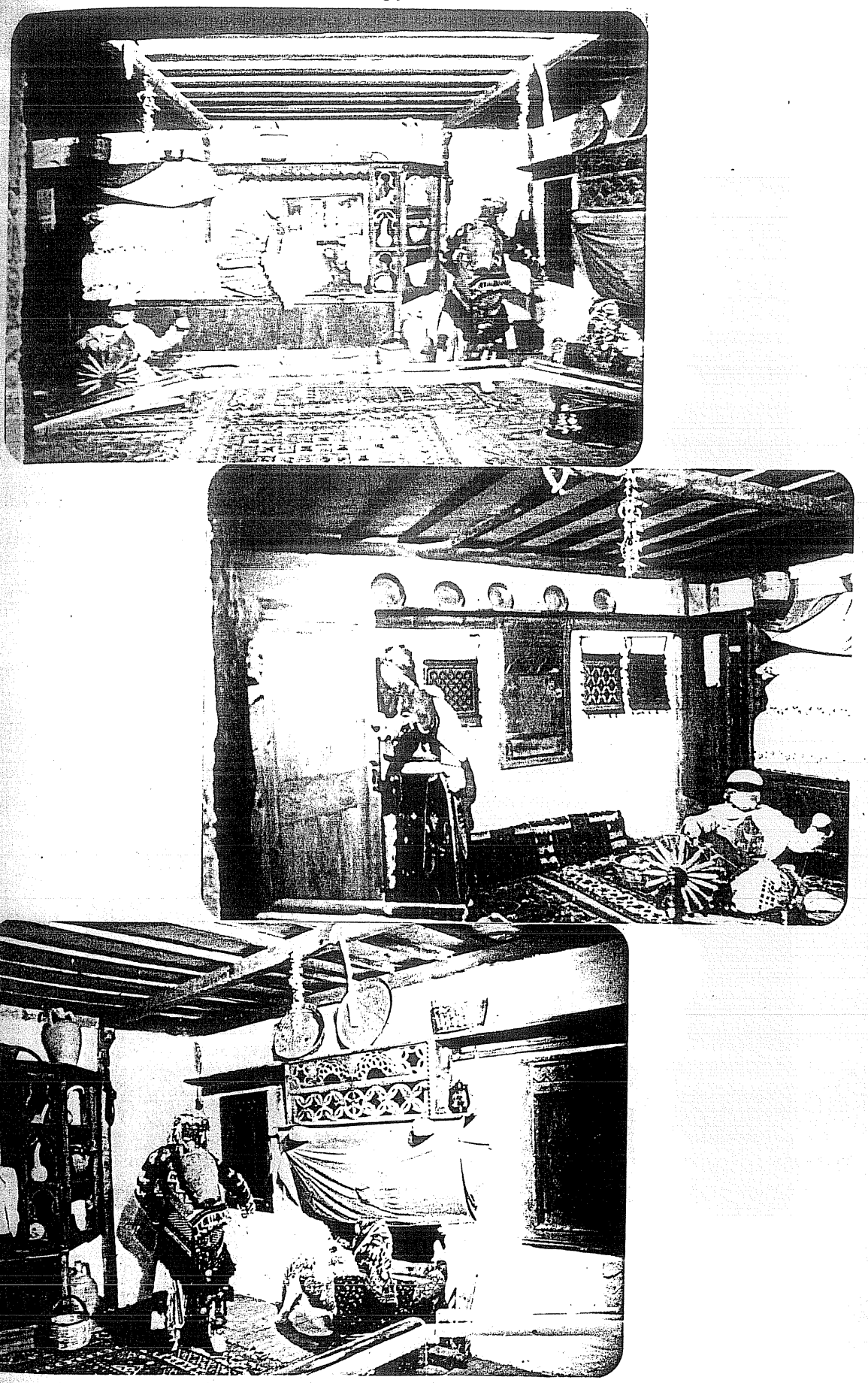

Resim-29. Yuntdağ'da bir köy evi. Bu odalar 4x5 m'dir (Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden).

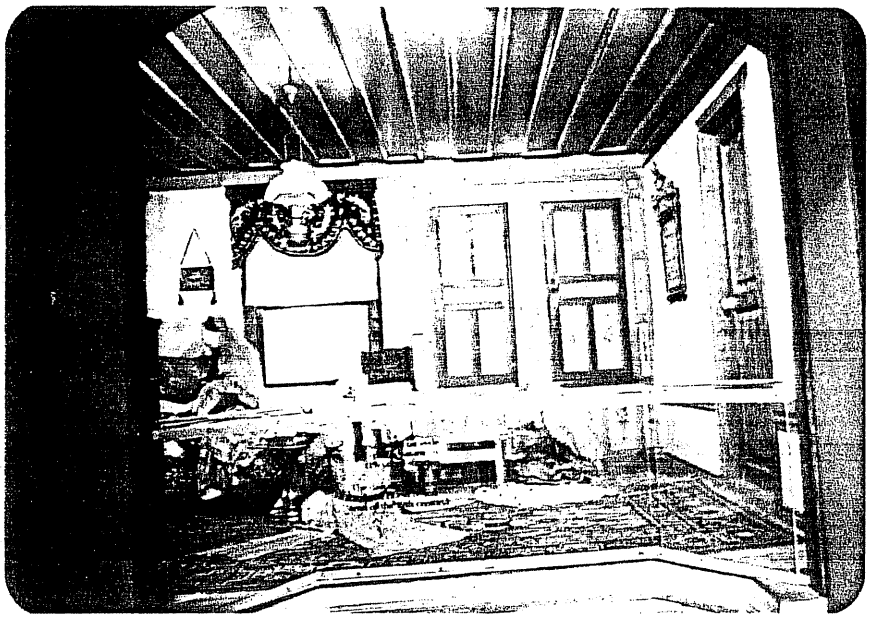

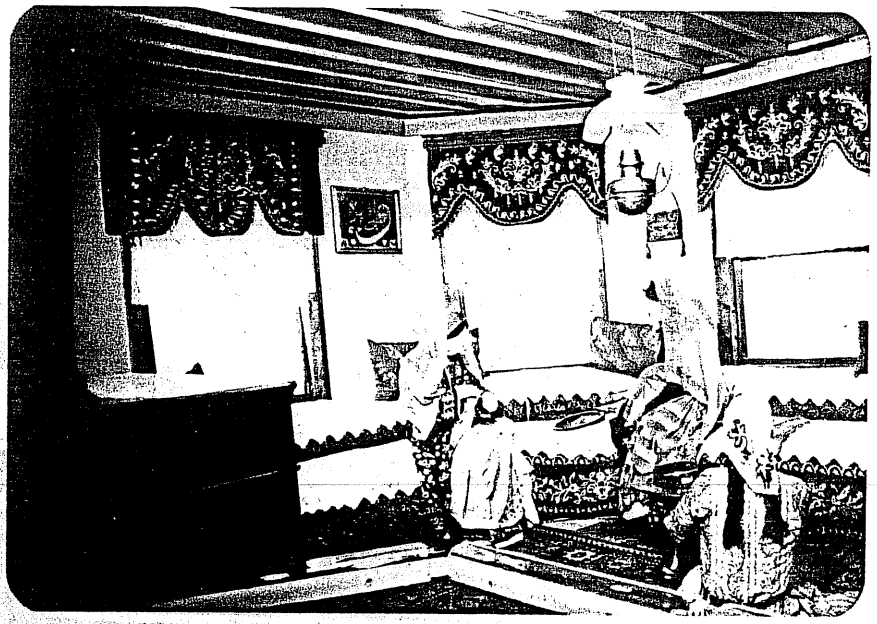

Resim-30. Bursa'da XIX.yy. sonu bir ev
(Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden)

Resim-31. XX.yy. başı İstanbul evinde yaşam.
(Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nden)

11.4.2. SOFA

Bir evin iç mekan organizasyonunda sofa, odalar arası ilişkiyi sağlayan ve toplanmalara olanak veren ortak alandır. Odaları bağımsız evlere benzettikten sonra sofayı, sokak ya da meydan gibi yorumlamamak olanaksızdır. Odalar genellikle doğrudan sofaya açılırlar. Sofa bir ya da iki tarafı kapalı olabildiği gibi ortada da olabilir. İşte Türk evini batı evinden ayıran en önemli özelliklerden biri de odaların sofaya açılması ile bu mekanın hareket merkezi görevini üstlenmesidir. Bu fark kullanış bakımından önemli bir üstünlük meydana getirmektedir. Sofanın yeri, şekli plan tiplerinin oluşumundaki en önemli etkendir.

Sofa, aynı zamanda çekirdek ailelerden oluşan büyük ailenin toplanma yeridir. Ayrıca düğün, nişan, ölüm ya da başka nedenlerle yapılan toplantılar için uygun bir ortamdır. Manzaraya yönelmiş uygun yerlerine köşk, eyvan, sekilik, taht gibi dinlenme, sohbet ve seyir olanakları sağlayan, döşemeden hafifçe yükseltilmiş özel köşeler oluşturulmuştur. Eyvanlar dış etkenlere karşı biraz daha korunmuş oturma yerleridir."Sekilik" ve"Taht"lar iki ya da üç yanı açık, zeminden birkaç basamak yükseltilmiş bazen de konsollar üzerine alınmış eklentilerdir. Sekiliklerin bazen etrafı kapatılarak oda haline getirildiği görülür. "Köşk" adı verilen bu oda, bol pencereli, havadar ve hatta içinde fıskiyeli havuzlarıyla diğerlerinden ayırdedilir.

Sofalar yörelere göre Sergah, Sayvan, Divanhane, Çardak, Hayat gibi değişik isimler alırlar. Hatta bazı yerlerde bu isimlerden birkaçı aynı tanım için kullanılabilmektedir. Evlerin plan şemalarının gereği olarak "Yan Sofa" "Ara Sofa" olarak isimlendirilen geçiş alanları asıl sofanın uzantılarıdır[42].

Geleneksel konutlarda, insanların bir araya gelip, çeşitli eylemlerde bulunmasını sağlayan "sofa", günümüzde aile yapısının değişmesiyle küçük holler ve koridorlar şekline dönüşmüştür.

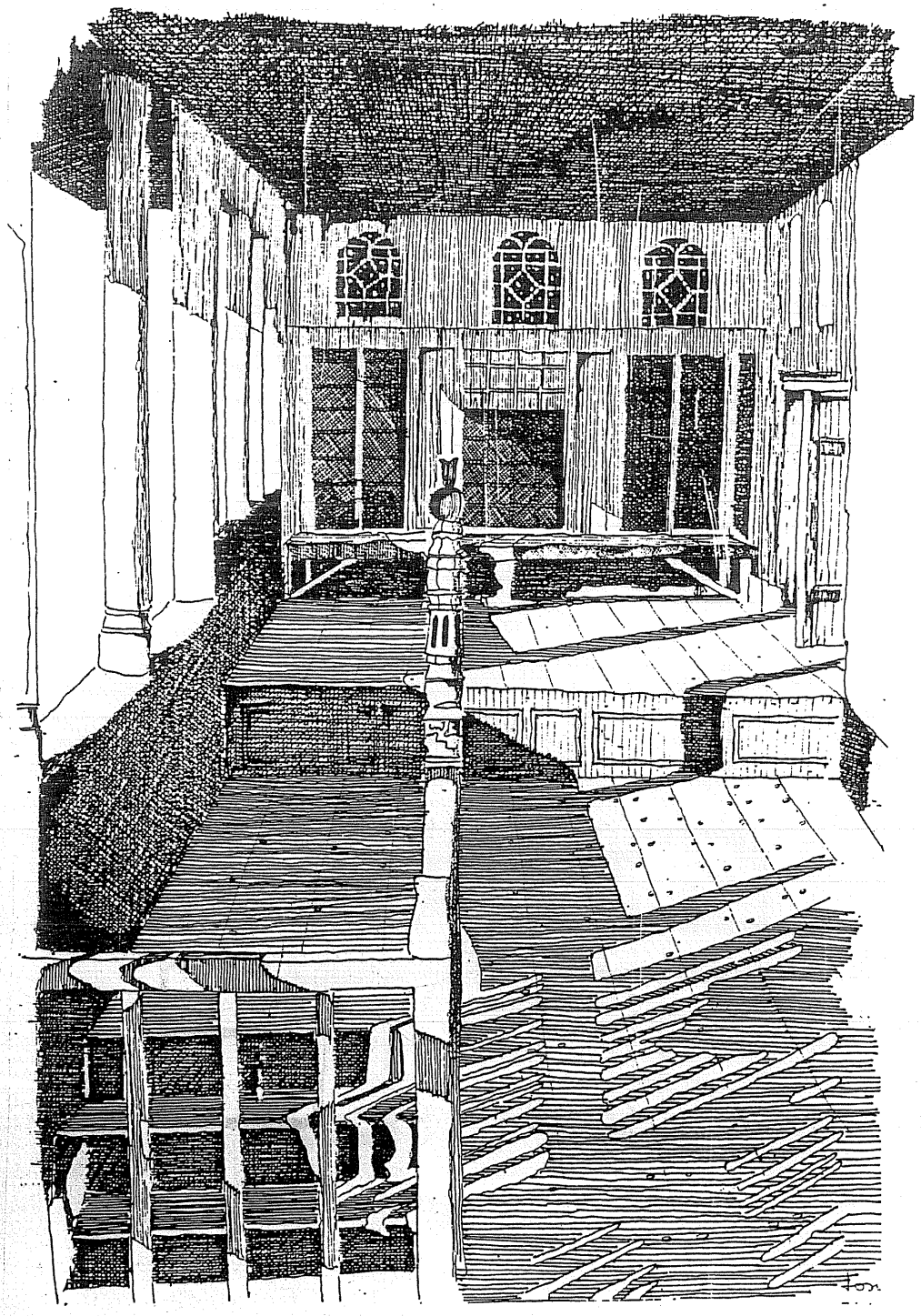

Çizim.31. Kula Beyoğlu Evi dış sofası (hayatı),(Y.Tosun)

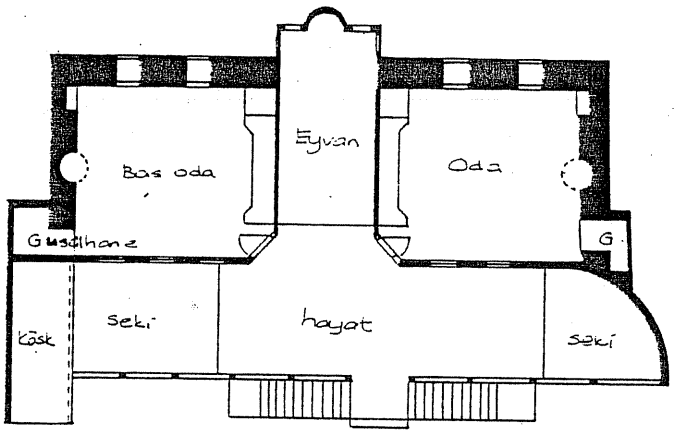

Çizim-32. Kula Hacı Recepler Evi (18.yy.)

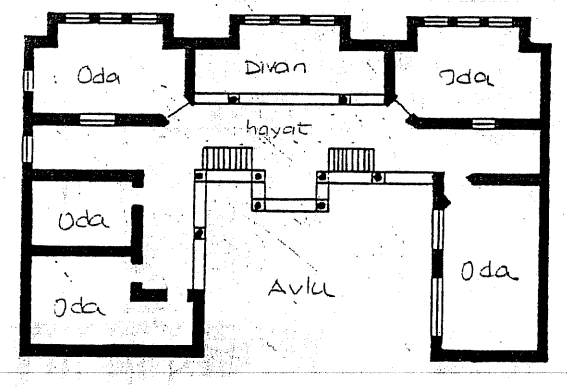

Çizim-33. Birgi Çakırağa Konagı (18.yy.)

Resim-32.Birgi Çakırağa Evi hayatı

Resim-33.Birgi Çakırağa Evi hayatı

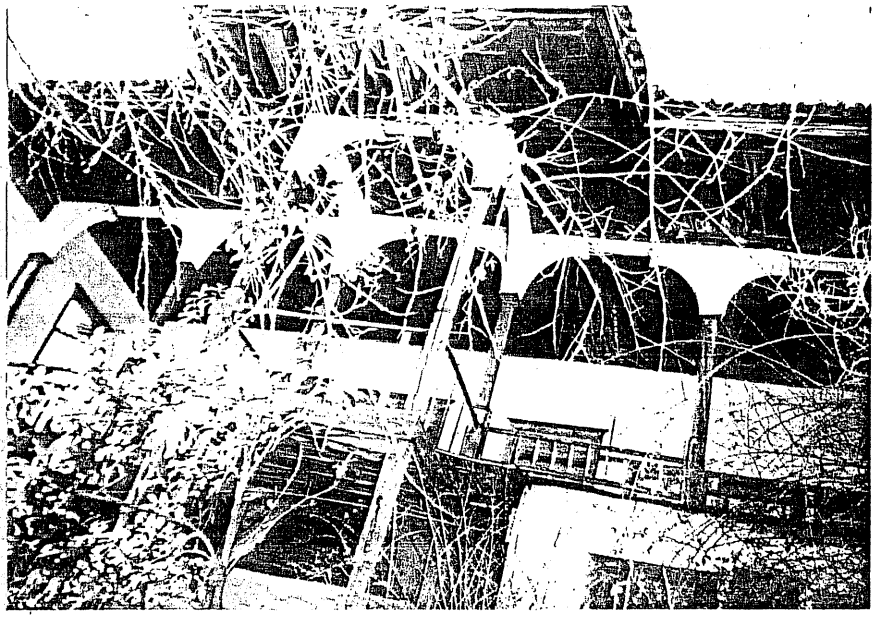

Resim-34. Mugla'da bir evin hayatı

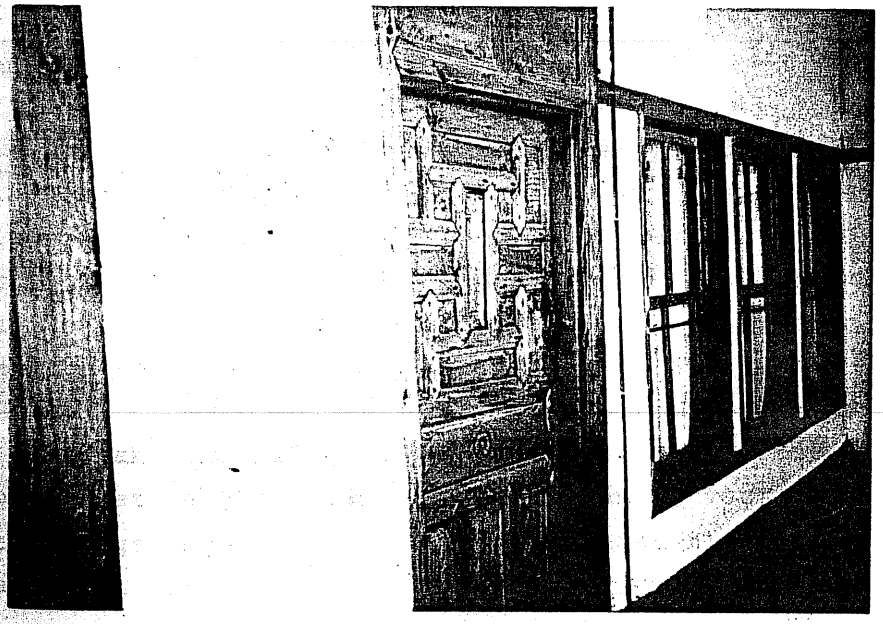

Resim-35. Aynı evin hayata açılan odasının kapısı ve pencereleri

111. TÜRK EVİNİN GÜNÜMÜZDEKİ KULLANIMI

111.1.RESTORE EDİLİP MÜZE EV HALİNE GETİRİLMESİ

111.1.1.İZMİT SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

1774 yılında yapılan Saatçi Ali Efendi Konağı, günümüzde Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından restore edilmiş ve 1979' da "Müze-Ev" niteliği kazandırılmıştır.

İzmit'in denize hakim, dik eğimli bir yamacı üzerine inşa edilmiş olan Saatçi Ali Efendi Konağı, planı, ahşap kepenkli ve lokmalı parmaklıklı pencereleri, dış ve iç cephe duvarlarındaki kalem işi süslemeleriyle dönemini en iyi yansıtan sivil mimarlık örneklerimizden biri olarak günümüze ulaşmıştır.

Konağın genel özelliklerine gelince; bodrum, zemin ve üst kattan ibarettir. Bodrum katı kârgir, diğer iki katı ahşaptır. Bodrum katı kayağan taşı ile döşenmiştir. Tavanı ise ahşap kaplamadır. Zemin katta sofa etrafında üç oda, mutfak ve denize hakim konumda yarı gömme bir balkon, üst katta ise yine biri baş oda olmak üzere sofaya açılan üç oda mevcuttur. Zemin kat ve üst katta döşemeler alaturka ahşap, tavan ise pasalı ahşap kaplamadır.

Oda ve sofaların duvarlarını süsleyen bitkisel ve geometrik desenli kalemişi tezyinat, alçı tepe pencerelerinin alt hizasından başlamakta ve tavana kadar devam etmekte, pencere aralarındaki boşluklara da sağır pencere görünümü vermektedir. Tepe pencereleri de iç mekânlarda ışıklı ve hoş bir görünüm yaratmaktadır.

Konak Etnografya Müzesi olarak hizmete girdikten sonra, bodrum katına çocuk kütüphanesi kullanımı verilmiş, ayrıca baş oda, gelin odası, yemek odası, mutfak ile müze-ev niteliği taşıyarak yöre kültürünü yansıtma görevini de üstlenmiştir[43].

SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

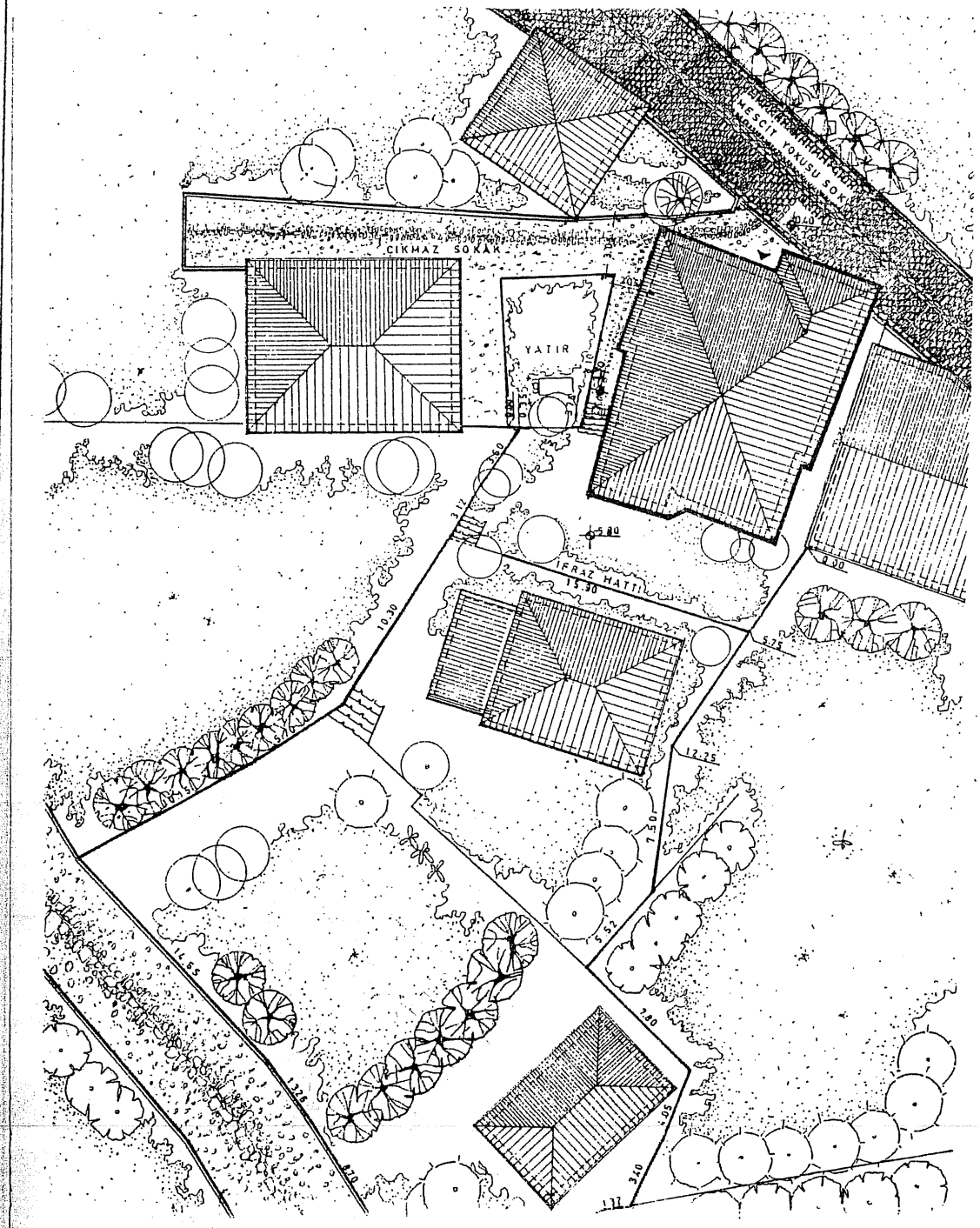

VAZİYET PLANI

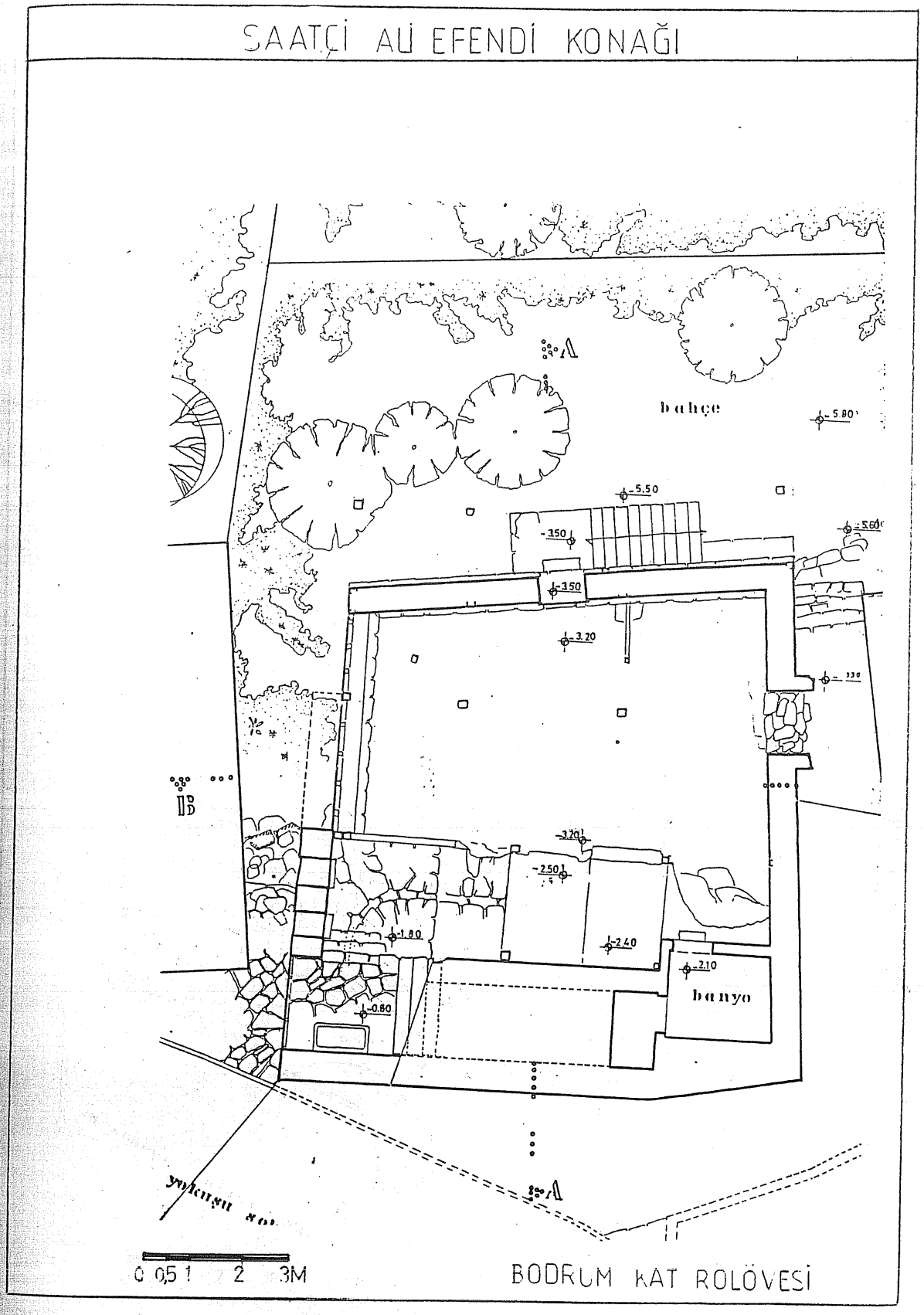
SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI
bahçe
-5.80
-5.50
-3.50
-3.50
-3.20
-3.20
-2.50
-1.80
-2.40
-2.10
banyo
-0.80
yukarıya sok.
0 0,5 1 2 3M
BODRUM KAT ROLÖVESİ

SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

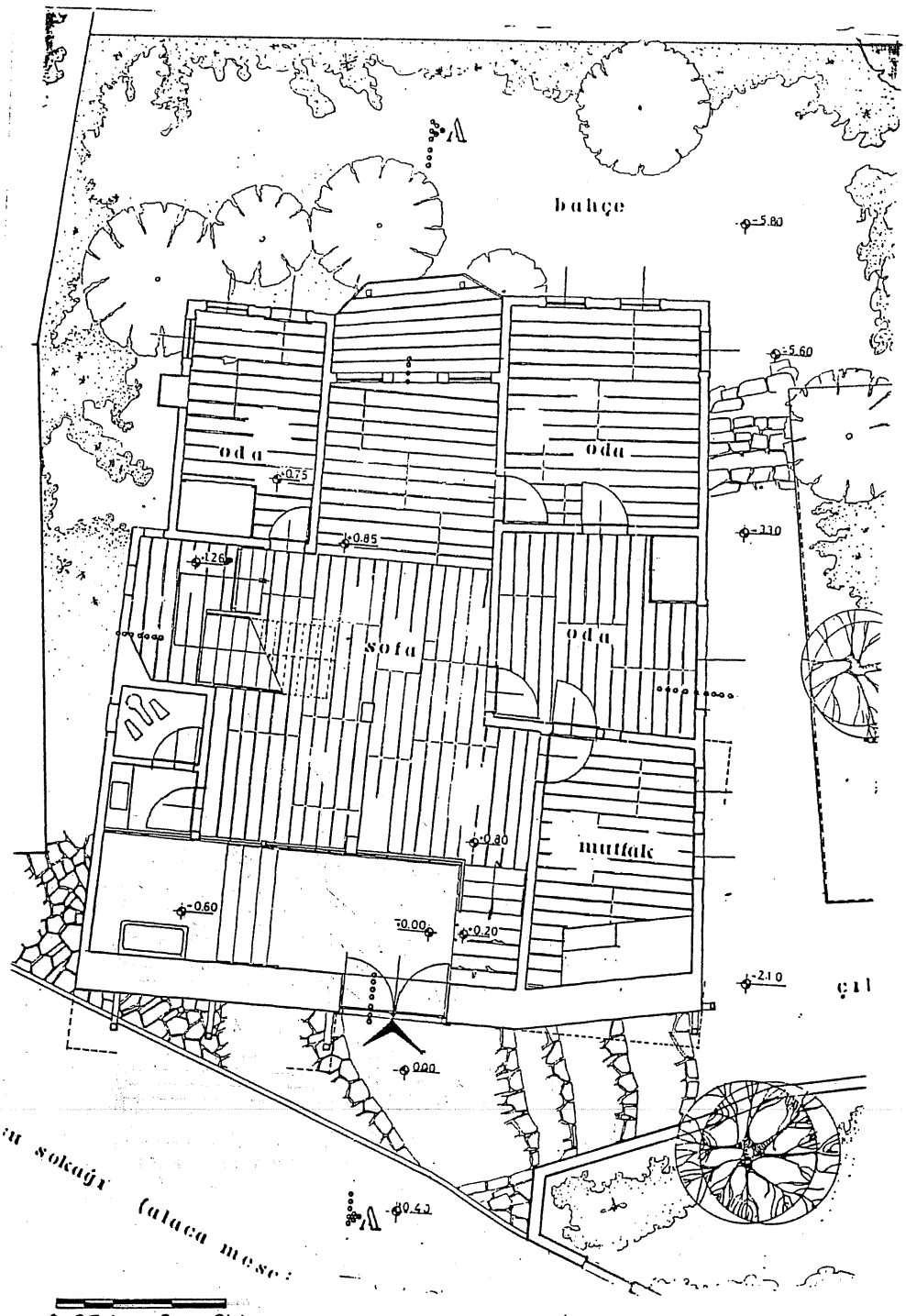

ZEMİN KAT RÖLÖVESİ

SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

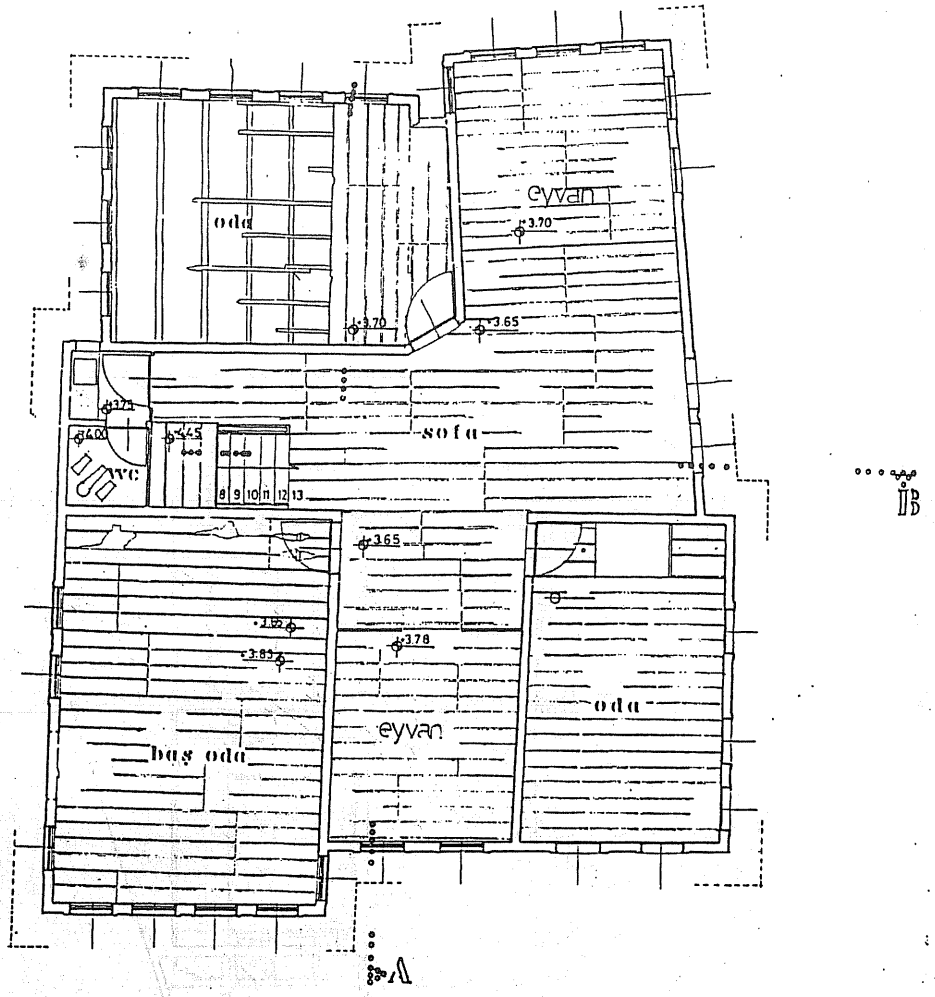

0 051 2 3M

ÜST KAT RÖLÖVESİ

SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

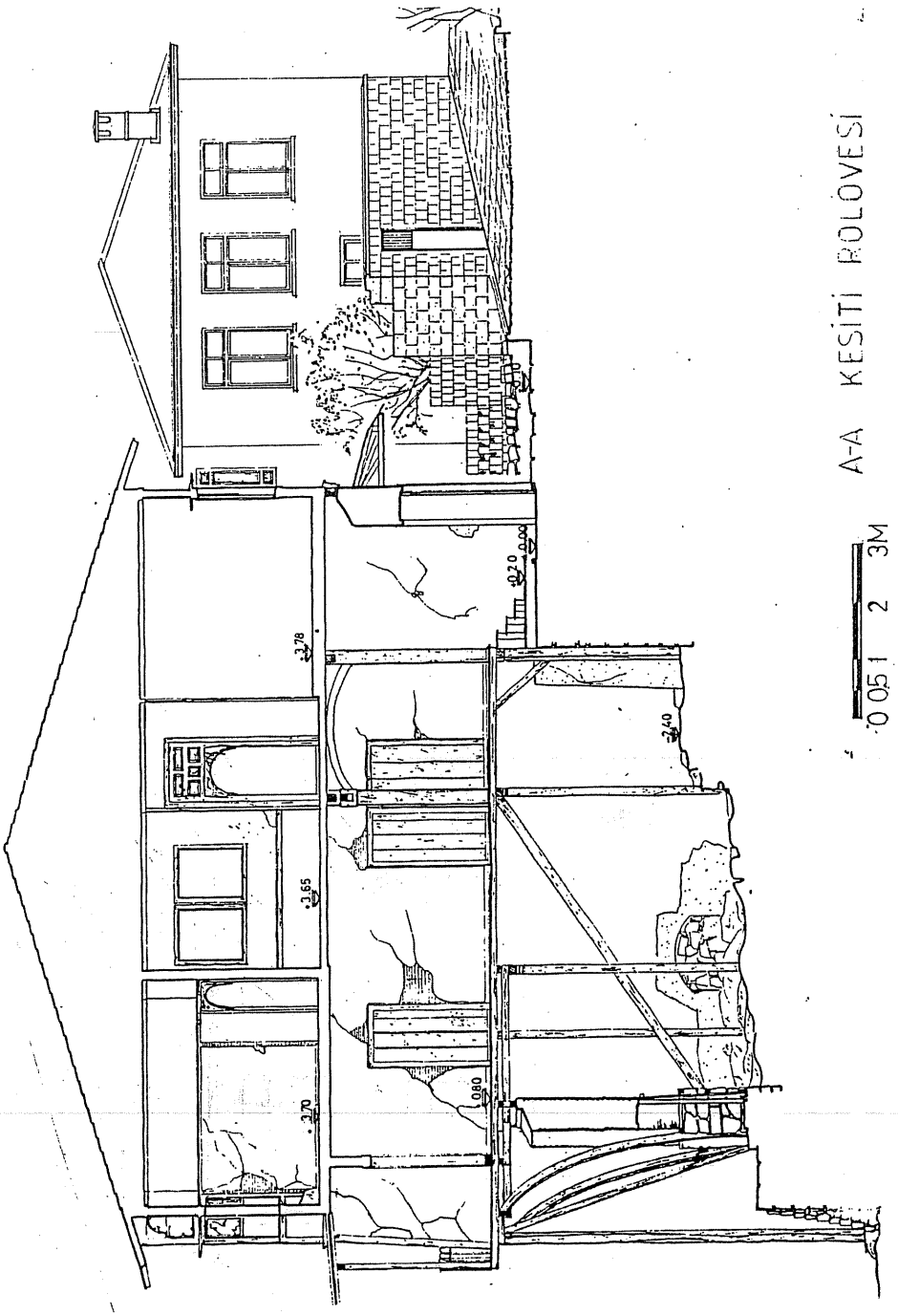

SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

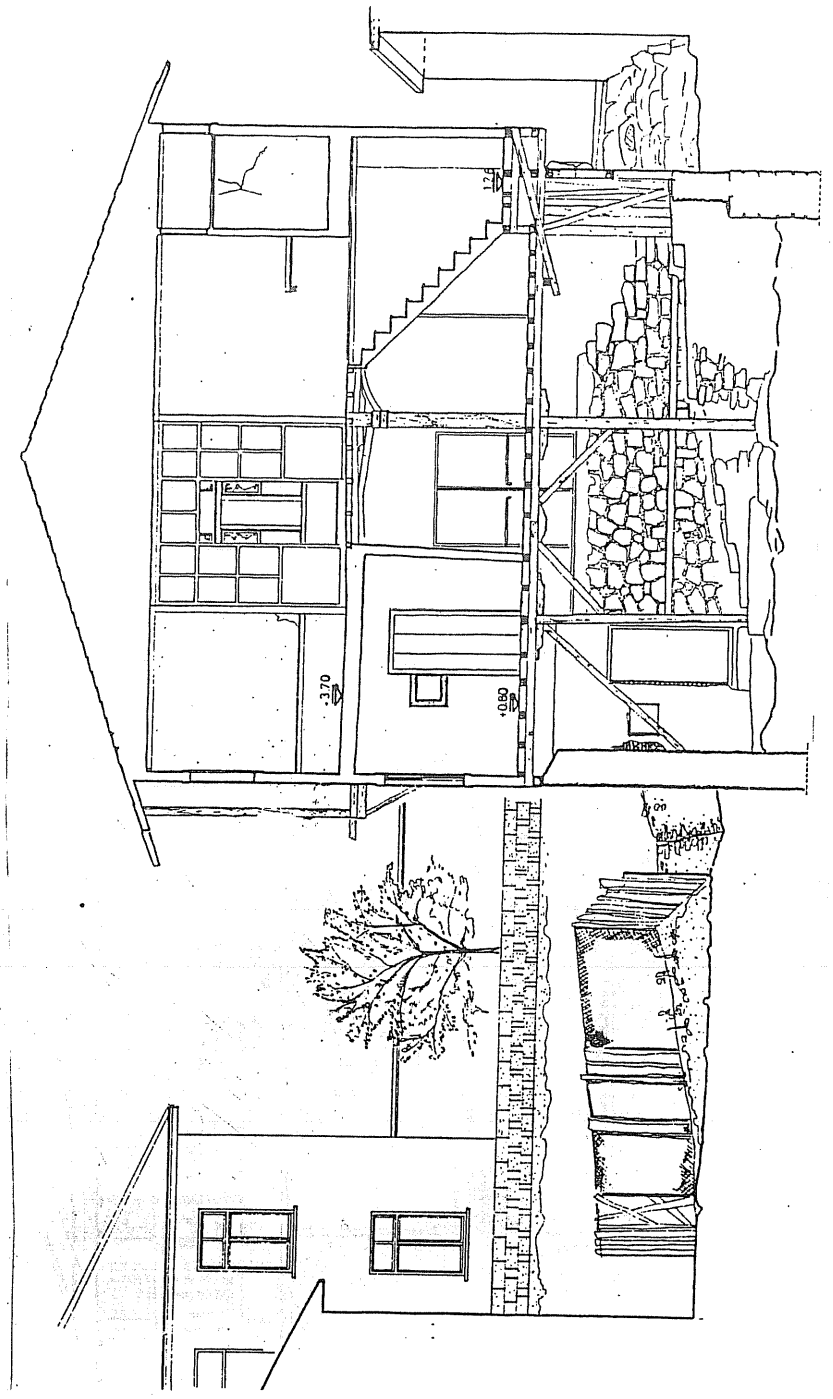

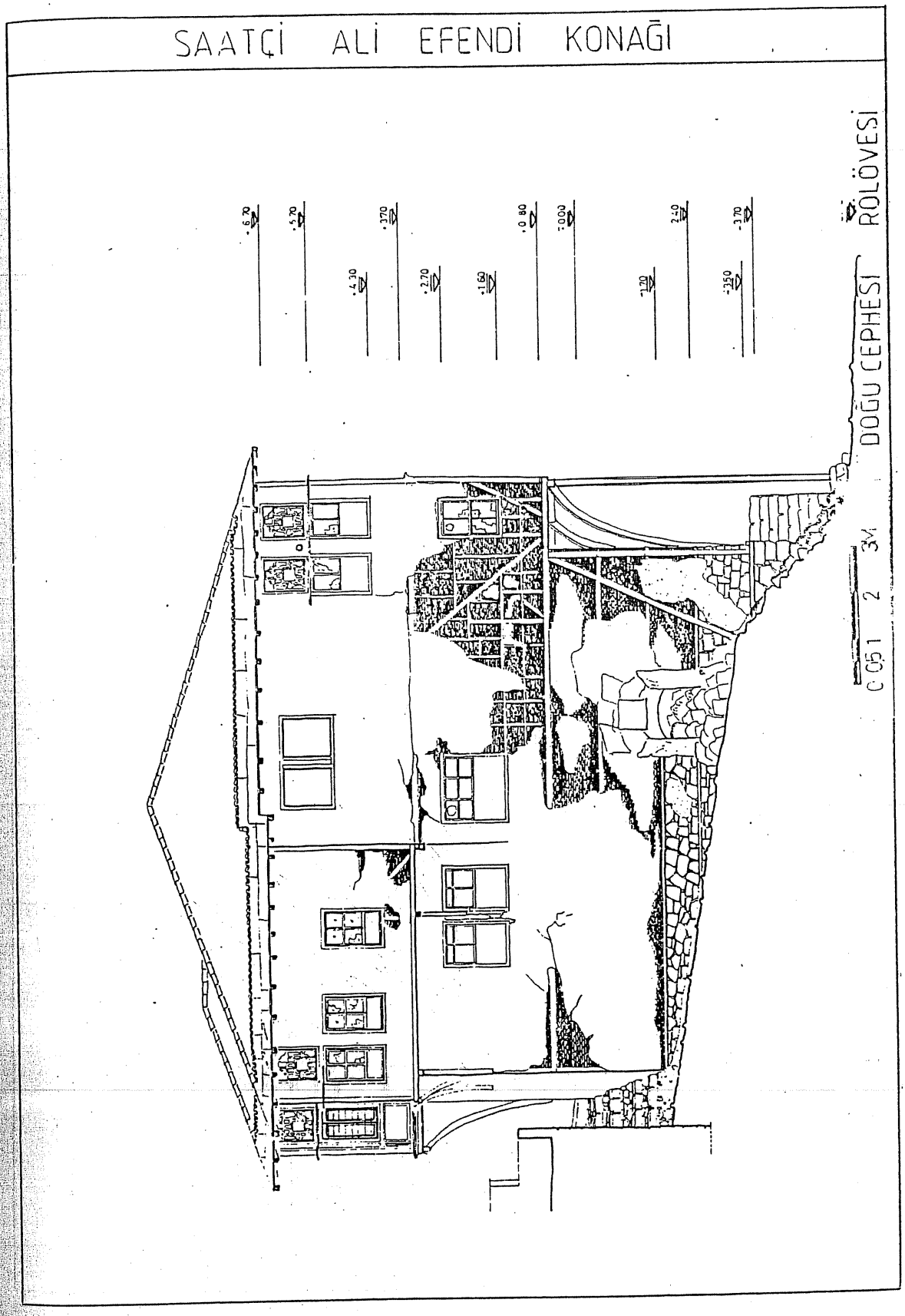
SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI
DOĞU CEPHESİ RÖLÖVESİ
0 0.5 1 2 3M

SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

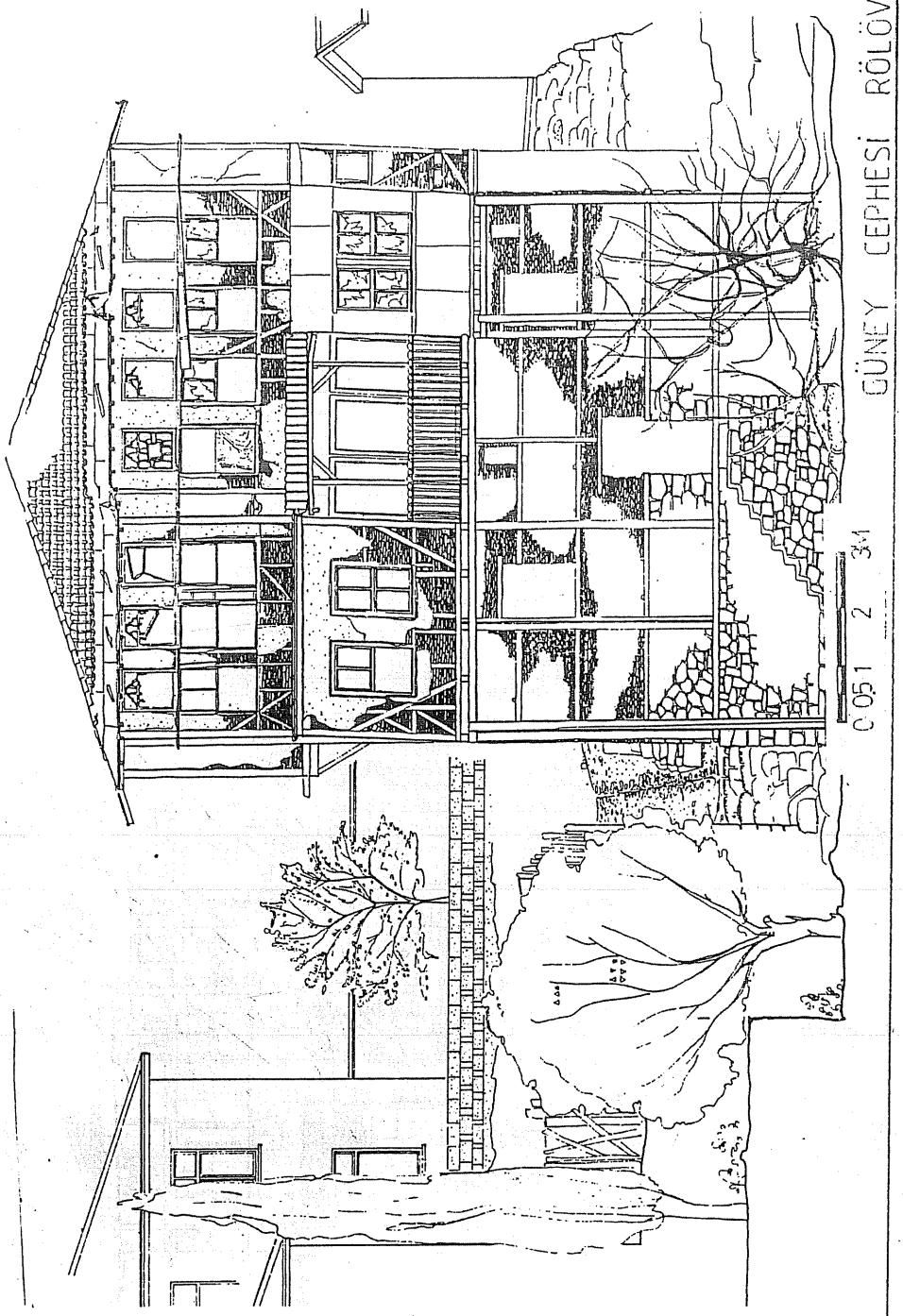

SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

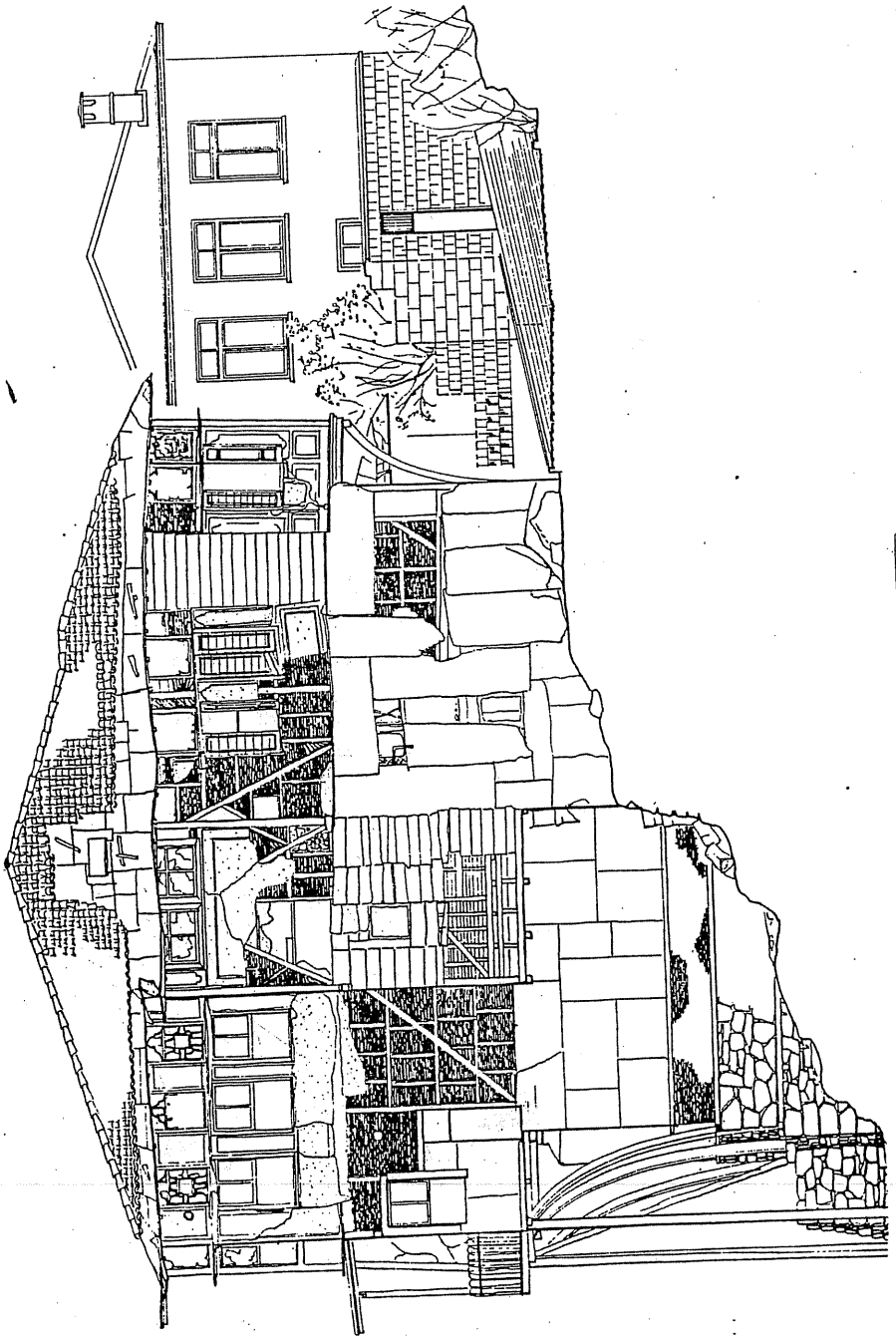

BATI CEPHESİ RÖLÖVESİ

0 0,5 1 2 3+1

SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

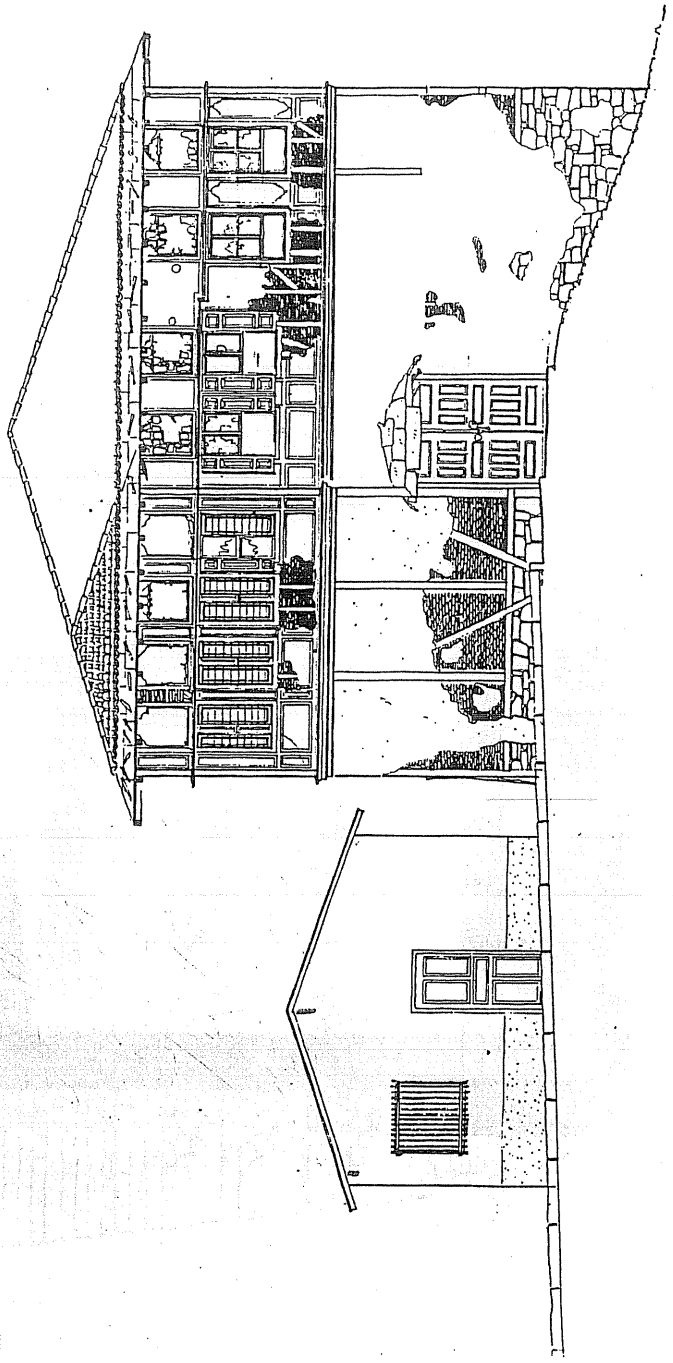

KUZEY CEPHESİ RÖLÖVESİ

0 1 2 3 4

SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

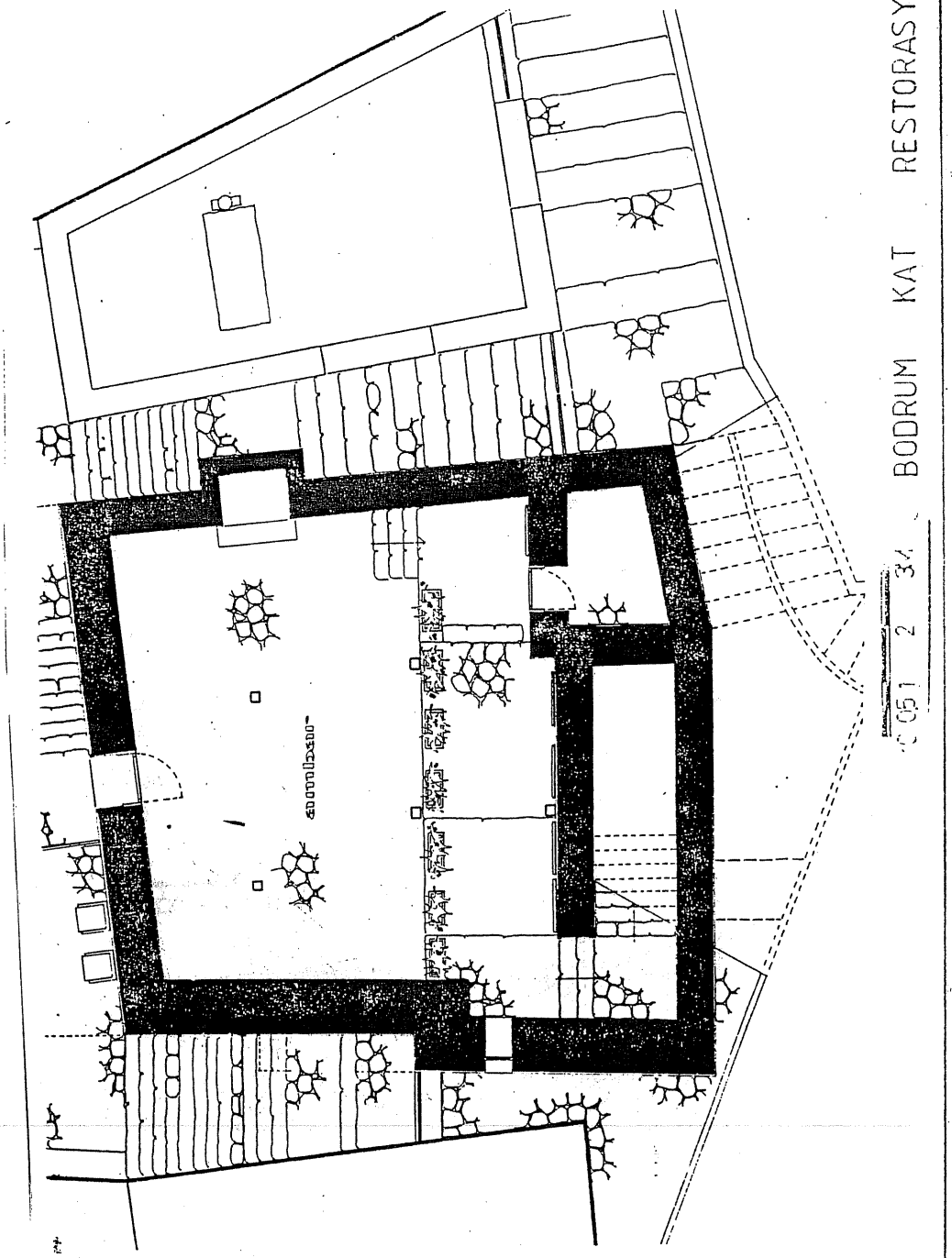

BODRUM KAT RESTORASYONU

0 5 1 2 3 4

SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

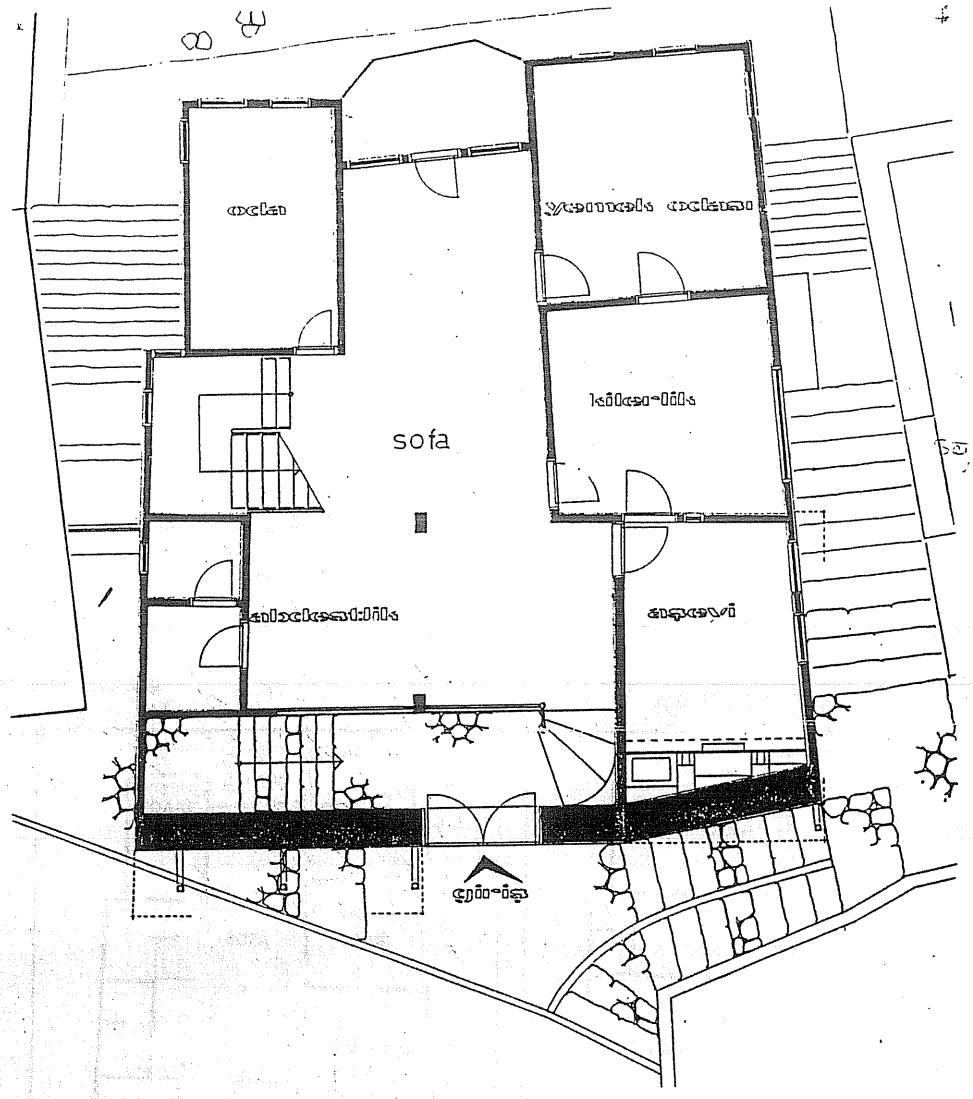

0 0,5 1 2 3M

ZEMİN KAT RESTORASYONU

SAATÇİ ALİ EFENDİ KONAĞI

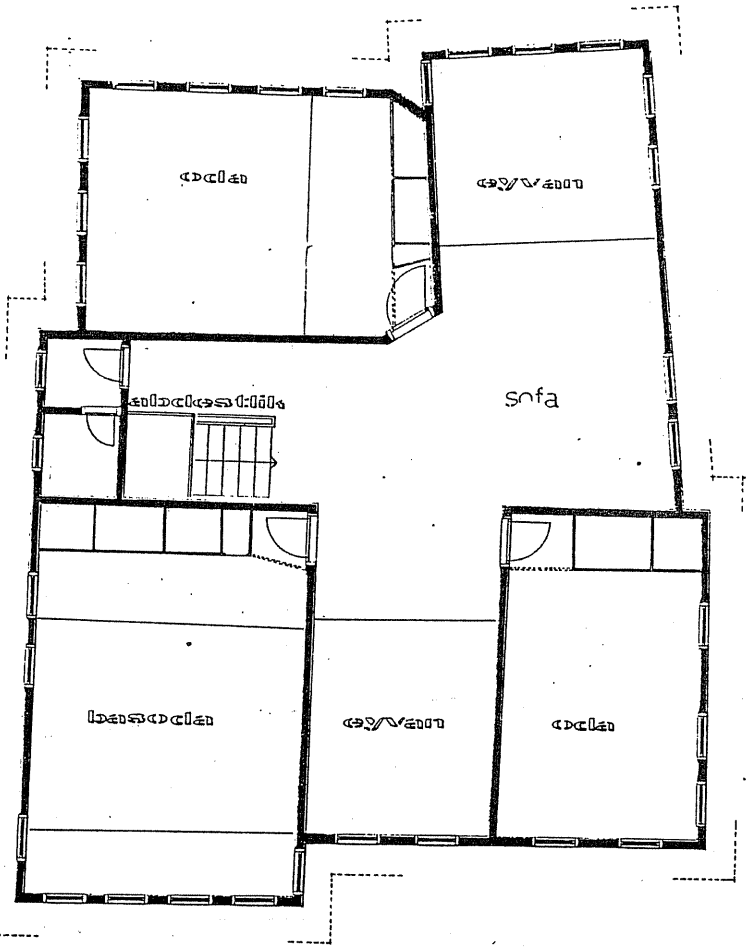

0 0,5 1 2 3M

ÜST KAT RESTORASYONU

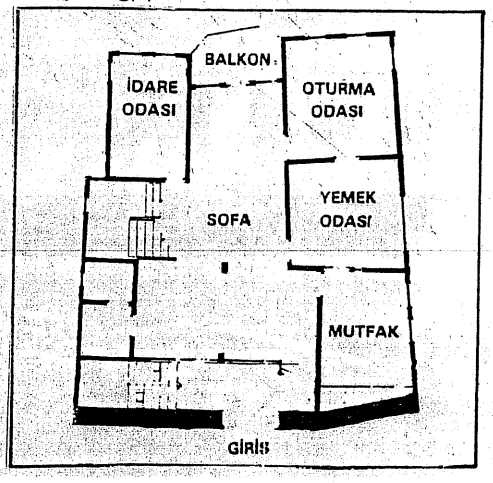

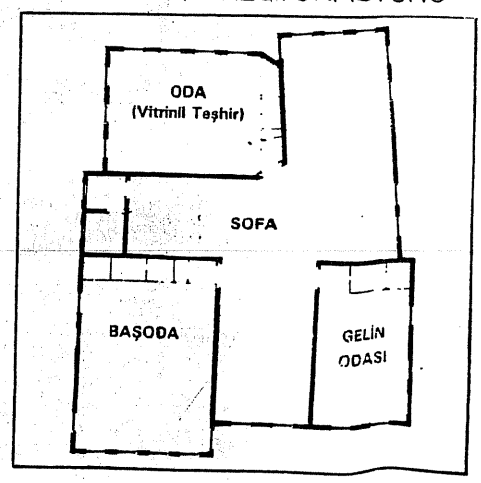

MÜZE PLAN ŞEMASI

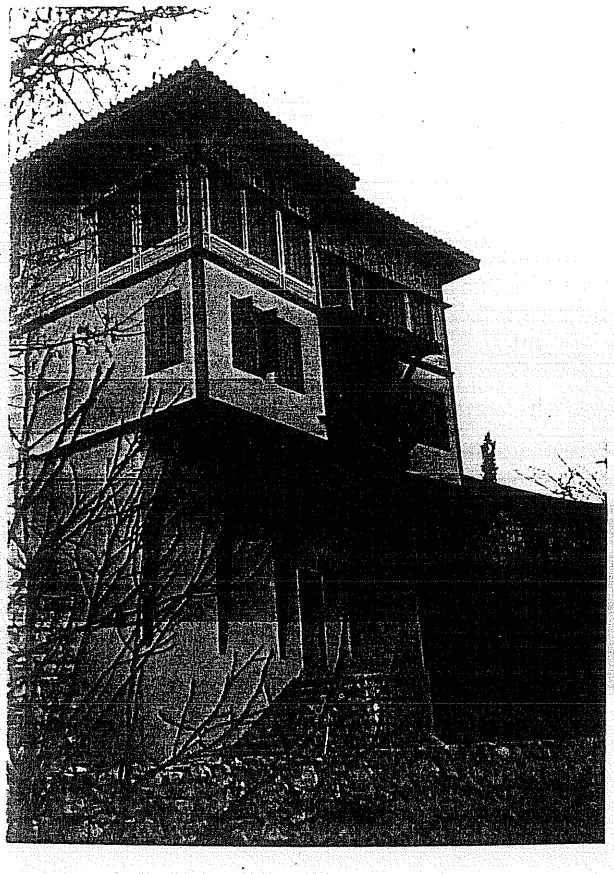

Resim-36. İzmit saatçi Ali Efendi konağı

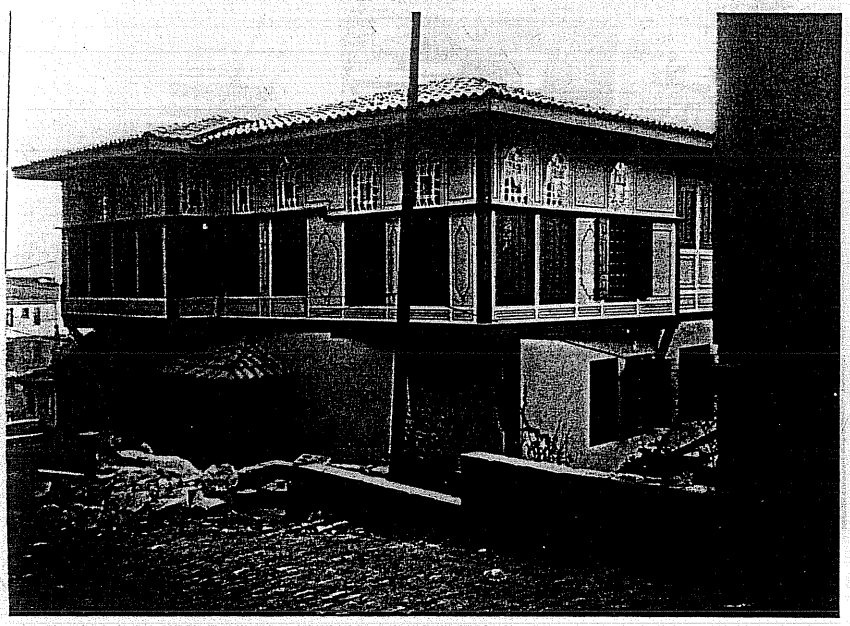

Resim-37. Cepheler

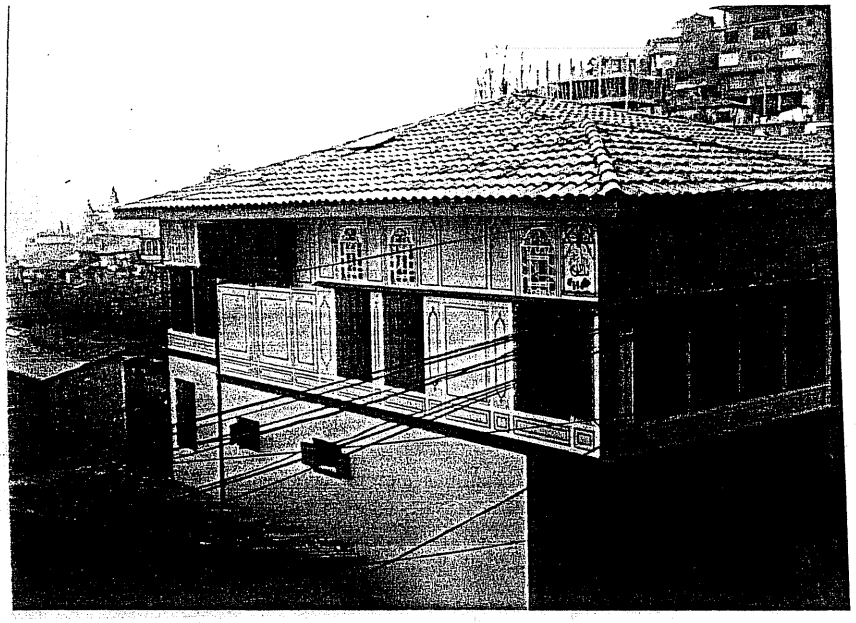

Resim-38. Cepheler

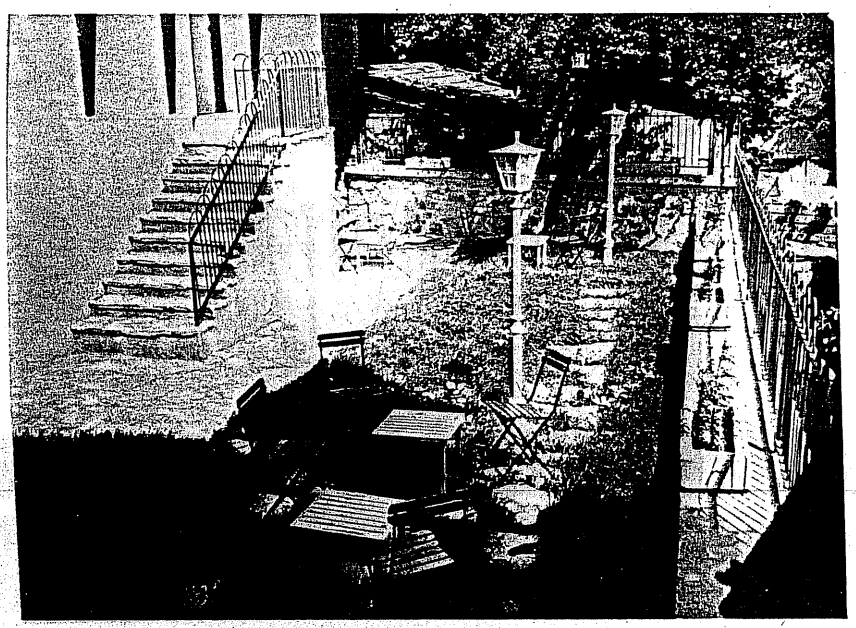

Resim-39. Bahçe düzenlemesi

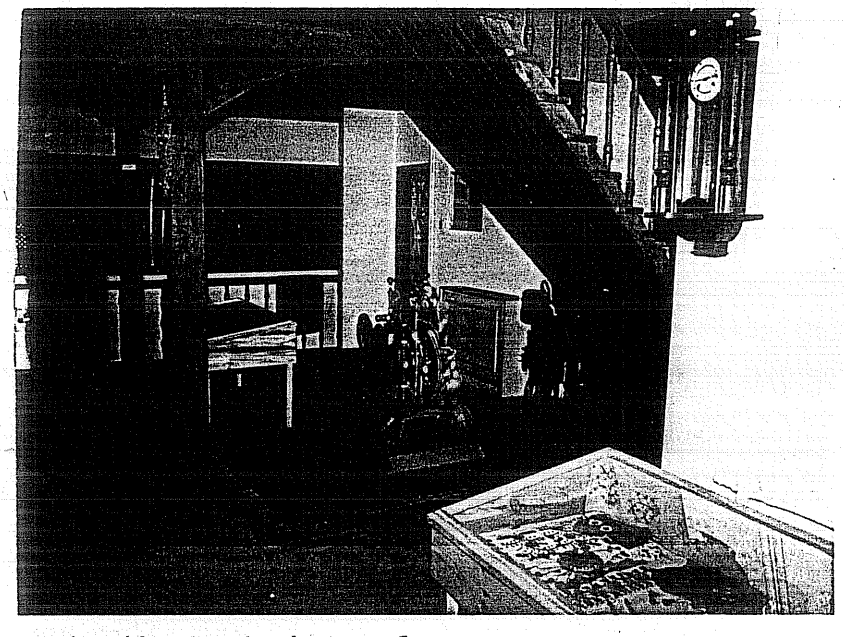

Resim-40. Zemin kat sofası

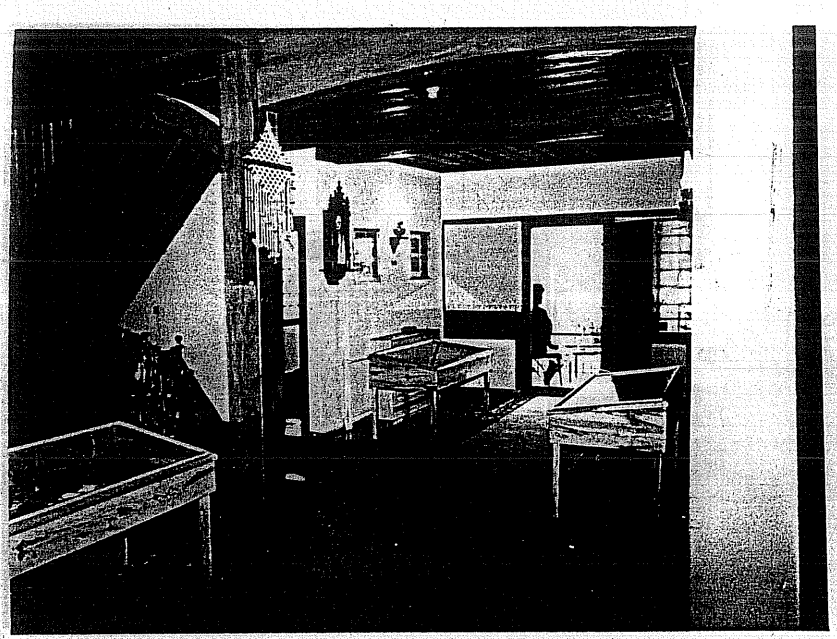

Resim-41. Zemin kat sofası ve balkon

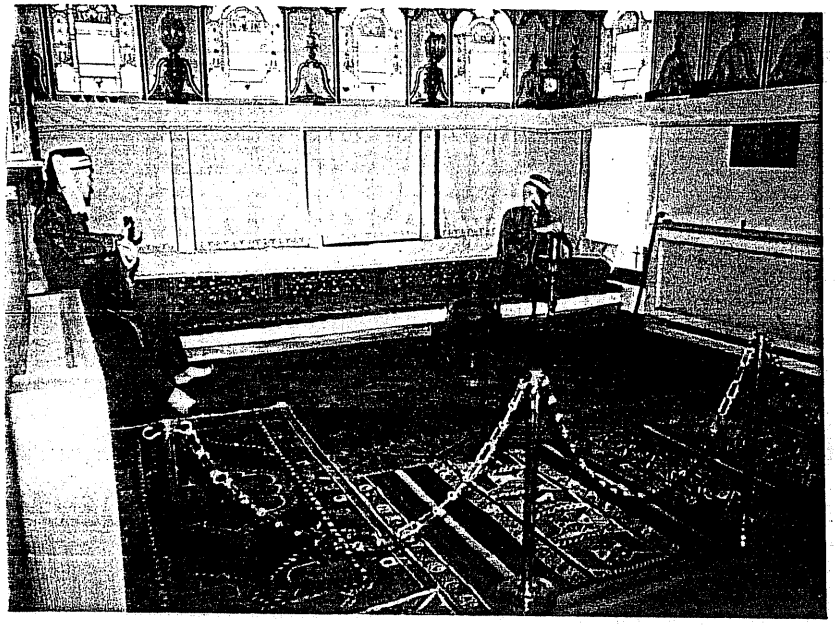

Resim-42. Baş oda

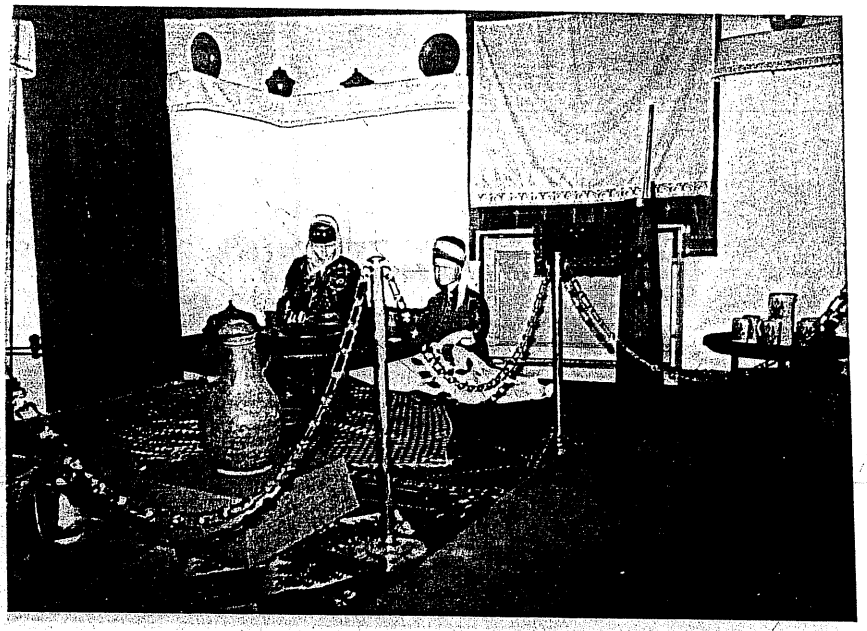

Resim-43 Kilerlik

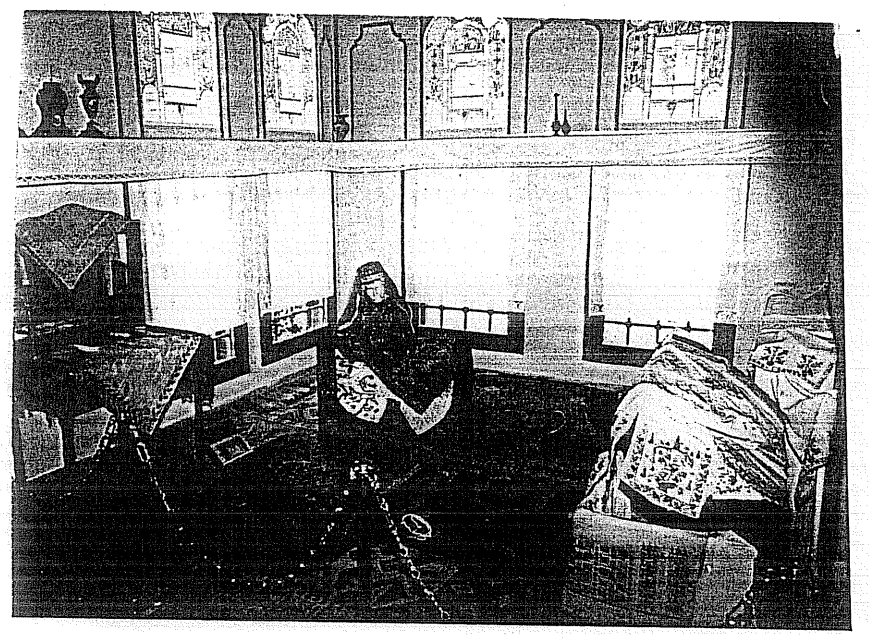

Resim-44. Üst katta gelin odası

Resim-45. Üst kat eyvan

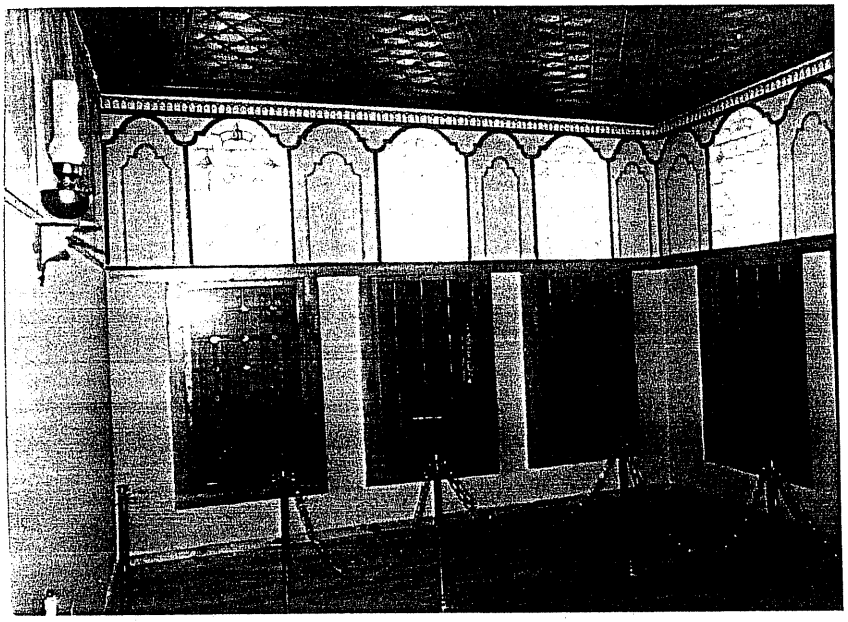

Resim-46. Üst kat soldaki oda

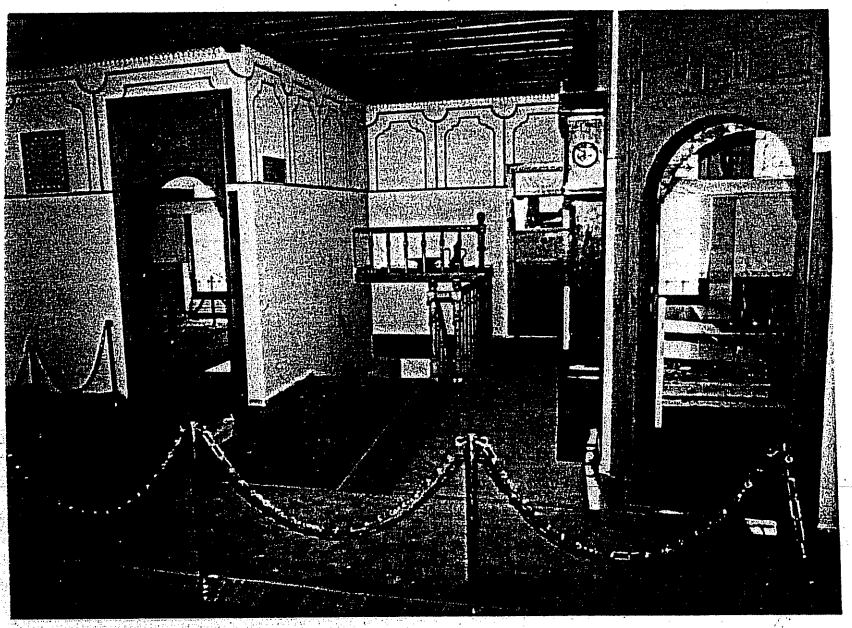

Resim-47. Merdiven çıkışı

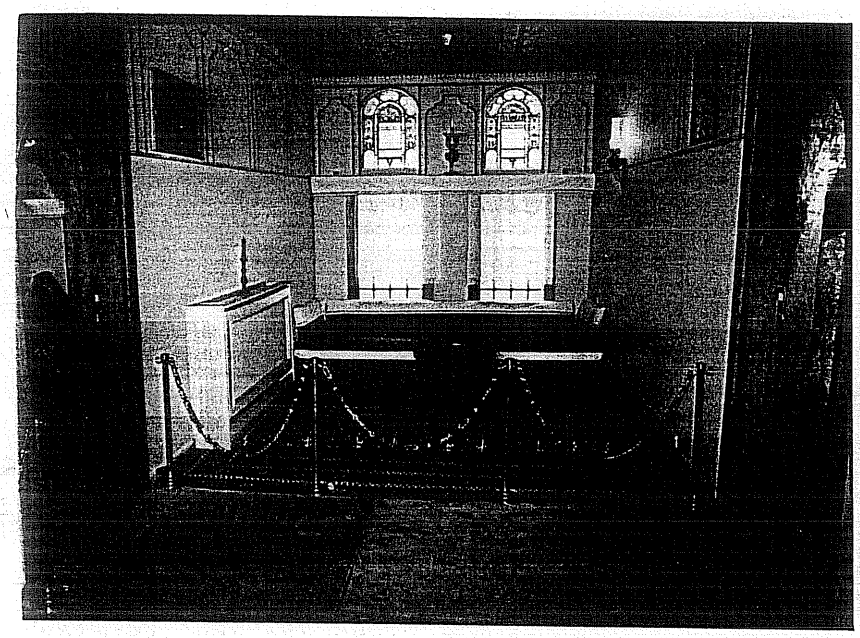

Resim-48. Üst kat eyvan

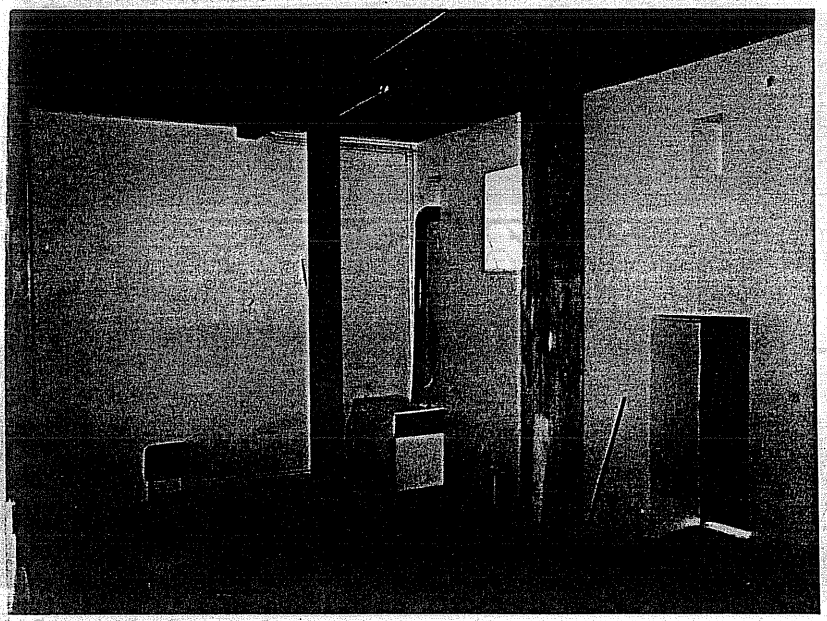

Resim-49. Bodrum kat. çıkış kapısı

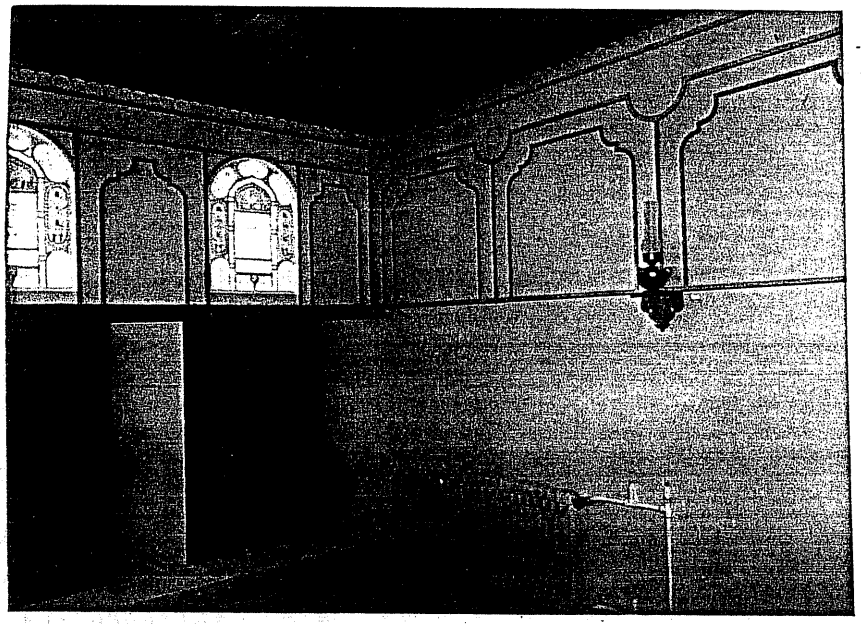

Resim-50. Üst kat sağdaki oda

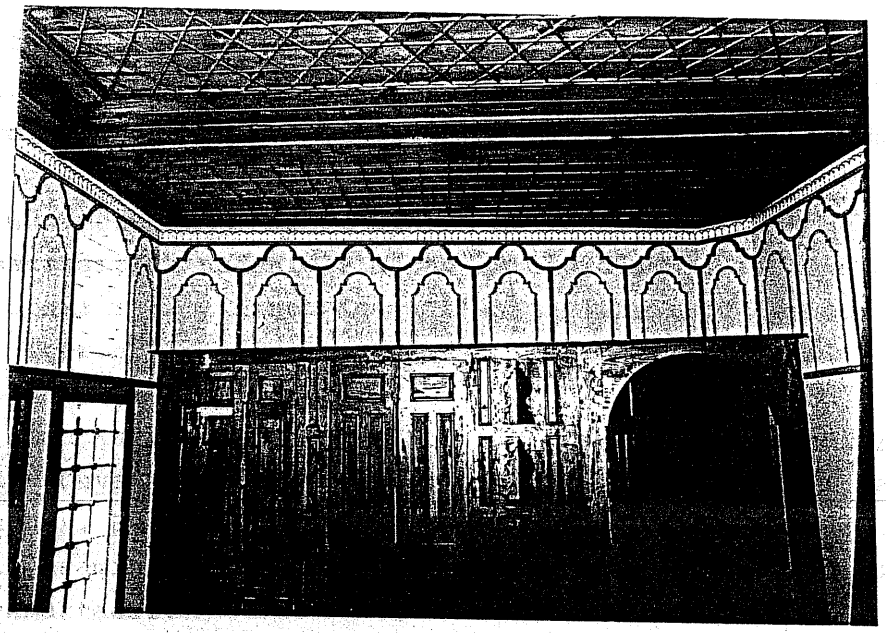

Resim- 51 Baş oda dolabı

111.1.2.KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

XVlll.yüzyıl ortalarında yapıldığı tahmin edilen Kossuth Evi, günümüzde Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından restore edilmiş ve "Müze-Ev" niteliği kazandırılmıştır.

Macar özgürlük savaşını başlatan Lajos Kossuth, yenilgiye uğradıktan sonra bu eve taşındığından halk arasında bu bina halen "Macar Evi" olarak bilinmektedir.

Evin genel özelliklerine gelince; birbirinden farklı üç kattan oluşmaktadır. Taş kaplı duvarları ile bodrum kat yalın bir görünüme sahiptir. Asma ve ikinci katlar hımış yapı tekniğinde inşa edilmiştir. Cephelerde Osmanlı yapı tekniğinde hakim olan ahşap kaplama ve kafesler mevcuttur. İç avlunun zemini taş döşelidir. Diğer bölümlerin döşeme ve tavanları da yalnızca ahşap kaplanmıştır. Tavanlarda çıtalı tezyinat, üst kat odalarının yüksek pencerelerinde ise alçı bezemeler görülmektedir.

Zemin (bodrum)kat ambar ve depo olarak kullanılmıştır. Asma katta dört oda, hayat, üst katta ise daha uzun bir hayat ile biri başoda olmak üzere dört oda ve bir köşk bulunmaktadır.

Günümüze kadar konut olarak kullanılan Kossuth Evi, zamanla bakımsızlık nedeniyle harap duruma düşmüş, restore edildikten sonra 1982 yılında Kossuth'un anılarını ve kişisel eşyalarını içeren bir sergileme düzeni içinde hizmete açılmıştır.

Asma kata bahçeden çıkışta ilk oda, Kossut'un çalışma odasıdır. Duvarlarda Kossuth ile bir kaç yakın arkadaşı tanıtılmaktadır. Bu odada yer alan gömme dolapta, Kossuth'un Kütahya'daki yaşamına ilişkin yazıları, kitapları ve kişisel eşyaları bulunmaktadır.

Köşedeki odada, Macar köylülerinin XIX.ve XX.yüzyılda sürdürdüğü özgün yaşamı canlandıran bir sergileme görülmektedir. Bu odadan asma katın son bölümüne açılan odada ise, Kossuth'un yazı masası, yaşamına ilişkin kitaplar yer almaktadır.

Çalışma odasından sonra Üst kattaki odanın eşi ve çocuklarına ait olduğu sanılmaktadır. Duvarda yer alan pek çok resim, geçen yüzyılda Macar kentindeki yaşantıyı yansıtmaktadır. Odada Macar halkının yaşam biçimine özgü eşyalar sergilenmektedir.

Üst katın son odasında sergilenen bir kaç resim ve silah ile, askeri olayların hatırlatılması amaçlanmıştır.

Asma katın giriş bölümünde bulunan renkli seramikten yapılmış büyük harita da Kossuth'un örgütlenme çalışmalarını göstermektedir[44].

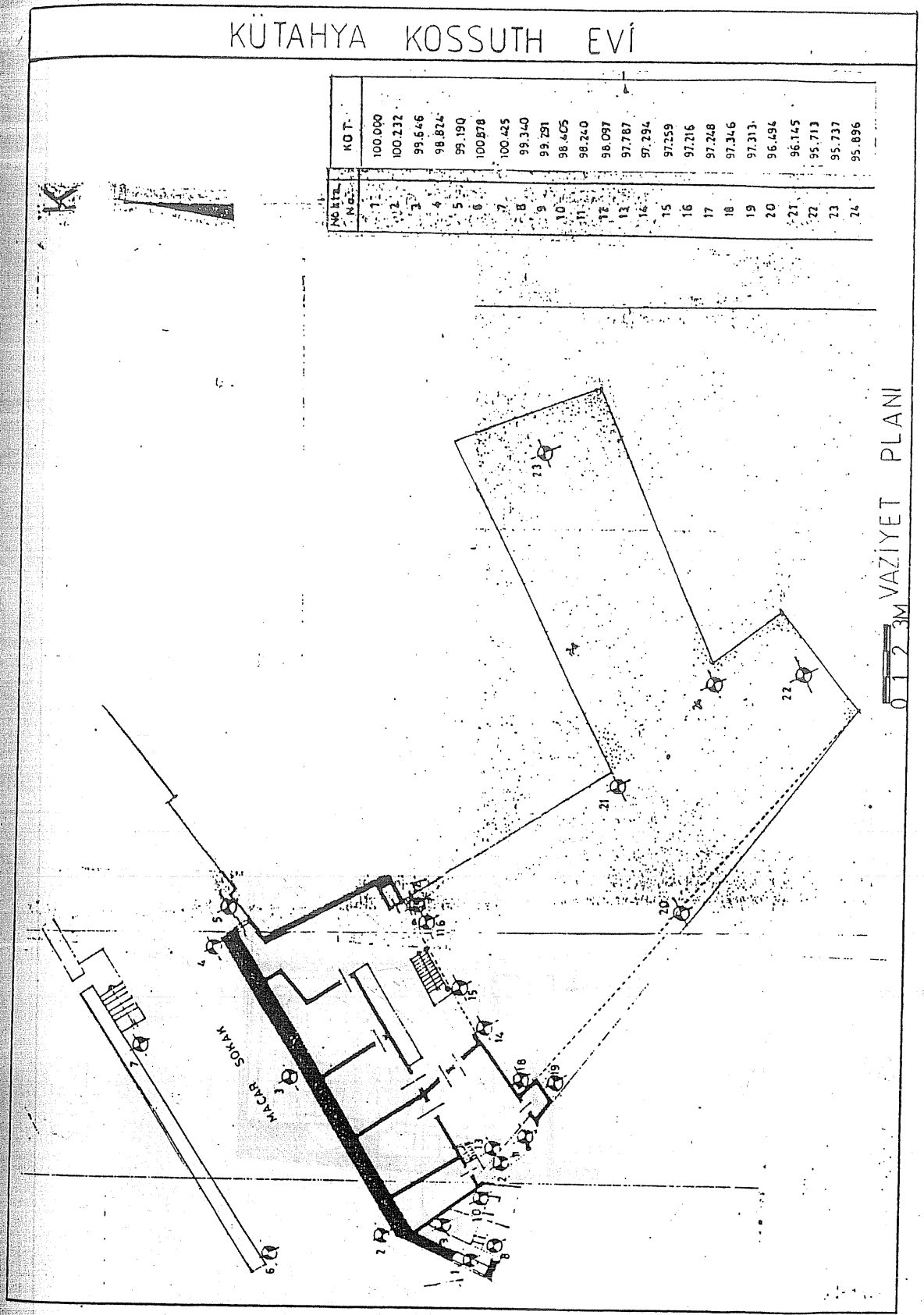
KÜTAHYA KOSSUTH EVİ
NOKTA NO
KOT
1 100.000
2 100.232
3 99.646
4 98.824
5 99.190
6 100.878
7 100.425
8 99.340
9 99.291
10 98.405
11 98.240
12 98.097
13 97.787
14 97.294
15 97.259
16 97.216
17 97.248
18 97.346
19 97.313
20 96.494
21 96.145
22 95.713
23 95.737
24 95.896
KOSSUTH LAJOS UTCA
0 1 2 3M
VAZİYET PLANI

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

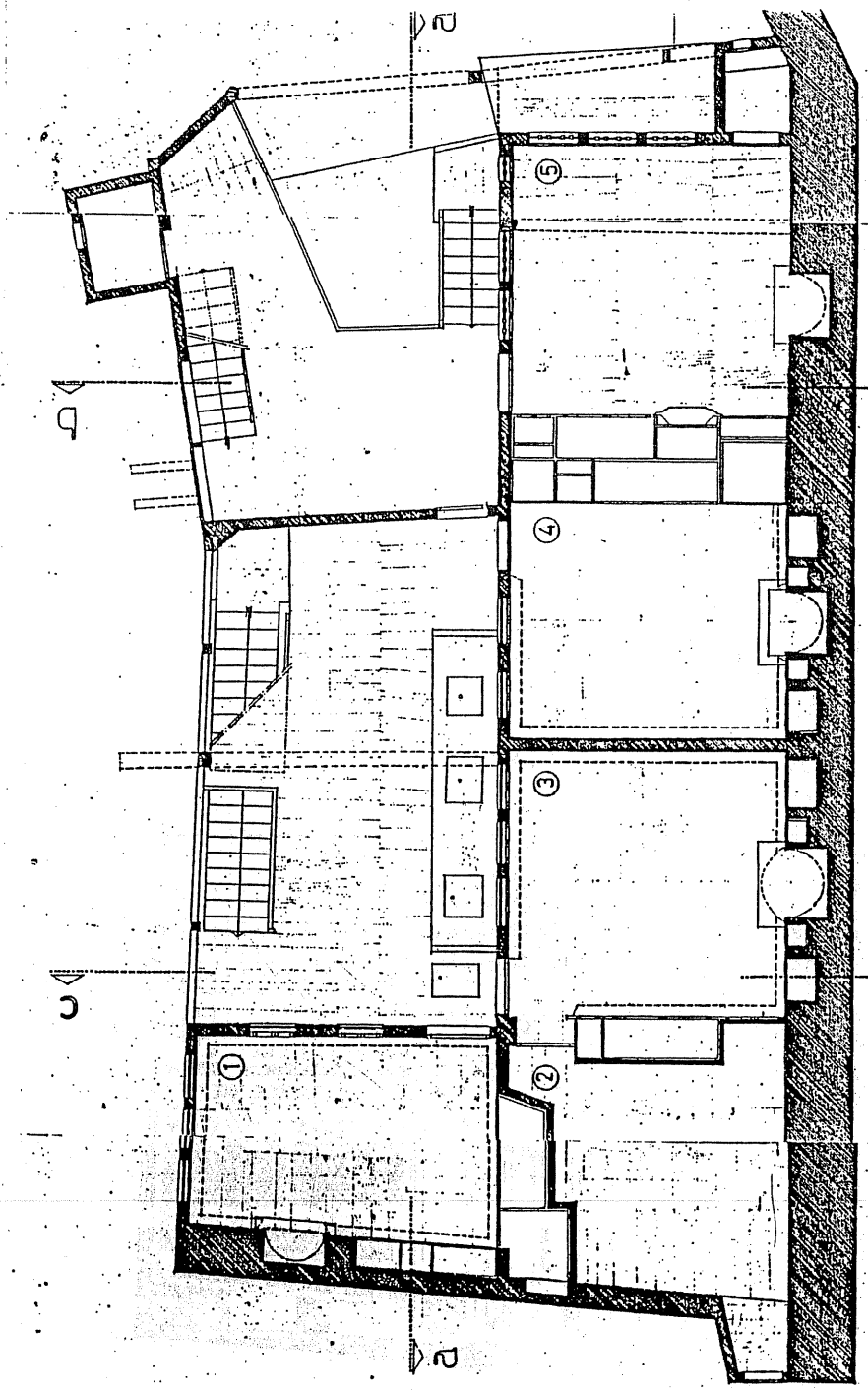

ASMA KAT PLANI RÖLÖVESİ

0 0.5 1 2 3M

KÜTAHYA KOSSUTH EVÍ

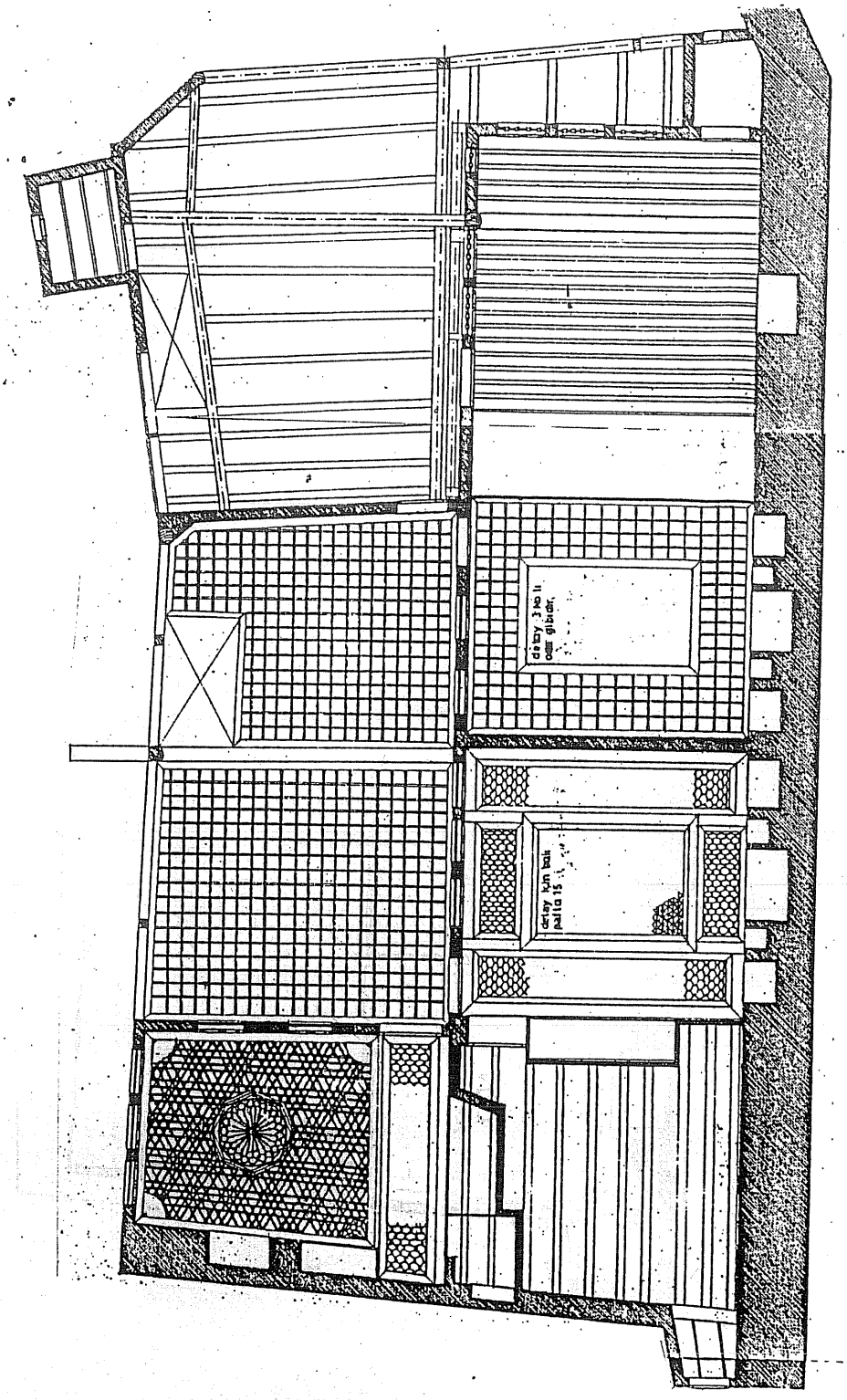

ASMA KAT TAVAN RÖLÖVESİ

0 0,5 1 2 3M

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

4

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

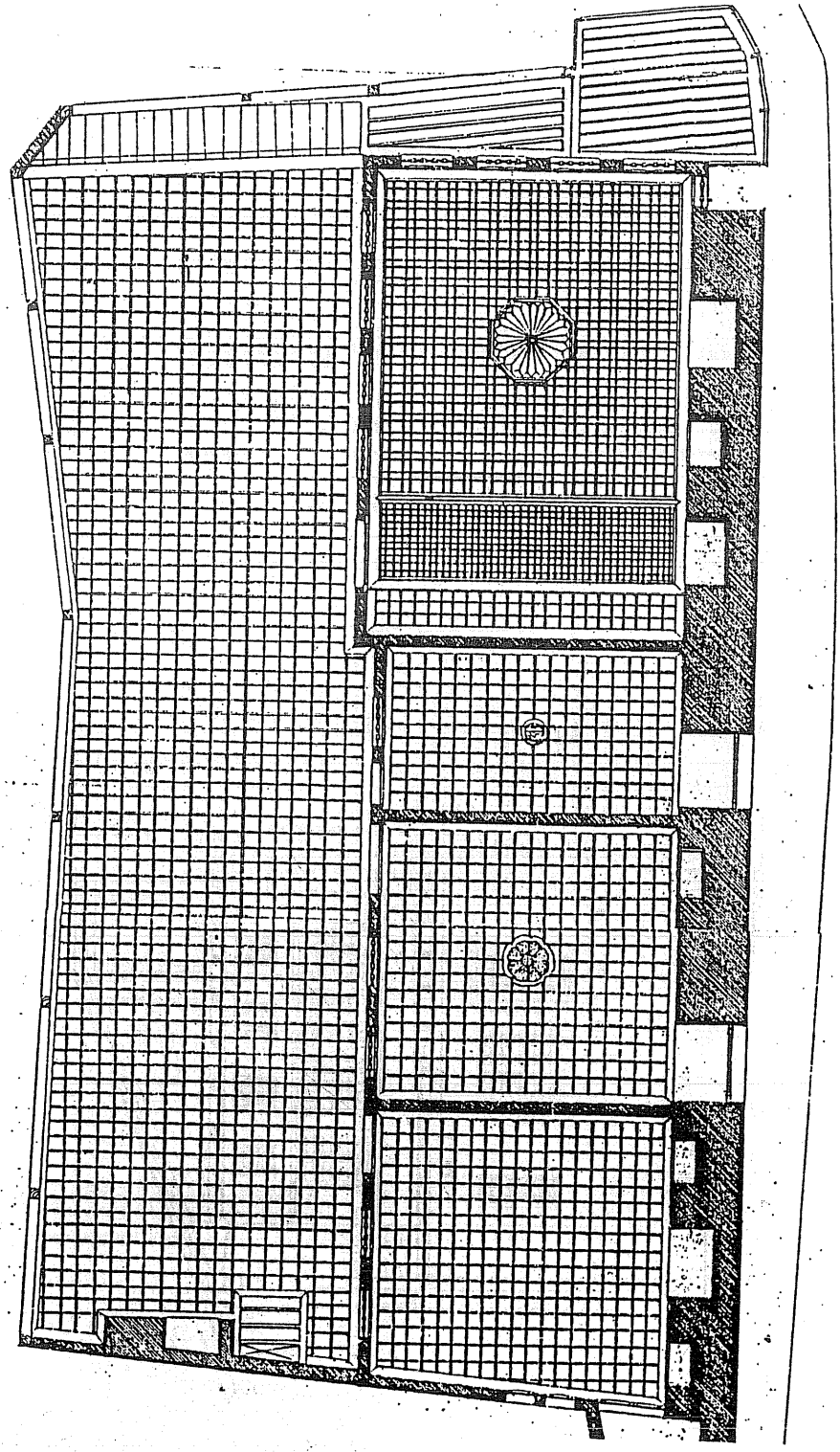

ESAS KAT TAVAN RÖLÖVESİ

0 0.5 1 2 3M

KÜTAHYA KOSSUTH EVÍ

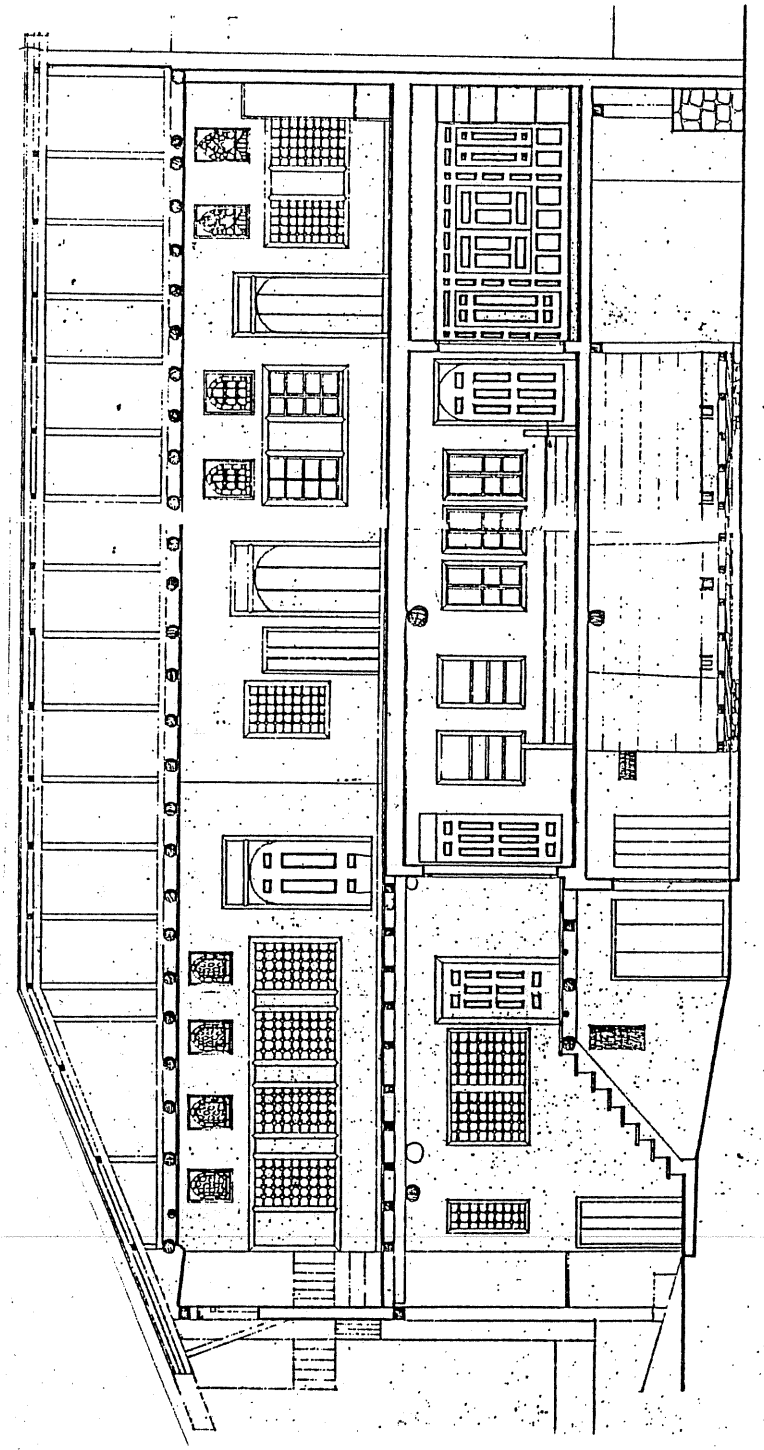

BOYUNA KESİT RÖLÖVESİ

0 0.5 1 2 3M

KÜTAHYA KOSSUTH EVÍ

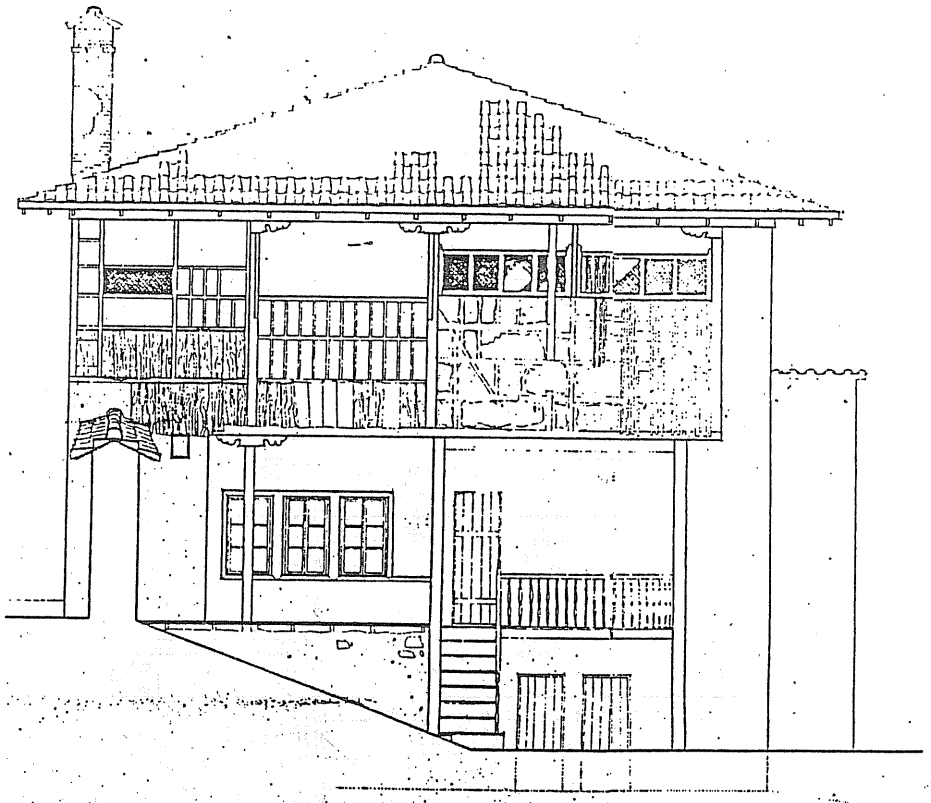

0 0,5 1 2 3M

GİRİŞ AVLUSU CEPHESİ RÖLÖVESİ

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

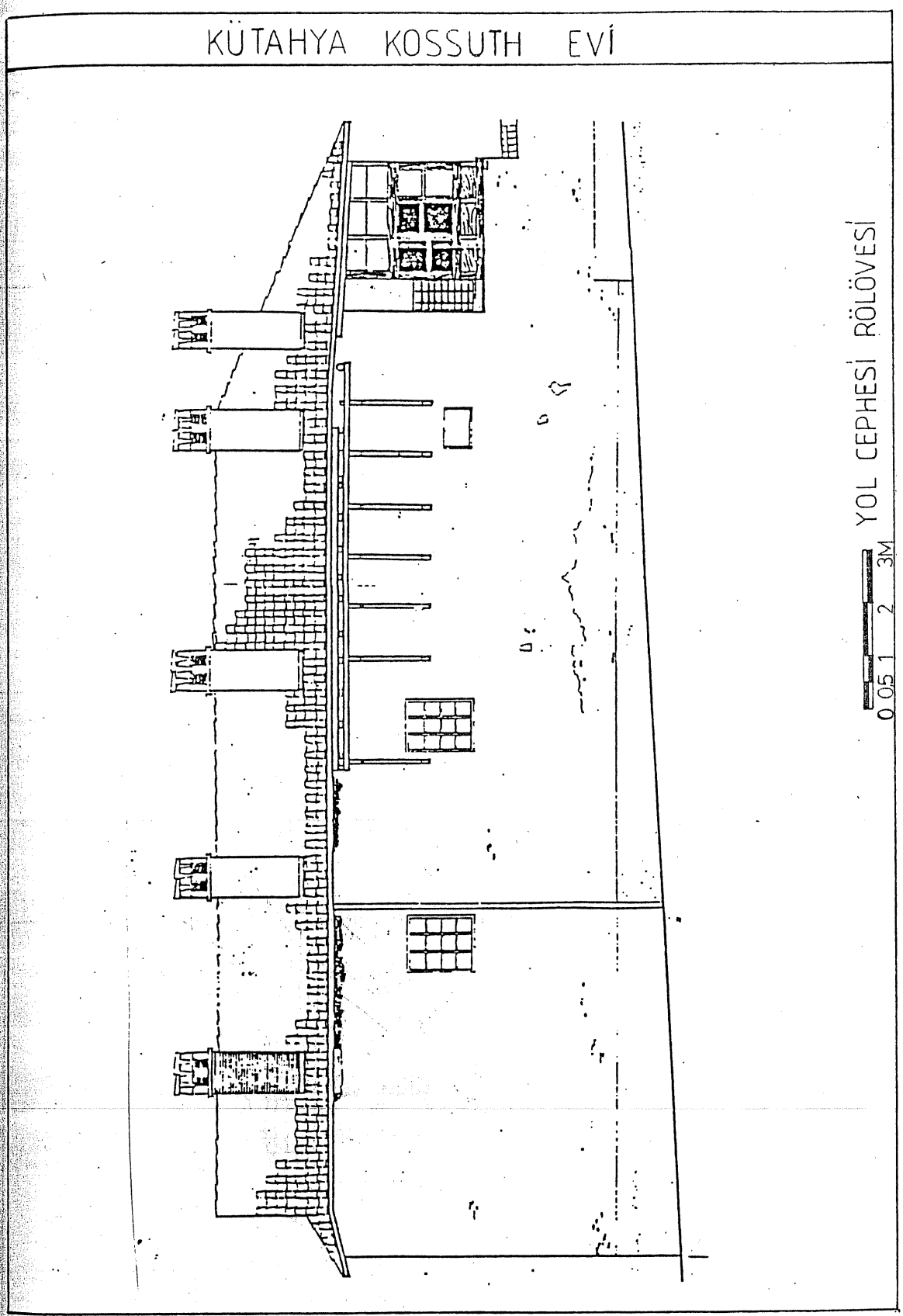

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

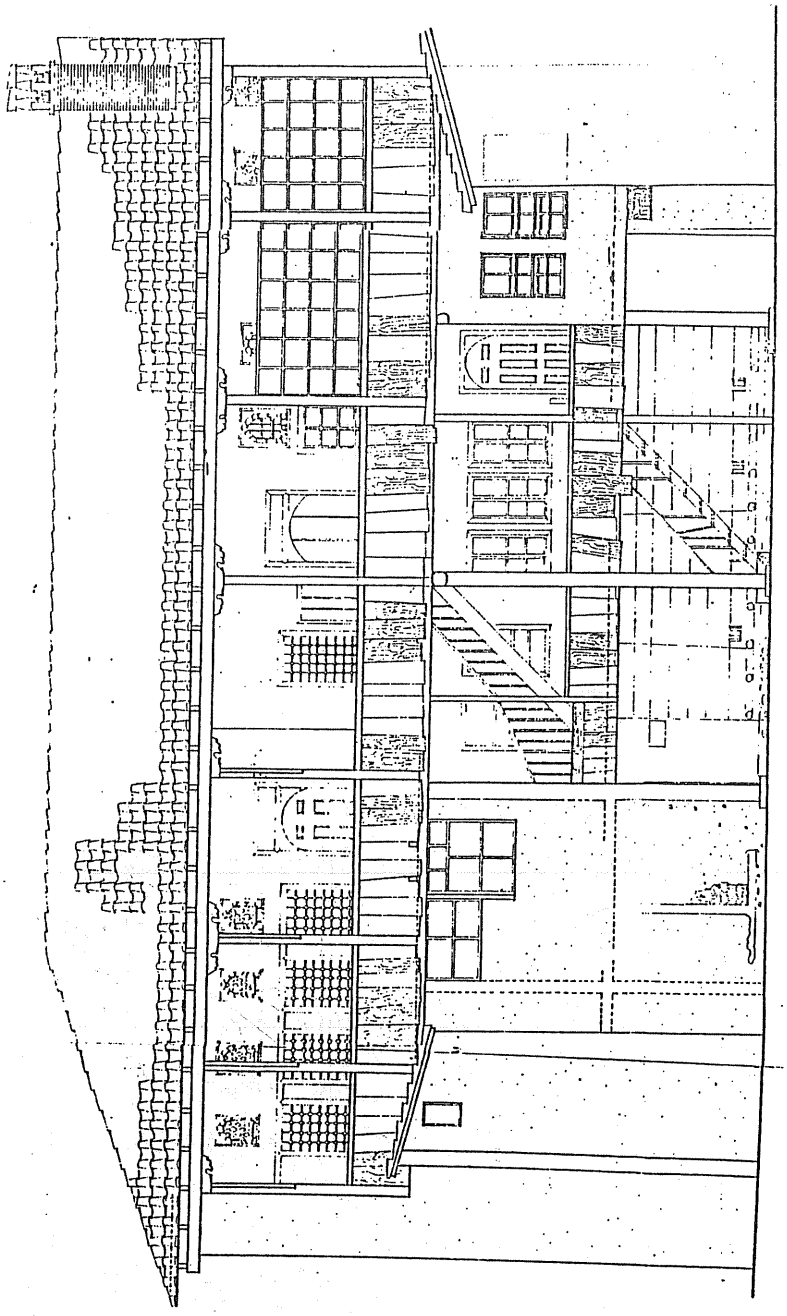

HAYAT İÇ VE DIŞ CEPHESİ RÖLÖVESİ

0 05 1 2 3M

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

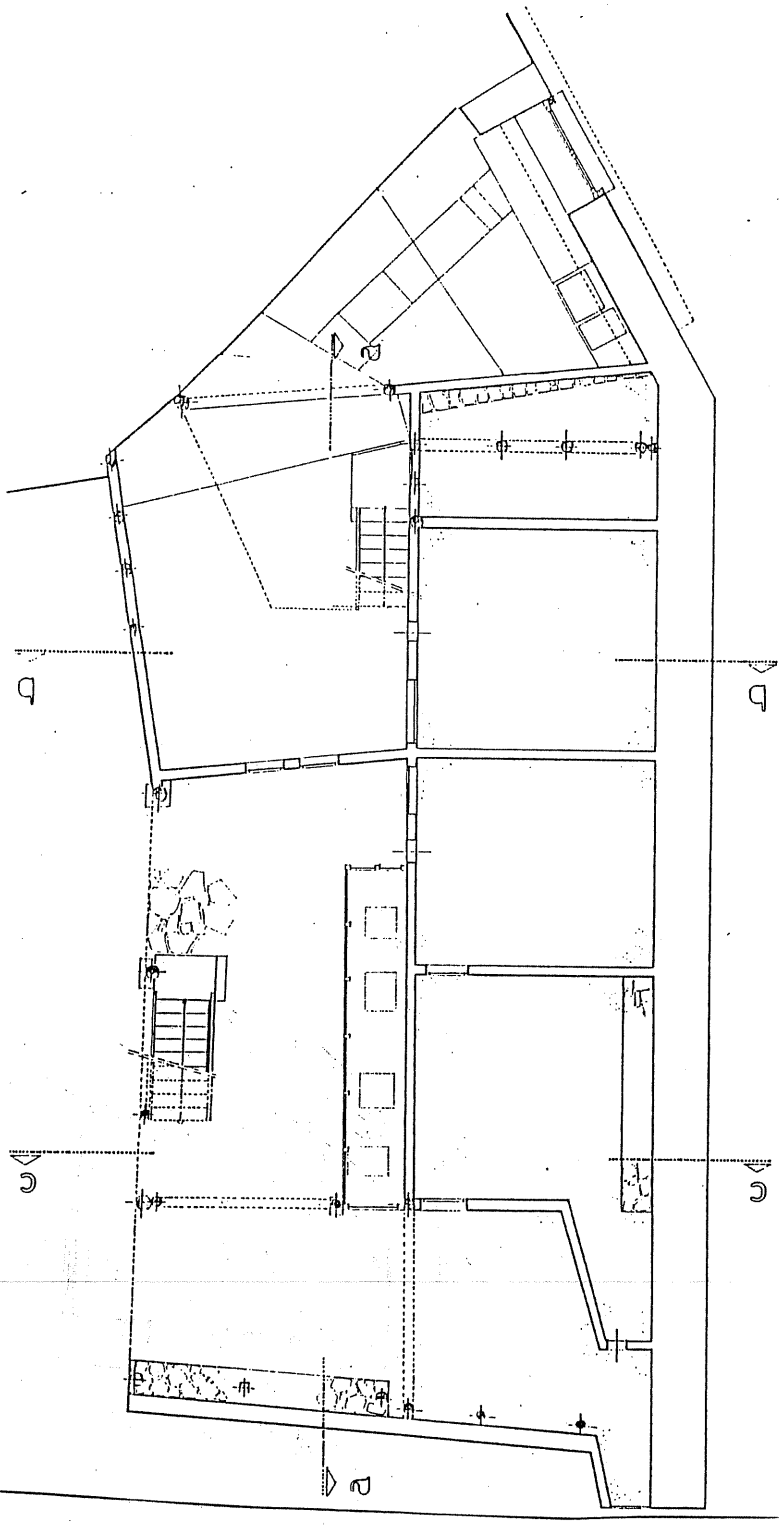

0 0,5 1 2 3M BODRUM KAT PLANI RESTİTÜSYONU

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

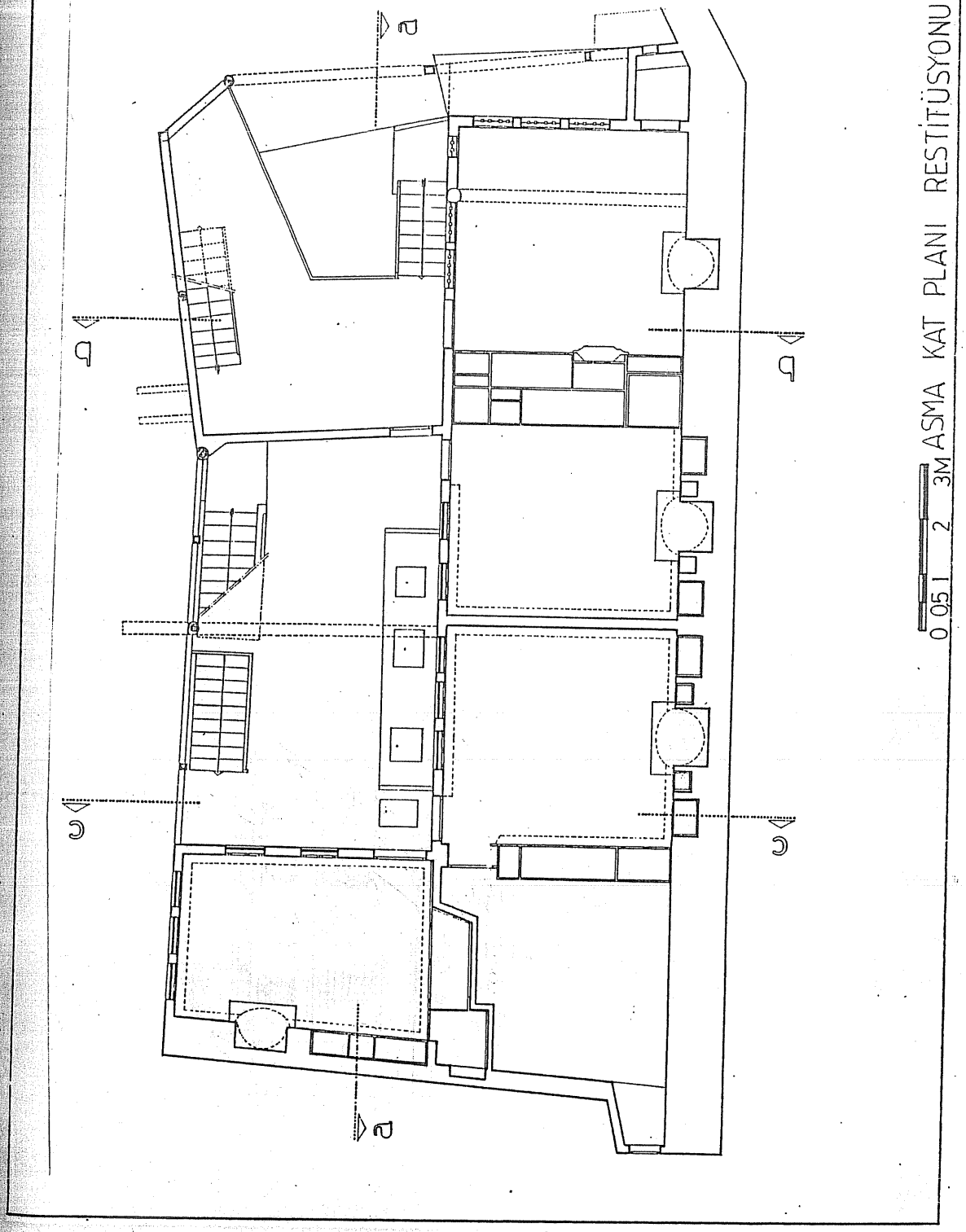

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

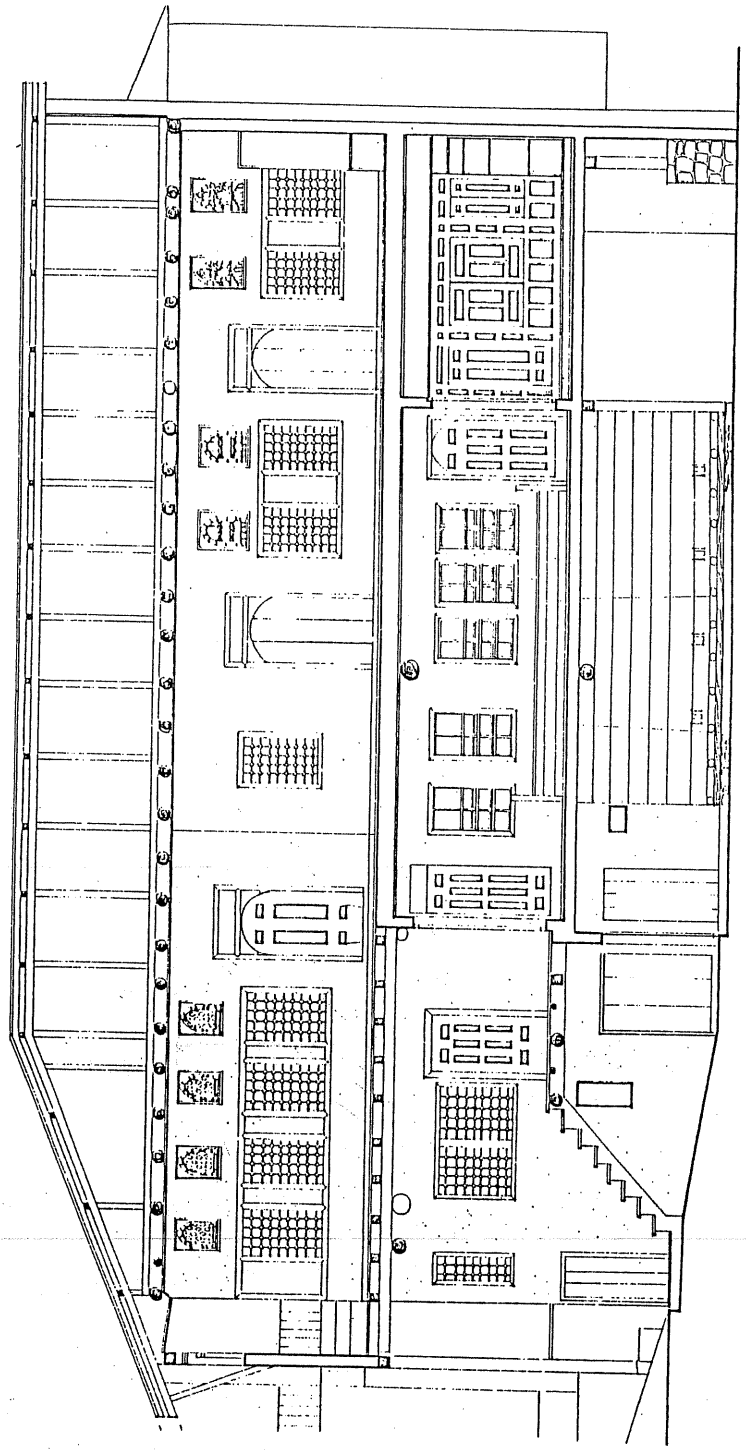

A-A BOYUNA KESİT RESTİTÜSYONU

0 0.5 1 2 3M

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

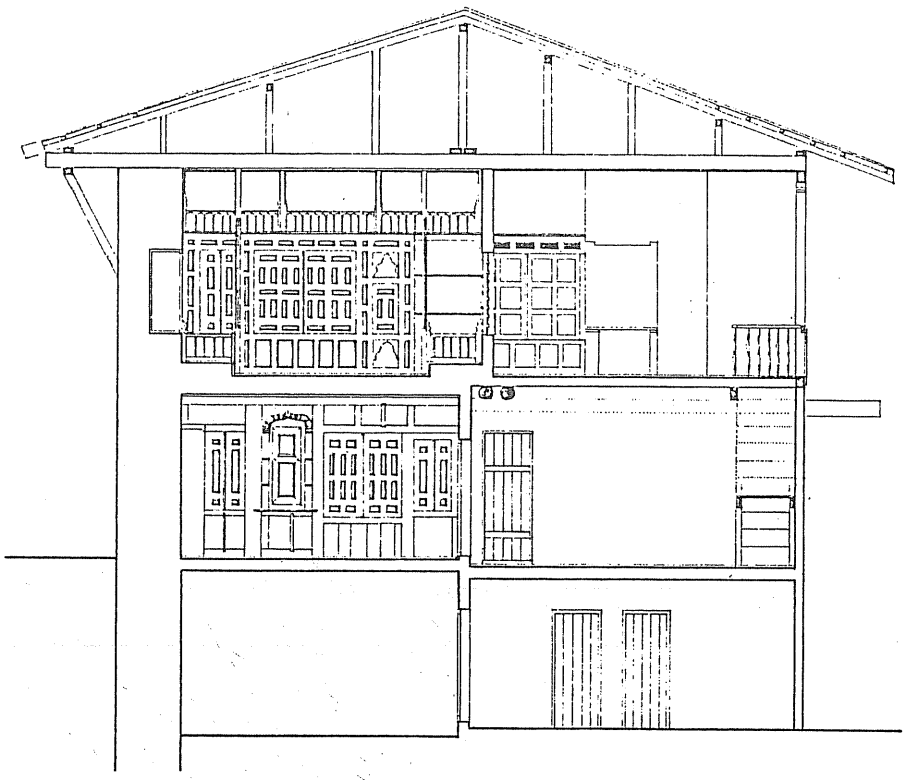

0 05 1 2 3M

B-B KESİTİ RESTİTÜSYONU

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

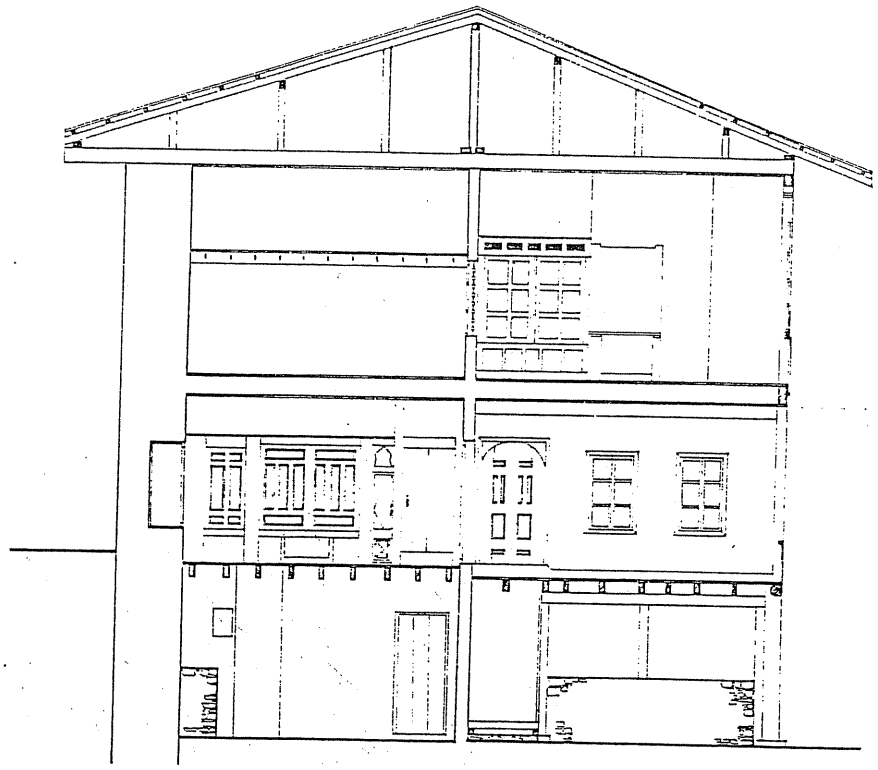

0 05 1 2 3M

C-C KESİTİ RESTİTÜSYONU

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

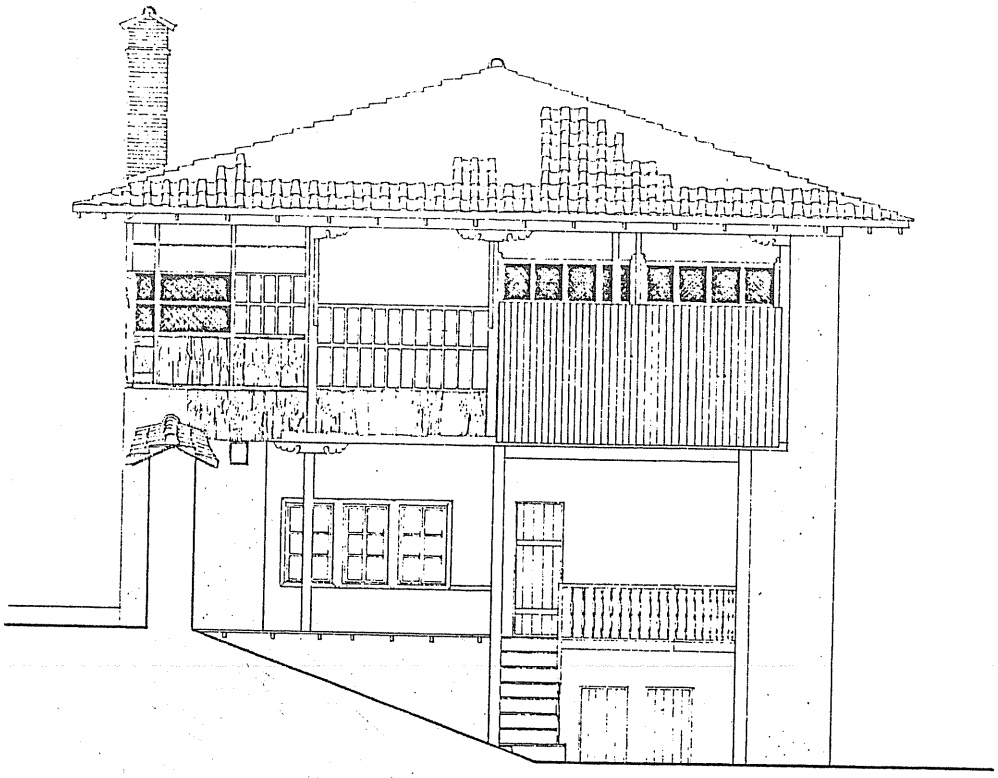

0 05 1 2 3M

GİRİŞ AVLUSU CEPHESİ RESTİTÜSYONU

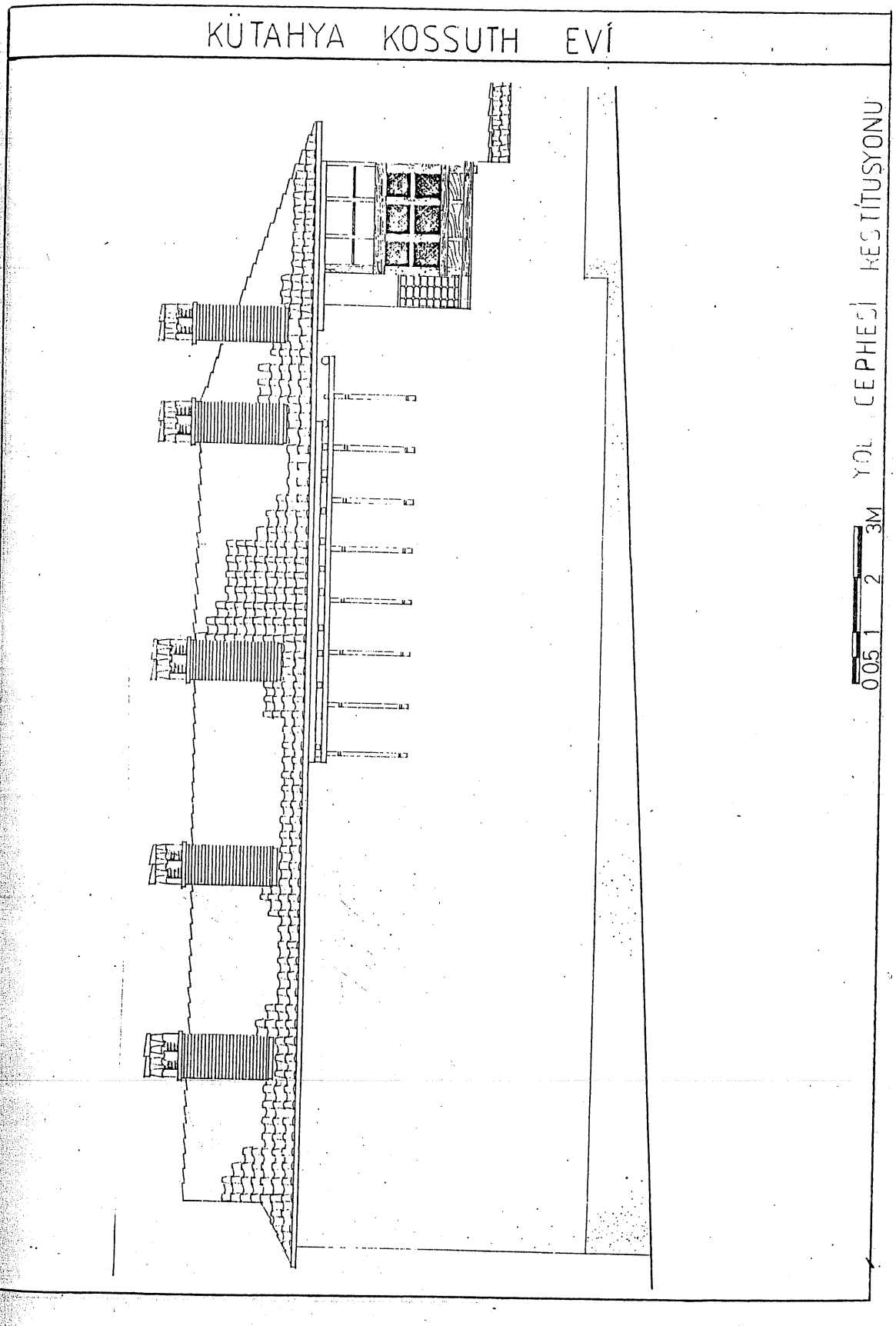
KÜTAHYA KOSSUTH EVİ
YOL CEPHESİ RESTİTÜSYONU
0 0.5 1 2 3M

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

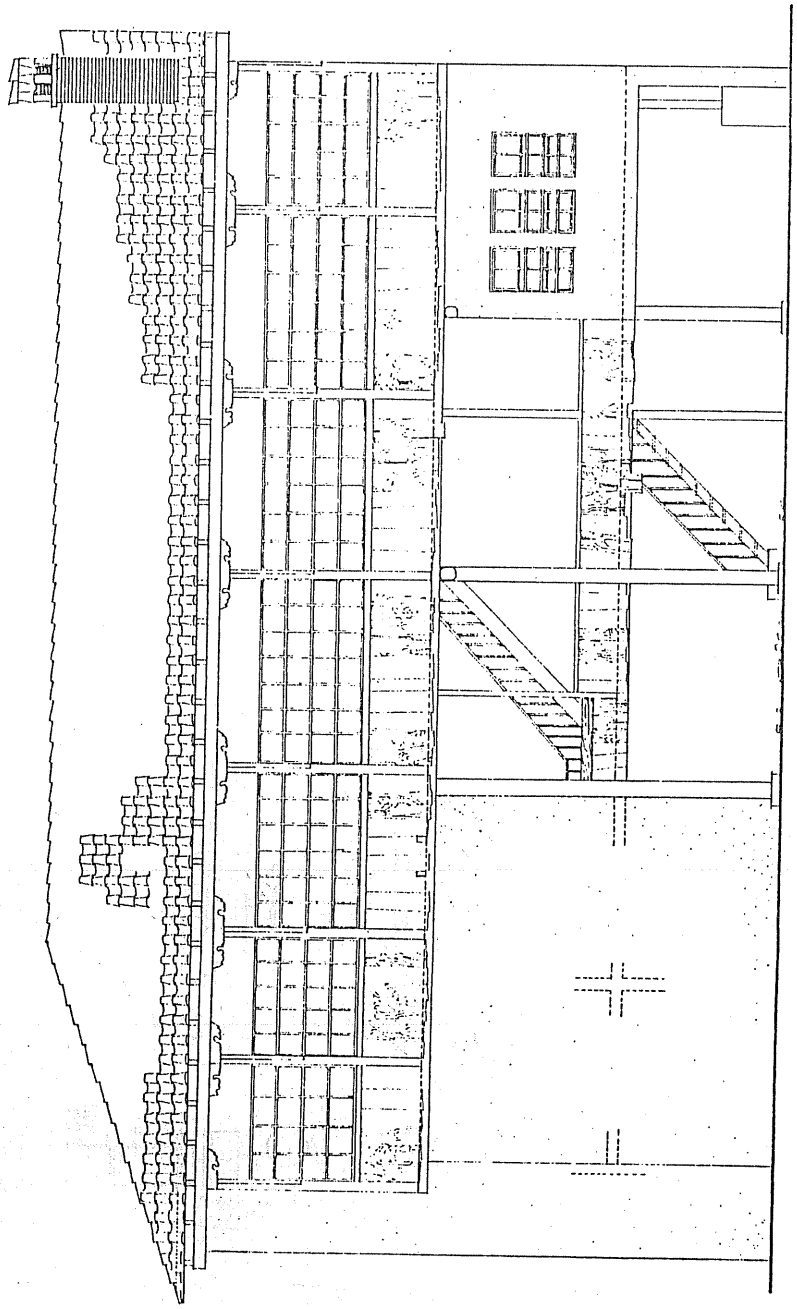

0 0,5 1 2 3M HAYAT İÇ VE DIŞ CEPHESİ RESTİTÜSYONU

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

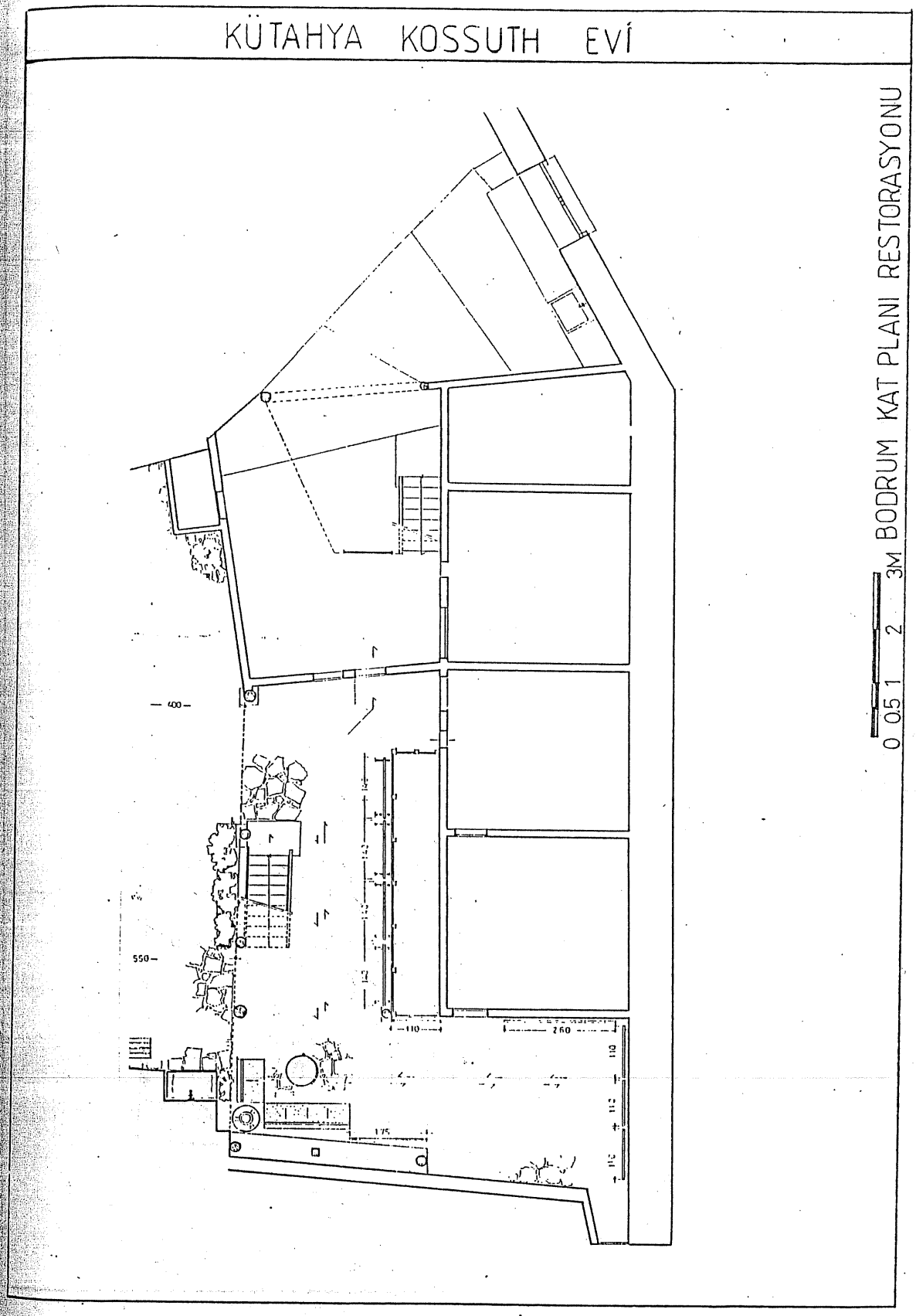

BODRUM KAT PLANI RESTORASYONU

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

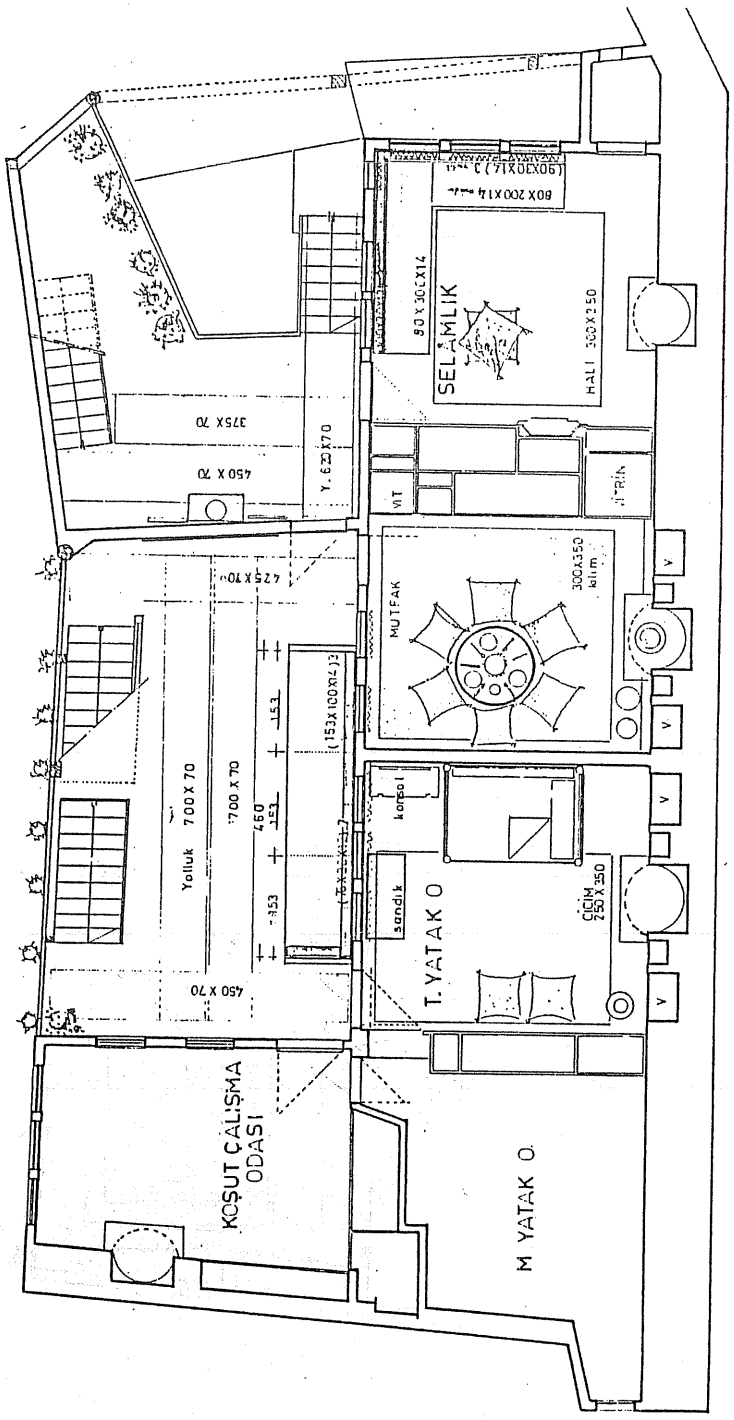

0.05 1 2 3M ASMA KAT PLANI RESTORASYONU

KÜTAHYA KOSSUTH EVİ

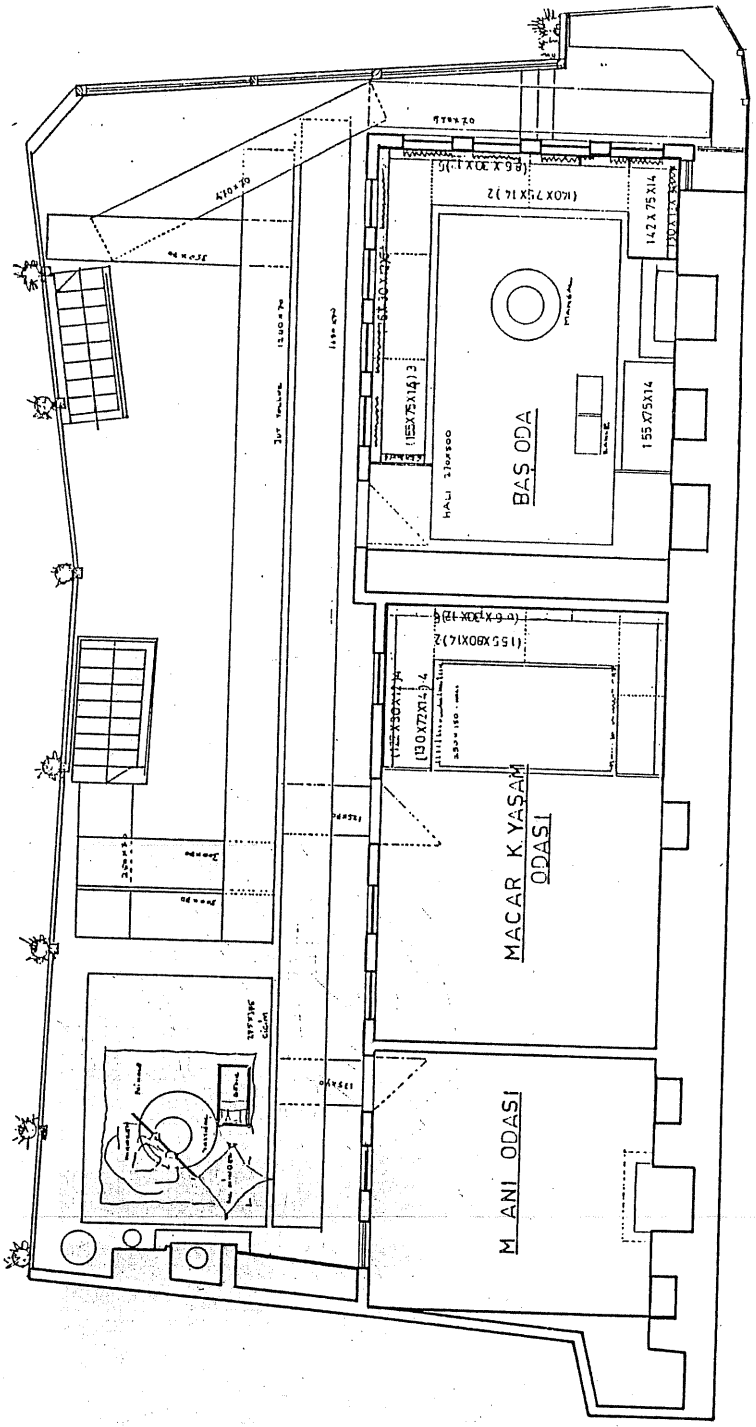

0 05 1 2 3M ÜST KAT PLANI RESTORASYONU

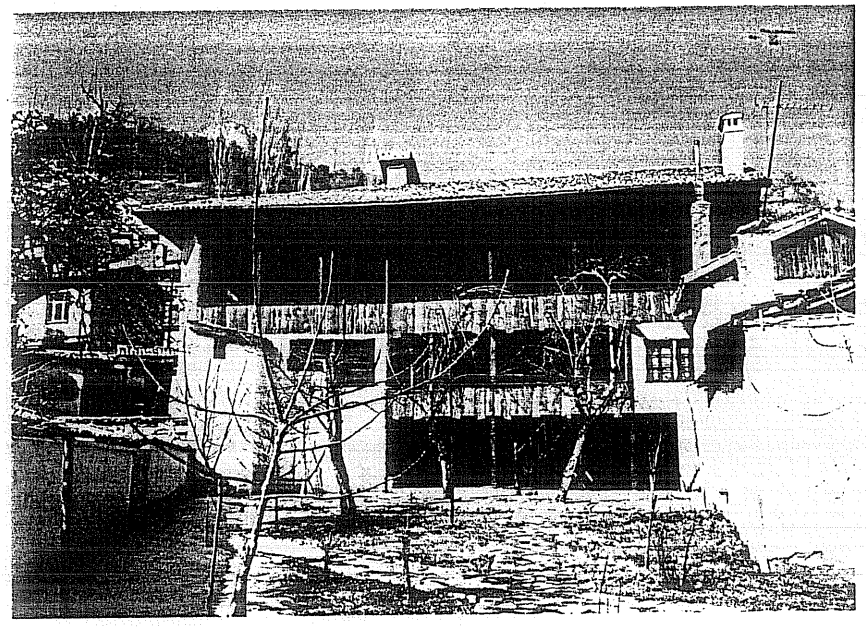

Resim-52. Kütahya kossuth evi arka avlu cephesi

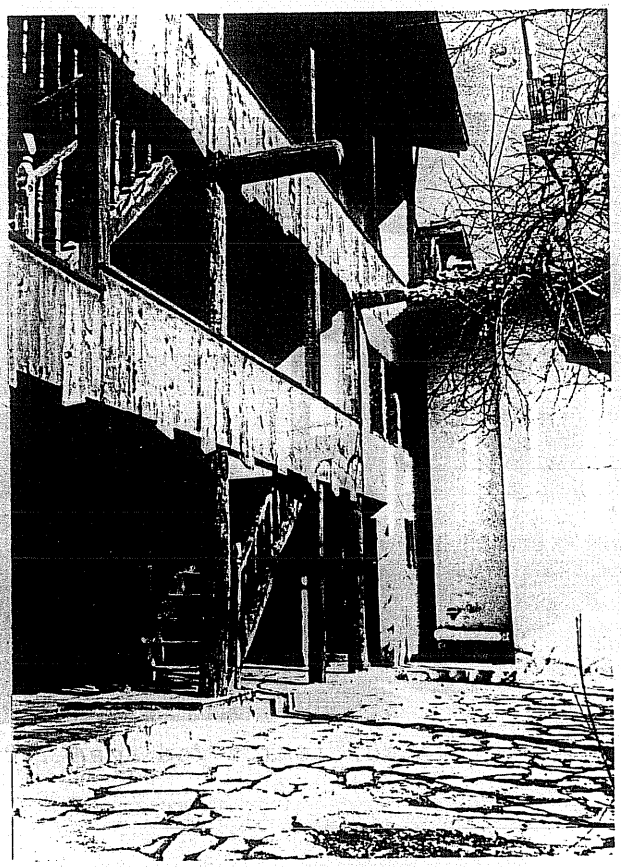

Resim-53. Arka avludan çıkış merdiveni

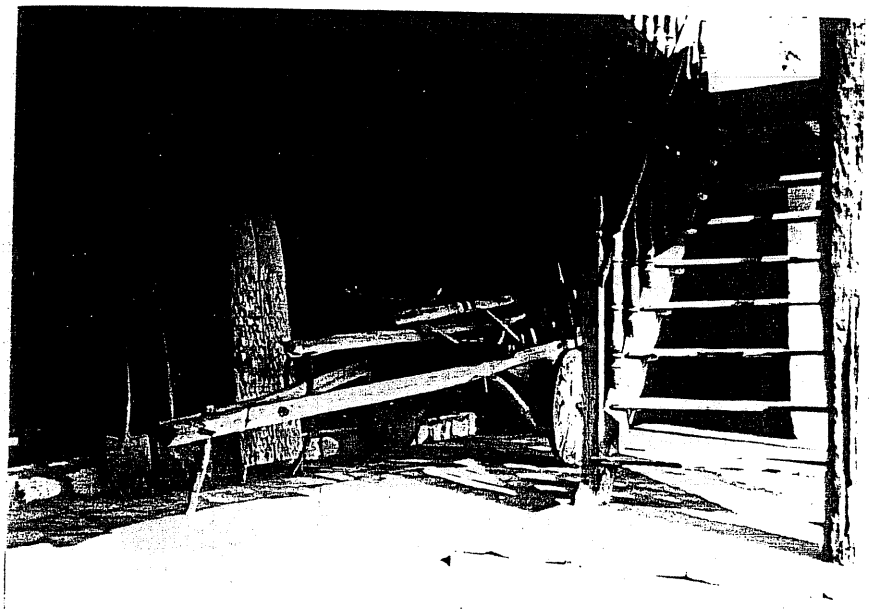

Resim-54. Arka avludan çıkış-sergi elemanları

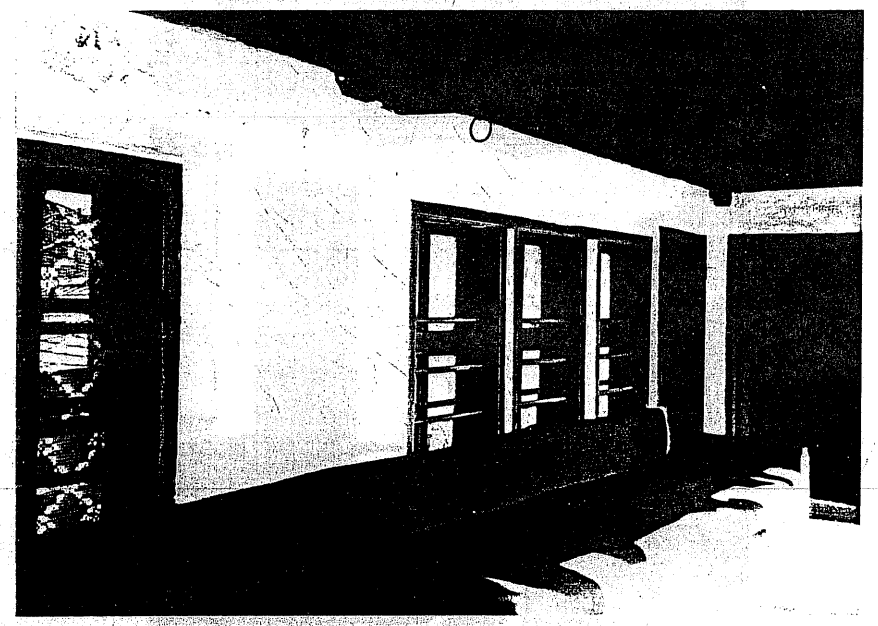

Resim-55. Asma kat sofası (hayat)

Resim-56. Asma katta Türk yatak odası

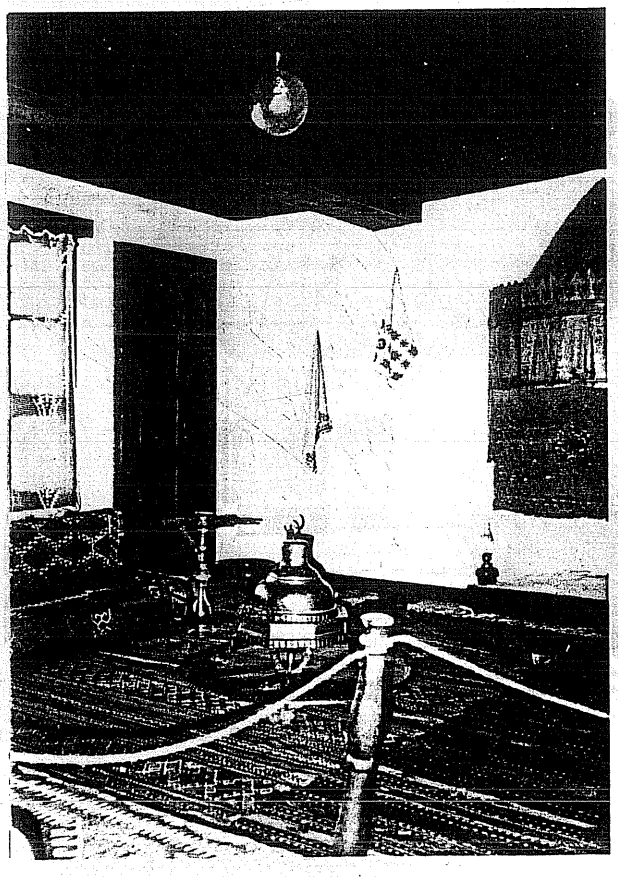

Resim-57. Asma katta selamlık odası

Resim-58. Asma kat kossuth çalışma odası

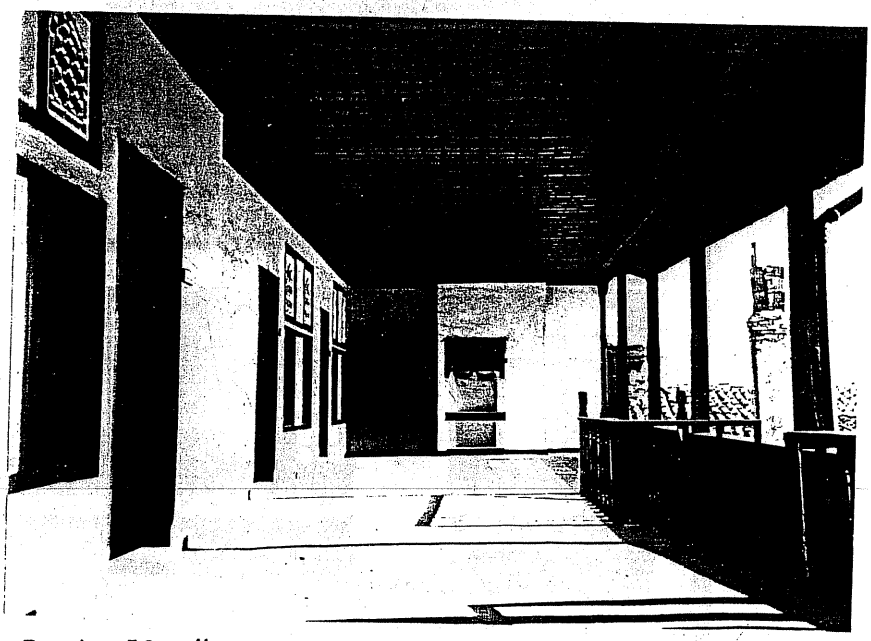

Resim-59. Üst kat sofası

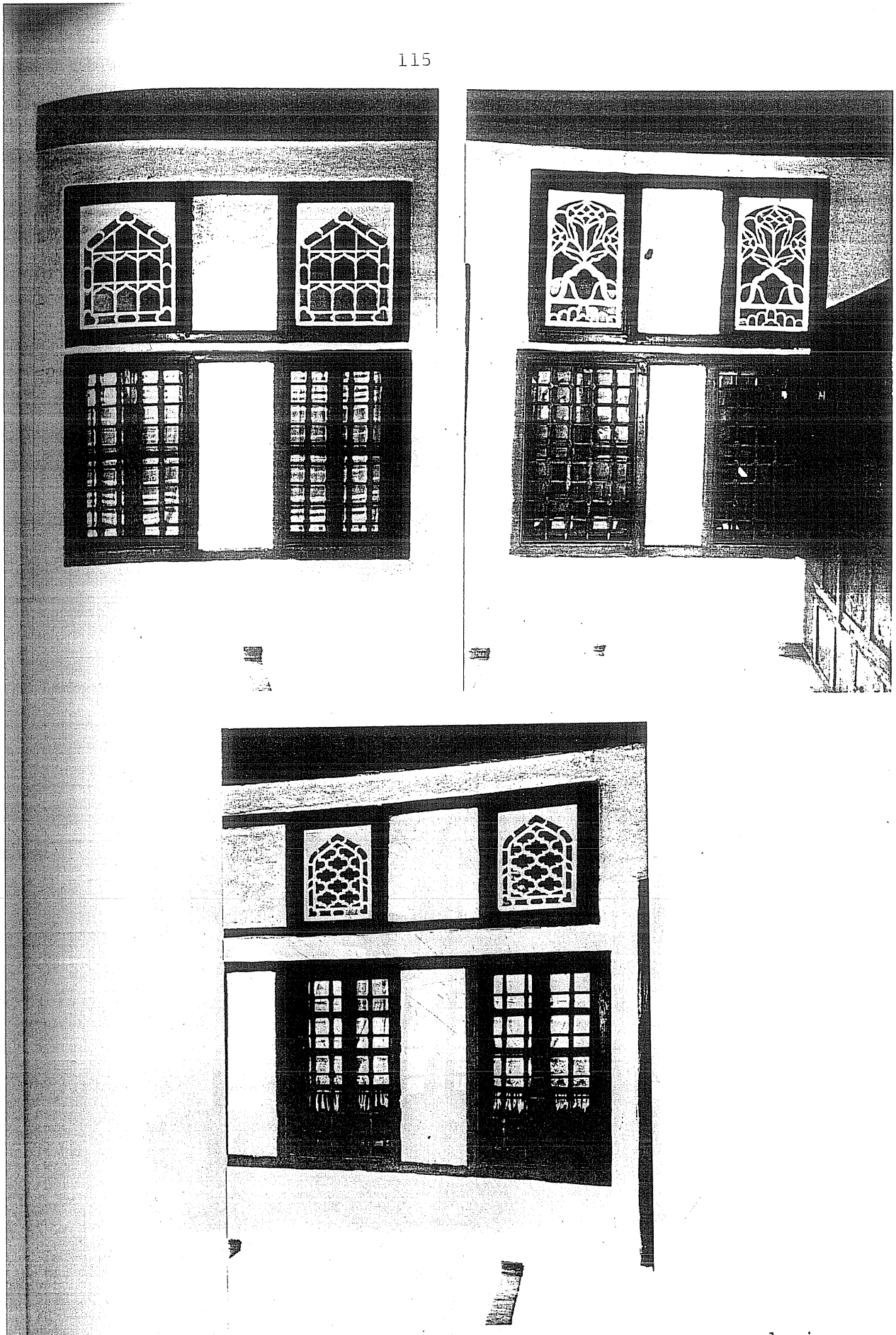

Resim-60. Üst katta sofaya bakan oda pencereleri

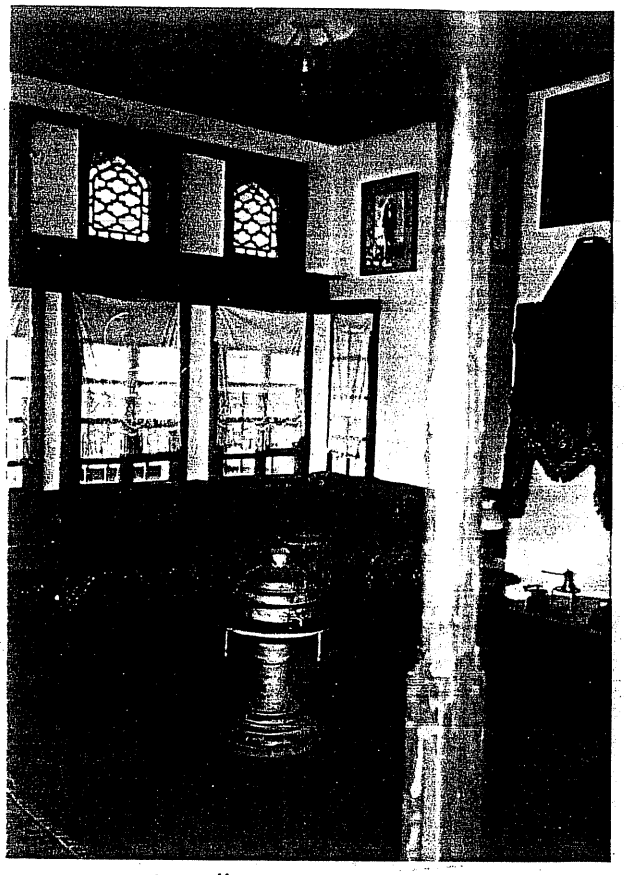

Resim-61. Üst katta boş oda

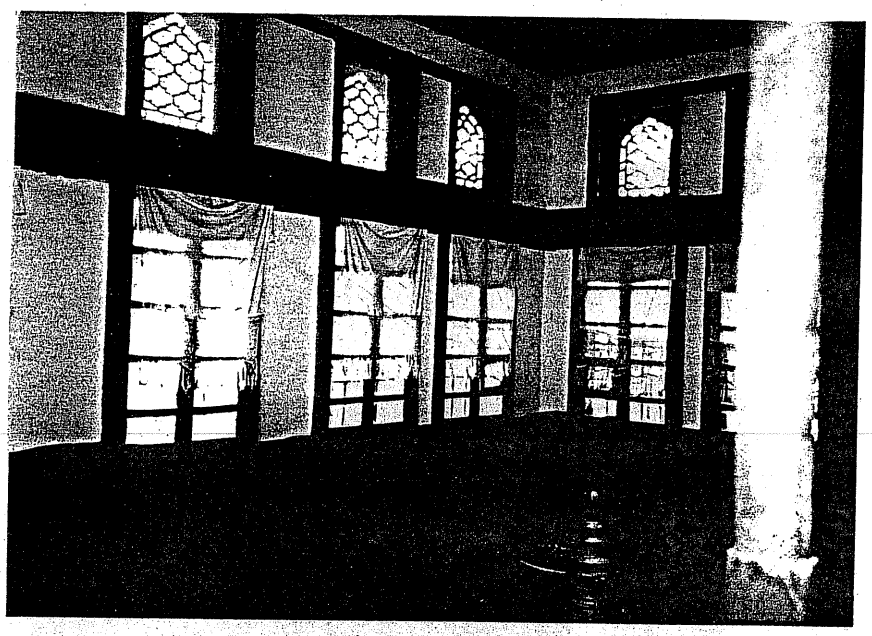

Resim-62. Üst katta boş oda

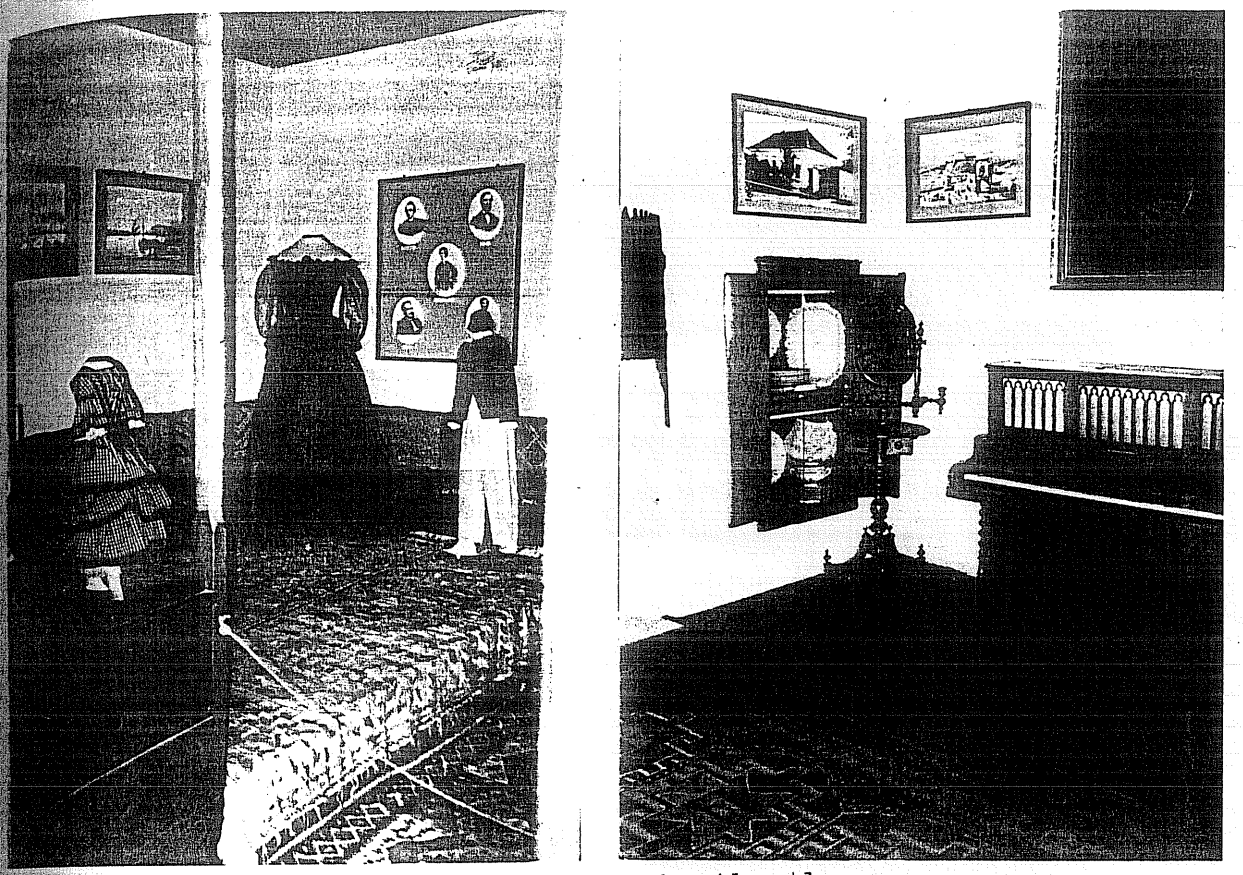

Resim-63. Üst kat kossuth aile odası

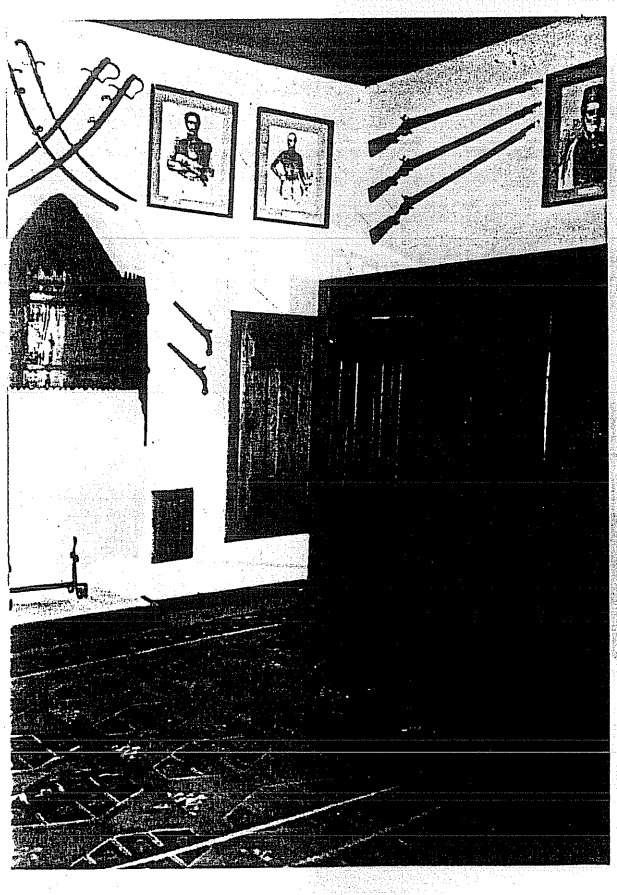

Resim-64. Üst kat kossuth anı odası

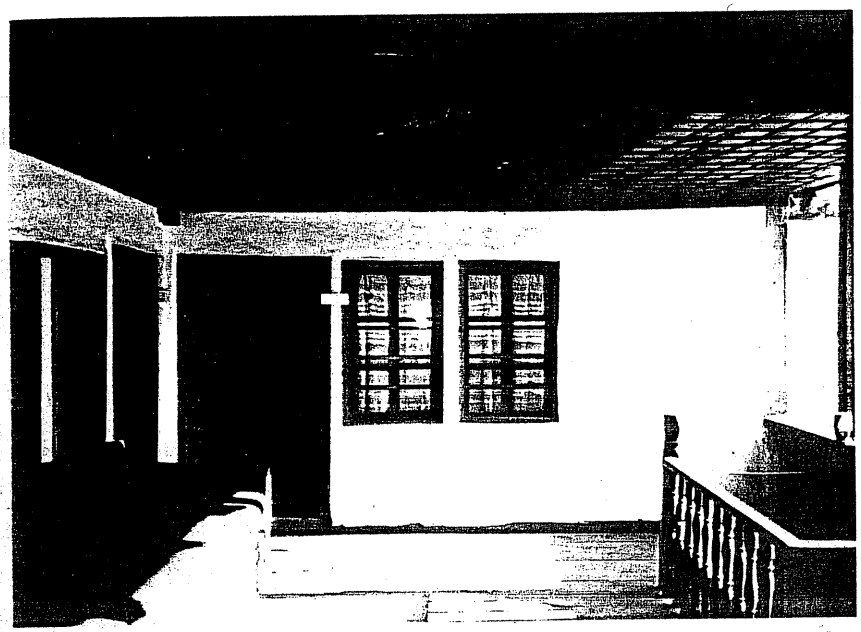

Resim-65. Asma kat sofası (hayat)

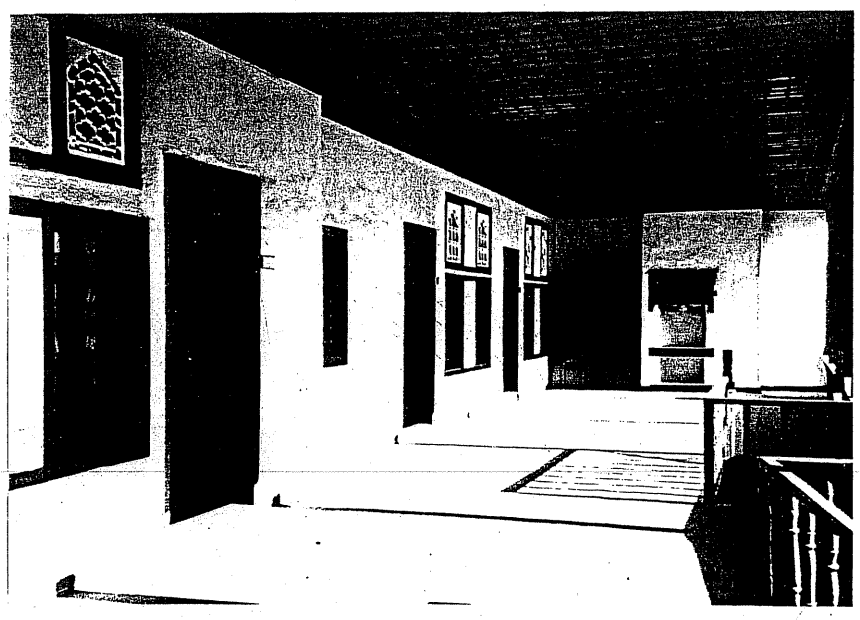

Resim-66. Üst kat sofası (hayat)

111.1.3.BURSA MURADİYE EVİ

XVll. yüzyılda yapıldığı tahmin edilen Muradiye Evi, günümüzde Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından restore edilmiş ve "Müze-Ev" niteliği kazandırılmıştır.

Bu ev Sultan ll.Murad'a maledilmiştir. Bu nedenle Murad Evi ya da Muradiye Evi diye anılmaktadır.

Evin genel özelliklerine gelince; hayatlı, iki odalı, eyvanlı plan tipinin karakteristlik örneğidir. Zemin katta üç oda ve sekilik, üst katta ise iki oda, eyvan, hayat ve sekilik bulunur. Üst katta soldaki oda başoda niteliğinde yapılmıştır. Ocaklıdır ve üç tarafa pencere açılmıştır. Yapı çok kere onarım geçirdiğinden eski şekil ve güzelliğini kaybetmiştir. Bugün hayat camekanlarla kapatılmıştır. Sedad Hakkı Eldem'e göre eski cephenin nasıl olduğunu tahmin etmek kesinlikle mümkün değildi. Alt katlar sokak tarafında tamamıyla kapalıydı. Buradaki odaların penceresi sofaya bakardı. Eyvanın cami meydanına bakan cephesinde ise çıkıntı sekilik vardı. Bu tanımlar evin bugünkü durumuna uymamaktadır. Projeler, Sedad Hakkı Eldem'in 1944 yılındaki onarımdan önceki şekline dayanarak yaptığı restitüsyon çalışmasından alınmıştır[45].

BURSA MURADİYE EVİ

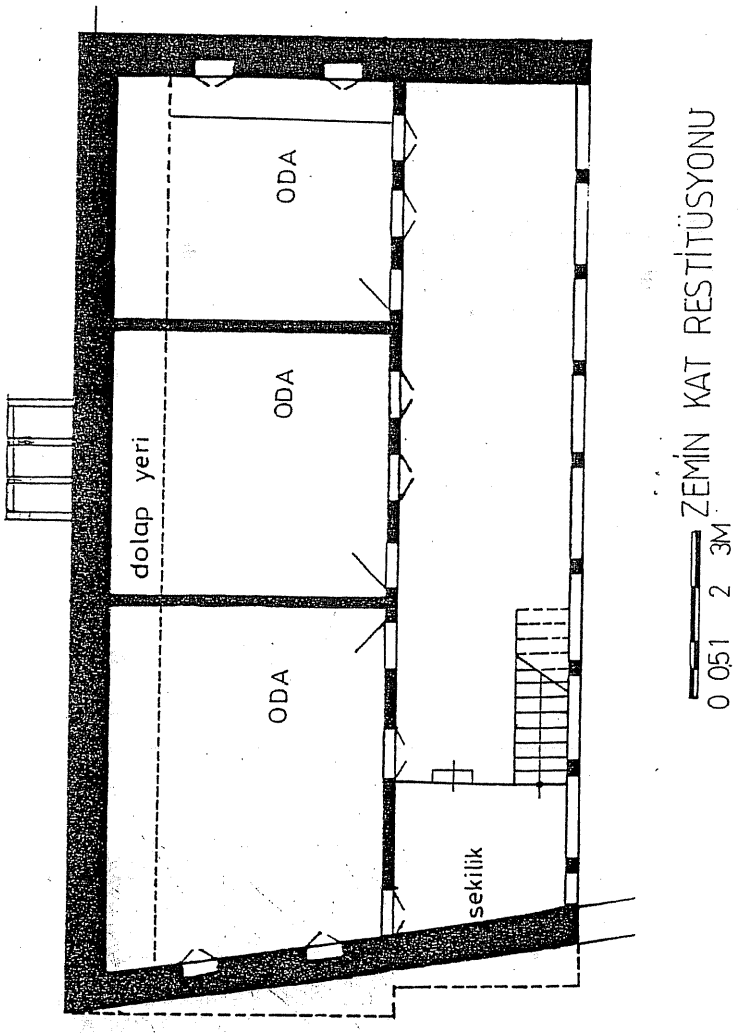

BURSA MURADİYE EVİ

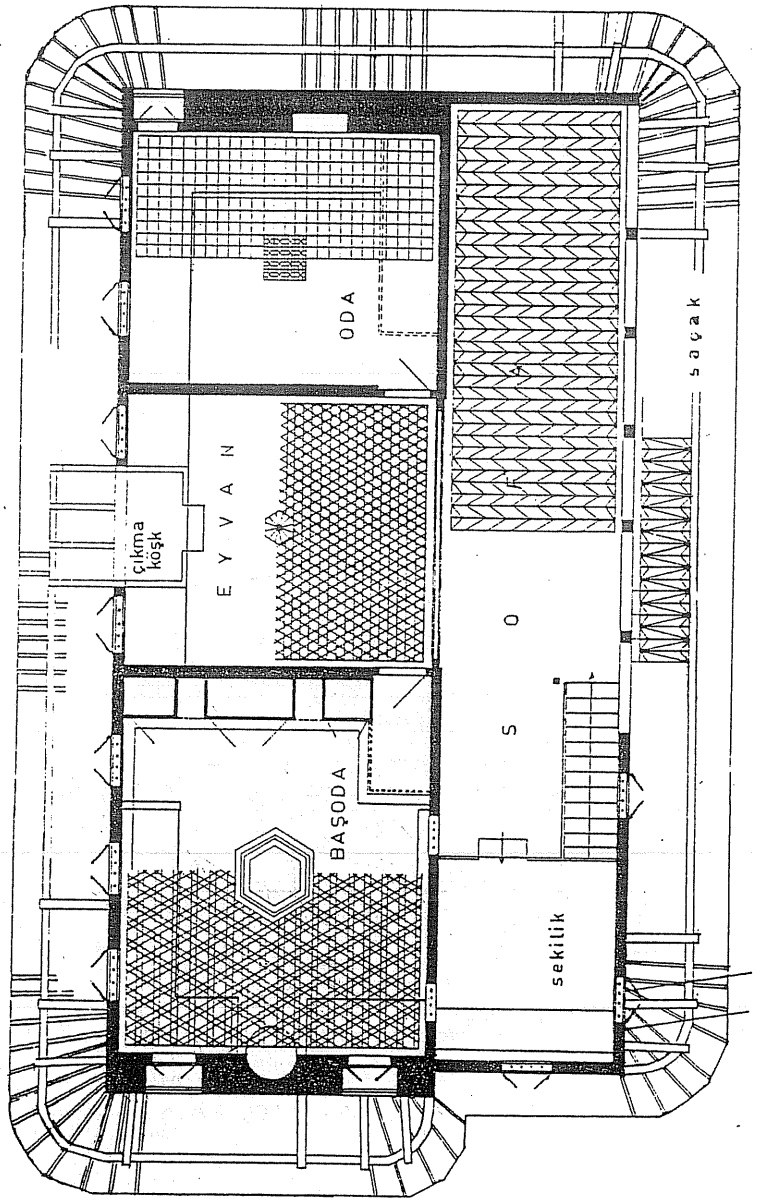

ÜST KAT RESTİTÜSYONU

0 0,5 1 2 3M

BURSA MURADİYE EVİ

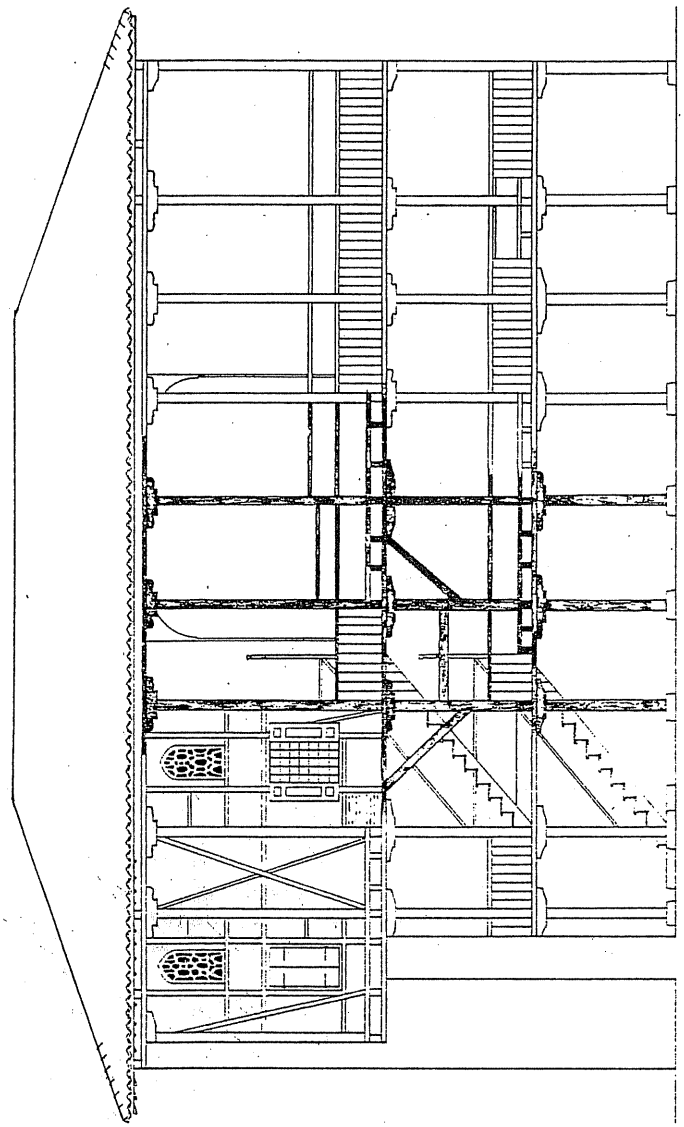

BAHÇE CEPHESİ RESTİTÜSYONU

0 0,5 1 2 3M

BURSA MURADİYE EVİ

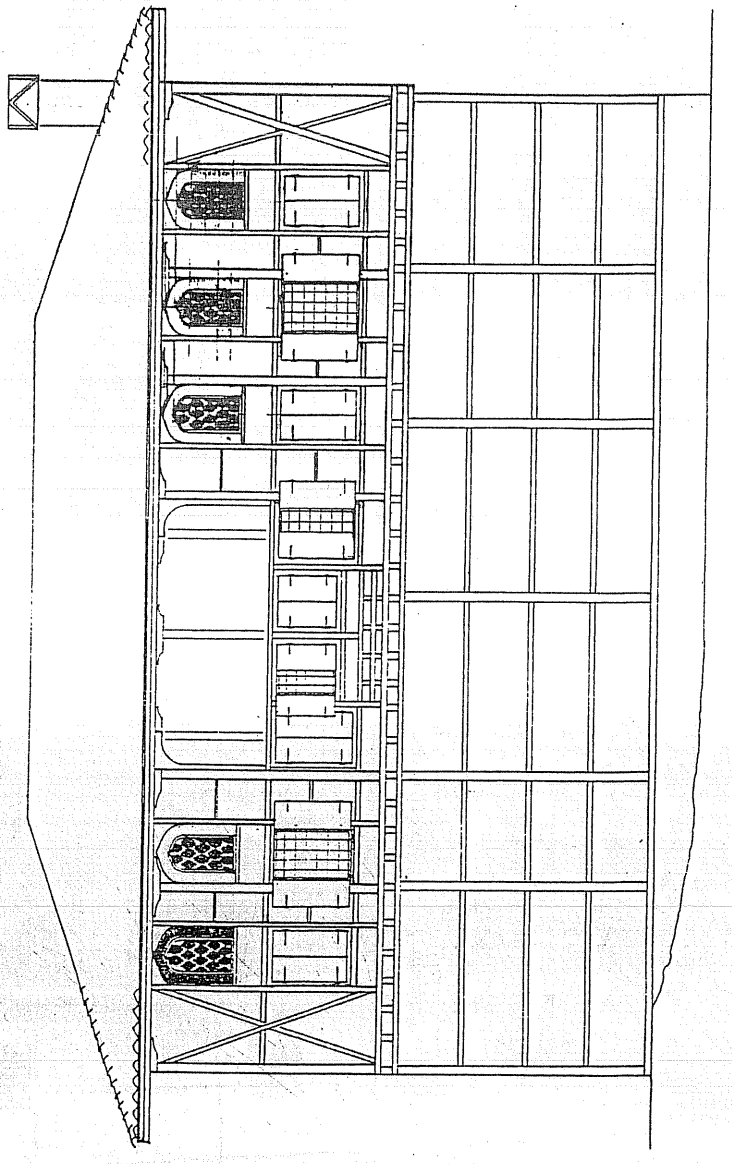

SOKAK CEPHESİ RESTİTÜSYONU

0 051 2 3M

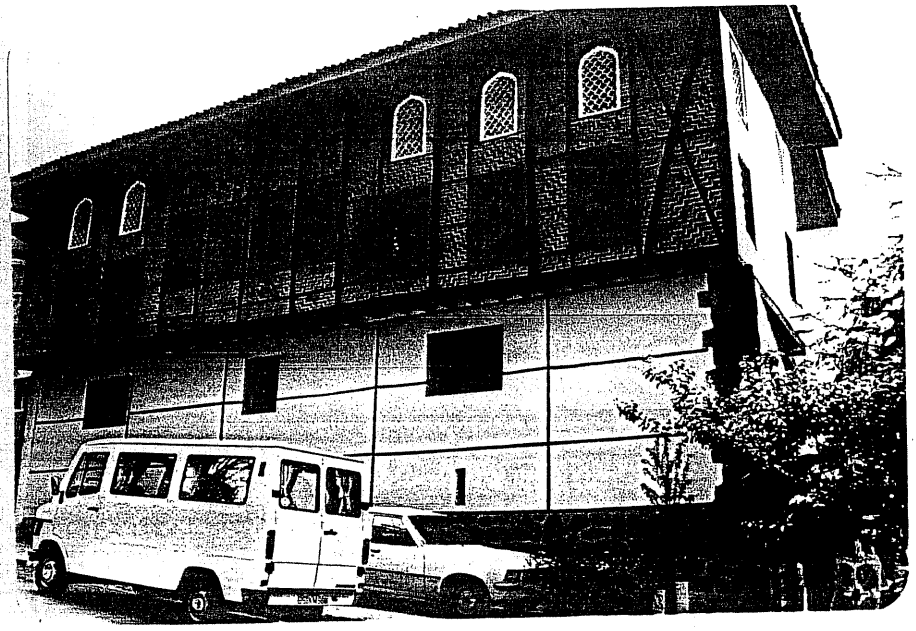

Resim-67. Bursa Muradiye Evi, sokak cephesi

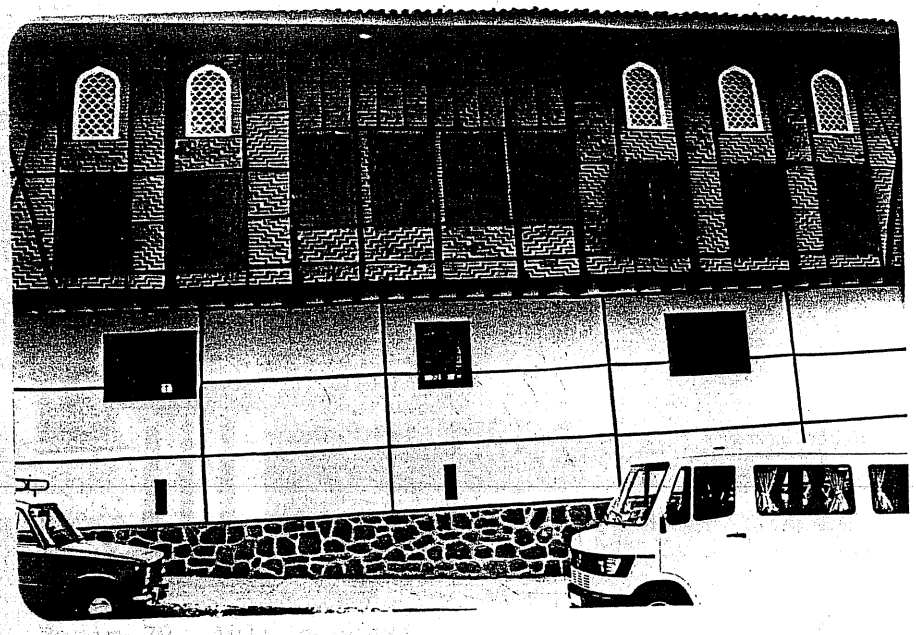

Resim-68. Sokak cephesi

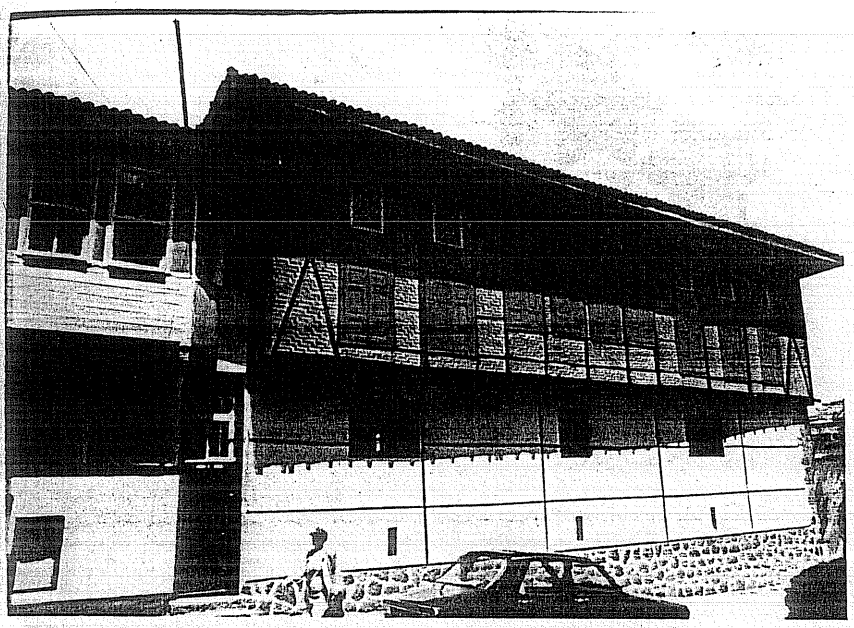

Resim-69. Daha geniş açıdan sokak cephesi

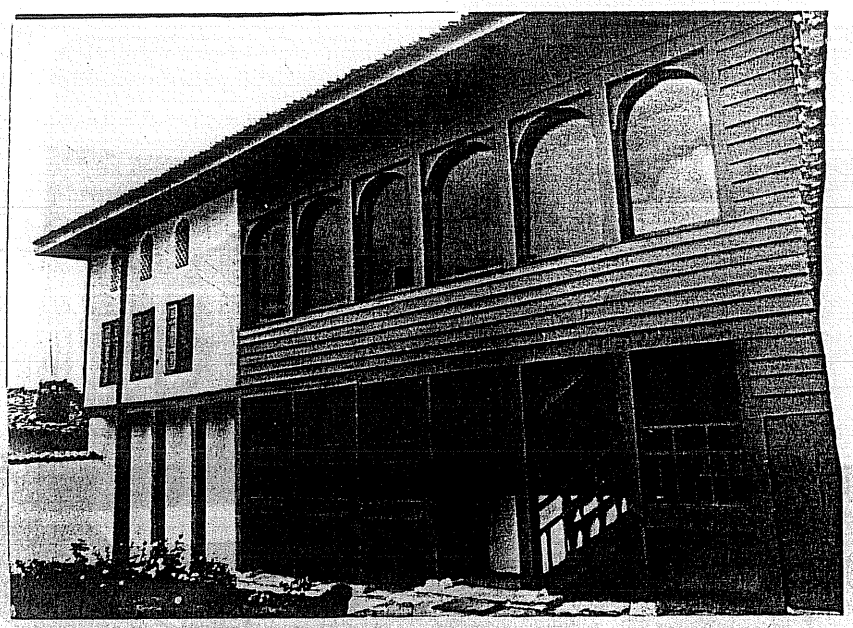

Resim-70. Avlu cephesi

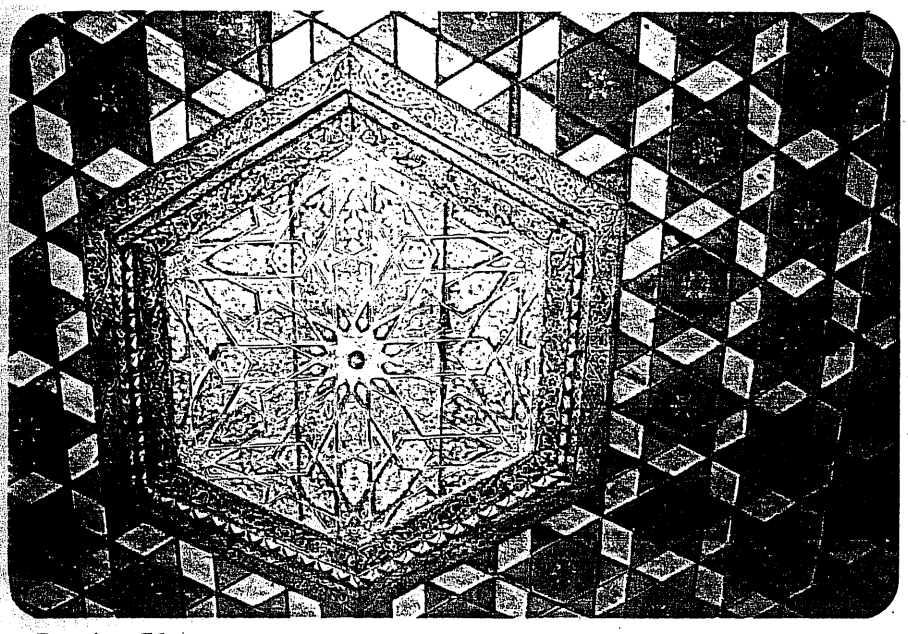

Resim-71. Baş oda tavanı

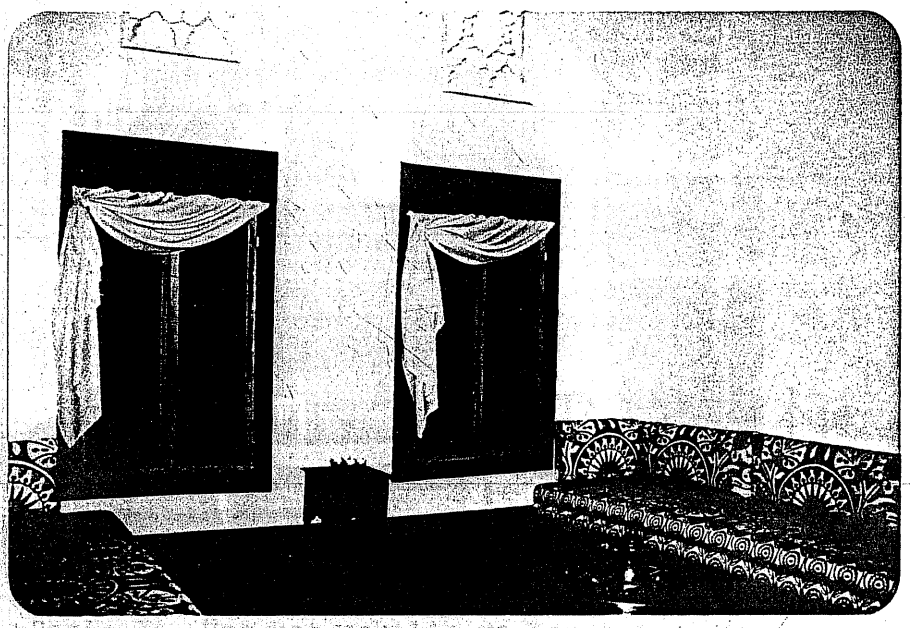

Resim-72. Üst kat sağdaki oda

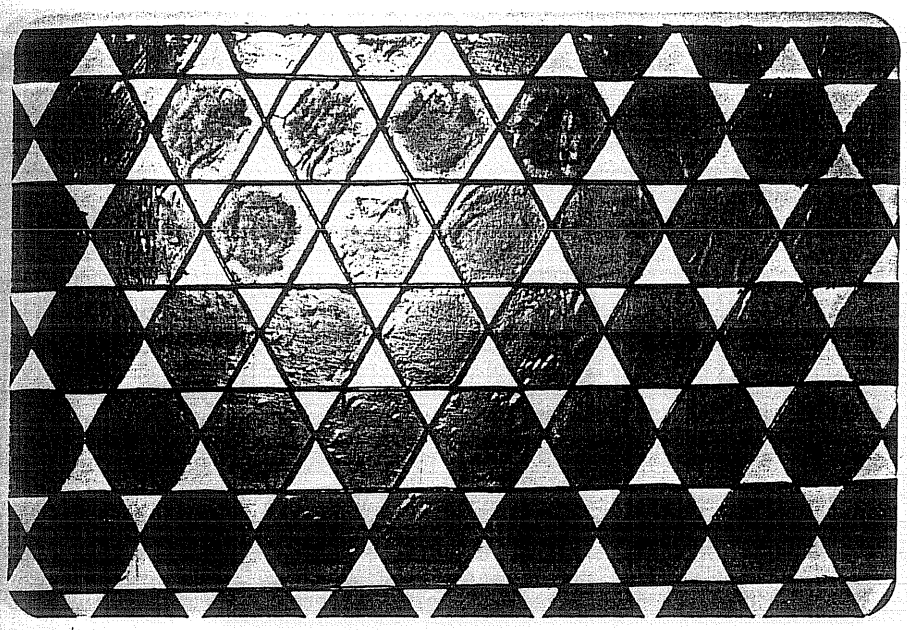

Resim-73. Üst kat eyvanın tavanı

Resim-74. Üst kat sekilik ve baş oda girişi

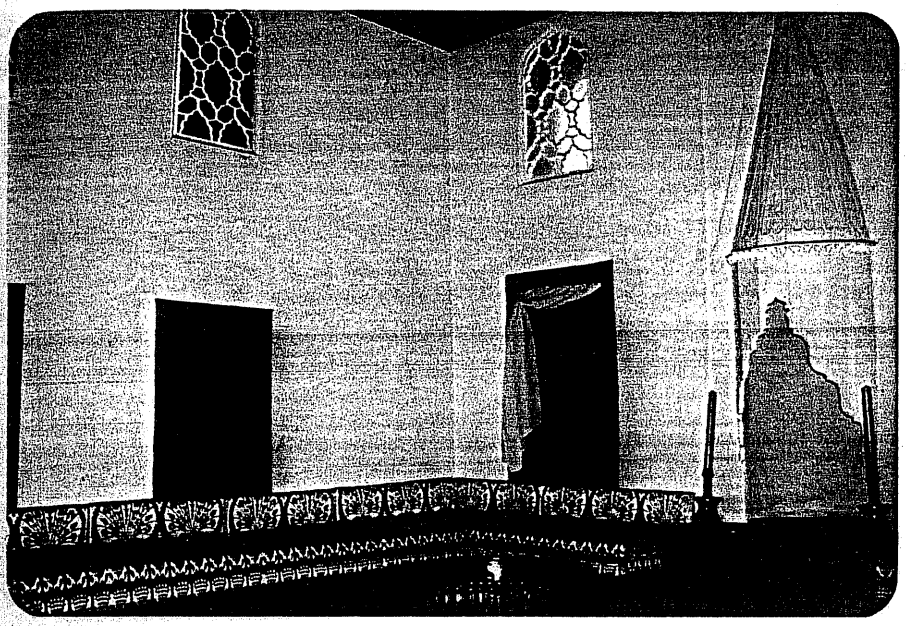

Resim-75. Baş oda

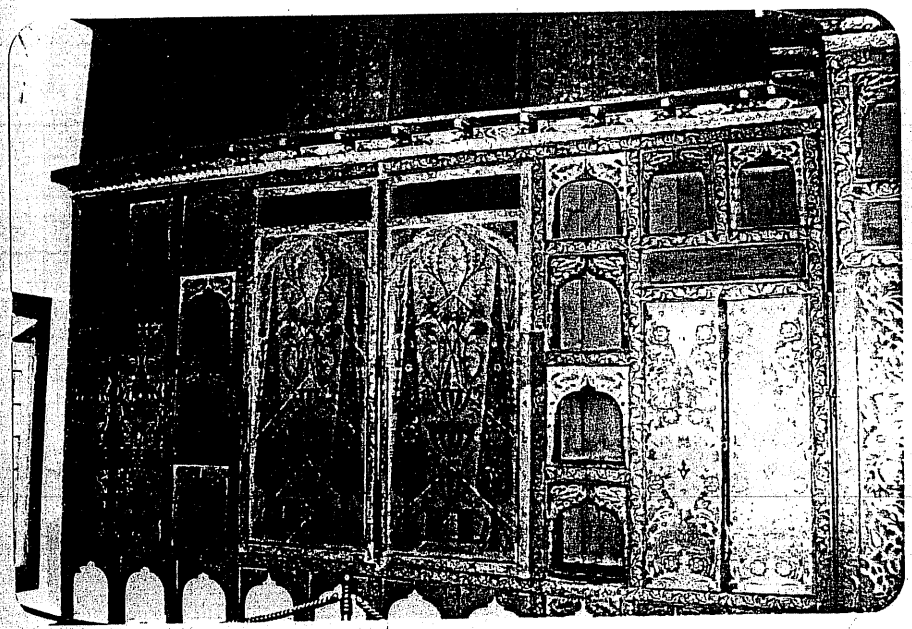

Resim-76. Baş oda dolabı

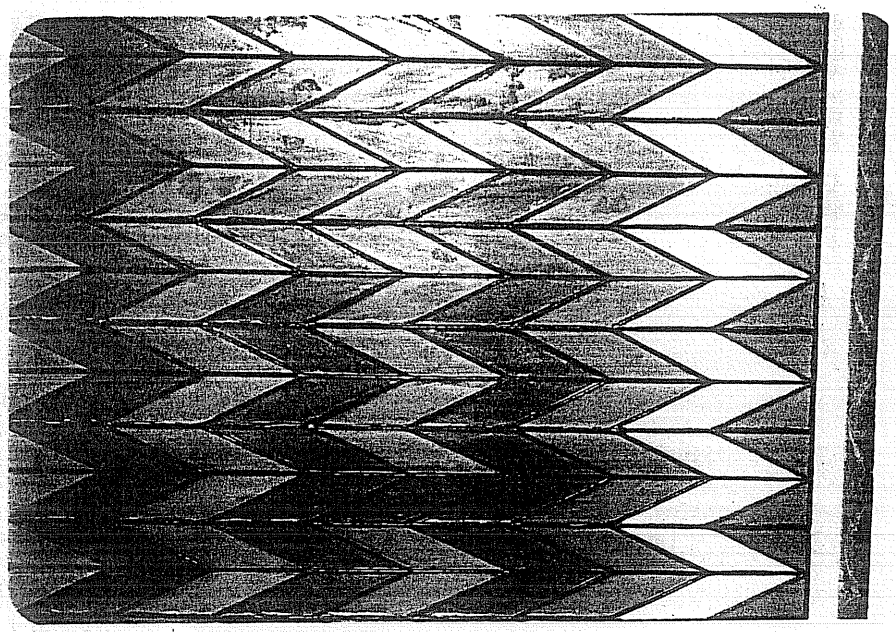

Resim-77. Sofa tavanı

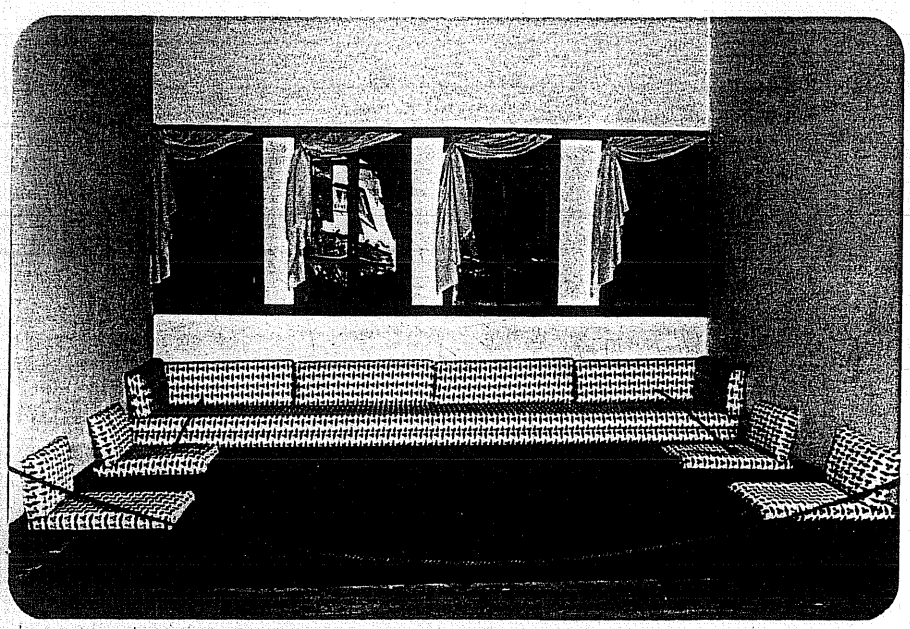

Resim-78. Eyvan

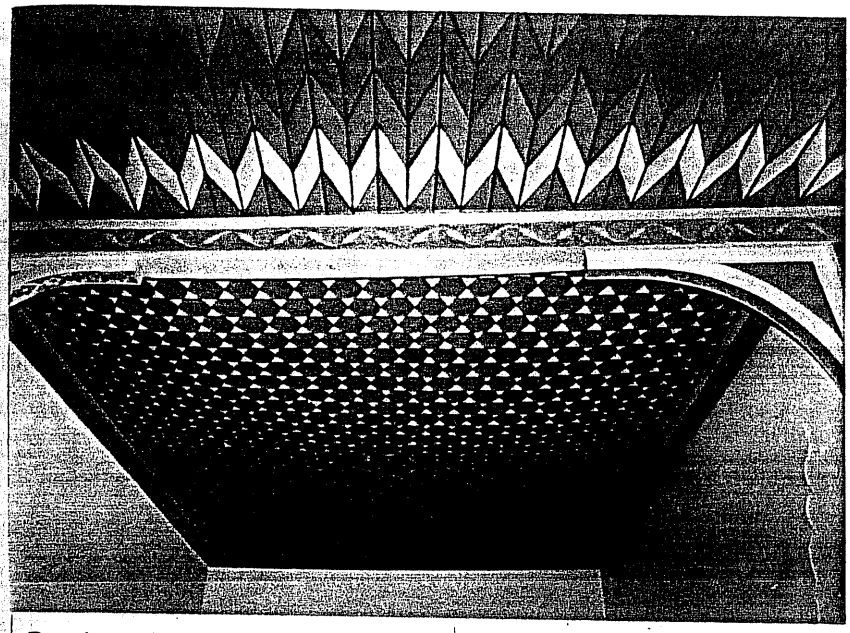

Resim-79. Sofadan eyvana bakış

111.1.4. ÇANAKKALE BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

XVlll.yüzyıl ikinci yarısında yapıldığı tahmin edilen Hadımoğlu Konağı, günümüzde Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından restore edilmiş ve "Müze-Ev" niteliği kazandırılmıştır.

Hadımoğlu Konağı, çok büyük bir milli mimari değer taşımakta ve tipik bir konak karakteri göstermektedir. Restore edilmeden önce çok harap durumda olduğu halde, mimari elemanlarından herbiri orjinal örnekleri yeniden ihya edebilecek şekildedir.

Konağın genel özelliklerine gelince; hayatlı ve avluya açılan bir plan tipine sahiptir.Zemin katı kârgir üst katı ahşaptır. İki yan ve arka cephesi sağırdır. Pencereler binanın tek cephesinden, avluya açılmaktadır. Giriş katı sofası mermer döşemeli taşlıktır. Burada çok güzel bir mermer havuz bulunmaktadır. Üst kata çıkan merdiven duvara bitişik olup, buradan önü tamamıyla açık hayata çıkılmaktadır. Hayatın sağ ve solunda tavanları fevkalâde müzeyyen iki oda vardır.Her iki oda da başoda niteliği taşımaktadır. Tavanları ve duvar süslemeleri, yüklükler, içlik alçı pencereleri, Topkapı Sarayı lll.Selim dairesi ve Emirgân Şerifler Yalısı ile şaşırtan bir benzerlik göstermektedir. Üstelik bu süslemeler, zamanımıza kadar bozulmadan gelebilmişlerdir. Giriş katındaki iki odaya , üst kattakiler kadar olmasa da, özen gösterilmiştir, her ikisinde de ocak bulunmaktadır, mermerden orjinal sedirler vardır. Üst kattaki sedirler ise ahşaptır. Ahşap seki başları da çok ilginçtir[46].

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

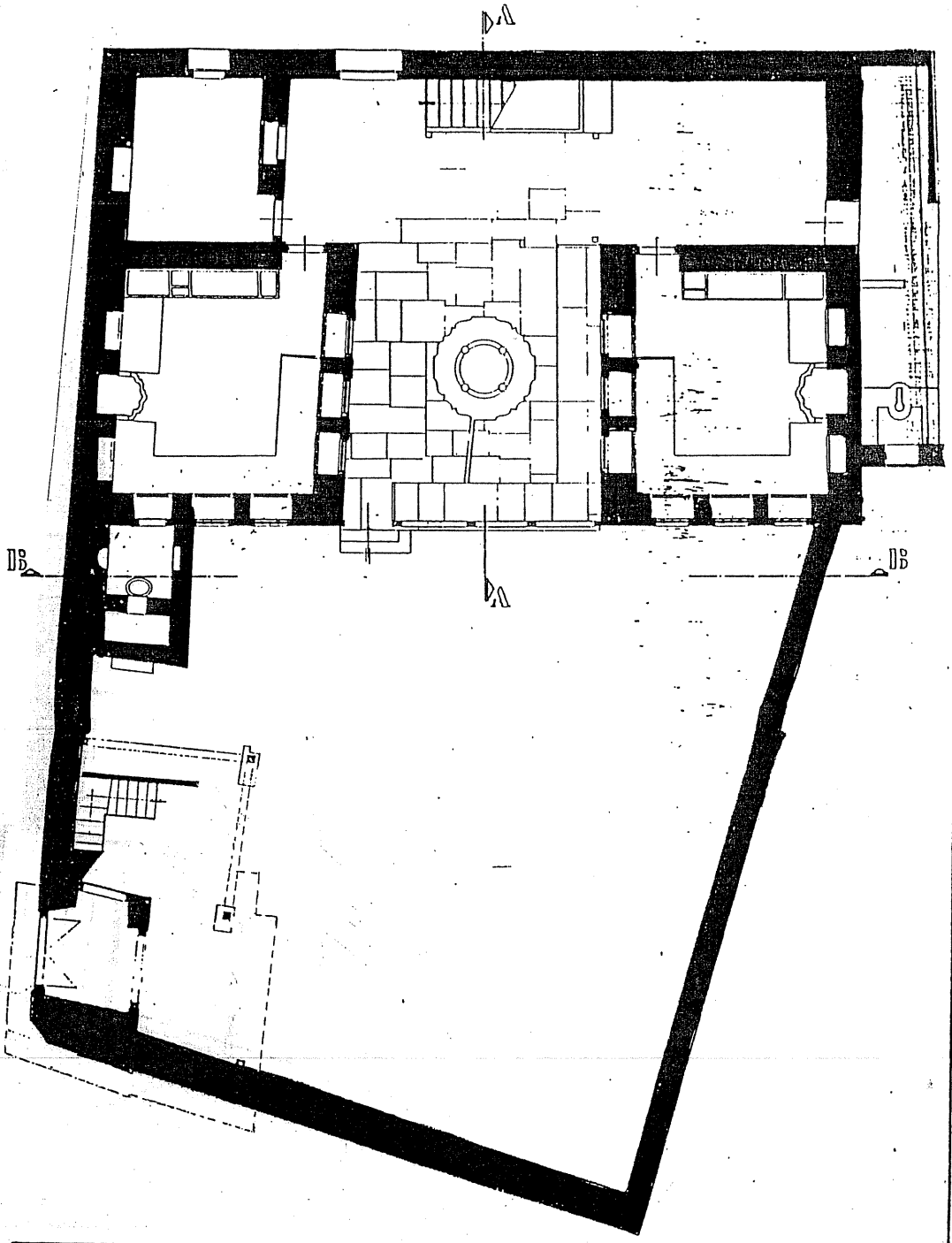

ZEMİN KAT PLANI RÖLÖVESİ

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

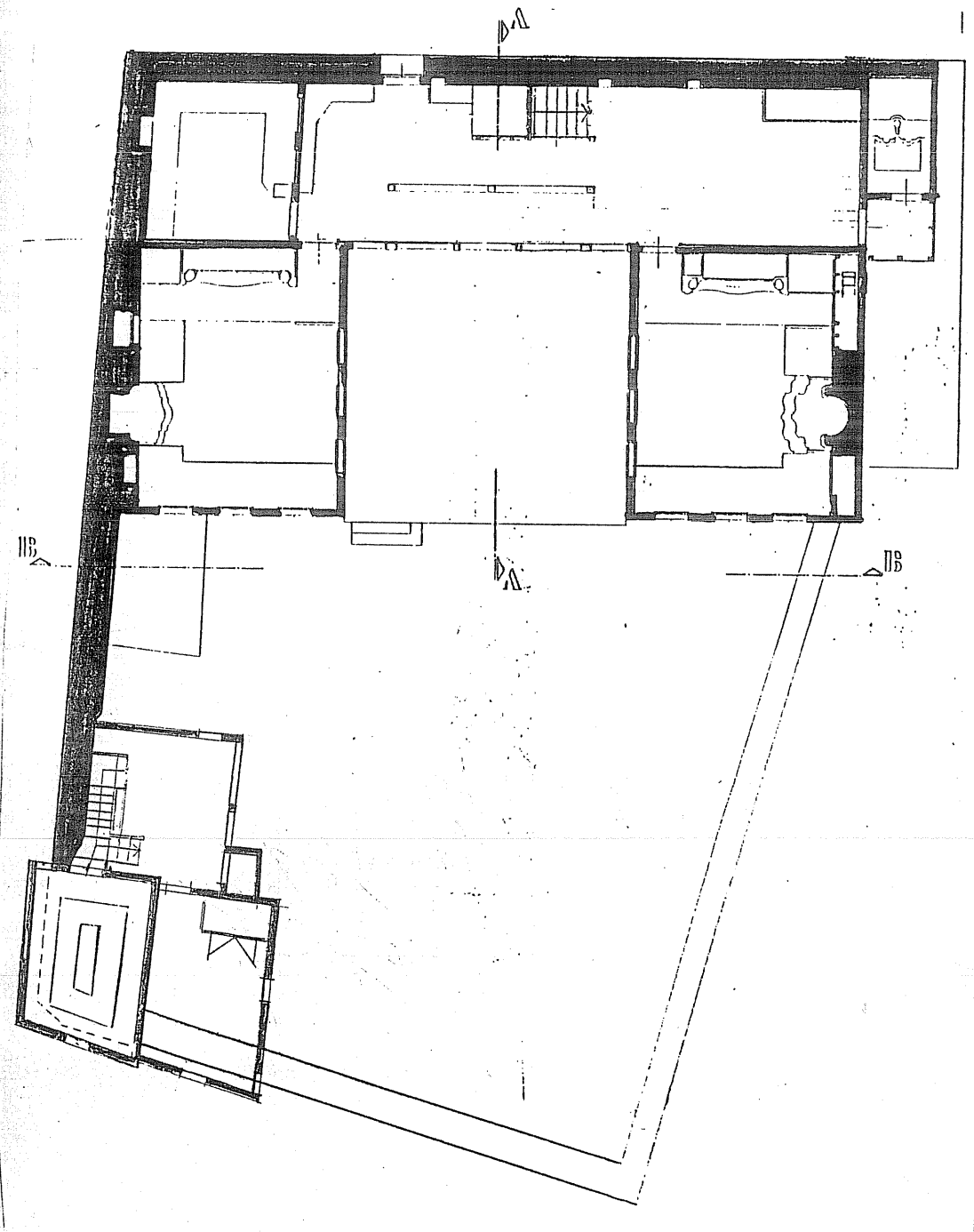

0 0,5 1 2 3M

ÜST KAT PLANI RÖLÖVESİ

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

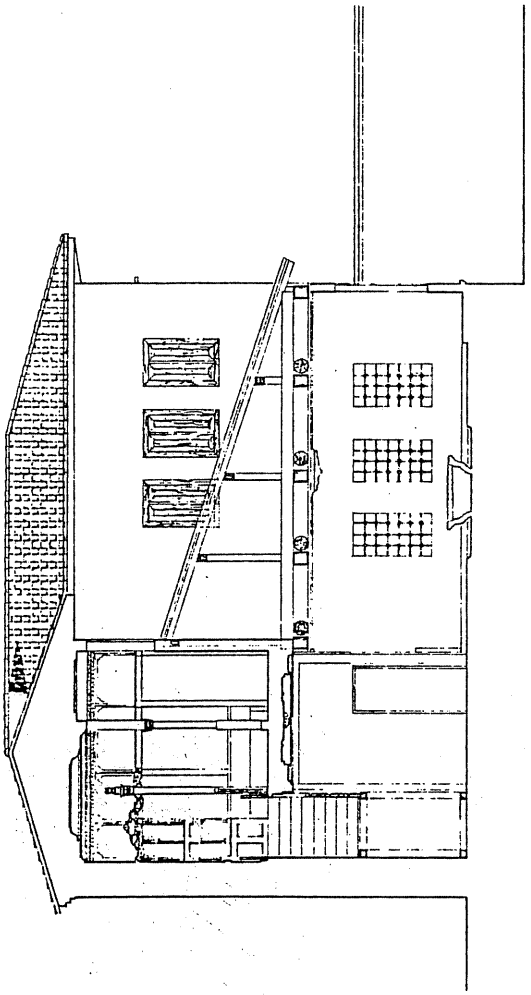

A-A KESİTİ RÖLÖVESİ

0 0,5 1 2 3

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

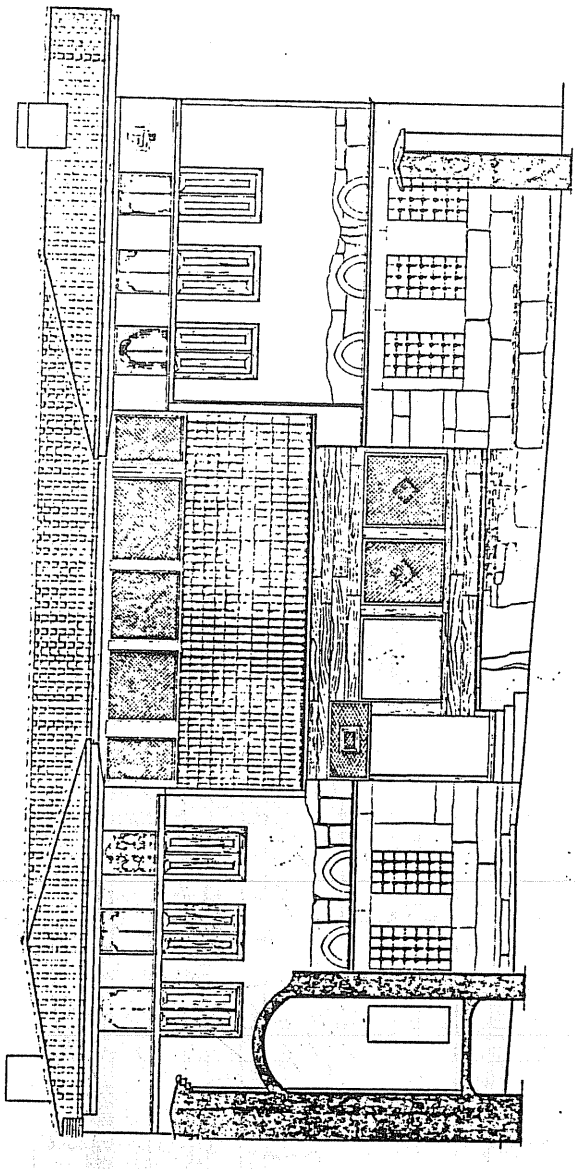

B-B KESİTİ VE ÖN CEPHE RÖLÖVESİ

0 0,5 1 2 3M

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

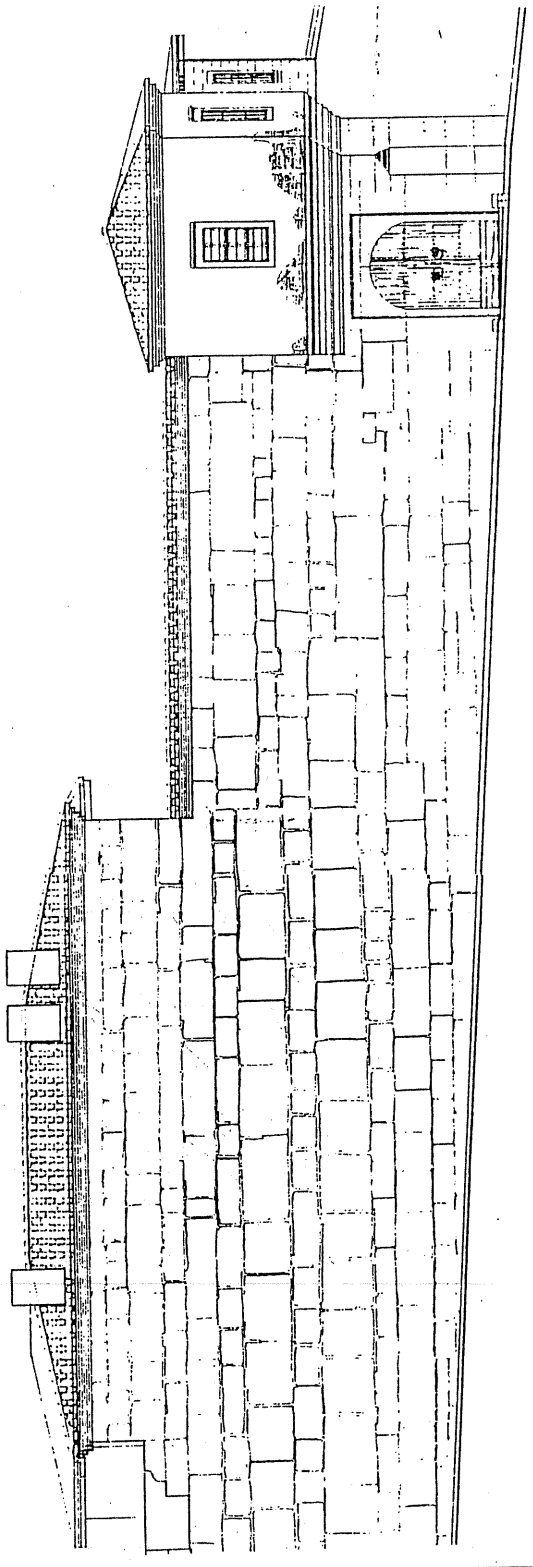

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

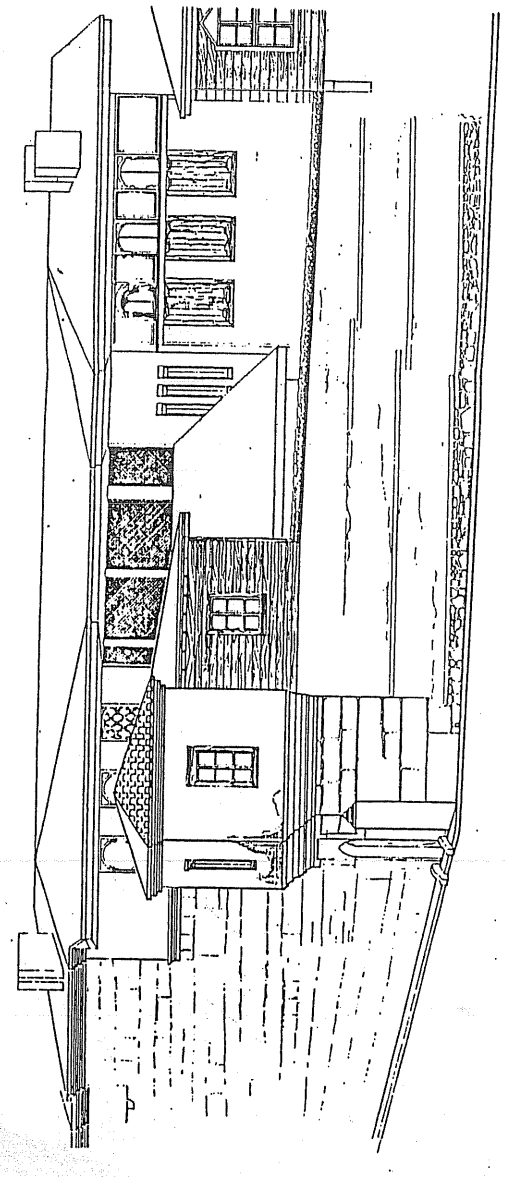

BİGA CADDESİ CEPHE RÖLÖVESİ

0 0,5 1 2 3M

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

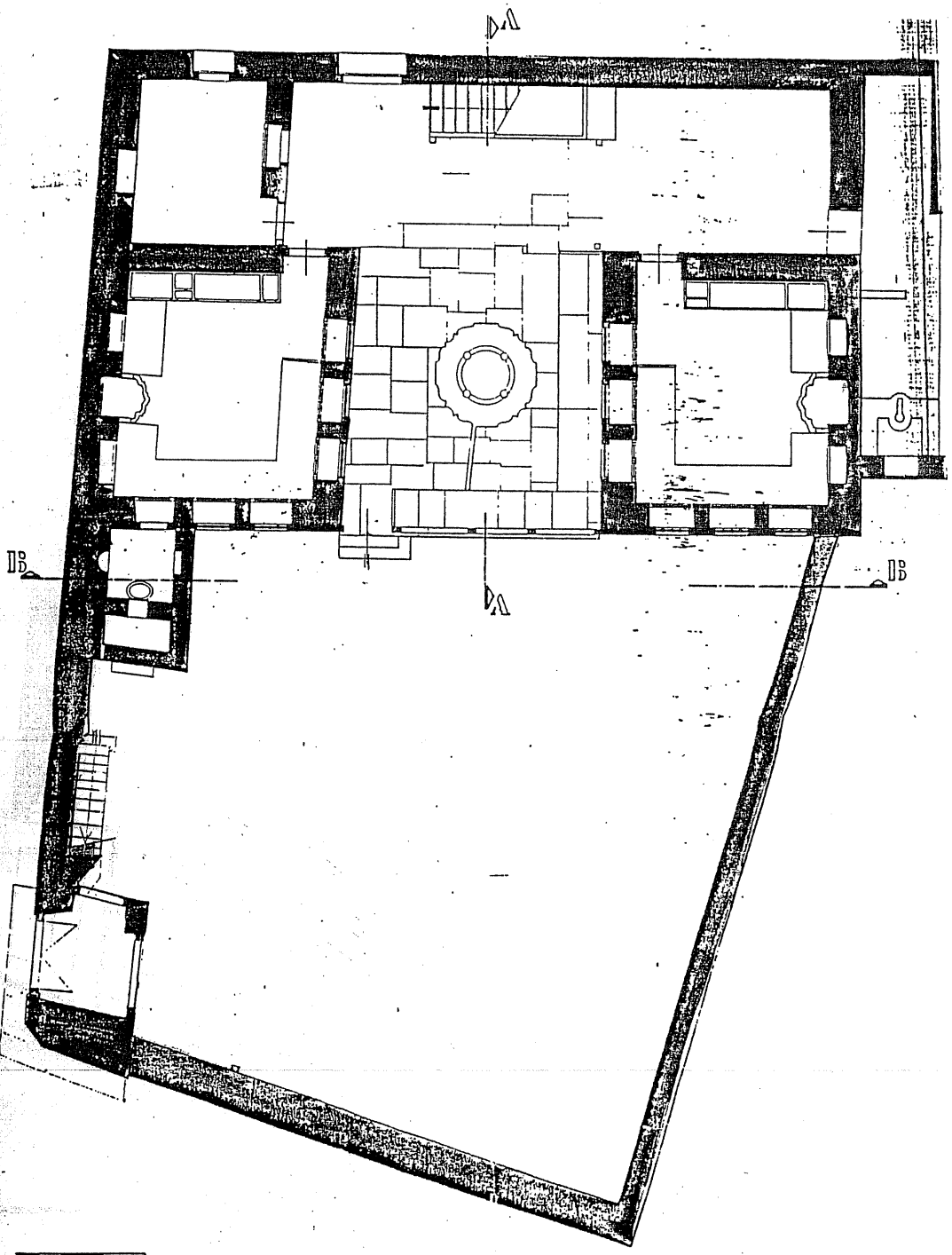

0 0,5 1 2 3M

ZEMİN KAT PLANI RESTORASYONU

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

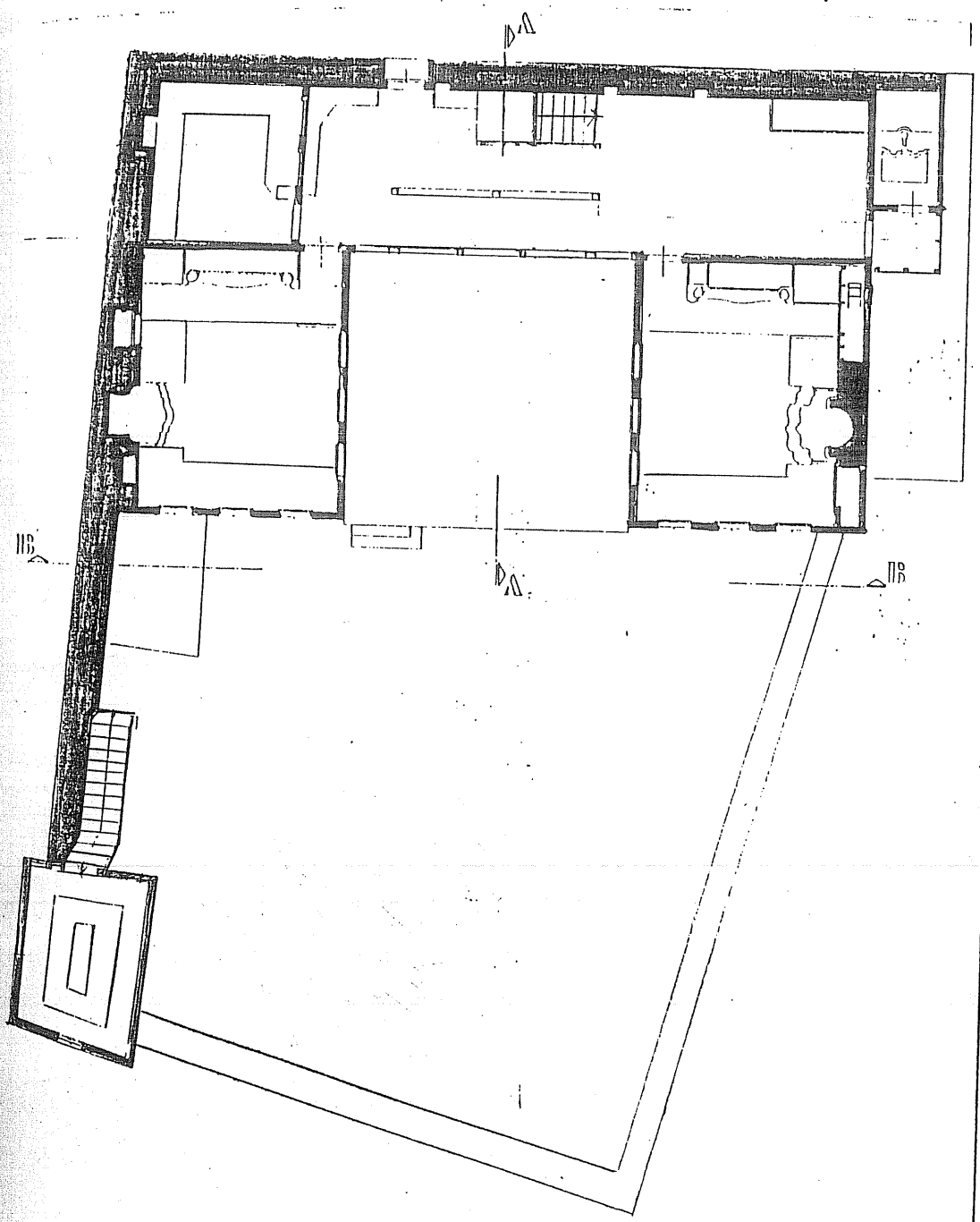

0 0,5 1 2 3M

ÜST KAT PLANI RESTORASYONU

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

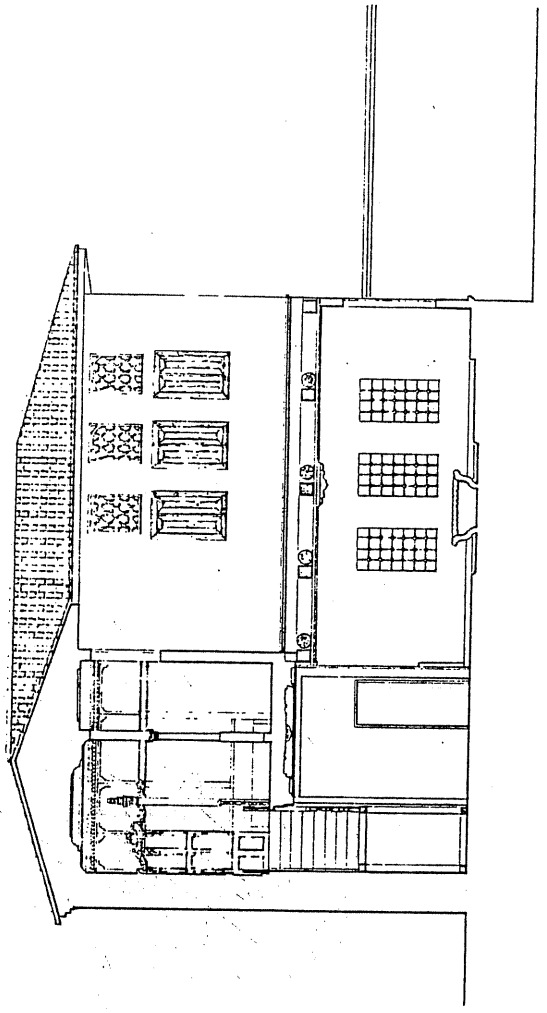

A-A KESİTİ RESTORASYONU

0 0,5 1 2 3M

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

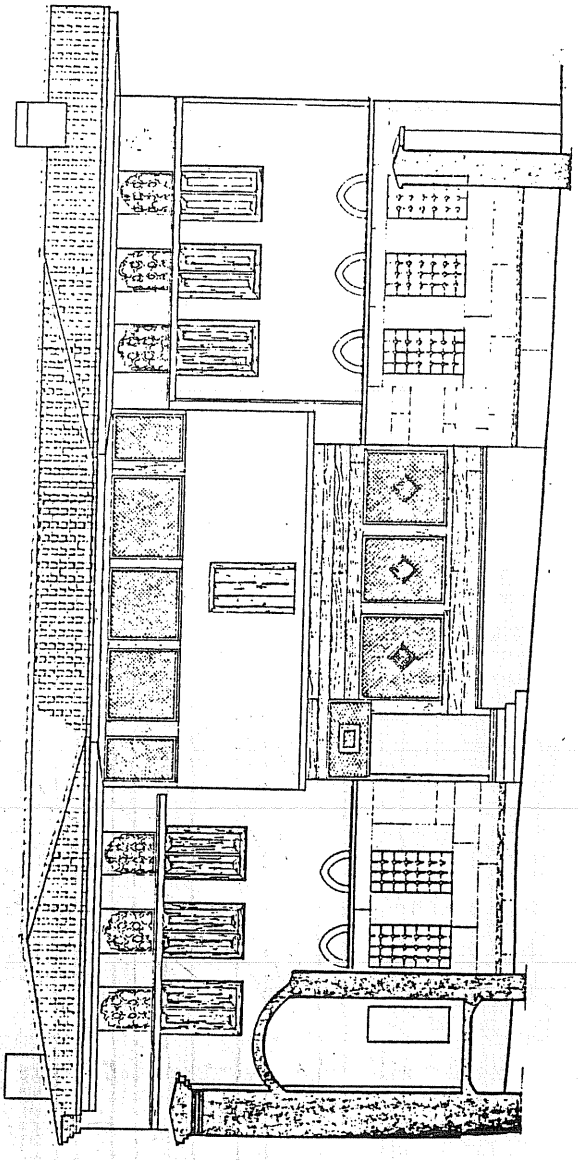

B-B KESİTİ VE ÖN CEPHE RESTORASYONU

0 0,5 1 2 3M

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

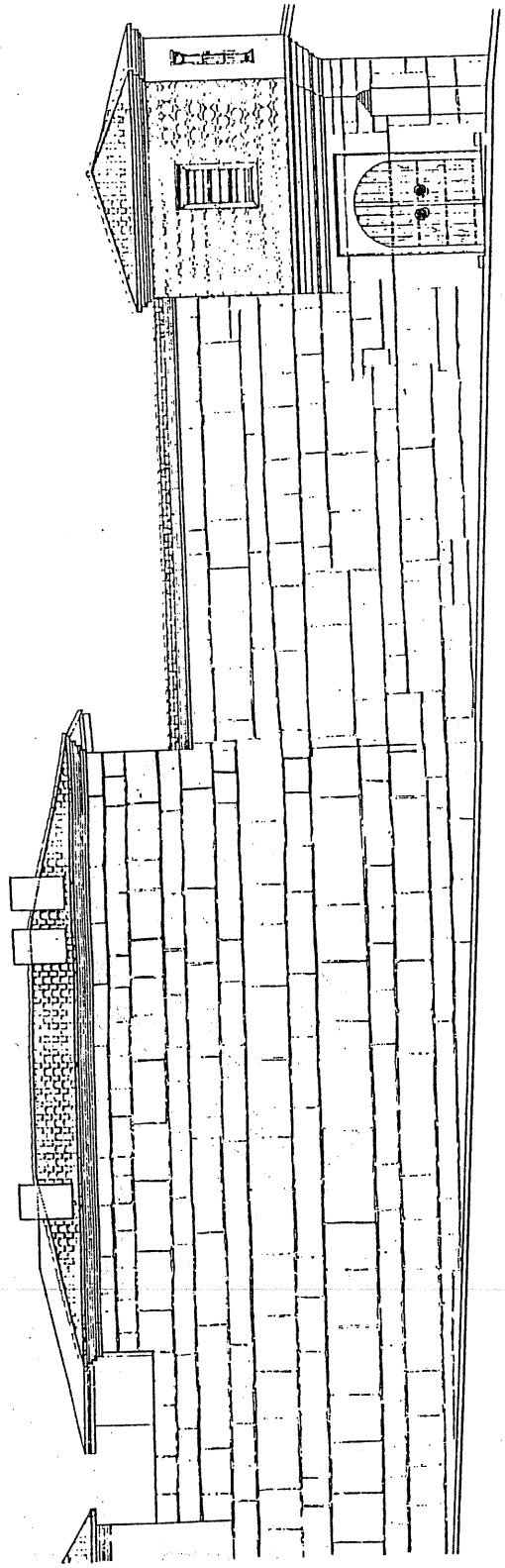

YANIK KULE SOKAĞI CEPHE RESTORASYONU

0 0,5 1 2 3M

BAYRAMİÇ HADIMOĞLU KONAĞI

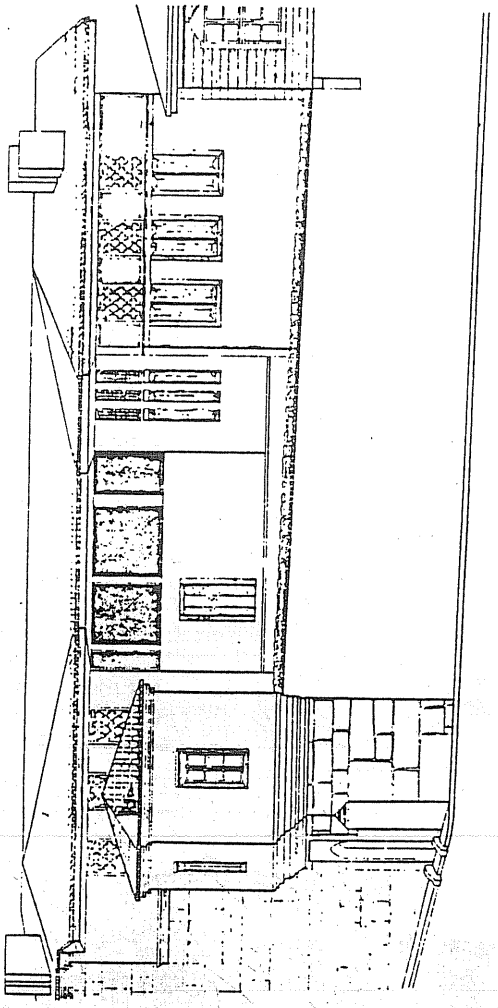

BİGA CADDESİ CADDESİ RESTORASYONU

0 051, 2 3M

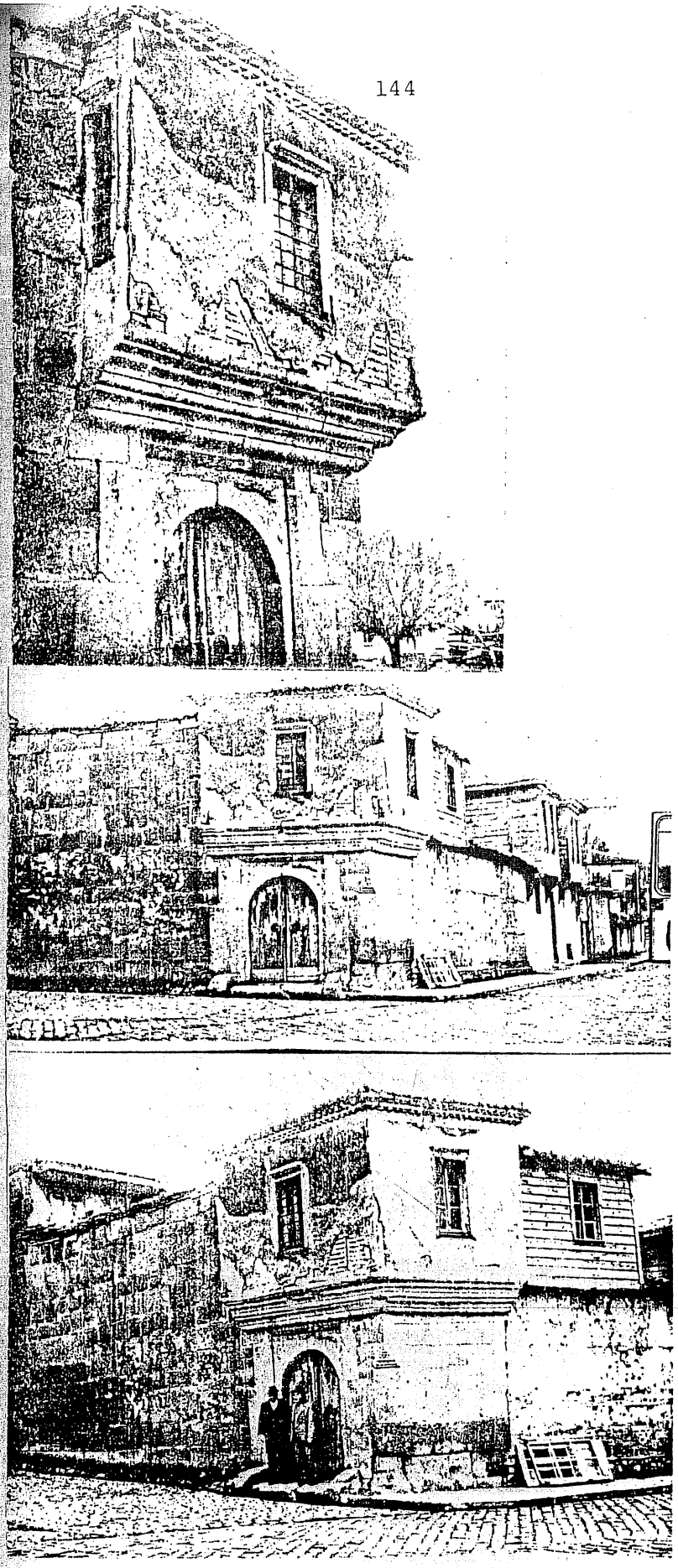

Resim-80. Bayramiç Hadımoğlu konağının restore edilmeden önceki durumları.

Resim-81. Avludan görünüş

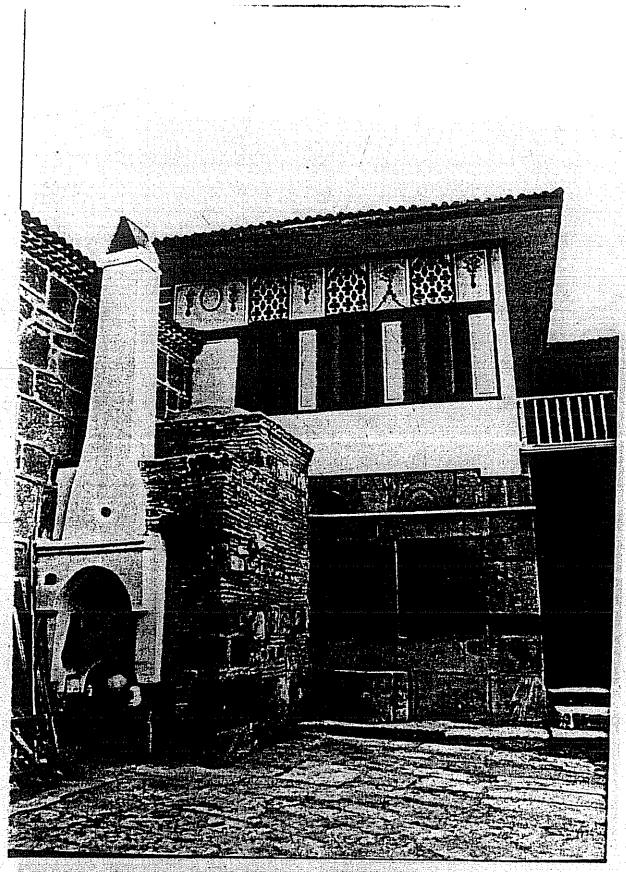

Resim-82. Avlunun sol tarafı

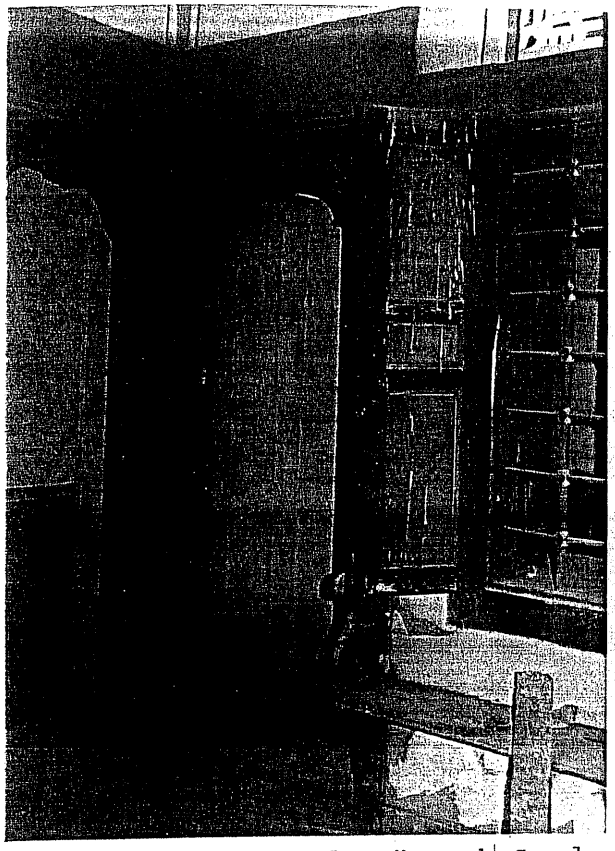

Resim-83. Restore edilmeden önce baş oda grişi

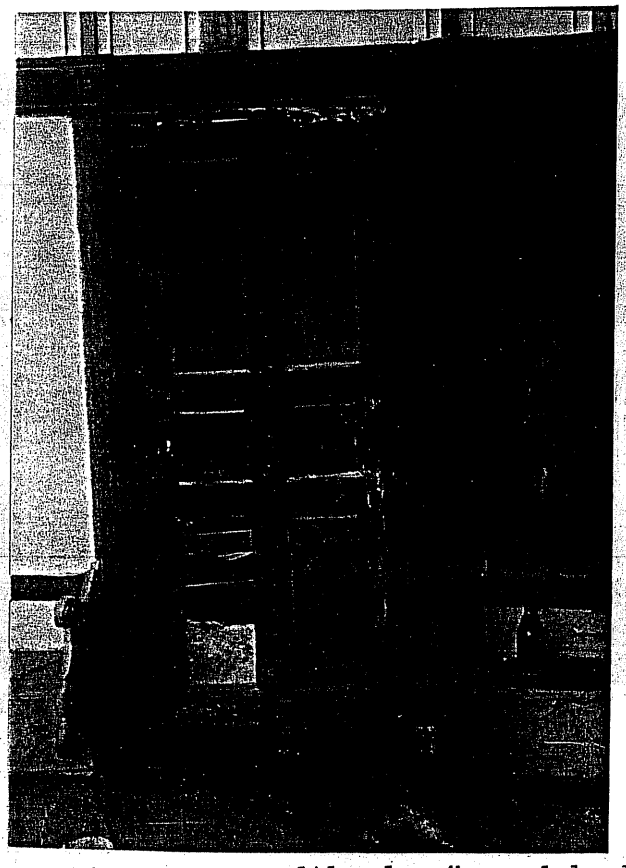

Resim-84. Restore edilmeden önce dolaplar

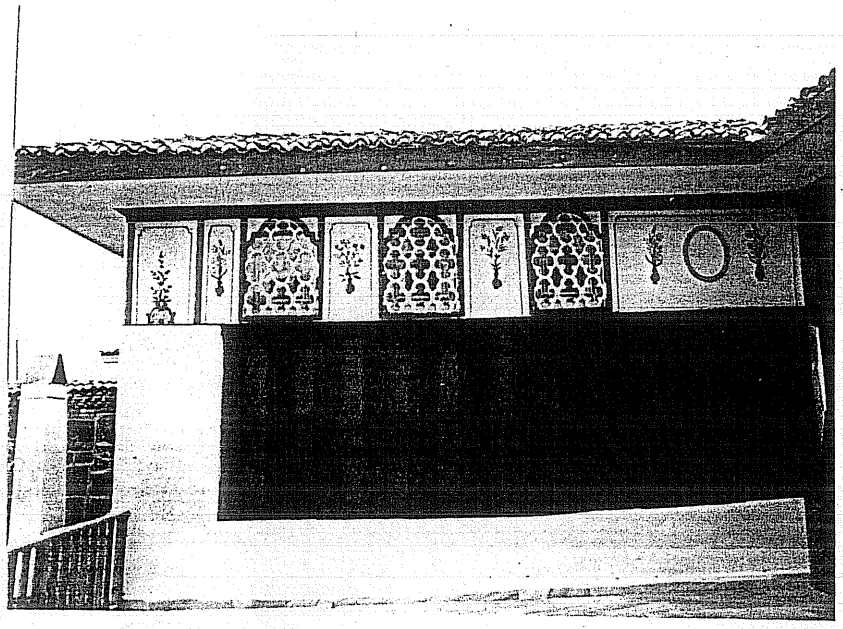

Resim-85. Üst kat hayattan sol taraftaki odaya bakış

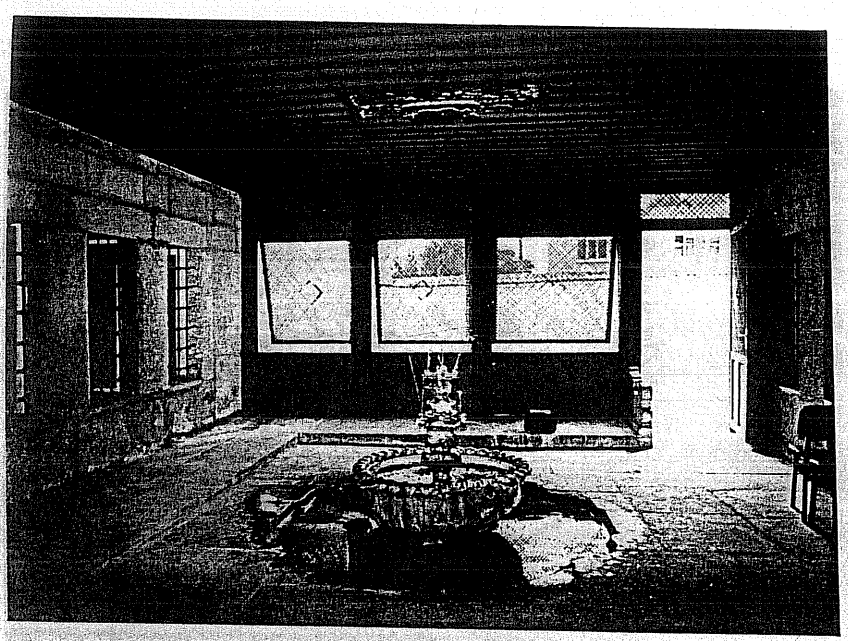

Resim-86. Zemin katta havuz

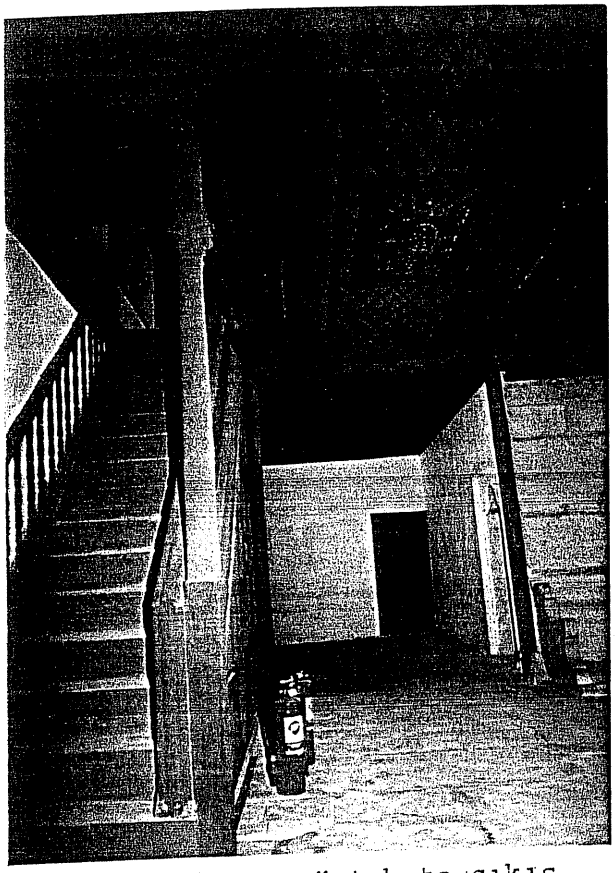

Resim-87. Avludan üst kata çıkış

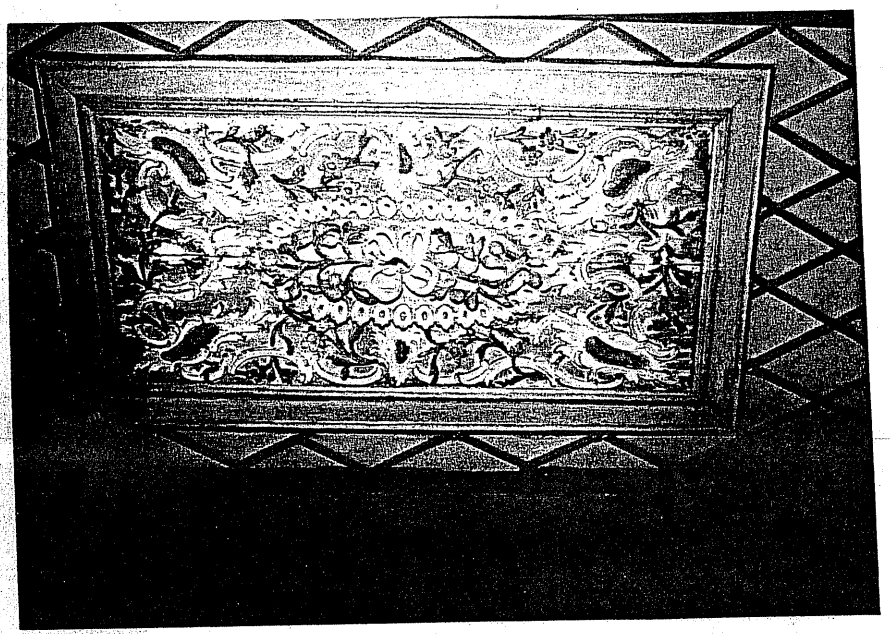

Resim-88. Merdiven altı tavanı

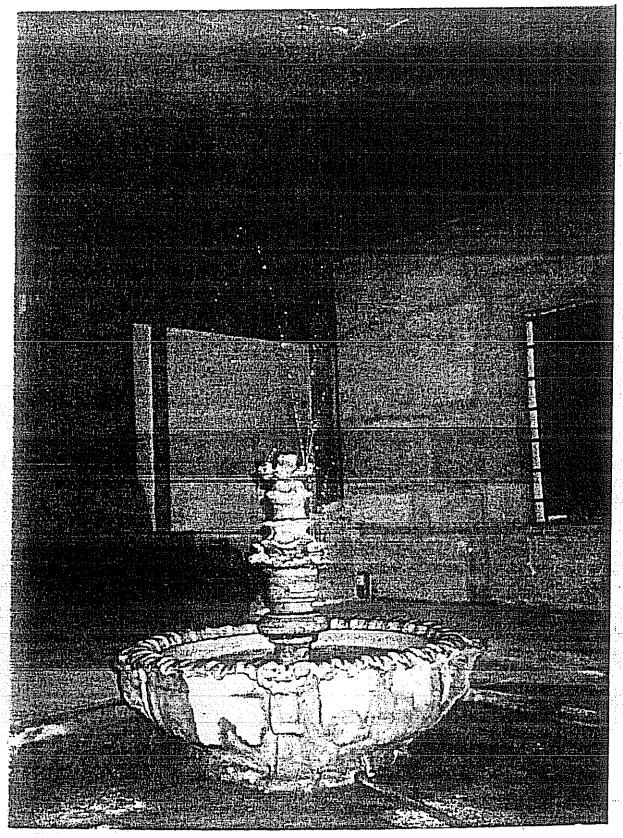

Resim-89. Mermer havuz

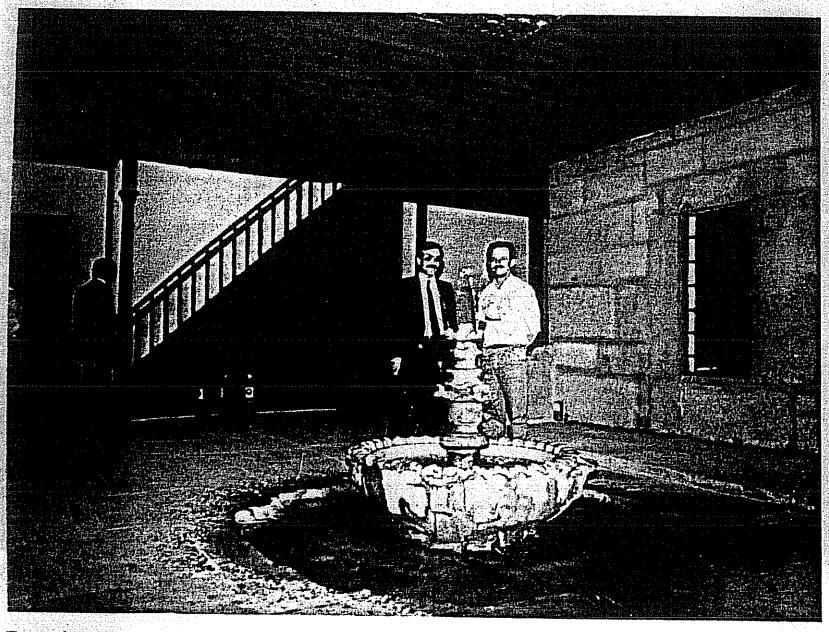

Resim-90. Havuz ve merdiven

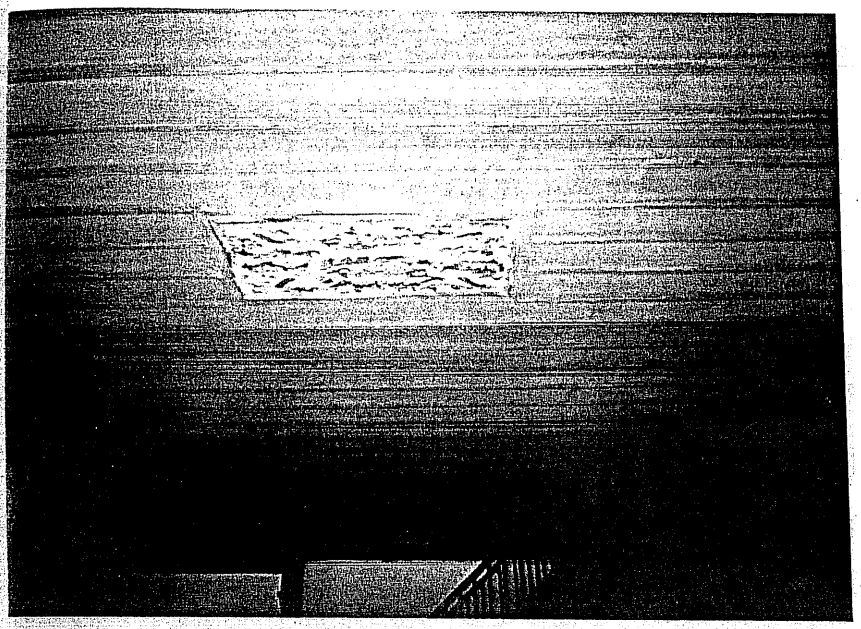

Resim-91. Avlu tavanı

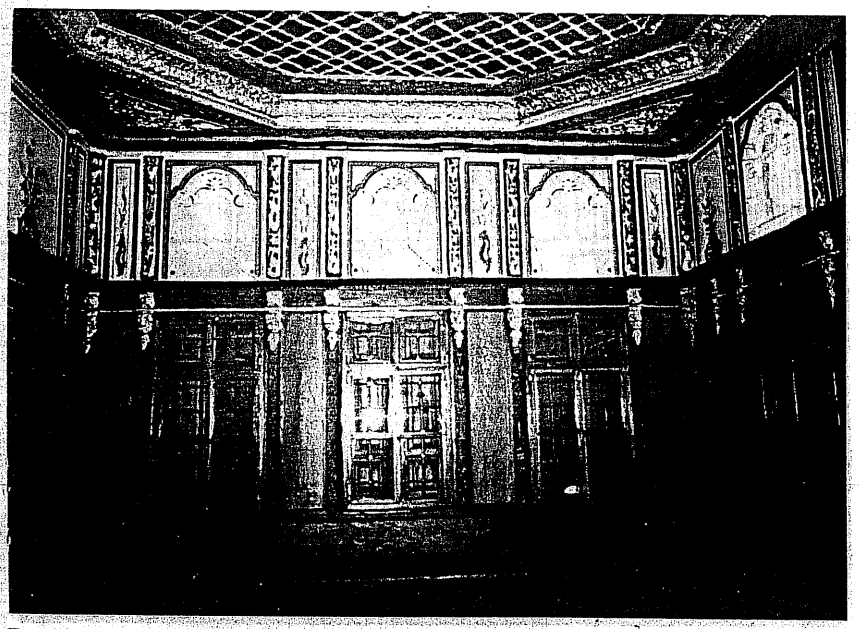

Resim-92. Baş odadan görüntüler

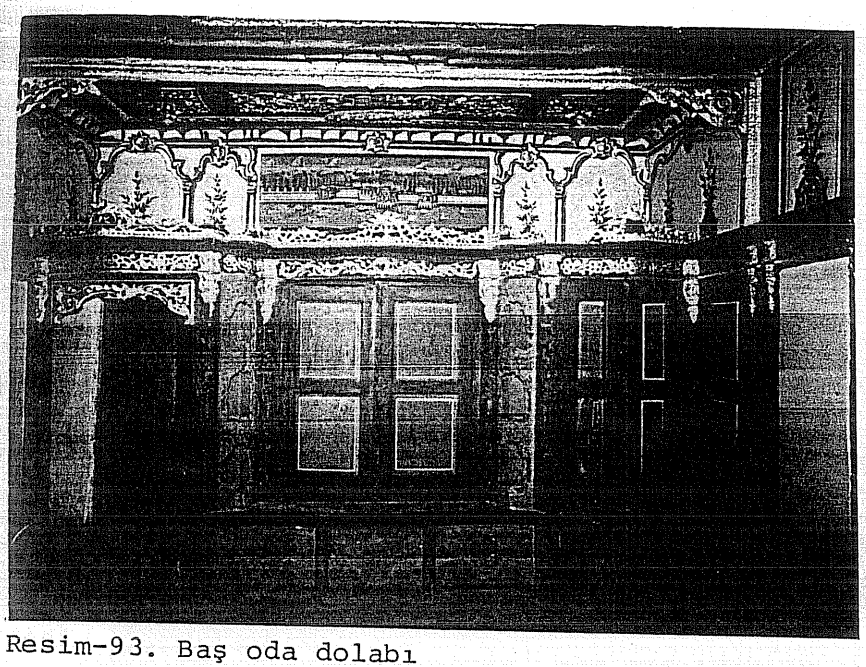

Resim-93. Baş oda dolabı

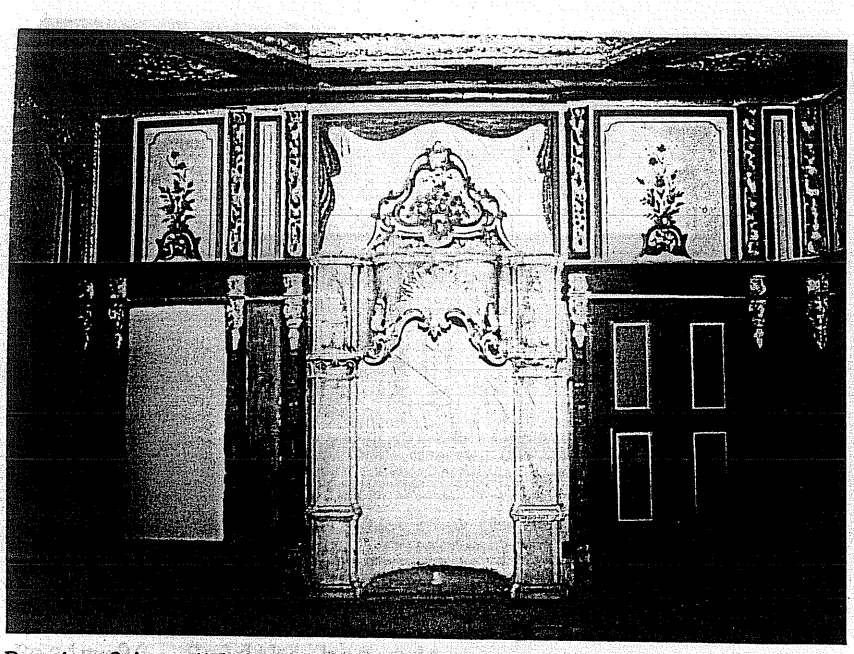

Resim-94.Sağdaki baş oda yaşmağı

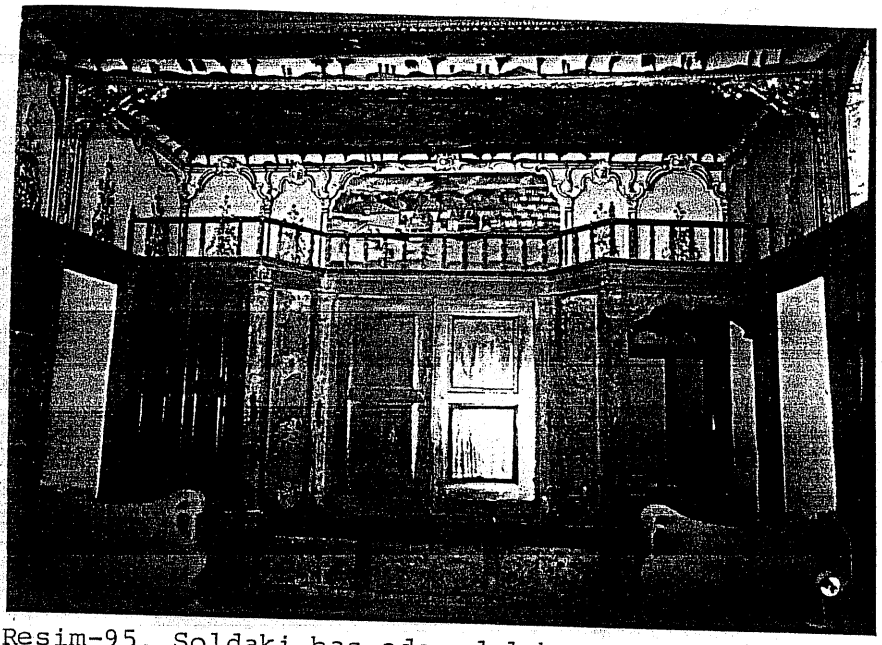

Resim-95. Soldaki baş oda dolabı ve seki başları

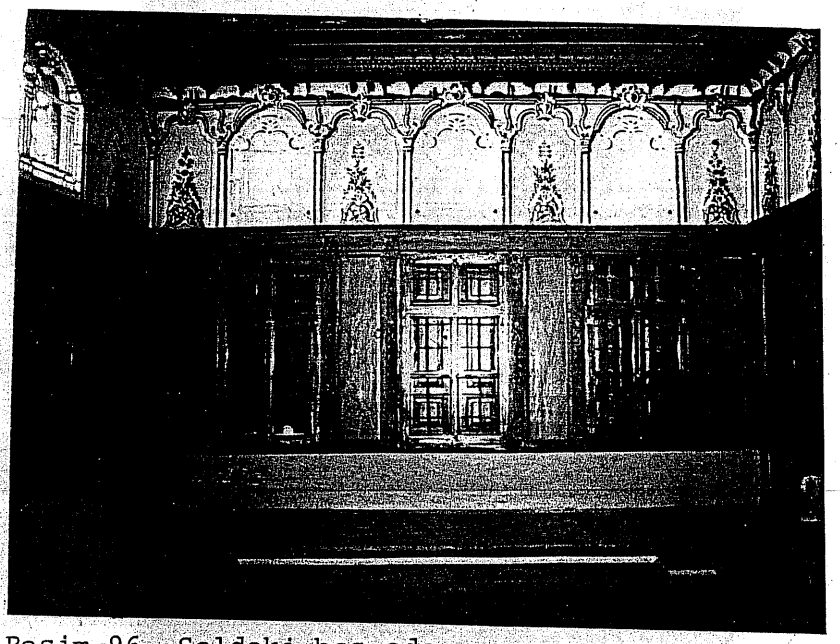

Resim-96. Soldaki baş oda

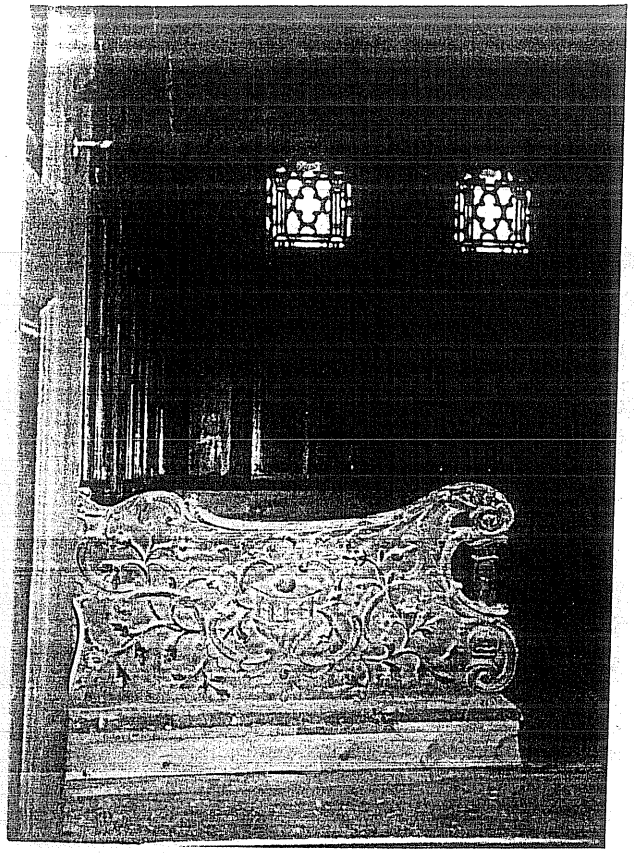

Resim-97. Ahşap seki baş

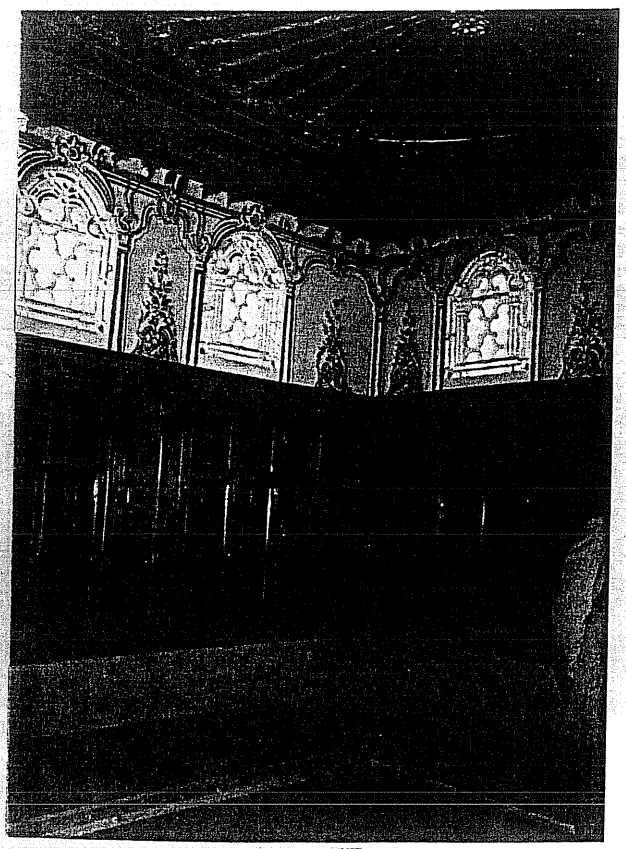

Resim-98. Oda köşesi

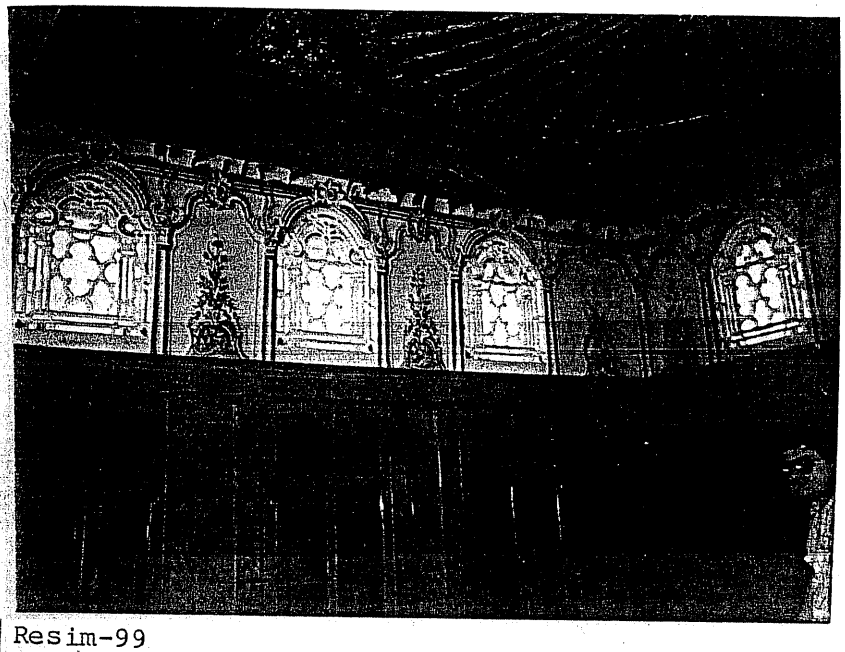

Resim-99

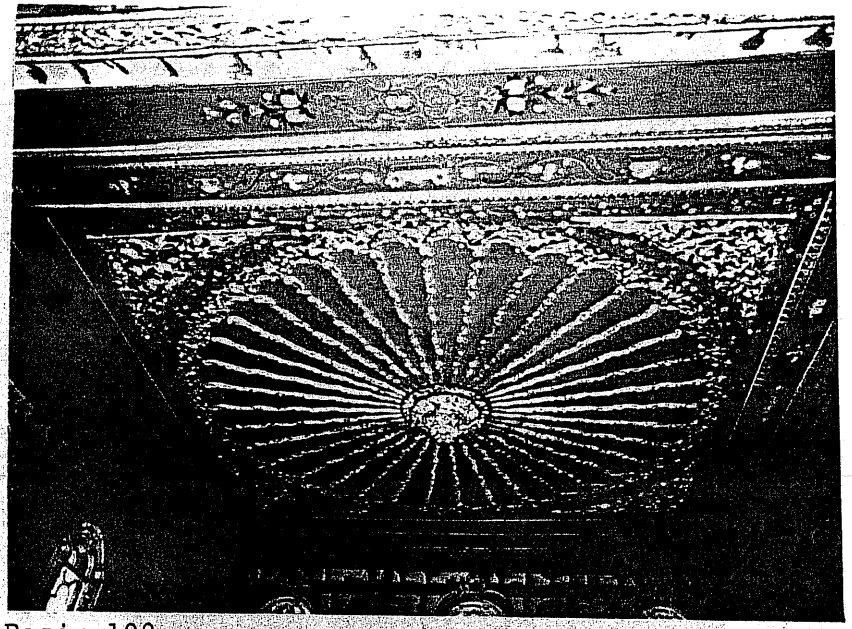

Resim-100

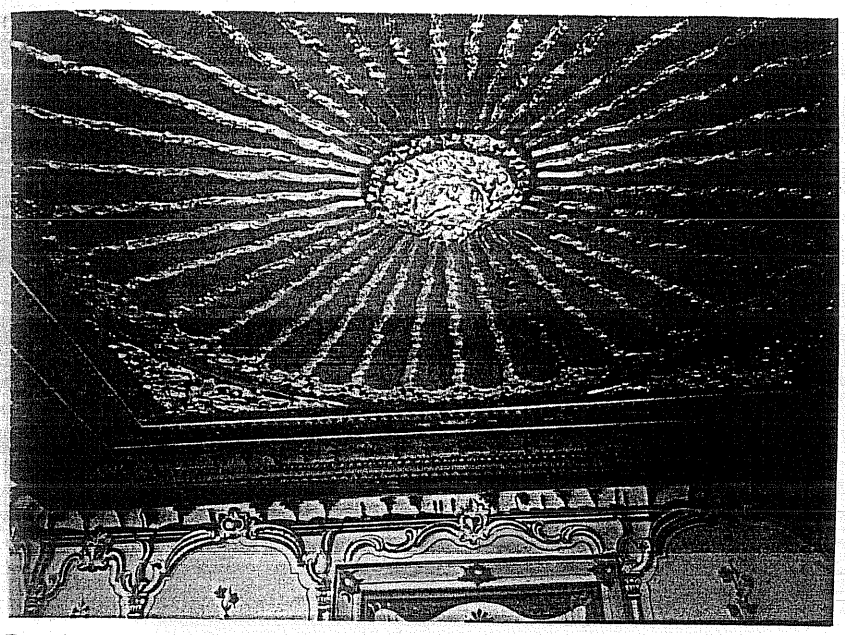

Resim-101

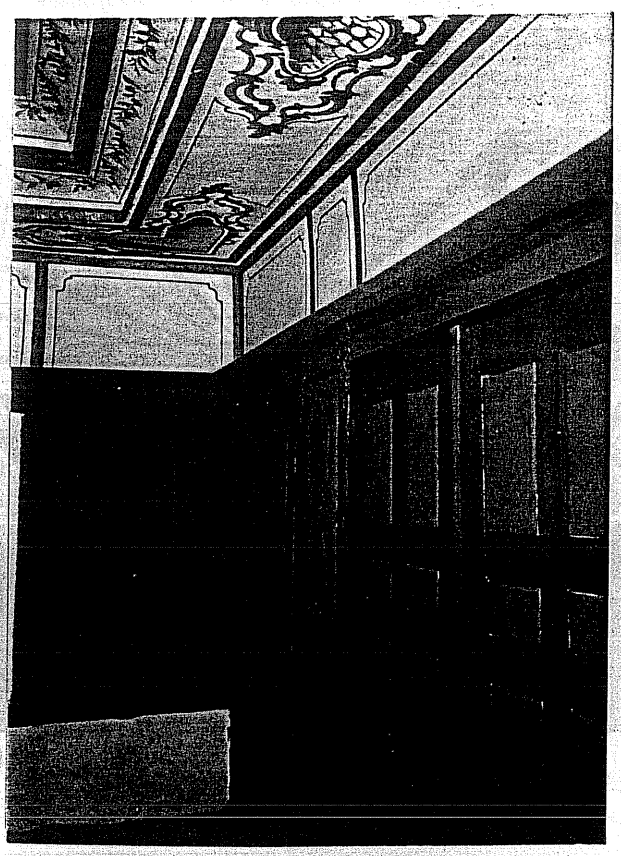

Resim-102

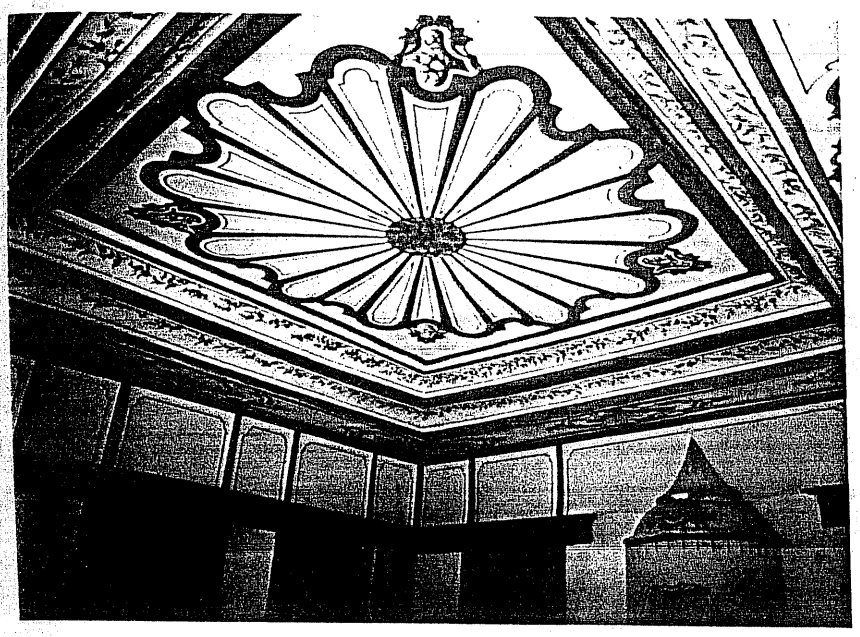

Resim-103

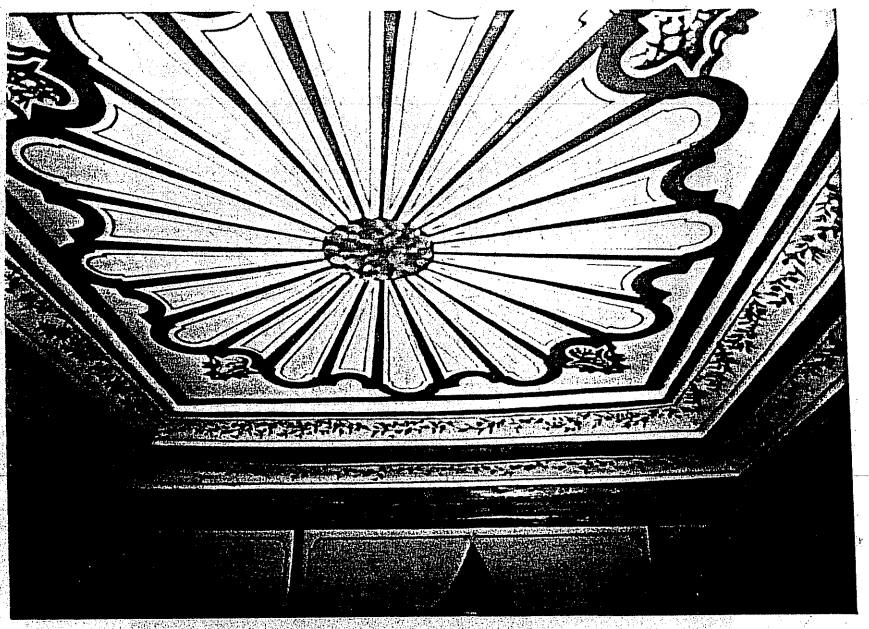

Resim-104

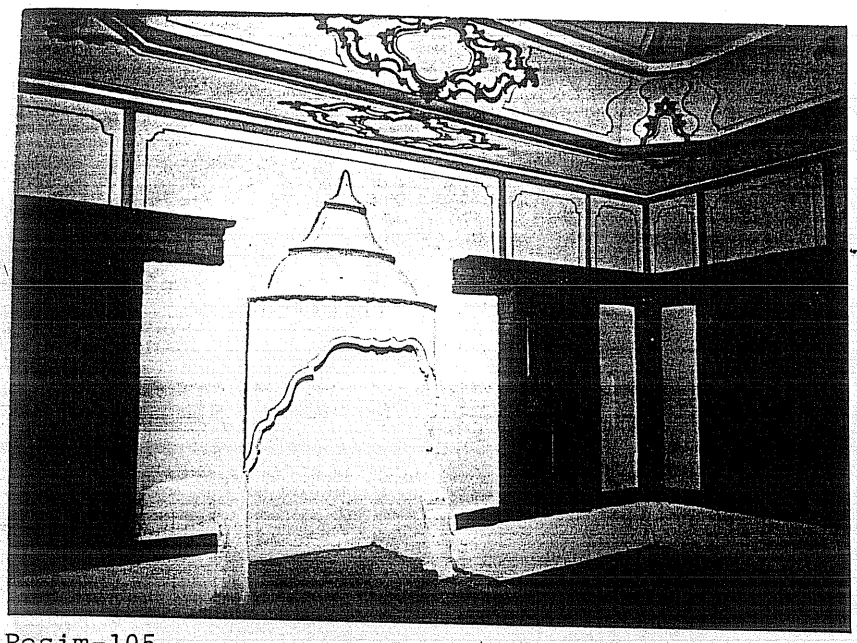

Resim-105

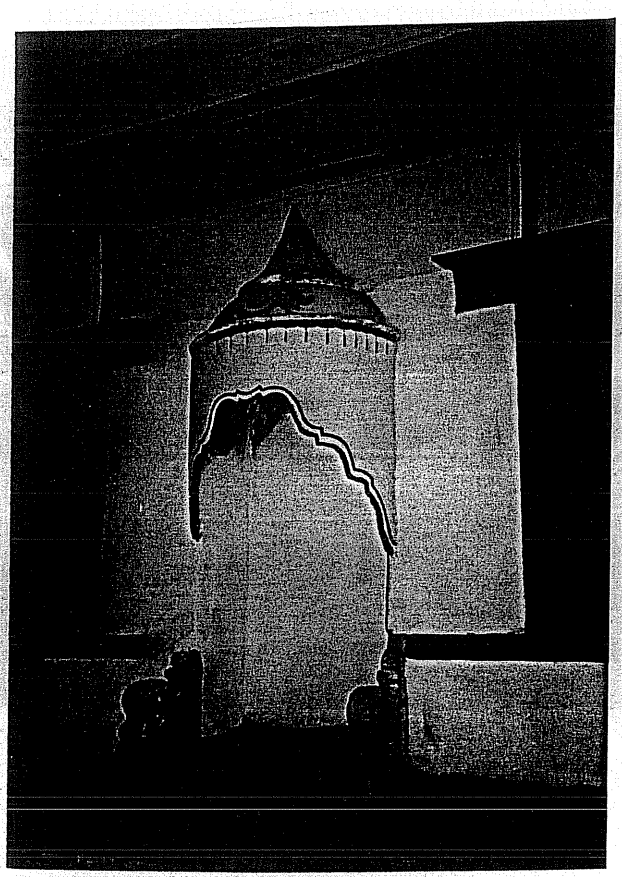

Resim-106

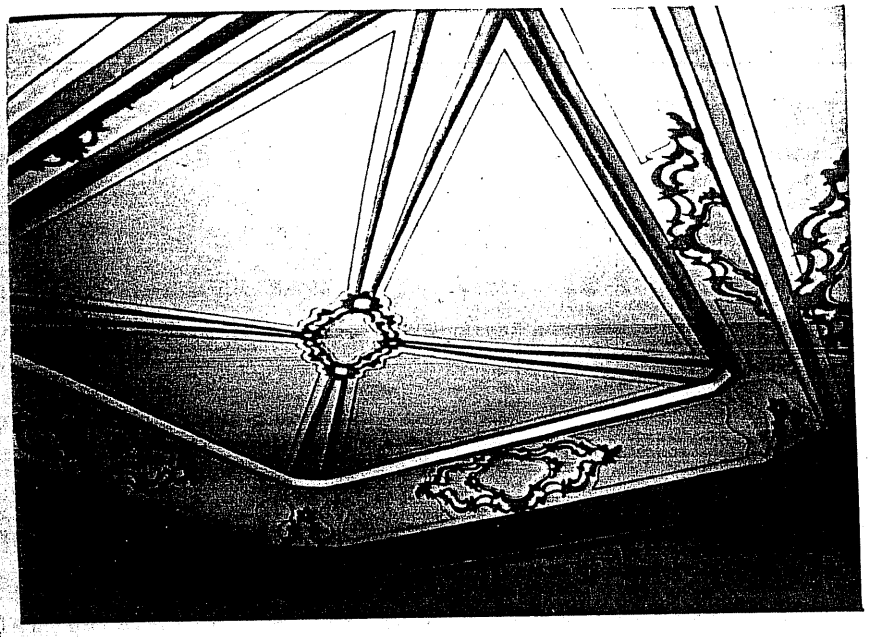

Resim-107

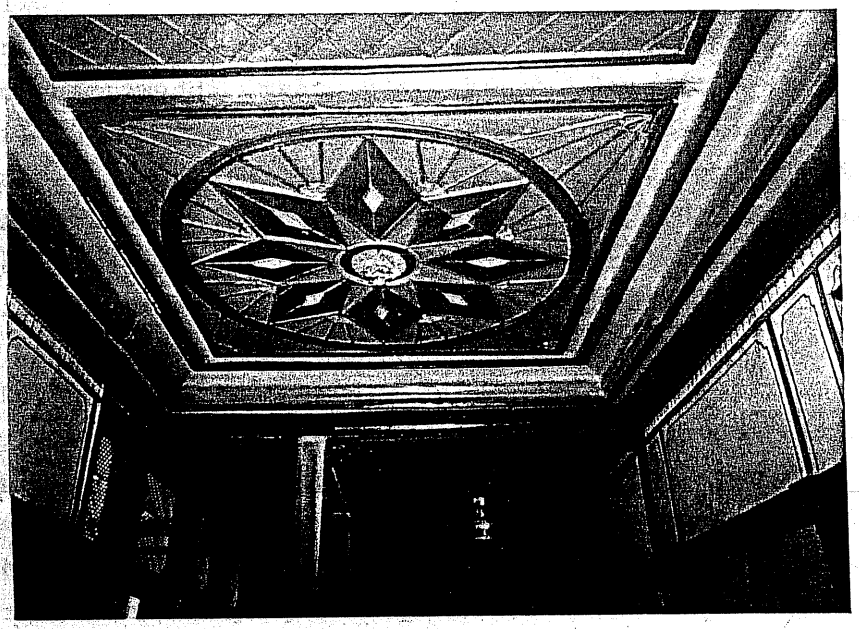

Resim-108

III.1.5. MÜZE EVLERİN RESTORASYONUNDA KARŞILAŞILAN SORUNLARIN İRDELENMESİ

Günümüzde gittikçe yokolan milli mirasımıza, tarihi değerlerimize sahip çıkmanın yöntemlerinden biri de bu niteliktеki yapıları restore ederek müze haline getirip, halkın ziyaretine açarak, onların bilinçlenmesine çalışmaktır. Aynı fikirden yola çıkarak sayısı gün geçtikçe azalan Türk evleri de Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü ve Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından "Etnografya Müzesi" ve dolayısıyla "Müze-Ev" haline getirilmektedir.

Daha önce değinilen örneklerde onarım işi, Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından belirli mütehait gruplarına verilmekte, kalemişler, tezyinat vb. bu kimselerin yanında çalışan işçiler tarafından yapılmaktadır. Durum böyle olunca da özellikle Murat Evi'nde çok belirgin görülen hatalar ortaya çıkmaktadır. Kalem işleri çoğunlukla bilinçsizce ve badana gibi yapılmaktadır. Bu konuda eğitim görmüş, uzmanlaşmış kişilerin eksikliği hissedilmektedir. Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü, elemanlarının çoğunluğu bu konuda uzmanlaşmış kimseler olmasına rağmen, bazı maddi imkânsızlar, kendi bünyesinde şantiye çalışanları bulunmadığından ancak kontrollük yapabilmekte ve uygulamada çok fazla etkili olmamaktadır. Fakat son dönemde yapılan çalışmalarda Altunizade Köşkü'nde de görüldüğü gibi bulunan kalem işlerinden bir köşede örnek bırakılmakta, eski ve yeni farkı ortaya çıkmaktadır. Bu olumlu bir yaklaşımdır.

Maddi sorunlar, restore edilen yapıların, yarım kalmasına ve hizmete açılana kadar yıpranmasına da neden olmaktadır. Malzemeler de genelde ucuz olanlardan seçilmektedir.

Müze yapılan evlerin büyük çoğunluğu, Emirgân Şerifler Yalısı'nda da olduğu gibi kapalı kalmakta ve çürümeye terkedilmektedir.

Türk Evinin müze olarak kullanılmasının bazı sakıncaları vardır, evler insan ile birlikte düşünülmelidir. Çünkü asıl olan insandır, kaldı ki Şadan Gökovalı'nın da dediği gibi konserve edilerek korumanın yararlı olduğu tartışılır, yaşanarak yaşatılan yapılar daha mantıklıdır.

Değinilen dört müze evden işlevsellik açısından en doğrusu Kossuth Evi'dir. Türk-Macar ortak çalışması sonucu ortaya çıkan ev, ziyaretçiye hem Türk Evi, hem Kossuth'un hayatı,hem de Macar halkının yaşam biçimi, kültürü hakkında bilgi vermektedir. Olaylar mankenlerle canlandırılarak, üç boyutlu hale getirilmiştir. İzmit Saatçi Ali Efendi Evinde de yaklaşık aynı fikirler egemendir, özellikle bodrum katına çocuk kütüphanesi yapmak, müzeyi daha çekici hale getirmektedir. Yoksa Bayramiç Hadımoğlu ve özellikle kötü bir örnek olan Bursa Murad Evi gibi yapıyı dondurarak müze-ev haline getirmek, halkı bilinçlendirmede çok fazla etkili olmayacaktır. Oysa bu evler yöre kültürünü, el işlerini, yaşam biçimini yansıtabilse istenilen amaca hizmet edecektir.

Müze evlerde belli bir plan şeması izlenmemekte ve her evin kendi özelliklerine göre ortaya bir müze şeması çıkmaktadır. Burada esas olan, teşhir elemanlarının plan şemasını ve yapı bütünlüğünü bozmamasıdır. Manken kullanarak olayı canlandırmak da doğrudur. Mankenlerin üzerindeki kıyafetler de dönemin özellikleri hakkında bilgi verecek nitelikte olmalıdır.

Ayrıca Türk Evini değerlendirmede tek çözüm daha sonra da değinileceği gibi "Müze-Ev" değildir. Yalnızca, bulunduğu bölgenin ve yapıldığı dönemin en belirgin özelliklerini taşıyan, orjinalliğini en fazla koruyan evlerde bu çözüm aranmalıdır. Bu evler cazip hale getirilerek ziyaret edilmesi de sağlanmalıdır.

111.2. RESTORE EDİLİP ÇAĞDAŞ YAŞAMA UYARLANMASI

111.2.1. YENİDEN KONUT FONKSİYONU VERİLMESİ

111.2.1.1. ŞİLE'DE BİR EV

Doçent Reha Günay tarafından restore edilen ve kullanılan ev, Hüseyin Efendi tarafından XIX. yüzyılın son yıllarında, Şile'de Balibey Mahallesi'nde fener yakınında yaptırılmıştır.

Evin genel özelliklerine gelince; iki katlıdır, her katında üç oda, bir sofa, bir tuvalet vardır. Toplam 160 metrekare olan yapı Türk evi sınıflamasında "karnıyarık" diye bilinen tipe uygundur.

1954 yılına kadar oturulan ev, birkaç yıl boş kalmış, sonra kiraya verilmiştir. 1975'de sahiplerince, restore ederek kullanma kararı alınmıştır.

Restorasyon çalışmalarında pencereler eskisi gibi yukarı sürme, ama bu kez ahşap kapaklı hazırlatılmış, döşeme için eski tahtaların eninde tahta biçtirilmiş gerekli kereste doğrudan bıçkıcıdan alınmıştır.

Onarıma ahşap tuvalet blokunun yıkılmasıyla başlanmış, yerine iki katlı kargir bir banyo bölümü yapılarak ıslak hacimler daha kolay çözülmüştür. Sonra ahşap çatkının çürüyen ağaçları, yıkılan evlerden çıkan kestane ağaçlarıyla değiştirilip, onarılmıştır. Birleşme noktaları büyük demirci çivileriyle takviye edilmiştir. Duvarlar geleneksel yöntemle inşaa edilip, çatkı araları kestane dallarıyla örülerek, saman katkılı çamurla iki yönden kat kat sıvanmıştır.

Restorasyonda gereksiz yenilemelerden dikkatle kaçınılarak, sağlam çatkı aralarına dokunulmamış, duvar ve tavanlardaki deformasyonlar düzeltilmemiştir. Bu çeşit deformasyonlar,

yapının zaman içinde başından geçenleri anlatmakta ve tıpkı yaşlı bir kişi gibi ona kimlik kazandırmaktadır. İç sıvaların sadece dökülen kısımları onarılmıştır. Eskiden kestane tahtasıyla kaplı olan dış cepheler, kestanelerin yasal yollarla bulunmamasından dolayı, ön çepheler eskiden olduğu kireç harçla sıvanmıştır. Yeni ahşap yüzeyler dışarıda koyu renk, içeride ise renksiz pinoteksle boyanıp, duvar yüzeylerine kireç badana sürülmüştür. Madeni aksam ve eskiden yağlıboya olan iki ahşap tavanın onarımında zorunlu olarak yağlıboyaya başvurulmuştur. İki oda dışında, bütün oda ve sofaların döşemesi aynı genişlikte ama lambalı çam tahtayla yeniden kaplanmış, böylece döşemedeki deformasyonla çürümüş ahşabın yenilenmesi sağlanmıştır.

Banyo, mutfak gibi bölümler çağdaş konfor şartlarına göre tasarlanmıştır. Yatak odalarındaki sedirler korunup, sedir yüksekliğinde basit yataklar konmuştur. Evde bulunan eşyalar kullanılarak, değerlendirilmiştir. Evin inşa tarihinde elektrik olmadığından, mekânın aydınlanması sıva üstü tesisatla ve çok yerde kullanılan spot ışıklarıyla sağlanmıştır.

Alt kat sofasının arka bahçeye bakan cephesindeki kapı sofaya yeterince ışık sağlayamadığından, bu duvar tümüyle açılarak, sofaya aydınlık ve manzara sağlanmıştır. Bahçeye eklenen ahşap terasla sofa daha kullanışlı hale getirilmiştir.Yöresel uygulamada önden arkaya uzanan sofanın uzun kenarlarındaki ahşap hatılların tek parça yapılmasına önem verilmiştir. Restorasyonda, sofada ve mutfakta izlenen ahşap hatılın kaplaması kaldırılarak bütünlüğü ortaya çıkarılmıştır. Hatıl ucunun oturduğu direk ve başlık da çıplak bırakılmakla, bu yapım sistemi açıklanmıştır. Merdiven ise tümüyle yenilenmiş, ancak duvarına dokunulmamıştır. Merdiven kovasını oluşturan taşıyıcı dikmelerin sofaya bakan yarım daire yüzü geleneksel daire biçimine getirilmiştir.

Eskiden de mutfak olarak kullanılan odadaki ocak yeni tasarımında yerden yükseltilmiş ve aynı tür düşey sürme kapak bu kez eternitten yapılmıştır. Mutfak yanında eskiden hamam olarak kullanılan küçük bir hacim kiler olarak düzenlenmiştir.Eski tür derin dolaplar ikiye bölünerek hem mutfak, hem sofadan kullanılan hale getirilirken, ortadaki sürme kapak sayesinde mutfaktan sofaya ve bahçeye servis kolaylığı sağlanmıştır.Pencere cephesine modern bir tezgâh yapılmıştır. Böylece mutfak yemek yemeye uygun boyutta; hem ısıtma hem ızgara yapımında kullanılan ocağıyla kışlık yaşama da uygun olmuştur.

Her katta yeni bir banyo-wc yapılmış, banyo teknesi geleneksel yıkanma biçimine göre mermerden hazırlanmıştır. Duvarları kireçle badalanan banyoda fayans kullanılmayıp, duvarlardan sadece biri ahşapla kaplanmıştır.

Alt kattaki iki oda ilk durumuna göre korunmuştur. Odalardan biri sonradan eklendiği belirtilmek üzere,oda dışına ilave edilen ayrık bacaya bağlanan sobasıyla,kışlık oturma odasına dönüştürülmüştür.

Üst kat sofasındaki eski sedirin yerine, Türk evindeki "sekilik"e benzeyen U biçimli yeni bir sedir yapılarak ölçüleriyle samimi bir oturma makânı oluşturulmuştur. Üst katın diğer iki odası dolap ve sedirleriyle aynen korunurken çok harap durumdaki, mutfağın üzerinde bulunan oda tamamen yenilenmiştir.Restorasyon mimarı bu olayı geleneksel Türk odası gibi tasarlamaya karar vermiştir. Bundan yola çıkılarak, tasarım çok yalın tutulmuştur. Tepe penceresi, göbekli tavan vb. ögelerden kaçınılmıştır. Sadece odayı çepeçevre dolanan raflarla Safranbolu'da görülen "oymalı ocak" türü, dolaplarla birlikte uygulanmıştır. Sonuçta, İstanbul'da pek örneği kalmayan geleneksel Türk odası gösterme olanağı doğmuştur.

Göz hizasında, yolla aynı eğimde; üstü kiremit sundurma-geleneksel bahçe kapısı olan bir avlu duvarı yapılmıştır.

Böylece yabancı göze, rüzgârla savrulan çöpe, trafik gürültüsüne, güney yönünün kızgın güneşine karşı iyi bir engel oluşturulmuş; ve sadece 3,5 metre genişliğindeki bir ön bahçeyle evin sokaktan yalıtımı sağlanmıştır.

Bahçe ise Japon bahçe tekniğinden de yararlanılarak özenle düzenlenmiştir[46].

ŞİLE'DE BİR EV

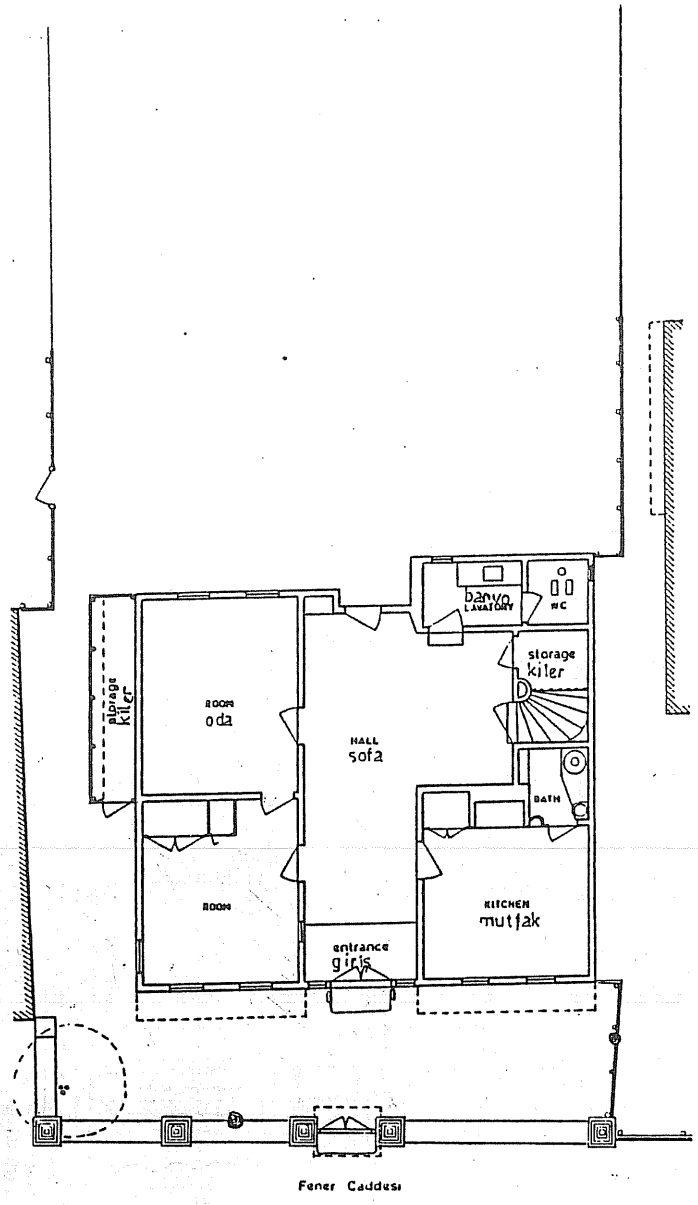

0 0.5 1 2 3M

ZEMİN KAT RÖLÖVESİ

ŞİLE DE BİR EV

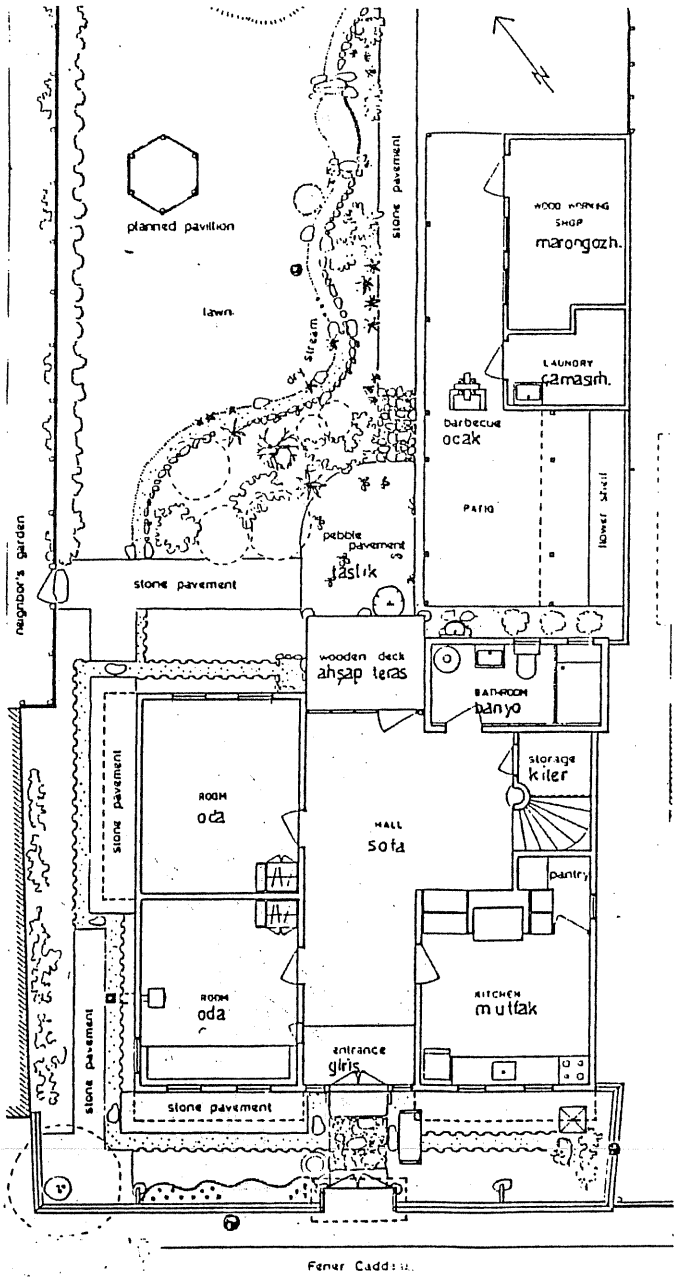

0 0,5 1 2 3M

ZEMİN KAT RESTORASYONU

ŞİLE'DE BİR EV

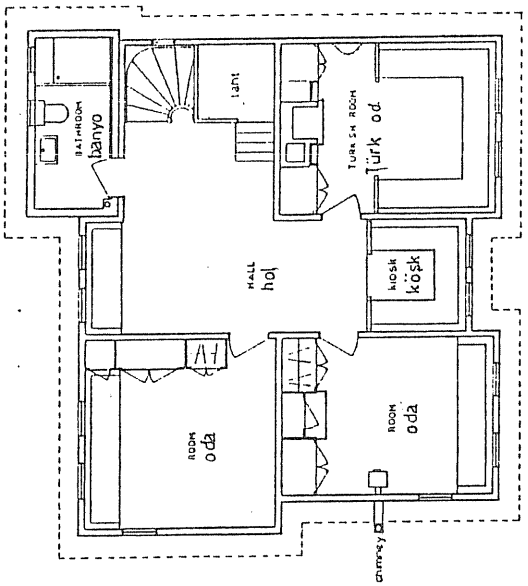

RESTORASYON

UPPER FLOOR
ÜST KAT

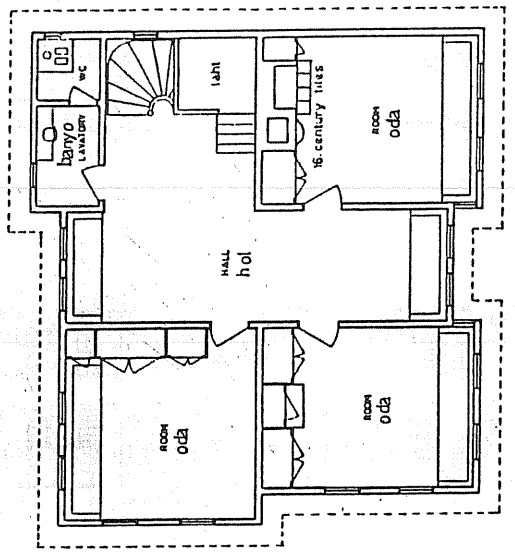

RÖLÖVE

0 0,5 1 2 3M

ŞİLE'DE BİR EV

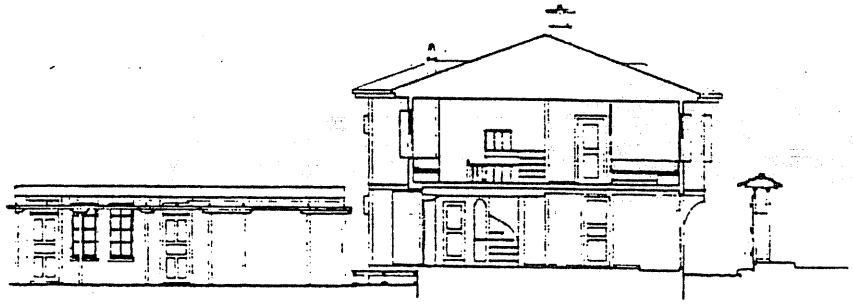

KESİT

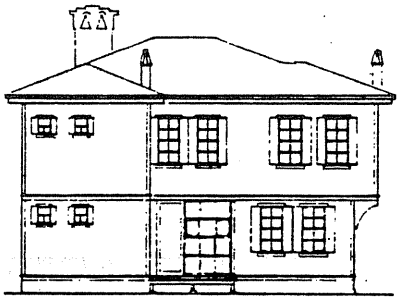

ARKA CEPHE

GİRİŞ CEPHESİ

RESTORASYONDAN ÖNCE

RESTORASYONDAN SONRA

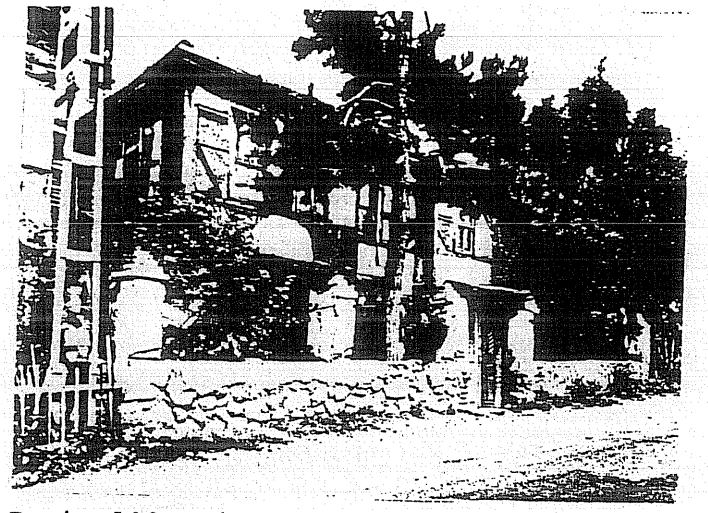

Resim-109.Evin restorasyondan önceki durumu (R.Günay)

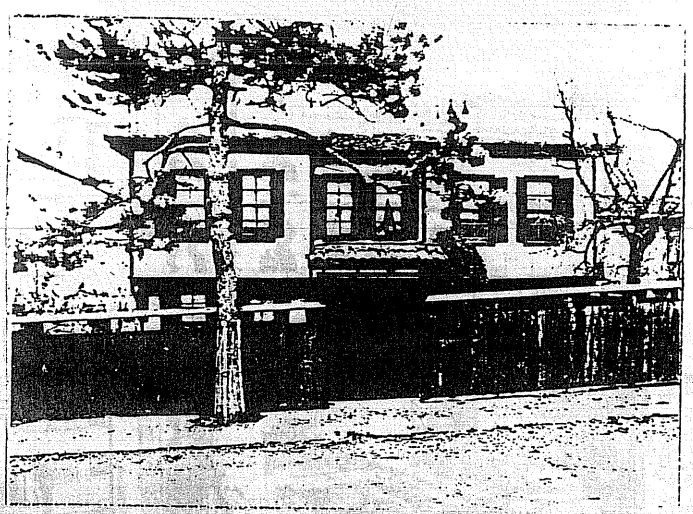

Resim-110.Evin restorasyondan sonraki durumu(R.Günay)

Resim-111. Restorasyondan sonra arka cephe(R.Günay).

Resim-112. Üst katta aynen korunan bir oda(R.Günay).

Resim-113.Arka bahçeye bakış(R.Günay).

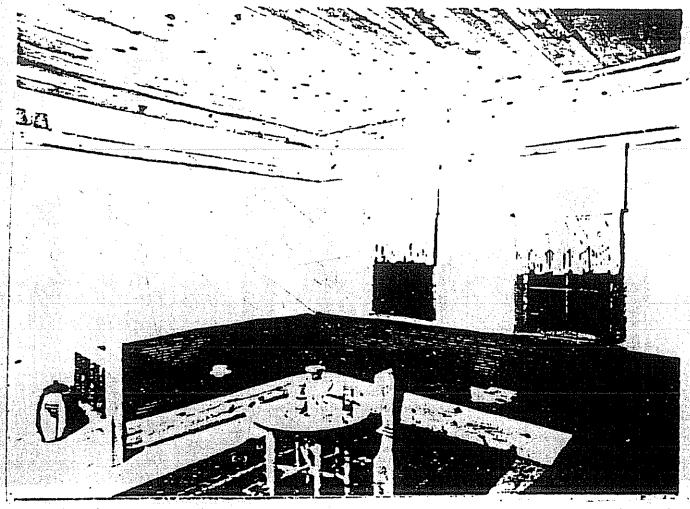

Resim-114.Geleneksel Türk Odası biçiminde düzenlenmiş oda(R.Günay).

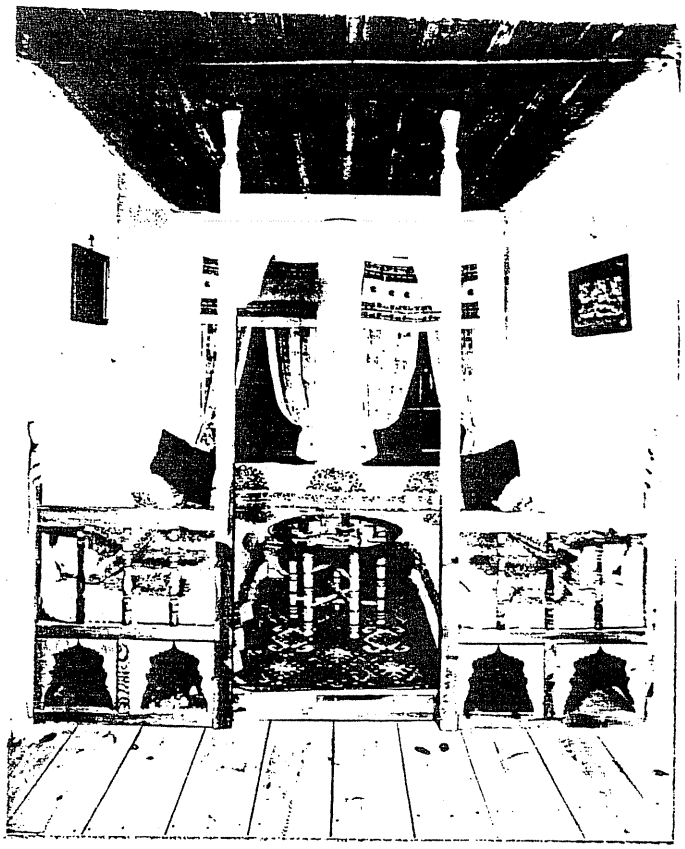

Resim-115. Üst katta "sekilik" (R.Günay).

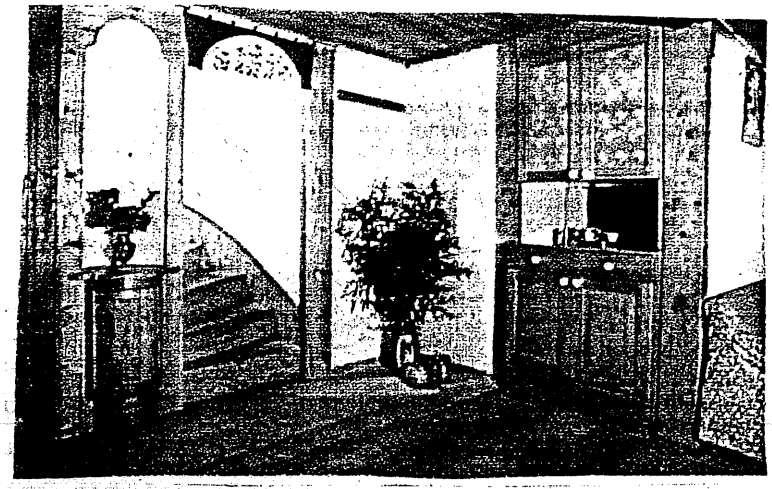

Resim-116. Tamamen yenilenen merdiven (R.Günay)

III.2.1.2. TARSUS KAHYAZADE EVİ

Pervin Bilgen tarafından,Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde "Geleneksel Konutların Çağdaş Kullanımında Sorun ve Olanaklar: Tarsus Örneği" adı altında 1986 yılında bir yüksek lisans çalışması yapmıştır. Burada örnek seçilen Kâhyazade Evi de bu çalışmanın bir parçasıdır.

Evin genel özelliklerine gelince, zemin,ara ve üst kat olmak üzere üç katlıdır. Avlu içindeki evin zemin katı depo, ara katı, üst katı ise ayrı ayrı iki daire olarak kullanılmaktadır. Ara katta mutfak, banyo, wc, iki oda, üst katta ise mutfak, banyo, wc. ile üç oda bulunmaktadır. Stürüktürel sistemi ve mimari elemanları çok bakımsız durumdadır.Avlu yaşama alanı ve servis mekanlarının ilavesine cevap verecek genişliktedir. İç mekânlar ise düşey ve yatay bölünebilir. Ara kat separatörler kullanmaya elverişlidir.

Binanın bu özelliklerine dayanarak, mimar tarafından bazı kararlar verilmiştir:

- Korunması gereken tarihi değerler:
- Taşlık - avlu ilişkisi
- Sofa - avlu ilişkisi
- Sofanın açıklık karakteri (hayat)
- Mimari elemanlar

- Fiziksel Öneriler:
- Bünyesel kuvvetlendirme ve mimari elemanların onarımı
- Sonradan yapılan eklerin ve bölmelerin kaldırılması,koruma prensiplerine ve ev standartlarına uygun hale getirilmesi
- Bazı şartlar altında sofanın bölünmesi
- Mutfak,banyo,wc eklenmesi

. Binaya önerilen kullanım:
. Konut ve pansiyon
Üst kat: Dört kişilik aileye hizmet veren konut
Alt ve ara kat: Öğrenci pansiyonu

Konut ve pansiyon önerisine göre restorasyonda zemin kat-ta taşlık,mutfak,banyo,wc ve ara kata çıkan döner bir merdiven, ara katta iki ayrı oda yer almaktadır. Üst katta ise ayrı bir girişle iki yatak odası, bir oturma odası, mutfak ve binaya yapılan ekle banyo ve wc yer almaktadır[47].

KÂHYAZADE EVİ

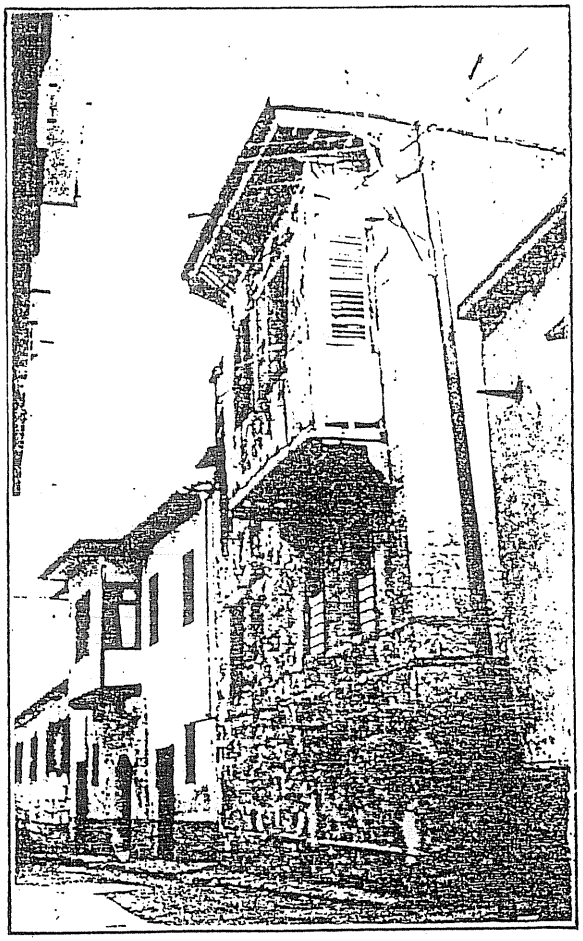

Kızılmurat district, 48. Street, 48

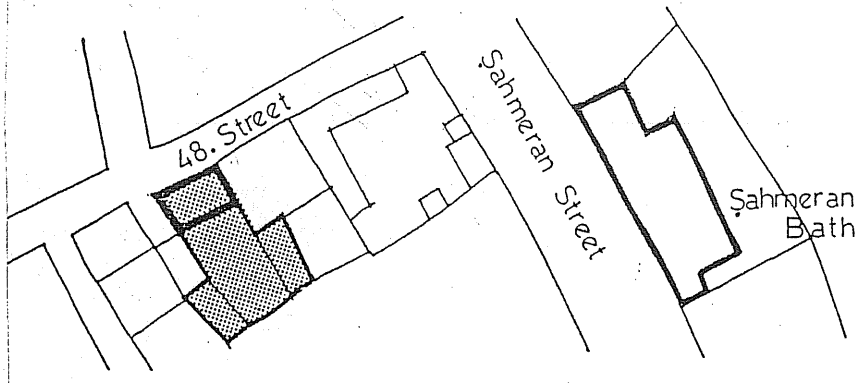

VAZİYET PLANI

KÂHYAZADE EVİ

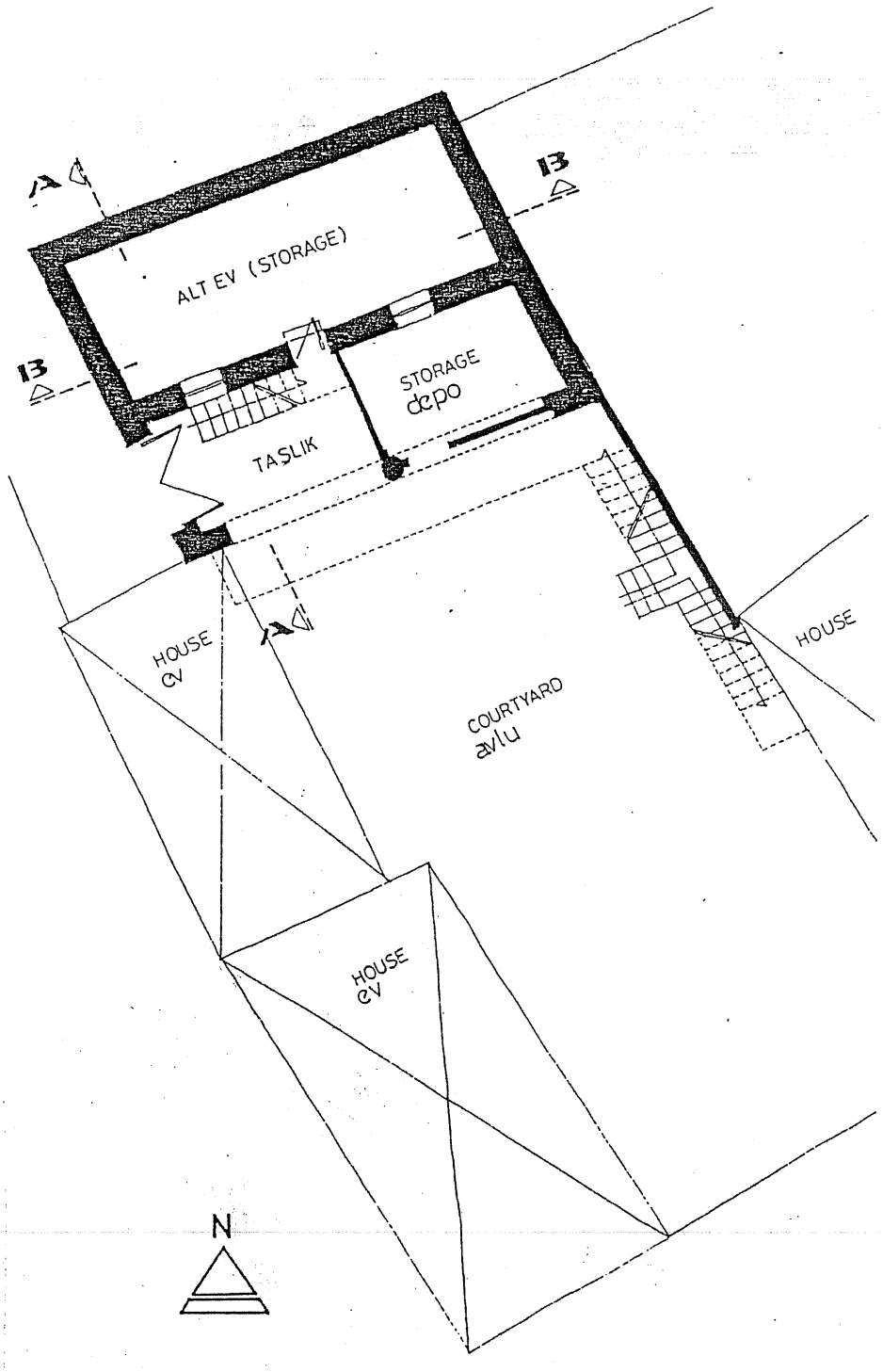

ZEMİN KAT PLANI RÖLÖVESİ

KÂHYAZADE EVİ

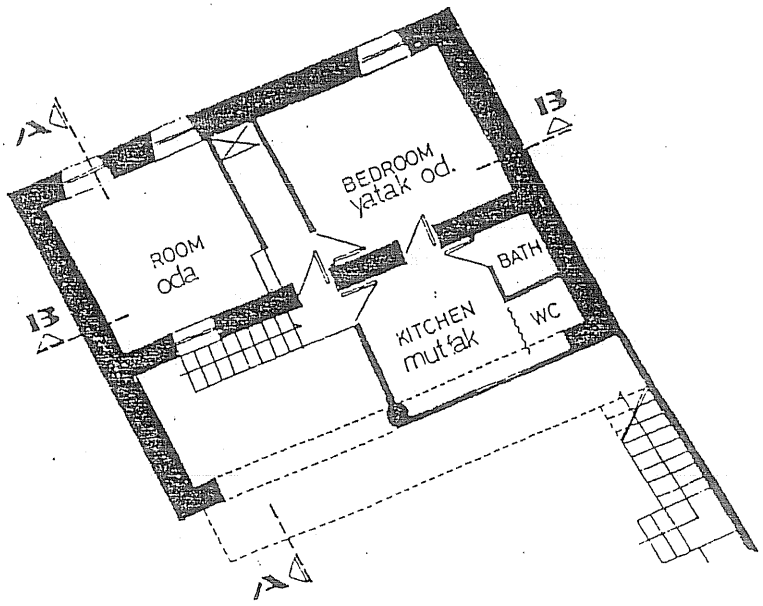

ARA KAT PLANI RÖLÖVESİ

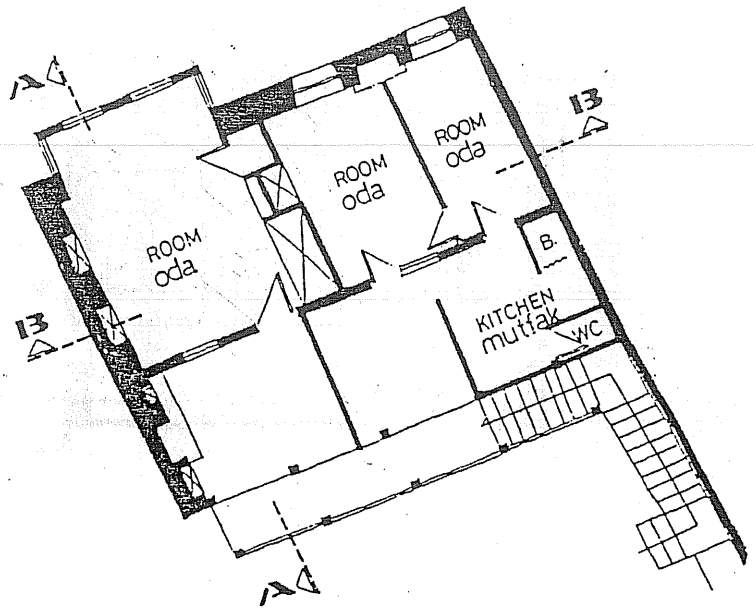

0 0,5 1 2 3M

ÜST KAT RÖLÖVESİ

KÂHYAZADE EVİ

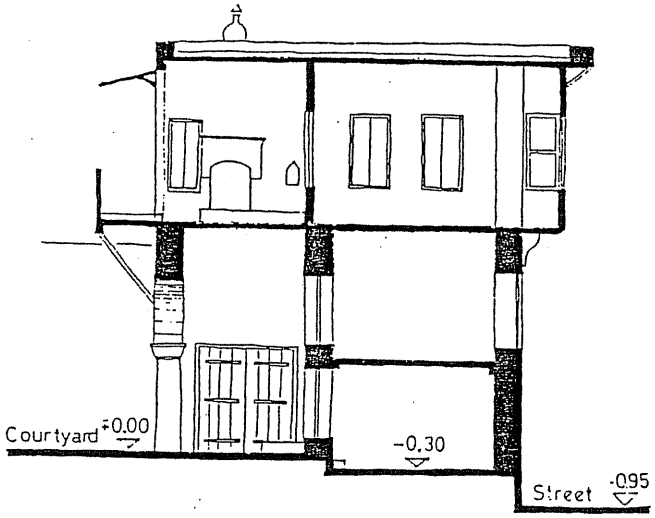

A-A KESİTİ RÖLÖVESİ

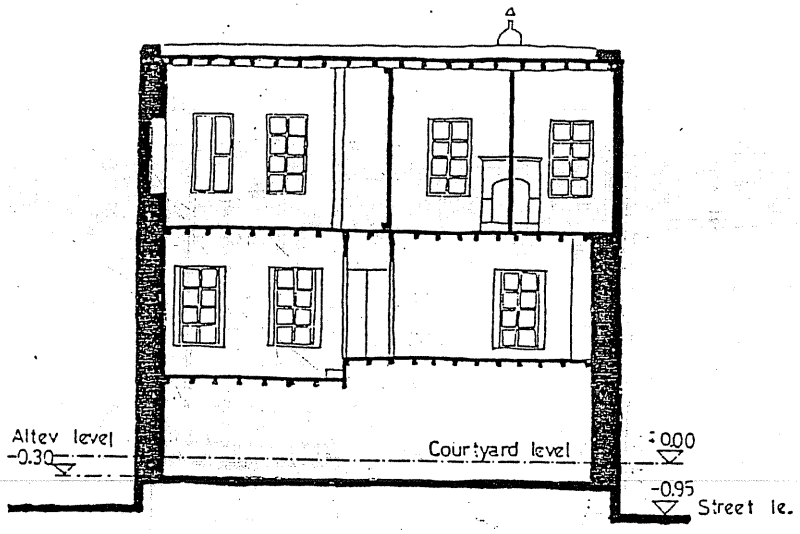

0 0,5 1 2 3M

B-B KESİTİ RÖLÖVESİ

KÂHYAZADE EVİ

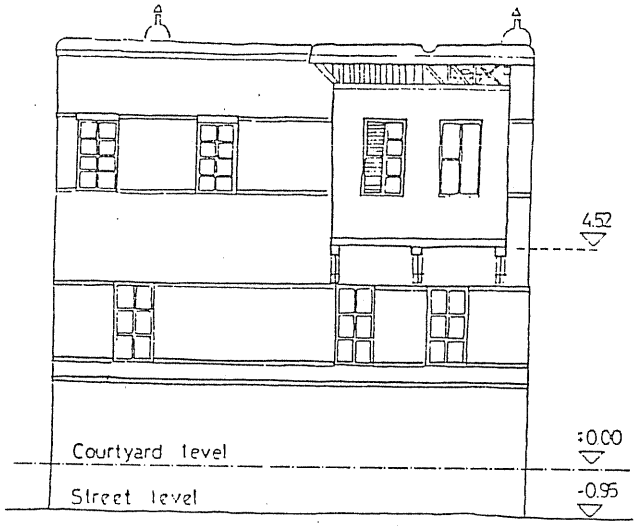

CADDE CEPHESİ RÖLÖVESİ

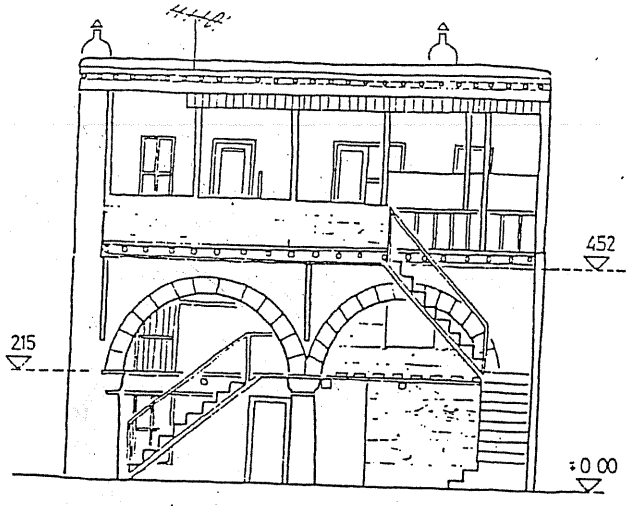

0 0,5 1 2 3M

AVLU CEPHESİ RÖLÖVESİ

KÂHYAZADE EVİ

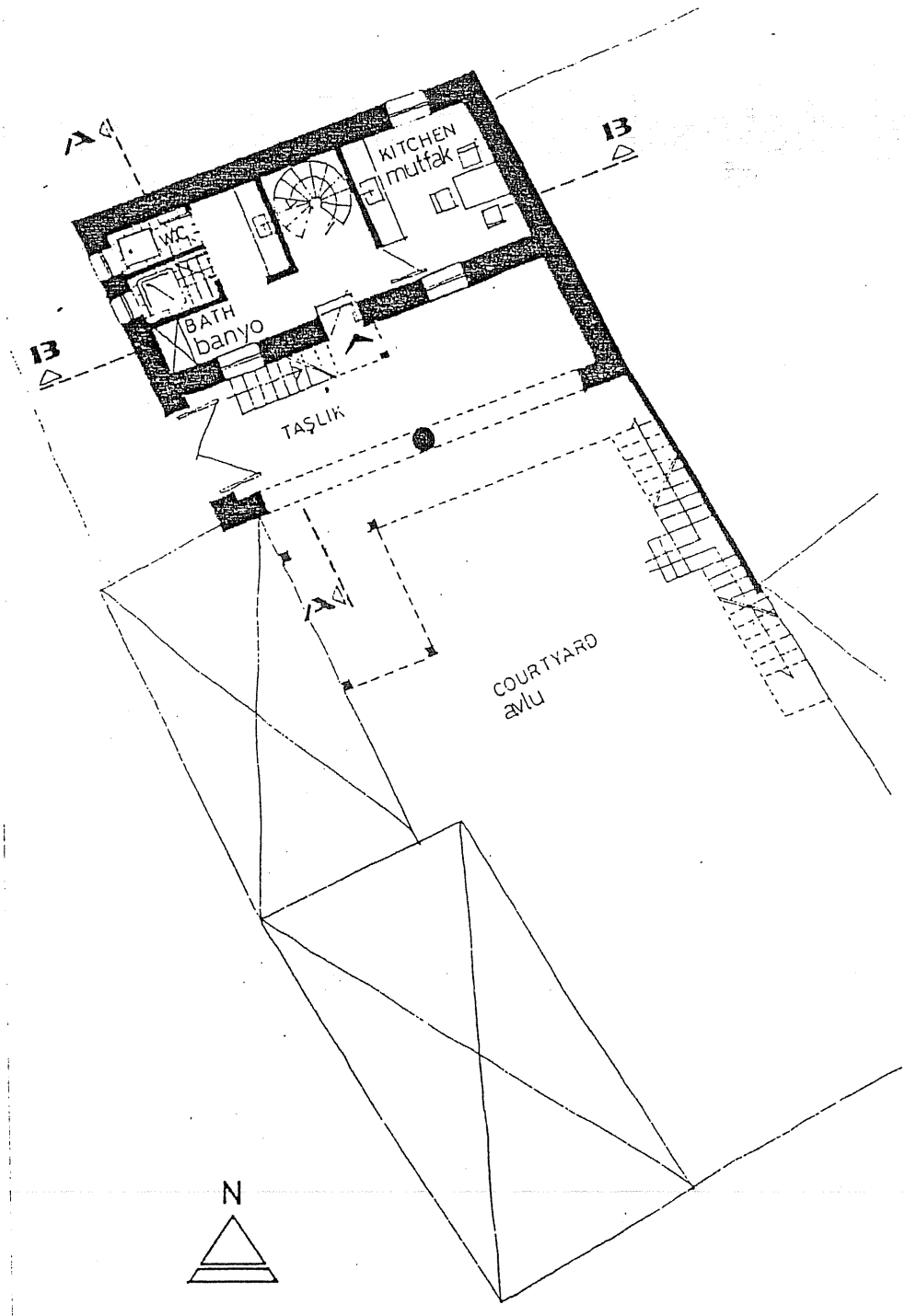

ZEMİN KAT RESTORASYONU

KÂHYAZADE EVİ

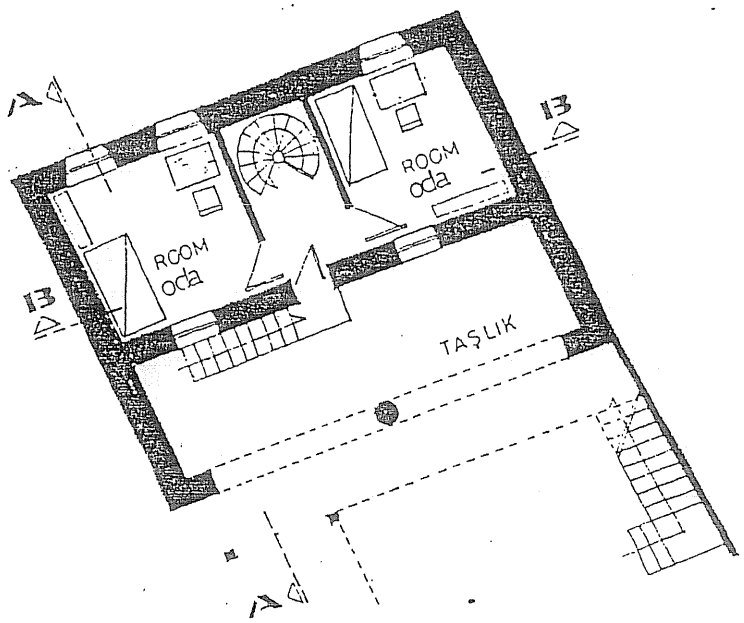

ARA KAT RESTORASYONU

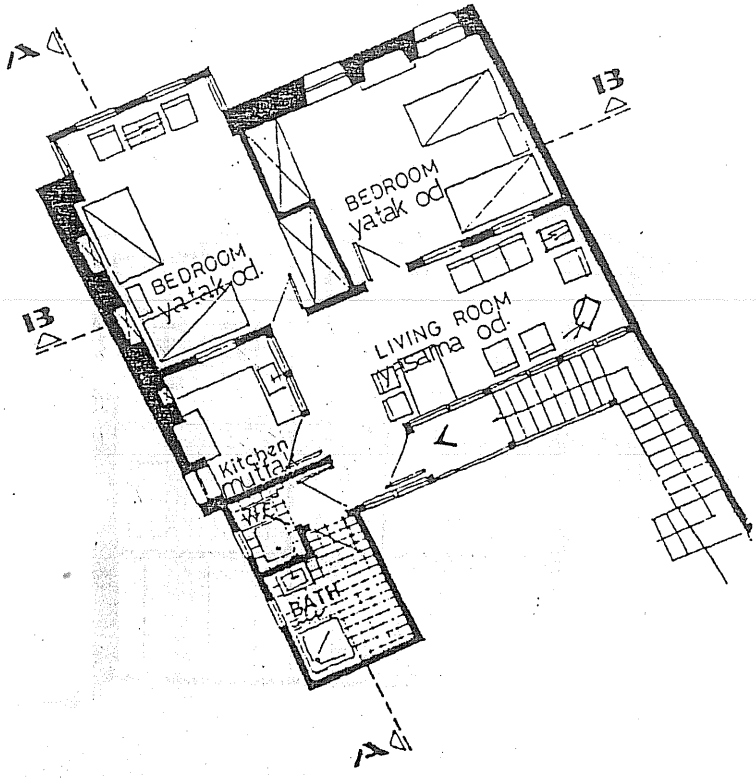

0 0.5 1 2 3M

ÜST KAT RESTORASYONU

KÂHYAZADE EVİ

A-A KESİTİ RESTORASYONU

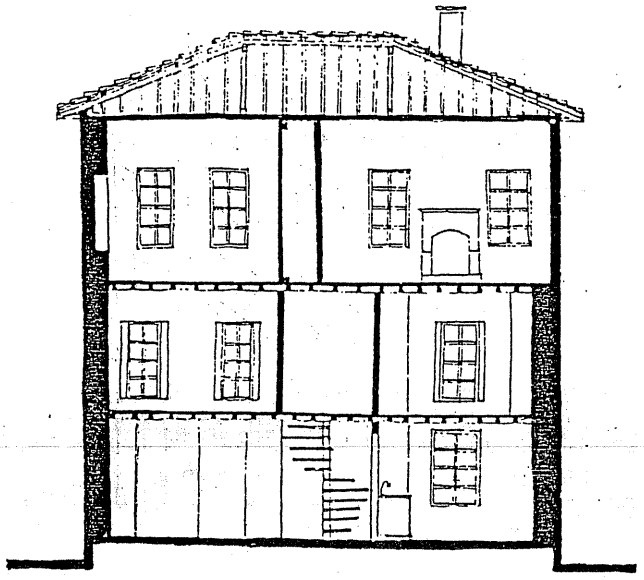

B-B KESİTİ RESTORASYONU

0 0,5 1 2 3M

KÂHYAZADE EVİ

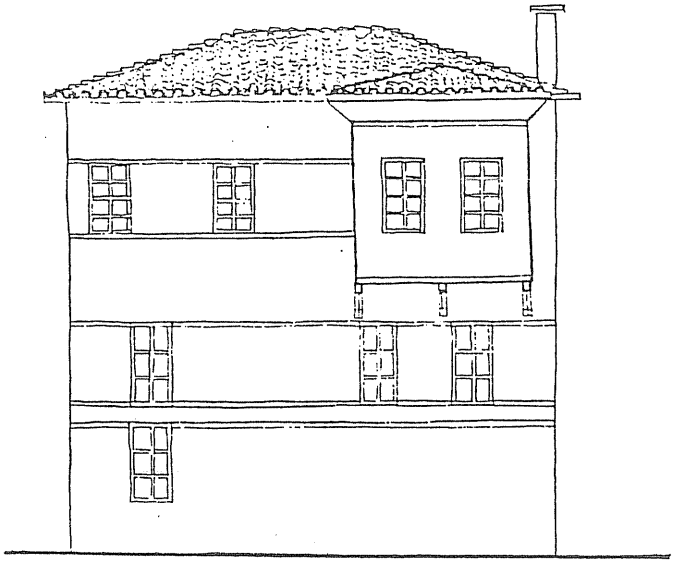

CADDE CEPHESİ RESTORASYONU

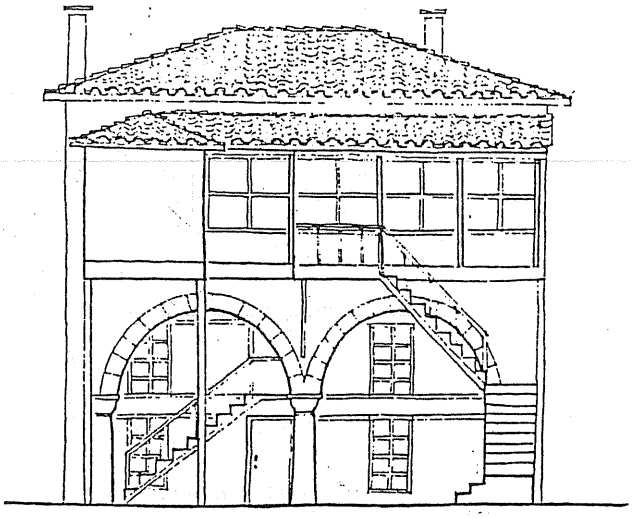

0 0,5 1 2 3M

AVLU CEPHESİ RESTORASYONU

KÂHYAZADE EVİ

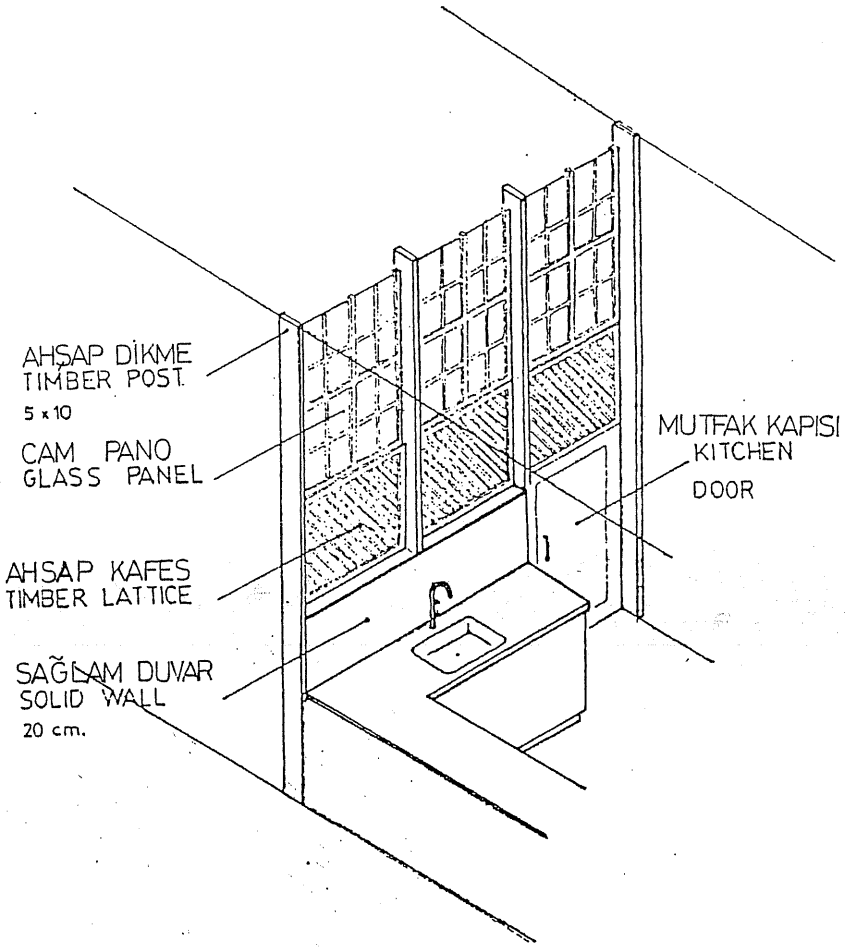

SOFA BÖLMESİ
SOFA DIVISION

111.2.1.3. ALANYA ŞERİFLER EVİ

XIX. yüzyılda yapıldığı tahmin edilen Şerifler Evi iki katlıdır. Üst kat asıl yaşamın geçtiği kat olarak,zemin kat ise ürünlerin depolandığı, hayvanların barındığı ve diğer günlük bakım işlerinin yapıldığı kat olarak düşünülmüştür. Kabuk yapısı ahşap karkas ve kargir sistemlerden oluşmaktadır. Zeminde kapalı avlu bulunmaktadır.

Üst katta, manzara yönünde yer alan çağnışır,hayat,mabeyn haçimleri ve çardak ile bunların gerisinde yatak odası,mutfak, kiler,banyo ve wc-el yıkama mekânları vardır. Zemin ile üst katı bağlayan ahşap merdiven hayat hacmine çıkmaktadır.

Mevcut durumda elektrik vardır. Kullanma suyu mutfak içinde yer alan sarnıçtan temin edilmektedir. Yaşama katın toplam faydalı alanı yaklaşık 116 metrekaredir.

Mimar Hasan Şener, çağdaş kullanım önerisinde,birinci katta yatak odası, kiler ve mutfağı çağdaş donatımla aynı amaçla kullanmıştır. Çağnışırı,mabeyni ise çocuk yatak odası haline getirmiştir. Hayat, yemek yeme ve oturma işlevlerine cevap verecek şekilde düzenlenmiş, bu kata bir de banyo eklenmiştir[48].

ALANYA ŞERİFLER EVİ

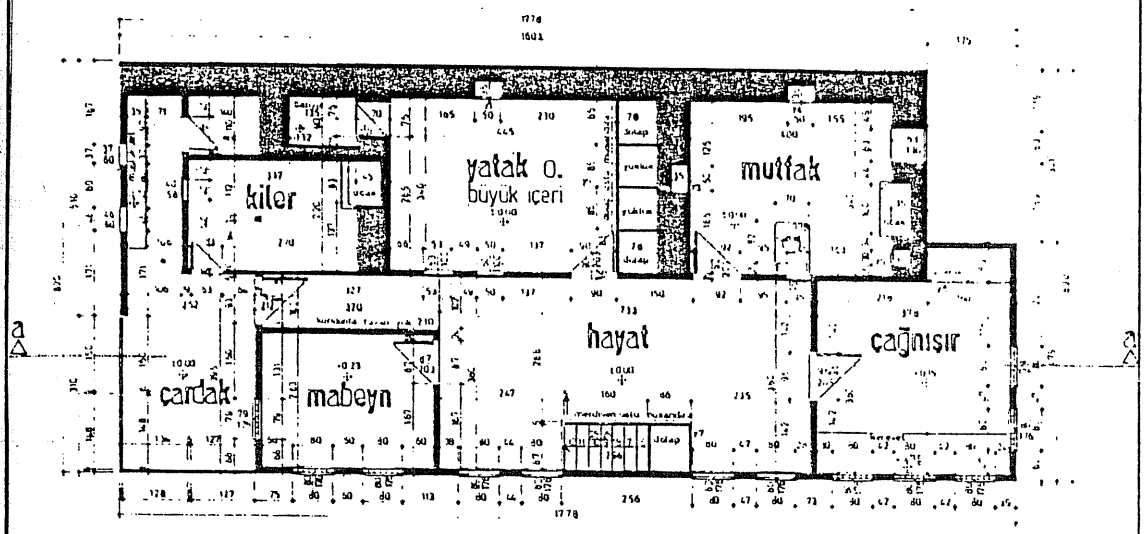

BİRİNCİ KAT PLANI

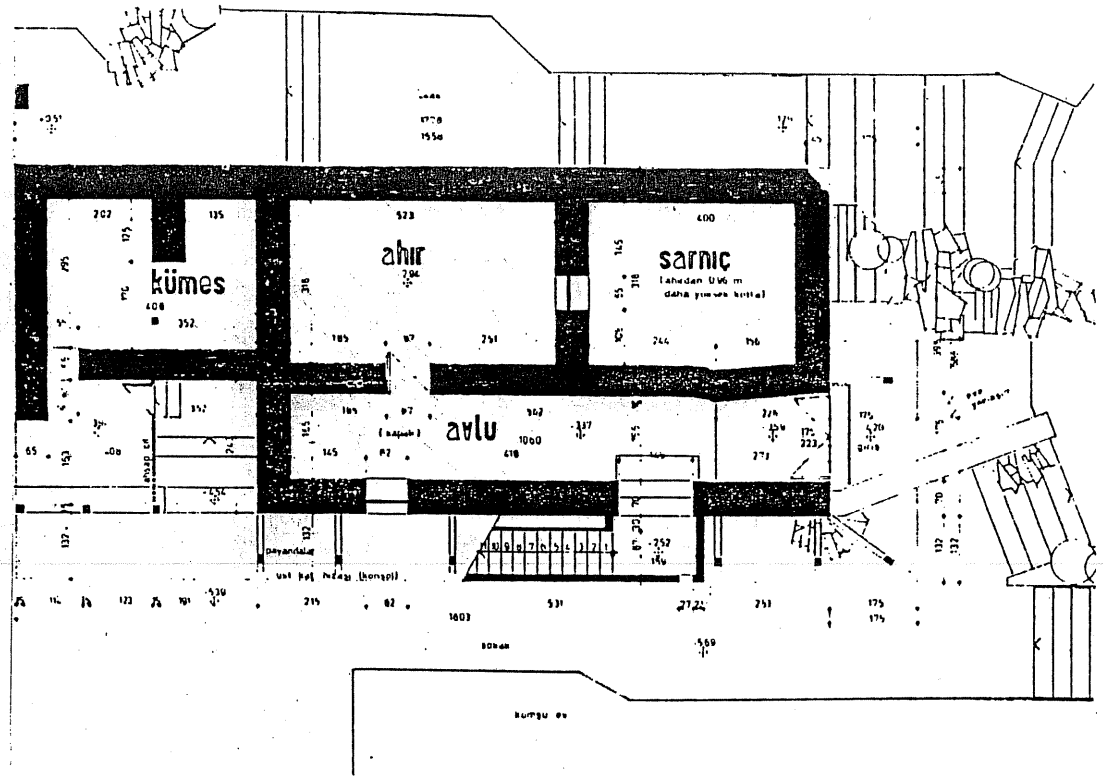

0051 2 3M

ZEMİN KAT PLANI

ALANYA ŞERİFLER EVİ

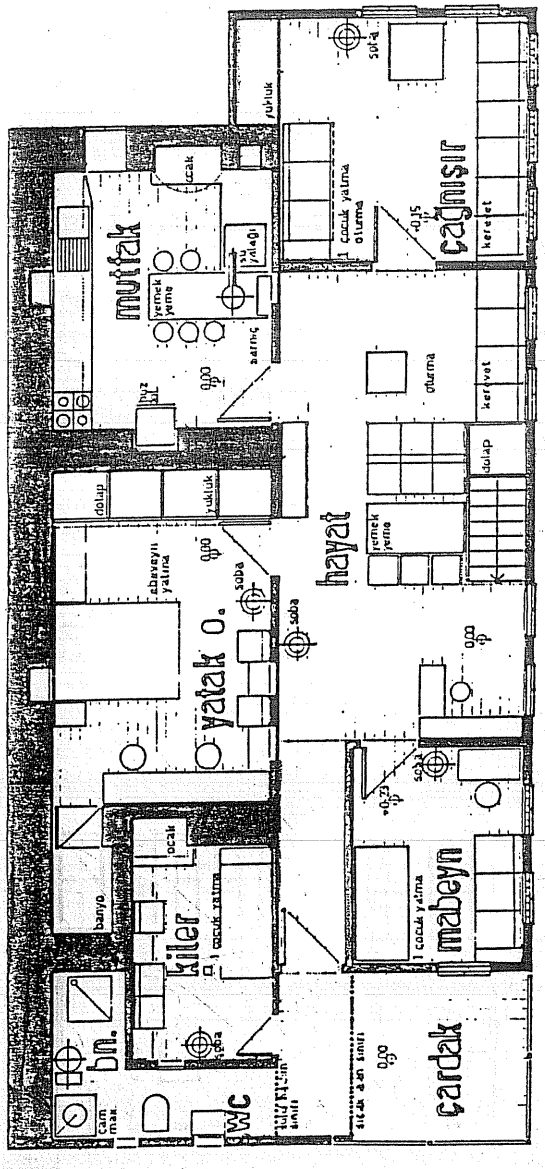

0 0.5 1 2 3M

TEORİK ESKİZ PLANI

ALANYA ŞERİFLER EVİ

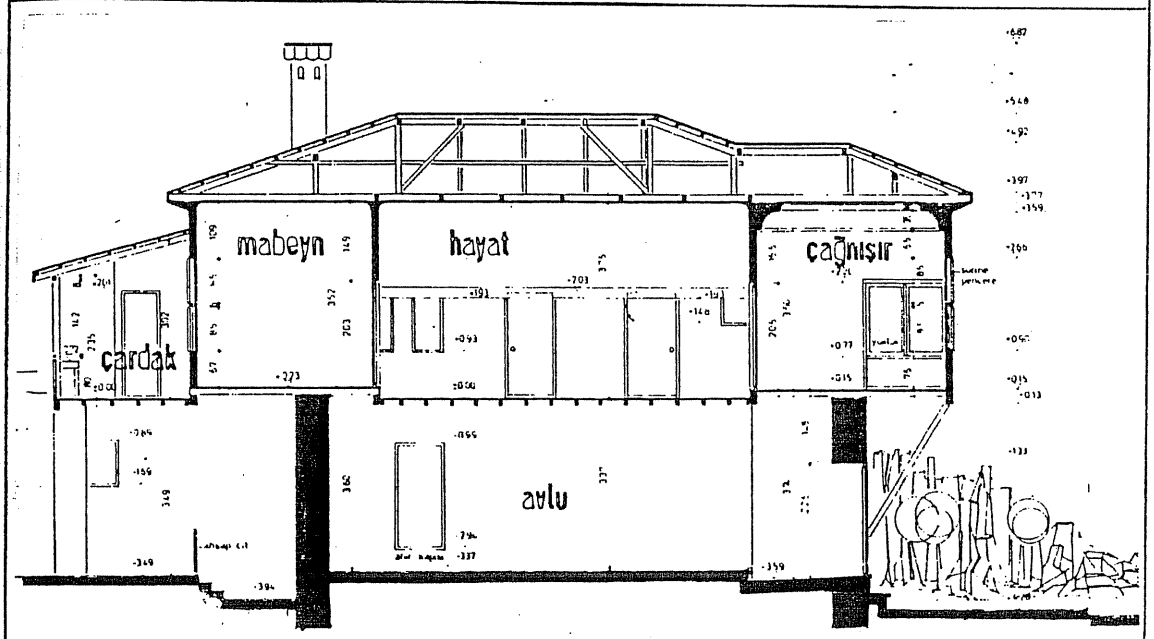

A-A KESİTİ

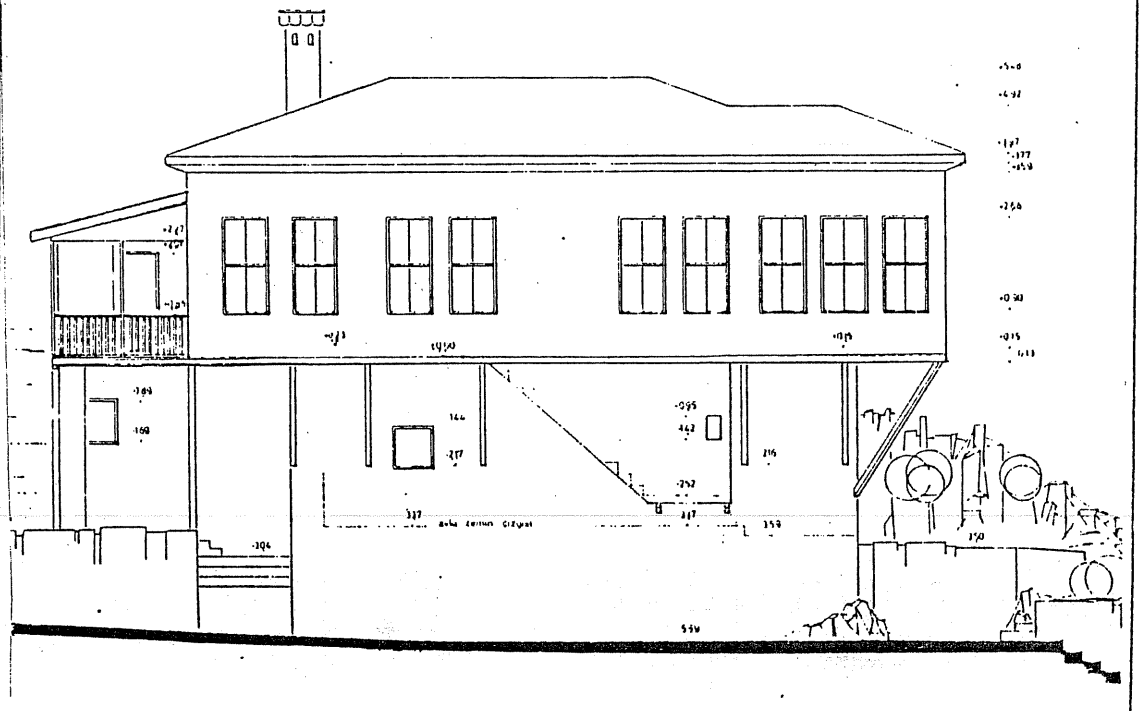

0 0,5 1 2 3M

DOĞUDAN 35° KUZEY CEPHESİ

ALANYA ŞERİFLER EVİ

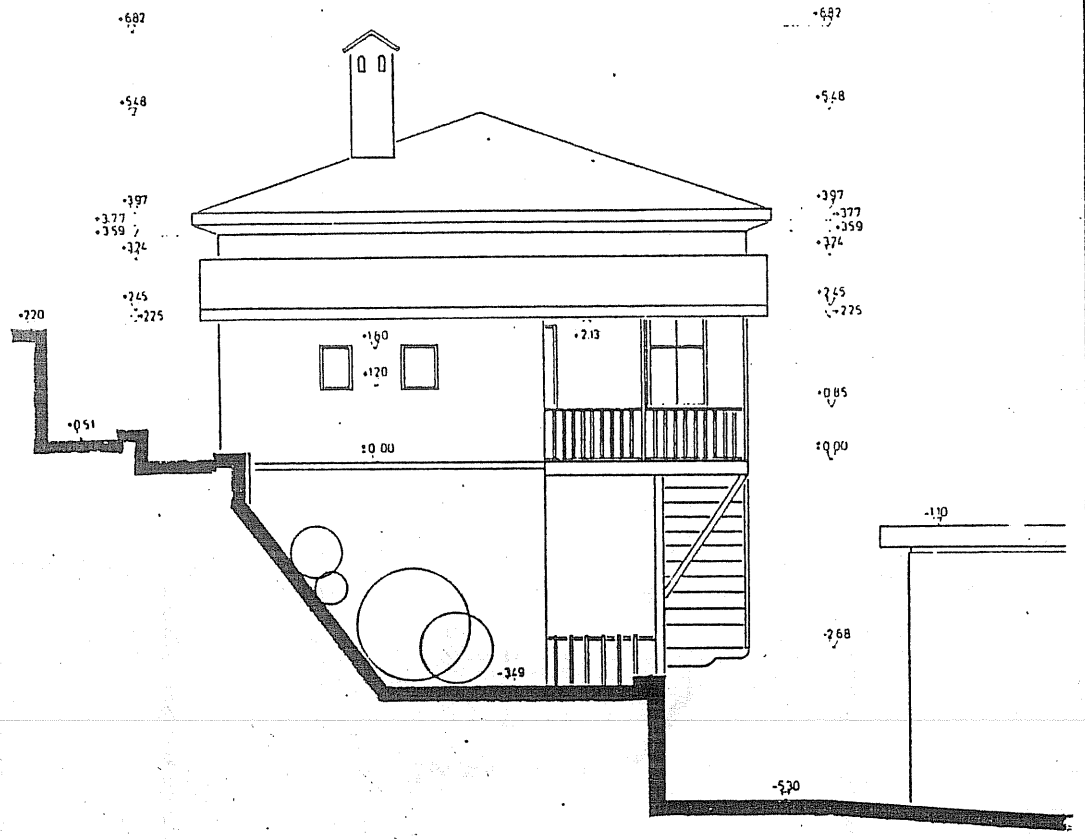

0 0.5 1 2 3M

GÜNEYDEN 35° DOĞU CEPHESİ

ALANYA ŞERİFLER EVİ

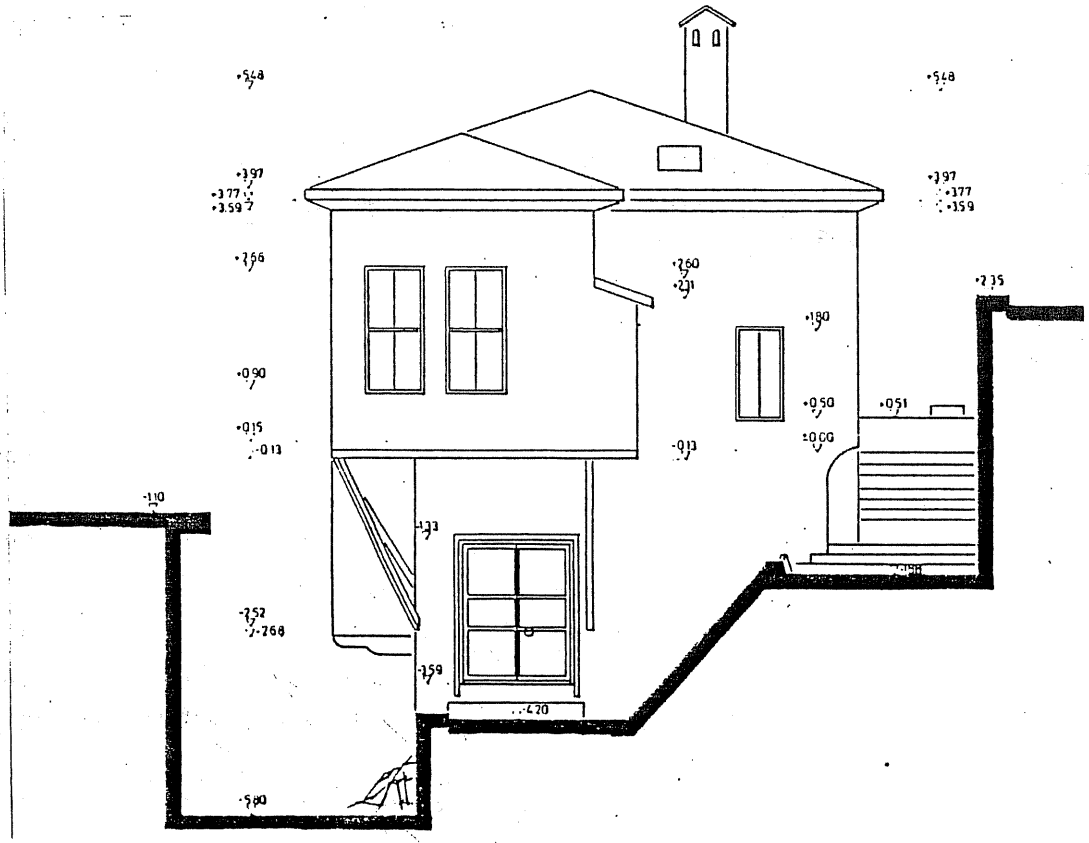

0 0,5 1 2 3M

KUZEYDEN 35° BATI CEPHESİ

111.2.2. KONAKLAMA FONKSİYONU VERİLMESİ

111.2.2.1. SOĞUKÇEŞME SOKAĞI'NDAN BİR EV

Topkapı Sarayı ile Ayasofya arasında kalan dar yol "Soğukçeşme Sokağı"dır. Tapu kayıtlarının en eskisi, 150 yıllık gravür ve 185 yıllık çeşme,burada en azından,200 yıllık bir yerleşim bulunduğu belgelenmektedir.

İstanbul'un nüfusunun miktarıyla,dokusunun değiştiği ve eski ekonomik dengelerin bozulduğu son 25-30 yılda, Soğukçeşme Sokağı da eski sahiplerince yavaş yavaş terkedilerek hızla harap olmuş ve son birkaç yılda ise enkaz durumuna gelmişti r.

Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, 1985-1986 yılında burayı alarak, yeni baştan inşa etmiş ve tarihi sokağı günümüz malzemesiyle yeniden aynen kurmuştur. Kurum bunun gerekçelerini üç sebeple açıklamıştır. Birincisi, ahşabın yanma özelliği, ikincisi, yine ahşap bünye dolayısıyla, yapının zamana mukavemet edemeyip çabuk yıpranıp eskimesidir. Üçüncüsü ise,Doğu medeniyetinin devamlı bakım alışkanlığının olmamasıdır.

Böylece tamamıyla yeniden inşa edilen 9 ev, sarnıçla kitaplığın arasında yer alan bir resepsiyon ofisi ile,bir dizi pansiyon halindedir[49].

Burada incelenen 55 numaralı ev, diğerleri ile aynı özellikleri taşır. Üç katlı olan evin zemin katında lobi, oturma odası, depo, servis odası, çay ocağı ve kat kaloriferi bulunmaktadır. Birinci ve ikinci katlarda ise yatak odaları ve banyolar yer almaktadır. Döşemede, tarihteki İstanbul evlerinin Batı etkisiyle mobilyaya kavuştuğu ve bir kıvama vardığı,XIX. yüzyıl üslübu uygulanmıştır.

SOĞUKÇEŞME'DE BİR EV

YAPININ YERİ	
İLÇESİ	EMİNÖNÜ
MAHALLESİ	CANKURTARAN
SOKAĞI	SOĞUKÇEŞME
PAFTA	
ADA	2
PARSEL	55

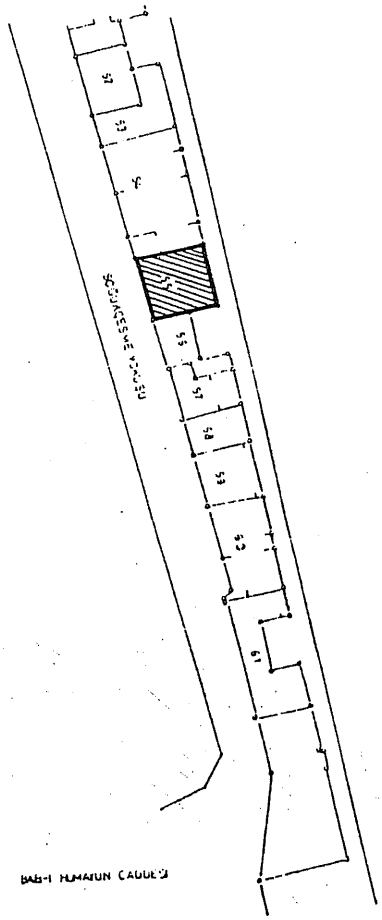

VAZİYET PLANI

SOĞUKÇEŞME'DE BİR EV

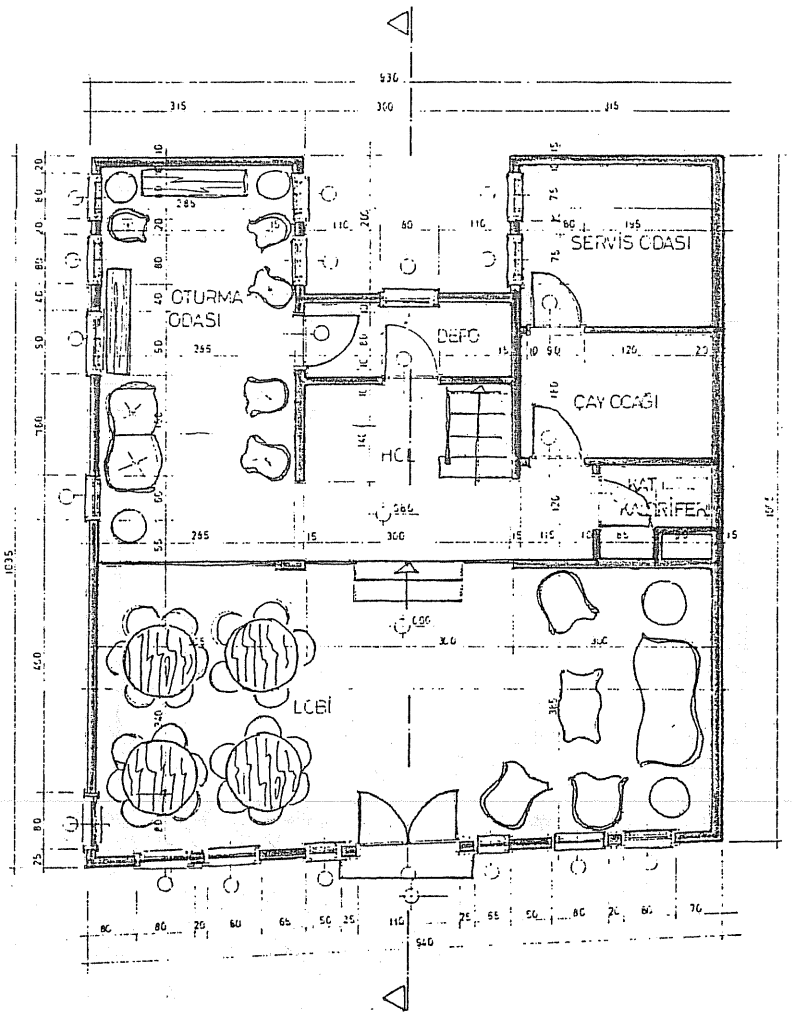

0 0.5 1 2 3M

+ 0.60 ± 0.00 KOTU PLANI RESTORASYONU

SOĞUKÇEŞME'DE BİR EV

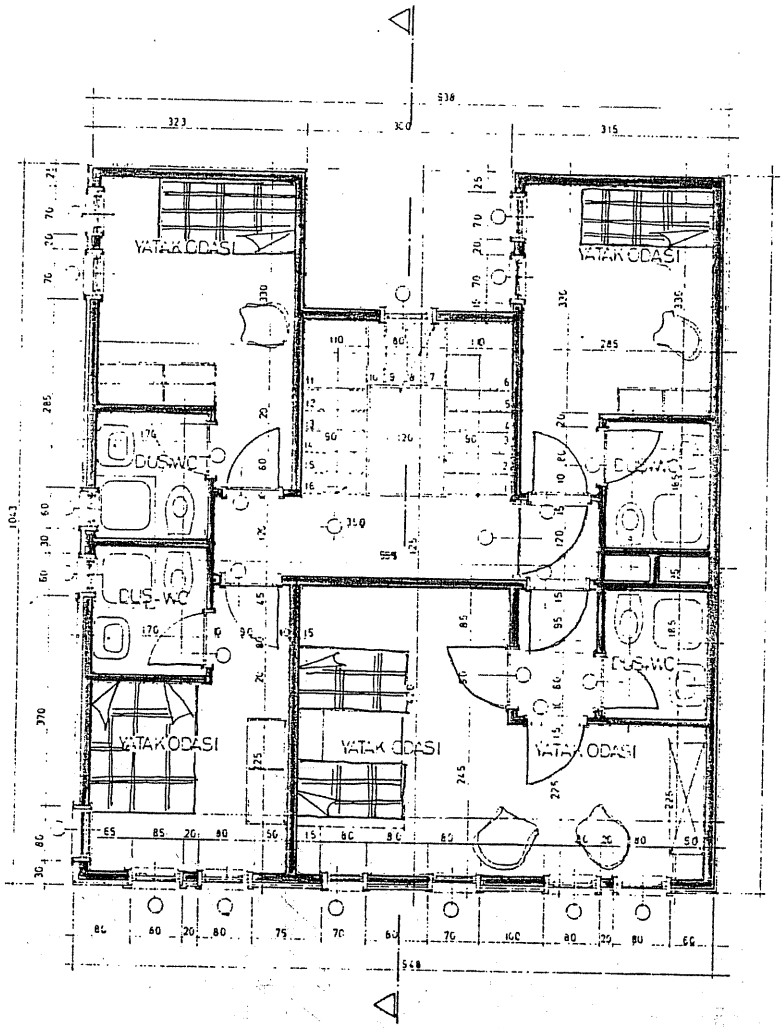

0 0.5 1 2 3M

+3.50 KOTU PLANI RESTORASYONU

SOĞUKÇEŞME'DE BİR EV

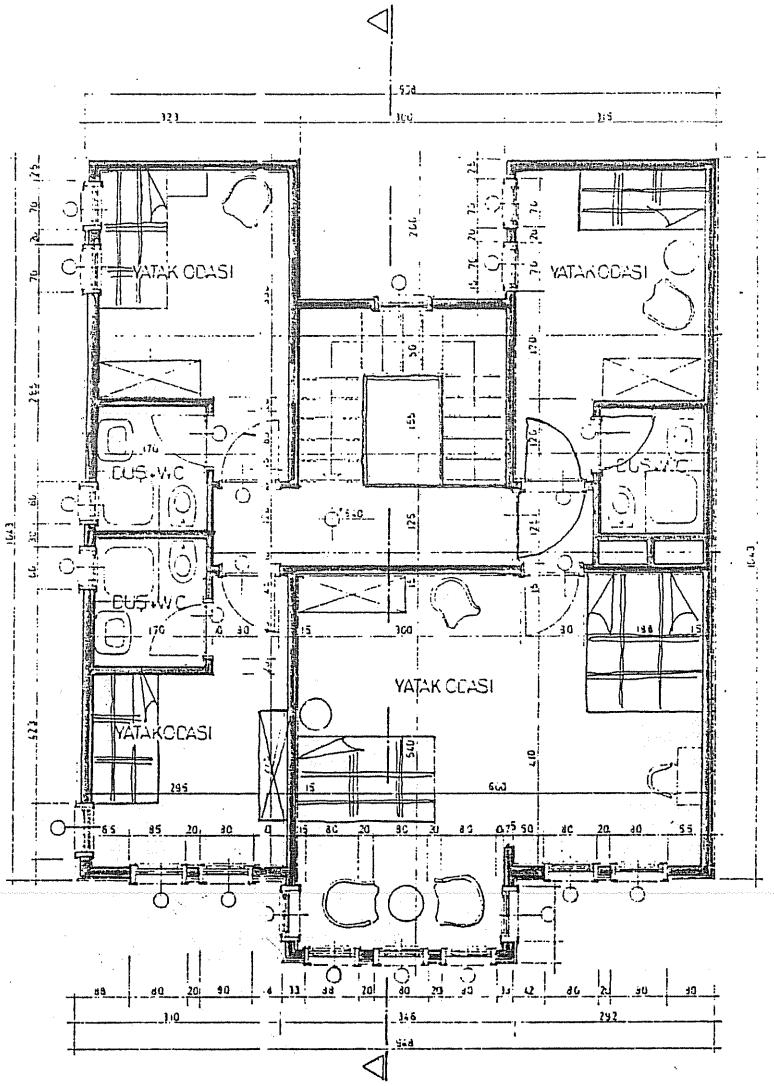

0 05 1 2 3M

+ 6.40 KOTU PLANI RESTORASYONU

SOĞUKÇEŞME'DE BİR EV

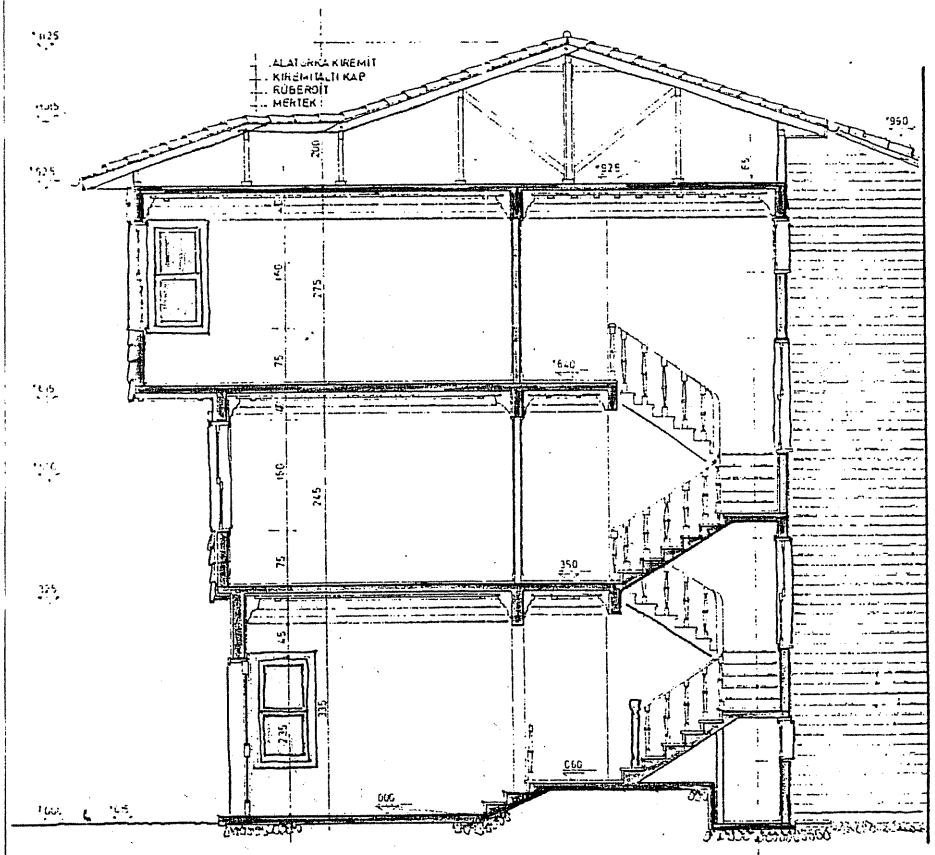

0 0.5 1 2 3M

A-A KESİTİ RESTORASYONU

SOĞUKÇEŞME'DE BİR EV

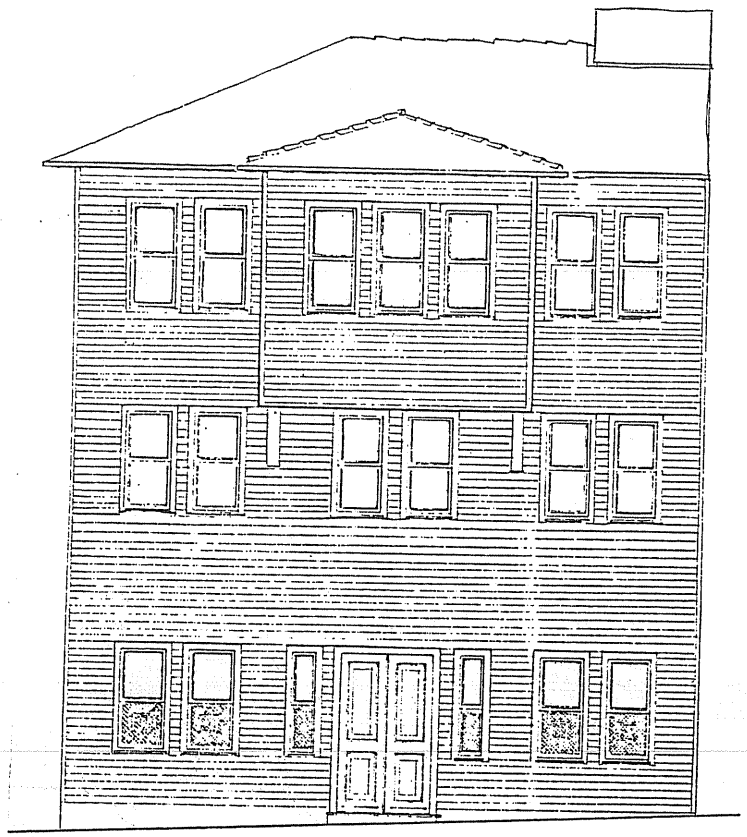

0 0.5 1 2 3M

GİRİŞ CEPHESİ RESTORASYONU

SOĞUKÇEŞME'DE BİR EV

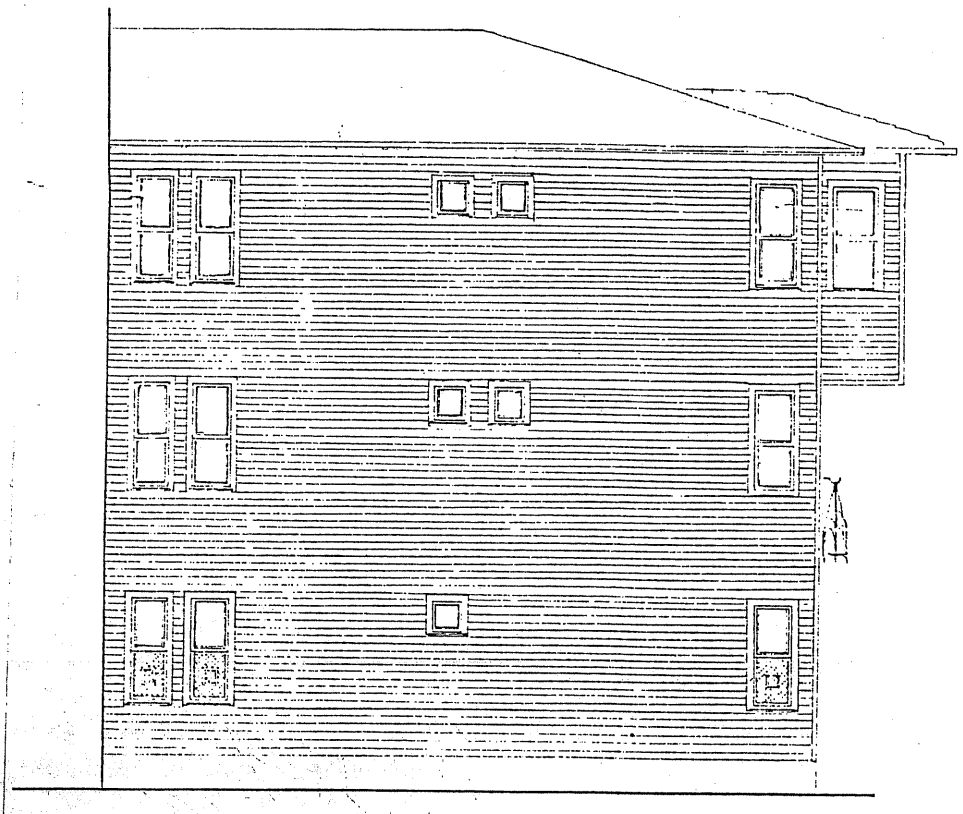

0 05 1 2 3M

YAN CEPHE RESTORASYONU

Resim-117.Son 30 yılda Soğukçeşme Sokağı.

Resim-118.Bugün Soğukçeşme Sokağı.

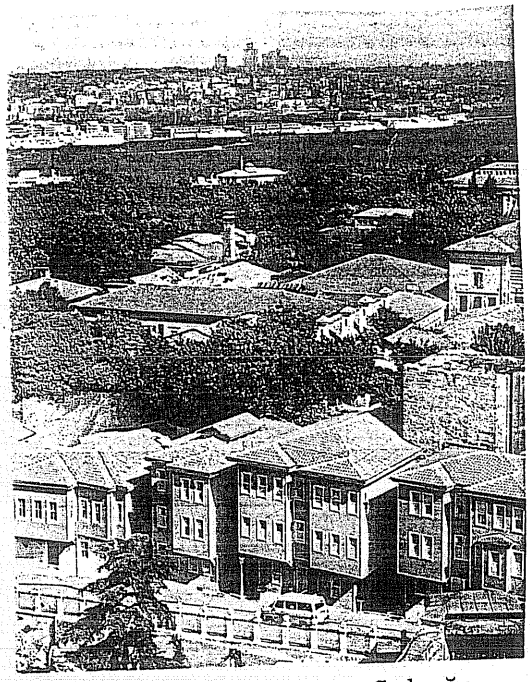

Resim-119.Soğukçeşme Sokağı.

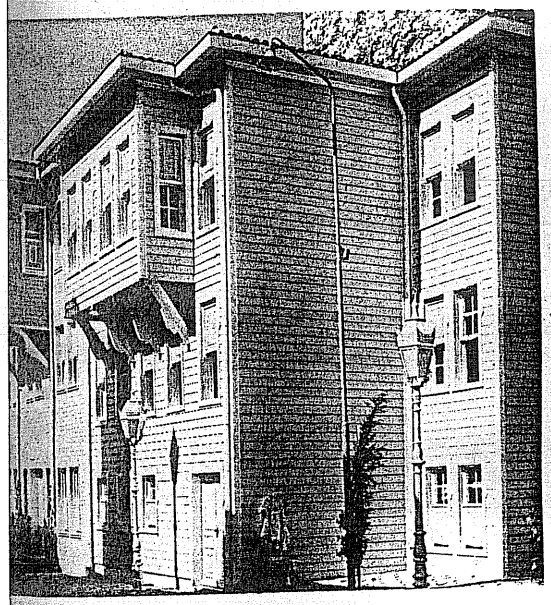

sim-120.

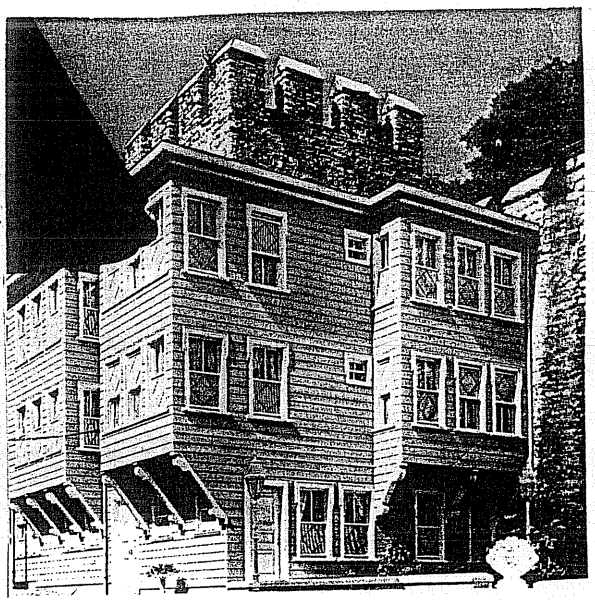

Resim-121.

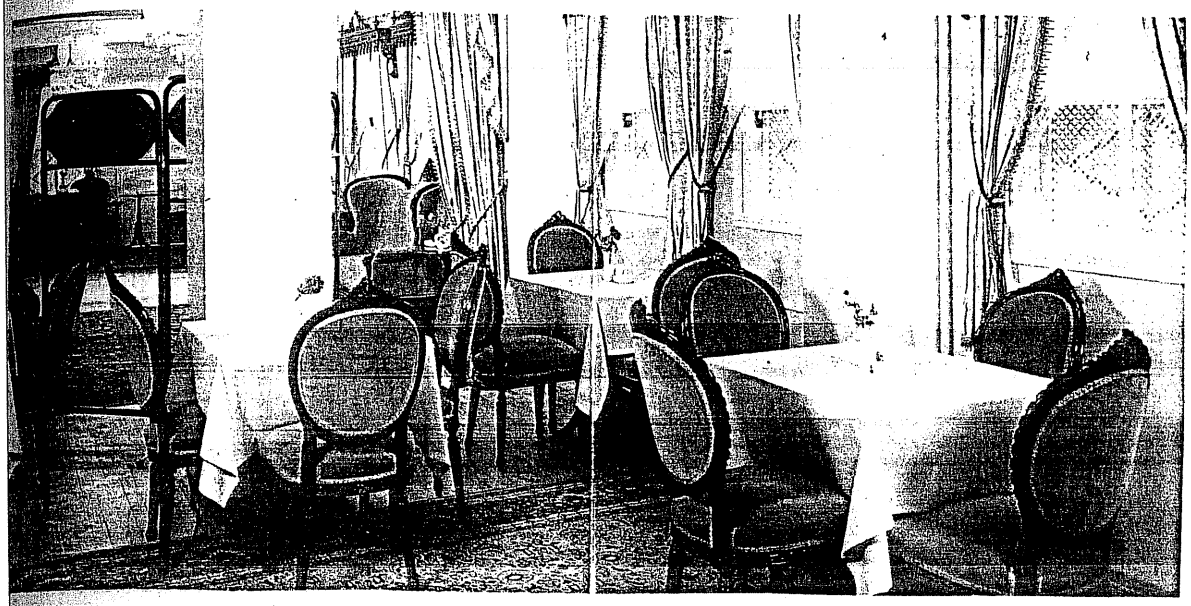

Resim-122-Lobi.

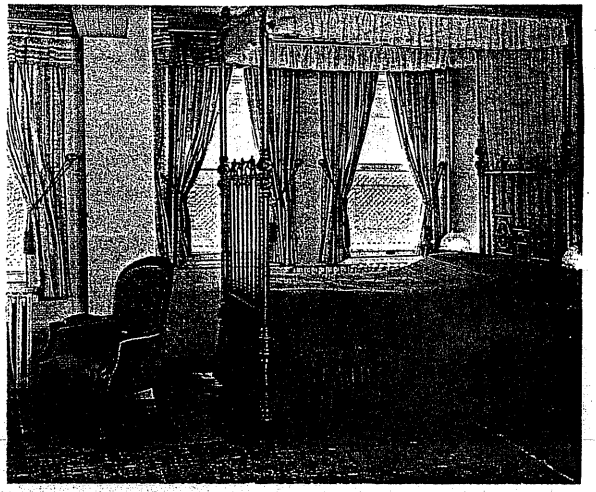

Resim-123.Oda.

III.2.2.2. YEŞİL EV

Ayasofya ile Sultanahmet Cami'nin arasında XIX.yüzyıl İstanbul'undan kalmış olan konak Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından tamamen sökülerek, yeni baştan yapılmış ve 1984 ilkbaharından itibaren otel olarak hizmete açılmıştır. Ana planı ve cephesi ile "geçen yüzyıl sonu İstanbul Konağı" üslubuyla inşa edilen yapıya, odalarına modern banyo ve duşlar yerleştirilmiş olmakla beraber, pirinç karyolaları,halıları, kadife perdeleri, gaz lambalarıyla, sıcak ve sükûnetli bir atmosfer kazandırılarak, otel hüviyetinden çok, rahat bir ev havası verilmek istenmiştir.

Bahçede ise somaki mermerden anıtsal bir havuz,kahvaltı servisinin yapıldığı bir sera ve yüksek ağaçlar,çiçekler bulunmaktadır[50].

Konak, 1982...

Resim-124.Yeşil evin restore edilmeden önceki durumu.

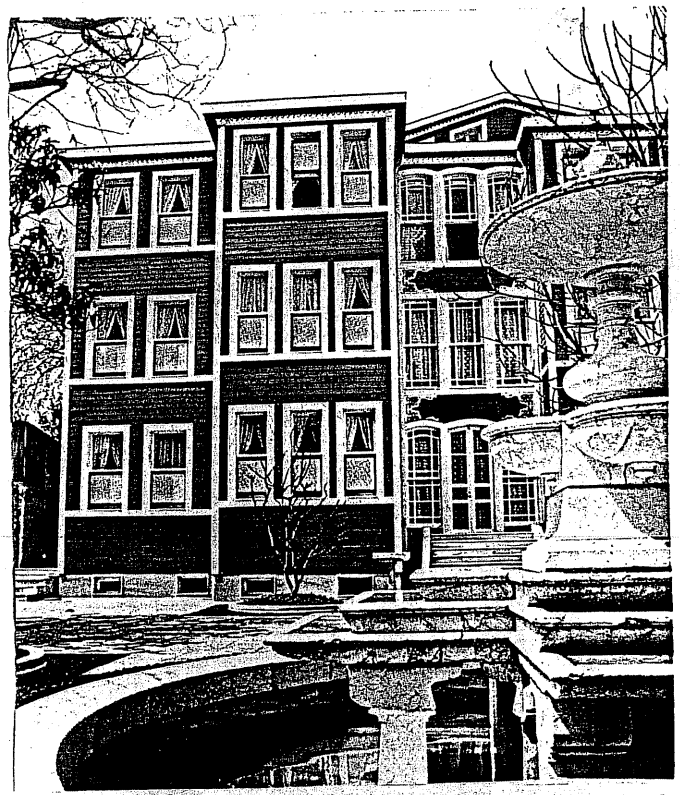

Resim-125.Restore edildikten sonraki durumu.

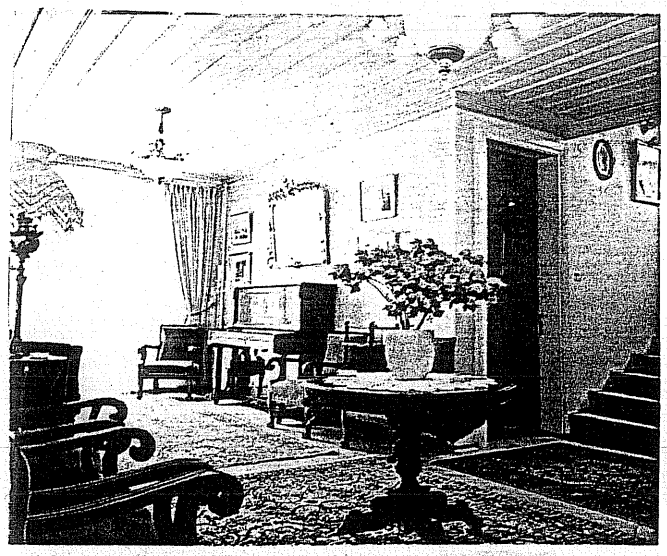

Resim-126.Giriş holü ve lobi.

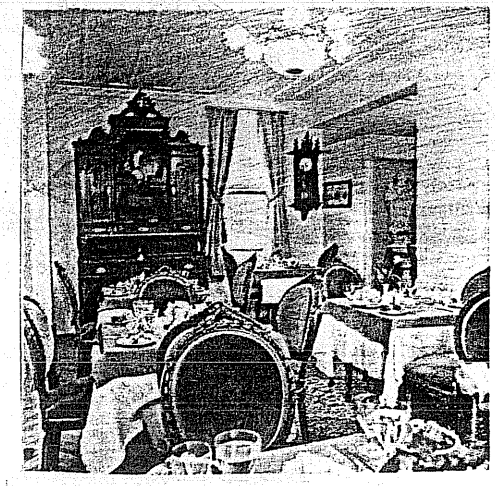

Resim-127.Yemek salonu.

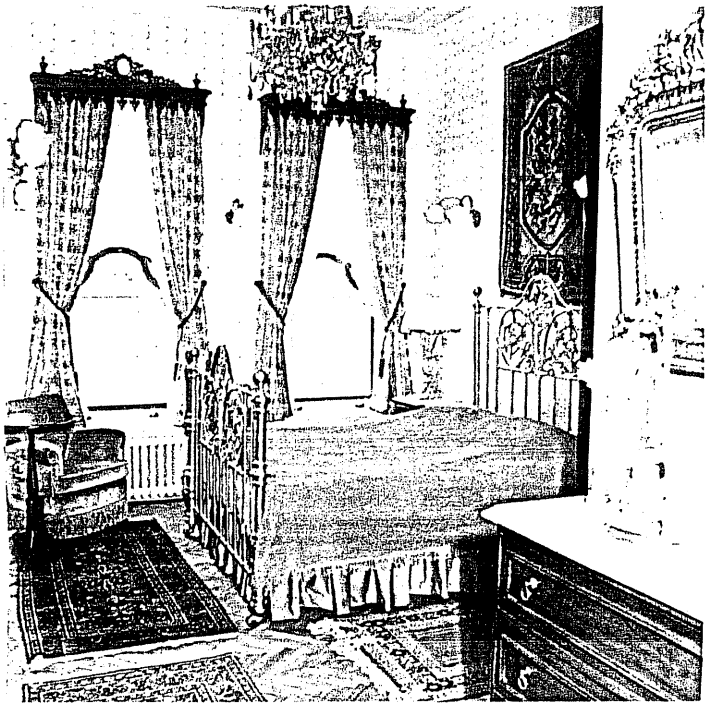

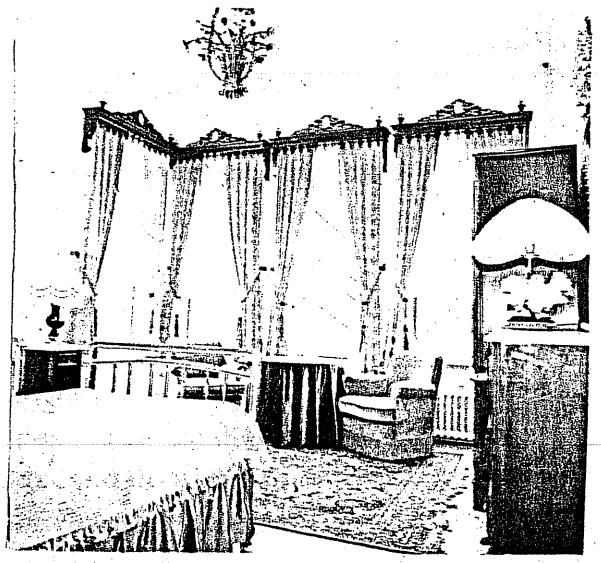

Resim-128.Odadan görüntüler.

111.2.3. ÇAĞDAŞ YAŞAMA UYARLANAN TÜRK EVİNİN İRDELENMESİ

Geleneksel Türk evlerinin, belli bir dönemin sosyal,ekonomik ve kültürel yaşamını yansıtmaları bakımından çok önemli belgeler olmalarının yanısıra, ülkemizin bugünkü gereksinimleri düşünüldüğünde, yadsınamayacak bir yapı stoku da oluşturmaktadırlar.

Geleneksel konutlarımızın hemen hemen hepsinde (11.bölümde de değinildiği gibi) ciddi konfor sorunları vardır. Banyo %70 oranında yoktur, WC avluda yer almaktadır ve mutfak yeterli mekân kalitesine sahip değildir. Durum böyle olunca bu yapı stoğundan yararlanmak için, evleri çağdaş yaşam konforuna uygun hale getirmek gerekir ki içinde yaşamaya çalışan insanlar da, diğerleri gibi bu evleri terk ederek, yok olmasına sebep olmasınlar.

Bu nedenle en iyi çözüm evlerin restore edilerek, çağdaş yaşama uyarlanmasıdır. Fakat bu ille de yıkarak yeniden yapmak değildir, böyle olunca restorasyonu pahalıya çıkmakta ve evler orjinalliğini yitirmektedir. Sadece belli kısımları,örneğin sadece servis mekânlarının çağdaş malzeme ile yapılması yeterli ve ucuz olmaktadır.

Türk evi çağdaş yaşama uyarlanırken çeşitli fonksiyonlar verilmektedir; konut, konaklama, restorant, konuk evi, misafirhane, ticarethane, vb. gibi. Burada konut ve konaklama fonksiyonu verilen bazı örnekler ele alınmıştır.

Konaklama fonksiyonu verilen ve uygulaması yapılan Şile'deki ev, restorasyon konusunda uzmanlaşmış bir kimse tarafından yapıldığından oldukça bilinçli onarılmıştır. Ev tamamen yıkılıp betonarme sistem üzerine ahşap giydirme yapılmamış, gereksiz yıkımlardan kaçınılmıştır. Yalnız çok harap durumda olan WC bloğu tümüyle yıkılıp, kargir olarak yeniden yapılmıştır. İnşaatın yapımında geleneksel sistem kullanılmıştır.

Mutfak, banyo, WC çağdaş yaşam koşullarına cevap verecek hale getirilmiştir. Aydınlatma çağdaş malzeme olan spotlarla yapılmış, ısıtma için ise yapılan baca, sonradan eklendiğini belirtmek için evin bünyesinden uzak tutulmuştur. Bunlar ve daha önce bahsedilen pek çok özelliği nedeniyle Şiledeki restorasyon çalışması başarılı örnekler arasındadır.

Tarsus Kahyazade Evi'nde ise taşlık, sofa, avlu ilişkilerine hayatın açıklık karakterine ve mimari elemenlara koruma önerisi getirilmiştir. Bunun yanısıra hem konut, hem de öğrenci pansiyonu işlevi verilmesi ilginç bir çözümdür.

Alanya Şerifler Evi'nde de evin plan özelliği hiç bozulmamış, yeni fonksiyonlar, eski kullanımına uygun olan hacımlerde çözülmüştür.

Geleneksel Türk evinin büyük bir kısmını oluşturan açık sofalı evlerde, çağdaş yaşama uyarlanmada bazı problemler ortaya çıkmaktadır. Eski kullanımda yazlık ve kışlık katlar olduğundan kışın hayat boş kalabiliyordu. Fakat bugünkü ekonomik koşullar buna uygun değildir[51]. Günümüzde yaz-kış kullanılması gereken hayatlı katın ısıtma problemleri vardır.Verilen son iki örnekte de görüldüğü gibi restorasyonda bu hacim kapatılarak genellikle yemek ve yaşama mekânı haline getirilmektedir. Zaten kullanıcılar da restore edilmeden önce hayatı kendi çabalarıyla kapatmaktadırlar (III.3.3. bölümde Muğla evleri). Hayatı kapatmak çok yoruma açık bir konudur.Kanımca mecbur kalınmadıkça orjinalliği bozulmamalı, çok gerekli olduğu durumlarda cephede mümkün olduğu kadar bölüntüsüz cam, planda ise bütünlüğü zedelemeyecek şekilde şeffaf bölme sistemleri kullanılmalıdır.

Konaklama fonksiyonu verilen Türk evine örnek olarak gösterilen Soğukçeşme Sokağı'ndaki ev ve Yeşil Ev'in her ikisi de Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu tarafından hizmete açılmıştır. İki ev de tamamen yıkılarak, yenibaştan yapılmıştır,

bu geçmişe saygı ve onun korunması açısından olumsuz bir yaklaşımdır. Evler orjinalliklerinden çok şey kaybetmişlerdir. Soğukçeşme Sokağı turistler tarafından tiyatro dekoru zannedilmektedir. Fakat burada olumlu olan, eskiden bu yerler yaşanmaz olduğu halde, bugün temiz, bakımlı ve turizme hizmet veren mekanlardır.

Bu yorumun sonunda çağdaş yaşama uyarlanan evlerle ilgili örnekler verilmeye çalışılmıştır. İlki, Fenerbahçe'de 11. grup eski eser sınıfına giren geleneksel konutun yanına,hızlı kentleşmenin kaçınılmaz sonucu olarak, 11 katlı yapı teklifinin getirildiği bir çalışmadır. Burada kanımızca."tarihi eserin çevresiyle birlikte korunması gerektiği" fikri zedelenmektedir. Diğer grup ise Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden öğretim görevlisi Emre Madran ve arkadaşları tarafından, Mudanya ve Ayvalık'ta tespit ettikleri konutlara getirdikleri çağdaş kullanım önerileridir. Bunlar gayet bilinçli yapılan çalışmanın ürünüdürler[52].

FENERBAHÇE'DE BİR EV

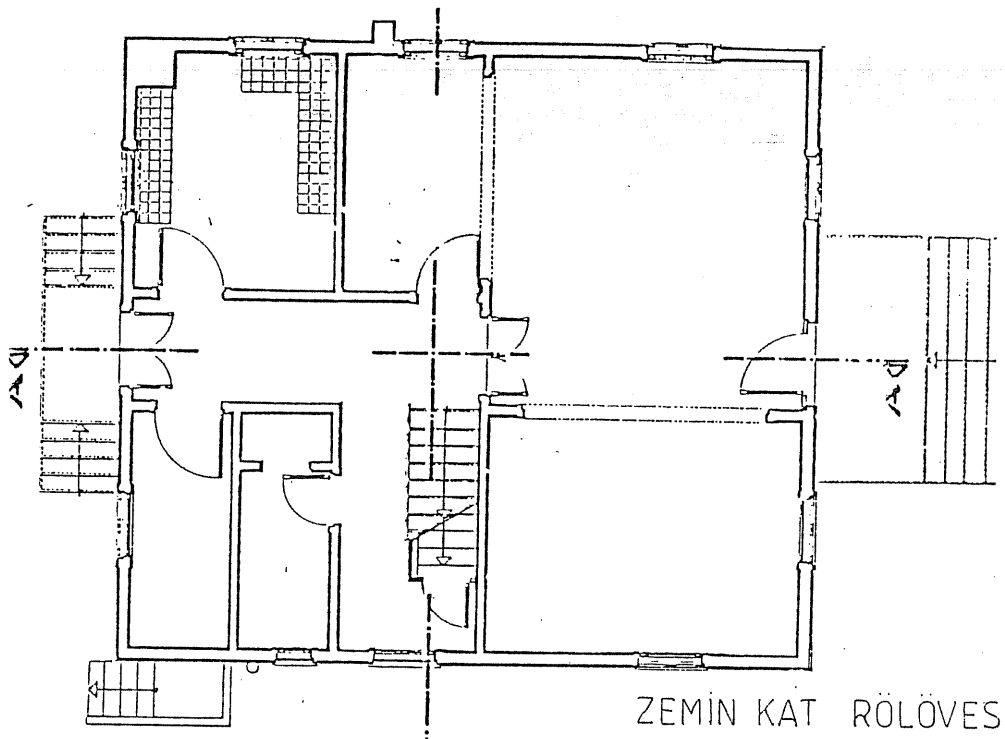

ZEMİN KAT RÖLÖVESİ

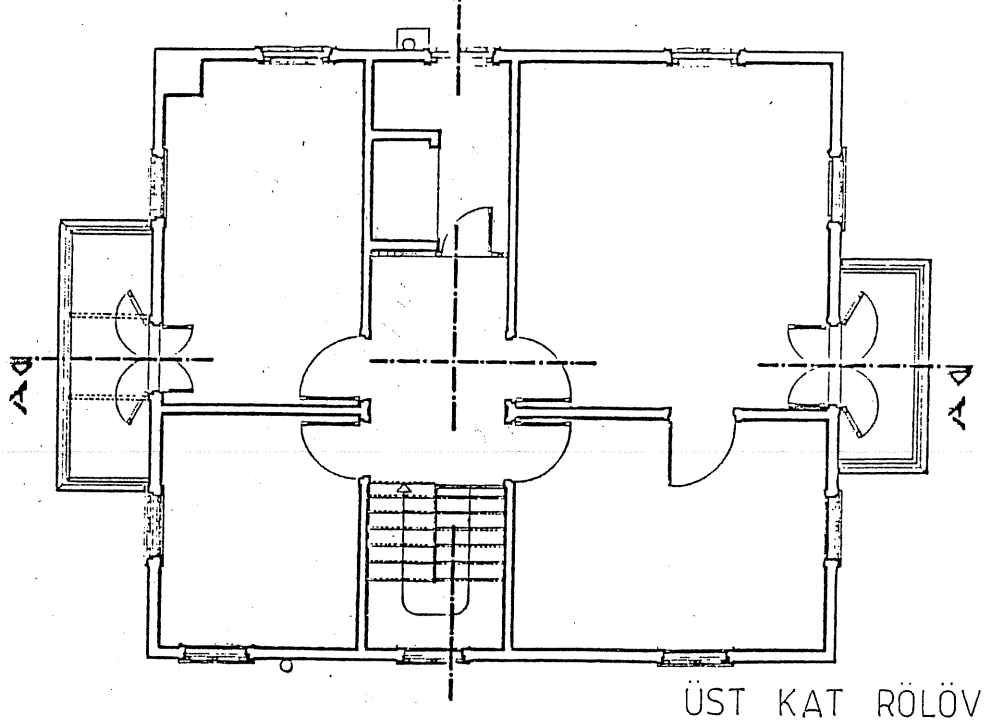

ÜST KAT RÖLÖVESİ

FENERBAHÇE'DE BİR EV

A_A KESİTİ RÖLÖVESİ

FENERBAHÇE'DE BİR EV

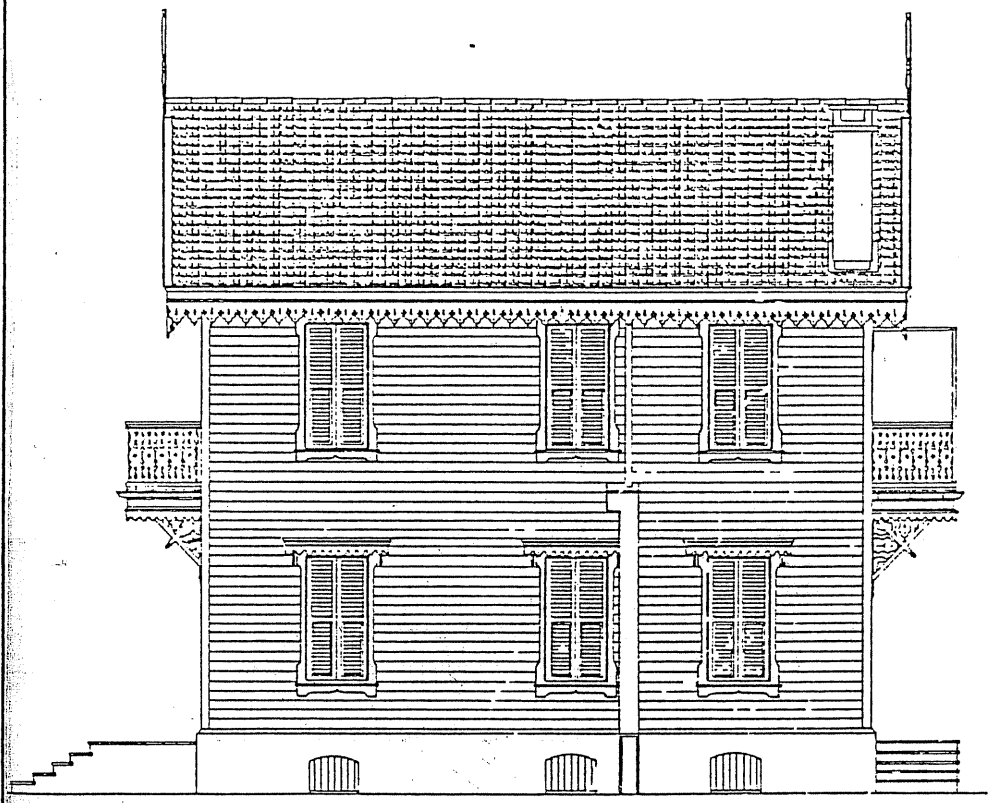

SAĞ YAN CEPHE RÖLÖVESİ

FENERBAHÇE'DE BİR EV

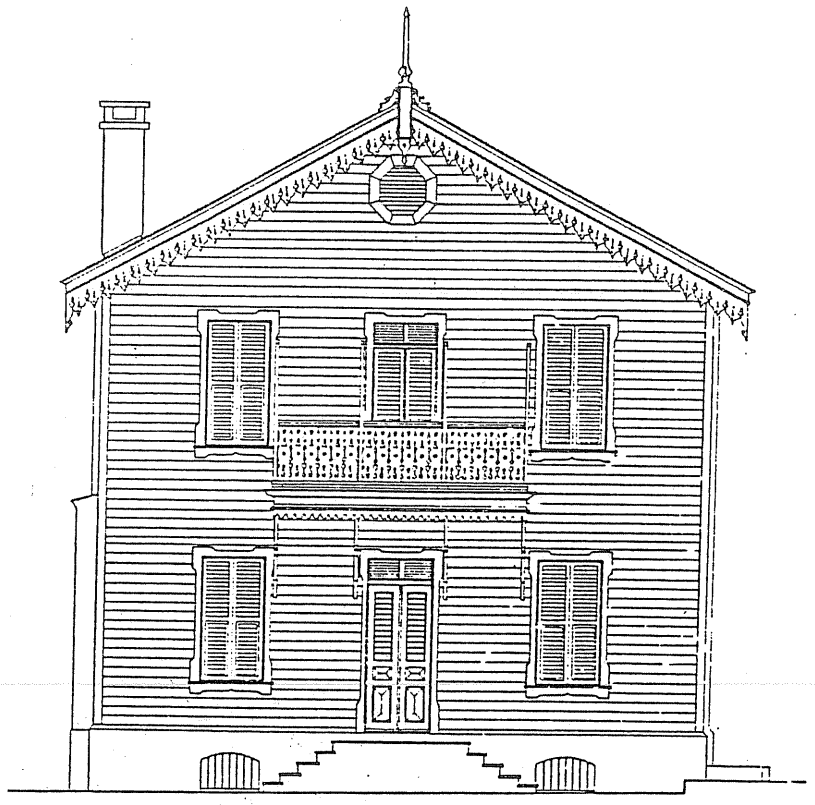

ARKA CEPHE RÖLÖVESİ

FENERBAHÇE'DE BİR EV

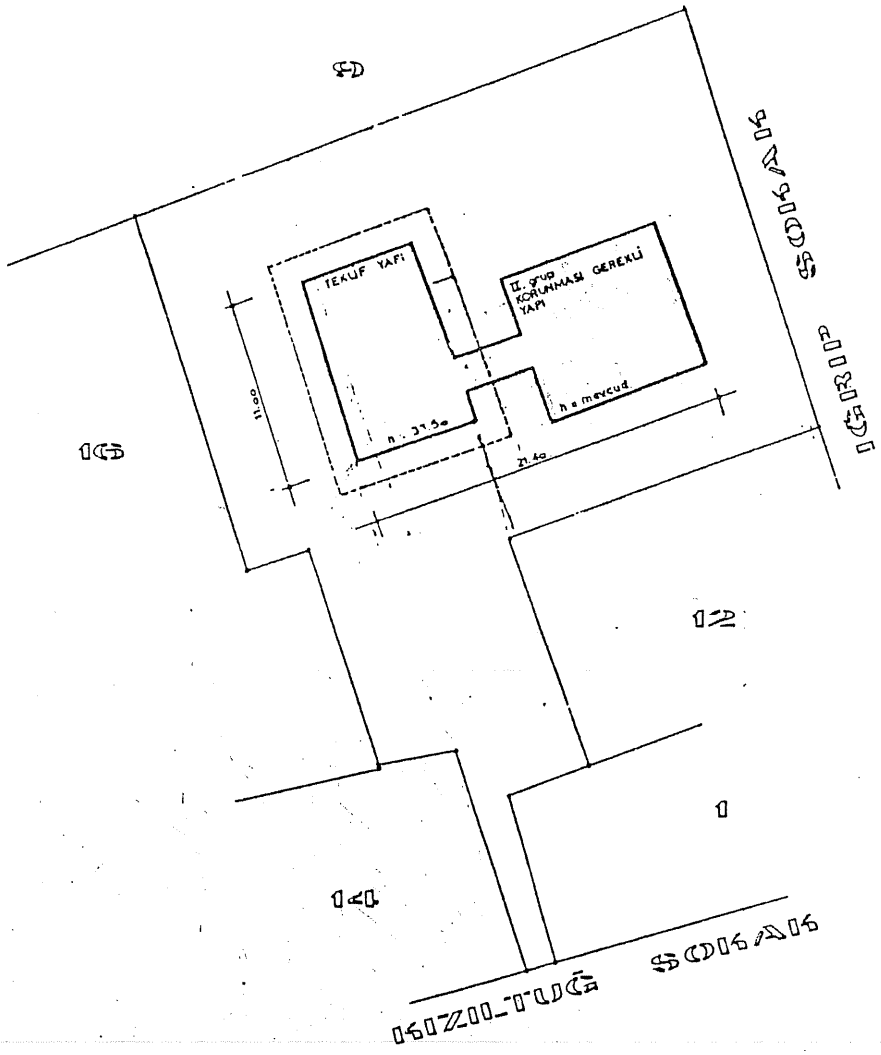

TEKLİF VAZİYET PLANI

FENERBAHÇE'DE BİR EV

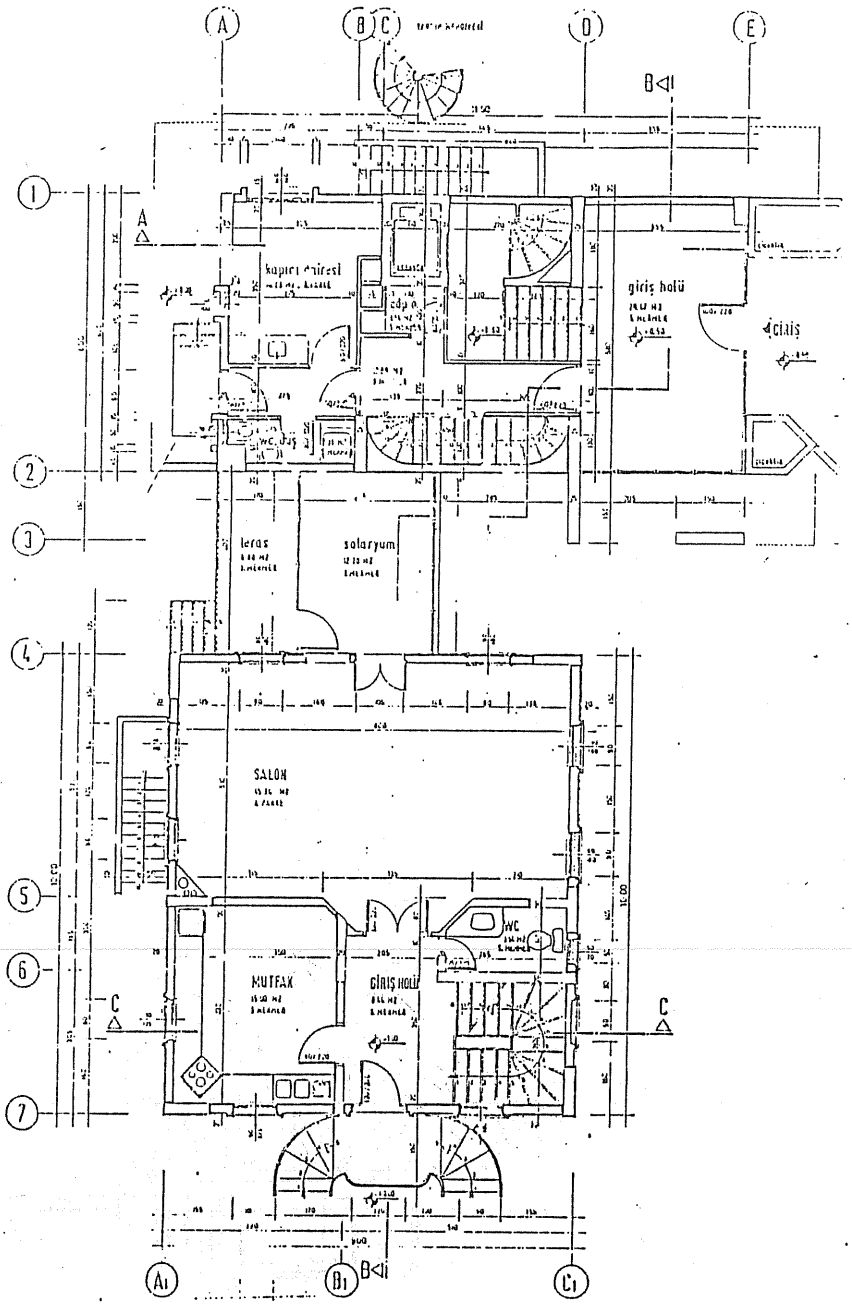

ZEMİN KAT RESTORASYONU

FENERBAHÇE'DE BİR EV

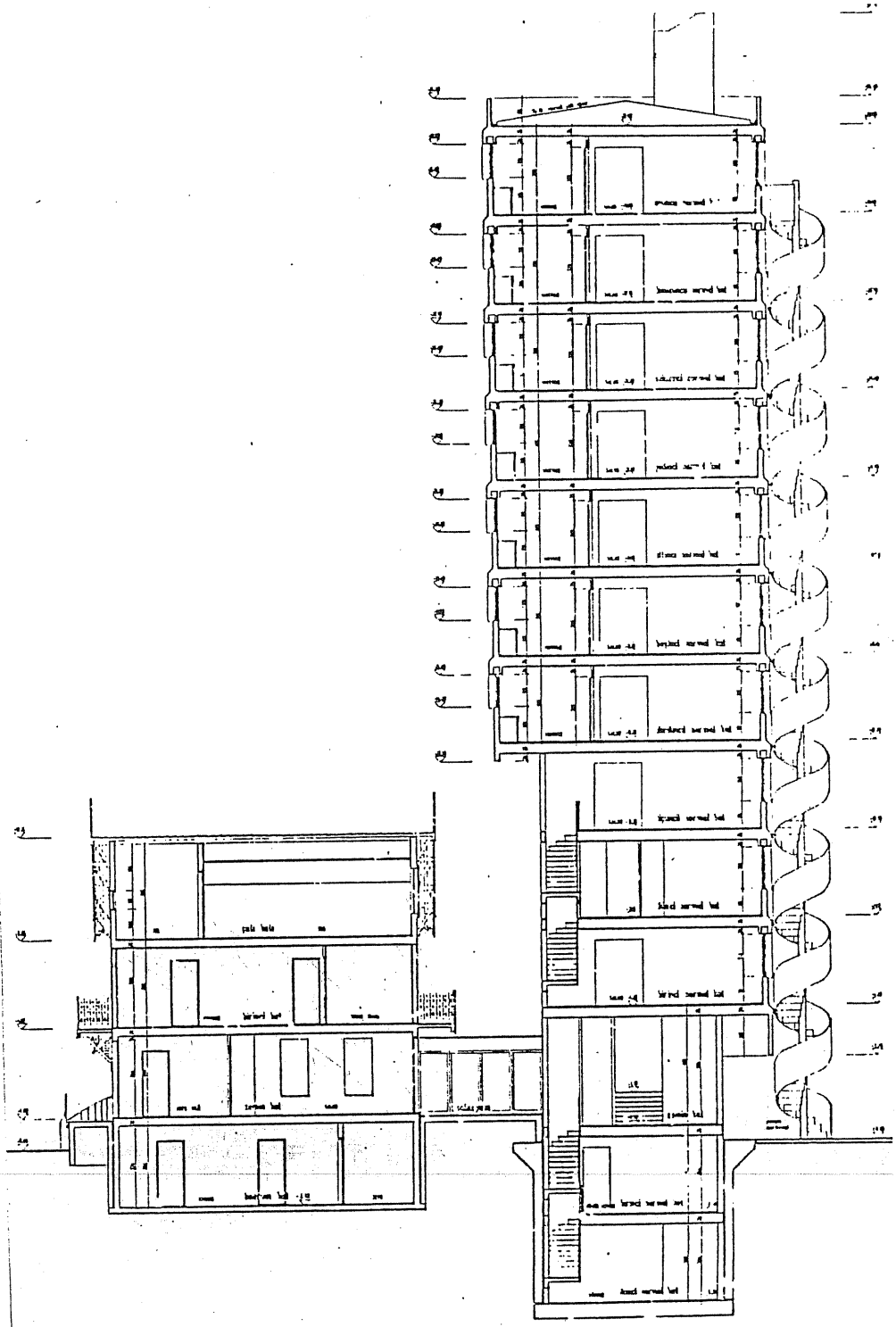

B_B KESİTİ RESTORASYONU

FENERBAHÇE'DE BİR EV

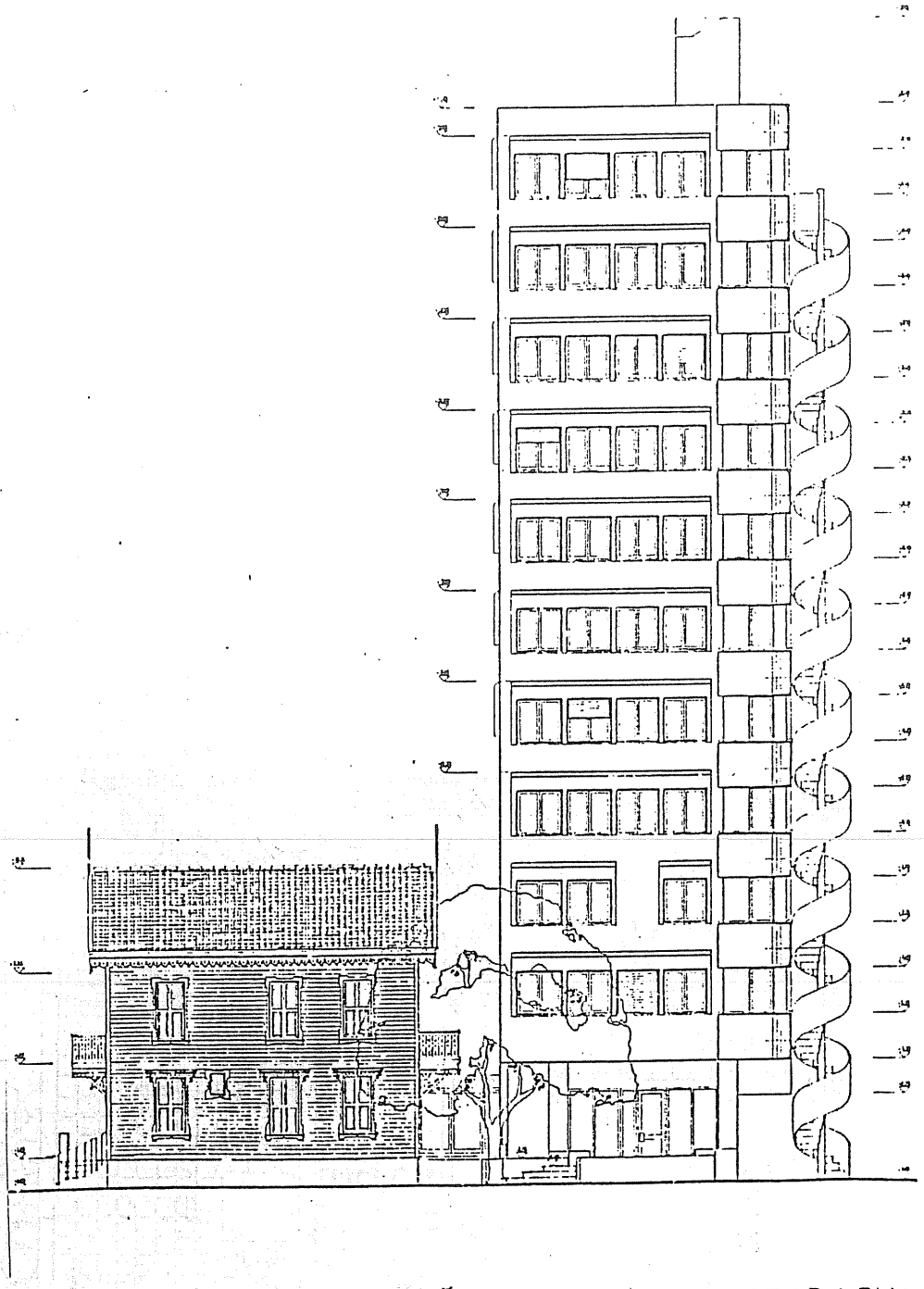

SAĞ YAN CEPHE RESTORASYONU

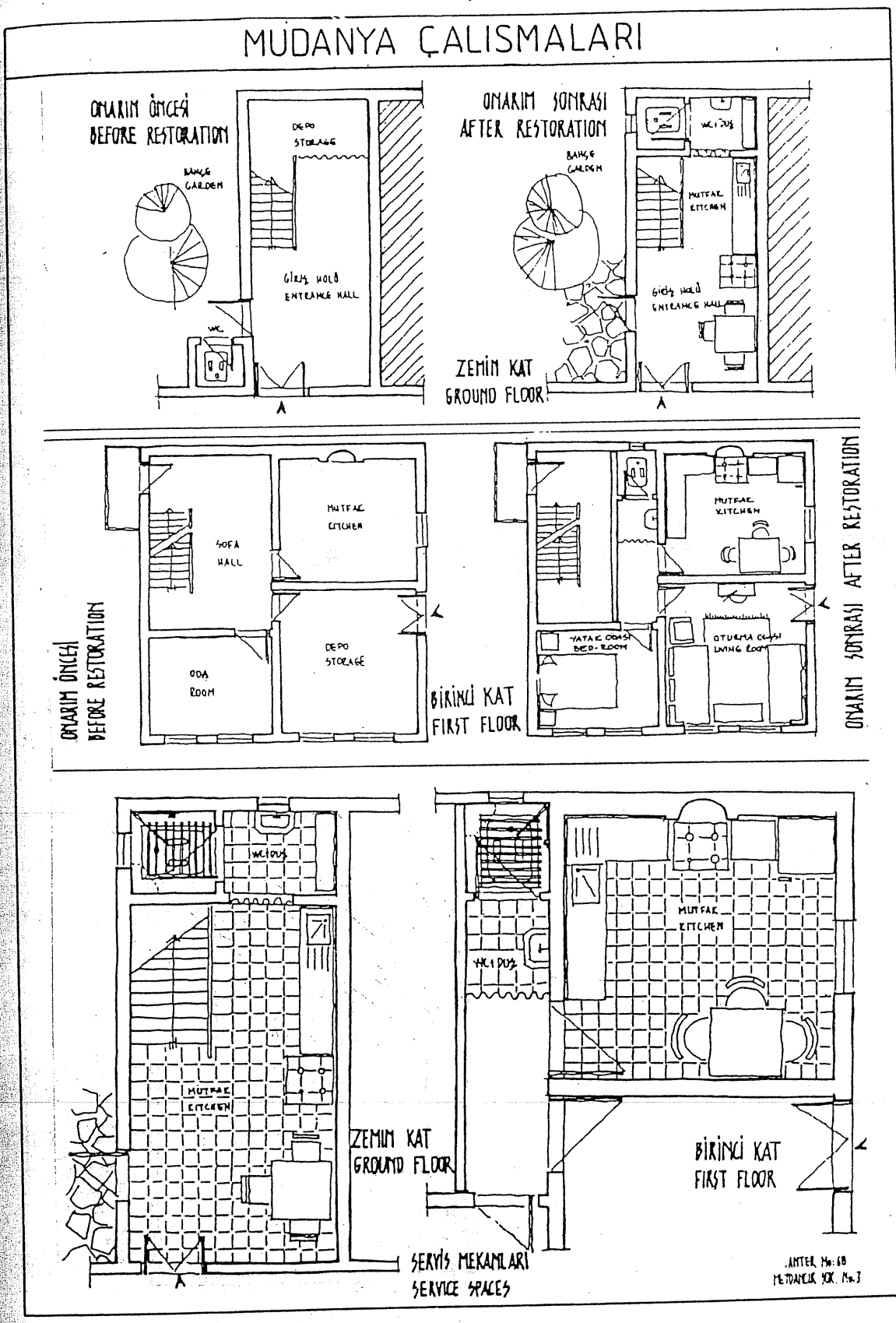
MUDANYA ÇALISMALARI
ONARIM ÖNCESI
BEFORE RESTORATION
DEPO
STORAGE
BAHÇE
GARDEN
GIRIS HOLÜ
ENTRANCE HALL
WC
ONARIM SONRASI
AFTER RESTORATION
WC / DUŞ
MUTFAK
KITCHEN
ZEMIN KAT
GROUND FLOOR
SOFA
HALL
ODA
ROOM
YATAK ODASI
BED-ROOM
OTURMA ODASI
LIVING ROOM
BIRINCI KAT
FIRST FLOOR
SERVIS MEKANLARI
SERVICE SPACES
MIMAR Mo: 68
MUDANYA KÖY. Mo. 3

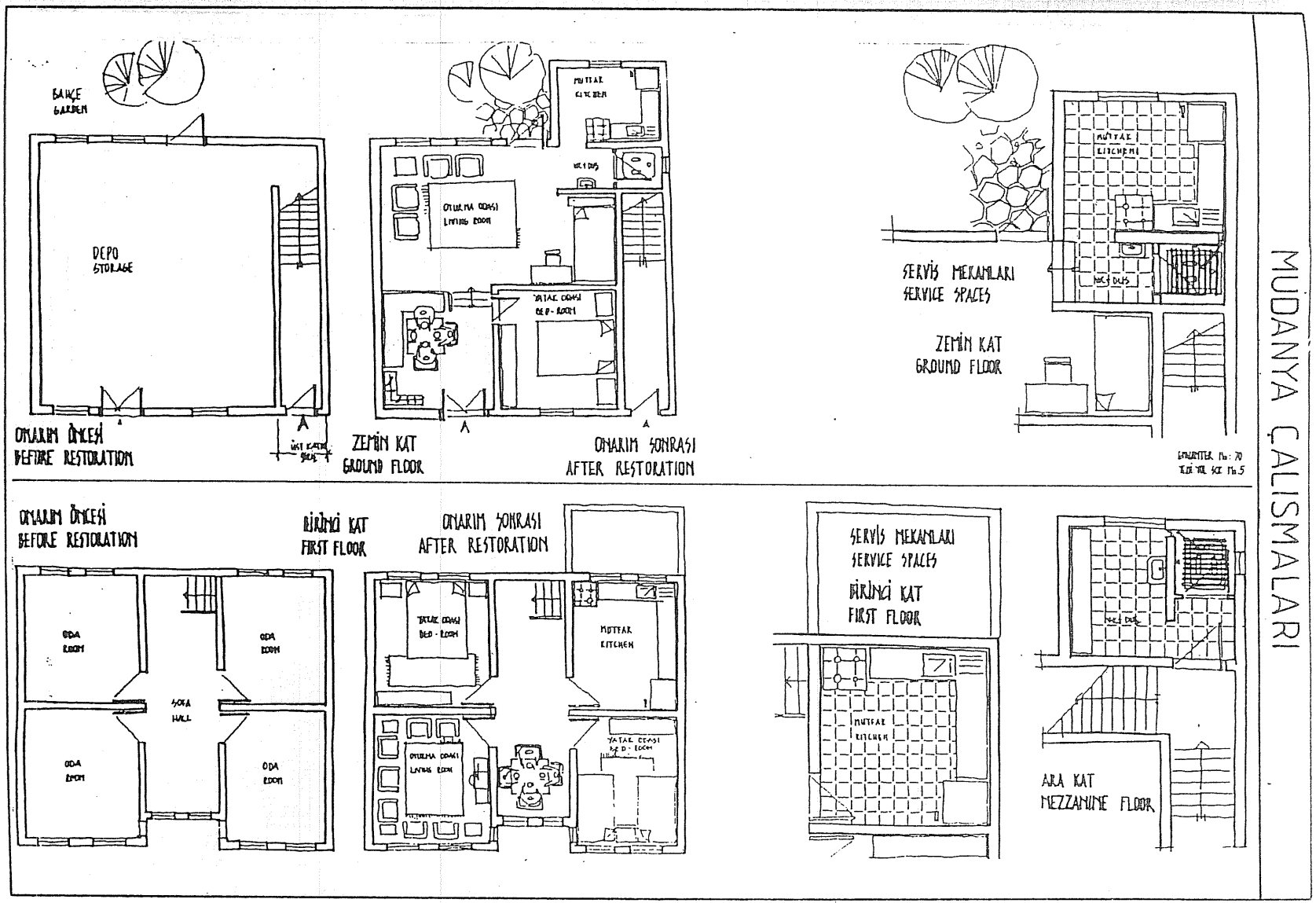
MUDANYA ÇALISMALARI
BAHÇE
GARDEN
DEPO
STORAGE
ONARIM ÖNCESİ
BEFORE RESTORATION
ZEMİN KAT
GROUND FLOOR
ONARIM SONRASI
AFTER RESTORATION
SERVİS MEKANLARI
SERVICE SPACES
ZEMİN KAT
GROUND FLOOR
ONARIM ÖNCESİ
BEFORE RESTORATION
BİRİNCİ KAT
FIRST FLOOR
ONARIM SONRASI
AFTER RESTORATION
ODA
ROOM
SOFA
HALL
SERVİS MEKANLARI
SERVICE SPACES
BİRİNCİ KAT
FIRST FLOOR
ARA KAT
MEZZANINE FLOOR

MUDANYA ÇALISMALARI

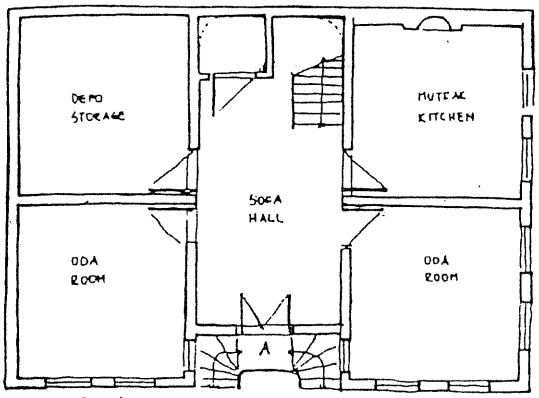

ONARIM ÖNCESİ
BEFORE RESTORATION

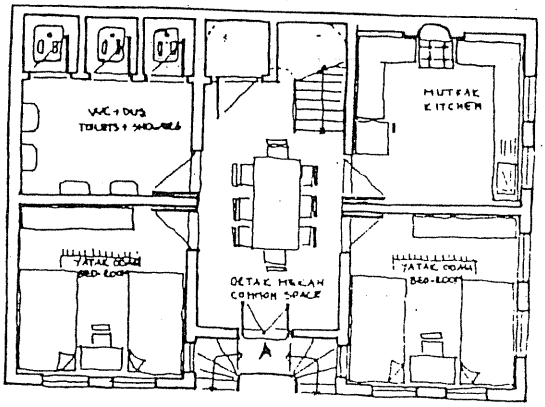

ZEMİN KAT
GROUND FLOOR

ONARIM SONRASI
AFTER RESTORATION

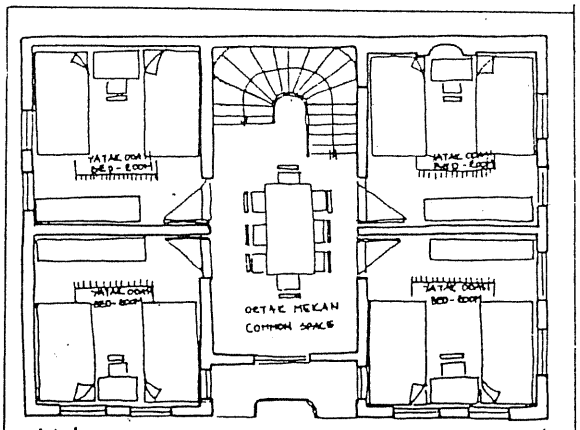

BİRİNCİ KAT
FIRST FLOOR

ONARIM SONRASI
AFTER RESTORATION

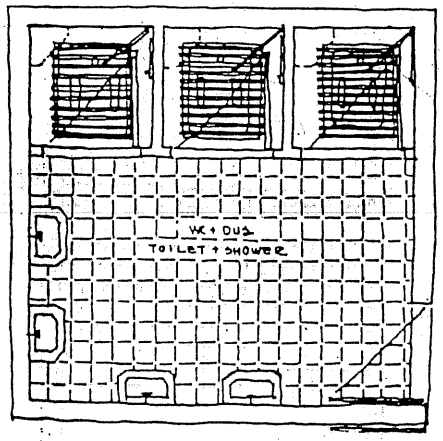

ZEMİN KAT
GROUND FLOOR

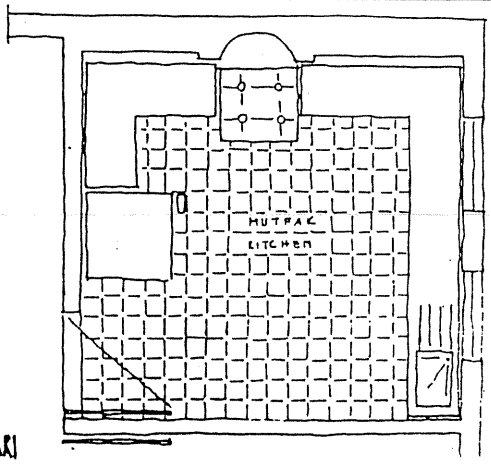

SERVİS MEKANLARI
SERVICE SPACES

MUDANYA ÇALISMALARI

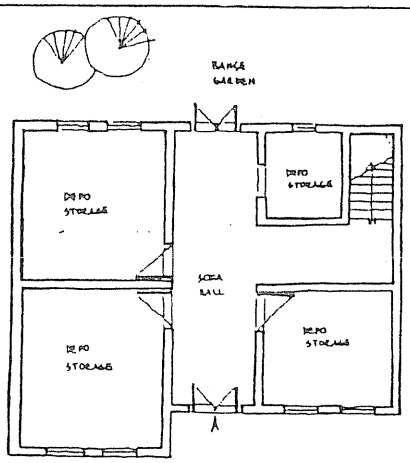

ONARIM ÖNCESİ

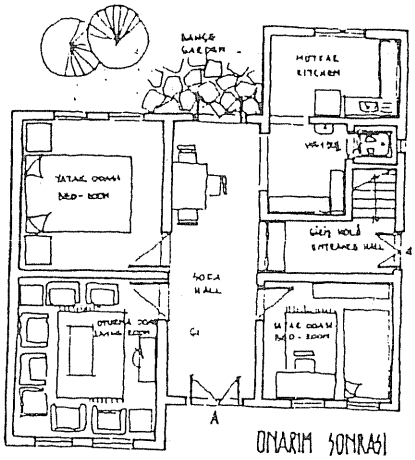

ONARIM SONRASI
AFTER RESTORATION

ZEMİN KAT
GROUND FLOOR

ONARIM ÖNCESİ
BEFORE RESTORATION

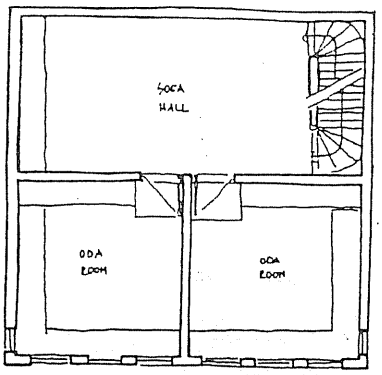

ONARIM SONRASI
AFTER RESTORATION

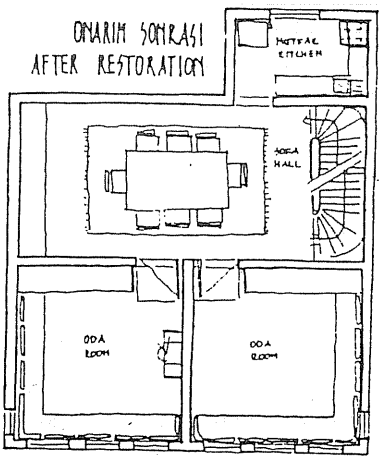

BİRİNCİ KAT
FIRST FLOOR

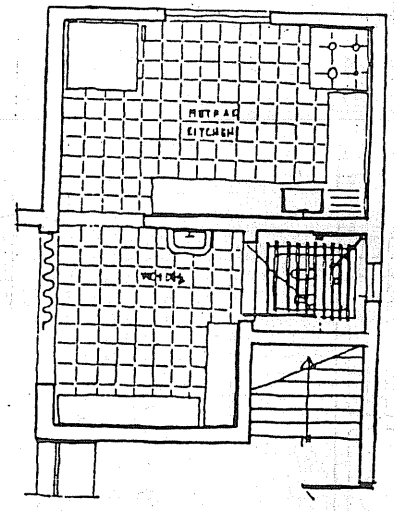

ZEMİN KAT
GROUND FLOOR

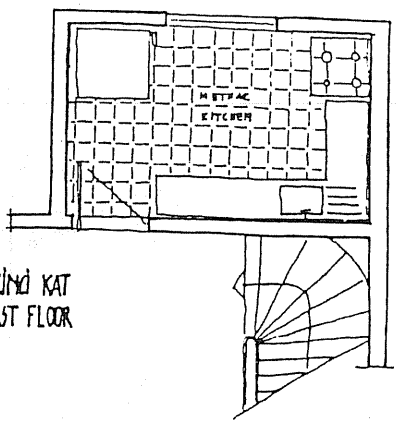

BİRİNCİ KAT
FIRST FLOOR

SERVİS MEKANLARI
SERVICE SPACES

ENGİNYER Mah: 12
KEBAL BASA CAD No:15

MUDANYA ÇALISMALARI

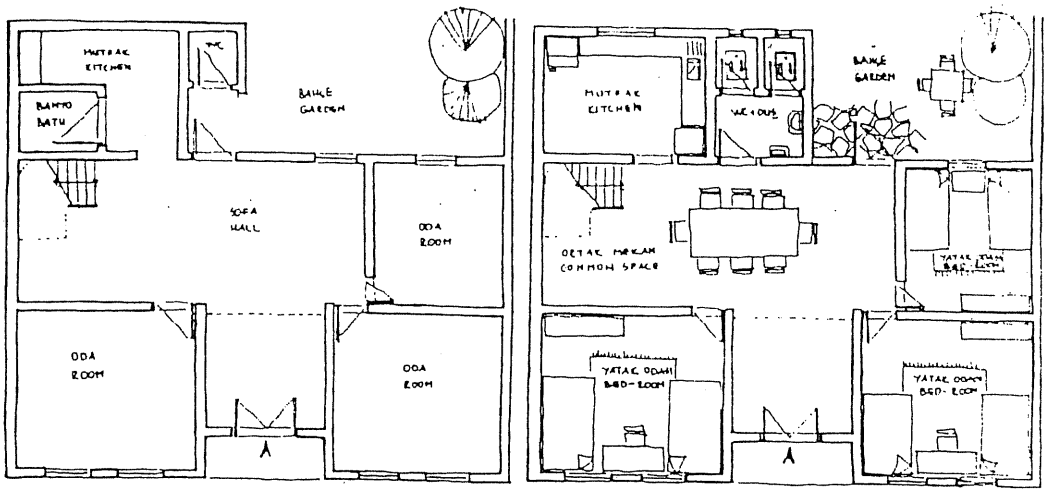

ONARIM ÖNCESI
BEFORE RESTORATION

ZEMİN KAT
GROUND FLOOR

ONARIM SONRASI
AFTER RESTORATION

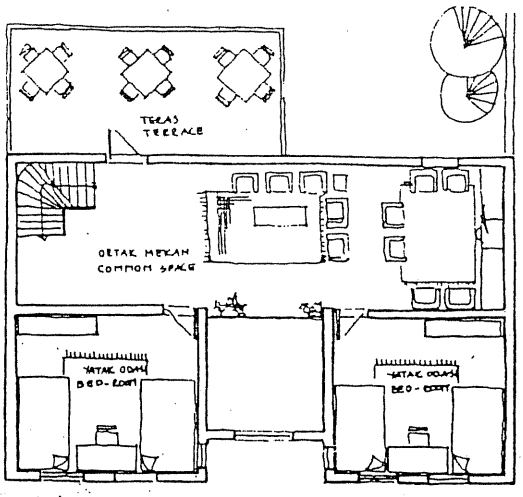

BİRİNCİ KAT
FIRST FLOOR

ONARIM SONRASI
AFTER RESTORATION

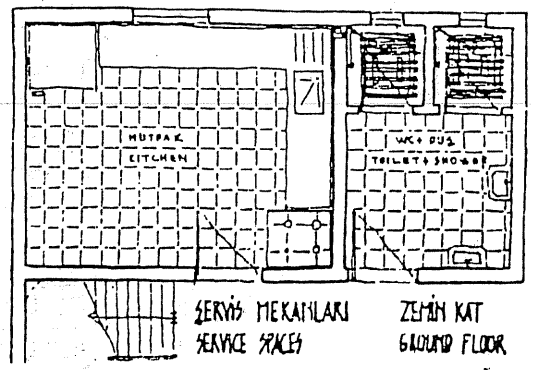

ŞERVİS MEKANLARI
SERVICE SPACES

ZEMİN KAT
GROUND FLOOR

MUDANYA ÇALISMALARI

ZEMİN KAT
GROUND FLOOR

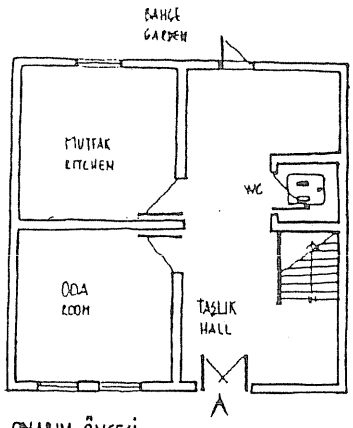

ONARIM ÖNCESİ
BEFORE RESTORATION

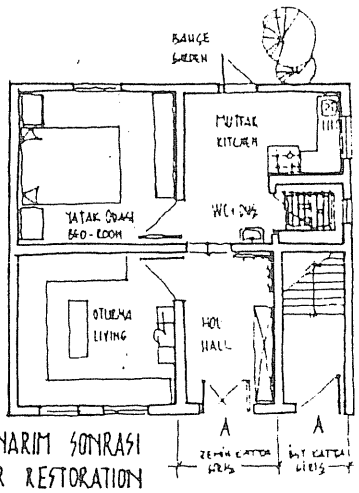

ONARIM SONRASI
AFTER RESTORATION

BİRİNCİ KAT
FIRST FLOOR

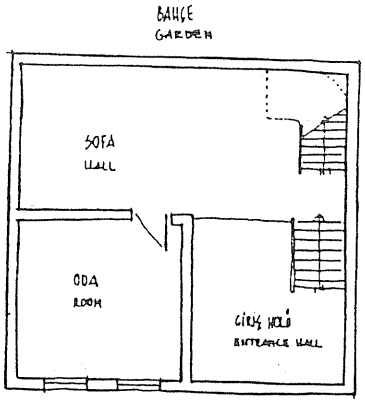

ONARIM ÖNCESİ
BEFORE RESTORATION
SOKAK
STREET

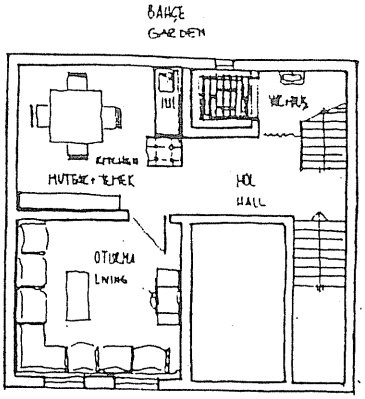

SOKAK
STREET
ONARIM SONRASI
AFTER RESTORATION

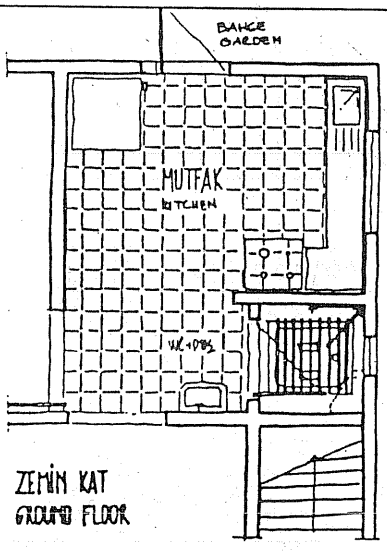

ZEMİN KAT
GROUND FLOOR

SERVİS MEKANLARI
SERVICE SPACES

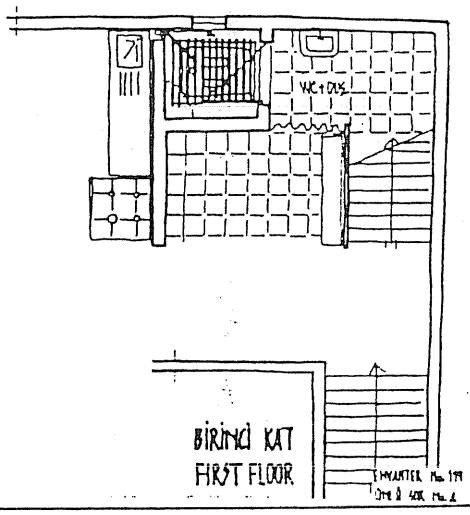

BİRİNCİ KAT
FIRST FLOOR

AYVALIK ÇALIŞMALARI

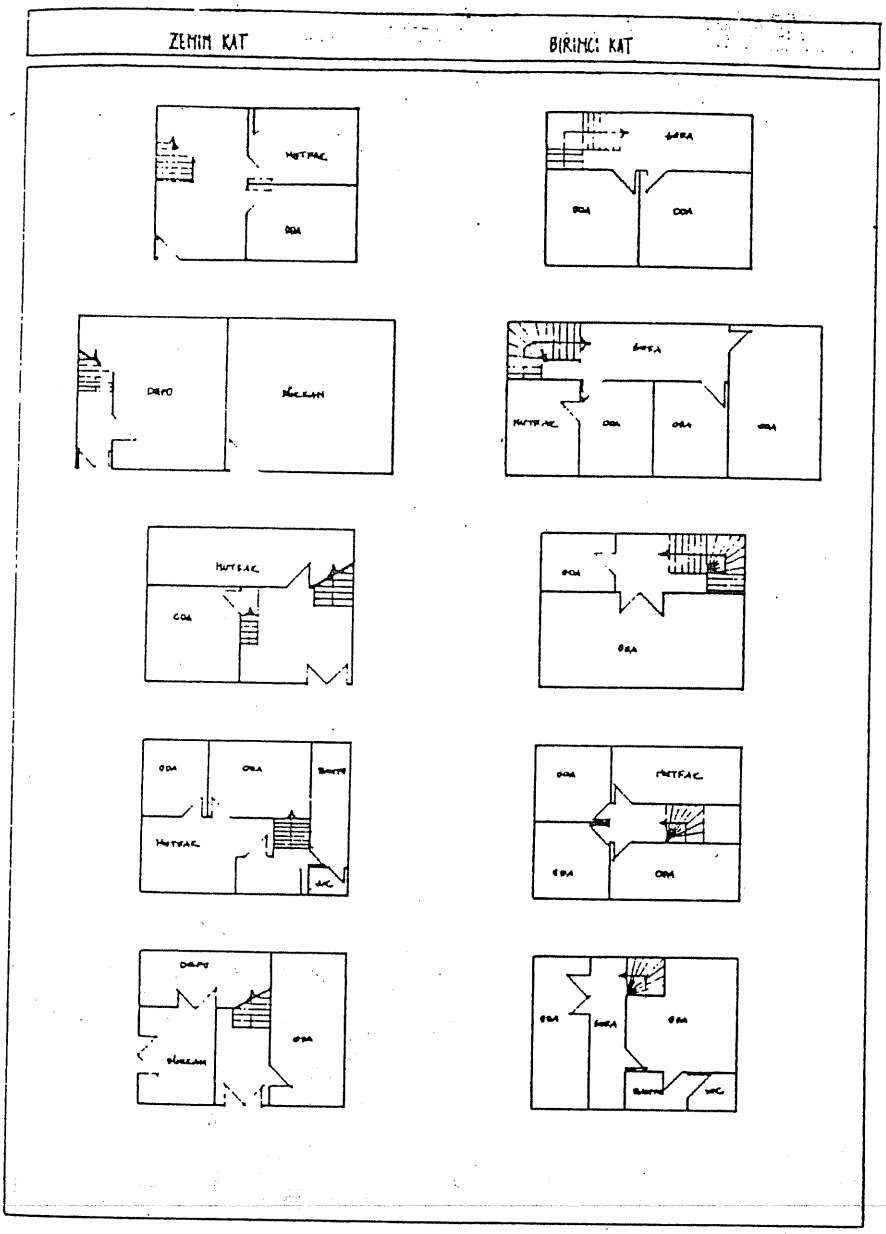

AYVALIK ÇALIŞMALARI

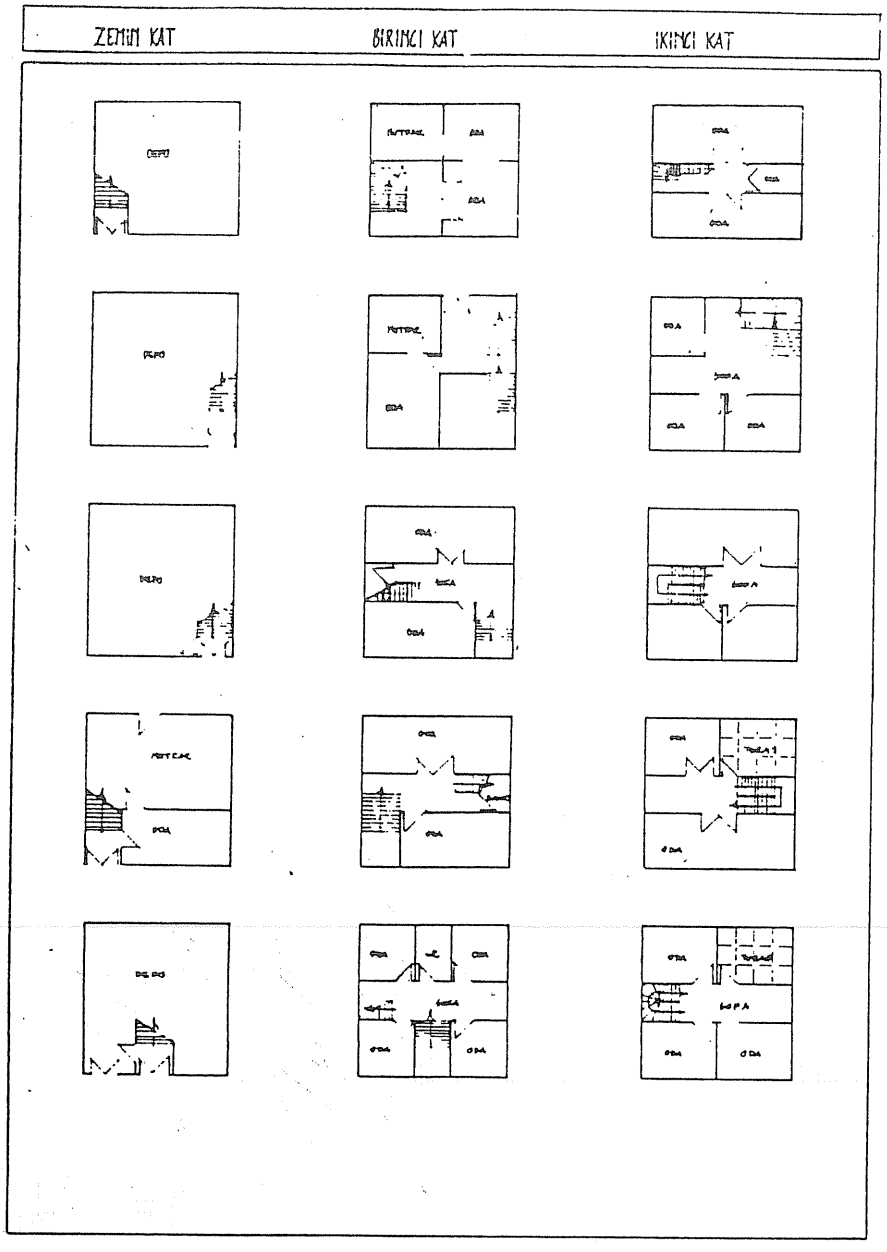

AYVALIK ÇALIŞMALARI

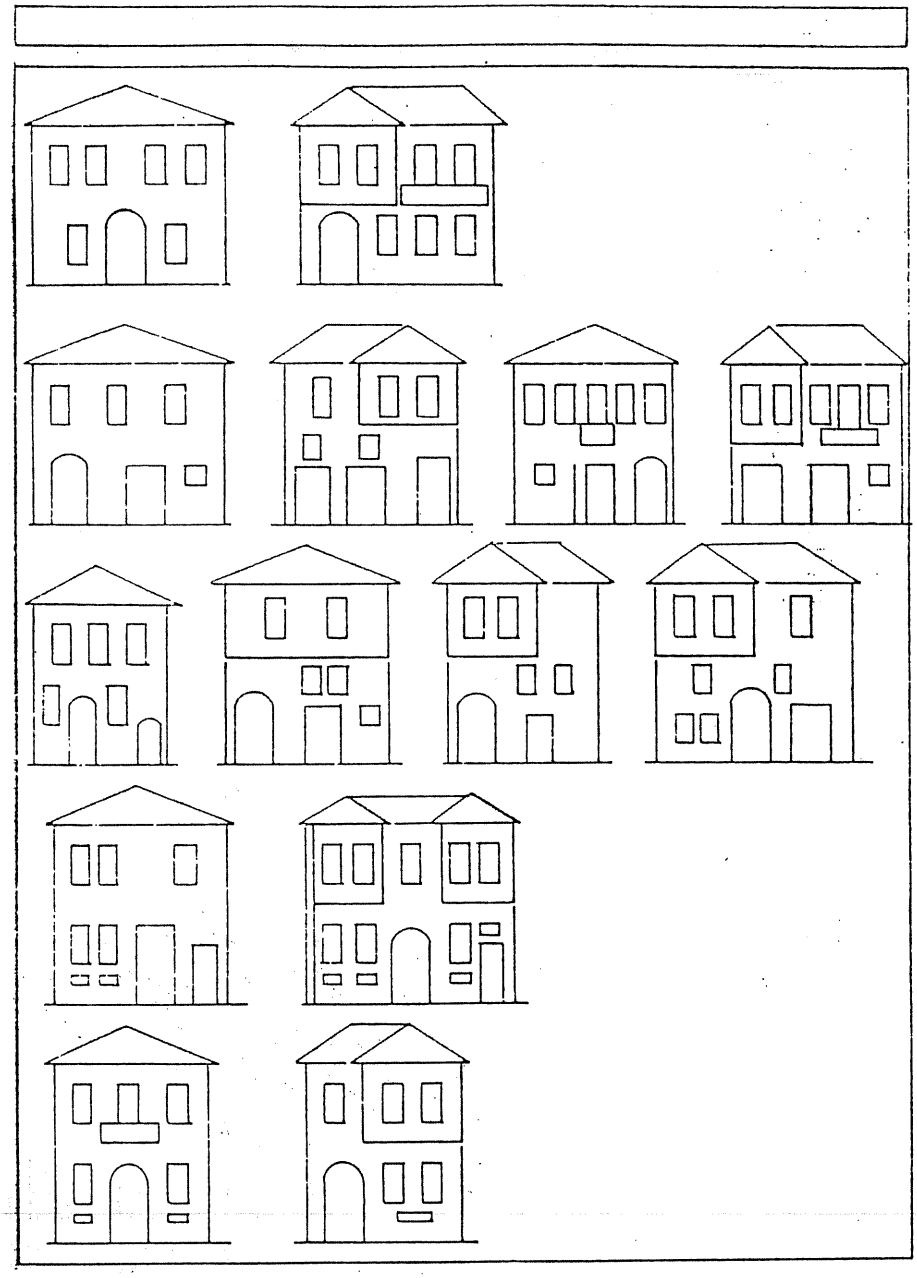

AYVALIK ÇALIŞMALARI

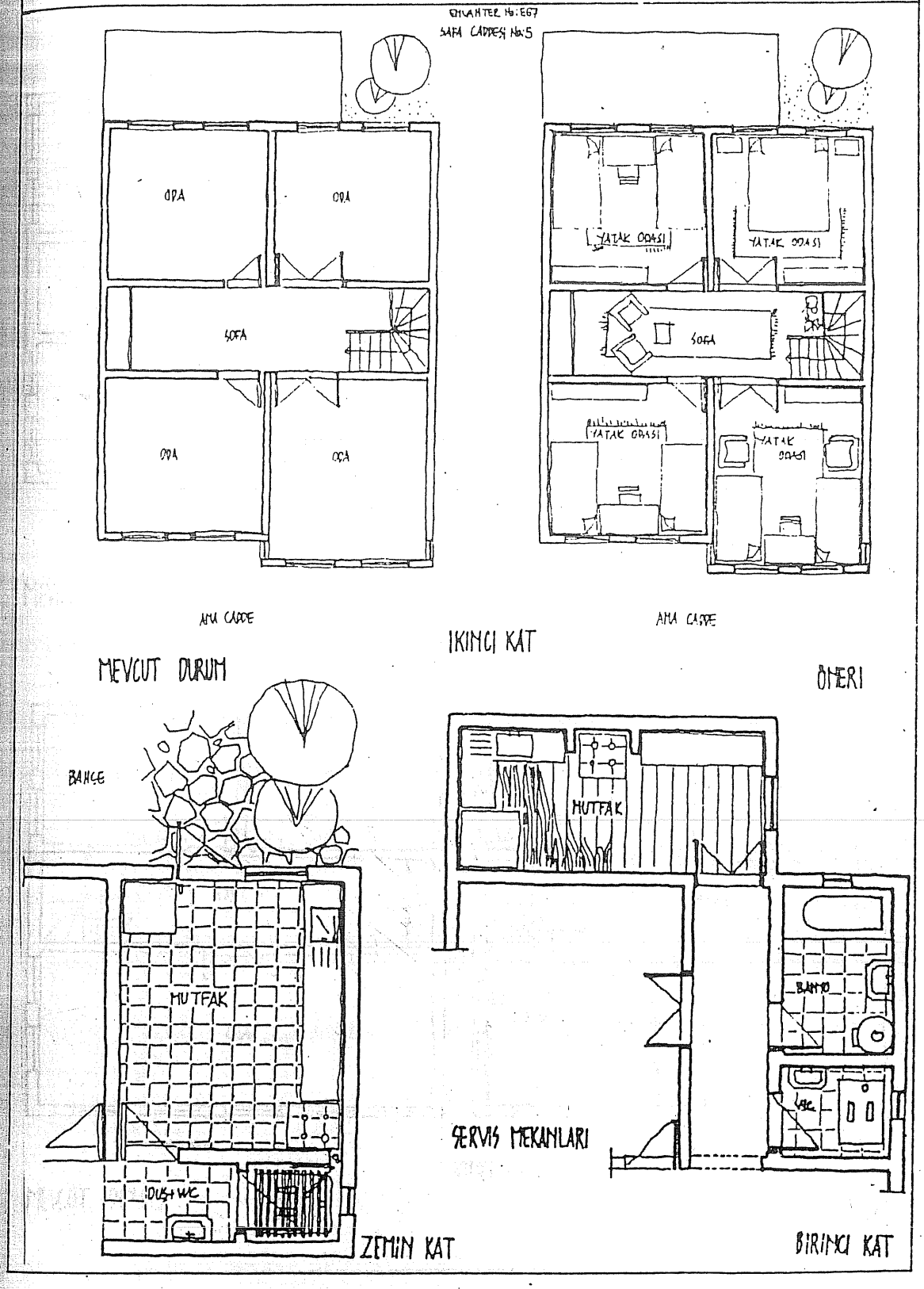

AYVALIK ÇALIŞMALARI

ENVANTER No: E41
SAFA CADDESİ No: 82

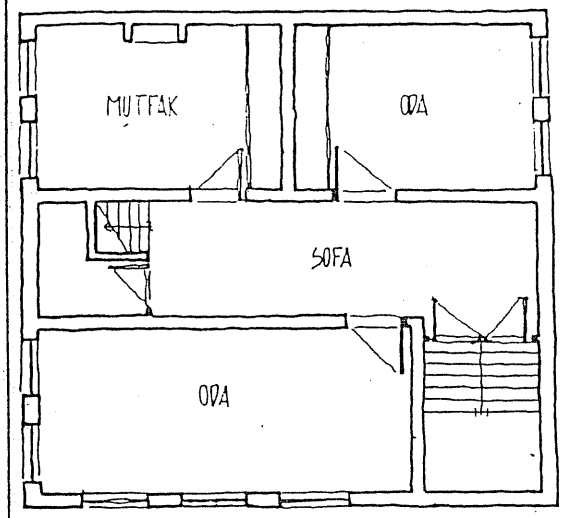

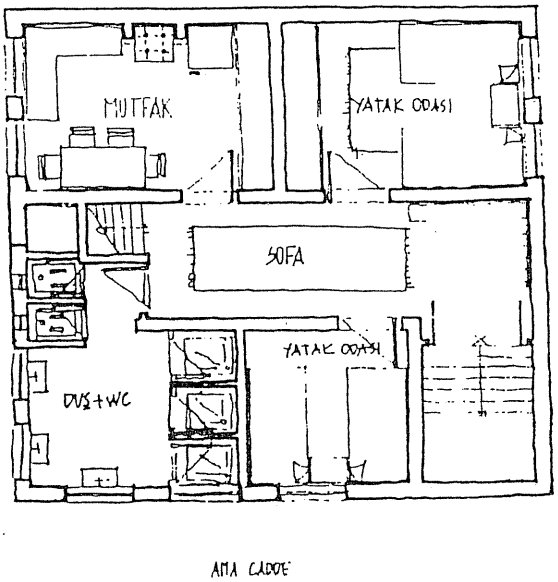

BİRİNCİ KAT

MEVCUT DURUM

ÖNERİ

ENVANTER No: E41
SAFA CADDESİ No: 82

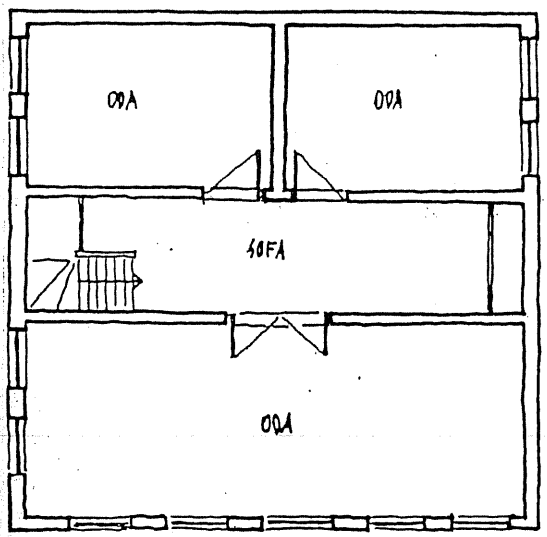

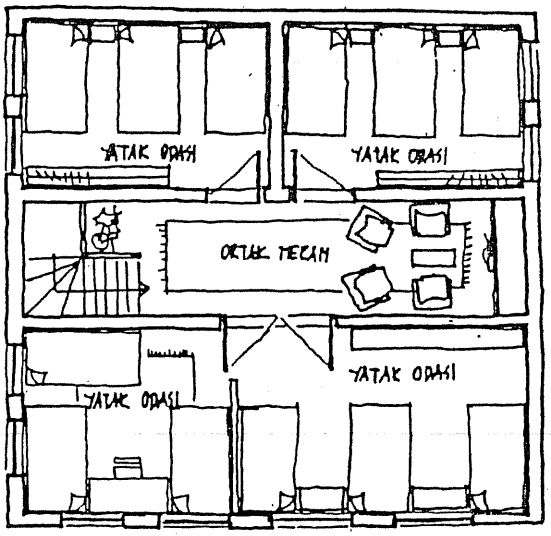

İKİNCİ KAT

MEVCUT DURUM

ÖNERİ

AYVALIK ÇALIŞMALARI

ENVANTER No: E41
SAFA CADDESİ No: 82

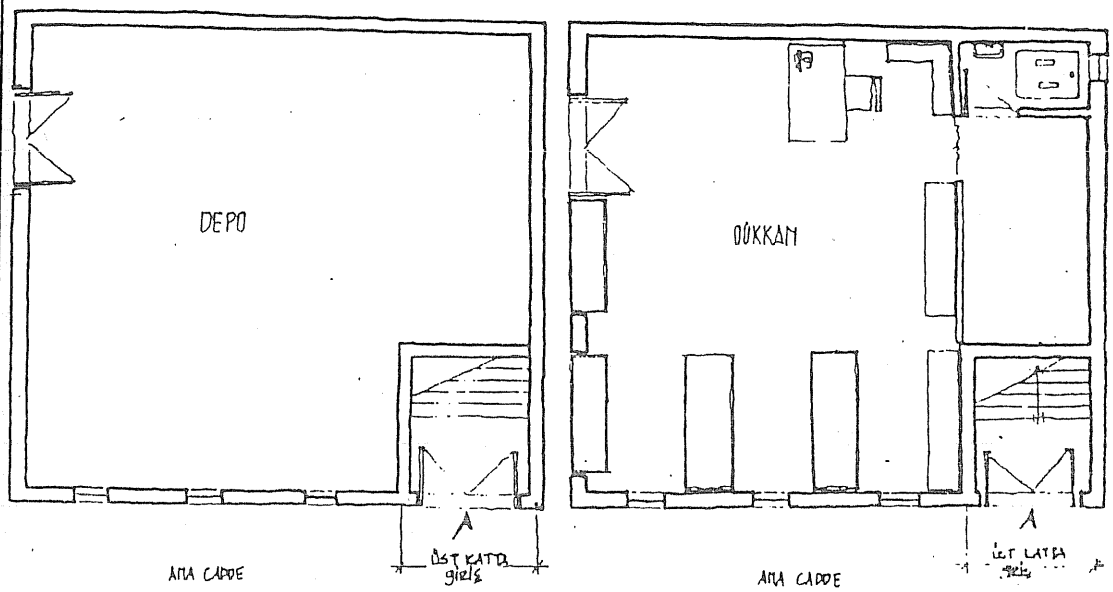

ZEMİN KAT

MEVCUT DURUM

ÖNERİ

ENVANTER No: E7
SAFA CADDESİ No. 117

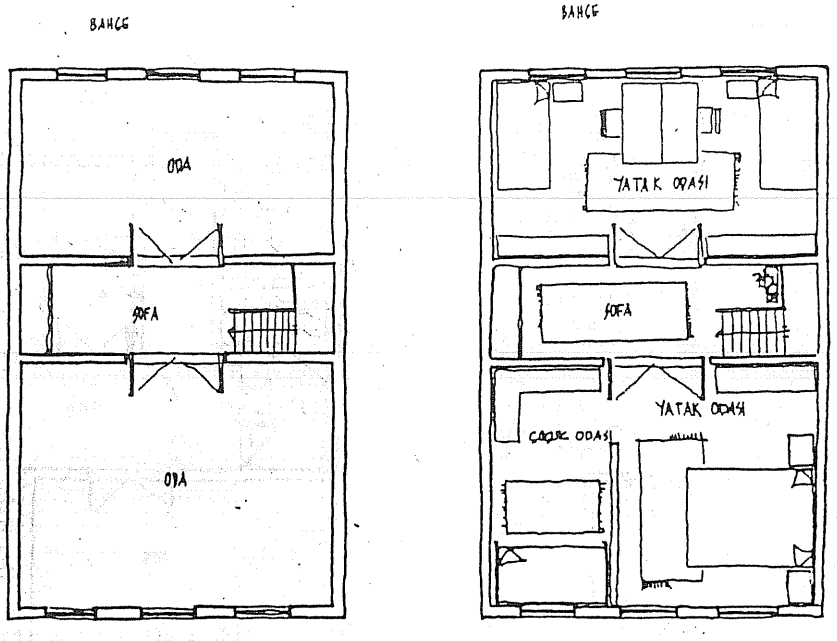

İKİNCİ KAT

MEVCUT DURUM

ÖNERİ

AYVALIK ÇALIŞMALARI

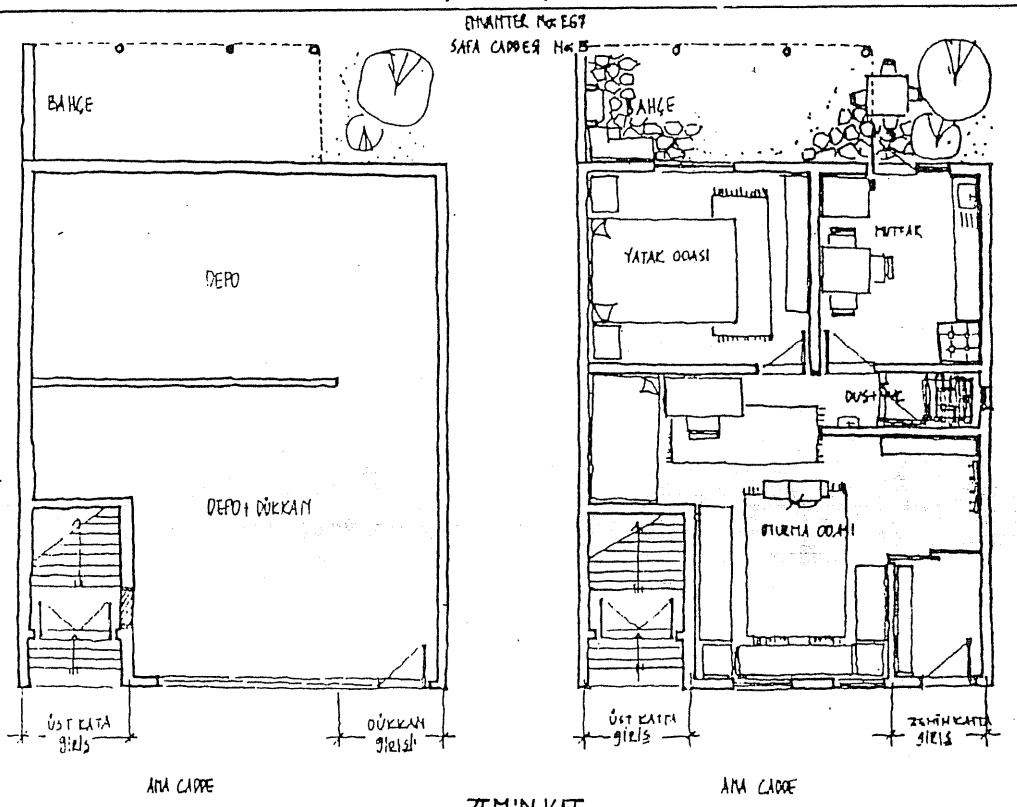

ZEMİN KAT

MEVCUT DURUM

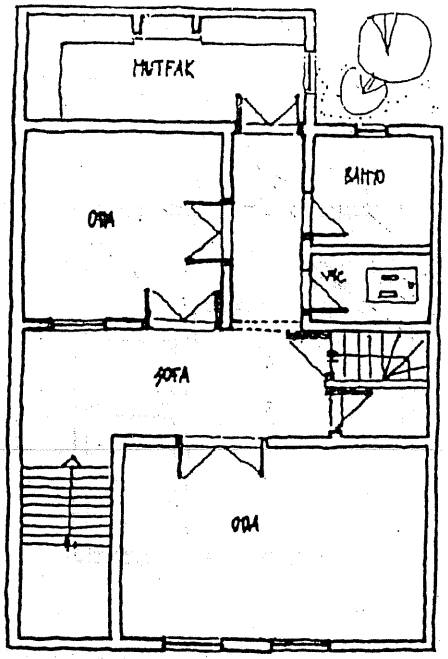

ÖNERİ

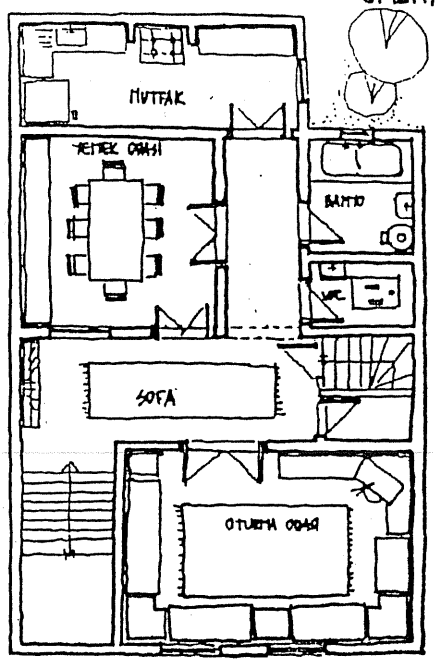

BİRİNCİ KAT

MEVCUT DURUM

ÖNERİ

AYVALIK ÇALIŞMALARI

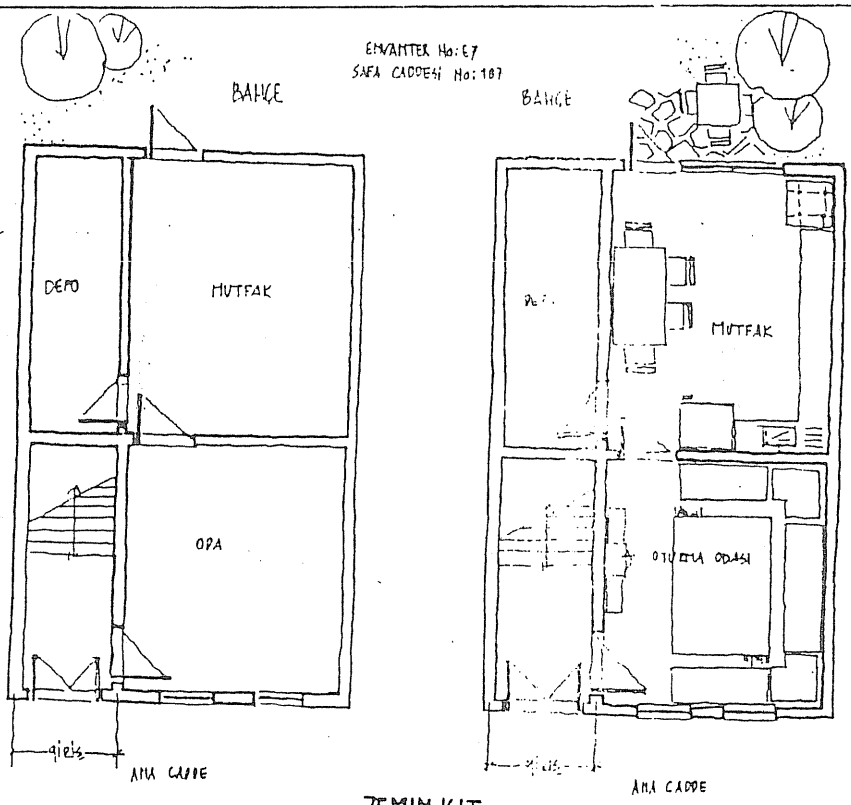

ZEMİN KAT

MEVCUT BAHÇE

BAHÇE ÖNERİ

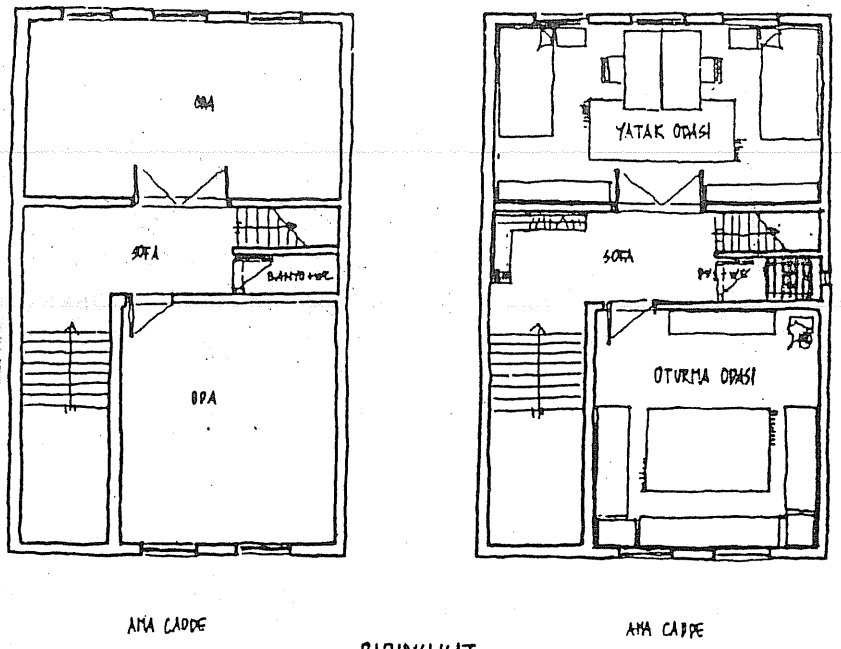

BİRİNCİ KAT

MEVCUT DURUM

ÖNERİ

111.3.RESTORE EDİLMEDEN ÇAĞDAŞ DONATIMLA GÜNÜMÜZE UYARLANMASI

111.3.1. ÜSKÜDAR FEHMİ HARAÇOĞLU EVİ

Üsküdar, Ayazma Mahallesi Tulumbacılar Sokaktaki bu ev günümüze dek sahiplerinin bakımı ile gelmiştir.Herhangi bir restorasyon geçirmemiştir. Halen iyi durumdadır.

Evin genel özelliklerine gelince, İstanbul'daki tipik Türk evinin özelliklerini taşımaktadır.Tahminen XX.yy.başında yapılmıştır. Pencereler artık genişlemiştir. Ahşap olan yapı iki katlıdır, günümüzde zemin katta mutfak,wc ve iki oda,üst katta ise sofa, üç oda, banyo, kiler bulunmaktadır.Ön cephedeki iki oda cumbalı ve deniz manzaralıdır. Odalar bir sofaya açılmaktadır, eski Türk odası özellikleri, ocak, seki vb. yoktur. Burada bulunan yüklükler orjinal ve çok yalındır.Batı etkisi mobilyalara da yansımıştır. Isıtmada sobadan yararlanılmaktadır ve bacası daha önce değinildiği gibi camdan dışarı verilmiştir.

Sahipleri evi kendilerine uygun şekilde döşemişlerdir. Zemin kattaki odalardan birini koltuklar koyarak misafir odası yapmışlardır. Üst kat odalarında ise divan hem oturma,hem yatma hizmeti vermektedir. Tavandan sarkan avizelerle aydınlatma sağlanmaktadır. Bunlar gözü rahatsız etmeyecek niteliktedir.

Ev sahiplerinin en büyük problemleri ısıtma ve evin bakım masraflarıdır. Yaşlı bir aile olup, geleneksel aile sistemi içinde yaşadıklarından, evlerini apartman haline getirmek gibi fikirleri yoktur [53].

ÜSKÜDAR FEHMİ HARAÇOĞLU EVİ

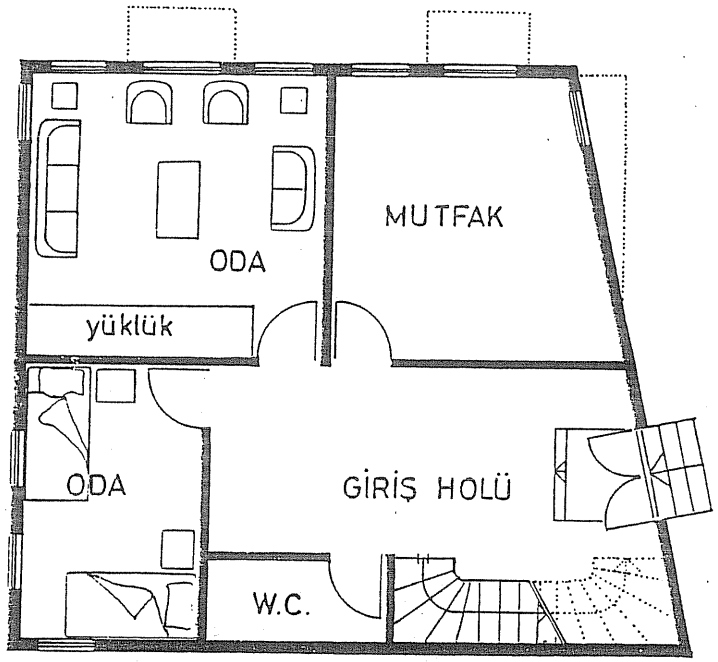

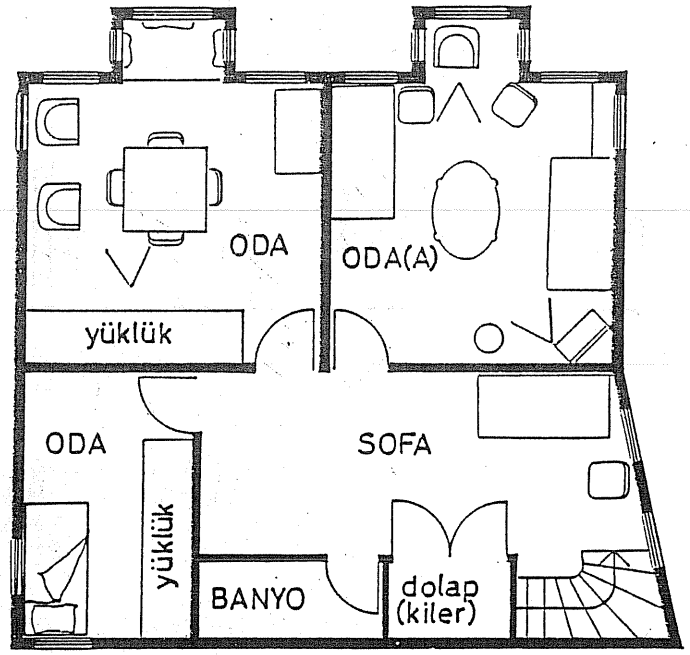

0 05 1 2 3M

ZEMİN VE ÜST KAT RÖLÖVESİ

ÜSKÜDAR FEHMİ HARAÇOĞLU EVİ

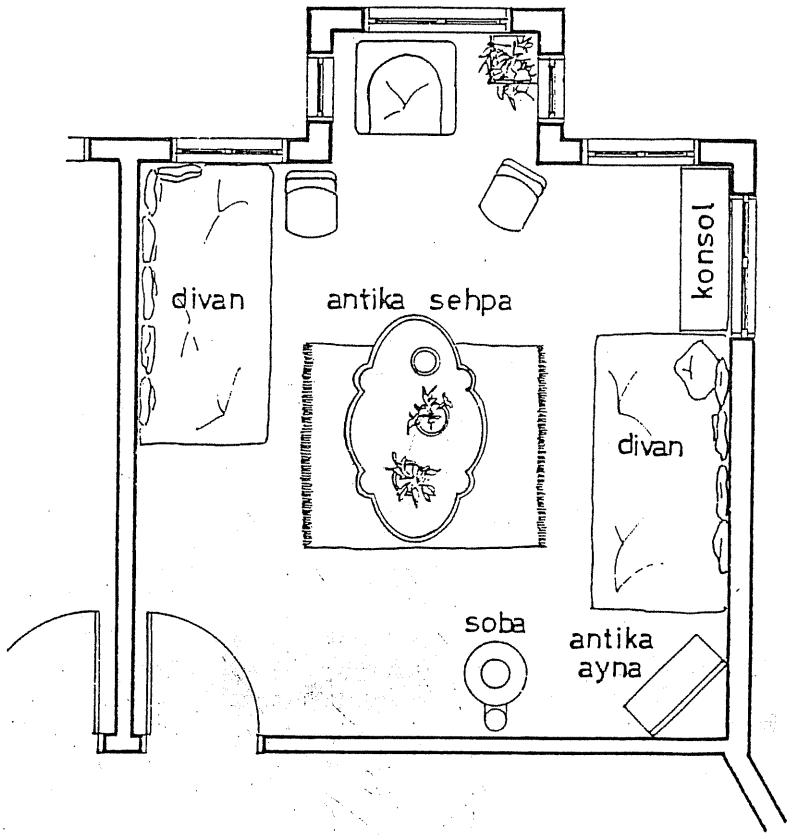

0 05 1 2 3M

ÜST KAT ODA PLANI

Resim-129.Üsküdar Fehmi Haraçoğlu Evi

Resim-130.Üst kat sağdaki oda (A).

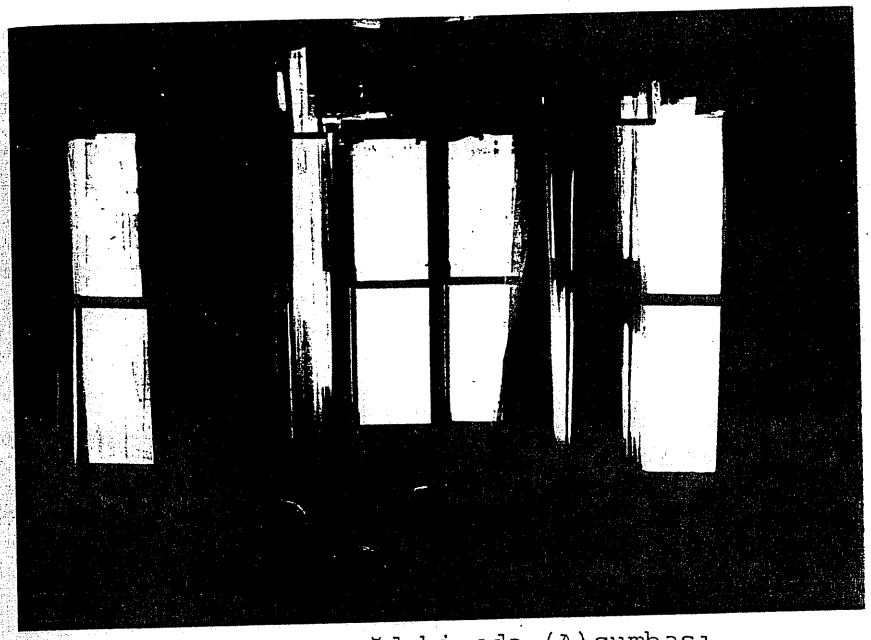

Resim-131-Üst kat sağdaki oda (A)cumbası.

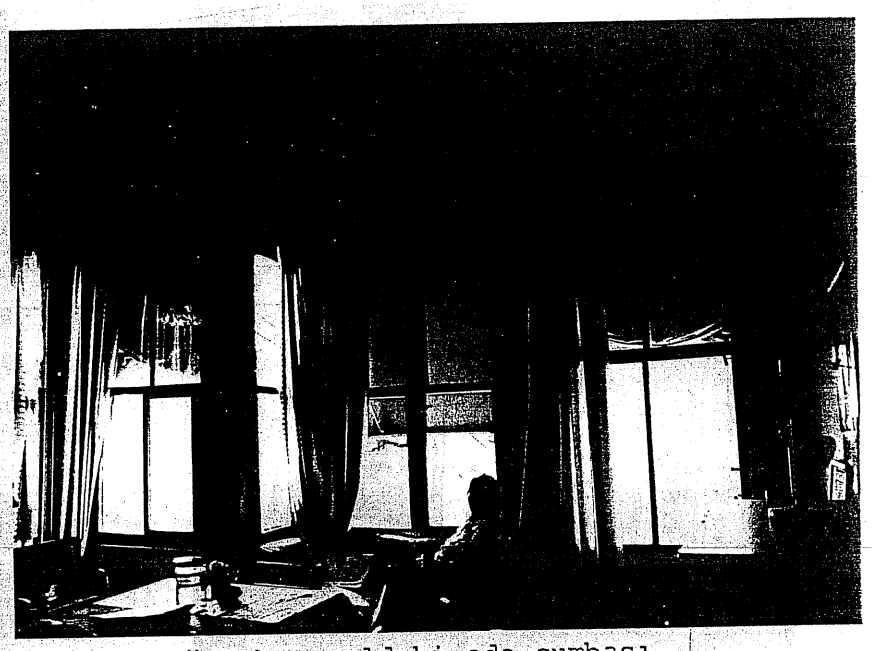

Resim-132.Üst kat soldaki oda cumbası.

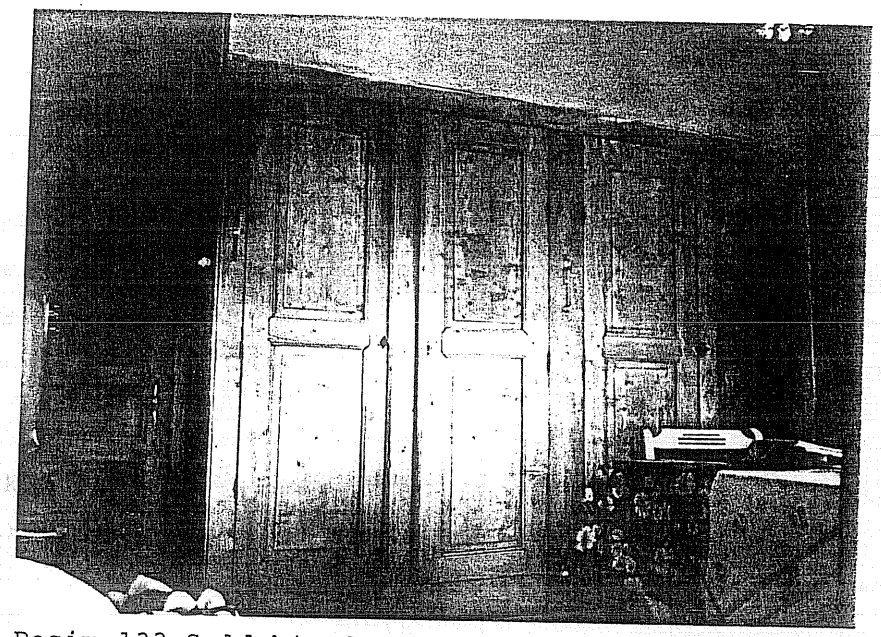

Resim-133.Soldaki oda orjinal yüklük.

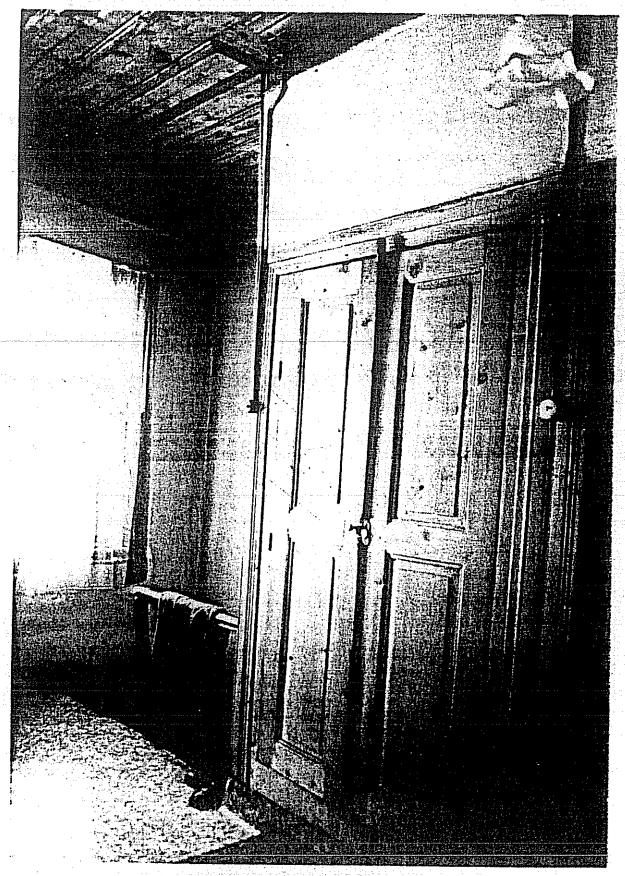

Resim-134.Merdiven çıkışı ve orjinal yüklük.

III.3.2. EYÜP'TE BİR EV

Eyüp'te Kızılmescid Sokaktaki bu ev günümüze dek restore edilmeden geldiği halde birçok değişikliğe uğramıştır. Özellikle cephelerde pencere kanatları değişmiştir. Arka cephede çürüyen ahşabın yerine tenekelerle takviyeler yapılmış ve çok kötü görüntüler ortaya çıkmıştır.

Evin genel özelliklerine gelince, bodrum, zemin ve üst kat olmak üzere üç katlıdır. Bodrum katı kargir, diğer katlar ahşaptır. Sıra ev niteliğinde yapılmıştır, fakat bugün bir tarafında çarpık kentleşmenin örneği olarak beş katlı bir apartman yükselmektedir. Bodrum depo olarak kullanılmaktadır. Zemin katta taşlık, tuvalet, mutfak ve bir oda, üst katta ise iki oda, sofa, tuvalet yer almaktadır. Küçük olmasına rağmen, cephesi, tavanları, çatı feneriyle çok güzel bir örnektir, herşey nispetli olarak yapılmıştır. Özellikle merdiveni çok ilginçtir.

Evin bugünkü sahipleri yaşlı bir çifttir. Alt kattaki odayı oturma odası, üst katta cumbalı odayı misafir odası, arka odayı yatak odası yapmışlardır. Fehmi Haraçoğlu'nun Evi gibi burada da ısıtma aracı sobadır ve gene çok çirkin bir görüntü oluşturacak şekilde camdan çıkarılmıştır. Yapı bugün tescilli olduğundan ev sahiplerince bir çivi bile çakılamayıp, gittikçe harap olmaktadır. En büyük korkuları evlerinden çıkartılmalarıdır[54].

EYÜP'TE BİR EV

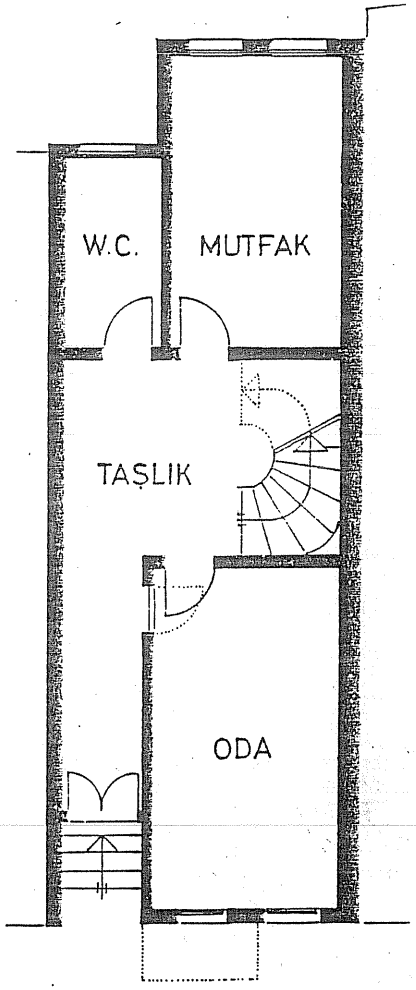

ZEMİN KAT RÖLÖVESİ

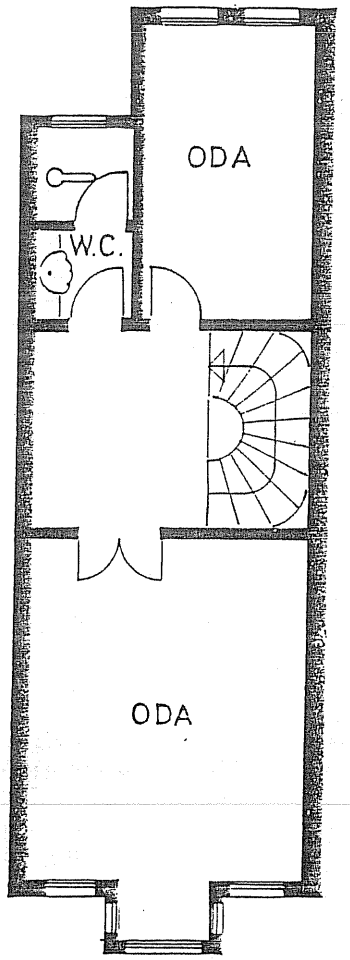

ÜST KAT RÖLÖVESİ

0 05 1 2 3M

EYÜP'TE BİR EV

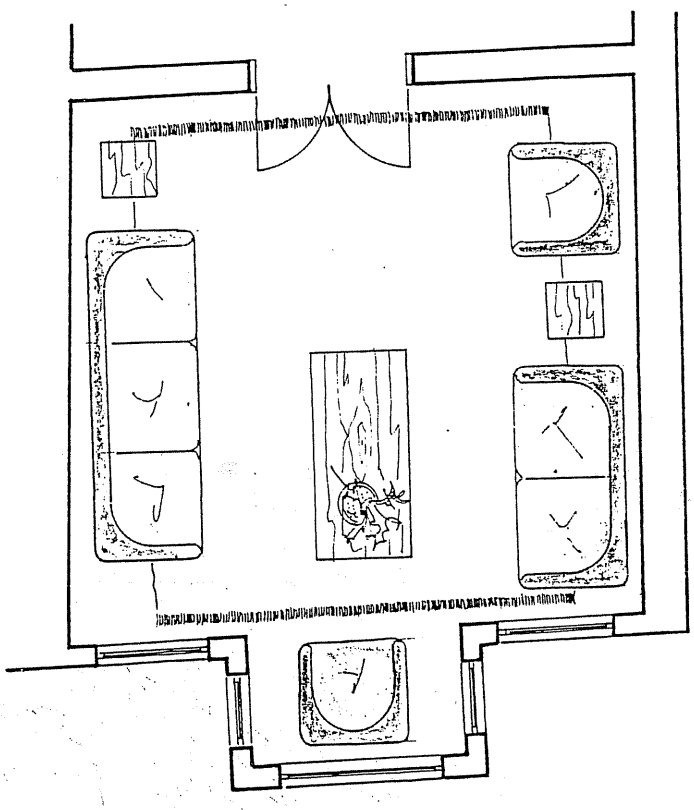

0 05 1 2M

ÜST KAT ODA PLANI

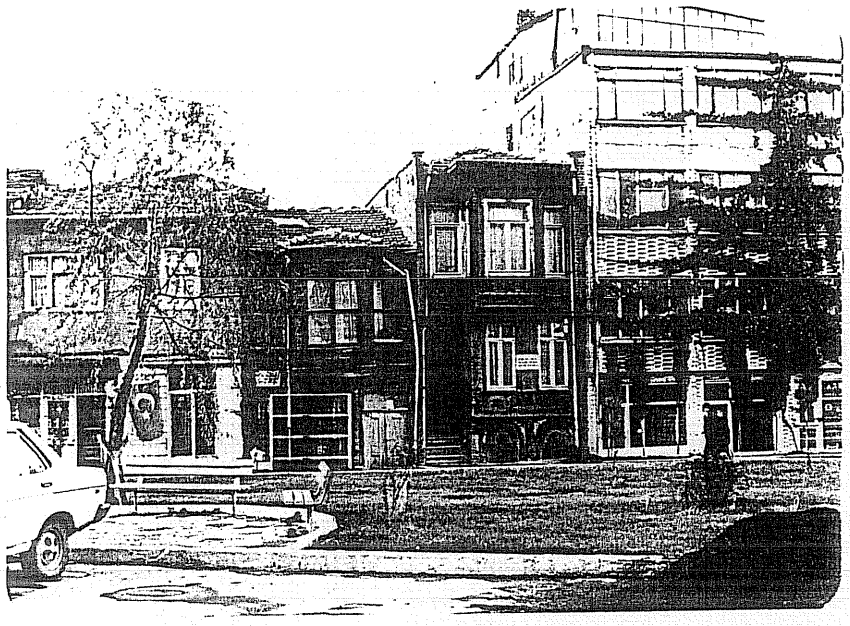

Resim-135.Eyüp'te bir ev ve yanındaki apartman.

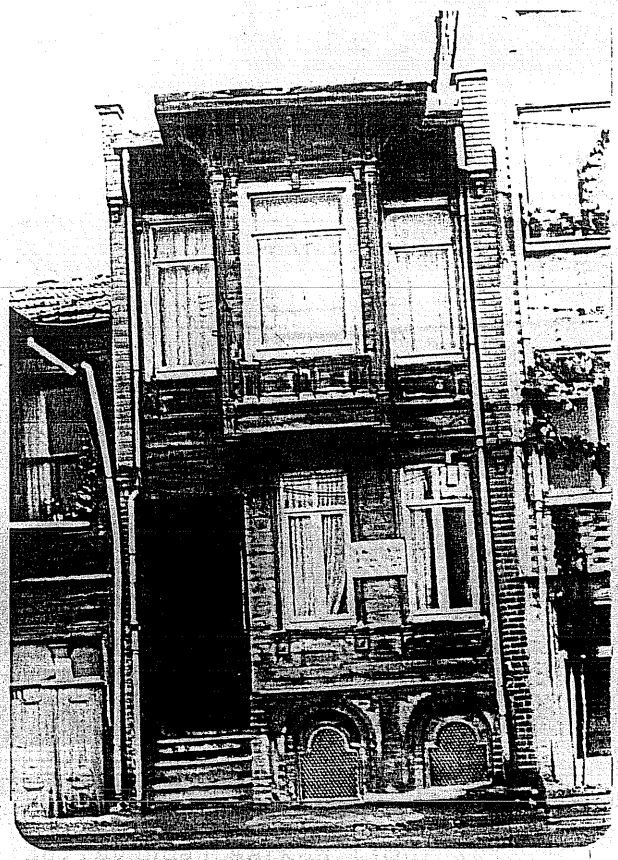

Resim-136.Aynı evin ön cephesi.

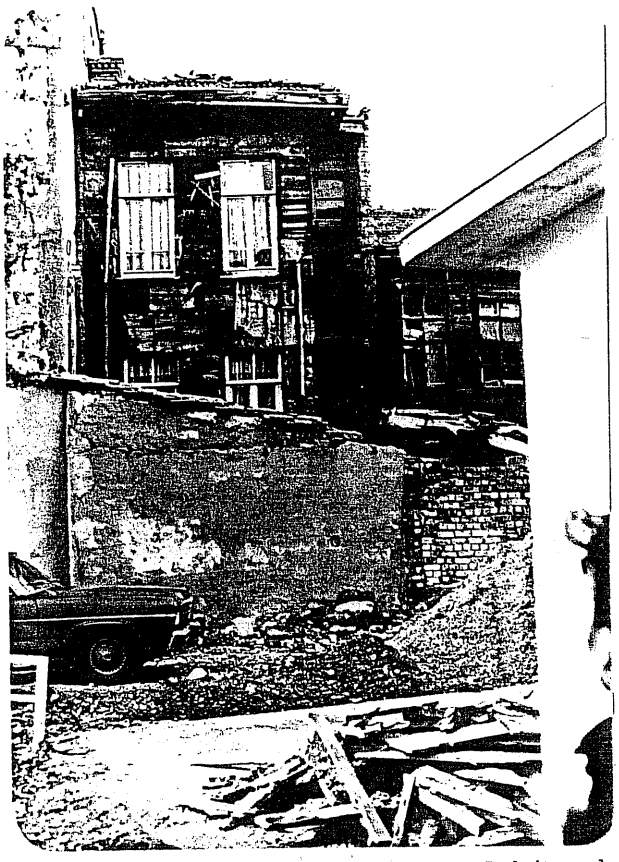

Resim-137.Çok harap durumdaki arka cephe.

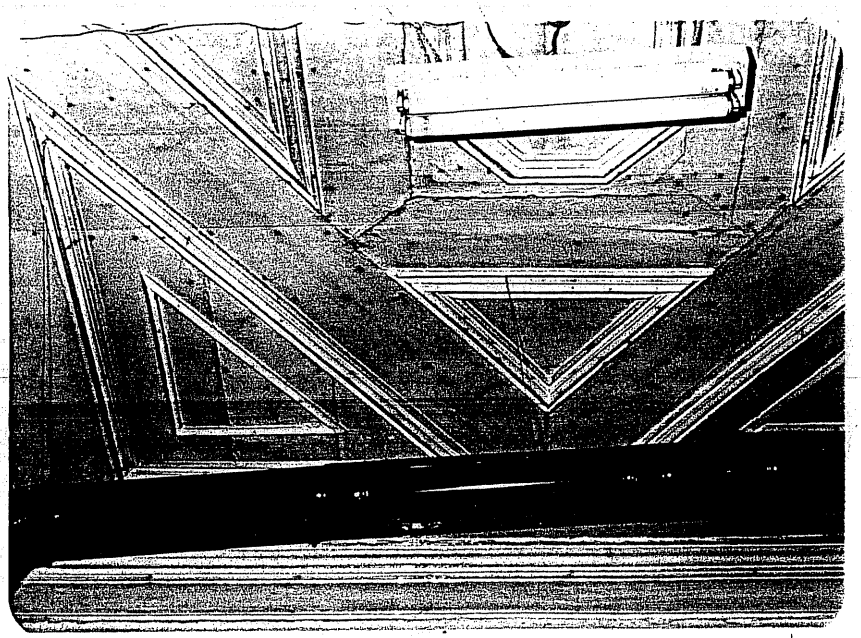

Resim-138.Tavandan sarkan floür ışıl lamba ve tavana asılı soba borusu.

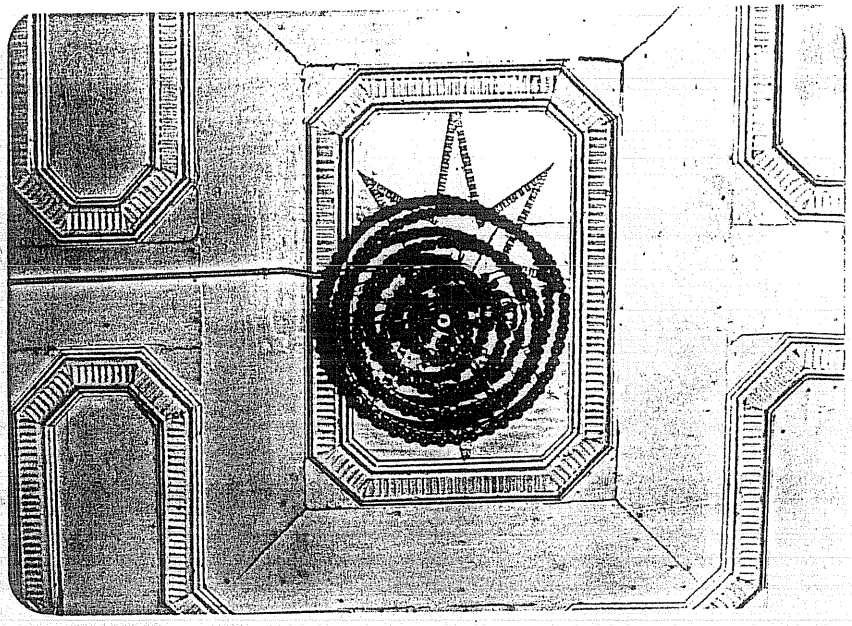

Resim-139.

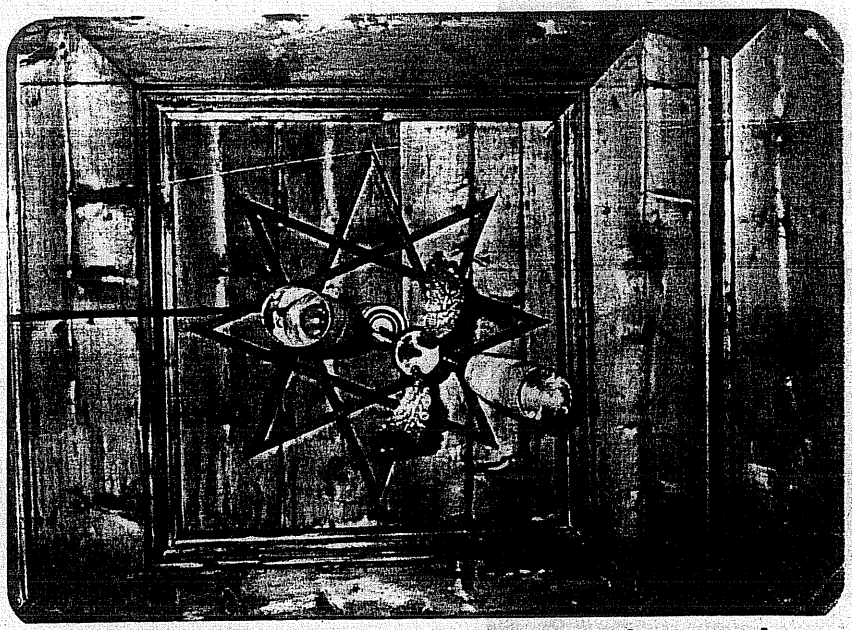

Resim-140.Tavan göbek süsüne sonradan uygulanmış aydınlatma elemanları.

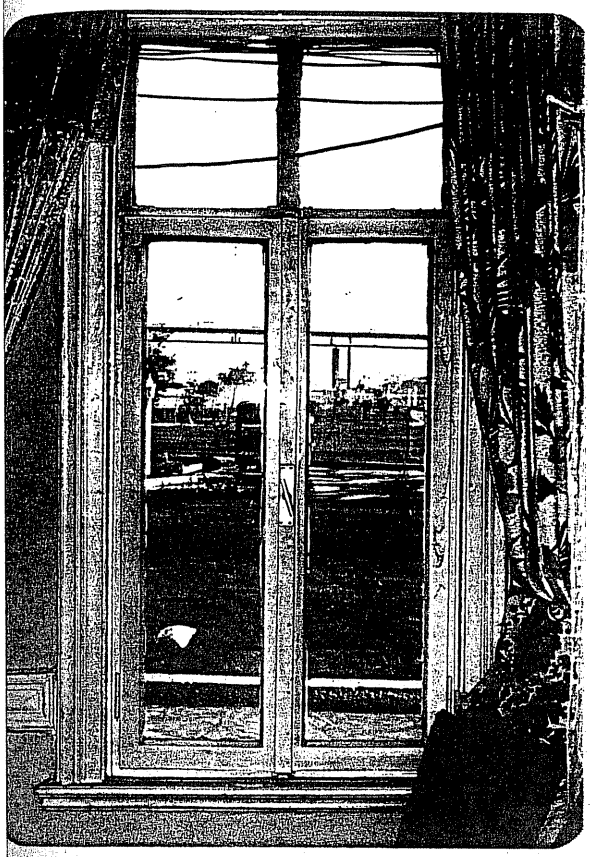

Resim-141.Muhtemelen giyotin pencere yerine takılan yeni kanatlar.

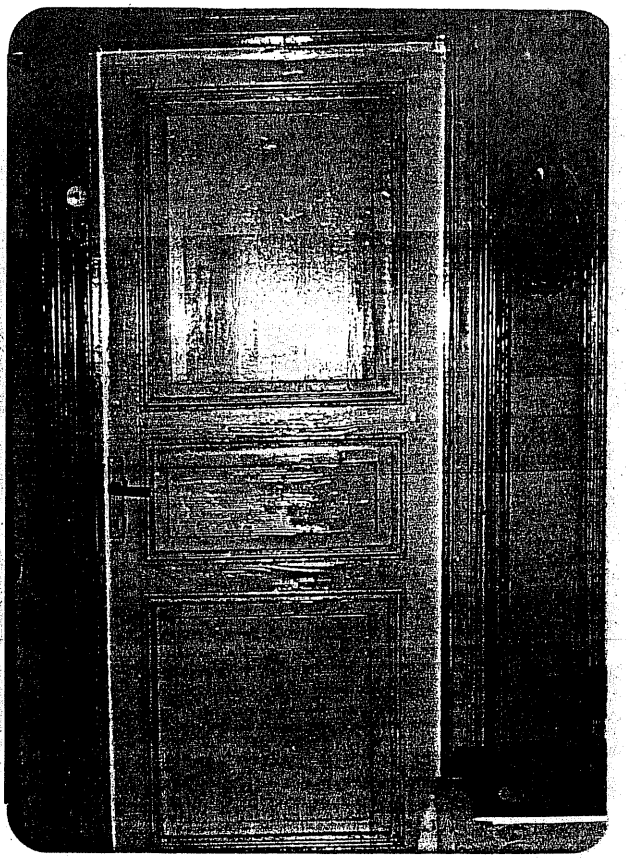

Resim-142.Sonradan boyanan orjinal oda kapısı.

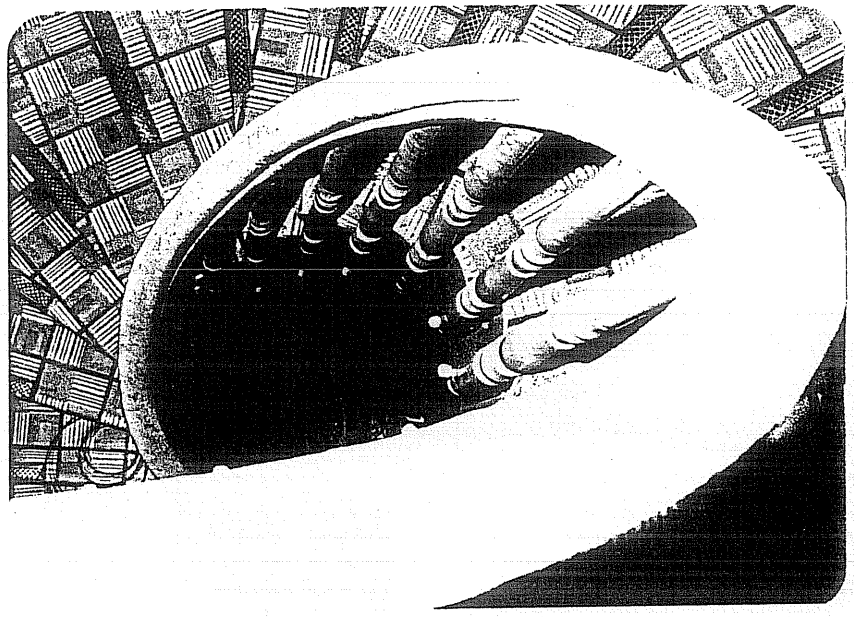

Resim-143.Orjinal merdiven kovası.

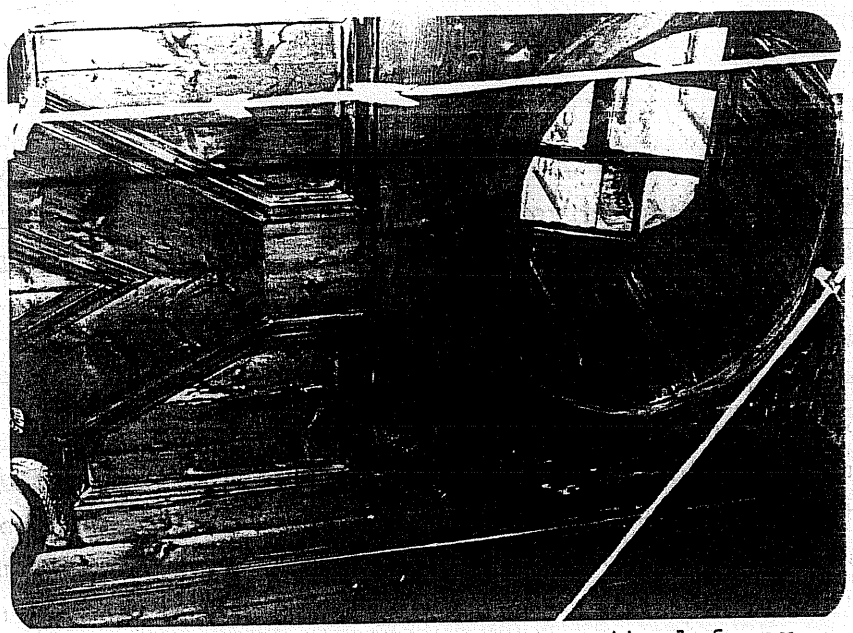

Resim-144.Merdiveni aydınlatan orjinal fener.

III.3.3. MUĞLA EVLERİ

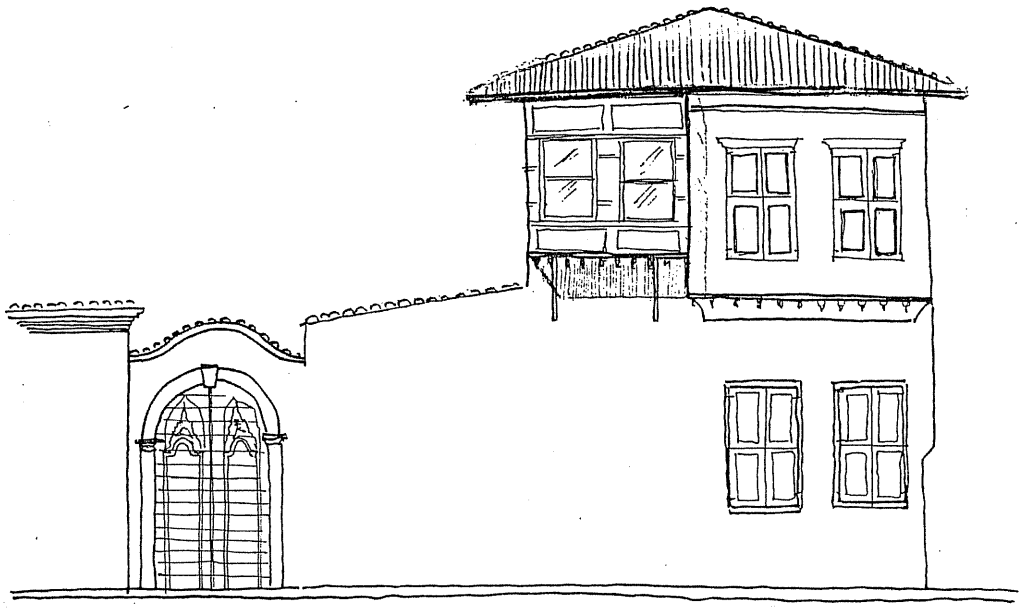

Çizim- 34. Muğla'da bir evin sokak çephesi

Muğla evlerinin Türk evleri içinde önemli bir yeri vardır. Genel özelliklerinden bahsedersek, evler genelde içe dönük ve kapalılık fikirlerine hizmet verdiğinden sokak cephesinde zemin katlar sağırdır. Üst katlar çıkmalarla zenginleştirilmiştir. Avlu önemlidir. Sokaktan büyük bir kapıyla avluya girilir. Bu kapının ana-kuzu bölümleri vardır. İnsan geçmesi için kuzu denilen küçük kanat kullanılır. Yapıların, avlu cephesinde iklim dolayısıyla açık ve yarı açık mekanlar vardır. Sokak cephesinde geniş saçaklar olmamasına rağmen, avlu cephesinde yaşama mekanlarını yağmur ve güneşten koruyan geniş saçaklar vardır. Tüm taşıyıcı duvarlar, avlu duvarları ve zemin katlar kireç harçlı moloz taş duvardan yapılmış, üzeri kireç harçla sıvanmıştır. Üst katlarda bağdadi dolgu duvar kullanılmıştır.

Döşeme, çatı, çıkmalar ve sofa ahşap konstrüksiyondur[55].

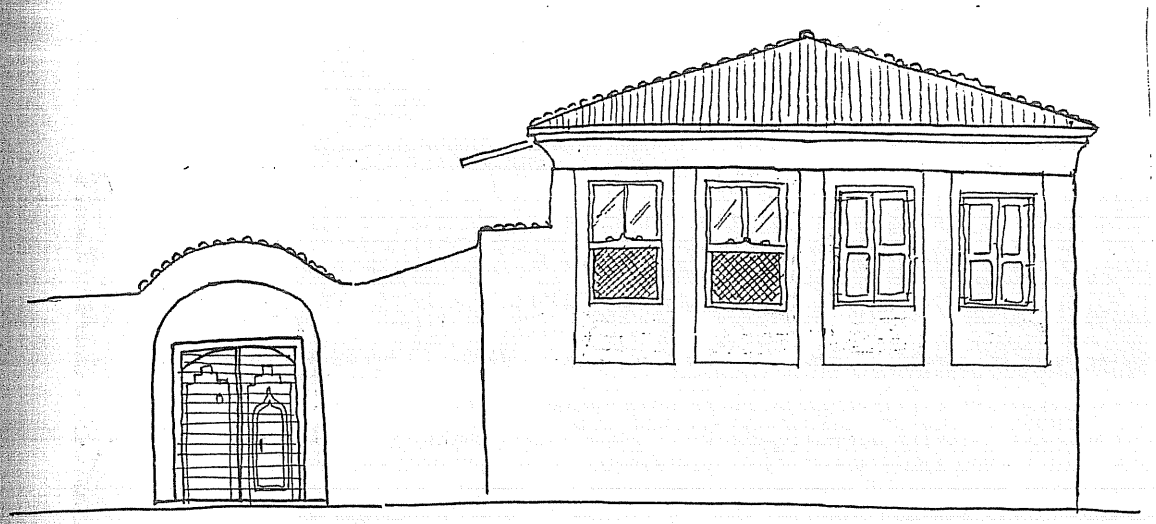

Çizim-35

Evin sokak çephesinde zemin kata hiç pencere açılmamıştır. Avluya tek bir kapı ile girilmektedir. Kapıda ana-kuzu bölümleri bulunmaktadır.

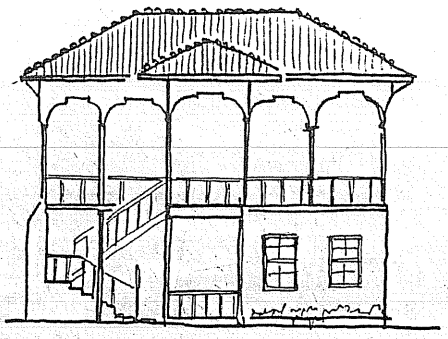

Çizim-36 Avlu cephesi

Resimlerden anlaşılacağı gibi Muğla evleri sahiplerinin çabalarıyla ayakta durmaktadır. Çoğu parasızlıktan ve kullanışsızlıktan boş bırakılmıştır[56].

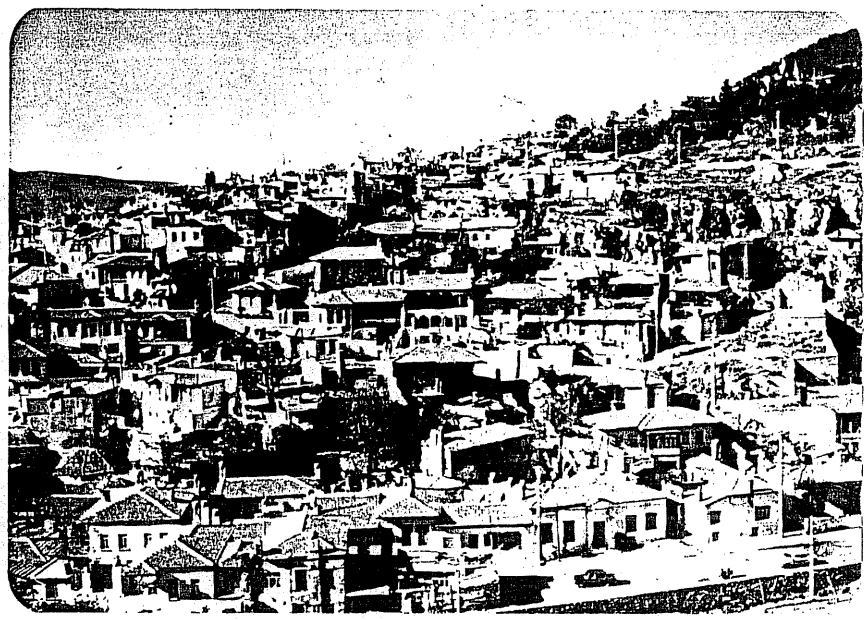

Resim-145. Saburhane'den Muğla Sit Alanı.

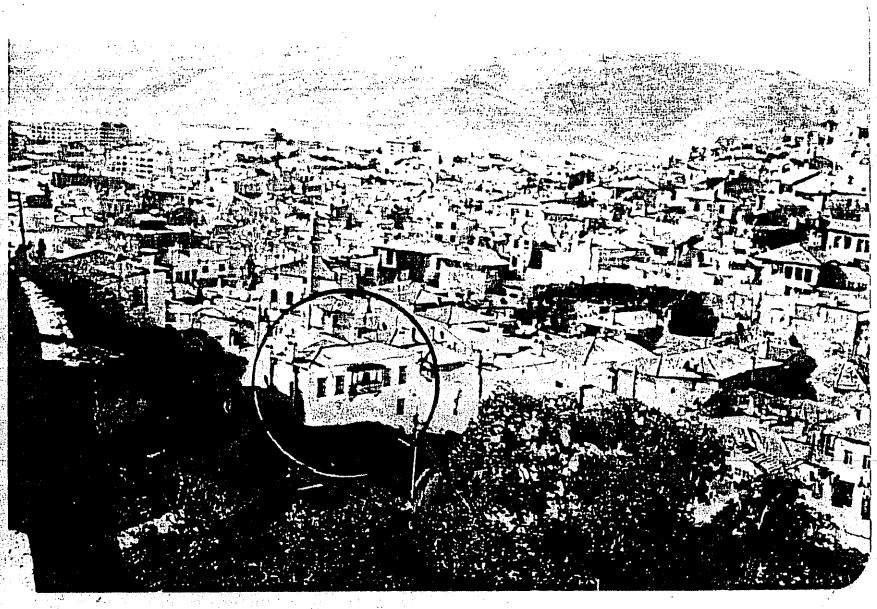

Resim-146 Şehir merkezine bakış, daire içinde, Oktay Ekinci'nin restore ettiği kendi evi.

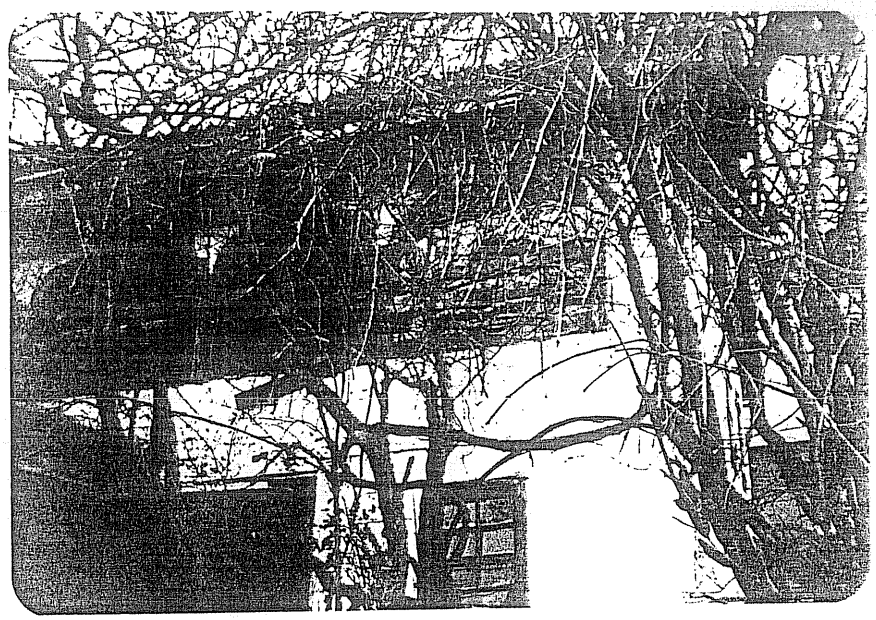

Resim-147.İsmet Zekir Evi Orta Mah.Topaltı Sok.No:1

Resim-148.İsmet Zekir Evi.Üst kattaki odada kullanılmayan ocak,sedir yerini alan iki divan.Divanlar aynı zamanda yatma amacıyla da kullanılmaktadır.

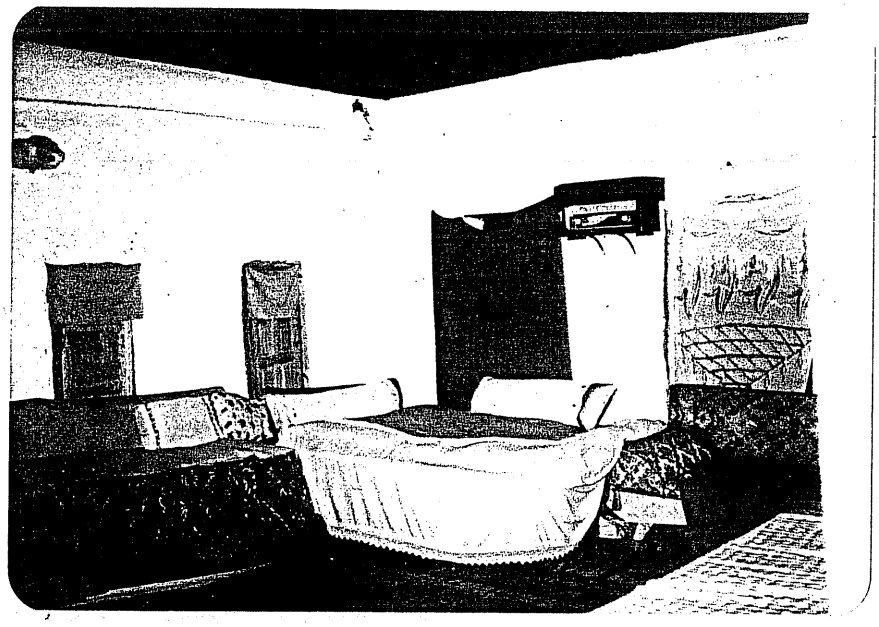

Resim-149.İsmet Zekir Evi.Üst kat sağdaki oda divanlar, koltuklar,eski radyo hepsi biraradadır.

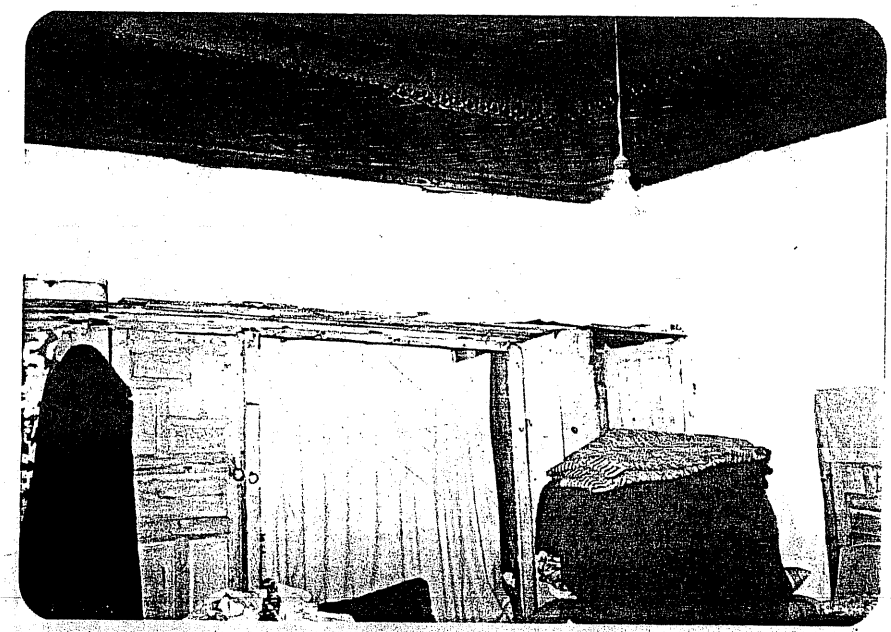

Resim-150.İsmet Zekir Evi.Aynı odanın yüklüğü bugün de aynı amaçla kullanılmaktadır.Aydınlatma, tavandan sarkıtılan ampulle sağlanmaktadır.

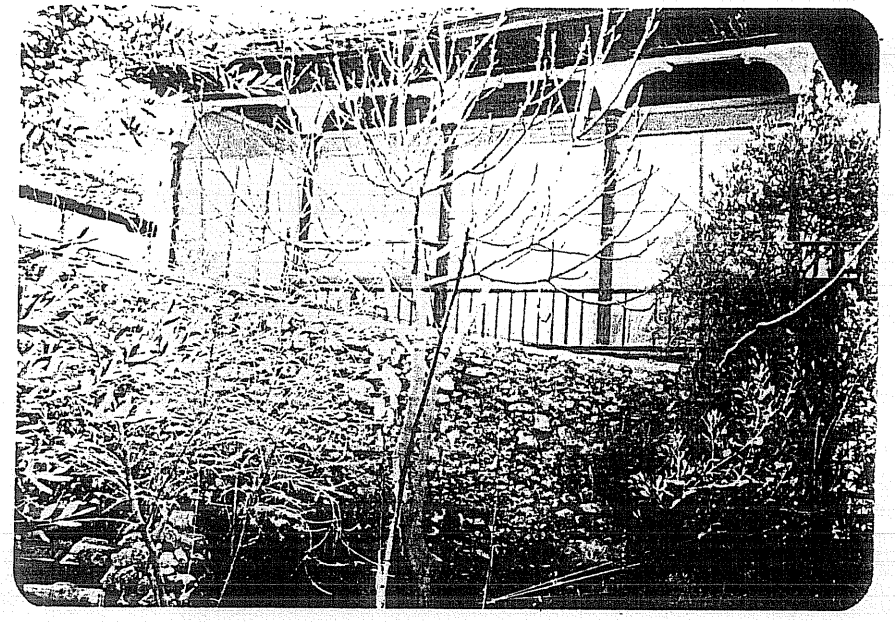

Resim-151. Arif Kızıl Evi (150 yıllık olduğu tahmin ediliyor.) Karşıyaka Mahallesi, Kayabaşı Çıkmazı No:23.

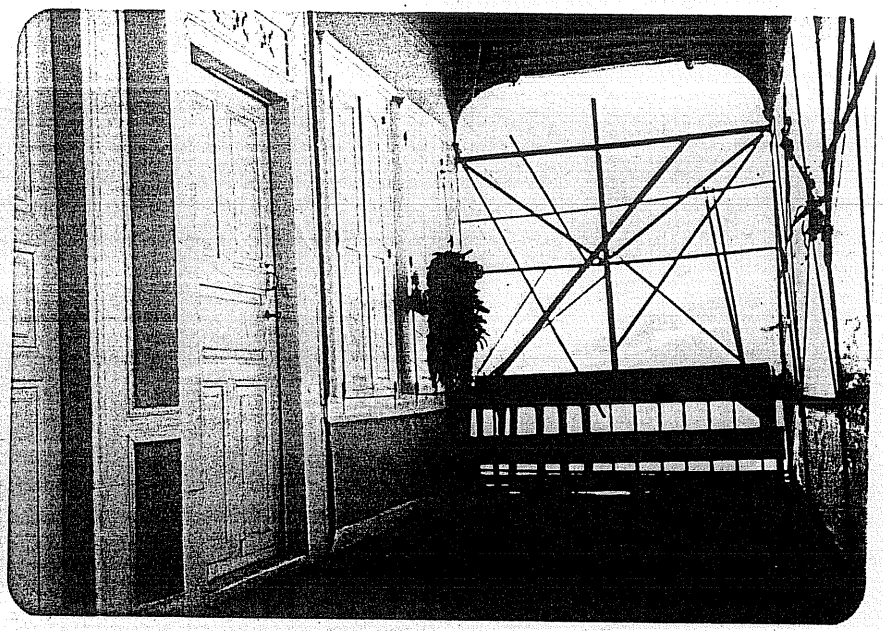

Resim-152. Arif Kızıl Evi hayatı. Hayat bugün muşambalarla kapatılmış.

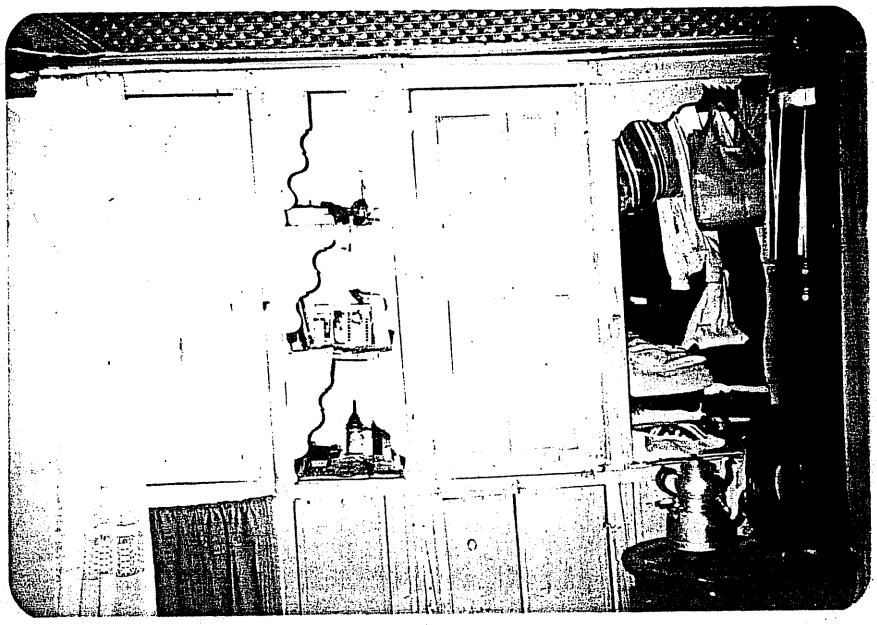

Resim-153.Arif Kızıl Evi'nde,içindeki eşyalar değişmekle işlevi değişmeyen yüklük ve ısıtma aracı soba

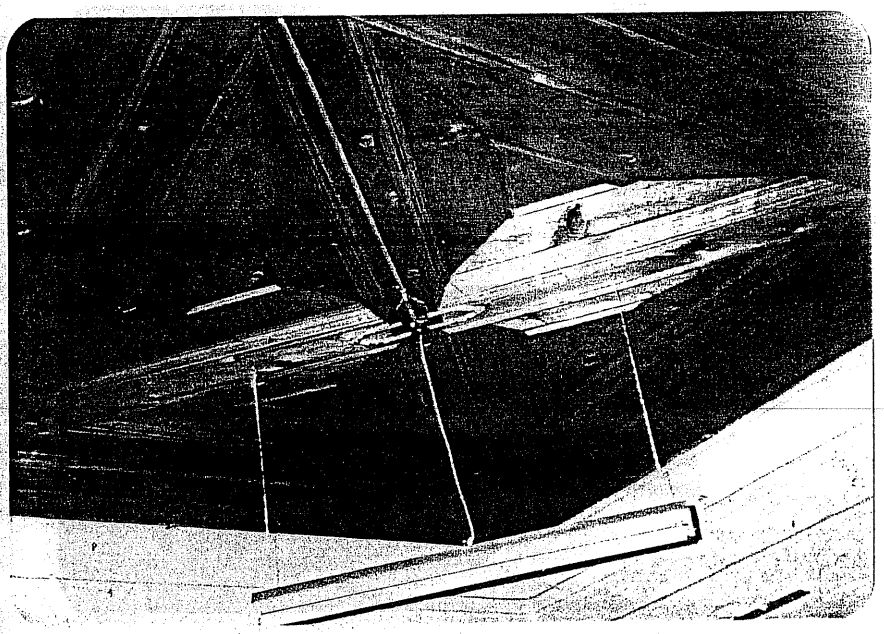

Resim-154.Arif Kızıl Evi'nde çarpık bir aydınlatma.

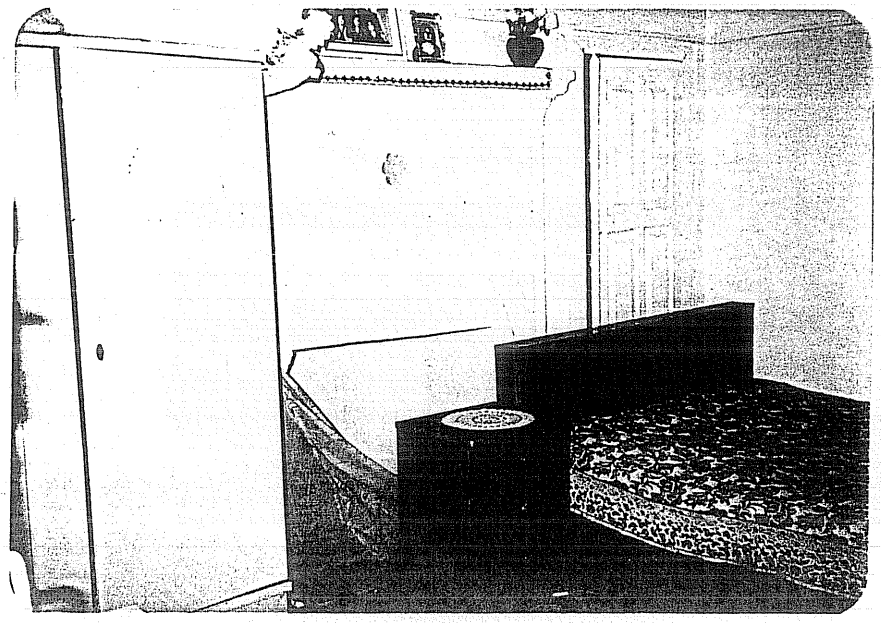

Resim-155.Arif Kızıl Ev'inde iptal edilmiş ocak, önünde yeni mobilyalar,karyola ve dolap odanın bütünlüğünü bozmuştur.

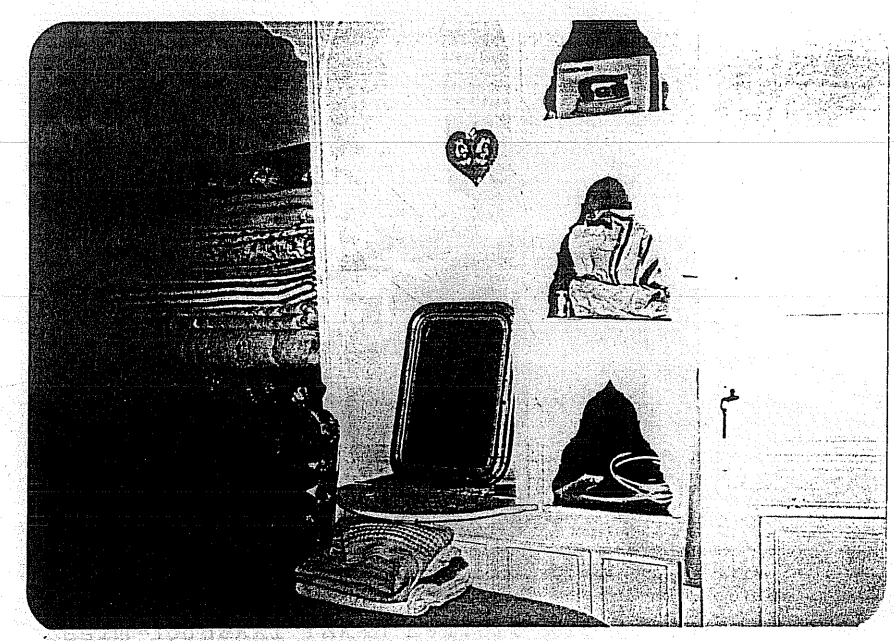

Resim-156.Arif Kızıl Ev'inde önüne divan gelmesine rağmen halen kullanılan yüklük.

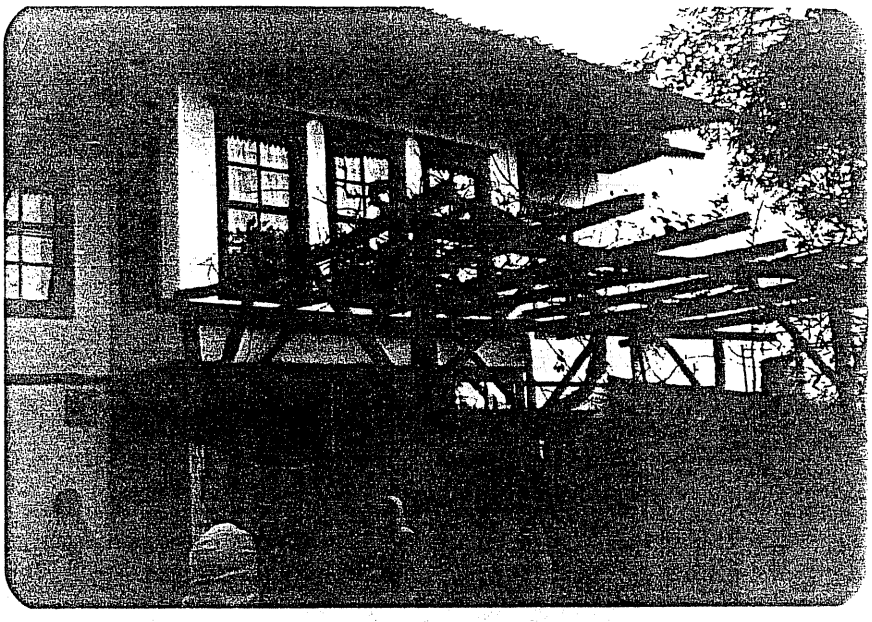

Resim-157. Hakkı Yakan Evi No: 45

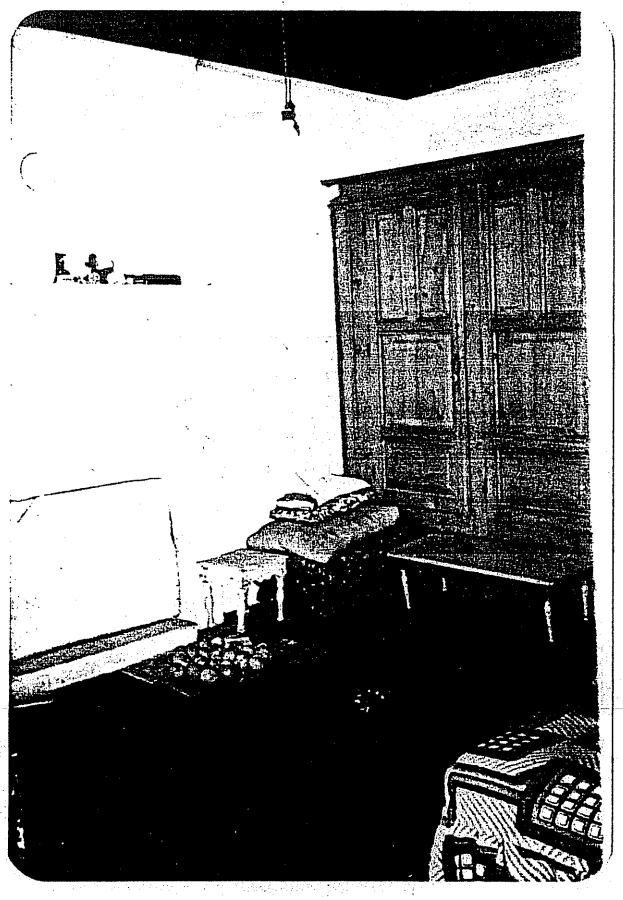

Resim-158 Hakkı Yakan Evi. Üst kat odalarından birinde yüklük, ocak, divan ve sehpalar.

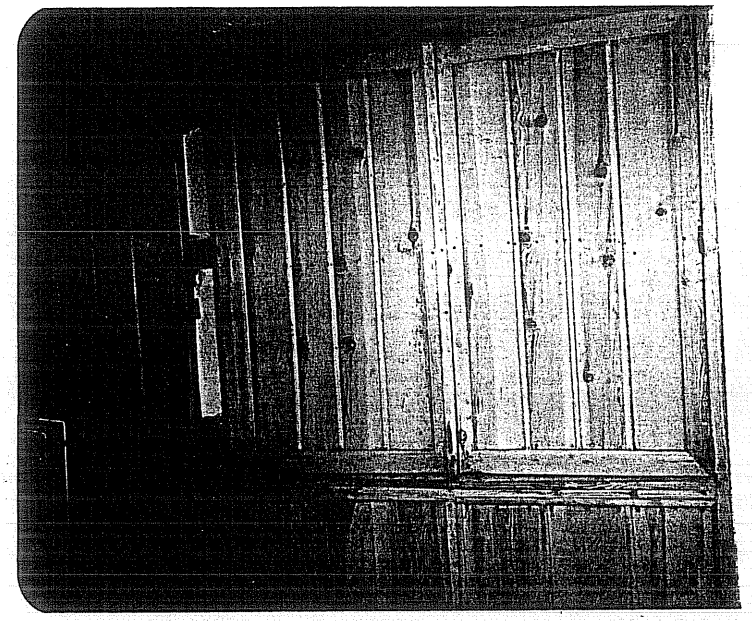

Resim-159 Hakkı Yakan Evi orijinal yüklük.

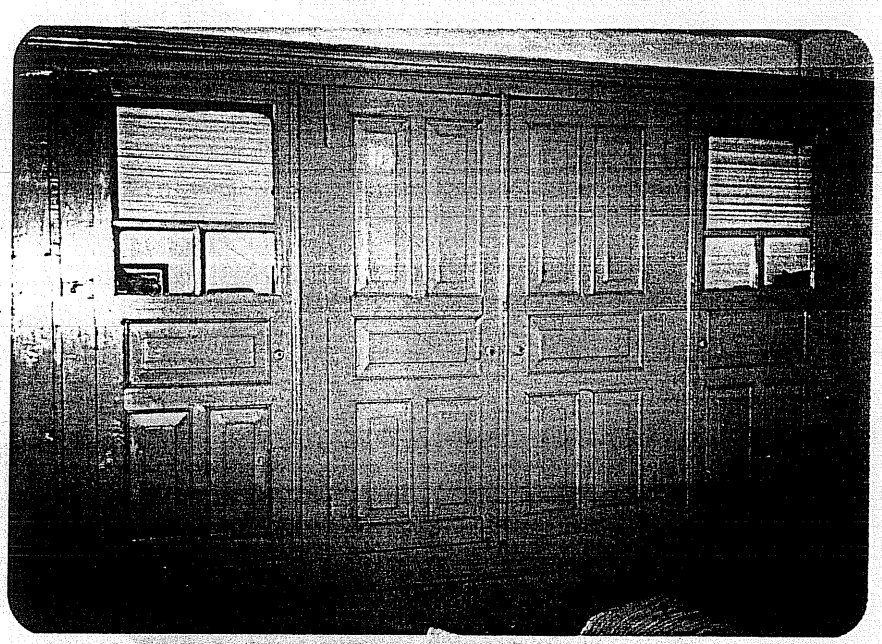

Resim-160 Hakkı Yakan Evi, boyanarak orıjinalliğini yitirmiş olan bir başka yüklük.

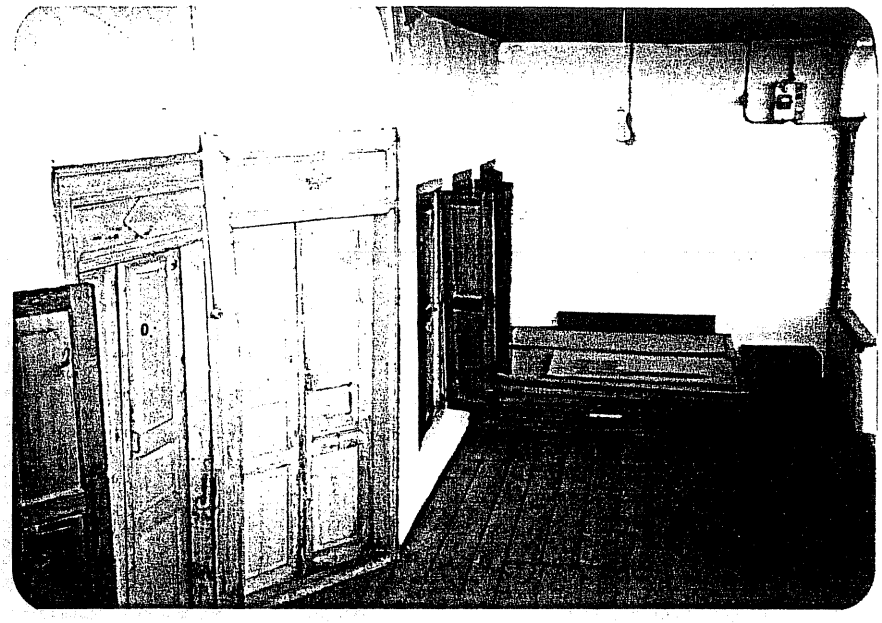

Resim-161.Orta Mahalle,Bahçe Sokak, No:35.
Çok güzel olan bu evin,parasızlık nedeniyle zemin katı kiraya verilmiştir.Ara kat resimdeki gibi depo olarak kullanılmaktadır.

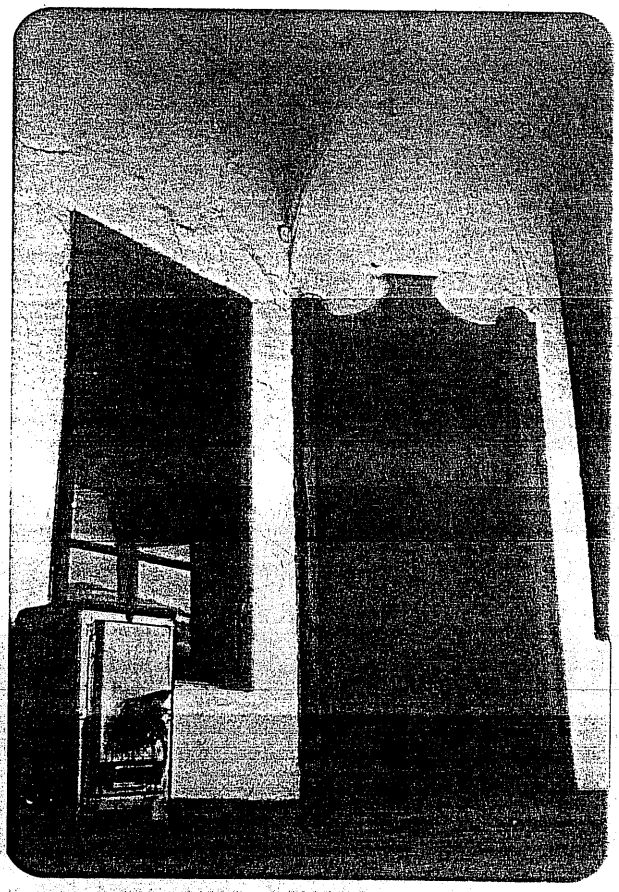

Resim-162.Orta Mahalle, Bahçe Sokak, No:35.
Evin boş olan üst katı.

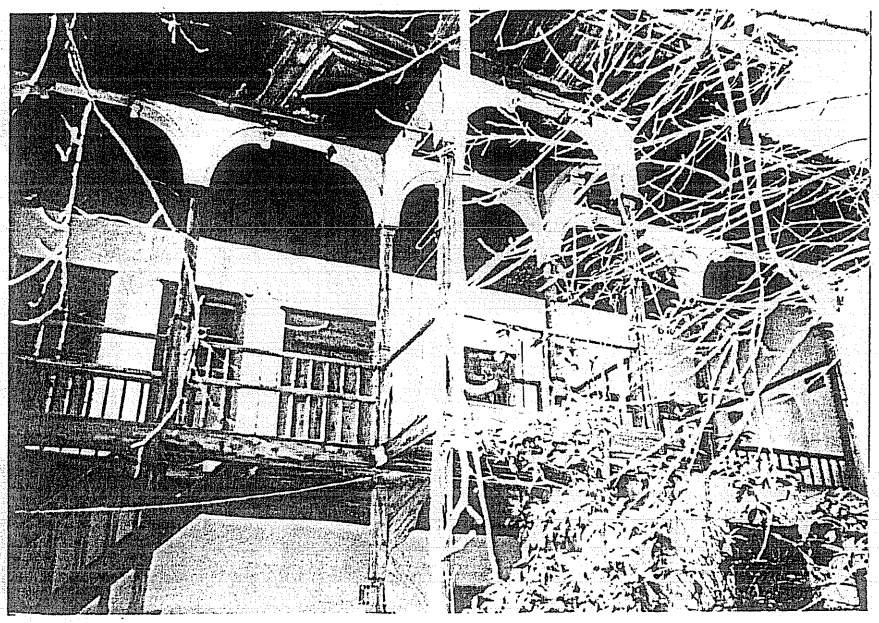

Resim-163.Muğla'da bir evin avlu cephesi.

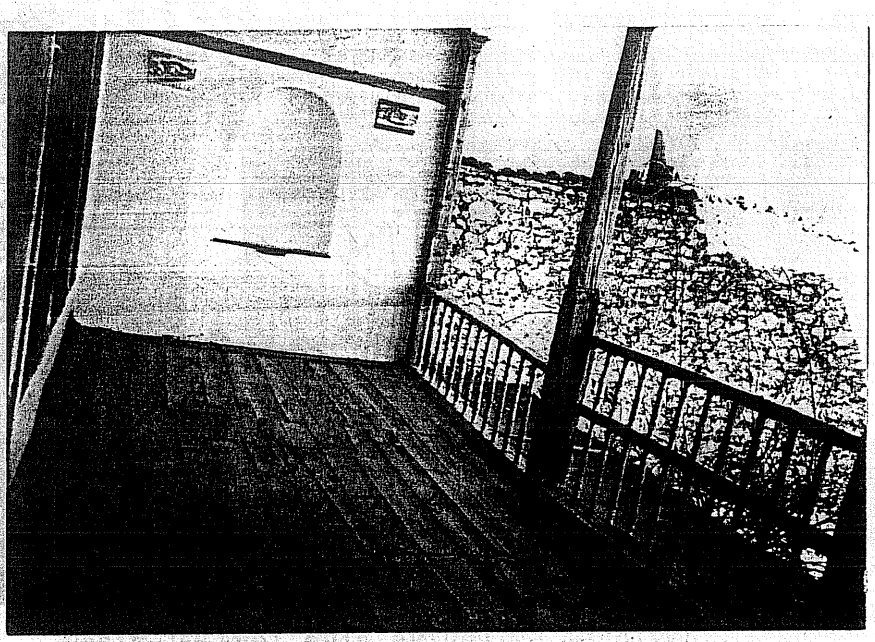

Resim-164.Aynı evin hayatı.

Resim-165.Aynı evin hayatı ve tavanı.

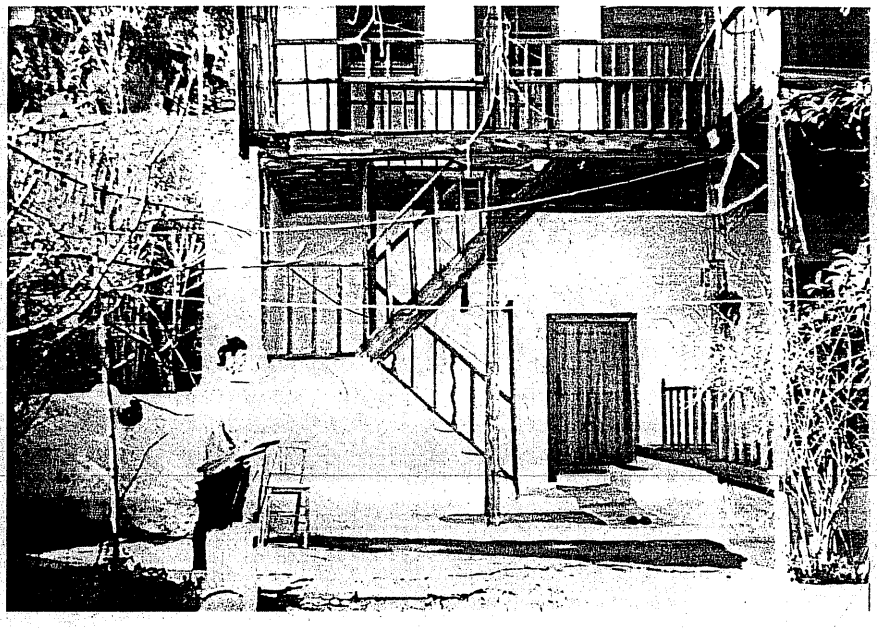

Resim-166.Aynı evin avlusu ve merdiveni.

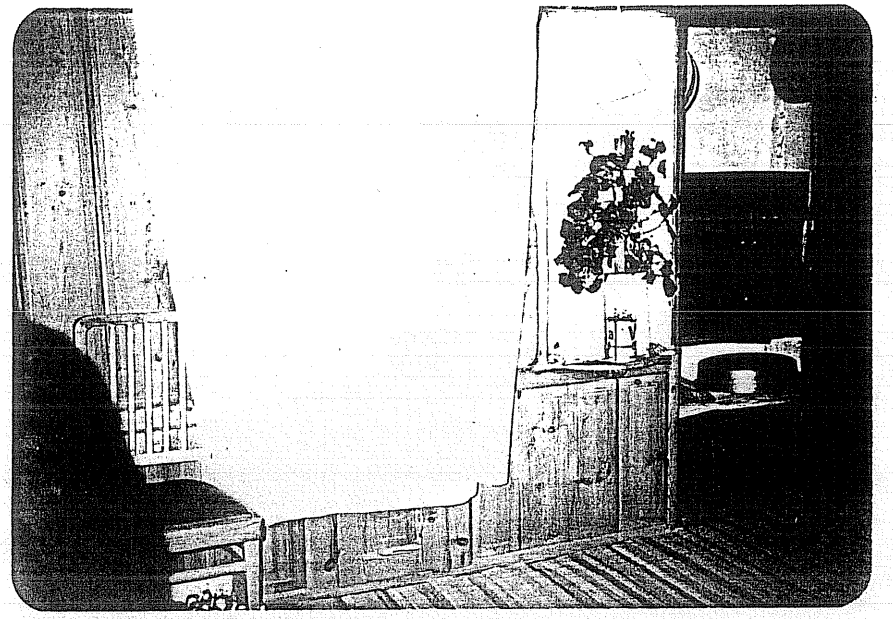

Resim-167. Muğla'da bugün de aynı işlevi gören yüklük.

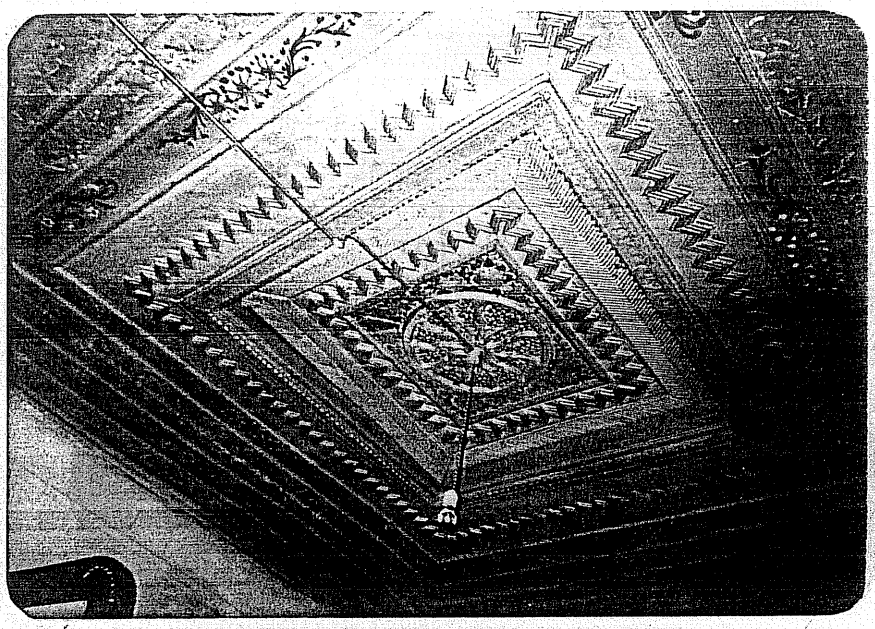

Resim-168. Muğla'da çok güzel bir tavan ve aydınlatma.

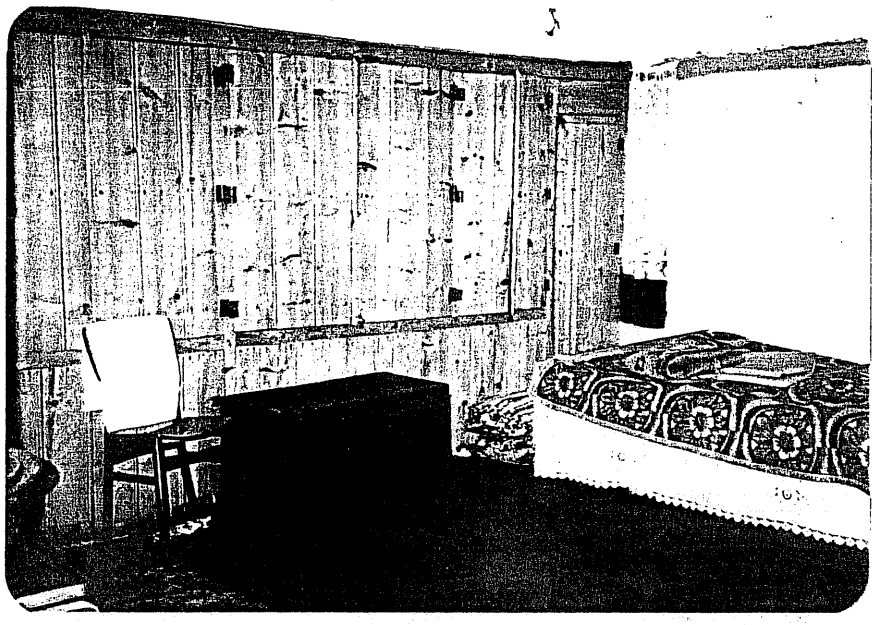

Resim-169 Muğla'da bir evin yatak odası.Yüklük, sandık,sandalye,yatak,geçmiş ve bugün birarada.

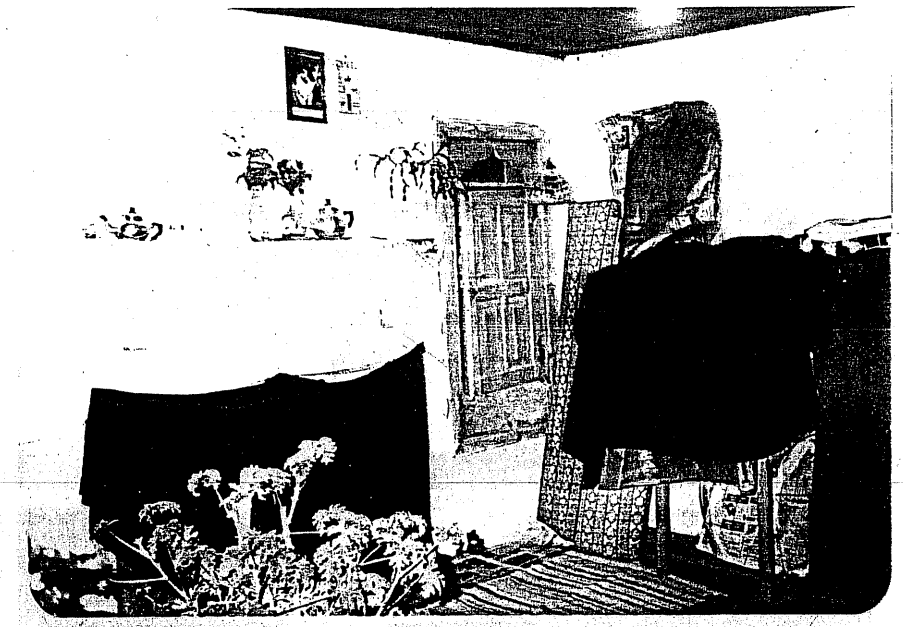

Resim-170.Muğla'da depo haline gelmiş bir oda ve kullanılmayan ocağı.

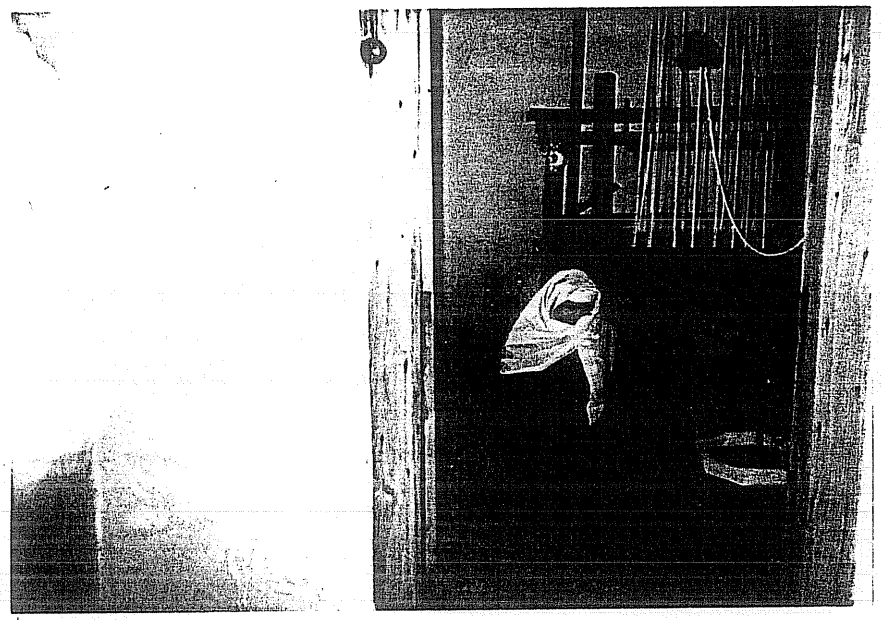

Resim-171.Muğla'da halen bir kaç evde bulunan dokuma makinesi ve çıkrık.

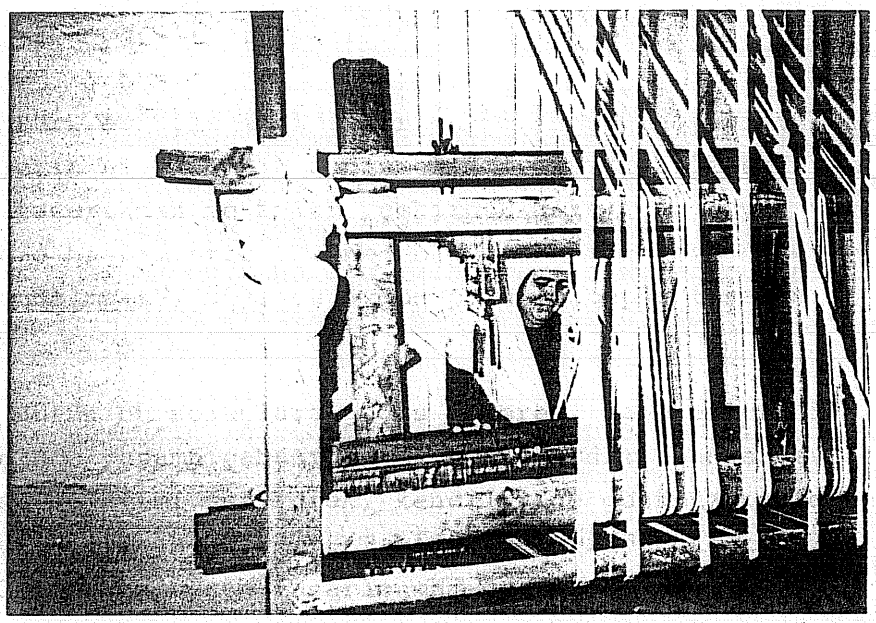

Resim-172.Muğla'da bugün de kadın,evin gelirine içeride çalışarak katkıda bulunmaktadır.

111.3.4. ÇAĞDAŞ DONATIMLA GÜNÜMÜZE UYARLANAN TÜRK EVİNİN İRDELENMESİ

Geleneksel Türk evlerinden bugüne kadar ayakta kalmayı başaranlar, içinde yaşanılanlardır. Evin yaşaması için insan eli olması gerekir ki, evin bakımını yapabilsin, kiremiti kırıldığında onarabilsin, yoksa ev, kendiliğinden çürüyüp gider. Hele evi anıtlaştırıp boşaltmak, Cengiz Bektaş'ın da değindiği gibi o evin yok olmasına zemin hazırlamaktır.Örneğin Milas'da Aslanlı Ev boşaltıldıktan sonra, çöküp yok olmuştur[57].

Muğla evleri, Üsküdar ve Eyüp'teki evler insan eli olan evlerdir. Hele Üsküdür'dakinin yüzü gülmektedir. Fakat Eyüp'teki ev-daha pek çok Türk evinde olduğu gibi - tescilli olduğundan sahipleri tarafından bir çivi bile çakılıp, onarılamamaktadır. Bu insanların rölöve ve restorasyona ayıracak paralarıda olmadığı gibi, evleri de zaten günümüz konforlarından yoksunken iyice yaşanmaz hale gelmektedir. Böyle olunca da hane halkı önce üst katı boşaltırlar, orası çürümeye başlar (Kula'da evlerin pek çoğu böyle idi), zamanla da evi terkederek başka yere taşınırlar.

Türk evi ile ilgili bir başka sorun da yapıyı kullanan ailelerin niteliğinin değişmesidir. Büyük ailelerin kullanımı için tasarlanan mekânlar, çekirdek aile için büyük ve fazla gelmeye başlamıştır. Bu nedenle hane halkı evi düşeyde ve yatayda bölmekte, böylece özgün plan ve cephe tasarımı bozulmaktadır.

Bütün bu sorunlara göğüs gererek, hala evlerini yaşatma ve içinde yaşama çabasında olanlar vardır. Bunlar evlerine çağdaş donatımı getirerek, kendilerine günümüz konforunu sağlamaya çalışmaktadırlar. Tabii Türk evinde ölçekler günümüz mobilyalarına uygun tasarlanmadığından, bir yüklük önüne karyola dayanıp, yüklük kullanımını engelleyebilmekte, ya da bir koltuk takımı sedirin yerini alarak, camdan dışarıyı seyredebilmektedir. Eskiden Türk evinde elektrik olmadığından, buna

uygun bir düzen de yoktu. Bugün elektriği, özenerek yapılmış tavandan koca kablolarla geçirerek, göbekten ampulleri, flo-ür ışıl lambaları sarkıtmaktadırlar. Çoğu güzelim yüklüğünü boyamış, ocağını kapatmıştır. Bazıları Muğla Arif Kızıl Evi' ndeki gibi hayatlarını muşambayla iklim koşullarından koruma-ya çalışmâktadırlar. Pekçoğu Üsküdar Fehmi Haraçoğlu Evin'de-ki gibi bir odasını mutfak yapmıştır. Çoğunda sedirin yerini, hem yatılıp, hem oturulan, ondan biraz daha yüksek olan divan almıştır. Servis mekanları için, imkânı olanlar evlerine plan karakterini bozsa da bir WC-banyo yaptırmışlardır. Bütün bun-lar eve zarar verecek nitelekte olsa bile, devletten hiç bir destek görmeyen ve restorasyon için parası olmayanlar için tek çözümdür. Bu insanlar hiç değilse evlerini terketmemiş, ya da Bursa'da rastladığım gibi yakıp yok ederek, yerine apartman yapmaya çalışmamışlardır. Burada yapılacak olan, bu insanları bilinçlendirmektir. Pek çoğu, özellikle Muğla'da evlerinin de-ğerini bilmemekte ve kendisine yabancılardan kaldığını zannet-mektedir. Zaten burada durumu iyi olanlar apartmana geçmiş ve evlerini ya kapatmış, ya da kısmen kiraya vermiştir. İş sade-ce insanları bilinçlendirmekle kalmamalı, onlara kredi verip, onarımlarına yardımcı olunmalıdır. Evi onarmak yıkıp yeniden yapmak değil, zaman süreçi içinde olabilecek eskimelere, vak-tinde müdahale etmektir. Üstelik bu sanıldığı kadar masraflı bir olay değildir.

III.4. GELENEKSEL TÜRK EVİ İLKELERİ DOĞRULTUSUNDA DÜZENLENEN YENİ KONUTLAR

III.4.1.YENİKÖY'DE BİR YALI

İstanbul Boğaziçi Yeniköy yamaçlarında ağaçlık bir bahçe içinde yer alan konut geleneksel köşk ilkelerince düzenlenmiştir. Utarit İzgi tarafından tasarlanmış ve dekore edilmiştir.

Boğaziçi'ndeki bu mevkide bulunan eski bir yapının gabarilerinin içinde kalacak şekilde ele alınmış ve yeniden inşa edilmiştir.

Büyük bir bahçe ve doğa içinde yer alan,taban alanı yaklaşık 300 metrekarelik bir yayılma gösteren köşkün,denize bakan kısmı üç kat, arka bahçeye yönelik kısmı iki kattan oluşmaktadır.

Köşkün genel mekân kuruluşu deniz-bahçe birleşmesini gerçekleştiren geleneksel karnıyarık kavramı uyarınca ele alınmıştır.

Oda birimlerinin bağlandığı sofa, büyük boyutlu, özel şekillendirilip, renklendirilmiş pencereler aracılığı ile dış kitleye de yansımaktadır.

Ayrıca sivil mimarimizin tipik karakteristiği olan oda birimleri, dış kitlede belirginleştirilmiştir.

Sofa ve cephelerdeki çıkmalar, özel yalıtımlı ahşap panolarla takviye edilmiştir.

İç mekânda hakim renk beyazdır. Sadece zemin katta beyaz renk, yer yer duvar ve tavanda yer alan doğal renkli meşe elemanlarla dengelemiştir.

Dekorasyonda çağdaş mobilyalar kullanılmış, sedir,yüklük vb. geleneksel taklidi yaklaşımlardan kaçınılmıştır.Zemin katta, mutfak, salon, yemek odası, banyo, üst katlarda ise gündelik oturma, yatak odaları, ofisler ve banyolar yer almaktadır[58].

YENİKÖY'DE KONUT

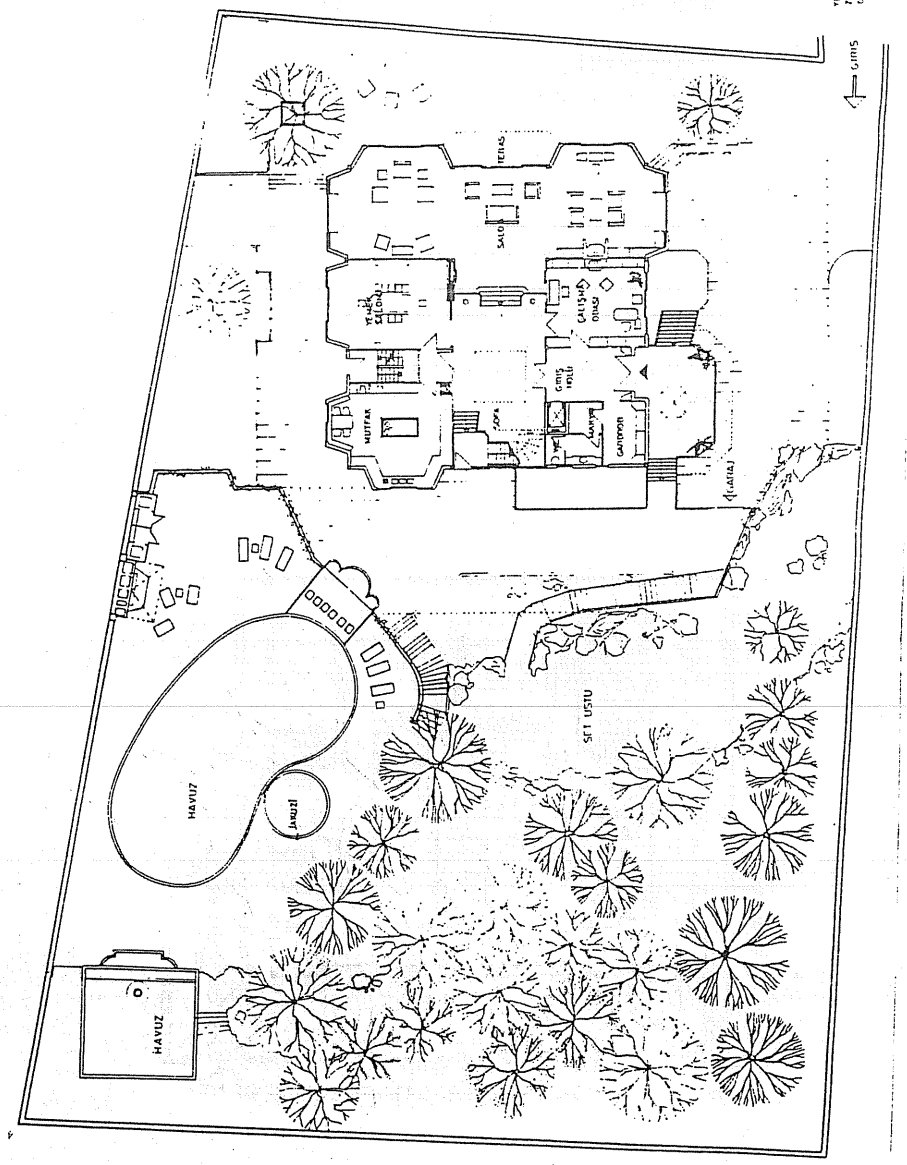

ZEMİN KAT PLANI

YENİKÖY'DE KONUT

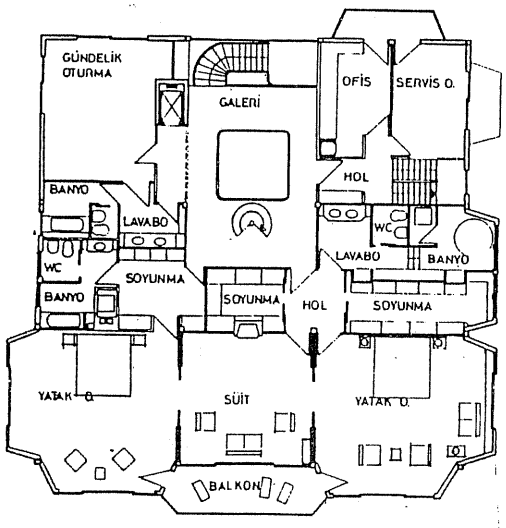

1. KAT PLANI

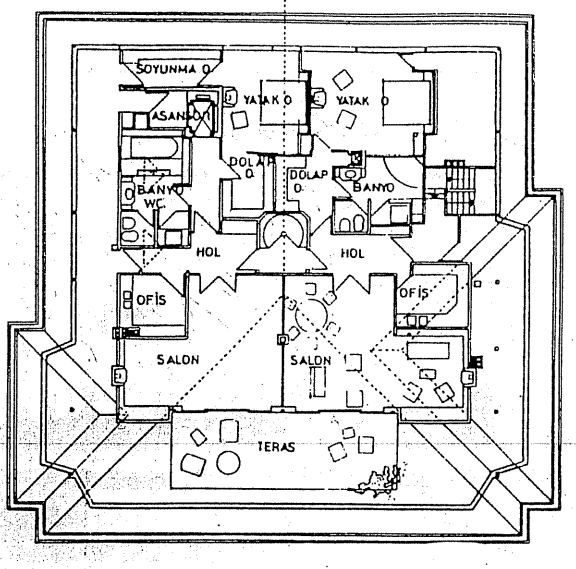

0 1 2 3 4 5

ÇATI KATI PLANI

Resim-173.Zemin kat taşlık sofası.

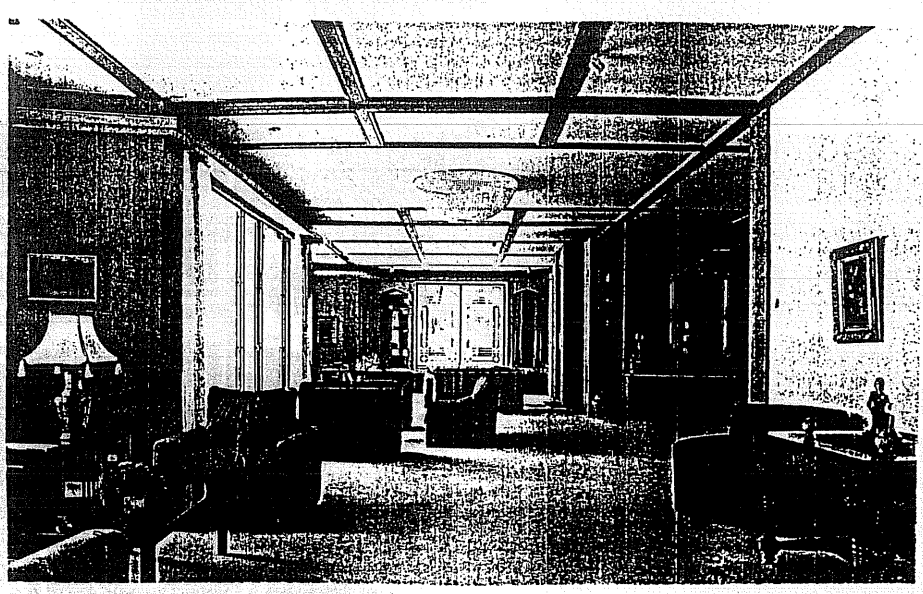

Resim-174.Zemin kat salonu.

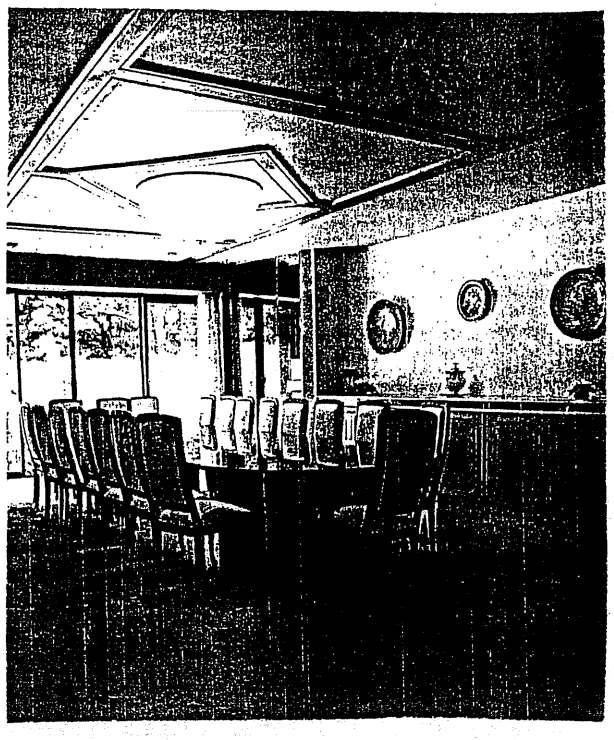

Resim-175.Zemin kat yemek odası.

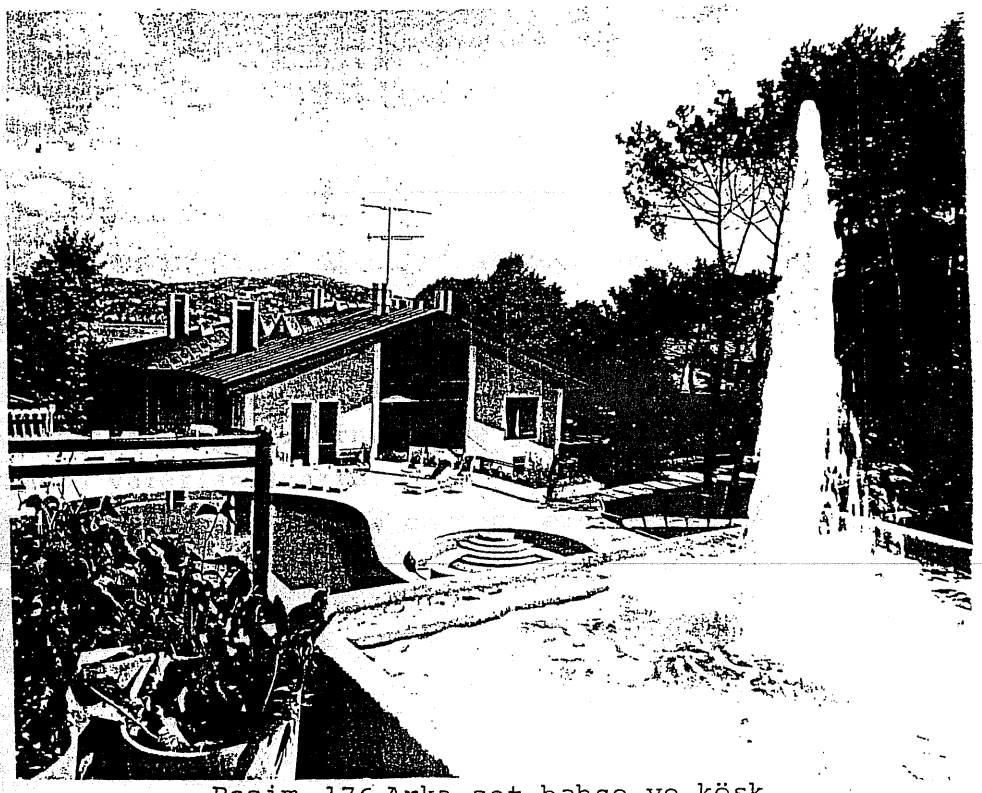

Resim-176.Arka set bahçe ve köşk.

III.4.2.SOSYAL KONUTLAR

Doçent Cengiz Eruzun tarafından, geleneksel Türk evinin oluşumundaki temel ilkelere bağlı kalınarak geleceğe yönelik somut iki örnek tasarlanmıştır.

Bunlardan ilki yürürlükteki yasaların belirlediği 100metrekare net kullanım alanlı ev tasarımıdır."Karnıyarık" olarak isimlendirilen iç sofalı geleneksel ev planından üretilmiştir. Bu büyüklükteki bir apartman dairesi 30 metrekareyi geçmeyen bir salon, biri normal ikisi küçük üç yatak odası ve küçük bir mutfak, wc, banyo mekânlarından oluşmaktadır. Oysa öneri planda gündüz kullanımı 65 metrekareyi bulan salon ve gece kullanımında ikisi büyük dört normal oda olanağını sağlamaktadır.Üç duvar hareketli panolarla bölünerek, oturma ve yatma elemanı sedir kullanılarak sağlanan esneklik sekiz farklı plan alternatifi üretebilmektedir.

İkincisi konut edindirme fonu standartını aşmayan 70 metrekare kullanım alanlı küçük bir ev planıdır. İki duvar hareketli pano bölme, sedir ve katlanan yataklarla elde edilen esnek çözüm beş farklı plan alternatifi verebilmektedir. Gündüz kullanımında 45 metrekare salon, gece kullanımında ise biri büyük üç yatak odası olanağı sağlamaktadır.

Günümüz evlerinde gündüz salonda yaşanırken yatak odaları kullanılmamakta, gece ise salon kullanılmaktadır.Oysa yukarıda bahsedilen her iki örnekte de gece ve gündüz evin tüm mekânlarından yararlanılmaktadır. Böylece daha küçük evlerde ama daha büyük mekânlarda yaşama olanağı elde edilmiştir[59].

TOPLU KONUT TASARIMI

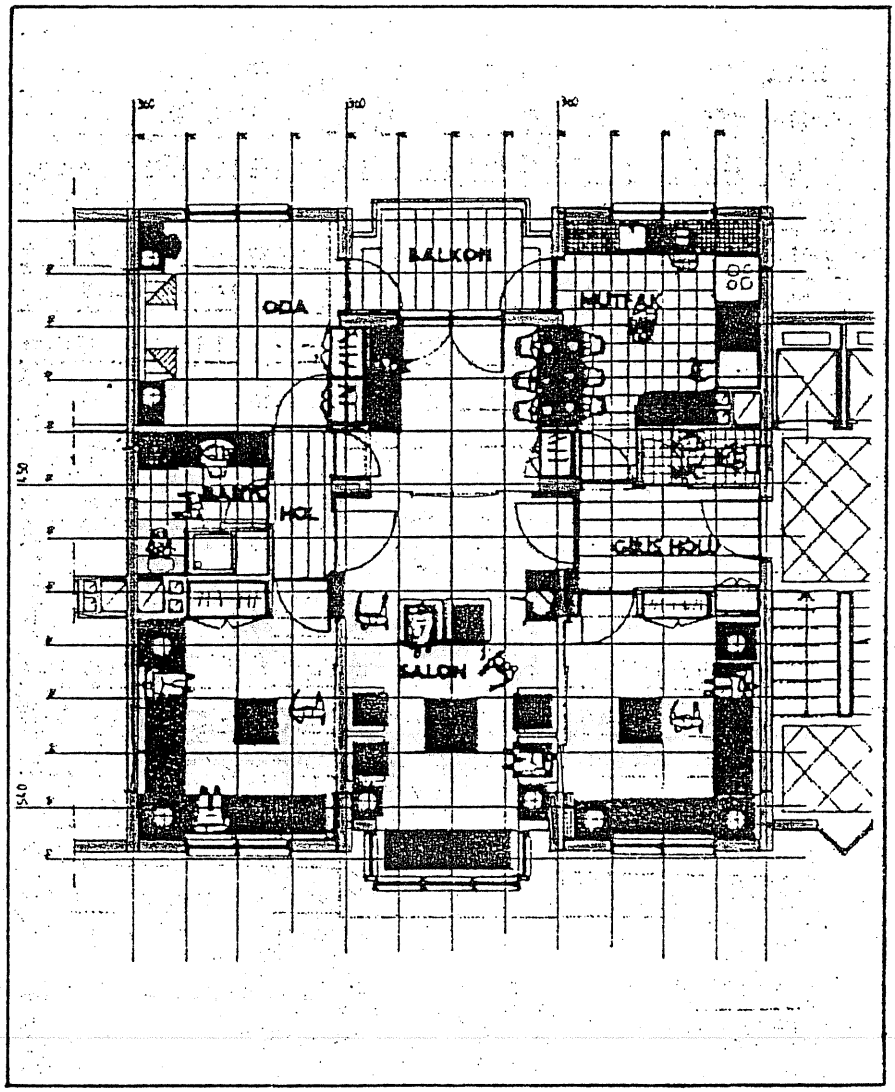

0 0,5 1 2 3M

1. ÖRNEK GÜNDÜZ PLANI

TOPLU KONUT TASARIMI

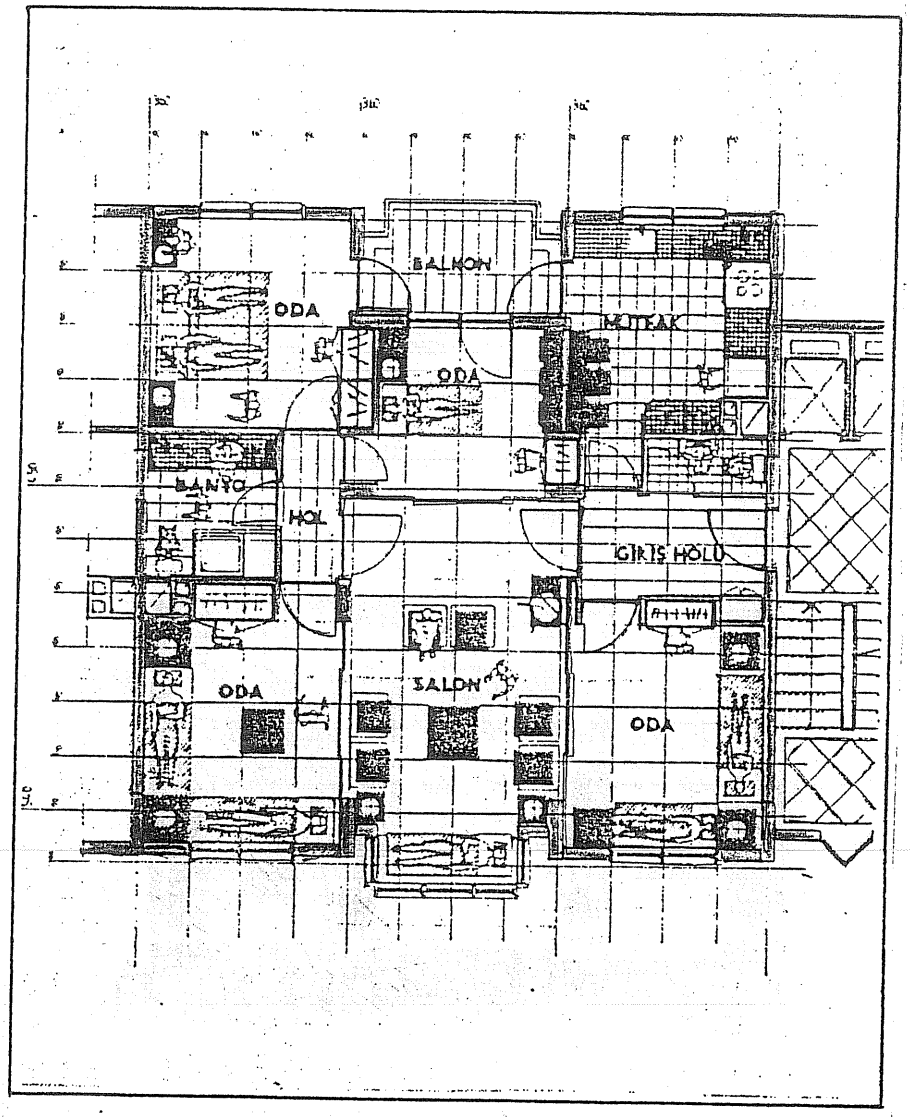

0 0,5 1 2 3M

1. ÖRNEK GECE PLANI

TOPLU KONUT TASARIMI

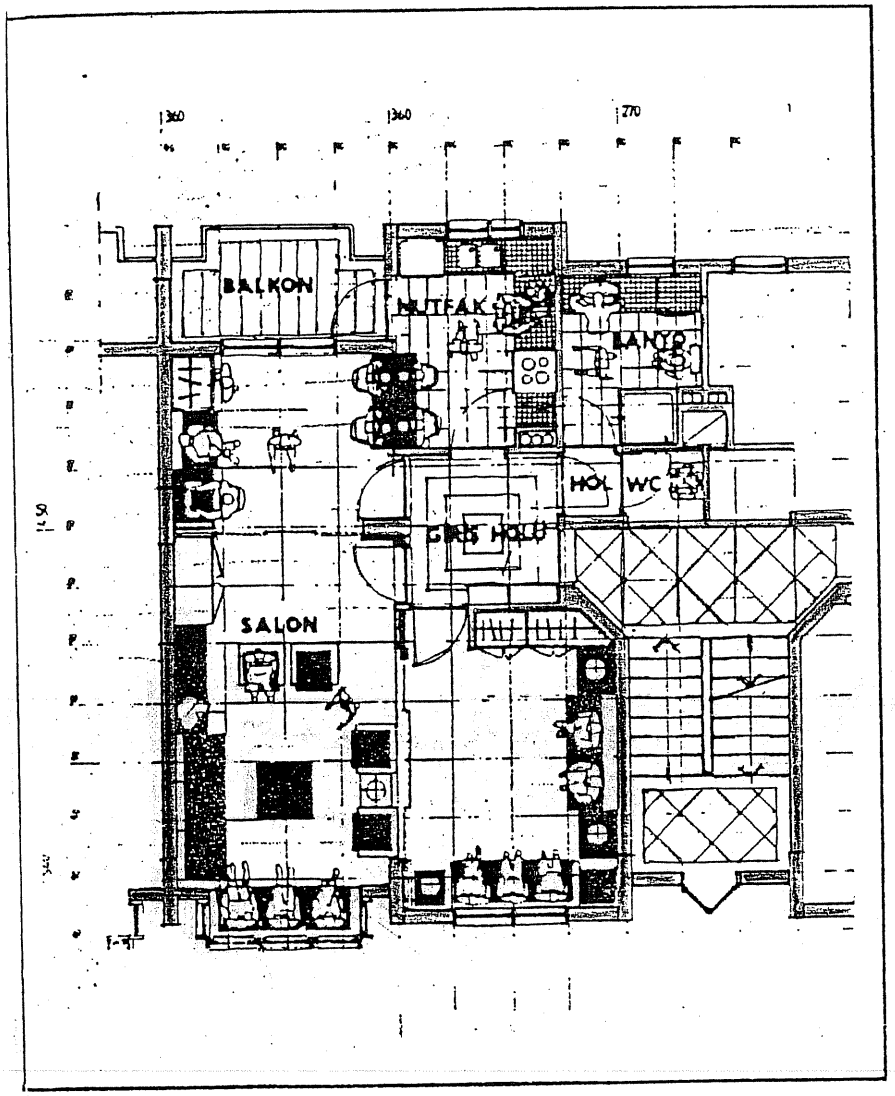

0 0,5 1 2 3M

2. ÖRNEK GÜNDÜZ PLANI

TOPLU KONUT TASARIMI

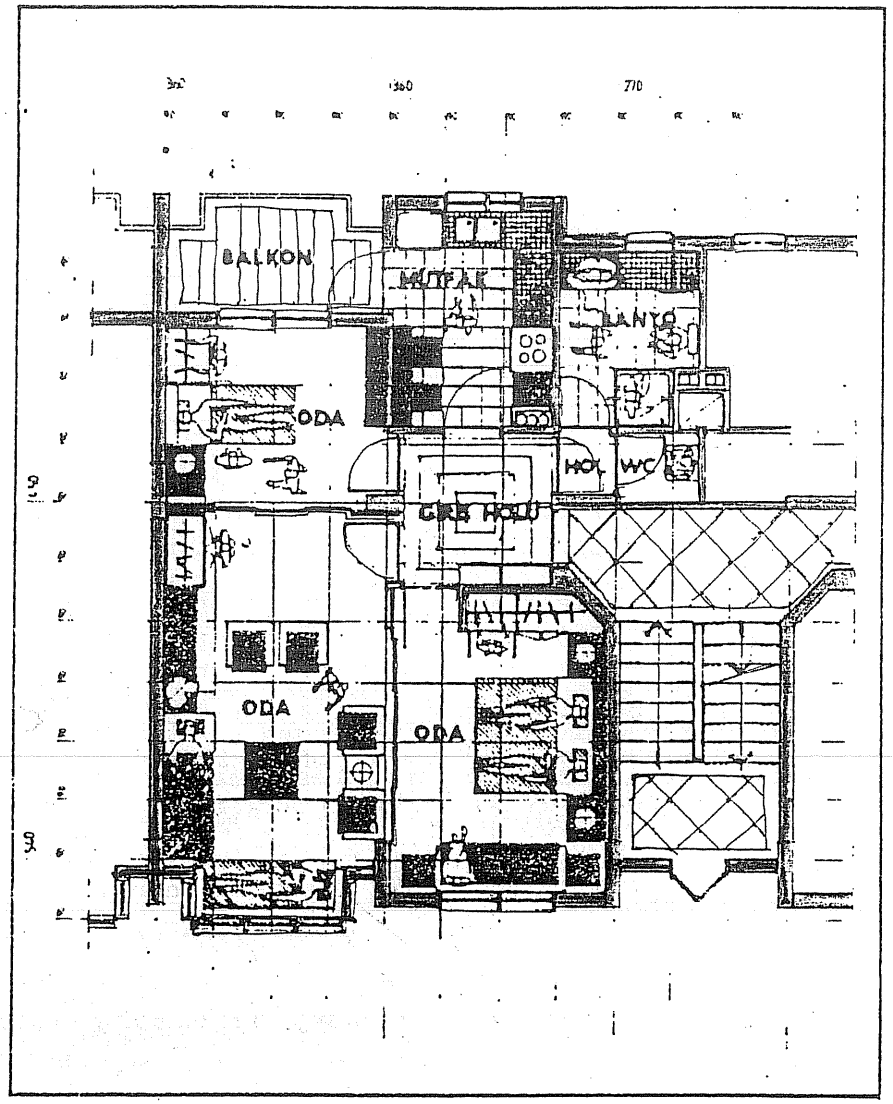

0 0,5 1 2 3M

2. ÖRNEK GECE PLANI

III.4.3. AKYAKA EVLERİ

Akyaka Köyü, Muğla'nın Ula ilçesine bağlı, Gökova Körfezinin başlangıç noktasında yer alan, etrafı yüksek Kıran Dağları, sık çam ormanları ve denizle çevrilmiş, doğal zenginlikler bakımından yörenin en zengin kıyı yerleşmelerinden biridir.

Burada yapılan ve çoğu "tatil konutu" işlevi gören yapılar, Gökova-Ula bölgesinde yaygın ve halen yaşamakta olan geleneksel yöre mimarisiyle belli uyum içinde tasarlanmaktadır. Bu durum, Akyaka'yı "kültürel kimliği bozulmadan" gelişen ender köylerimizden biri yapmıştır. İller Bankası'nca yapılan İmar planında da aynı kimliği sürdürmeyi sağlayan kurallar getirilmiştir.

Akyaka'ya, hemen yamacında yer aldığı Sakartepe sırtlarından bakıldığında, yeşil orman örtüsü arasına serpilmiş kırmızı kiremitli çatılar, karekteristik bacalar,cephelerdeki ahşap uygulamalar ve beyaz badanalı duvarlarla, çicekler, sarmaşıklarla, köyün bölgedeki diğer kıyı yerleşmelerinden farklı olduğu hemen anlaşılmaktadır[60].

Akyaka'da geleneksel sivil mimariye uygun olarak yapılan evlerin birçoğu Nail Çakırhan tarafından tasarlanıp, uygulanmıştır. Bunların arasında kendisinin yaşadığı "Ağa Han Mimarlık Ödülü" alan evi de vardır. Tek katlı, sofalı, iki odalı olan ev sedirinden, ocağına, yüklüğüne,mimari nispetlerine kadar tamamen geleneksel Türk Evi özellikleri taşımaktadır.Isıtma odalarda ocakla, sofada mangalla sağlanmaktadır. Aydınlatma ise günümüz şartlarına uygun olarak elektrikle ve tavandan sarkıtılan avizelerle yapılmaktadır.

Köye girildiğinde göze çarpan evler, ilk anda restore edilmiş eski Türk evleri izlenimi yaratmaktadır, ancak çok dikkatli ve bilinçli olan gözler onların sonradan yapıldığını anlayabilmektedir.

NAİL ÇAKIRHAN EVİ

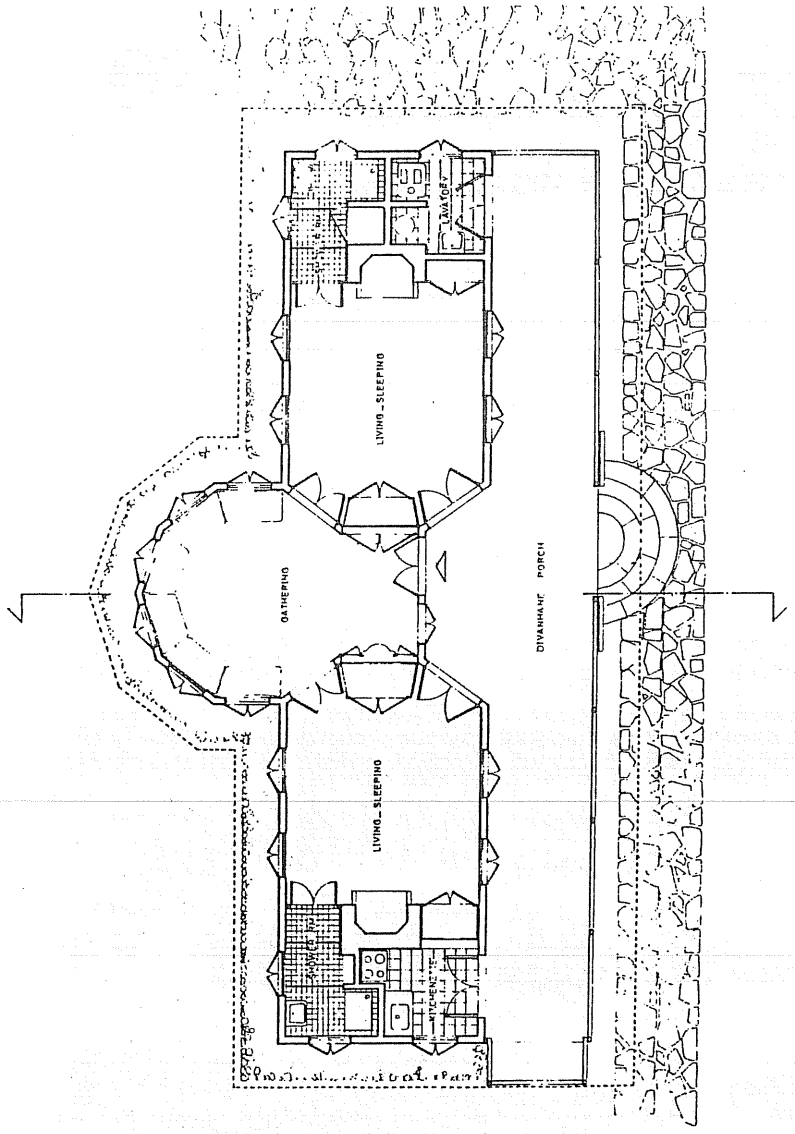

ZEMİN KAT PLANI

0 0.5 1 2 3M

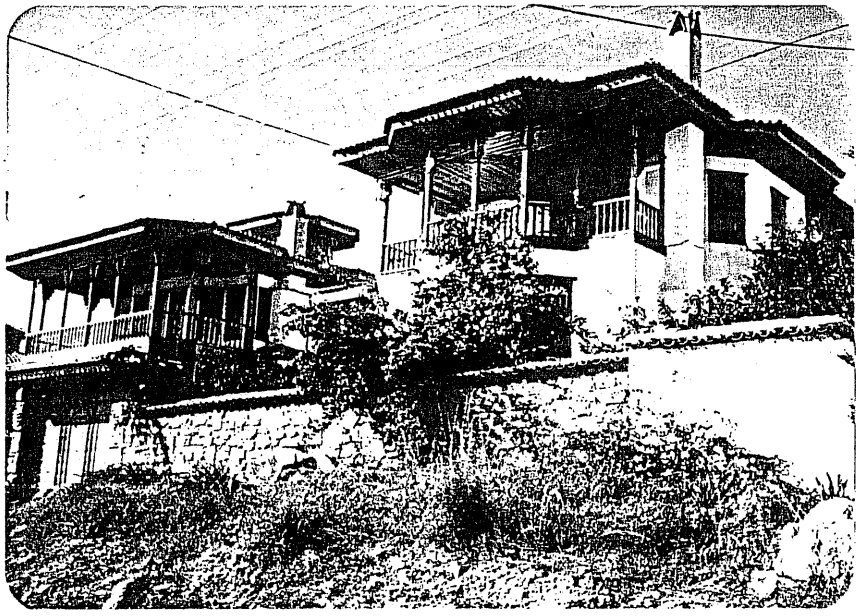

Resim-177.Akyaka'da Türk evi özelliklerini taşıyan iki ev.

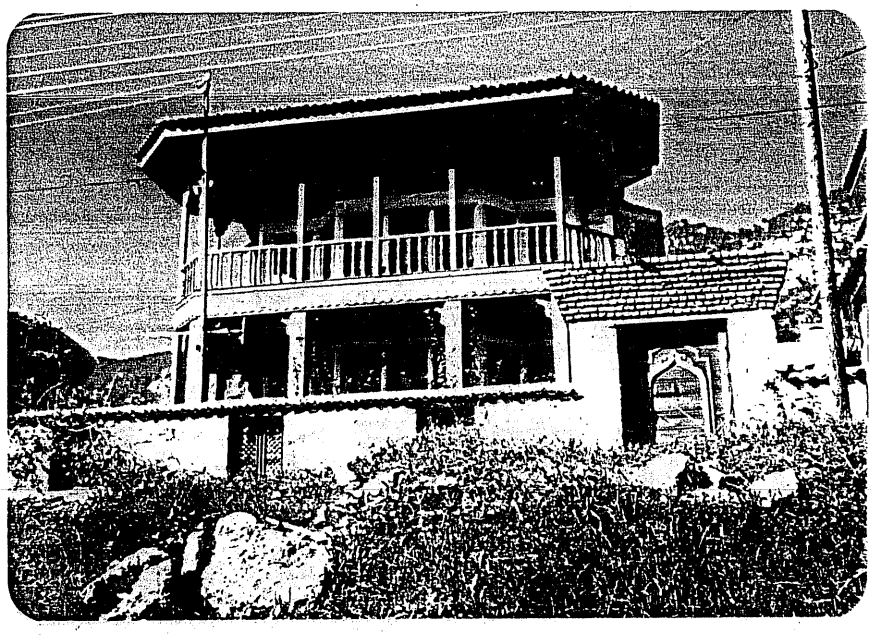

Resim-178.Soldaki evin yakın çekimi ve bahçe giriş kapısı.

Resim -179 Soldaki ev ve hayat ile ahşap tavanları.

Resim-180. Sağdaki ev ve hayat.

Resim-183.Akyaka'da hayatlı ve değişik kafesleri olan bir ev.

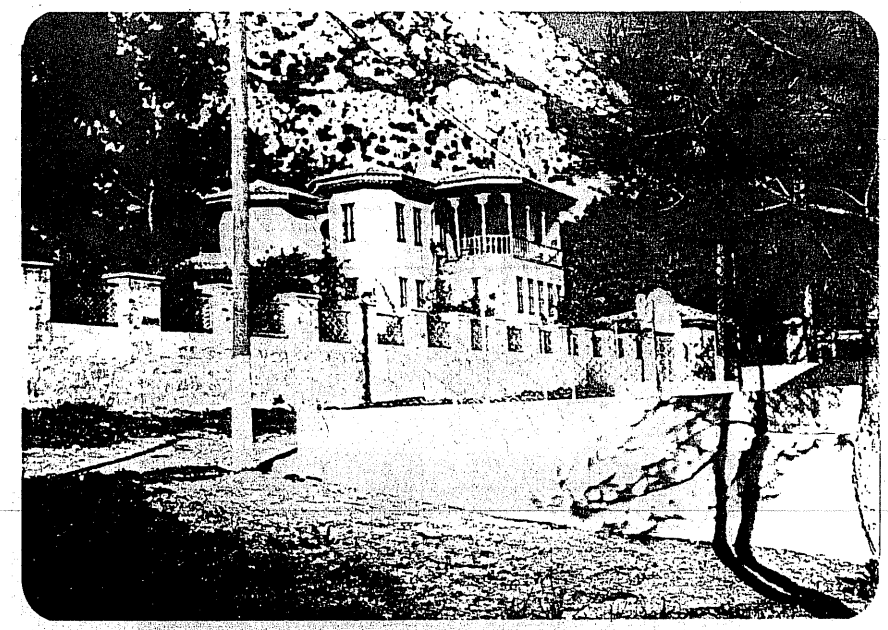

Resim-184.Akyaka'da bir başka ev. Evlerin hepsinde eski Türk evindeki avlu yerini alan bahçeler ve yüksek duvarlar vardır.

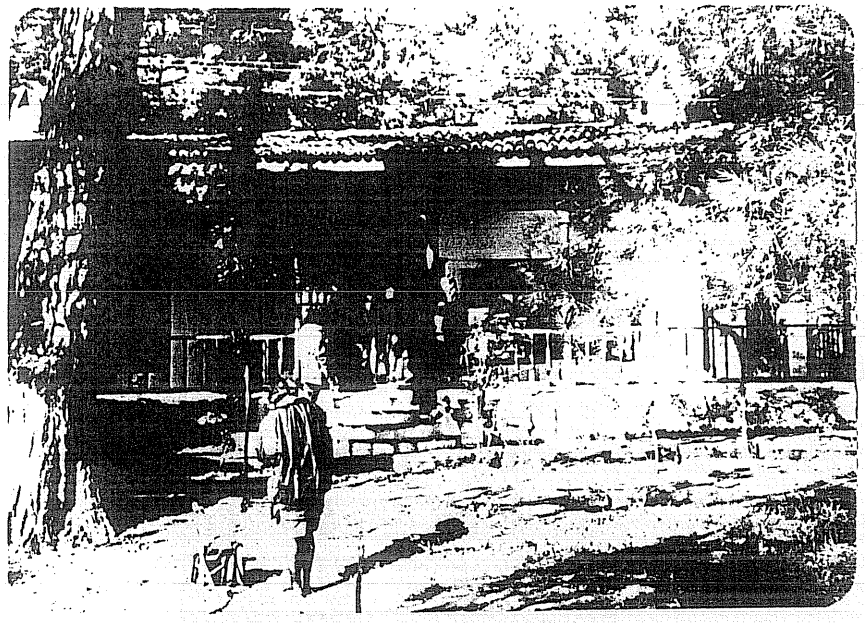

Resim-185.Nail Çakırhan Evinin giriş cephesi

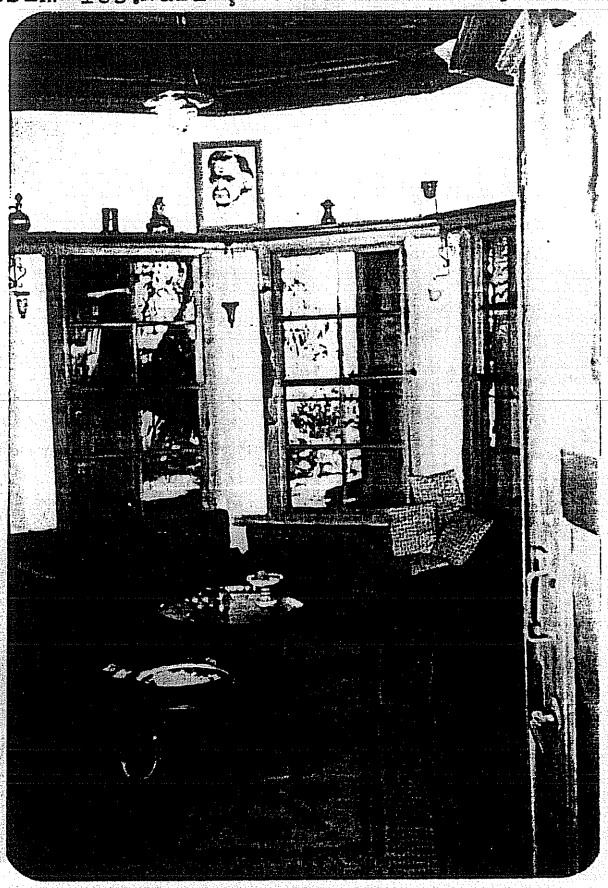

Resim-186.Evin sofası, mangal, sedirler

Resim-187.Sofa da eski oturma düzeni

Resim-188.Daha geniş açıdan sofa

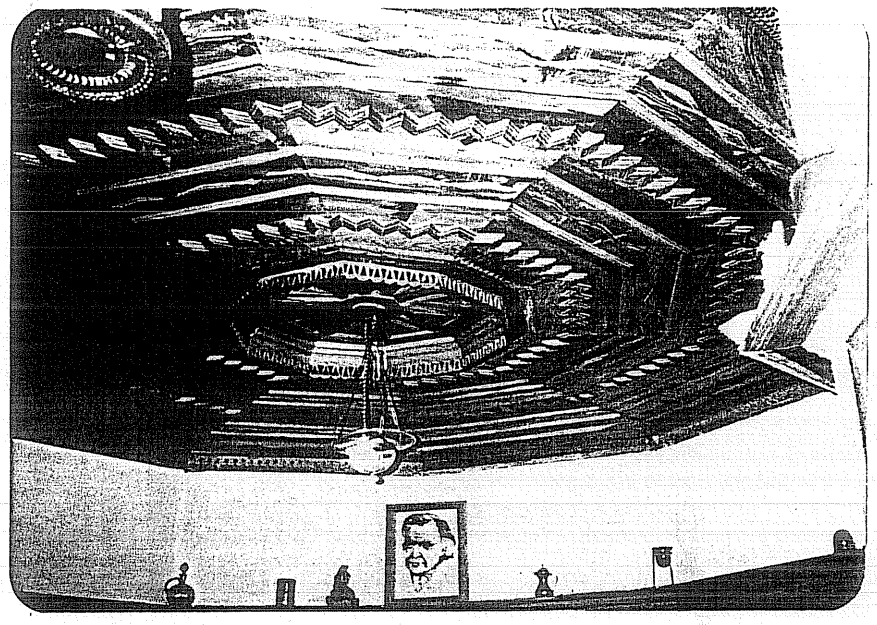

Resim-189.Sofanın tavanı ve aydınlatma

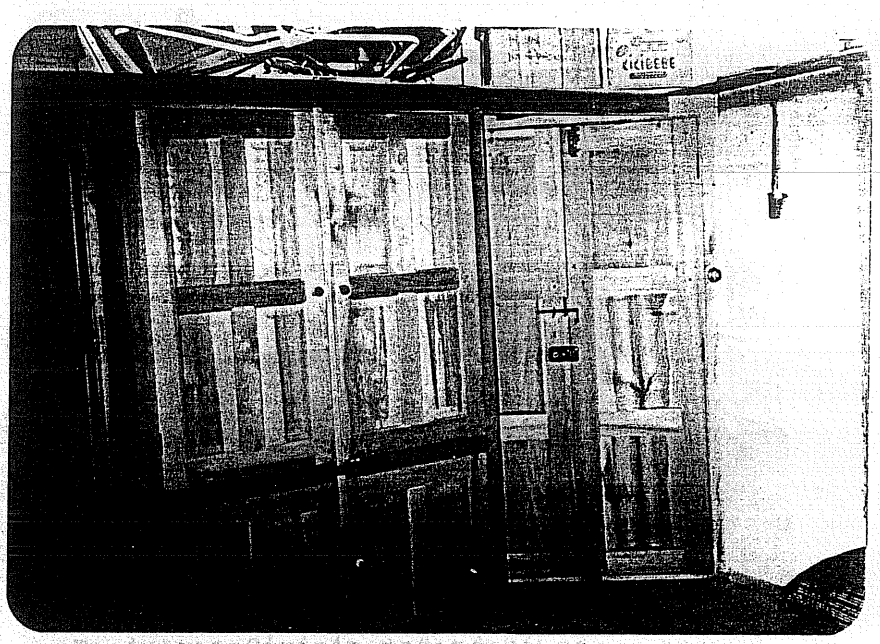

Resim-190.Odanın yüklüğü ve giriş kapısı

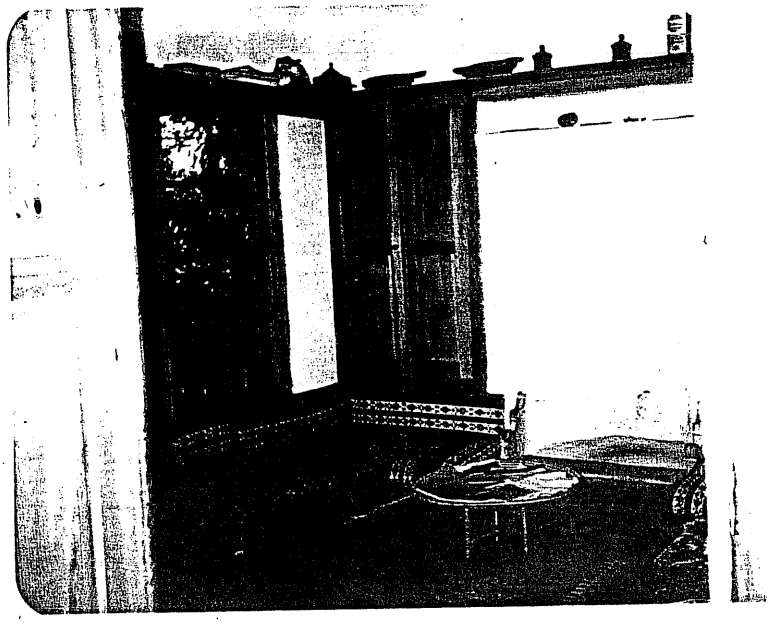

Resim-191.Girişin solundaki oda

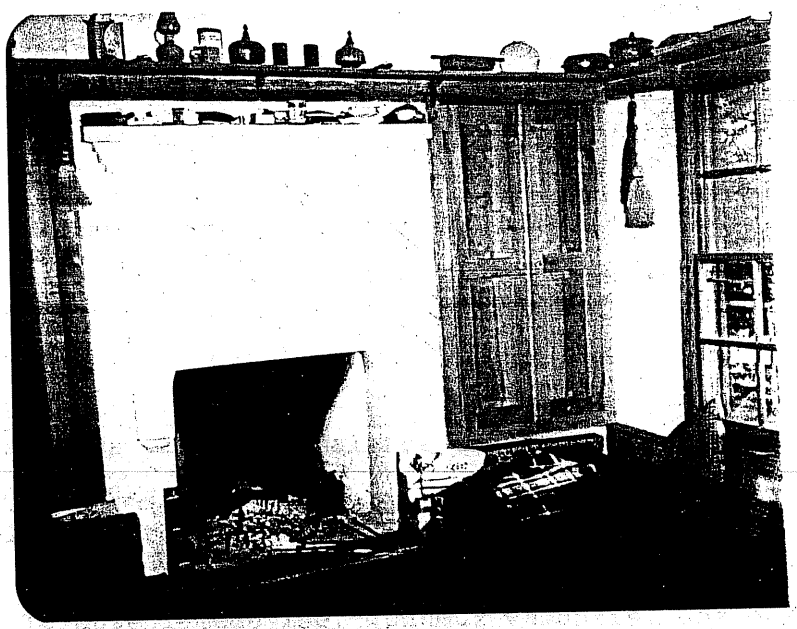

Resim-192.Girişin sağındaki oda. Yaşanılan,yatılan, yemek yenen, geleneksel Türk odasıdır.

III.4.4. AKYAKA TATİL EVLERİ

Akkaya içindeki 2700 metrekarelik bir alana 18 adet yapılan tatil evleri de, köyün daha önce değinilen karakterinin sürdürülmesi amacıyla, Mimar Zehra Ekinci tarafından,yöredeki geleneksel sivil mimariyle uyumlu kütle yapısı ve yerleşme düzeni içinde tasarlanmışlardır. İç mekanlarda ve ayrıntılara ilişkin çözümlerde ise günümüz yaşantısının ve tatil konutu kullanımındaki gereksinmelerin koşullarına uygun düzenlemeler yeğlenmiştir.

Evlerin genel özelliklerine gelince, zemin ve birinci katlarda tekrarlanan ve evlerin manzara yönlerinde yer alan açık verandalar, ahşap dikmeleri-kemerli başlıkları ve cephe düzeni içersindeki büyüklük ve konumlarıyla, yöredeki geleneksel konut mimarisinin sıcak Akdeniz iklimi yaşantısına uygun bir açık mekân uygulaması (hayatlı) olarak projede de değerlendirilmiştir.

Yörede kış aylarının oldukça yağışlı geçmesinin geleneksel mimariye yansıması olan geniş ahşap saçaklar, çok akıntılı kırma kiremit kaplı çatılar ve her yönden esen rüzgara karşı görevini başarıyla yapan dört taraftan açık kiremit başlıklı bacalar,yeni uygulamada da kullanılmıştır.

"Kitabe" denen ahşap göbekli kapılar, kepenkli pencereler "ocak" bulunan duvarlardaki taş örgüler, verandasız cephelerdeki sağırlığın egemen olduğu doluluk-boşluk oranları, ev girişlerindeki küçük çatılı korumalıklar, ocakların bina dışına taşan çıkıntıları, bu çıkıntıların iki yanında yer alan ve iç mekanda ocağa karşı oturmalarda, dışarının da seyrine olanak sağlayan pencereler de yöresel mimariyle uyumu tamamlayan diğer önemli ögelerdir.

İç düzenlemede ise, günümüz yaşantısı göz önüne alınarak zemin katta salon,mutfak,wc,giriş holü, üst katta ise yatak odalarıyla banyo planlanmıştır.

Konutların brüt kapalı alanları, her katı 45 metrekare olmak üzere 90 metrekare kadardır. Arsa içindeki konumları, tekli, ikili ve üçlü gruplar oluşturacak şekilde tasarlanmıştır. Arsanın orta kısımlarındaki konutlara "taş kemerli geçişlerle" girilen " iç sokaklardan" ulaşım sağlanarak,karakteristik bir " köy yerleşmesini" çağrıştırması amaçlanmıştır. Böylece, tatil evlerininsadecetek başlarına-kendi özellikleriyle değil, oluşturdukları" doku" ile de Akyaka köyünde yaşatılması gereken kültürel yapıyı güçlendirmesine önem gösterilmiştir[61].

AKYAKA KÖYÜNDE TATİL KONUTLARI

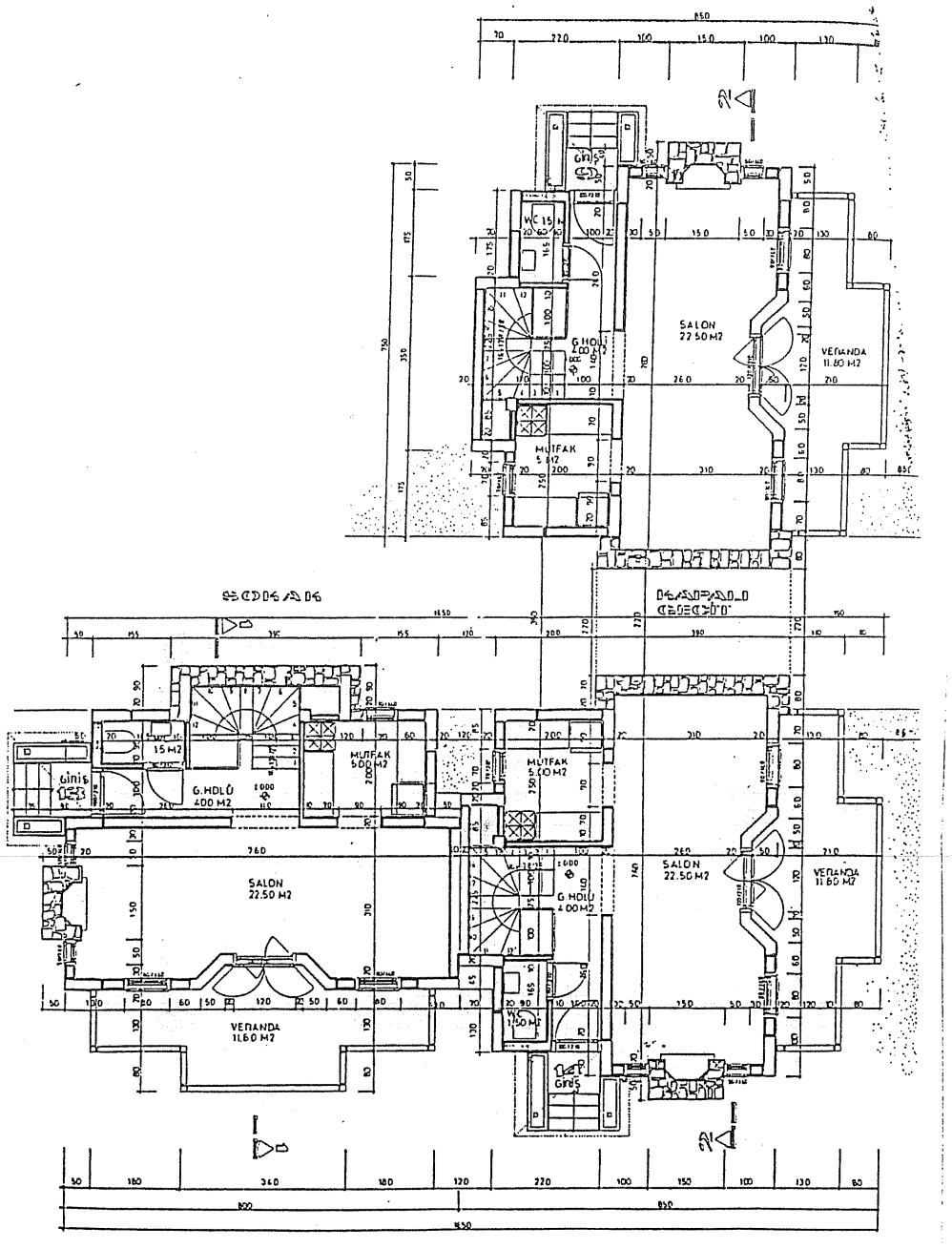

0 0,5 1 2 3M

YERLEŞME KÖŞESİ ZEMİN KAT PLANI

AKYAKA KÖYÜNDE TATİL KONUTLARI

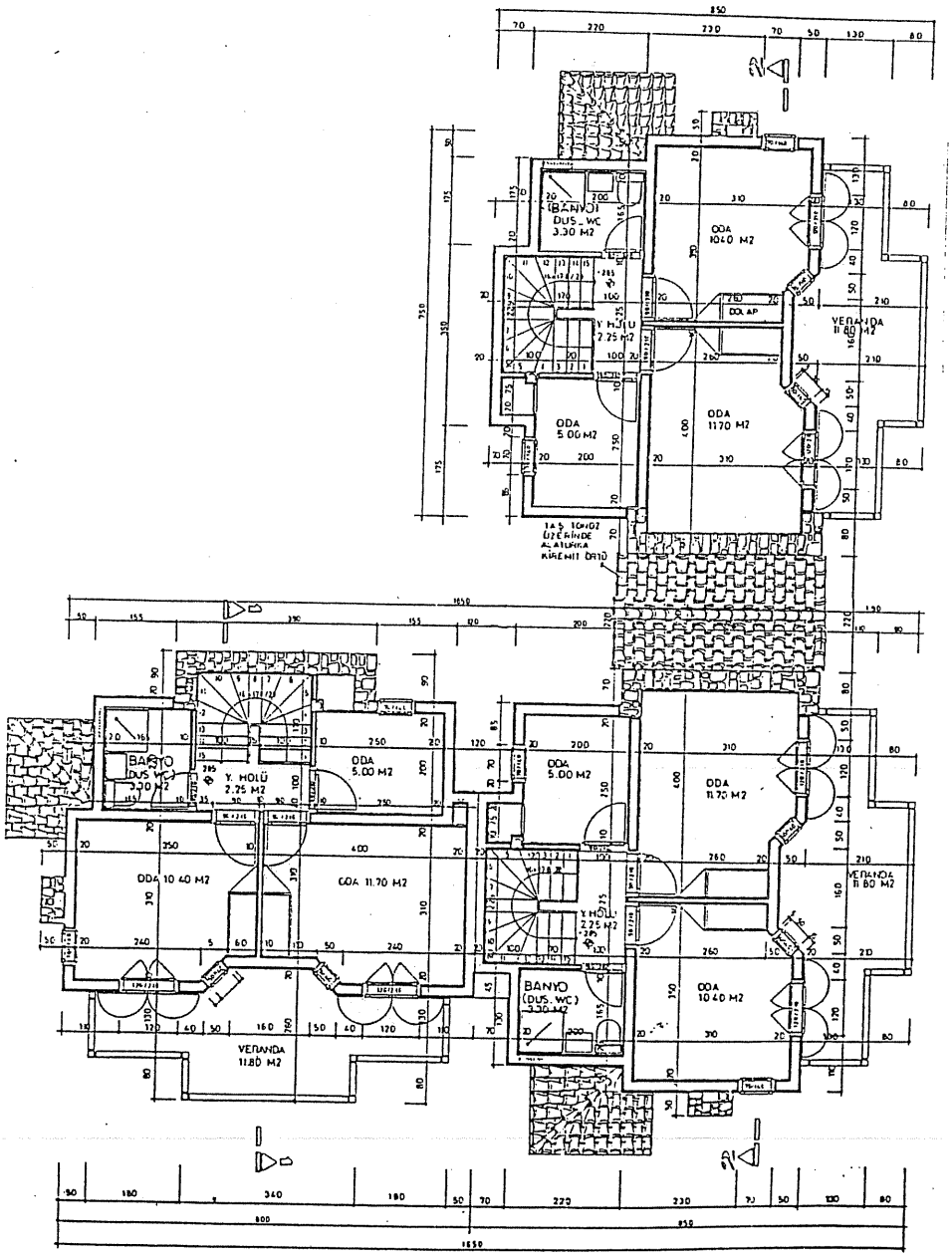

0 0,5 1 2 3M

YERLEŞME KÖŞESİ 1. KAT PLANI

AKYAKA KÖYÜNDE TATİL KONUTLARI

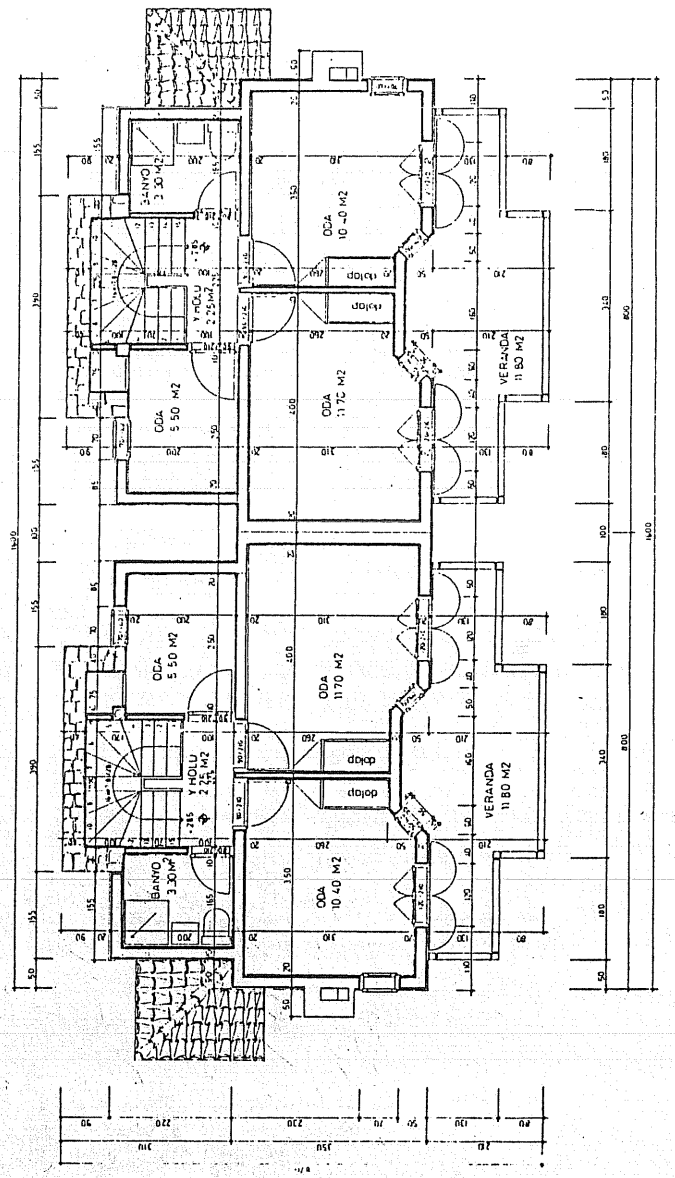

0 0,5 1 2 3M

2'Lİ BLOK 1. KAT PLANI

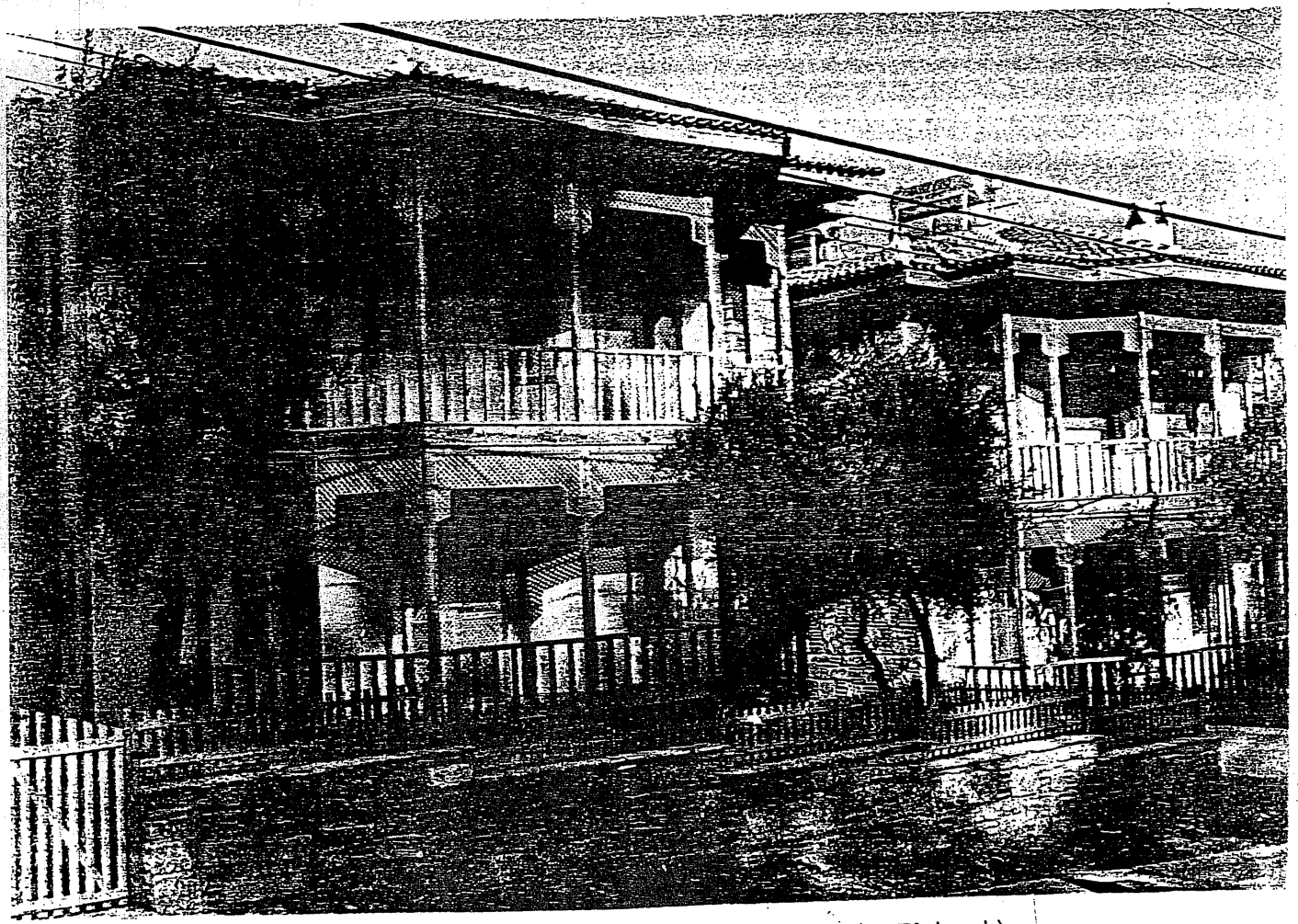

Resim-193.Yerleşmenin iç kısmındaki evlerden görünüş (Z.Ekinci).

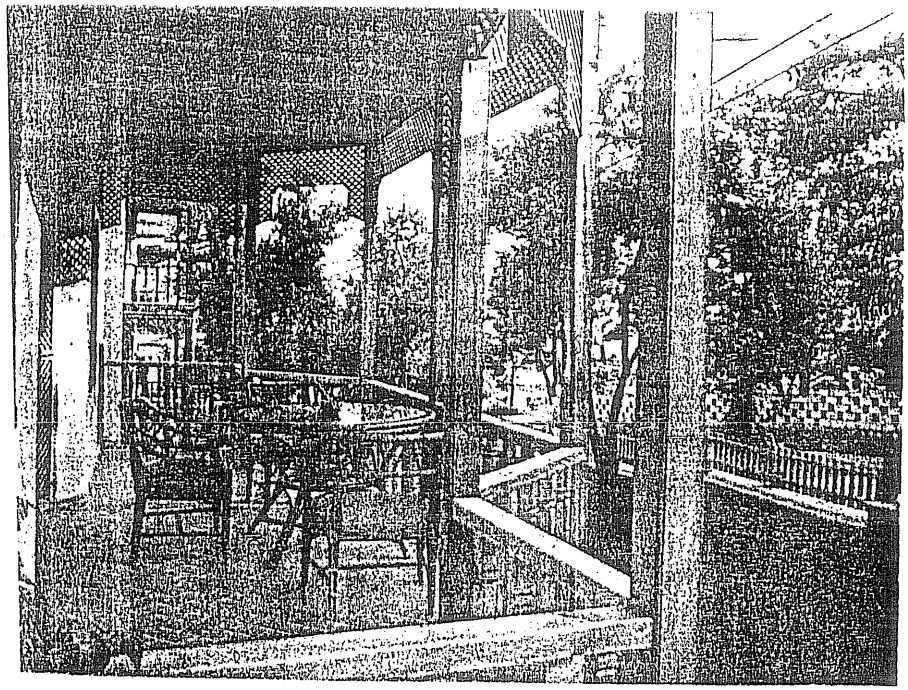

Resim-194.Verandalarla bütünleşen iç bahçeler(Z.Ekinci).

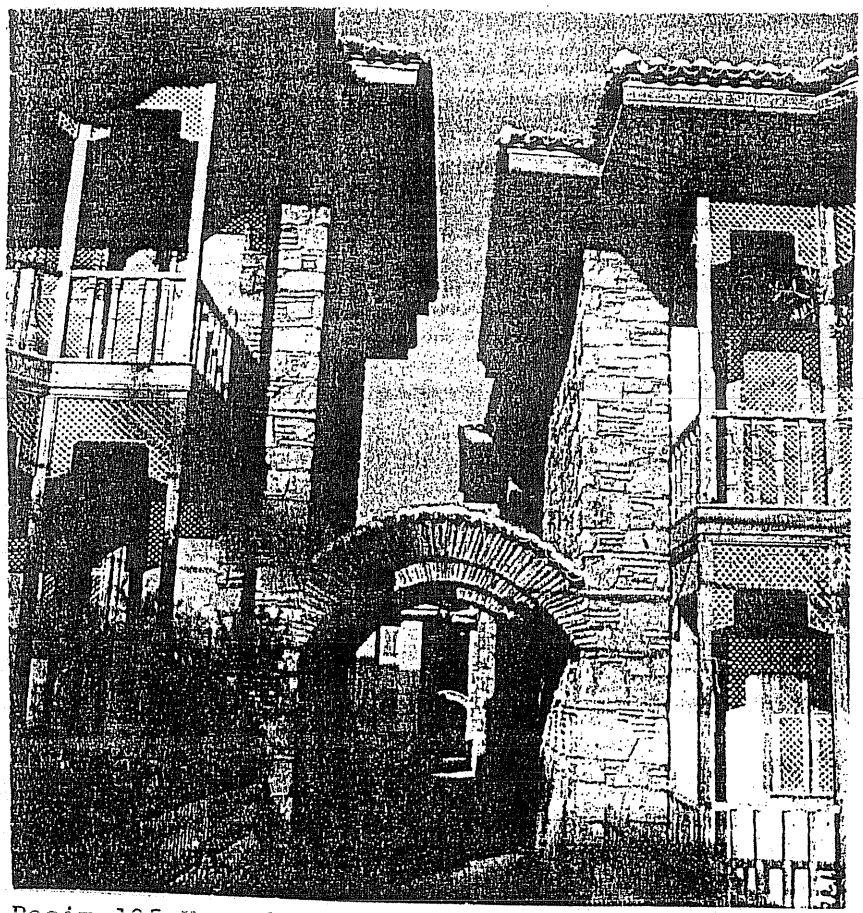

Resim-195.Kayrak taşlarıyla beslenmiş yöresel taş duvar (Z.Ekinci).

111.4.5. YENİ EVLERİN GELENEKSELDEN NASIL YARARLANDIĞININ İRDELENMESİ

Günümüzde çözüm bekleyen konut sorunu, gerek yerleşmeler, gerek yapım sistemi, gerekse mekân organizasyonu açısından geleneksel evlerimizi ve yerleşim dokusunu oluşturan temel ilkeler yardımı ile çözülebilir[62].

Geleneksel Türk evi serbest yerleşim düzeni içinde oda-sofa ilişkisini koruyabilmiştir. Ancak şehir düzenine geçişte ekonomik baskılar, evlerin konumu ve yerleşim zorluğu, hacimler arasındaki ilişkileri ve hacim organizasyonlarını etkilemiştir. Bunun sonucunda yeni yaşama uyum zorluğu, geleneksel özelliğini yitirmeyen ailelerin en büyük sorunu olmuştur.

Geleneksel Türk evinin mekân organizasyonundan yararlanarak, günümüz konutuna esnek çözümler getirilmelidir. Çok amaçlı mekân kullanımı ilkesi bugün ve gelecekte geçerliliğini sürdürecektir.

Geleneksel mimarimizde var olan modülasyon fikri geliştirilerek toplu konut tasarımlarında kullanılabilinir[63]. Ancak tasarıma bu organizasyonda gelişen teknoloji ürünü malzeme kullanılmalıdır. Sınırlı bir düşünce ile eskiye bağımlı kalma,o günün kullanımı içinde rahat olan bir ögeyi aynen günümüze aktarma, geçmişe göre taaarlanacak olan günümüz evinde kullanıcıyı rahatsız edebilir. Örneğin; odaların değişmez elemanı olan gusülhanenin günümüz evinde, odalarda aynı biçim ve işlevde kullanılması kullanıcıya hiç bir şey vermez. Bu fonksiyonu aynı amaçtan yola çıkarak, geniş programlı evlerde odalara bağlı özel banyo-duş bölümleri yaparak kullanabiliriz.

Bugün inşa edilen apartman dairelerinde mekânların yarısı kullanılabilmektedir. Gündüz yatak odaları, gece ise salon kullanılmamaktadır, oysa günümüz insanı şahsi isteklerini gerçekleştirebileceği çok yönlü fonksiyonları içeren bir mekâna ihti-

yaç duymaktadır. Kullanımı kolay, portatif bölmelerle, her zaman ihtiyaca göre değiştirilebilen mekanlar elde edilebilir.

Geleneksel Türk evi, çeşitli etkenlerle sistemleşen bir düzen ve sistem ilişkilerinden oluşmuştur. Organizasyonda her ögenin fonksiyonu, formu, bir başka öge ile ilişkisi ve hacimdeki yeri kullanıcının eylem biçimine göre tasarlanmıştır.Bu tasarımı uygulamada, o günün ekonomik koşulları ve bölge malzemesi etkilemiştir. Daha önceki bölümlerde bahsedilen etkenlerle de fonksiyonlar planlamadaki yerini almıştır. İşte tüm bu uygulamalara çağdaş bir yorum getirirken, mimarın günümüz ihtiyaçlarını ve olanaklarını değerlendirmek amacında olması gerekmektedir.

Türk evinde odaların tüm fonksiyonları içeren mekânlar olduğundan bahsedilmişti. Böyle bir organizasyon, eşyaların sadeliğini, portatifliğini aynı zamanda çok kullanılabilirliği gerektirmektedir. Taşınabilen yer sofra düzeni ve yer minderleri bu ilke sonucunda doğmuştur. Eskiden yere yakın oturma düzeni vardır (bkz.1.3.bölüm). Günümüzde ise büyük kentlerde çalışma biçimi farklılaşmış, gelişen teknoloji, çalışma tezgahına yakın oturma düzeni getirmiştir. Gelenekselden yararlanma, hâlâ o yaşam biçimi devam ettiği sürece mümkündür. Örneğin Japon evi hala eşyasızdır, fakat 200 yıl önceki yaşama biçimi devam etmektedir. Bizde durum değiştiği için geleneksel evlerimizin sedir sistemini ve sofra düzenini günümüz evinde de kullanmak, bugünün gereği olan biyolojik sistemi bir kenara itmektir. Bu tür yaklaşım sonucu kullanıcı ile madde arasında uyumsuzluk başlar. İşte çağdaş yorumda, bu sorunların çözümü esastır. Bir sediri eski ölçülerinde alıp, önüne masa, iskemle veya değişik stillerde eleman koymak olaya yozluk getirir, Aslında Türk evinin ögeleri yalındır, kullanışlıdır, uyumludur, uyarlamada bu uyumu bozmadan, günümüz insanının kullanım biçimine uygun çağdaş bir yorum gerekmektedir.

Ögelerin dağılımı - mekânın biçimi, mekân-dış kütle ilişkisi sonucu Türk evi yalın ve rasyonel çözümlere ulaşmıştır. Bunları bir kenara bırakıp, sadece bazı yapı ögelerini günümüz mimarisine aktarmak, bize hiç bir şey vermez.

Geleneksel Türk evi tümü ile sistemleri bileşenidir. Her bölüm ve yüzey sistemin bileşenleri arasında yer alır ve düzenlenir. Bu zorlama değil, kişi boyutundan ve kullanımından ortaya çıkan kurallardır.

Sistem ilkeleri farklıdır; bütünsellik, toplumsallık, mekanikleşme, merkezileşme gibi.

Çağdaş bir yorumda kültürel gerçeklerle biçimlenen sistemin özü esas alınmalıdır.

Geçmişi yaşatmak ne geçmişin davranış biçimlerine göre şekillenen mekânları ve mekansal değerleri aynen korumakla, ne de ondan parçalar alarak yeni sentezlerle günümüze aktarmakla sağlanabilir.

Geleceği yaşatmak, geçmişin kültür değerlerinden çıkan eylem biçimleri ve töresel davranışlarla biçimlenen yapıyı incelemek, mekan değerlerini ve ilişkilerini çözmek, tüm değerlerin oluşumunda izlenen öz ilkeleri güncel somut değerlere göre, günümüz çağdaş mimarisine, çağdaş yorum aktarmakla olur.

Günümüzde antika merakı, nostalji modası, bazı bölümlerin aktarılması isteği veya modern mimarlıkta yapıların tümü ile geleneksel yapı tasarımından kopuk biçimde yapılması, Türk evinin özünde bulunan olumlu değerlerin ortaya çıkmasını engellemekte, hatta yok olmasına neden olmaktadır[64]. Geçmişi aynen taklit etmek de, tarihi değiştirip, şaşırtmaktadır. Geleneksele biçimsel açıdan yaklaşmak yanlıştır. Ondan yararlanirken de çağdaş yöntem ve malzeme kullanılmalıdır. Mimar, dönemini aktarmak sorumluluğunda olmalıdır, taklitçilikle hiç bir yere varılamaz.

Çağdaş bir yorumda mimar, geçmişte insan ihtiyaçlarına göre biçimlenen nesneyi incelemeli, günümüz kullanıcısının psikolojik, fizyolojik, sosyolojik gereksinimlerini dikkate almalıdır. Bunu yaparken, günümüz problemlerine uygun bir biçimlendirme mantığı ve bilgisi olmalıdır[65].

Burada incelenen dört ayrı örneğe yorum getireçek olursak;

Yeniköy'deki yalının, Boğaziçi'nde eski bir yapının gabarilerinin içinde kalarak yapılması, genel mekân kuruluşunda deniz-bahçe birleşmesini gerçekleştiren geleneksel karnıyarık kavramından yararlanması, buna karşılık dekorasyonda çağdaş mobilyalar kullanıp, geleneksel taklidi yaklaşımlardan kaçınması olumludur. Yalının bir bakışta günümüz yapısı olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyal konutlarda da gelenekselin karnıyarık plan biçiminden yararlanılmıştır. Burada duvarlar hareketli panolarla bölünerek, oturma ve yatma elemanı sedir kullanılmıştır.Sedir günümüz ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte boyutlandırılmıştır. Bölme panolar sayesinde kullanıcının yönlendireceği pek çok plan alternatifi ortaya çıkmıştır. Bunların sonuçunda ortaya çıkan, daha küçük evlerde ama daha büyük mekânlarda yaşama olanağı olumlu bir yaklaşımdır.

Çoğunluğu Nail Çakırhan'ın elinden çıkan Akyaka evleri ise restore edilmiş Türk evi izlemini bırakarak insanları yanıltmaktadır, ancak söylendikten sonra bunların günümüz yapısı olduğu anlaşılmaktadır. Belki bir Ağa Han mimarlık ödülü alan, kendisinin oturduğu eve göz yumulabilir, fakat bunun devamlı yapılması tarihin değişmesine engel olmakta, şaşırtmaktadır. İç mekanda modern çözümler olsa da bu cephelerden farkedilmemektedir.

Akyaka'daki tatil evlerinin ise yöredeki sivil mimariyle uyum içinde olması, iç mekânlarda ve ayrıntılara ilişkin

çözümlerde günümüz yaşantısına ve tatil konutu gereksinimlerine uyması olumlu yaklaşımlardır. Gelenekselden yararlanmada iklim koşullarına ve fonksiyonlara uygunluk aranmıştır. İkili üçlü guruplar halinde yapılmaları, onların günümüz yapısı olduğunu belli etmekte, hiç değilse insanı yanıltmamaktadır.

IV. GÜNÜMÜZ TÜRK AİLE YAPISI VE BUNUN KONUTA YANSIMASI

Günümüz aile yapısı, tek aile reisinin bulunduğu gelin, damat ve torunların birarada yaşadığı büyük aile toplumlarından çok, baba,anne ve çocuklardan oluşan "çekirdek aile"şekline dönüşmüştür.

Geleneksel Türk Evinde yaşayan insanların ihtiyaçlarının sosyo-ekonomik faktörlere bağlı olarak değişimi sonucunda;

- Yeni evliler ayrı ev açmak istemektedir.
- Üretim şekli değişmiş, artık para kazanmak için geniş aile içerisinde olma zorunluluğu kalmamıştır.
- Bunun sonucunda çekirdek aile oluşunca da kullanıcı ile geleneksel konut arasında uyumsuzluk başgöstermiş ve evler çok büyük gelmeye başlamıştır.
- Ev sahipleri, fazla gelen odalarını ya kilitlemekte ya da kiraya vermektedir.
- Evini terkederek, apartmana geçenler vardır.
- İhtiyaçların değişmesi ile eskime olmaktadır.
- Artık ocak kullanılmamaktadır.
- Toplumsal yapı değişince, ev ekonomisi işleri(dokuma,ipek böçekciliği) yapılmamaktadır.
- Kış için hazırlık kalkmış, böylece depolama,kiler,ambar, önemini yitirmiştir.
- Hazırlıklar ve içinde çalışan kişi sayısının azalmasıyla büyük mutfaklara ihtiyaç kalmamıştır (bkz.II.3.2.mutfak).
- Artık yatılı misafirlik olayı yoktur, maddi imkanlar ve günümüz konutları buna imkan vermemektedir.

Türkiye'nin 1930 yılından itibaren kentlerde ve 1950 yılından sonra kırsal alanlarda hızla gerçekleşen toplumsal değişim sürecinin neticesinde,kadının toplum içindeki görevleri, mahremiyet anlayışının değişmesiyle haremlik-selâmlık önemini yitirmiştir. Ayrıca geleneksel konutlarımızdaki mutfak,tuvalet çözümleri de günümüz hijyenik temizlik anlayışına uymamaktadır[66].

Geleneksel aile düzeninden çekirdek aile yaşamına geçince, her iki aile yapısının ihtiyaçları arasında konut iç düzeni değişiklik gösterir. Bu değişik planlamaya genelde kat adedi ve toplam alan kullanımı şeklinde yansımaktadır. Büyük aile toplumları, geleneklerimize de uygun olarak, az katlı planlamalar içinde, servis hacimlerinin, yaşama hacimlerinden tamamen kopması şeklindeki çözümleri getirmiştir. Çekirdek aile düzeni ise, servis hacimlerinin yaşam hacimleriyle bütünleşmesi ve çok katlı düzen içinde minimum alan kullanımı şeklindeki çözümlere yönelinmesini zorunlu kılmaktadır[67]. Zaten ülkemizde endüstrinin ve teknolojinin gelişmesiyle kentler çok hızlı bir değişim sürecine girmişti. Bunun sonucunda kentlere yeni gelen nüfusa barınak sağlamak için yoğunluklar arttırılmaya başlanmış, bu amaçla eski iki, üç katlı evler yıkılıp, yerine çok katlı betonarme apartman yapılması en kolay çözüm olarak görülmüştür. Müteahhitler, sahiplerinin konforsuzluğundan şikayet ettikleri evleri, iki-üç daire karşılığı alıp, yıkarak apartman yapmaya başlamışlardır[68].

Türk aile yapısı değişse de, geleneksel aile sistemindeki içe dönüklük kavramı, çekirdek ailede de geçerliliğini sürdürmektedir. Aile, eve gelen misafirini daima çok iyi ağırlamak istemekte, ancak bu ağırlama esnasında iç yaşama sokmamayı tercih etmektedir.

Mahremiyet haremlik-selamlık şeklinde olmasa da bugün de geçerliliğini korumaktadır. Ayrıca aile yapısı içinde çocukların büyüklerin yaşamından ayrı tutulma arzusu eski ve yeni aile sistemlerinde geçerlidir. Her ikisinde de çocukların topluca ayrı mekanlarda tutulması, yaşaması, oyun oynaması istenilmekte ancak sofra tüm aile fertlerinin birleştiği bir alan şeklinde ele alınmaktadır. Türk aile yapısında sofranın gerçekten önemli bir yeri vardır. Sofrada yer alan yemeklerin çeşitliliği ve daha çok sıcak yemekler oluşu koku probleminden kaynaklanan mutfak gibi servis mekanlarının kapalı veya ayrı tutulmasına neden olmuştur.

Geleneksel ve günümüz aile yapısının en önemli farkı konut iç mekanının değerlendirilmesinde ortaya çıkmaktadır. Günümüz aile yapısı konut iç mekanları yaşama ve servis hacimleriyle bütün içinde ele alırken, geleneksel aile yapısında konut tüm yaşam fonksiyonlarını karşılayan oda birimleri şeklinde değerlendirilmektedir. Odaları birbirine bağlayan sofa mekanı fazlasıyla önem kazanmıştır. Ayrıca servis ve yaşama mekanları ayrı katlarda veya servis mekanları dışarıda olmak üzere birbirinden kopartılmıştır. Günümüz konutunda ise servis ve yaşama mekanları aynı hacim içinde çözümlenmektedir. Çekirdek aile yapısının hakim olduğu konut tasarımında sofa yavaş, yavaş geleneksel aile düzenindeki toplayıcılık rolünü kaybetmektedir. Artık burada en az yapı alanı içinde en fazla kullanım alanının sağlanmasına yönelik tasarım çalışmaları vardır. Ayrıca çok yönlü yaşama mekanları odaların yerine,oturma-yemek alanları ile yatma-çalışma alanları olmak üzere başlıca iki grupta toplanabilecek yaşama ihtiyacına yönelik ünitelere gidilmiştir. Oturma ve yemek alanları çoğu kez bir oda içinde planlanmakta ancak bazen bir niş bazen hareketli bir bölücü ile ayrıca yönelinmelidir. Artık günümüzde her fert şahsı isteklerini gerçekleştirebileceği çok yönlü fonksiyonlar içeren mekan isteğinden, bu çok kullanışlı bir yöntemdir. Yatma ve çalışma ünitelerinin genellikle çekirdek ailenin çocuk sayısına bağlı olarak adedi değişmekte, çoğu kez çalışma, yatma içinde planlanmakta ve yaşam ünitesi ile ayrılmış olması arzu edilmektedir. Mutfak ve banyo gibi servis mekanları ise tamamen yaşam üniteleri içinde yer almakta konutların bitişik nizam olmaları göz önüne alınarak mutfak dışa açılsa bile, çoğu kez banyo aydınlıktan havalandırılmaktadır.

Mutfağın geniş olması ve içinde yemek yenmesi çok aile tarafından arzu edildiği halde, özellikle sosyal konutlarda buna pek imkan olmamaktadır.

Günümüz aile yapısı, ekonomik imkanları kısıtlı bile olsa, belki geleneksel aile düzeninden gelen bir istekle, çoğu

kez en az 80-90 m^2'lik kullanma alanına sahip konut istemekte dış ülkelerdeki gibi 30-60 m^2'lik konutlar tercih edilmemektedir[69]. Buna rağmen son yıllarda çekirdek ailenin yanısıra belli bir yaşa gelip de ayrı yaşamak isteyen gençler, yalnız yaşayanlar ve çocuksuz çiftler 35 m^2'lik daireleri kullanmaya başlamışlar ve bunlara rağmen oldukça fazla olmuştur(Ataköy 9.kısım bloklarındaki gibi).

50-60 yıllık bir sürec sonucunda, 2 katlı evlerden 35-40 m^2'lik konutlara yönelen tercihler, günümüz ihtiyaç ve yaşam biçiminin ne denli değiştiğini gözler önüne sermektedir.

lV.1.GÜNÜMÜZDE GELENEKSEL TÜRK EVLERİNİN KULLANIM GEREKLİLİĞİ

Geleneksel konutlarımızın, sadece korunmalarının yanısıra, özellikle kullanım değerlerinin yarattığı potansiyel de göz önüne alınarak, günümüz yaşam koşulları içerisinde en etkin ve yeterli bir biçimde değerlendirilmeleri gerekmektedir.

Bu değerlendirmeyi gerektiren öğeler şöyle sıralanabilir:

1-Mimari miras, yaşama kültürünün zenginliğinin,geçmişte varılan teknik düzeyin belgesidir.

2.Ülkemizde hatırı sayılır bir konut açığı vardır. Bunun azaltılması için hiçbir savurganlık yapılmamalıdır. Bu milli ekonomi açısından büyük kayıptır.

3.Geleneksel Türk evinde, kullanıcı ihtiyaçlarından çıkan, bütünsellik (sergen bütünselliği sağlayan sınırdır),merkezileşme (başodanın diğer bölümlere de hakim olması),toplumsallık gibi kavramlar vardır. Bunlardan bugün de yararlanılabilir.

4.Ev küçük bile olsa, odaların büyük olması, evin doğayla bütünleşmesi, sağlık şartlarının çok iyi olması, bol pencereleri sayesinde fazla ışık alması, ahşap olanların nefes alma özellikleri gibi geleneksel Türk evinin bugünkü evlerde pek ratlanmayan olumlu yanları vardır.

5.Geleneksel konut stokundan yararlanma da maliyet sanıldığı kadar fazla değildir.

6.Çekirdek aile yapısı için büyük olan konutlar düşeyde ve yatayda bölünerek ki yatayda olması daha tercih edilir(Plan ve cephe özelliğinin bozulmaması açısından), birden fazla aileye hizmet verebilirler.

7.Mevcut konut alanları için, alt yapıya, yeni yapılacak konut alanları kadar ihtiyaç yoktur.

8.Geleneksel çevrenin yapı,yol,bahçe vb.ögeleriyle korunması ve sağlıklaştırılması sonucunda kişiler, alıştıkları bir çevrede yaşamlarını sürdürecekler, sosyal ilişkiler zedelenmeyecek çevre ile yabancılaşmaları önlenmiş olacaktır.

9. Geçmişten bize kalan mirası, bizden sonraki nesillere iletmek de en önemli ve önde gelen görevlerimizden biridir.

Bütün bunlar, geleneksel konutların korunması ve ülkenin belli bir sorununun çözümüne yardımcı olmak için gerekli çabaların gösterilmesinin şart olduğu ortaya koymaktadır.

1V.2.DEĞİŞEN AİLE YAPISINA TÜRK EVİNİN CEVAP VERME OLANAKLARI

Günümüzde geleneksel konutlar yeterince kullanılmamakta, çoğu ise tümüyle boş bırakılmaktadır. Bir önceki bölümde bahsedilen tüm olumlu özelliklerine rağmen bu evlerin kullanılmamasının nedeni, günümüz Türk ailesinin karşılaştığı sorunlardır. Bu sorunlar şöyle sıralanabilir.

1.Geleneksel Türk evleri, değişik sosyal ve ekonomik koşullarda yaşayan hanehalkı için tasarlanmışlardır, bu nedenle günümüz kullanıcısıyla, konut arasında uyumsuzluk olmaktadır.

2.Konfor koşulları, modern yaşamın gereklerini karşılayamamaktadır.(mutfak, banyo-WC,aydınlatma,ısıtma vb.bkz.II.bölüm).

3.Yapılar eski olduğundan bakım ve onarımı güçtür.

4.Çekirdek aile için mekanlar çok büyüktür.

5.Günümüz kullanıcısının değişen ihtiyaçlarına cevap verememektedir.(TV.olayı,kütüphane,çalışma odası diye ayrılmış mekanlar olmaması vb.).

6.Ev sahipleri, bu yapılarını yıkıp yeniden yapmak ya da satarak apartmana geçmek istemektedirler.

Tüm bu olumsuzluklara rağmen-daha sonraki bölümlerde de ayrıntılı olarak değinileceği gibi (bkz.V.1.bölüm)- modern teknolojik olanaklardan yararlanılarak geleneksel Türk evi bir apartman dairesinden,çok daha kullanışlı hale getirilebilmektedir.Bu da hem kullanıcıyı memnun etmekte,hem de konut açığı sorununa katkıda bulunmaktadır.

V.RESTORASYON VE DEĞERLENDİRME

V.1. YEŞİLKÖY'DE AHŞAP BİR EV,

Yeşilköy'de (19.yy.sonu/20.yy.başı) ahşap bir ev, örnek proje konusu olarak seçilmiş ve restorasyonunda günümüz konforuna ve değişen aile yapısına cevap verecek çözümler aranmıştır.

Yapıldığı dönemin özelliklerini taşıyan konut, ikiz ev niteliğinde tasarlanmıştır. Bodrum, zemin ve üst katlardan oluşmaktadır. Bugünkü kullanımında zemin katta taşlık,merdiven üç oda bulunmaktadır. Üst katta ise üç oda, WC-duş, mutfak, balkon ve odaların acıldığı bir sofa vardır.

II. grup eski eserler sınıfına giren bu evde de, diğer ahşap evlerde olduğu gibi birçok sorunla karşılaşılmıştır.Bugün için boş olduğundan, hergün biraz daha harap duruma düşmektedir,Sahibinden öğrendiğimize göre, yakında yıkılıp, restore edilecektir.

Ahşap malzeme üzerinde, kurt,böcek,bakteri ve mantarları kapsamına alan biyolojik etkiler ile hava ve su etkisi sonucu çürümeler oluşmuştur. Balkon parmaklıklarının hemen hepsi çürümüş ve yerlerine tahta takılmıştır.

Bakımı yapılmadığından, camlar, kiremitler,pancurlar kırıktır. Zaten yıkılacağı için de bunlarla ilgilenilmemektedir.

Arzu edilen; evin özelliklerini yitirmesine fırsat verilmeden-mümkünse yıkılmadan- restore edilebilmesidir. Bu amaçla çalışmaya ek olarak çağdaş teknolojik olanaklar gözönüne alınarak yapılan bir restorasyon projesi verilecektir.

Restorasyon önerisinde,konutun ikiz ev karakteristliği bozulmadan, sadece üst kattaki WC ve mutfak,alt kata alınarak yerine banyo yapılması düşünülmüştür.Bunun dışında özgün planı bozacak bir çalışmadan kaçınılmıştır.

YEŞİLKÖY DE BİR EV

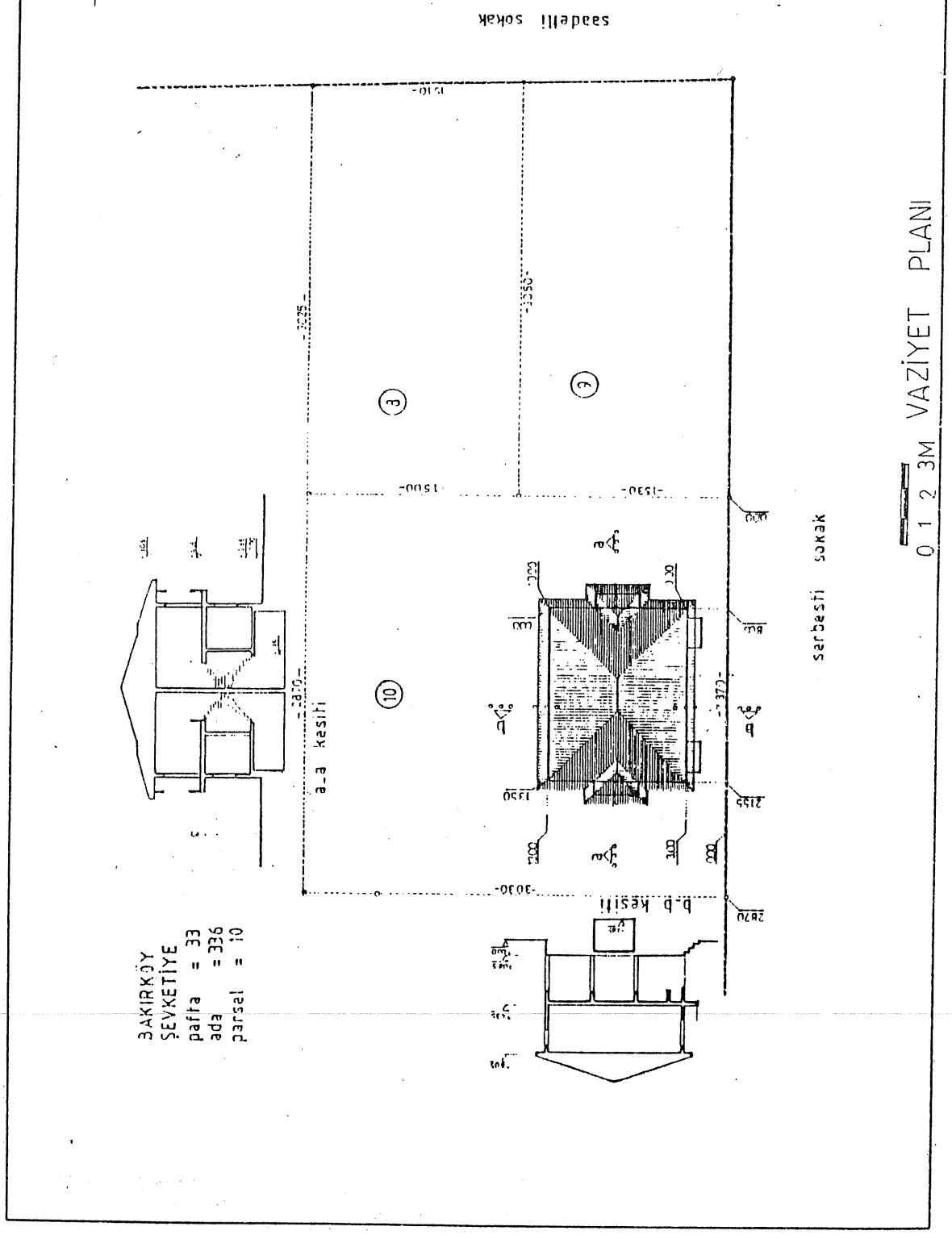

YEŞİLKÖY DE BİR EV

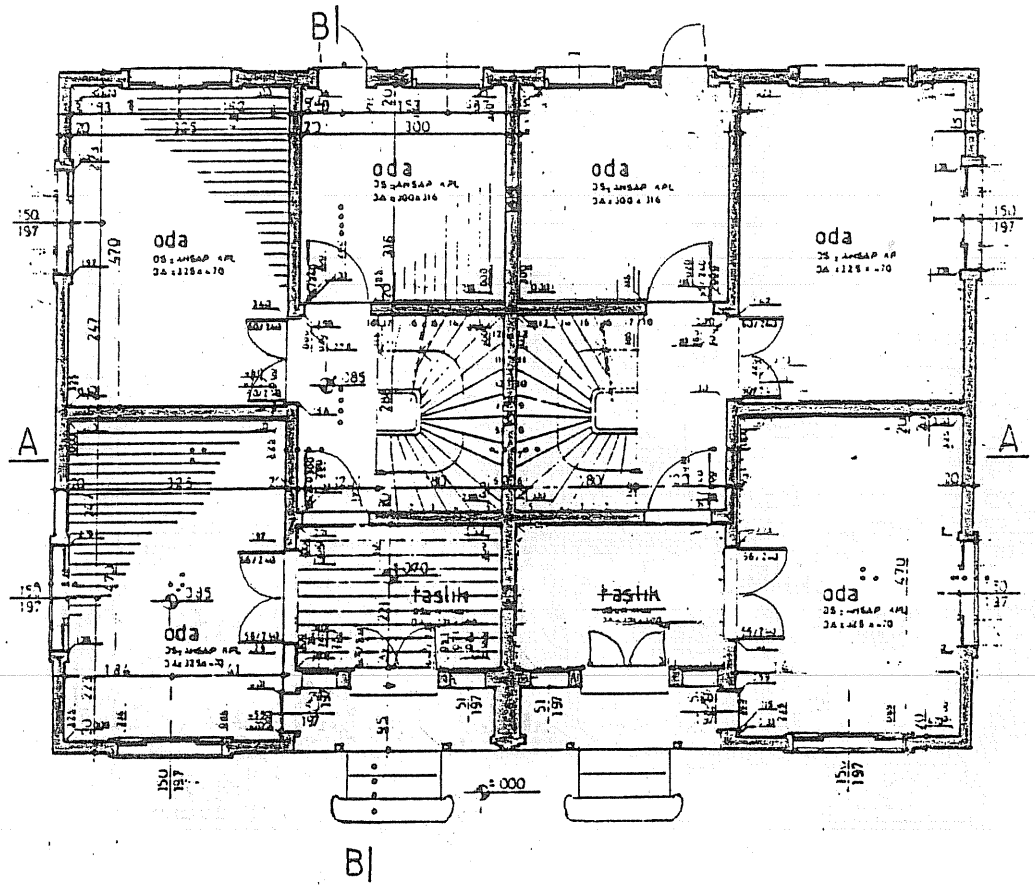

0 05 1 2 3M

ZEMİN KAT PLANI RÖLÖVESİ

YEŞİLKÖY DE BİR EV

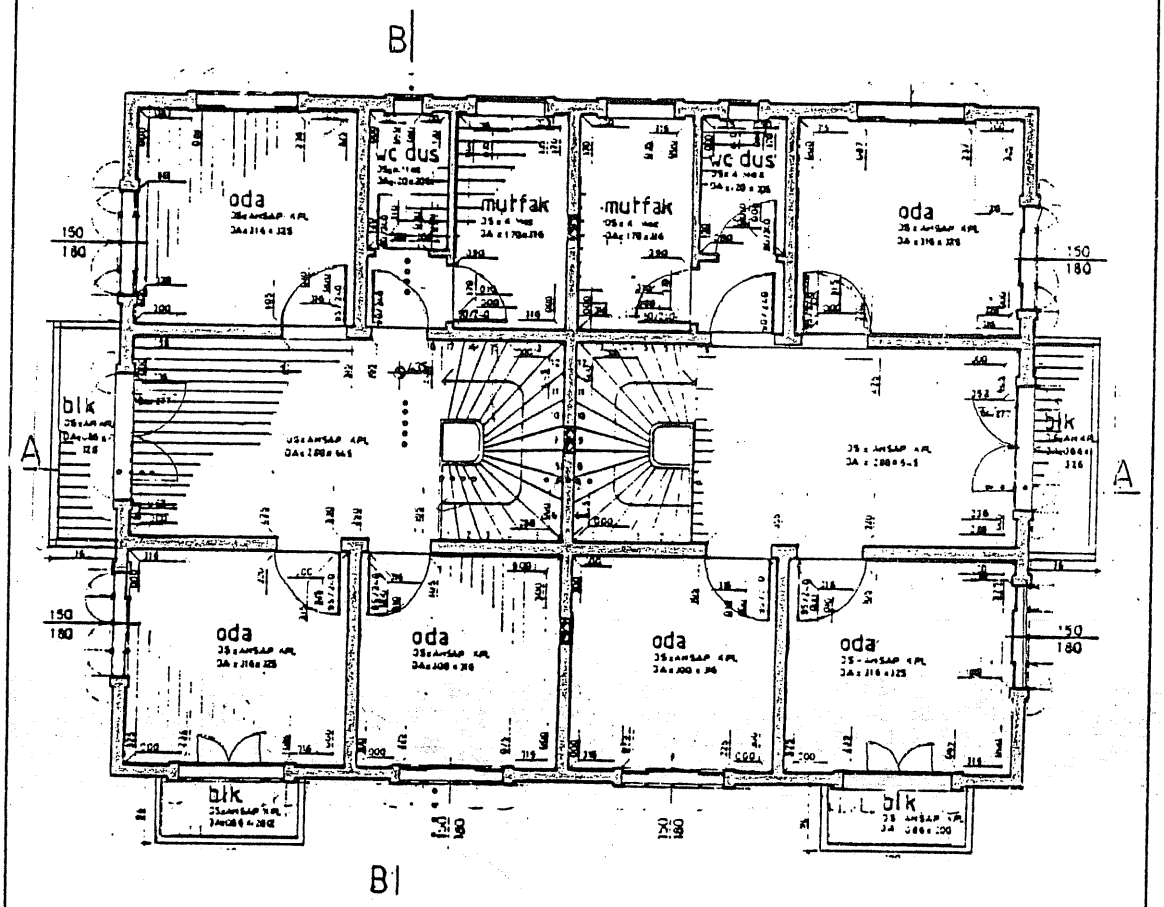

0 05 1 2 3M

ÜST KAT PLANI RÖLÖVESİ

YEŞİLKÖY DE BİR EV

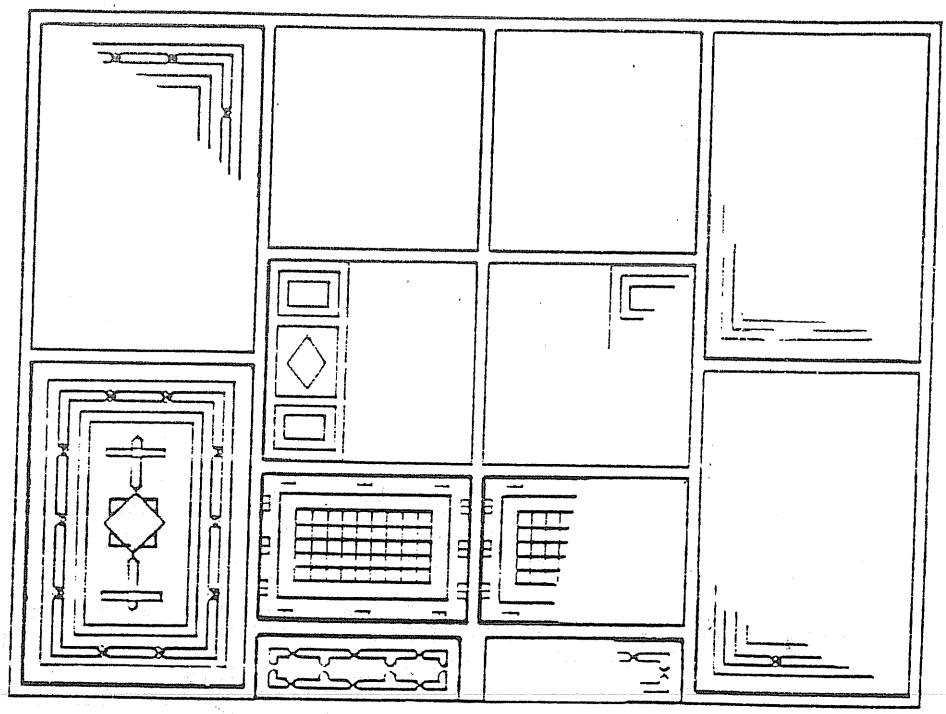

0 05 1 2 3M

ZEMİN KAT TAVAN RÖLÖVESİ

YEŞİLKÖY DE BİR EV

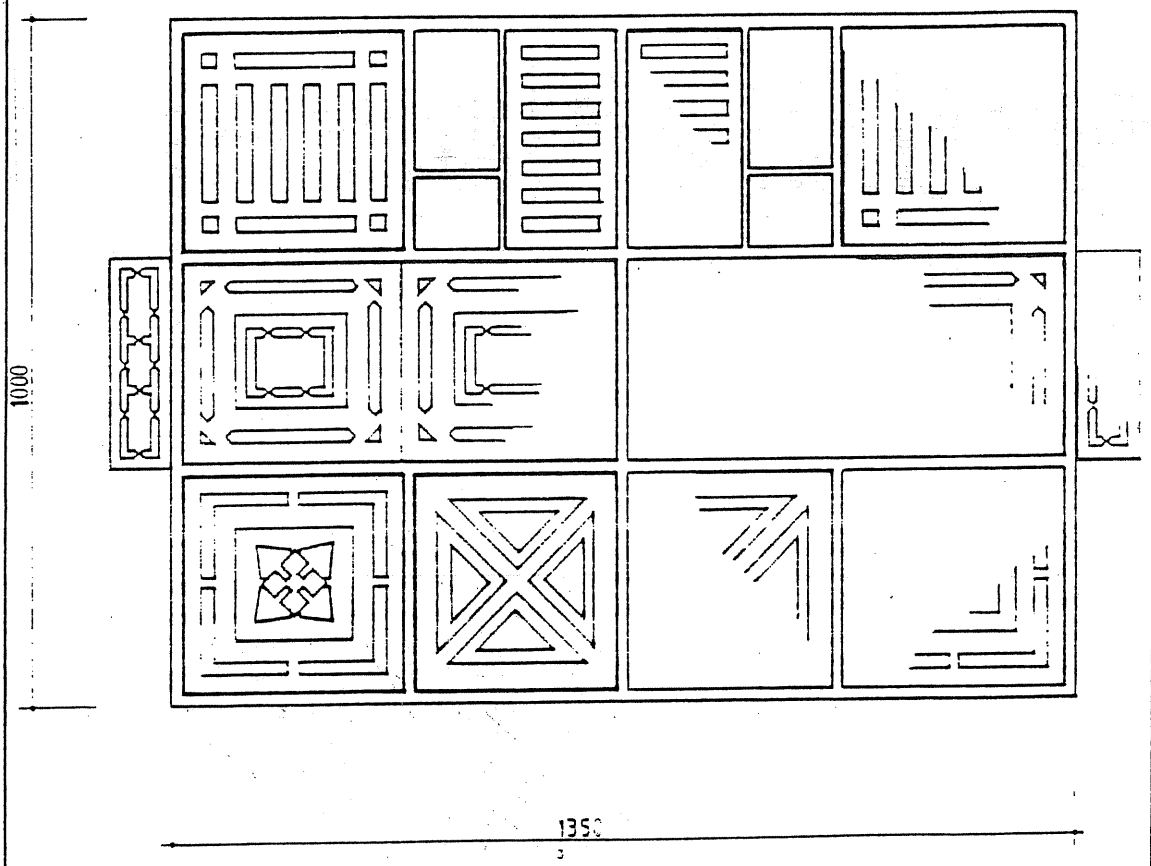

0 05 1 2 3M

ÜST KAT TAVAN RÖLÖVESİ

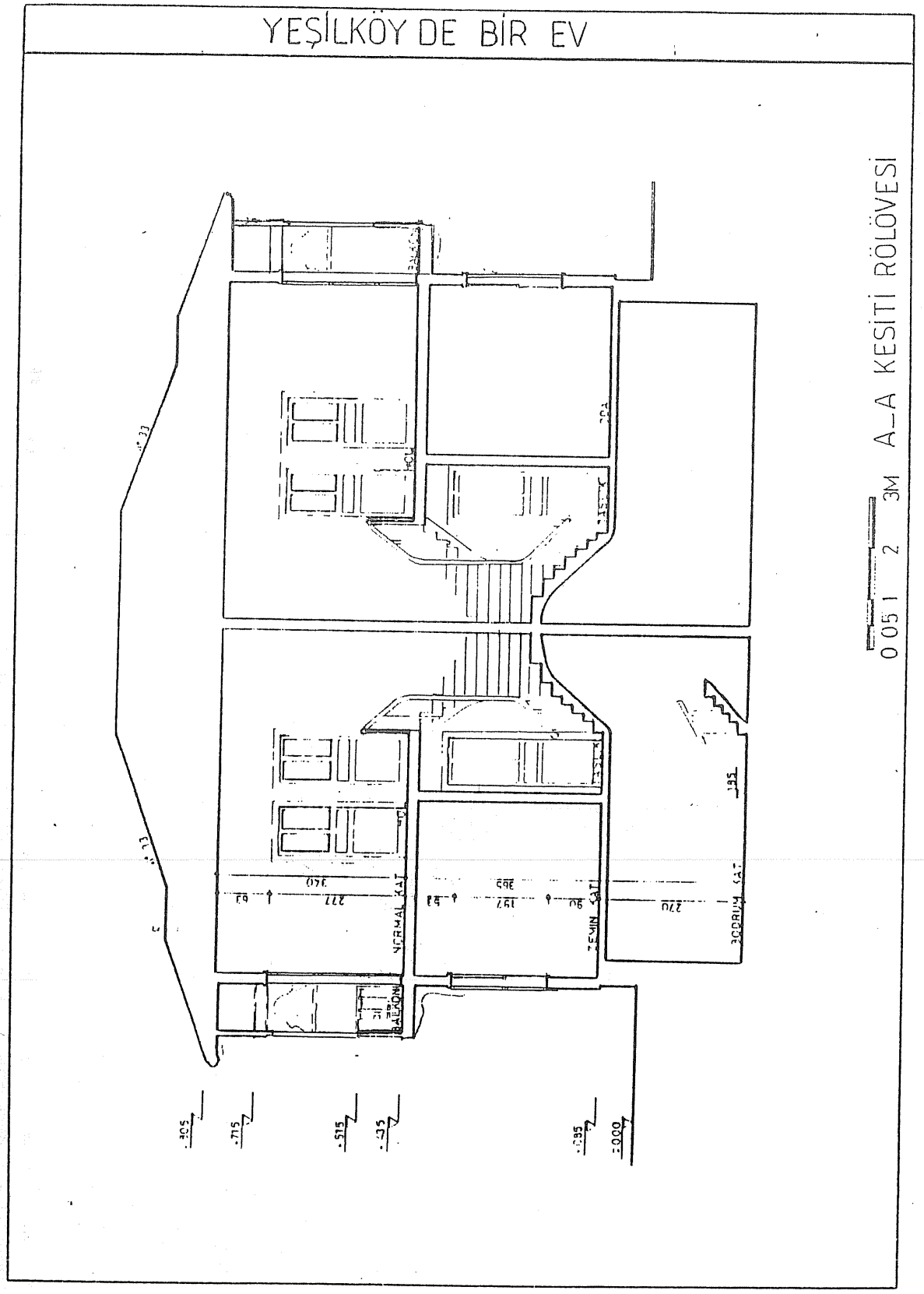
YEŞİLKÖY DE BİR EV
A_A KESİTİ RÖLÖVESİ
0 0.5 1 2 3M
NORMAL KAT
ZEMİN KAT
BODRUM KAT
BALKON
HOL
WC
-3.05
-7.15
-5.15
-4.35
-0.95
±0.00

YEŞİLKÖY DE BİR EV

0 05 1 2 3M

B_B KESİTİ RÖLÖVESİ

YEŞİLKÖY DE BİR EV

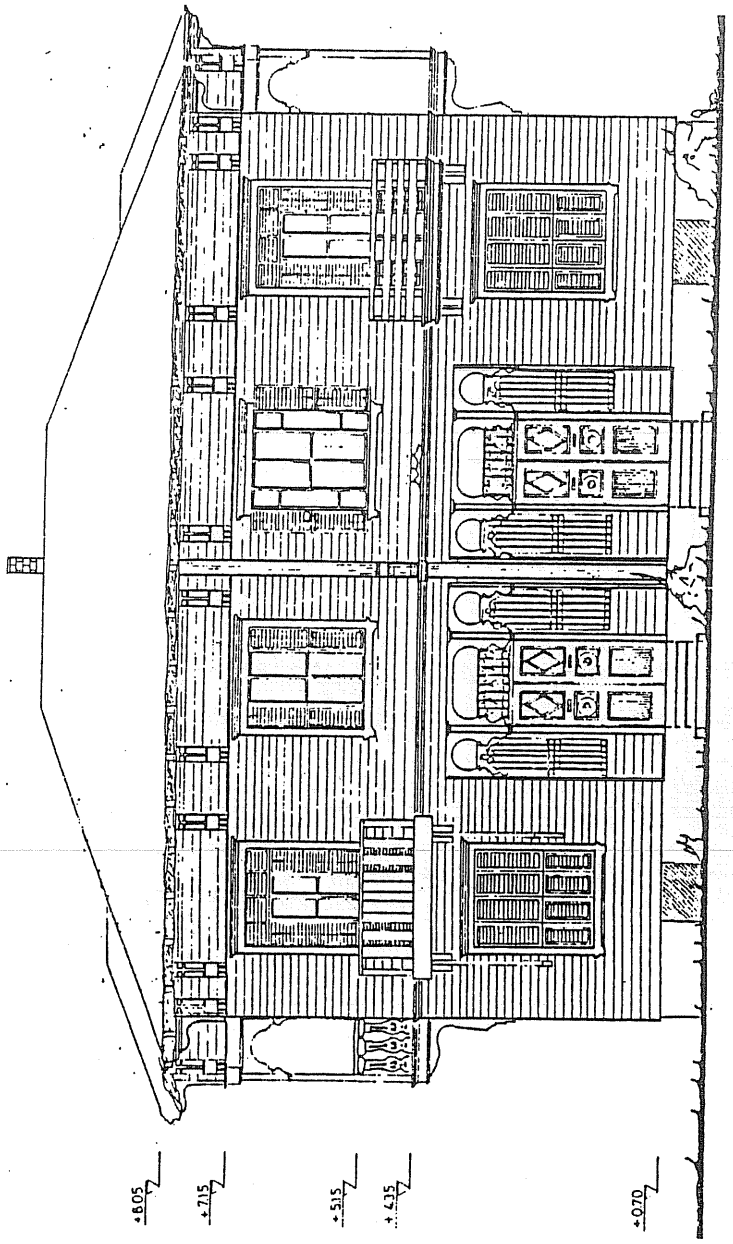

ÖN CEPHE RÖLÖVESİ

0 0.5 1 2 3 4 M

YEŞİLKÖY DE BİR EV

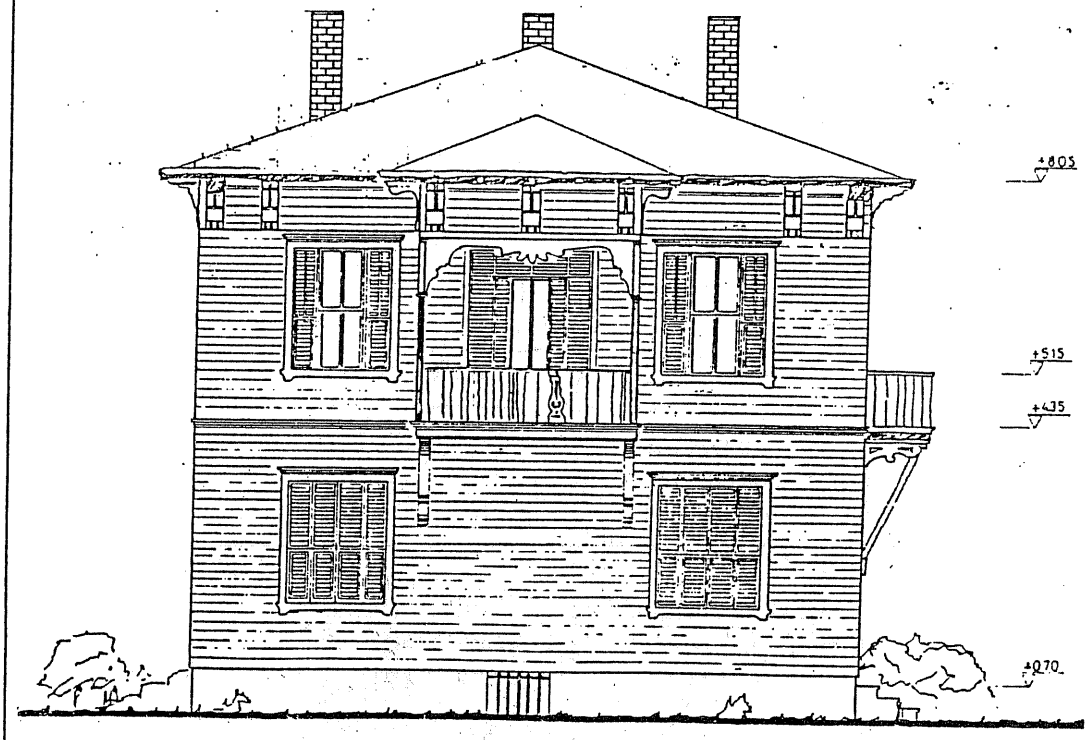

0 0.5 1 2 3M

SOL YAN CEPHE RÖLÖVESİ

YEŞİLKÖY DE BİR EV

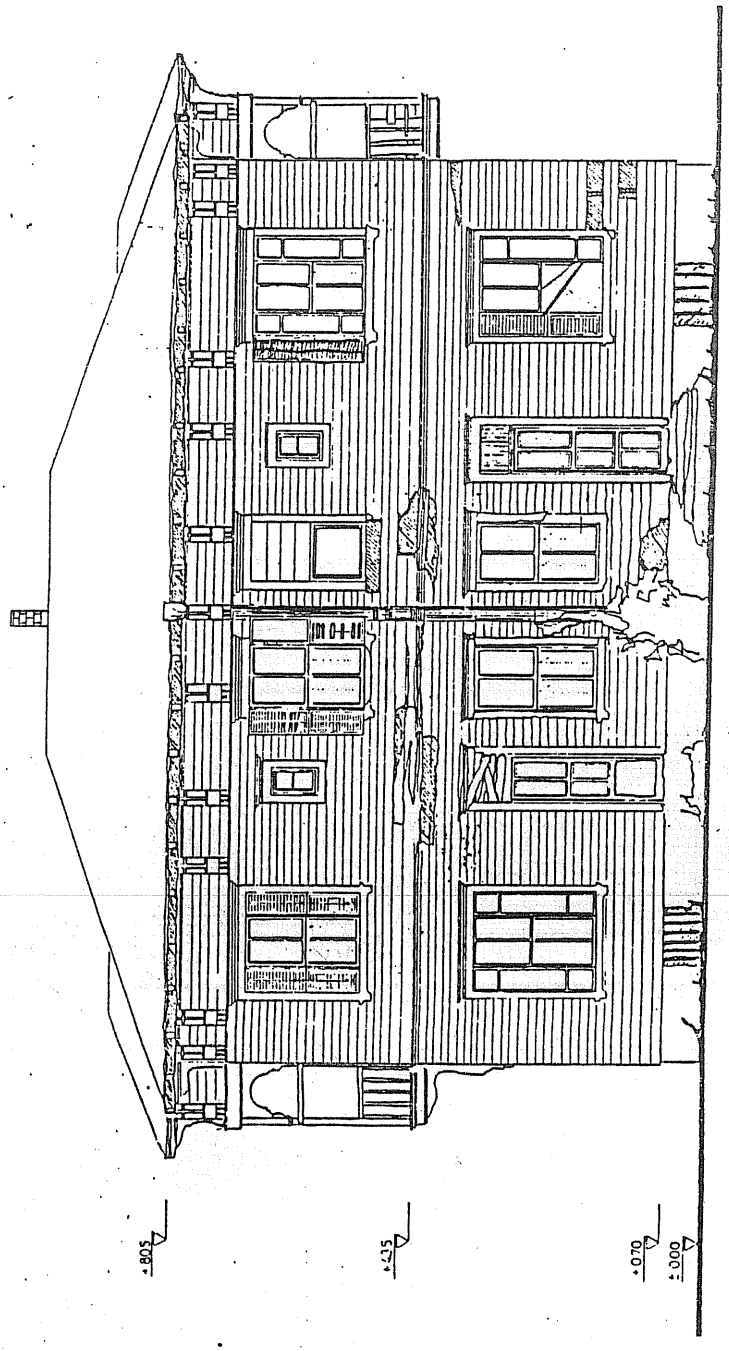

0 0.5 1 2 3M ARKA CEPHE RÖLÖVESİ

YEŞİLKÖY DE BİR EV

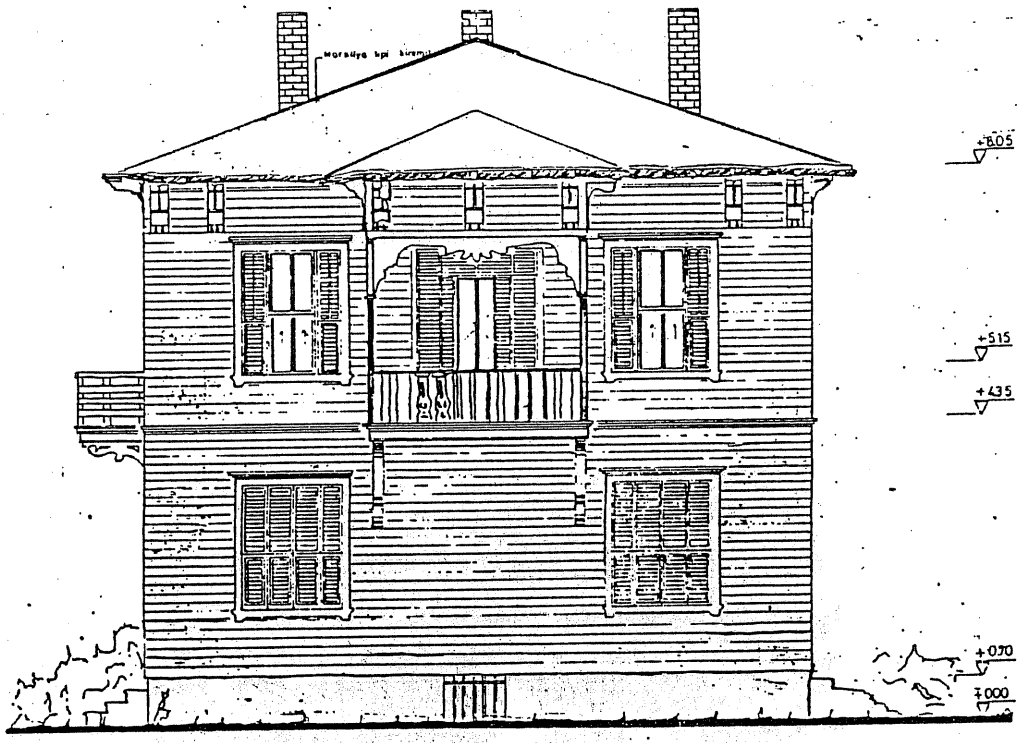

0 0.5 1 2 3M

SAĞ YAN CEPHE RÖLÖVESİ

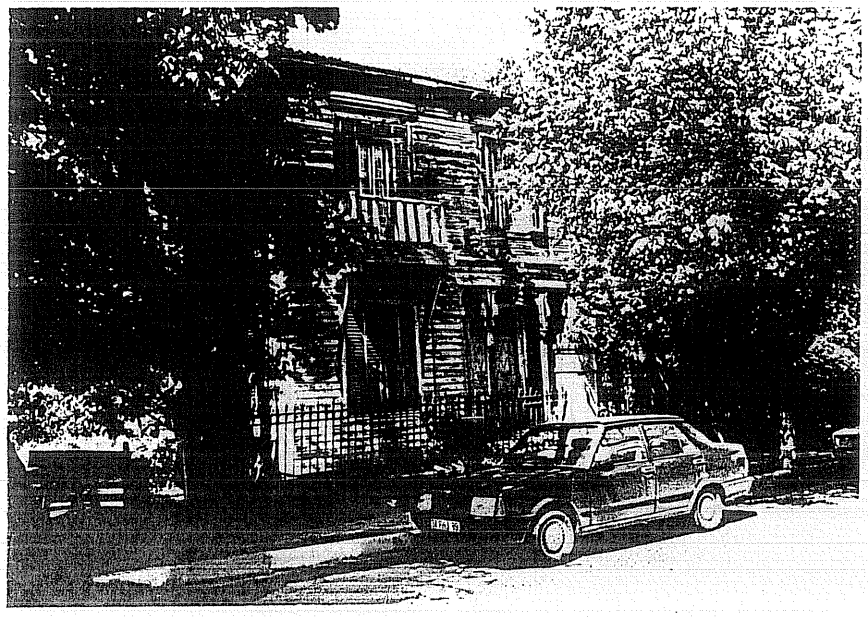

Resim -195. Giriş cephesi

Resim -196. sol yan cephe

Resim -197

Resim -198 Balkon detayı

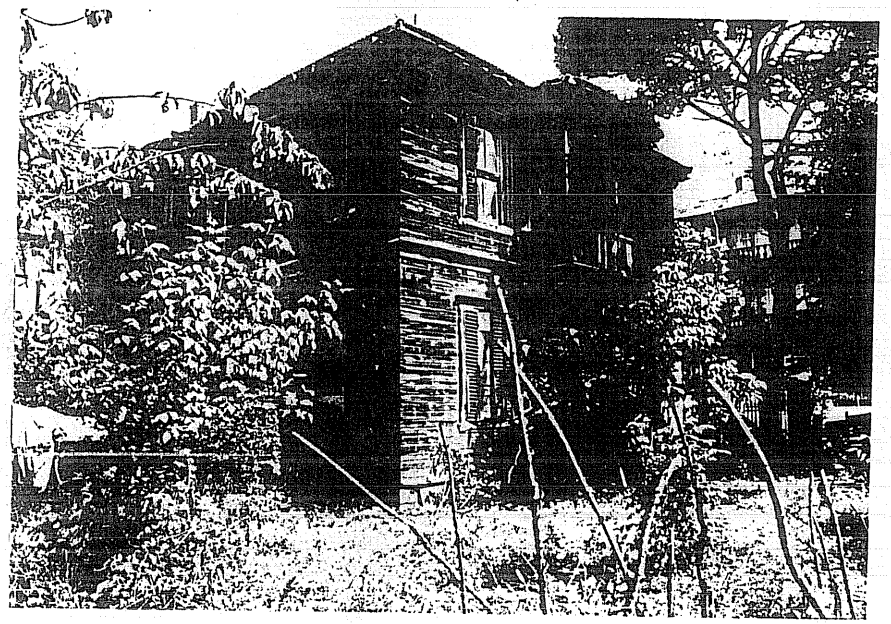

Resim -199

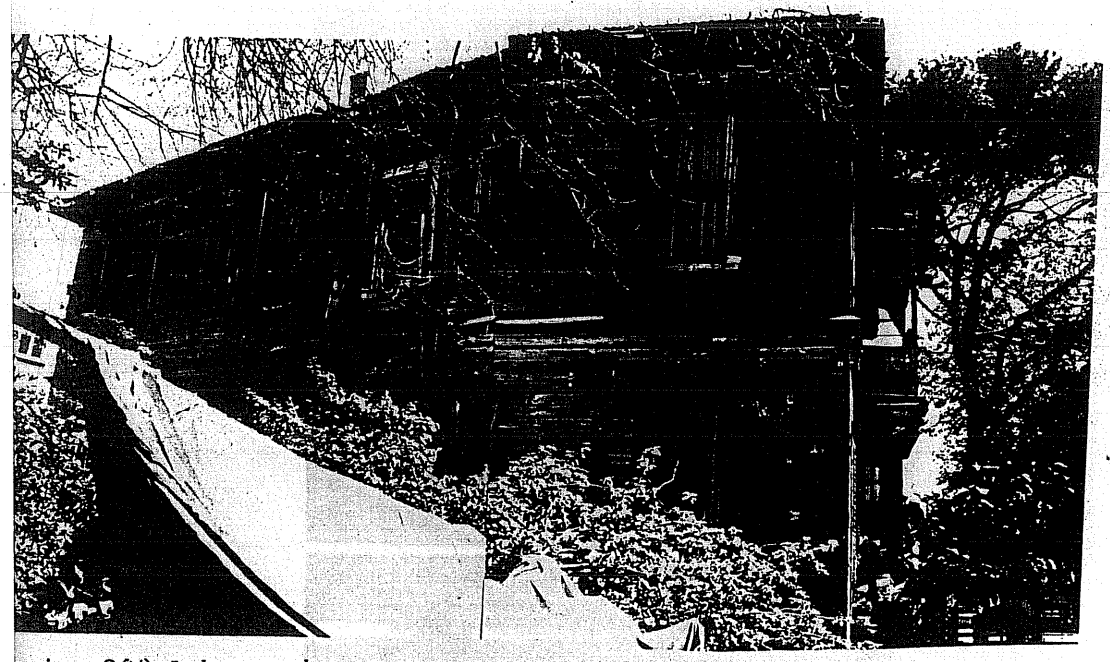

sim -200.Arka cephe

Resim-201 Pencere detayı

Resim -202 Balkon korkuluğu detayı

V.2. AHŞAP EVLERİN RESTORASYONUNDA KULLANILABİLECEK MODERN TEKNOLOJİK IMKANLAR

Günümüzde restorasyon teknolojisi çok gelişmiştir ve her gün yeni ürünler kullanıma sunulmaktadır.

Özellikle geleneksel evlerimize verilen öneme paralel olarak ahşap koruması ile ilgili araştırmalar da giderek yoğunluk kazanmaktadır.

Ahşap korumasında yer alan koruyucuları iki ana grupta toplayabiliriz;

1- Mikroorganizma etkisine,

2- Yangın etkisine dayanıklı koruyucular,

Mikroorganizma etkisine dayanıklı koruyucular da üç ana gruba ayrılır;

1- Kömür katranı kreozot ve ağır katran yağları koruyucular,

2- Su eriticili kimyasal bileşikli koruyucular,

3- Organik eriticili kimyasal bileşikli koruyucular.

Ancak bunlardan kömür katranı ve kreozot gibi koruyucuların ahşaba koyu renk vermesinden dolayı tarihi eserlerde kullanımı sakıncalıdır. Su eriticili kimyasal bileşiklerin kokusuz olması, uygulandıktan sonra ahşap yüzeyine her türlü renkli ve saydam cila ve boyayı kabul etmesi, organik eriticili kimyasal bileşiklerin ise ahşabın içinde nüfus ettikten sonra buharlaşarak korumada etkili olması, metalleri korozyana uğratmayışları, renkli ve renksiz çeşitlerinin bulunması ve her rutubetteki ahşaba uygulanabilir olması gibi olumlu yönleri vardır. Ateşe dayanıklılık için seçilen koruyucular ise ateş karşısında buharlaşarak yanmayı geçiktirirler ya da ahşabın bünyesini kömürleştirerek durdururlar. Ahşabın yüzeysel olarak korunmasında doğal çam reçinesi veya selüloz asetat,polipropilen vb. pekçok boyalar günümüzde kullanılmakta ve değişik

adlarla piyasaya sürülmektedir.(Örneğin Hemel-Hickson Decar ahşap boyası, Dyo Pinoteks,Marshall Martex vb).Bu uygulamalar ahşap eski eser restorasyonunda ahşap kalitesini yükseltici olmakla birlikte test edilmede uygulanmamalıdır[70] (Resim-203).

Ahşabın korunması dışında kullanıcısı değişen geleneksel yapılara restorasyon önerisi getirilirken, yapının özgün plan şemasının mümkün olduğu kadar bozulmamasına dikkat etmek gerekir. Özellikle, geleneksel konutlardaki banyo-wc,mutfak çözümlerinde çok bilinçli olmak gerekmekte, mutlaka bölücü elemanlar kullanılacaksa bunlar, seffaf,hafif,taşınabilir pano niteliğinde olmalıdır.

Ahşap konutlarda hissedilen ihtiyaç eksikliklerinden en önemlilerinden biri yapı içindehela,banyo ,temiz sıcak soğuk su tesisatıdır.

Banyo olarak gene eski gusülhaneler kullanılabilir.Fakat banyo ve helâ sistemleri, atölye ve fabrikalarda seri üretim şeklinde olmalı, yapıda ise sadece kuru elemanlar halinde gelen ünitelerin montaj ve yerleştirme işlemleri yapılmalıdır. Tasarlanan üniteler, mevcut yapıların kapı ve merdivenlerinden geçecek boyutlarda olmalıdır. Maliyetin düşük olması için, standart ölçülerde planlanmalıdır.

Su geçirimsiz, ısıya dayanıklı, ısı geçirimsiz olmalı, ayrıca ahşap yapıya ek bir yük olmaması için hafif hazırlanmalıdır. Kimyasal etkilere dayanıklı olması ve elektrik geçirmemesi de gereklidir.

Tüm bunlardan sonra,İTÜ'de 1979 yılında bu konuda tez hazırlamış olan İlknur Aktuğ, malzeme olarak,kuvvetlendirilmiş malzeme olan fiberglass bilesenlerin monte edildiği çerçeve olarak da Alüminyum profili önermiştir. İtalya'da bu tür bir banyo ünitesi olduğunu söylemektedir. Ülkemizde de Şişecam tarafından hazır banyolar üretilmektedir.(bkz.Resim 204)

Bu ünitenin panoları gereğinde yer değiştirebilmektedir. Tavan ve döşeme panoları ise tek parçadır. Panolar aliminyum çerçeveye cıvata ile tutulmuştur. Cıvatalar iç tarafta duvar panosunun altına gömülmüş ve üzeri plastik macun ile örtülmüştür. Panolar birbiri üzerine geçme ile birleştirilip, pano ile alüminyum çerceve arasına sert köpük panolar konmuştur. Ünitenin yapı içine bakan cepheleri ise ahşap kaplıdır. Tüm yükü alüminyum kirişler, döşeme kirişlerine aktarırlar. Sistemin yanında, üstünde boş kalan yerler, depo, su deposu olarak değerlendirilebilir.

Tek su tesisatı, hem mutfak hem banyo-helâya hizmet edecek şekilde pis-temiz su tesisatı banyo-helâ ünitesinin tesisat bacasında bulunabilir. Sıcak su mutfaktaki elektrikli şofbenden sağlanabilir.

Banyo-helâ ünitesinde, lavaboya, temiz ve pis su boruları döşeme altından dolaşarak lavobanın ayak kısmından gelebilir. Banyo ve klozetin pis suyu döşeme altından ana su borusuna bağlanabilirler. Bu mekâna tesisat bacası yapılma imkanı da varsa, bir bölümüne de klozetin sifon borusu konabilir. Sifon suyunun klozet bağlantısı alüminyum çerçevenin dışında yer almalıdır. Alışılagelmiş temiz ve sıcak su tesisatındaki metal borular yerlerine plastik borular da kullanılabilir (Koryer sistemi). Bu sistemde katlara kadar galvanizli veya VPE (Ağlanmış Polietilen boru) boruyla gelen soğuk ve sıcak su, borudan her bir çıkış yerine kollektörlerden dağılmaktadır (Resim-205).

Hazır banyo ünitelerinin geleneksel konutta uygun hacim bulunamıyorsa - oda içine konma olasılıkları da vardır.

Eğer ahşap evde, ıslak hacimler onarıma cevap vermeyecek durumdaysa, yıkılıp kargir olarak da yapılabilir. Banyoda fayans vb. yeni malzemeler kullanmak, geleneksel konutun özgünlüğünü zedelemek açısından doğru olmayabilir. Mümkünse sıva

yapılması daha uygun bir çözümdür.(Ege sıva, içinde kireç olmayan plastik bağlayıcılı sıva)

Mutfakta, tesisat bacasına yakın bir yere yerleştirilen eviye ile yıkama eylemleri çözümlenir. Bankonun içinden temiz ve pis su tesisatı geçmektedir. Mevcut bir ocak varsa, onarılarak kullanılabilir hale getirilebilir. Raflar, dolaplar da korunabilir. Geleneksel konut mutfağının günümüz koşullarına uygun hale getirilmesi için pek çok şeye gerek vardır.(bkz.II. 3.2.Mutfak)

Bunun yanında hazır banyo üniteleri gibi,hazır modüler mutfak ünitelerinden de yararlanılabilir (Resim 26).

Donatım tasarlamasında ana ilke geleneksel odanın özelliklerini ve özgün durumunu bozmamak olmalıdır. Aranılacak çözümlerde ailenin mekan kullanma biçimine uygunluk düşünülmelidir. Odada hala mevcut olan (yüklük,sedir vb),ögeler kullanılabilir. Yatak ölçüleri, pencere-sedir ilişkisine uygun çözümlenebilir. Eskiden yatakların toplanarak, yüklüğe kaldırılma olayı, günümüzde dolaptan çıkan (Gaysan Mobilya) yatak olarak değerlendirilmektedir. Çalışma, yemek masaları da, olanaklar ölçüsünde katlanıp, duvara yaslanabilen portatif elemenlar olabilir.

Geleneksel evde, emniyet ve getireceği kolaylık açısından merkezi ısıtma tercih edilebilinir. Isıtıcılar, oturma eylemlerinin arkasında (Fen-İş Alüminyum - Alurad kaloriferleri) ya da mümkünse döşeme altında düzenlenebilirler (koryer-yer kaloriferleri)(Resim -206).

Ahşap evde önemli bir sorunda yangındır, bunun bileşeni ise elektrik donanımının, Sistemi galvenize demir borular içine almak emniyet açısından olumludur. Ayrıca dekorasyonun bozulmaması için sistem sıva altından çözülebilir. Çağdaş kullanım örneği olarak aydınlatma aygıtları ayaklı ya da spot şeklinde olabilir(Özellikle orjinal tavanların korunması için çok uygundur)(Resim-207).

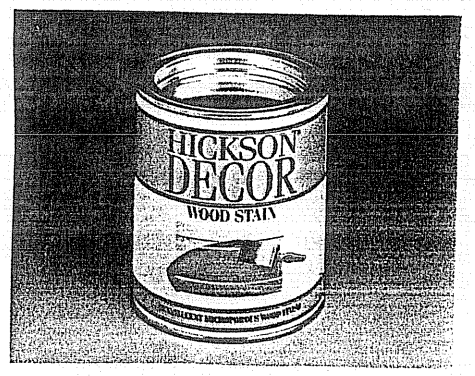

Resim_203. Ahşap koruyucu

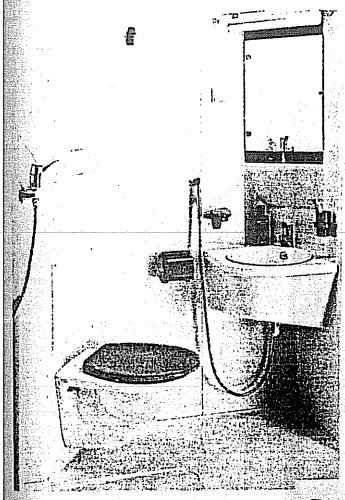

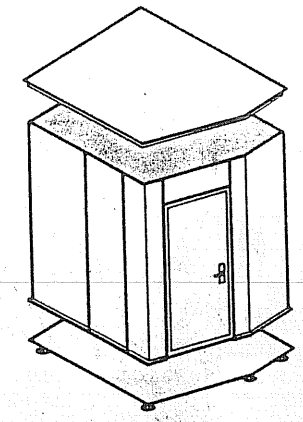

BANYODA
HAZIR BANYO ODALARI

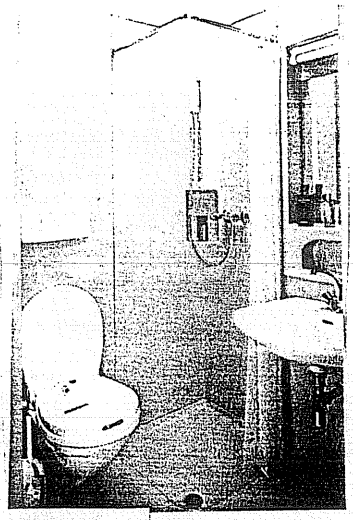

Banyoda Hazır Banyo Odaları'nın bazı özellikleri:

- CTP (Cam Elyafı Takviyeli Poliyester)'den üretilmiştir.
- Farklı planlar, ihtiyaçlar için çeşitli tipleri vardır.
- Hem yeni binalara, hem eski binalara monte edilebilir.
- Bütün ayrıntıları, sağlıklı, dayanıklı ve çağdaş malzemelerle çözülmüştür.
- Kalite düzeyi yüksek, görünümü çok güzel ve fiyatı elverişlidir.

Resim_204 Hazır banyo

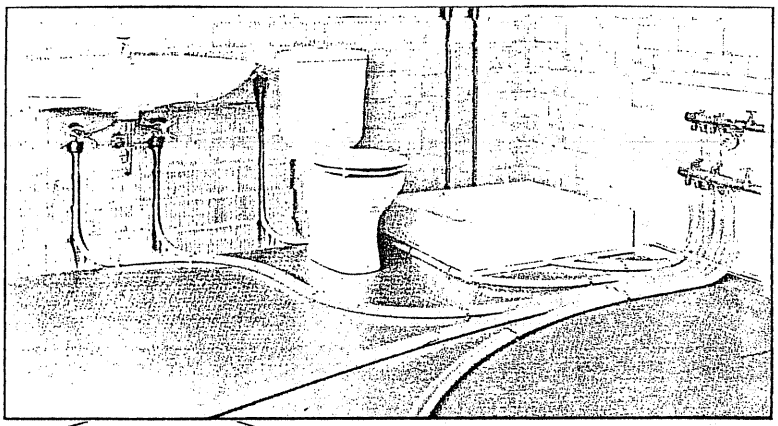

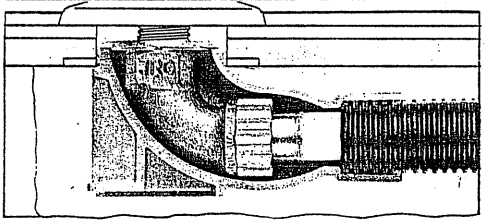

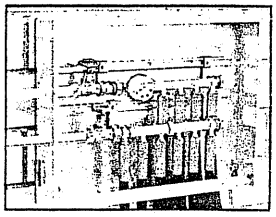

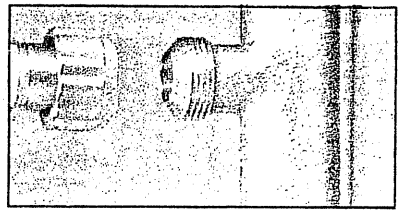

* Sıva altında birleşim yeri yok,
* Daha az boru bağlama elemanı (fitings)
* Lehim, kaynak, diş açma veya herhangi bir parçayı ısıtma işlemi yoktur.
* Dış etki ile (Matkap, çivi) zarar gören borunun, duvarda herhangi bir zarar bırakmadan değiştirilme imkânı,

BORU

Bu sistemde alışılagelmiş temiz ve sıcak su tesisatındaki metal borular yerini plastik borulara bırakmıştır. 16×2,2; 20; 2,8; 25×3,5 mm çapındaki KORYER VPE borularla gerçekleştirilen bu sistem KORYER güvencesini taşımaktadır. Sürekli 95°C, 10 bar basınca mukavemetli VPE borular, plastik spiral borularla korumaya alınmıştır.

PLASTİK BORUDA OLAY YARATAN EMNİYET

SOĞUK VE SICAK SU BAĞLANTI SİSTEMİ

Katlara kadar galvanizli veya VPE boruyla gelen soğuk ve sıcak su, borudan her bir çıkış yerine kollektörlerden dağılmaktadır.

Resim -205. Su Tesisatı

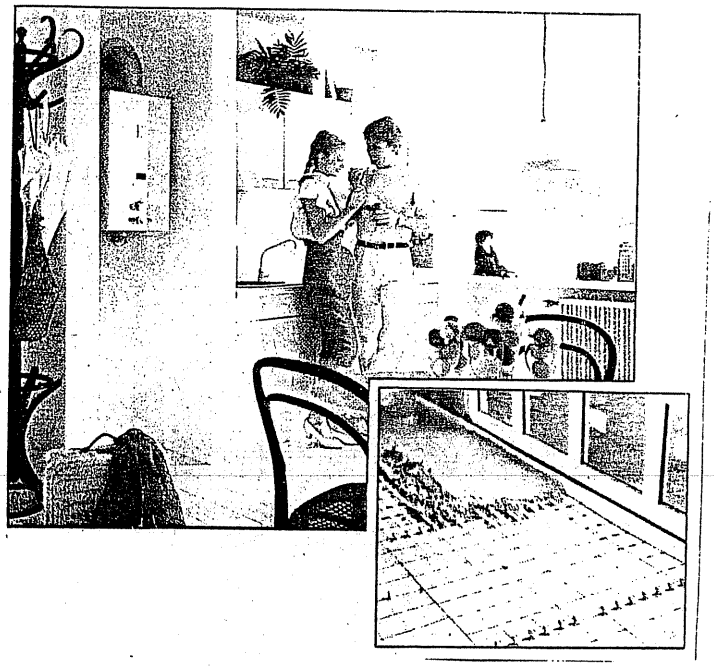

Resim -206. Yer Kaloriferi

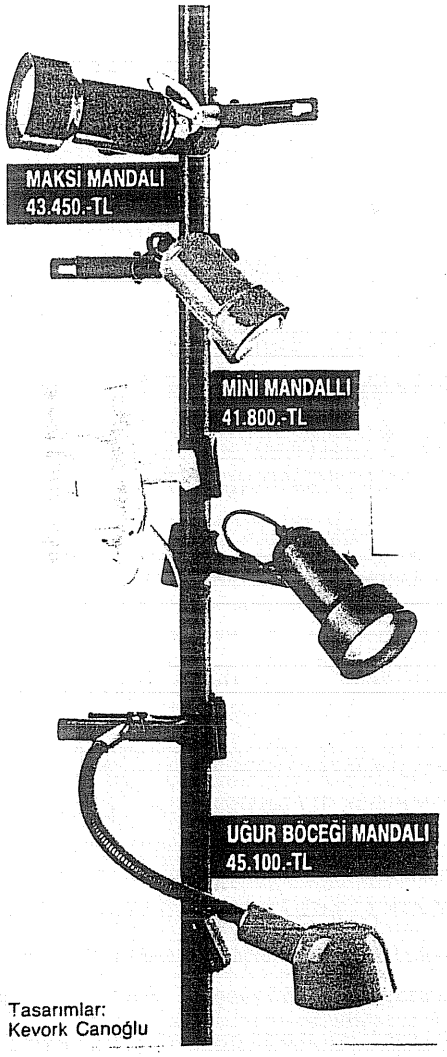

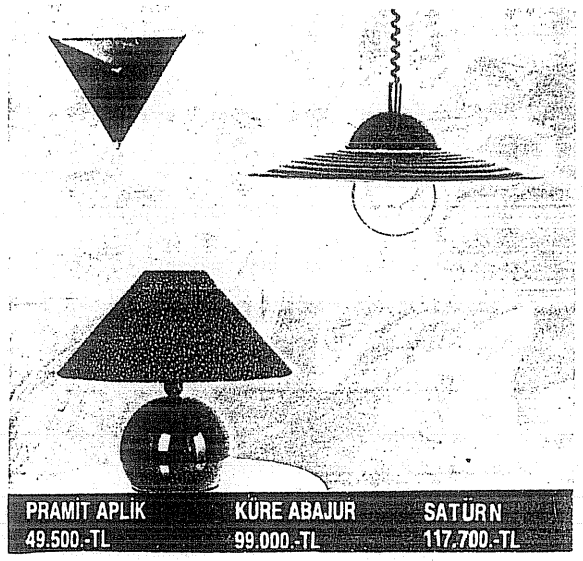

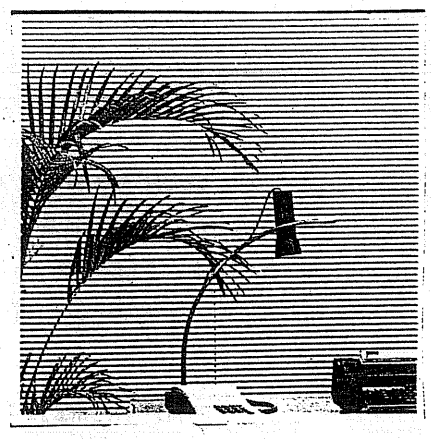

Resim-207.Modern aydınlatma aygıtları

S O N U Ç

Bir konutun oluşumunda, bulunduğu bölgenin topoğrafyası, iklimi gibi koşullar etkili olduğu kadar, o bölgede yaşayan insanların sosyal, kültürel durumları da önemli rol oynar. (Türk evinin oluşumunda da bunlar etkili olmuştur. Fakat Türk evi, en çok geleneksel Türk aile yapısı ve sosyal yaşamından doğan ihtiyaçlarla biçimlenmiştir).

Bilim ve teknolojiye paralel olarak değişen yaşam koşulları, aile yapısını ve sosyal yaşamını da etkiler. Bunun doğal sonucu olarak konut da bu değişme ayak uydurmak zorunda kalır.

Ülkemizde de sürekli bir kültür değişiminin sonucunda, ihtiyaçlar farklılaşmış ve konuta yansıyarak, geleneksel konutlarımız ile kullanıcı arasında uyumsuzluk başgöstermiştir. Hızlı kentleşmenin sonucu olan konut açığı ise, geleneksel konutların kullanımını gerekli kılmaktadır.

"Türk Evinin Çağdaş Yaşama Uyarlanması" adındaki bu çalışmada, Türk evinin oluşumundaki etkenlerden sonra, eski kullanımı araştırılmıştır. Bunun sonucunda hemen hemen hepsinde ısıtma, aydınlatma koşullarının ve özellikle servis alanlarının (tuvalet, banyo, mutfak) çok yetersiz kaldığı görülmüştür.

Geleneksel konutlarımızın günümüzdeki kullanımı araştırılırken de restore edilerek müze ev haline getirilmesi, restore edilerek çağdaş yaşama uyarlanması, restore edilmeden çağdaş donatımlar günümüze uyarlanması gibi yöntemler kullanıldığı, ayrıca geleneksel Türk evi ilkeleri doğrultusunda düzenlenen yeni konutlar olduğu görülmüştür.

Bütün uygulamalardan dört, beş örnek alınarak, irdelenmiştir. Bunun sonucunda aşağıdaki yargılara varılmıştır;

Geleneksel konutlarımızdan yalnızca bulunduğu bölgenin ve yapıldığı dönemin en belirgin özelliklerini taşıyan, orjinalliğini en fazla koruyan evlerde "müze-ev" yaklaşımına gidilmelidir. Ayrıca müzenin cazip hale getirilmesi (kitaplığı olması, toplantı yapılabilmesi vb), devamlı bakımının yapılması gerekmektedir. Bunlar yapılmadığında müze-ev kapatılarak, yok olmaya terkedilmektedir.

Geleneksel konutlarımızı değerlendirmek için en iyi yöntem, res-

tore edilerek, çağdaş işlev verilmesidir. Restorasyon çalışması yapılırken de, yapının orjinalliğinin bozulmamasına ve verilen fonksiyonla uyum içinde olmasına dikkat edilmelidir. Ayrıca restorasyon uzman kişiler tarafından yapılmalıdır.

Restorasyon için imkan bulamayan, geleneksel konut kullanıcıları, çağdaş donatımla ve kendi çabalarıyla evleri günümüz koşullarına uygun hale getirmeye çalışmışlardır. Bunu yaparken de evin özgün plan şemasını ve cephe özelliklerini bozmuşlardır. Bu nedenle halkın bilinçlendirilmesi sağlanmalı ve devlet desteği verilmelidir.

Günümüzde çözüm bekleyen konut sorunu ise, gerek yerleşmeler, gerek yapım sistemi, gerekse mekan organizasyonu açışından geleneksel evlerimizi ve yerleşim dokusunu oluşturan temel ilkeler yardımı ile çözülebilir, bu nedenle Türk evinin oluşumundaki etkenler dikkate alınmalıdır.

Gelenekselden yararlanırken sedir sistemini ve sofra düzenini aynen taklit etmek, bugünün biyolojik sistemini kenara itmektir. Bu tür yaklaşımlar kullanıcı ile madde arasında uyumsuzluğa neden olmaktadır. Çağdaş bir yorumda, kültürel gerçeklerle biçimlenen sistemin özü esas alınmalıdır. Ayrıca geçmişi aynen taklit etmek, tarihi yanıltır ve yanlış sonuçlar doğurur. Mimar, dönemini aktarmak zorunda olduğundan geleneksel konutlarımızı incelemeli, günümüz kullanıcısının psikolojik, fizyolojik, sosyolojik gereksinimlerini dikkate alarak, yeni tasarımlar yapmalıdır.

Günümüzde çekirdek aile yapısının, geleneksel konut ile uyumsuzluk göstermesine rağmen, her gün gelişen teknolojik olanaklardan yararlanılarak, bu evler günümüz koşullarına uygun hale getirilebilinir.

Yapılan Araştırmalar son yıllardaülkemizde de, geleneksel konut restorasyonunda rahatlıkla kullanılabilecek sistemler geliştirildiğini göstermektedir. Önemli olan bunların analiz edilerek, doğru kullanımı ve kullanıcıyla uyum sağlamasıdır. Böylece hem milli mirasımıza saygı gösterilmiş, hem de günümüz konut sorununa çözüm getirilmiş olunacaktır.

N O T L A R

1 . Küçükerman, Kendi Mekanının Arayışı İçinde...,s.192.
2. İbid., s.191-195.
3. Çal, Tokat Evleri, s.24.
4. Bozer, Kula Evleri, s.13.
5. Eldem, "Alanya'da iki ev", Rölöve I, s.44.
6. Çetinor, "Eski Ankara Evleri", İlgi, s.9.
7. Karpuz, Erzurum Evleri, s.37.
8. Bütün çizimler ve perspektifler tarafımdan yapılmıştır.
9. Akkoyunlu, Urfa Evleri, s.110-111.
10. Yıldız, Türk Konut Mimarisinde...", s.13.
11. Altınoluk, "Geleneksel Türk Evi...",İlgi, s.3.
12. Erginbaş, İnsan ve Ev, s.57.
13. Yıldız, op.cit., s.18.
14. Karpuz, op.cit., s.10.
15. Alioğlu,"Geleneksel Mardin...", s.117.
16. Yıldız, op.cit.,s.20
17. Reha Günay'ın "Safranbolu Evleri" adlı kitabına göre Moltke; "Sobanın 1836 yılında İstanbul'da ancak birkaç Frenk evinde olduğunu söyler.
18. Çetinor, "Nasıl Isınıyorduk", İlgi, s.4-8.
19. Ögel, Türk Kültür Tarihine Giriş 3, s.313-323-329.
20. Günay, Geleneksel Safranbolu, s.158-185.
21. Çetinor, op.cit.,s.10.
22. Günay, op.cit.,s.90.
23. İbid, s.155.
24. İbid.
25. Eser, Kütahya Evleri, s.74.
26. Karpuz, op.cit.,s.23.
27. Günay, op.cit.,s.156.
28. Osman, Edirne Evleri, s.28.
29. Pekel,"Safranbolu Geleneksel Konutlarında...",s.74-75
30. Talman,"Acık Sofalı Ahşap...,"s.37.
31. Günay,op.cit.,s.82-83

32. Osman,loc.cit.
33. Erginbaş, Diyarbakır Evleri, s.19.
34. Alper, "Urfanın Mekansal..",s.74
35. Erginbaş, İnsan ve Ev, s.99.
36. Ağat, Konut Tasarımına Mutfağın...,s.1-2.
37. Şener, Geleneksel Konutların..., s.59-160.
38. Eldem, Türk Evi...,c.3, s.15-16.
39. Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nden Nevzat Şenol ile görüşme sonucu elde edilen bilgilere dayanarak yazılmıştır.
40. Eldem, op.cit. ,s.16.
41. Altınoluk, op.cit.,s.6.
42. Cengiz Eruzun'un kendi çalışma notlarından yararlanılmıştır.
44. Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nde yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bilgilere dayanarak yazılmıştır.
45. Eldem, Türk Evi...,c.1.,s.104.
46. Günay,"Şile'de Bir Restorasyon",Dekorasyon,s.100-104
47. Bilgen,"Problems and Potentialities...",s.159-157.
48. Şener, op.cit.,s.208.
49. Gülersoy, Soğukçeşme Sokağı,.s.8-9.
50. Turing broşüründen yararlandım.
51. Talman, op.cit.,s.35.
52. Madran,Özgönül,Gökçe,"Kuzey Ege'de Geleneksel...,"Ege'de Mimarlık Sempozyumu. Kasım,1985.
54. 1989 yılında kendi gözlemlerimden yararlandım.
55. Ekinci, Yaşayan Muğla, s.57.
56. 1989 Yılında Aralık Ayında Muğla'da Yaptığım incelemelerime dayanarak yazdım.
57. Bektaş,"Onarım (Restorasyon)Ya da Çağdaş...",Tasarım,s.80
58. İzgi, "Yeniköy'de Konut",Tasarım,s.32-34.
59. Eruzun,"Kültürel Süreklilik İçinde...",Mimarlık,s.70-71.
60. Ekinci,"Yöresel Kültüre Saygı",Tasarım, s.39-43.
61. İbid.
62. Eruzun, op.cit.,s.70.
63. İbid.
64. Yıldız, op.cit., s.128-129.

65. İbid., s.129.
66. Pekel, op.cit., s.33.
67. Eriç, Ersoy, Yener, Günümüz Konutunda Rasyonel...,s.13.
68. Günay, Safranbolu Evleri broşüründen.
69. Eriç, Ersoy, Yener, op.cit., s.14.
70. Eriç, M. "Eski Eserlerimizde Malzeme...",TAÇ,c.1,s.28.

B İ B L İ Y O G R A F Y A

Ağat, Nilüfer — Konut Tasarımına Mutfağın Etkisi ve Mutfak Tasarımı, İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, 1983.

Akkoyúnlu, Zahide — Urfa Evleri, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1989.

Alioğlu, Füsun — "Geleneksel Mardin Şehir Dokusu ve Evleri Üzerine Bir Deneme", Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1988

Alper, Mehmet — "Urfa'nın Mekansal Yapısı ve Türk İslam Mimarisindeki Yeri ve Önemi", Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 1987.

Altınoluk, Ülkü — "Geleneksel Türk Evi ve Yaşam" İlgi, Yıl 23, Kış 1988 No: 56, s.2-7

Arıcan, Yıldız, Mualla — "Türk Konut Mimarisinde İç Hacim Tasarımı", Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi İstanbul, 1983.

Bilgen, Pervin — "Problems and Potentialities of Traditional Houses in Comtemparary use A case study in Tars us", basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Ankara, 1986.

Bozer, Rüstem — Kula Evleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 892, Tanıtma Eserleri Dizisi: 7 Ankara, 1988.

Çal, İbrahim — Tokat Evleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 894, Tanıtma Eserleri Dizisi: 9, Ankara, 1988.

Çetinor, Bülent — "Eski Ankara Evleri", İlgi, Yıl 23 , No:56, s.2-9.

Çetinor, Bülent — "Nasıl Isınıyorduk",İlgi,yıl 14, sayı 29,Mayıs 1980, s.2-9.

Ekinci, Oktay — Yaşayan Muğla, İstanbul, 1985.

Ekinci,Zehra — "Yöresel Kültüre Saygı",Tasarım,yıl 1, sayı 2, Eylül 1988,s.39-43.

Eldem, S.Hakkı — Türk Evi: Osmanlı Dönemi,C.1,İstanbul Taç Vakfı,1984.

Eldem, S.Hakkı — Türk Evi:Osmanlı Dönemi, c.3,İstanbul Taç Vakfı, 1987.

Erginbaş, Doğan — İnsan ve Ev, İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi, 1961.

Erginbaş, Doğan — Diyarbakır Evleri, İstanbul,İstanbul Teknik Üniversitesi,1953.

Eriç, Murat;Ersoy,Halit Y;Yener;Nuran, — Günümüz Konutunda Rosyonel Donatım, 1986.

Eriç, Murat — "Eski Eserlerimizde Malzeme Sunumları", TAÇ.Vakfı Yayını,Cilt 1,Sayı 4,Aralık 1986, s.23-28

Eruzun, Cengiz — "Kültürel Süreklilik İçinde Türk Evi", Mimarlık,yıl 27,sayı 236,Nisan 1989, s.68-72.

Eser, Lami — Kütahya Evleri, İstanbul,İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi,1955.

Gülersoy, Çelik — Soğukçeşme Sokağı, ?,?.

Günay, Reha — "Safranbolu Evleri ve Koruma Gereği", Sanat Dünyamız, Yıl:3,Sayı:8,Eylül 1976, s.14-20.

Günay, Reha — "Şile'de Bir Restorasyon",Dekorasyon, Mayıs 1990,s.100-106

İzgi, Utarit — "Yeniköy'de Konut" Tasarım, Yıl 1, sayı 1,Haziran 1989,s.31-36.

Karpuz, Haşim — Erzurum Evleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları:1051, Tanıtım Eserleri Dizisi 15,Ankara,1989.

Küçükerman, Önder — Kendi Mekanının Arayışı içinde Türk Evi, 2.Baskı,İstanbul,Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu,1985.

Osman, Rıfat — Edirne Evleri, 2.Baskı, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu,1983.

Ögel, Bahattin — Türk Kültür Tarihine Giriş 3. Kültür Bakanlığı Yayınları:244,Kültür Eserleri 13,Ankara,1978.

Özakın, Rabiâ — "Türk Evinin Genel Özellikleri ve İç Mekanda Bezeme Oluşumu",Basılmamış Doktora Yeterlik Çalışma,İstanbul,1989.

Pekel, Cüneyt — "Safranbolu Geleneksel Konutlarında kullanım Sürekliilikleri Yönünden Bir Yaklaşım",Basılmamış Yüksek Lisans Tezi,İstanbul,İstanbul Teknik Üniversitesi,Mimarlık Fakültesi,1978-1979.

Şener, Hasan — Geleneksel Konutların Onarım Yenileme Çalışmalarına İhtiyaçsal Değerlendirme Yolu ile Bir Yaklaşım,İstanbul,İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, 1977.

Talman, Neslihan — "Açık Sofalı Ahşap Konutların Günümüz Koşullarına Uygun Bölümlenmesi İçin Tipolojik Bir Araştırma",Basılmamış Yüksek Lisans Tezi,İstanbul,İstanbul Teknik Üniversitesi,Mimarlık Fakültesi, 1979.

ÖZGEÇMİŞ
E.SİBEL ONAT

Doğum Yılı	:	01.07.1966
Doğum Yeri	:	Bakırköy,İstanbul
Öğrenim Durumu:	1972-1973	İstanbul,Cengiz Topel İlkokulu
	1973-1977	İstanbul,Muhittin Üstündağ İlkokulu
	1977-1983	İstanbul, Ataköy Lisesi
	1983-1987	Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
	1987-	Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve ve Restorasyon Bilim Dalına Giriş
Çalışma Hayatı:	1984-1990	Çeşitli Büro ve Şirketlerde Mesleki Çalışmalar Halen Devam Etmektedir.